IMPERIALISM CATALAN

ENRIC UCELAY-DA CAL
IMPERIALISM CATALAN
Prat de la Riba, Cambó, D'Ors și cucerirea morală a Spaniei
edhasa
Consultați site-ul nostru: www.cdhasa.es
În el veți găsi catalogul complet al Edhasa comentat.
Tf 30 c
■ CÓ8
■ U2-
Design coperta: Sabat
Prima ediție: noiembrie 2003

ISBN: 84-350-2649-3
Tipărit în Hurope, SL pe hârtie offset brută Leizarán
Noua concepție a conturat clar toate acestea în sufletul nostru, dar am fost surprinși că întregul, sinteza pe care am văzut-o ca făcută, nu a fost văzută și de aceiași oameni care ni l-au prezentat.
Și nu l-au văzut. In toate, pe langa capitala gandita ca am adunat ca aurul fin, am gasit incarcatura care o acoperea, resturile constructiilor pe care ei insisi le-au facut sa cada. Am încercat, uneori, să-i punem în fața oglinzii logicii noastre care reflecta întreaga lor opera, iar ei nu au recunoscut-o.
Dar nu ne-am îndoit, nu. [...]
Enric Prat de la Riba, «Proleg. Opera lui Duran în evoluția gândirii politice catalane», în Lluís Duran i Ventosa, Regionalisme i fédéralisme, 1905
Cazul Ligii și al oamenilor ei are ceva extraordinar.
Într-o zi va fi studiat, va veni timpul și va atrage o atenție puternică.
Francesc Cambó, «El cas de la Lliga i els suus homes», Villa Maryland, 30 decembrie 1939, Méditations. Alimentare (1936-1939)
Domnule, informațiile dumneavoastră sunt mai mult decât ceea ce cere societatea.
Comentariu, devenit celebru, de la un restaurant care amintește de masa de după cină a istoricului englez Thomas Babington Maucauley (1800-1859)
Un stat mare, este o depresiune spre care curg apele, este femela lumii.
În uniunile lumii, întotdeauna femela cu liniștea ei învinge pe bărbat.
Pentru a obține liniștea, trebuie să rămânem dedesubt.
De aceea un stat mare se coboară în fața unui stat mic și în felul acesta ia în stăpânire.

Un stat mic se coboară în fața unui stat mare și este cucerit de acesta.
Unul se coboară pentru a cuceri, altul se coboară și este cucerit.
Tot ceea ce dorește marele Stat este să-l încorporeze și să-l hrănească pe celălalt, tot ceea ce dorește micul Stat este să fie încorporat și să se pună în slujba celuilalt.
Fiecare primește ce vrea, dar cel mare trebuie să se coboare.
Lao Zi, Cartea Tao,
(traducere de Juan Ignacio Preciado)
Pentru Dor er, ca o primă
rezumat

Prefaţă

Pentru început, să formulăm clar întrebarea, chiar și prea direct: a fost naționalismul catalan, în realitate, o propunere pentru un nou naționalism spaniol (sau, mai bine, hispanic)? Acest studiu – dedicat interacțiunii dintre catalanism și spaniol între 1885 și 1917 – susține că acesta a fost cazul. Este, așadar, un exercițiu atât de istorie „spaniolă”, cât și „catalană”.

Istoricul și psihanalistul Peter Gay a susținut, în cartea sa Freud Jor Histories (1985), că profilul psihologic profesional al istoricului îl face să caute să descopere un „adevăr” ascuns. Potrivit lui Gay, dinamica internă a exercițiului istoriografic înseamnă că satisfacția cercetătorului se regăsește în constrângerea de a descoperi ceea ce, dintr-un anumit motiv social, este ținut ascuns; această acțiune se repetă, istoric după istoric, din toate unghiurile posibile, întrucât fiecare interpretare depășită poate fi redeschisă cu informații noi și divulgată din nou. În cazul meu, am simțit că lupt împotriva unui tabu colectiv care, de mulți ani, a încercat să ignore, de parcă ar fi o prostie temporară, un nod de idei cheie, imperative, deloc întâmplătoare despre construcția un nou „imperiu” hispanic, presupus capabil să realizeze o Spanie autentică și plurală și, deci, uniunea iberică, bazată pe energia dezvăluită de dezvoltarea Cataloniei. Sătul de abundența de explicații dedicate „de ce” naționalismului catalan care se întorc asupra lor, aici studiez „cum” fără prea mare grijă. Consider că o bună înțelegere a mijloacelor prin care se realizează un fenomen -în acest caz, idei- servește mai bine la înțelegere decât la elucidarea

cauzelor sale printr-o încărcătură teoretică grea, supraevaluată cu costul explicării lui „în sine”. el însuși”, în loc să clarifice obiectul anchetei.
Introducerea constă din două capitole care sunt lăsate în afara narațiunii, dar care sunt esențiale pentru a stabili termenii interpretativi ai acesteia: am considerat că este necesar să explic și, de asemenea, să justific utilizarea „metaforei” pentru structurarea concepției cărții și, de asemenea, , înainte de a intra într-o anumită secvență cronologică, stabilirea tiparului istoric care guvernează noțiunea de „imperiu”, care, în mod logic, este calea pe care merge argumentația și evoluția cărții. Din acest bilan, narațiunea decurge cu un anumit ritm, în limitele unei erudiții într-o anumită măsură inevitabilă, așa cum voi explica acum.
Odată cu acest început, structura lucrării decurge în ceea ce ar putea fi descris drept patru spirale, deoarece de fiecare dată trebuie să te întorci, la un punct de plecare.

da· mai întâi, pentru Prat de la Riba, din Allibrali; apoi, pentru impactul lui Prat și al Lliga în ansamblu; mai târziu, pentru Cambó și pentru D'Ors; și, în sfârșit, să situăm deplina maturizare ideologică a tezelor cu două fețe, în același timp naționaliste și/sau regionaliste, în funcție de unde sunt privite sau cui sunt adresate. Astfel, capitolul 17, «Metafore libere în lume», se referă, în paralel, la perspectiva introductivă, pentru a situa ambiția «imperială» a Lliga în raport cu panhispanismul și pannaționalismul în general. În fine, concluzia încheie argumentul cu o explicație a funcției de publicitate a Lliga, implicită pe parcursul lucrării.
Narațiunea începe cu apariția lui Valenti Allibrali ca ideolog de tip nou – s-ar putea numi „post-republican” – și consecințele marii sale manevre conceptuale. Urmează apoi multiplele modalități în care abordările sale au fost preluate de Prat și de mișcarea pe care a condus-o, precum și personajele care au determinat cel mai mult relecturile poziției lui Prat: Cambó și D'Ors. Acestea au fost, ca să spunem cumva, suportul esențial al formulării lui Prat, întrucât contribuțiile sale marchează dezvoltarea ulterioară a ideii „imperiale” dincolo de moartea „mestrei”. Ele conferă lucrării un anumit sens scenic, deschis spre viitor.
Ar fi putut include și alte personaje în primul rând, precum poetul și eseistul Joan Maragall sau purtătorul de cuvânt al intelectualului și republican Pere Coro-minas. Dar Maragall nu a decis niciodată să-și asume un rol politic explicit, așa că am decis să-i ofer câteva apariții pe scenă semnificative, dar mai puțin stelare. Aici, Pere Corommas sau Gabriel Alomar, la fel ca mulți alții, joacă –de ce să nege?– comparse, deși „motivele muzicale” lor individuale sunt evidențiate pe parcursul lucrării. Într-un mod analog corului unei tragedii grecești sau chiar al unei opere, aceste personaje secundare aduc sens colectiv declarațiilor protagoniștilor, dând astfel o senzație de ritm comun, dar și, dimpotrivă, contradictorie, așa cum este, până la urmă. , viata. Postări pentru a indica absențe, mai trebuie menționat că este o operă de modă veche, fără femei, întrucât mediul politic de atunci nu concepea proeminența vocilor de soprană, foarte contrar gustului muzical predominant astăzi.

Cartea se termină oarecum brusc pentru că, după părerea mea, așa a făcut și evoluția doctrinară a Lliga. Un semn al acestui proces servește moartea lui Prat de la Riba la 1 august 1917. De atunci, conducerea lui Cambó a fost evidentă, deși nu indiscutabilă. A rămas fidel liniei sale ideologice care, deși nu este tocmai identică cu tezele lui Prat, reflecta o încredere neschimbată în vitalitatea unei soluții într-un anumit sens „imperial” pentru Spania în ansamblul său și pentru soluționarea procesului.catalană.

Deși Spania a rămas pe marginea Primului Război Mondial, impactul războiului asupra gândirii și imaginației hispanice a fost decisiv. Marele Război a răscolit întregul fundal ideologic european, iar și iar, până când

îl fac aproape de nerecunoscut în 1919, odată ce conflictul s-a încheiat. Prin urmare, el a răscolit și a zdruncinat toate pozițiile politice hispanice, schimbându-le în mod semnificativ în acest sens. Evoluția spectaculoasă a lui D'Ors este binecunoscută, până la ruperea cu catalanismul. Cambó, la rândul său, a trebuit să gestioneze numeroase și conflictuale roluri publice în viața politică, în timp ce dorea să fie fidel abordării sale speciale, pentru a ajunge la punctul în care reputația sa a fost tăiată și politicianul regionalist, spre regretul său, a devenit un sinonim demonizat al manipulatorului sinuos, capabil să-l înșele pe neprevăzut cu trucurile sale. Odată cu Războiul Mondial, monopolul efectiv asupra celei mai politice expresii a catalanismului a luat sfârșit. Datorită șocului global, naționalismul radical a ieșit în prim-plan, în interiorul și în afara Ligii. Mai mult, polarizarea antiimperialismului naționalist față de tezele ligare a servit la crearea unui nou catalanism. Jocul influențelor exterioare, modelele de copiat, totul s-a complicat, până când schema politică simplă a începutului de secol la Barcelona a fost ștearsă. Odată cu Comisiile de Apărare și, mai târziu, cu intervenția organelor de conducere a Căpitaniei și a armatei locale în problema ordinii publice postbelice, militarismul spaniol – lăsând în urmă poziții mai simpliste – a luat contur până când a devenit un protagonist proeminent al politicii din Catalonia , pentru a condiționa mult mai sever spațiul catalanist de manevră. Odată cu maturizarea organizațională vizibilă a anarho-sindicalismului, muncitorismul a căpătat o dimensiune politică autonomă mult mai relevantă, înaintea căreia trebuiau definite pozițiile naționaliste. Explicarea până în perioada postbelică și Dictatura, cu același grad de detaliu, a modurilor în care războiul a modificat catalanismul și, în general, cadrul politic spaniol, este în mod necesar material pentru un alt volum.

Mărturisesc că probabil am fost nevoit să citez excesiv pentru a evita orice răspuns care ar presupune că ipoteza mea este o simplă speculație sau eseism deșartă. Din cauza codificărilor excesive care înconjoară problema spinoasă a naționalismelor rivale din Spania, atât de des reduse la un exercițiu exclusiv – dacă nu exclusiv – de „bine și rău”, prea mulți cititori și chiar destui specialiști deja „știu” tot ceea ce cred că are nevoie. și, în consecință, resping ca speculații rău intenționate orice

abatere de la „adevărurile” lor respective. Încărcarea surselor a prelungit cartea, dar i-a dat și forță.

Cartea este lungă, poate chiar grea, pentru că a fost scrisă „din date”, construind-o în sus, în loc să se procedeze la explicarea sintetică a unei idei globale sau a unei ipoteze anterioare. Unul dintre scopurile lucrării este acela de a pune în succesiune unele texte care, pentru că sunt uitate, nu sunt de obicei văzute de cei care nu sunt specialiști și, cu aceasta, este mai bine să propunem o interpretare neobișnuită. Insistența este, deci, ca protagoniștii să vorbească de la sine, nevinovați de cunoașterea viitorului și de consecințele ideilor lor, să compună într-o anumită măsură o operă corală.

cu unii soliști, după cum sa menționat deja. Acest testament coral mi-a făcut ca scrisul să pară în multe rânduri ca și cum ar fi un mare roman cu multe personaje, un fel de Bildungsroman factual și colectiv care urmărește un proces de conștientizare ideologică, limitat obligatoriu de datoria histografică.fidelitatea față de date. Ar fi de așteptat ca, într-o oarecare măsură, pentru cititor, textul să aibă și o oarecare fluiditate narativă, făcând invizibilă într-o oarecare măsură afișarea erudiției, până la punctul de a o lăsa analogă conversațiilor, gândurilor și fragmentelor de corespondență care punctează romane groase.în care protagoniștii își dezvoltă sentimentele și percepțiile.

În orice caz, cu spirit cumulativ, abundența citărilor și a surselor a fost și ea perseverentă pentru a sublinia efortul de neutralitate interpretativă. Folosind vocile protagoniștilor, fie ele de rangul întâi, al doilea sau al treilea, se reflectă – sper – firul firesc al discursului „unitar” și „imperial” prin timp, fără a filtra totul printr-o autoritate interpretativă opaca și omniprezentă. Realitatea este întotdeauna mai complexă decât orice reprezentare care este făcută din ea; merită recuperată acea complexitate pentru a înțelege mai bine interacțiunile multidirecționale care sunt adevărata țesătură a relațiilor sociale. Frecvent, istoria intelectuală abuzează de liniaritate pentru a da o coerență predeterminată încrucișărilor și întâlnirilor de idei care sunt foarte conjuncturale. Deși confuzia dintre diagnostic și remediu ideologic a caracterizat dezvoltarea istoriografiei hispanice într-un mod foarte abuziv, la un moment dat o problemă va trebui separată de cealaltă. Apoi, istoricul poate avea alinierea (sau înstrăinarea) sa particulară în domeniul civic, care, deși condiționează, nu ar trebui să subordoneze înțelegerea problemei –diagnosticarea ei, dacă vreți– celei specifice care se propune pentru rezolvarea acesteia. .

Ar trebui să adaug câteva cuvinte despre utilizările literare. Ca criteriu general, tipic editurii, toate textele citate într-o limbă străină sunt traduse în spaniolă, inclusiv cele în catalană. Orice traducere neatribuită, atunci când referința este în limba originală, este a mea. În note este citată ediția folosită, deși uneori, în mod nesistematic, este indicată și data originală a unei lucrări, când această informație poate avea o oarecare relevanță. De asemenea, a fost destul de arbitrară în ceea ce privește folosirea mai multor versiuni ale operelor unor autori, precum, de exemplu, Maragall, citat indistinct de cele

trei ediții ale Obra Completa, precum și, în unele cazuri, de versiunea originală. , fără a da faptului o importanță mai mare.
În citate, pentru a evita eventualele confuzii, orice utilizare a elipselor de către un autor se diferențiază clar de ocaziile în care o parte dintr-un text este omisă (ștergere care va fi indicată ca «[...]»). La fel, pentru a evita greutatea și pedanteria mai mare decât cea deja expusă, accentele au fost normalizate în textele în limba castiliană secolului al XIX-lea.
Cele mai comune exotoponime sunt păstrate în limbajul narativ: așa va fi folosită Londra pentru Londra, Gerona pentru Girona, deși locuri mai mici, fără

adaptarea la utilizare, se vor reflecta în limba lor originală. Totuși, pentru a reflecta complexitatea subiectivă a identităților naționaliste ale ambelor zodii, se va depune un efort de a respecta numele fiecărei persoane în funcție de ceea ce autorul, logic, presupune că ar fi forma dorită de acestea (deși uneori în acest efort de a ceda obsesiei normalizatoare catalane denunţată de un critic la fel de exigent ca J.-L. Marfany): ca să dau un exemplu evident, se face aluzie la D'Ors în locul lui Ors şi, catalanist fiind, se numeşte Eugeni.
Se face o anumită distincție între spaniolitatea denominativă - care este atribuită strictului spaniol- și formule precum hispanic sau hispánico care ar indica un context mai plural decât centralist, o răsturnare deja folosită la acea vreme; Se consideră că, în orice caz, confuzia cu sensul generic, mai ales în America, coincide cu interpretarea prezentată aici. Termenii generali Stat, Monarhie, Republică sunt cu majuscule, urmând o anumită tradiție de ierarhie, în timp ce părțile lor, cum ar fi guvern, parlament sau stat (ale unei federații) sunt prezentate cu litere mici. Toate referirile la „imperiul” sau „imperialismul” catalan au fost puse între ghilimele, pentru a distinge între sensul specific al unei reorganizări bi- sau multinaționale a statului monarhic spaniol, inspirat de Ligă, și sensul generic marxist al termenul, atât de influent în secolul care tocmai a trecut. De asemenea, într-un mod care poate să fi fost deja observat chiar în această prefață, unele idei, precum „unitatea culturală” sau „imperiul societății civile”, apar între ghilimele, deși sunt mai mult o sinteză a mea decât un citat direct din vreo sursă; intenția mea nu depășește încercarea de a sublinia și izola aceste concepte. Cu aceeași intenție, având în vedere o lucrare atât de îndelungată, am pus câteva propoziții cu caractere cursive, considerându-le deosebit de reprezentative pentru sensul fiecărui capitol și, deci, al cărții în ansamblu.
Lungimea cărții a sfătuit să nu adăugați o sută (sau mai multe) pagini de bibliografie. Din acest motiv, referirea surselor s-a limitat la notele, care includ toate datele bibliografice, pentru fiecare capitol. Cu alte cuvinte, indicația „op. cit.” Se va referi întotdeauna la o lucrare pentru care toate datele sunt date în capitolul în care apare acea indicație.
Aș dori să recunosc numeroasele contribuții pe care le-am primit de-a lungul anilor investiți în această carte, care este doar prima tranșă a unui proiect mult mai ambițios. Timp de aproape două decenii, în fața numeroaselor și variatelor mele cereri, succesivii manageri de împrumuturi interbibliotecare de la

Universitatea Autonomă din Barcelona – mai întâi Montserrat Lamarca, apoi Anna Roca și apoi Angels Caries – au dat dovadă întotdeauna de o mare răbdare și de o abnegație extremă în a-și oferi voluntariat. timp și bine de făcut. Această lucrare le datorează mult mai mult decât o simplă mulțumire pe care o puteți indica. De asemenea, trebuie să recunosc mai mult de o atenție din partea Serviciului de Informații Bibliografice și a Departamentului de Reprografie al Bibliotecii Naționale din Madrid.
De-a lungul timpului, diverse persoane, în special colegii mei istorici Susanna Tavera, Angel Duarte, Josep Maria Fradera și Xavier Casais, au oferit

Am venit cu multe sugestii importante care au îmbunătățit designul general al lucrării. Aș dori, totuși, să subliniez obligația mea specială față de Susanna pentru numeroasele ei contribuții altruiste, ajutându-mă, cu experiența ei de căutător web, să găsesc surse în bibliotecile pierdute. Daniel Fernández, la cârma Editorial Edhasa, a știut și el să se comporte ca un „editor” în stil anglo-american și, între pufături de fum de pipă, să facă indicații care au ajutat să dea textului o formă definitivă. De asemenea, a fost foarte ușor să lucrezi cu echipa ta editorială, în special cu Josep Mengual Català și Jesús Cairol. Ridigalitatea tuturor în ore și atenție, împreună cu înțelepciunea observațiilor și a sfaturilor lor, mă face datorul lor. Cu mare generozitate, profesorul Manuel Jorba mi-a dat acces la lucrările lui Joan Estelrich. De asemenea, am putut profita de documente sau cărți care mi-au fost transmise – în unele cazuri, cu mulți ani în urmă – de colegii liberali cu cercetările lor, precum Josep Termes, Josep Fontana, Jordi Casassas, Borja de Riquer, Isidre. Molas, Jesús Maria Rodés și Lluís Argemí, printre alții. Deși, datorită diversității în evoluțiile personale, prietenia nu s-a menținut în toate cazurile, amintirea bunăvoinței tale în facilitarea accesului la colecțiile tale dăinuie și prilejul este oportun să-mi arăt aprecierea. Adaug o mulțumire specială lui Alfons Cucó, care mi-a pus la dispoziție texte în valenciană care nu se găsesc în biblioteci și care nu va putea citi aceste cuvinte. De asemenea, trebuie să recunosc semnele repetate de detașare savantă din partea hispanistului Jake Jacobson, a tânărului cercetător Rocío Navarro, Jep Costa și a profesorilor Mita Casacuberta, Ferran Gallego și Joan B. Culla, precum și a lui Xosé-Manoel Núñez Seixas. . În cele din urmă, deși este un clișeu, nu pot decât să subliniez încurajarea, deopotrivă necondiționată, critică și resemnată, pe care mi-a oferit-o, de-a lungul a mai bine de trei ani interminabile de scris, soția mea, Dorsey Boatwright, căreia îi dedic acest lucru. carte. Cu toate acestea, întrucât prudența se repetă de obicei în aceste circumstanțe, contribuțiile și/sau recomandările fiecăruia, oricât de valoroase ar fi fost pentru mine, nu ar trebui să fie luate ca o responsabilitate pentru conținutul lucrării, ceea ce este preocuparea mea exclusivă.
În concluzie, această carte a fost posibilă datorită programului excepțional „an sabatic” instituit de Universitatea Autonomă din Barcelona, pentru care îi sunt recunoscător.
Isola di San Servolo, Veneția,

29 aprilie 2002,
Barcelona, 30 martie 2003
Prima parte
INTRODUCERE
Nu totul este fixat de Renaștere cu dovada ei de restaurare a orașului antic ca stat.
Eugenio D'Ors,
Istoria lumii în 500 de cuvinte
Frosch: Gâturile coardelor sunt deja acolo! (cântă)
O astfel de minune supraomenească mă încurcă:
Nu se scufundă Sfântul Imperiu Roman?
Brandes: Ce cântec! Bah! Un cântec politic! Un cântec neplăcut.
Vă mulțumesc tuturor că nu trebuie să aveți grijă de Imperiul Roman.
Eu măcar am mare onoare să nu fiu nici împărat, nici cancelar.
Johann Wolfgang von Goethe, Faust, partea 1 (Taverna lui Auerbach din Leipzig.
Întâlnire de tovarăși fericiți) [1808] (traducere de I. Tellería & E. Gómez de Miguel)
Întemeierea unui mare imperiu cu unicul scop de a crește un oraș de clienți poate părea la prima vedere un proiect potrivit doar pentru o Națiune a Negustorului. Este, însă, un proiect cu totul incomod pentru o Națiune de negustori, dar unul extrem de convenabil pentru o națiune care este condusă de negustori.
Adam smith,
/■·- Ancheta asupra naturii şi cauzelor bogăţiei naţiunilor, 1776, Vol. II, Bk.
IV Cap. 7, partea a III-a, intrarea „Politica de monopol este o politică a comercianților”
Imperiul Britanic de astăzi, deși își urmărește originile de-a lungul secolelor lungi, își asumă o formă care a fost determinată de evenimentele din ultimii douăzeci de ani. Această schimbare a formei și a idealului care stă la baza ei nu este nimic excepțional. Mereu s-a întâmplat: abia a existat un moment în care un student ar putea privi înapoi la istoricul generației trecute și să declare că nu a putut vedea nicio schimbare în conceptul a ceea ce a însemnat în acea perioadă. Și atâta timp cât aceste schimbări au loc cu bună-credință și armonie, nu trebuie să fim alarmați de ele, deoarece istoria ne învață că atunci când o națiune devine fixată rigid pe instituțiile sale, este în pericol de stagnare și decădere. Mișcarea lumii oferă mereu vin nou și este riscant să-l păstrezi în sticle vechi.
James A Williamson,
Fundația și creșterea Imperiului Britanic, Londra: Macmillan, 1928, cap. IV, „Imperiul de astăzi”
1. Puterea unor metafore
Scriitorul anonim de prefață care, în 1934, a condus ediția Editorial Barcino a „La nacionalitat catalana” de Prat de la Riba a avut, în acel moment de exaltare catalanistă, o evaluare a sensului operei care, fără nicio modificare, a ajuns până în prezent. zi.secolul XXI. După cum a avertizat acest autor (care ar fi putut fi Josep Maria de Casacuberta, spiritul călăuzitor al lui Barcino):
[...] Naționalitatea catalană suferă, așa cum este firesc, din cauza trecerii anilor. Prat de la Riba a dat teoriei sale bazele bunului simț [ycny] și științei. Forţa $αιγ lui firească devine

şi mai evidentă când verificăm că expirarea, care se poate observa în unele puncte ale argumentării ştiinţifice, nu afectează niciodată soliditatea coincidenţelor naţionaliste, în ceea ce se referă la pământul nostru . În ceea ce privește considerațiile asupra imperialismului, poate dacă Prat de la Riba le-ar putea revizui acum, ar face câteva ajustări, în lumina noilor fapte politice. Dar toate obiecțiile care se pot face față de o lucrare de această importanță nu pot diminua bucuria de a vedea cum se dezvoltă unul dintre gândurile noastre cele mai clare sub impulsul uneia dintre cele mai pure pasiuni.
Cu alte cuvinte, punând lucrarea în perspectivă pentru noii cititori în contextul politic al anilor 1930, cu Catalonia sub egida Esquerra Republicana, prefața a considerat că este imprudent să insiste asupra argumentelor lui Prat despre „imperiu" și « imperialism» datorită caracterului lor oarecum indigerabil, care le face să pară un fel principal, mai ales pentru palatele din stânga. Dar comentatorul nu a avut nicio obiecție să lase toate acestea deoparte ca pe o excrescență excesivă, care nu a afectat substanța tezelor lui Pratens. În rest, deși doctrina enunțată părea cu totul de actualitate, a vrut să facă o mică nuanță, foarte pe gustul acelei vremuri agitate, care indica contradicțiile de bază ale fericitei sale despărțiri. În cuvintele sale: «În teoria catalanismului, sarcina de a discerne și preciza concepte pe care, la începutul secolului, Prat de la Riba le-a desfășurat în cartea sa principală, astăzi și întotdeauna ne poate presta servicii neprețuite. Un patriot actual ar rata doar limitele patriei noastre fiind mai clar marcate ca cuprinzând cele trei mari regiuni de limbă catalană: Catalonia, Valencia și Insulele Baleare.»'

Și da, lucrurile au rămas în critica catalană până în prezent. Reinventarea făcută de tinerii anilor ’60 față de antecedentele lor în anii ’30 a afectat și imaginea lui Prat, care s-a constituit așa cum fusese până atunci: un enunț al doctrinei cu temperament echilibrat și constructiv, un constructor al autonomismului catalan. , care -știm deja cum stau lucrurile- a avut niște excese tinerești, care nu i-au afectat în niciun fel contribuția fondatoare. Moartea timpurie a lui Prat în 1917 a permis) ca silueta lui să rămână sfințită, curățată deci de păcatele pământești murdare. Evoluția politică de după 1931, mai întâi cu ascensiunea lui Macia la noile altare republicane catalane în 1933, o ascensiune deja prefigurată de cultul persoanei sale în viață și, mai târziu, cu „martiriul" repetitiv al lui Companys în 1934 și , definitiv, în 1940, i-a permis lui Prat să fie omologat cu succesorii săi prezidențiali într-o narațiune extrem de dependentă de tradiția catolică a țării, deși, cu această ocazie, fusese transformată într-o religie laică." În consecință, nimic nu ar trebui fi deplasat între Prat v tendința generală a vremurilor republicane, trecută în revistă -în primă instanță- prin filtrul dur pe care l-a reprezentat revoluția (pentru catalanismul strictn sonsa, deja un fel de înfrângere în sine), hecatomba finală a anului 1939. şi amărăciunea exilului sau a supunerii faţă de francism.

Dimpotrivă, celelalte figuri ale Ligii asociate cu cele numite atât de discret „considerații asupra imperialismului” nu au suferit aceeași soartă. Francese Cambó a continuat să fie șeful dreptei catalane, deși a fost stigmatizat pe 14 aprilie cu piesa populară „Visca Macia! Mori Cambo!" Nu este necesar să subliniem semnificația religioasă a unui astfel de contrast între a trăi și a muri. Odată cu implantarea Republicii , Cambó a fost retrogradat în rolul de tip rău, „Celălalt”, conducătorul fals, împotriva „l’Avi”, bunicul afectuos al țării. Din nefericire pentru el, stânga spaniolă a arătat o apreciere similară, din momentul confruntării sale cu protagonistul stângii liberale, Santiago Alba, înainte de Dictatura. Și, și mai rău, dreapta spaniolă a împărtășit și viziunea temutului „evreu catalan”, marele manipulator care a mișcat multitudinea de sfori care i-au trecut prin mâini ca politician și „plutocrat”. Este de la sine înțeles că, pentru stânga catalană, Războiul Civil a confirmat portretul negru al lui Don Francese ca „vânzător”, un aliat al lui Franco „împotriva Cataloniei”. La rândul ei, stânga spaniolă știa deja cât de periculos poate fi un astfel de „exponent al burgheziei”. Iar noile loturi falangiste, nerăbdătoare să se arate drept „revoluționari” ca zei roșii, s-au alăturat caricaturii fără îndoială, în timp ce susținătorii spanioli de-a lungul vieții și-au văzut convingerea confirmată că sprijinul cambogian pentru „cauza națională” nu era la fel de sincer ca cel al altora. Pe scurt, dacă Cambó ar fi crezut în „imperialismul catalan”, era cel mai puțin la care se putea aștepta de la el. Al treilea în formularea și dezvoltarea tezei „imperiale” a Lliga a fost Eugeni D'Ors. Dar D'Ors în 1920 și-a revendicat rolul lui Iuda al catalanismului, ca un trădător fără ceremonii. Pentru a pune o altă metaforă narativă a

cei care abundă în naționalismul catalan (ca în orice mișcare socială care se respectă), D'Ors, într-o oarecum reînnoire literară a Luzbel, a manifestat un exces de mândrie înaintea divinității renașterii naționale colective, s-a pierdut prin convingerea că El a fost sursa oricărei iluminări posibile și a ajuns să joace rolul „îngerului căzut” al catalanismului, execrat de toate familiile ideologice catalane, fie ele de dreapta, fie de stânga. Acest lucru nu-l împiedică să-și păstreze câțiva prieteni personali, precum și un următor împrăștiat, deși uneori surprinzător de reprezentativ.[3] Astfel, ca ingrat, a rămas în cea mai pură tradiție istoriografică catalană, a lui Josep Maria Capdevila sau a lui Enríe Jardí (fiul), autorul acestuia din urmă din singura biografie cu adevărat utilă a lui D'Ors.[4] Apoi, în consecinţă, faptul că D'Ors vorbea despre „imperiu” şi „imperialism” era tipic unei fiinţe atât de întunecate, un fals purtător de lumini identitare. Afirmația relativă a lui D'Ors, făcută frecvent de autori într-o oarecare măsură ambigui (identificarea imposibilă a lui Guillermo Díaz-Plaja cu duritatea anti-francismului, de exemplu, sau traiectoria contradictorie lăsată de Luis López Aranguren), nu a vrut să fie explorat nici, decât vag, rolul ideologic și politic al personajului, de la îndepărtatele sale începuturi catalane și până la bătrânețea francismului.[5] Dar redescoperirea sensului lui D'Ors, realizată din parametri non-orsid, s-a concentrat pe semnificația lui

Xènius - pseudonimul său favorit- pentru «noucentisme» catalan, fără a intra în evoluția sa ulterioară ca spaniol.6 Poate că persoana care s-a apropiat cel mai mult de acest scop a fost Mercè Rius, împreună cu eforturile literaturii. criticilor Jordi Castellanos, Josep Murgades și Jaunie Vallcorba pentru realizarea unei ediții definitive a lucrărilor orsiane complete.7 Reticența în fața evoluției orsiene a lăsat terenul liber pentru opera curioasă a unui autor special, Mosen Joan Tusquets, renumit pentru -Campaniile masonice din anii treizeci, cu un studiu excepțional al coerenței politice a lui D’Ors, în special „imperialismul” lui, plin de sugestii dar și ciuruit de citate inexacte.8

Scopul acestei cărți este de a nega ficțiunea care, de-a lungul ultimului sfert de secol (pentru a nu merge mai departe), a marcat evaluarea retrospectivă a ideologiei Ligii Regionaliste. Mai exact, Lliga a fost înfățișată exclusiv pe baza logicii interne catalane, fără un orizont mai mare decât politica catalană, când sensul jocului regionalism/naționalism -în special pentru Cambó și D'Ors- a fost întotdeauna plasat în dimensiunea sa hispanica. Ideologia catalanistă a Lh-ga, a cărei expresie cea mai flagrantă a fost cea a lui Prat, a fost amestecată indisolubil cu ideea de „imperiu”. Departe de a fi un aspect minor, a fost esențial atât pentru dezvoltarea strategiei, cât și a tacticii Lliga. Fără teza „imperialismului”, unchiule, se poate înțelege obsesia stângii catalane, inamicii Lliga, pentru anti-imperialistno.

Cei trei protagoniști și rolul contextului

Ușurința cu care discursurile începutului de secol pot fi amestecate cu schema marxistă stereotipată despre „burghezie” și „imperialism” continuă să-l bântuie pe Prat de la Riba, a cărui mare ambiție s-a redus la un simplu pact regionalist și la o cultură culturală. pancatalanismului, când, în realitate, dorința lui era mult mai vastă.”1 Se insistă adesea asupra frustrarii reformismului lligaire «burghez» în fața visului gol al unei «oligarhii centraliste», fără a fi atent la detalii. al mesajului «intervenționist» catalanist.11 persistă în căutarea unui „imperialism” economic în propunerea lui Prat, de parcă ar fi fost un proiect fantezist al expansionismului colonial de peste mări după schema leninistă, când Prat intenționa literalmente să transforme Spania într-un stat politic” imperiu”, conform normei vremii sale Această formulă a avut efecte surprinzătoare asupra evoluției naționalismului spaniol.

Dar cum a apărut contapioul spaniol al catalanismului? Nu ar fi reciproc? Ce s-a schimbat? Ce a fost umplut fiecare parte γ așa cum s-a înțeles însuşirea ei? Pentru o abordare marxistă, astfel de întrebări sunt de prisos, deoarece „interesele de clasă” explică suficient orice legătură. În viziunea naționalistă, cu egală suficiență, cererea spontană de patriotism acoperă orice îndoială asupra comportamentelor respective. Acestea sunt însă scheme teoretice care, în ciuda solidității lor aparente, se dovedesc a fi destul de sărace. Ideea de „națiune”, ca și noțiunea de „clasă socială”, nu sunt altceva decât categorii analitice, fără o mai mare tangibilitate în afara schemei interpretative care le adăpostește. Sunt atitudinile,

identificările sentimentale care sunt măsurabile, cele care pot fi măsurate într-un fel, oricât de imprecisă ar fi. Utilizarea conceptelor de densitate înșelătoare nu este decât o comoditate deosebit de convenabilă pentru trecut, pentru a acoperi absența unor date mai precise atunci când, de exemplu, sondajele nu sunt disponibile.
Din partea catalană, în mod surprinzător, nu a existat o biografie serioasă a lui Prat; cu toate efectele, opera lui Olivar Bertrand din 1964 încă rămâne în picioare , ediția Operelor complete ale lui Prat realizată de Balcells și Ainaud de Lasarte.13 Aceasta răspunde unei acceptări incontestabile a presupunerilor naționalismului catalan, motiv pentru care este imposibil. să analizeze critic ideea sa centrală de „unitate culturală”, cu atât mai puțin utilizarea de către acesta a conceptului de „imperiu” sau „imperialism”, care trebuie totuși scuzat.14 De asemenea, este adevărat că tendința empirică aduce unele beneficii, deși indirect, deoarece aflorarea materialelor, pe și/sau de Prat și multe altele, înseamnă că acestea sunt disponibile pentru reinterpretare alternativă.
În general, figura lui Cambó a fost subminată în cea mai largă tradiție a dreptei spaniole: i s-a dat valoare, dar, în același timp, a fost văzută ca pe cineva în afară, fără prea multe de-a face cu liniile principale ale

îngrijorare sau reflecție care au marcat conservatorismul hispanic de-a lungul secolului al XX-lea. Astfel, eseurile de interpretare comună despre traiectoria intelectuală sau practica de dreapta – realizate de autori reprezentativi precum Fraga Iribame, Ricardo de la Cierva sau chiar vreun comentator mai puțin cunoscut și mai recent precum Fernando Alonso – nu fac mai mult decât citează cu greu eroul catalan ca pe un demn protagonist al impulsurilor cele mai înțelepte conservatoare ale politicii seculare spaniole; apare ca unul în plus, dar nu este niciodată recunoscut ca o figură cu adevărat reprezentativă, influentă.15 În astfel de povești, Cambó se dovedește a fi un actor secundar excelent, plin de tipicitate, dar niciodată o vedetă, ceea ce, evident, pare de neconceput. lor. Dintre istoriile generale de dreapta sau de gândirea conservatoare din Spania contemporană, doar cea a unui autor, catalan și de stânga, conferă adevărată relevanță liderului regionalist: în acest sens, Víctor Alba urmează exemplul unui alt marxist catalan, mentorul său. , că a fost Joaquín Maurín.16 În mod similar, într-o compilație recentă de interviuri despre trecutul și viitorul dreptei spaniole, doar un intervievat – un politician în favoarea conducerii catalane în Spania – face aluzie la Cambó ca antecedent, o opțiune care jurnalistul care conduce dialogul se ocupă în mod explicit de eșecul notoriu și repetabil.17 Nici demonizarea deja obișnuită a dreptei catalane, întemeiată pe simplul fapt de a avea dreptate și pentru că prezența sa nu este de acord cu așteptările ideologice ale post-1975. Stânga catalană, ajutor, așa cum se poate observa la savanții de la Bernat Muniesa la Borja de Riquer.18 Apărarea, dimpotrivă, tinde să pară călduță și neconcludentă.19 Numai un studiu global recent al conservatorismului hispanic cu ambiții de revizuire a

încorporat catalanismul moderat în evoluția generală a dreptei spaniole.
În cele din urmă, Eugeni D'Ors, cu numeroasele sale deficiențe și în ciuda faptului că a fost aspru pedepsit de trecerea timpului, a fost „primul în Catalonia și al cincilea în Spania”, pentru a aplica celebra batjocură, luată de la împăratul Carlos și făcută lui Ortega y Gasset; Cu alte cuvinte, este un personaj de cel mai înalt rang datorită influenței sale asupra culturii spaniole a așa-numitei „epoci de argint” de la cezura simbolică din 1998 până la tăierea devastatoare a civilului Güeña, precum și cea mai importantă. scriitor cu adevărat modern în literatură.catalană, în care a reprezentat un adevărat înainte și după. Dar D'Ors a părăsit lumea catalană cu o trântire puternică a ușii, care nu a fost iertată niciodată. Un adept orsian târziu, precum Joan Perucho, încă pretinde recunoaștere în numele familiei personajului, având în vedere răceala poziției oficiale catalaniste.21 Funcția sa de Lucifer a exclus din paradisul catalanist, care a jucat un rol principal în creația națională, dar a cărui mândrie l-a cufundat în obscuritate, nu elimină studiul profesional al carierei, întotdeauna, pe de altă parte, restrâns la faza sa catalană (celălalt, prin consens, nu contează); dar un asemenea tratament erudit trebuie făcut întotdeauna de la fidelitatea dovedită către ideologia în cele din urmă triumfătoare. Imaginea lui D'Ors ca ancoră principală și literală! sau dezrădăcinat din catalanism nu are nicio comparație cu ignoranța pe care figura lui

ra a suferit în mediul spaniol, în care destinul său este de obicei omisiunea sau relegată la a fi un simplu reprezentant regional, de parcă ar fi o curiozitate.
Adevărul, însă, vă place sau nu, este că D'Ors a fost esenţial pentru elaborarea doctrinară a dreptei spaniole şi o sursă foarte importantă a falangismului şi a elaborării francismului.22 Chiar dacă se asumă poziţia cea mai de stânga în evaluare. al „fascismului” în literatura spaniolă, relevanța orsiană - condamnările morale deoparte- este, cel puțin în termeni istorici, incontestabilă. nu un accident anecdotic și personalizat. O astfel de interacțiune nu poate fi explorată din presupuneri gratuite despre ceea ce a fost „funcția istorică a burgheziei catalane”, nici „trădarea” ei a naționalismului sau a unor finețe teleologice similare, care nu depășesc a fi simple afirmații ideologice transferate pe terenul istoriografic.
Așadar, ca regulă generală, istoriografia catalană se dă mai mult la empirism decât la interpretări sau dezbateri de idei și se caracterizează prin acuratețea aplicată încercărilor deviaționiste din interior sau din exterior ca un exercițiu devastator de o mie de tăieturi minuscule.24 fără a spune că acest studiu, oricât de lung ar fi, poate fi supus căutării unor inexactități perfide. Din partea ei, istoriografia spaniolă, cu puține excepții, tinde să ignore existența multiplicității discursurilor politico-sociale care au apărut și au traversat din diferite puncte urbane, să acorde mai multă atenție focusului madrilen ca o distilare a tot ceea ce trebuie avut în vedere.25 Din acest motiv, interacțiunea dinamicii catalane cu cea a capitalei este necunoscută, cu excepția unor ocazii irruptive.

Astfel de cititori le va fi ușor să respingă argumentele acestei cărți drept „lucruri catalane” obișnuite. Și, după toate probabilitățile, vom continua ca de obicei.

Lucrând la gândirea politică engleză din secolele al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea, istoricul JGA Pocock a argumentat necesitatea unei abordări „contextuale”, termen care, în aplicarea sa, înseamnă încrucișarea influențelor, „coeta” . nidad" de o anumită perioadă, am putea spune, că îi colorează sau condiţionează interpretarea.26 Este o abordare care, foarte corect, a fost criticată pentru elasticitatea sa excesivă, dacă nu pentru vaporozitate.27 Cu toate acestea, şi asumându-şi riscurile, aceasta Lucrarea este o explorare a „contextului” ideologic al ideii de „imperiu” în sens Pocockian. Dacă am reușit să fac un portret al unei epoci prin firul aplicațiilor unei idei astfel încât chipul să fie mai complex, mai nuanțat, cu mult mai multe voci urbane decât de obicei, voi fi mulțumit.

Puterea metaforei și vasta literatură teoretică

Noțiunea de „metaforă” este foarte veche în tradiția culturală a Occidentului, tipică retoricii grecești cu o adaptare imediată la latină. tocmai din cauza lui

simplitate, sensul său are un imens bagaj acumulat ca instrument de interpretare în filologie, critică literară, lingvistică și psihologie. Sensul fundamental al „metaforei” este cel al unei traduceri, al unui trop sau al folosirii unui cuvânt într-un sens care nu îi corespunde în mod corespunzător, care stabilește o comparație implicită între doi termeni diferiți; astfel, sensul drept al unui cuvânt trece tacit la cel figurat. Folosirea unui cuvânt într-un alt sens decât al cuiva produce o nouă imagine, o percepție care merge, cel puțin potențial, mult mai departe decât celelalte tropi retorice clasice, metonimie și sinecdocă, în care partea înlocuiește stilistic întregul. Metafora simplă cedează cu ușurință loc celei complexe, în care traducerea este completă. Este de la sine înțeles că aceasta constituie inima oricărei literaturi simbolice, nedescriptive, precum și punctul de legătură cu reprezentările plastice dincolo de simpla căutare a asemănării. Dar este și, ca formă retorică, și esența tuturor apelurilor politice complexe, cu un subtext dincolo de mesajul cel mai explicit sau rudimentar.

Marile ideologii ale modernității, precum naționalismul sau socialismul, sunt vise a căror dezvoltare este în întregime metaforică. Tehnicinismul, atât de adesea fals, în proiecția viitorului care a însoțit socialismul a fost compensat, în naționalism, de apelul nestingherit la sentimentele literare. În orice caz, contururile așa-numitului „Stat-Națiune” al secolului al XIX-lea s-au confirmat, pentru o mare parte a populației, prin ficțiunile de teatru sau roman și probabil în „patriile fără Stat” această întărire conceptuală era și mai urgentă.28 După cum a observat (poate cu oarecare exagerare) un istoric britanic distins, un simpatizant entuziast al naționalismului polonez, în ocuparea lungului secol al XIX-lea, literatura creativă a acelei țări este un ghid mai sigur pentru trăsăturile esențiale ale epocii decât sociologia sau științele economice.29 Indiferent dacă afirmația este sau nu adevărată în sens absolut, abordarea indică o cale necesară de abordare investigativă.

Cu toate acestea, în analiza politică, s-a spus mult mai mult despre metaforele puterii decât despre puterea metaforelor. Nu este suprinzator. În măsura în care culturile politice definite tind să dezvolte un fel de limbaj criptat, în care termenii abstracti semnifică relații practice mult mai puțin credibile, potologii, cu mândria profesională de a ști să depășească obscurcările pentru a face față mecanismelor concrete, tind să desconsidere posibilă soliditate a formulelor ideologice cu sunet înalt. Dar sunt atâtea lucruri, mai ales când se ocupă de „problemele naționale” alunecoase, care par obiective și nu sunt altceva decât reprezentări, adesea chiar înșelătoare: de exemplu, hărțile, atât de centrale pentru toate imaginarurile naționaliste, care par atât de mult o concreție. științifice și că nu sunt altceva decât o indicație simbolică.31' Este mai bine, așadar, să luăm problema metaforei din față, înainte de a deveni slujitorul ei inconștient.
Intensificarea progresivă a dinamicii comunicative din tehnologia secolului al XIX-lea a facilitat abuzul de metaforă, până la transformarea exercițiului acesteia în

cio în consumerismul banal al imaginilor verbale și vizuale împletite care a caracterizat lumea la sfârșitul secolului al XX-lea. „Metaforizarea” imaginarului colectiv — ca să spunem altfel — a fost unul dintre rezultatele laterale sau secundare cu cel mai mare impact social al succesiunii „modernităților”, modernismelor și avangardelor din jurul anului 1874 (pentru a cita data emblematică). a expoziţiei care a dat naştere termenului de „impresionism” dintr-o recenzie negativă). Există o glumă veche printre criticii literari: începând cu poetul francez Charles Baudelaire (și lucrarea sa Les fleurs du mal din 1857), orice obiect poate deveni simbol sau reprezentare a altuia. O astfel de disponibilitate a avut consecințe majore; Baudelaire, în plus, este salutat drept autorul însăși noțiunii de „modernitate”, pentru articolul său „Pictorul vieții moderne”, scris în 1860 și publicat în 1863.31 Succesorul său în canonul literar, poetul francez Stéphane Mallarmé, inițiator al mișcării poetice „simboliste”, și-a făcut celebru motto-ul „sugerează în loc să spună”. O sută de ani mai târziu, criticul italian Umberto Eco a definit „semiotica” -o știință în mare măsură a creației sale- ca fiind studiul „orice lucru care poate fi considerat semn”, înțelegând acest lucru ca ceva ce poate fi luat „ca un substitut semnificativ pentru orice altceva.”32 Procesul de „metaforizare”, deci, a devenit complet, de la percepția excentrică de la mijlocul secolului al XIX-lea până la consacrarea academică actuală.
Această „metaforizare” invazivă a însoțit masificarea susținută a pieței culturale. Configurația susținută a comercializării culturii a constat în două impulsuri care sunt doar aparent contradictorii: pe de o parte, divizarea ei tot mai mare în subpiețe specifice (feminin, tineret, copii, concretizate ulterior în micropiețe -de exemplu „tineret-feminin”-). până la reducerea progresivă a acesteia la benzi comerciale din ce în ce mai desenate) și, pe de altă parte, ca macroproces, „globalizare” sau „globalizare”. Tensiunile generate de subdiviziunea simultană și extinderea generală au fost rezolvate în mod notoriu cu

metaforele din ce în ce mai eficiente „vise de vânzare” sau consum. După cum celebrul autor argentinian Jorge Luis Borges a observat cu atenție în nuvela sa La esfera de Pascal: „Poate că istoria universală nu este altceva decât o istorie a câtorva metafore”; la sfârşitul aceluiaşi text, el a adăugat că jocul a fost în „variate intonaţii” de-a lungul timpului.33 Cu raţiune, apotegma Borges a devenit celebră într-un anumit mediu interpretativ.
În ultimele decenii ale secolului al XX-lea, ca răspuns logic la „metaforizare” și la reproiectarea repetată de neoprit a pieței culturale, au apărut numeroase lucrări de teorie literară contemporană privind transmiterea (sau nu) mesajului între autor și cititor. , care, la rândul lor, reprezintă răscrucea mai multor curente intelectuale extrem de influente din prima jumătate a secolului.34 S-a argumentat, ca o consecință a întregului schimb „interdisciplinar” dintre critica literară, antropologie și diversele psihanalitice. școli, că caracteristica crescândă a cunoașterii este estomparea granițelor dintre discipline.35 Jocul interactiv al tuturor

Aceste curente, deseori respinse în Spania prin caracterizarea grupării de „postmodern”, sunt mai mult un câmp de percepții încrucișate, în mare măsură articulate în jurul unor autori emblematici, decât o mișcare intelectuală în sens strict. În ciuda faptului că este o „mișcare” (în sens intelectual, așa cum ar putea fi romantismul, de exemplu) și teoretizarea abundă peste tot, nu există nici un corp de teorie ca atare. Multe dintre lucrările fundamentale – chiar dacă sunt citate cu cel mai mare respect – constau în note sau aforisme ale unor gânditori precum Walter Benjamin sau Max Horkheimer sau Roland Barthes. Alte surse de bază pentru cadrul conceptual sunt textele empirice, din care se trage o concluzie extinsă. Este probabil corect să o considerăm, în ansamblu, ca o „renaștere a retoricii”, domeniu de studiu recuperat, cu noi parametri conceptuali, după relativa dispariție odată cu prăbușirea culturii clasice generalizate, de la sfârșitul secolului al XIX-lea. .36 Dar este și o încercare foarte vizibilă de a folosi instrumentele criticii literare pentru a stabili o interpretare a vieții sociale bazată pe încrucișarea constantă proteică a ideilor și imaginilor, care a provocat reacții foarte dure din partea disciplinelor consacrate până acum ca „științe”. . social”.
Pe scurt, ideea unificatoare a întregului domeniu de speculație și interpretare ar fi, fără îndoială, „încercarea de a stabili metafora ca domeniu independent de investigație”, cu aplicare directă în filosofie, psihologie și critică.37 Mai mult dincolo de centralitatea ei în domeniul interpretării estetice, metafora este cheia în antropologia culturală ca mijloc de înțelegere a mitului și a sensului său, dar funcția sa este, de asemenea, centrală în psihanaliza freudiană și curentele sale derivate.38 În orice caz, studiile culturale și „postmodernismul” în ansamblu au a contribuit cu o producție enormă asupra metaforei și a multiplelor ei implicații, comentată cu ironie chiar de Derrida:39 nu mai puțin de 4.193 de scrieri produse între 1970 și 1985, conform unei compilații, pe lângă reviste monografice, precum Metaphor și Symbol.40.

Pentru a rezuma, ca moștenire, impactul „studiilor culturale”, înțeles ca o reînnoire a retoricii sau „postmodernității” rupturiste, ar fi necesar să se recurgă la afirmația că punctul de vedere privilegiat nu există și, în consecință, nu este posibil la unicitatea vreunui grup sau act social. Problema, după cum recunosc toți criticii acestor noi tendințe, ar fi în limita care poate fi impusă acestei percepții fără a pierde capacitatea explicativă, întrucât este foarte evident că această dificultate a fost prost rezolvată cu un abuz de teoretizare ad-hoc, mai ales cu o încredere excesivă în bunătatea marxismului târziu de a articula orice fundal.
Succesul evident al noilor studii culturale a afectat direct formularea istoriografiei, deoarece, în multe moduri diferite, s-a apelat la colectarea datelor într-o abordare „istoricistă” (de exemplu, Foucault) ca punct de plecare pentru reflecții. mai mult, se îndoia de obiectivarea a tot.

cu criterii departe de empirismul profesional tipic istoricilor academicieni. Participarea parțială a istoriografiei la evoluția interpretativă menționată a fost favorizată de așa-numita școală franceză a revistei ESC Annuals, marcată deschisă abordărilor antropologice în toată deplinitatea sa, la indignarea notorie a marxiștilor strict ideologic[41]. Dar, în mod surprinzător, există a fost o încrucișare între „studii culturale”, metodologia marxistă și istorie (deși nu tocmai istoriografie). Marxismul este, prin excelență, o justificare a istoriei (sau a unei viziuni hotărâte și deterministe asupra acesteia), mai presus de alți factori, ca mijloc de explicare a comportamentelor.
Paradoxul este că explozia teoretizatoare „culturalistă” sau „postmodernă”, care încă subziste (deși pare să fi pierdut din putere la sfârșitul anilor 1990, când școlile s-au stabilizat și s-au înființat noi discipline academice, cu locurile universitare corespunzătoare), a perturbat profesia istoriografică doar indirect, prin afectarea conceperii programelor didactice sau prin chestionarea vocii narative în scrierea lucrărilor. A devenit obișnuit, printre istoricii hispanici, să se vorbească despre „imaginar” sau „discurs,” chiar despre „deconstrucție”, fără să ne preocupe prea mult sursa sau sensul strict al unor astfel de termeni. În rest, „postmodernul” este de obicei privit cu neîncredere și ignoranță, fără prea mult efort pentru a-l defini. Istoricii, un organism universal conservator (în ciuda lăudării ideologice a unora dintre practicanții lor), nu au făcut mulți pași pentru a se deschide la ceea ce este util sau utilizabil în toată această magmă a teoriei literare și a „studiilor culturale” sau, dacă preferați , pentru a oferi critici bine fundamentate. Profesia histografică spaniolă, când se laudă interpretativ în această direcție, pare încă atașată unui neogramscism supraîncălzit, bazat pe „hegemonie” și „bloc istoric”, fără a aprecia cât de problematice sunt aceste formule.[42]
Cu toate acestea, mare parte din efortul teoretic al „studiilor culturale” și al teoriei critice aplicate de la literatură la societate, ca instrumente antropologice, se scufundă în problema esențială a transmiterii sociale. Din acest motiv, pentru opera aplicată de interpretare, este nevoie de marxismul (mai ales în

lumea academică nord-americană), întrucât această ideologie, ca explicație istorică, oferă o relație axiomatică între ideologie și baza socială.43 Un exemplu relevant ar putea fi Frédéric. Jameson, considerat de unii drept principalul fondator al criteriului „postmodern”.44 Dar chiar și un critic al marxismului, precum filozoful francez Jean Baudrillard, de exemplu, în ciuda faptului că înfățișează limitările „gândirii magice a ideologiei”, vorbește despre «logica de clasă» și «clasa dominantă», care presupune implicit înzestrarea categoriei cu obiectivitate, atunci când nu există niciun motiv să presupunem - și cu atât mai puțin din sistemul ei de interpretare- că «clasa» este mai de fapt și mai puțin subiectivă decât oricare alta. set simbolic în interacțiunea socială.45 În timp ce pune sub semnul întrebării ipotezele gratuite într-o limbă, această abordare le consideră de la sine înțelese în alta.46

Greutatea balastului metodologic

În realitate, marxismul înșală ca sistem explicativ: Marx s-a lăudat că a dat peste cap idealismul filosofic german, dar problema reprezentării politice sau ideologice a fost o răscruce de materialism și idealism care, prin însăși natura sa (celebrul joc al „clasei în sine”. „la „clasa pentru sine”), a rezolvat dilema prin reducționismul absolut. În consecință, pentru oricine a acceptat ipotezele de bază ale hermeneuticii marxiste, nu a fost nevoie să demonstreze ceea ce se pretindea ca punct de plecare. Sociologia politică a marxismului este, așadar, în esență, o teorie a prozelitismului și a chiliasmului: în măsura în care transformarea socialistă (morală și/sau economică) câștigă adepți, continuă „conștiința” de clasă, dar și sfârșitul lumii (adică sfârşitul capitalismului). Astfel, noțiunea de clasă socială este o presupunere dată, niciodată pusă la îndoială și, ca atare, a fost unul dintre marile succese comunicative ale teoretizării marxiste expansive, datorită uşurinţei cu care a fost asumată schema de clasă, după triumful bolşevic. . în Rusia, de mulți analiști care nu erau neapărat marxişti și care nu au preluat alte aspecte ale crezului/

Dar «clasa», în mod demonstrabil și nu ca axiomă, nu poate fi decât două lucruri: este o categorie analitică și/sau este o poziție subiectivă; dacă înțelegem că știința nu este nici mai mult, nici mai puțin decât ceea ce este măsurabil și comparabil, a doua poate fi măsurată și prima poate fi apreciată. Cu toate acestea, nu există - din punct de vedere științific - mai multă „clasă” decât această dilemă, un eșec extraordinar într-o teorie care se mândrește cu științismul ei. Există indicii puternice - după cum a avertizat Josep Termes cu ani în urmă - că, de exemplu, în contextul spaniol, însuși termenul „burghez” era un neologism împrumutat din franceză (ca parte a unui vocabular mai extins care se referea la marea Revoluție Franceză) .de republicanismul extremist în vremuri apropiate de convulsia din 1868 și, în plus, tradus prin catalană, întrucât „burgeois” era scris frecvent cu o grafie catalană încăpățânată.48 În contextul imediat de studiu, „burghezia” catalană nu există, cu excepția unui indicator scurt al ceva mult mai complex; dar, pe de altă parte, atitudinile definite ca „burgheze” există.49 Identificarea subiectivă este un datum social, abstracția nu este.

În mod analog, leninismul și-a transformat lupta cu partidele socialiste dispuse către „criminalismul social” în timpul Primului Război Mondial într-o ideologie legitimatoare a statului după lovitura de stat bolșevică de la sfârșitul anului 1917 și, mai ales, cu triumful relativ al acestuia. cauza în războiul civil rus din 1919-1921. Stabilirea dictaturii atotcuprinzătoare a Partidului Comunist într-un vast imperiu eurasiatic, cu luptele ulterioare împotriva „ mișcărilor recționare ale burgheziei naționaliste”, în special în Asia Centrală, a forțat expedientul să susțină că puterea în ascensiune, indiferent de cât de mult a încercat să cucerească lumea (vezi același scut sovietic), nu a fost un „imperiu” ci sa

adevărat opus, afirmație extrem de dubioasă. Dușmanii săi, pe de altă parte, erau „imperialiști” nemilosi, ceea ce era cu siguranță adevărat. Combinația istorică dintre triumful puterii bolșevice definite drept „antiimperialiste” și prăbușirea simultană a „Imperiilor” încoronate din Europa a avut ca efect ștergerea acreditărilor conceptului de „imperiu” ca categorie politică, dacă ar fi nu depinde de un atan de dominație economică, așa cum a afirmat noua și persistentă doctrină comunistă. Până atunci idei bine diferențiate precum „imperiu”, „imperialism” și „colonialism” au fost reduse la o caricatură, împreună cu întregul ansamblu de aplicații pe care „principiul dinastic” al secolului al XIX-lea și federalismul monarhic le-au dat de la sine. Secolul al XX-lea – „scurt” pentru a fi, vă place sau nu, „secolul leninist” din 1917 până în 1991 – a ignorat noțiunea de „imperiu”, decât ca o insultă sau o acuzație. Acesta nu ar fi un rău în sine, deoarece repertoriul secolului al XIX-lea a contribuit cu multe idei, precum rasismul, pe care evoluția politică le-a aruncat în măsura în care știința le-a aruncat. Dar efectul definitoriu marxist-leninist a avut ca rezultat distorsionant de a provoca amnezia și de a stimula reificarea, chiar și la acei analiști care se credeau eliberați de contaminarea ei: s-a uitat că într-un timp nu atât de îndepărtat s-ar fi crezut că „imperiul” ar putea. servesc pentru ceva mai mult decât pentru a asupri și că clasele sociale nu au trecut dincolo de a fi o categorie, fără altă substanțialitate decât cea subiectivă.50

Studiul de față este, așadar, o încercare de a explica unul dintre marile tabuuri ale istoriei hispanice contemporane: rolul doctrinei Lliga în fața evoluției paralele a spaniolismului. Dar ea nu poate fi explicată doar prin „căutarea piețelor de export” de către o „burghezie” lacomă și plină de aeruri expansioniste, pentru că așa ceva pur și simplu nu a existat niciodată. Este necesar un efort de regândire a categoriilor deja obosite care au inspirat atâtea cercetări bune și de a deschide panorama istoriei contemporane a Spaniei și Cataloniei către abordări alternative, mai puțin dependente de „adevărurile” moștenite din tristii ani ’30. Ei bine, aceste interpretări binecunoscute nu explică modul în care s-au produs interconexiunile dintre forțele opuse dacă nu s-a bazat pe niște confluențe de „clasă” ascunse care se afirmă pentru trecut, ci că, în fața realității politice prezente, nimeni – în afară de unele sectoare ideologice extremiste –

îndrăznește să susțină, atunci când se presupune o continuitate descriptivă.

Adevărul este că există și alte cadre profesionale care au explorat problemele de comunicare în profunzime, dintre care cea mai evidentă este psihologia consumatorului, mai ales în sensul ei mai aplicat și practic, care însoțește utilizarea generoasă a sondajelor cu o imagine de ansamblu bogată a abordărilor teoretice concrete. .51 Natura explozivă a oricărei perspective din axioma primatului consumului este atât de evidentă pentru o istoriografie precum cea hispanica, absolut dependentă de modele de producție, încât unii istorici au început să se trezească la posibilitățile ei.52 Pe de altă parte , marea promovare a școlii franceze Annales, încă foarte vizibilă în anii 1970 și 1980, a urmărit să

să facă saltul interpretativ peste provocare prin căutarea „mentalităților” și „imaginariilor”, care au devenit surprinzător categorii neo-marxiste.53 În realitate, dezvoltarea tehnicilor care măsoară opinia, susținută de statistici din ce în ce mai sofisticate și datorită utilizatorilor- mecanizare prietenoasa, amabila cu utilizatorul, care presupune simplificarea progresiva a calculatoarelor, a avut un impact foarte considerabil asupra tuturor sociologiilor si politologiilor, la niveluri de obicei nebanuite de istorici. Această tehnică, la rândul ei, a fost extinsă la orice disciplină care poate avea cea mai mică relație (sau utilizare) cu beneficiile sale, precum așa-numitele „științe ale comunicării”. Din păcate (sau nu), istoriografia politică este încă departe de toată această gamă de posibilități. Mai exact, istoriografiile spaniole și catalane rămân ancorate în ipotezele profesionale ale anilor șaptezeci și se comportă de parcă asemenea reflecții ulterioare ar fi de prisos.

Această carte nu oferă o ieșire din labirintul unei istoriografii, deja foarte elaborată, care se bazează aproape în întregime pe o eroare, justificată de situația politică a nașterii ei în francismul târziu, dar care astăzi, la un deceniu după prăbușirea comunismul, este anulat din toate cele patru laturi. Din același motiv, calea nu poate veni nici din „studii culturale”. De asemenea, recurgerea la empirismul salvator, fără binecunoscutul simț ordonator al ideilor interpretative, nu duce decât la sculptarea câmpurilor de date din nou și din nou, un efort lent de depozit, deși profitabil pe termen lung.

Respingerea logică a formulărilor interpretative a căror bază ideologică este uzată nu face decât să reamintească că întrebările care, la vremea lor, au inspirat aceste lucrări, sunt încă în picioare și că toată această lucrare -și informațiile pe care le ridică- a servit la avansarea cunoașterii. În timp ce contribuția complexă și contradictorie a „studiilor culturale” este plină de multă ideologizare goală, teoretizări neconvingătoare și reflecție epistemologică cu surse înguste, este, de asemenea, adevărat că simplificarea perspectivei care era răspândită înainte de apariția ei devine din ce în ce mai insuportabilă: a pune cu un exemplu grafic, nu trebuie acceptate exagerările doctrinare ale feminismului pentru a înțelege că genul reprezintă o abordare puternică, cu implicații imense pentru interpretarea istoriografică, care, la rândul său,

deschide alte ferestre perceptive asupra sexualității alternative în multe domenii în care este, fără îndoială, prezent și a fost sistematic ignorat. Într-adevăr, forța „studiilor culturale” este paralelă cu impactul naționalismelor contestaționale în cadre controlate anterior de un naționalism interpretativ dominant. Poate că niciunul dintre noile argumente nu este convingător, dar nici cel vechi nu mai este.
Deși Baudrillard și Jean-François Lyotard au pus peste tot o lume haotică a simbolurilor, a „semnificatorilor” și „simulacrelor”, este necesar să se stabilească o selecție, să izolați variabilele și să construim o narațiune astfel încât infinitul de informații să aibă sens și să fie de înțeles .. Nu este destinat aici să arate grozav

erudiție pe tot acest subiect și nici nu întemeiază argumentul cărții care urmează pe o succesiune de studii filozofice sau lingvistice, cu gravitate teoretică, așa cum tind să facă mulți practicieni ai studiilor culturale. Dimpotrivă, abordarea va fi foarte modestă, având în vedere complexitatea argumentativă la care s-a ajuns în acest domeniu. În mod rău intenționat, s-ar putea considera, să o punem într-o întorsătură tipică lui Deleuze și adepților săi, ca o explicație care nu este o explicație.
Metaforele „unității culturale” catalane și ale „imperiului” spaniol
Această lucrare își propune în mare măsură să profite de masa apreciabilă de cercetări deja existente, de semne metodologice foarte diverse, pentru a studia evoluția unei idei cândva orbitoare, „imperiul” modern ca soluție politică pentru contradicțiile naționale ale Spaniei. . Cercetarea metaforică a politicii naționaliste din Spania a fost, până acum, mai degrabă antropologică, în căutarea rădăcinilor telurice ale consensului ideologic din mediul rural basc, de exemplu, pentru a înțelege fenomenul ETA. În acest context profund rural, Joseba Zulai-ka, un antropolog din Gipuzkoa (dar format în Statele Unite), a izolat „metaforele fundamentale” care, în opinia sa, stabilesc parametrii imaginarului Otarra.54 Dimpotrivă, în studiul În prezent, nu ne propunem să mergem de jos în sus, de la substratul țărănesc (sau de la acea tradiție pe care practica etnografică o descoperă) la cea mai militantă conștientizare ideologică. Aici studiem evoluția metaforelor ideologice în sensul său cel mai strict, ca expresie a unei conduceri politice comunicate prin instrumentele de diseminare scrisă care dominau încă prima jumătate a secolului XX.
Recursul la „imperiu” a venit cu o convingere de forță orbitoare similară, noțiunea că Catalonia a fost (sau este) o „unitate culturală”. Pe această a doua noțiune, deși poate părea surprinzător, prima a fost montată, ca proiecție pentru o nouă contur a Statului. Criticul Manuel de Montoliu, personal apropiat lui Cambó, a făcut o observație strălucitoare, deși în treacăt, când comenta în 1935 relevanța poetului Joaquim Rubio i Ors (1818-1899) pentru Renaixença catalană: «Până când a simțit nici nevoia, nici oportunitatea de a dezvălui un ideal politic sub steagul revendicării independenței literare a Cataloniei.»55 De fapt, marea obsesie a catalanismului care a apărut în mijlocul efervescenței secolului al XIX-lea și care și-a atins maturitatea

la rândul său. al secolului ar fi realizarea deplină a independenţei literare. Dar ce deducție politică a rezultat din asta? Această „independență literară” catalană a fost atinsă fără prea multe dificultăți în mediul privat, în interacțiunea dintre oferta editorială sau jurnalistică și consumatorii receptivi din cadrul societății civile. Pe baza acestui fapt, așadar, ce ideal politic a fost susținut pe piața politică catalană și cum s-a adaptat această ofertă la contextul general spaniol?

Această carte încearcă să răspundă la aceste întrebări. De la bun început, abordarea analitică este simplă (deși devine mai complicată mai târziu): regionalismul și/sau naționalismul catalan care a intrat în politica spaniolă odată cu înființarea Ligii Regionaliste și victoria ei în ceea ce în curând a devenit cunoscut sub numele de „clecció”. deis quatre presidents” în 1901 a avut ca axă centrală a gândirii sale reproiectarea Spaniei. Catalaniștii politici, „intervenționiștii” prin autodefinire, și-au propus redesenarea explicit a Statului Spaniol ca „imperiu”, o originalitate neîndoielnică în panorama ideologică spaniolă, cel puțin în forma și în măsura în care a fost făcut apelul la „. soluție imperialistă... Nu a fost o simplă tactică și nici o idee trecătoare. Dimpotrivă, s-a întors iar și iar pentru a insista asupra aceluiași lucru și pentru a promova asumarea acestuia în alte media sau contexte spaniole.

Anterior, în anii 1990, reflecția internațională asupra catalanismului se bazase pe exemplele pe care alte mișcări naționaliste le puteau oferi în fața diferitelor grade de opresiune reală sau presupusă, fie ca model concret al unei anumite acțiuni politice, fie, mai general, , ca inspiraţie în sensul unei lupte naţionale.56 O viziune destul de eclectică reflectase variabilitatea internă a catalanismului însuşi, alcătuită din numeroase „capele” sau curente, toate dornice să găsească justificare exterioară în evenimentele zilei. Consolidarea Lliga ca partid și capacitatea sa crescândă de a acționa pe scena politică spaniolă și nu doar catalană cu Sohdaritat Catalana a determinat o conștientizare tot mai mare a necesității de a oferi o alternativă statului liberal centralist mai modern și mai modern. promițătoare decât asta. Odată stabilit, modelul „imperial” al Lliga a devenit inima politicii regionaliste și a condiționat îndeaproape evoluția naționalismului anti-Lligaire, precum și receptarea ideilor catalaniste în politica generală spaniolă, în afara altor naționalisme și/sau centrifuge. regionalisme, Juera în aceeași concepție a Spaniei a spaniolismului.

S-a subliniat importanța unei „idei imperiale” în dezvoltarea naționalismului spaniol modern, dar nu și posibila sa sursă catalanistă.57 Relevanța „imperialismului” în naționalismul catalan a fost subliniată, dar întotdeauna dintr-o abordare marxistă, care presupunea că a fost expansionistă, bazată pe exportul de capital sau pe căutarea piețelor după pierderea spaniolă a Antilelor.58 Este o abordare care nu a convins sau a completat niciodată o explicație a fenomenului „imperialist” catalan, din moment ce proiectul The « imperiul» de Prat, Cambó sau D'Ors -printre altele- a fost o propunere ambițioasă de reorganizare internă a Spaniei și, abia mai târziu, prin

extensie, o aspirație de anvergură externă. În orice caz, în această „idee imperială”, ambiția culturală a cântărit mai mult decât cea comercială (atât de imposibil de separat), întrucât catalanismul nu a încetat niciodată să fie în primul rând un vis de hegemonia culturală în interiorul Cataloniei, pas anterior. la orice cucerire morală, regioalizatoare a statului spaniol.
Încercările de a explica pretenția lligare prin prisma proiecției economice a „burgheziei” și a limitărilor producției de bumbac, în plus

Mai mult decât să se bazeze pe o presupunere despre „comportamentul de clasă” care, în mod repetat, nu este bine demonstrată (dacă este deloc demonstrabilă), ei subestimează ambiția proiectului și, trebuie subliniat, utopismul acestuia.[59]
Persistența catalanistă în tema „imperială” a avut implicații pe termen foarte lung, ducând la o contagiune ideologică – care nu va fi explorată în această carte, deși este rezumată într-un epilog – care ar ajunge să aibă o influență decisivă asupra ideologiei. formularea fascismului spaniol. , în configurația teoriei Falangei și, chiar, în invenția inițială a dictaturii Franco, în măsura în care noul „Generalissimo” din octombrie 1936 a putut profita de articularea sa conceptuală. pentru a-și construi puterea personală. S-a evidențiat lentoarea cu care, la vremea sa, gustul liberal spaniol din secolul al XIX-lea a reușit să aclimatizeze figura lui Carlos al V-lea și, prin extensie, adaptat la moștenirea „imperială” a Habsburgilor. Potrivit celui mai vizibil fir al istoriografiei, abia în secolul al XX-lea, aproape coincident cu construirea „noului stat” francist, cu controversa dintre Ramón Menéndez Pidal și istoricul german Karl Brandi asupra universalității sau profundului rădăcini hispanice înrădăcinate ale „ideei de imperiu”, care în cadrul cultural hispanic și-a asumat pe deplin figura împăratului din secolul al XVI-lea. , formula „imperială” de rezolvare a conflictului de identități naționale din Spania. S-a presupus, foarte eronat, că trebuie să se pună de acord asupra tuturor pentru a „fura idei” sau a profita de concepte. Impactul verificabil al argumentării lligaire în politica spaniolă. este dovada că există tot felul de schimburi intelectuale și ideologice, dintre care multe sunt de nespus celor afectați, atât într-o direcție, cât și în alta. Implicațiile pe termen lung, însă, dau sens nu numai celor mai zadarnice elaborări ideologice, ci de asemenea, fanteziilor politice pe care un viitor îndepărtat le găsește logic datorită unui trecut aproape uitat, dar care oferă explicațiile sale seducătoare.
În realitate, așa cum sa anticipat deja, abordarea Lliga a pornit nu de la una, ci de la două idei: noțiunea de „imperiu” a servit ca mijloc pentru ca Catalonia să se încadreze mai bine într-o Spanie nouă, regenerată, dar rezonabil conservatoare; apoi, viziunea „imperiului” ca sfârșit al unui proces a pornit de la percepția că Catalonia este o „unitate culturală”, care, datorită densității semnificației sale unitare, a forțat soluția „imperială”, dar care, la în acelaşi timp, timpul, ar putea servi, de-a lungul timpului, drept model pentru reformarea acelei „Hispanii” ce urmează a fi făcută. Noua națiune în așteptare, viitoarea și autentica Spanie, care urmărește înflorirea ei ca „stat al națiunilor” supranațional, ar trebui să încorporeze în

mod logic Portugalia ca echilibru în greutatea Cataloniei. Insistența oarecum încăpățânată a catalanismului politic de a târî memoria iberismului secolului al XIX-lea ca garanție a pluralității lingvistice a viitorului, ar fi așadar una dintre cele mai curioase trăsături, pe care, de exemplu, incipientul falangism ar moșteni, în insistenţa de a fi ceva mai mult decât un naţionalism spaniol.

Pentru catalanismul Lliga, deci, „unitatea culturală” și „imperiul” erau pilonii acțiunii sale politice. Dar ce sens aveau? Au fost cu adevărat scopuri strategice? Sau doar un set tactic? Dacă astfel de abordări ar fi strategice, scopul lor ar trebui văzut în comportamentul politic lligare. Adevărul este că este greu de găsit sensul lor practic, deoarece Lliga a funcționat în principal ca o mașină politică pe teritoriul catalan, cu o bază clară la Barcelona.61 Și în capitala catalană au existat alte izvoare ideologice care erau profitabile. Din acest motiv, istoricii, de-a lungul a aproape treizeci de ani de recuperare istoriografică catalană pe drumul către o presupusă „normalizare” profesională, s-au îndreptat în alte direcții, foarte diverse. Discursul „imperial” nu a fost foarte util pentru a câștiga alegeri, de exemplu, în Castellterçol, o circumscripție electorală care a fost locul natal al lui Prat de la Riba, unde alte registre emoționale puteau fi folosite pentru a câștiga. Dar trebuia să îndeplinească o anumită funcție, dacă liderii și purtătorii de cuvânt și propagandiștii regionalismului catalan s-au întors la ea de nenumărate ori.
Cel mai simplu mod de a pune întrebarea este, de asemenea, să accepți cel mai simplu răspuns. Ambele idei, „unitate culturală” și „imperiu”, au fost metafore ideologice interconectate. Mai mult, ele erau metafore pe deplin „paradigmatice”, în formularea lui Roman Jakobson.62 S-a susținut că modelul „paradigmei” al istoricului științei Thomas Kuhn (care a fost atât de important pentru elaborarea „studiilor culturale”) depinde, în esență, , pe o „metaforă rădăcină”.63 O metaforă ideologică este înțeleasă, în argumentarea acestei lucrări, ca o ofertă politică de altă natură față de un program realizabil, cel puțin pe termen scurt al acțiunii parlamentare normale.64 Ca englezii. om politic — entuziast imperialist, fără nicio urmă de complexe — Winston Churchill, născut în 1874 și deci mai mult sau mai puțin contemporan atât cu Prat (1870) cât și cu Cambó (1876), scria: „Cât de infinită este datoria datorată metaforelor politicienilor care vor să vorbească cu forță, dar nu sunt siguri ce vor spune.”6j Metafora ideologică ar fi, deci, diferită de ceea ce s-ar putea numi o metaforă empirică, normativă în funcționarea partidelor parlamentare, formulată în termeni juridici și, prin urmare, , acceptabile pentru dialog și negociere, interacțiuni care impun neapărat un limbaj comun în funcțiune. Nu este, așadar, o chestiune de adevăr sau minciună, de ceea ce este „real” sau ce este „fals”.66 Mai mult, pentru catalaniști, ca și pentru o bună parte din opinia intelectuală spaniolă din perioada 1898- 1923, nimic nu era mai fals decât sistemul parlamentar predominant, cu „turnul” lui trucat și alegerile sale, în funcție de unde și când, mai mult sau mai puțin trucate.

Nu este că ideea „imperială” a Lliga a fost „falsă” pentru că era o metaforă.67 Dimpotrivă, naționalismul catalan a făcut parte din acea căutare seculară a autenticității (ca să numim așa ceva) care, încă din zori. de romantism, Ea a amarat atât de mult politica europeană, cu esențialismele sale persistente de tot felul. Nici „Imperiul” catalaniştilor nu a fost tocmai o utopie, în sensul cel mai tipic al secolului XX,

dacă utopismul este înțeles ca abilitatea de a impune credința (sau conformarea cu credința) că există un viitor predeterminat ideologic care va fi în cele din urmă real, în sensul său cel mai tangibil. În ceea ce este posibil, „imperiul” catalan a fost mult mai realist decât astfel de exerciții de depășire mistică a „religiei civice”, cu aplicarea socială represivă corespunzătoare, care avea să vină mai ales odată cu bolșevismul, ca promisiune cea mai activă a unui paradis pământesc. , iar în imitația mediată, presupus încărcată de realism, că fascismul și, foarte concret, nazismul au făcut un astfel de vis. Spre deosebire de astfel de soluții „totale” la problemele sociale, „imperiul” catalanist a constituit o propunere practică, chiar modestă, de rezolvare a „problemei catalane” în Spania fără costuri împovărătoare și cu anumite beneficii.
Însă contradicția incomodă dintre pragmatismul prezentării și lipsa unei definiții strategice pentru sfera spaniolă ar fi o caracteristică înnăscută a Lliga și, prin urmare, a fost unul dintre cele mai indigeste aspecte ale moștenirii sale pentru succesoare sau viitoare catalanisme. Saltul logic dintre „unitatea culturală” catalană și „imperiu” ca pas în construcția unui ansamblu hispanic multicultural trebuia acoperit, de la însuși Prat de la Riba încoace, cu o anumită deplasare a atenției către activitatea intelectuală. Sărăcia relativă a designului de fundal dezarticulat a făcut ca grădinăritul sau arhitectura peisagistică să fie în prim-plan. Dar, investind producția intelectuală cu sens, cu justificarea consubstanțialității dintre identitatea națională și utilizarea lingvistică, a presupus riscul neprevăzut ca aceeași evoluție autonomă a modelor culturale să poată dezechilibra sau chiar rupe acordurile tacite care guvernau invenția.
Fundalul metaforei lui Prat sau „imperiul societății civile”
Într-un mod evident, metafora lui Prat a prezentat „eterogenizarea” ca răspuns la omogenizarea statului.™ Pentru a argumenta în favoarea acesteia, el a trebuit să se bazeze în mod necesar pe societatea civilă catalană ca alternativă la pretenția de reprezentativitate a statului spaniol. Odată stabilită această distincție, a fost evidentă la Prat, care, din perspectiva sa, s-a predat dovezilor sociale și a transformat-o într-o categorie. Dar societatea civilă este unul dintre acele multe lucruri pe care toată lumea le recunoaște, dar nimeni nu știe cum să le definească în mod convingător.
Concluzia obișnuită (în special pentru acei observatori influențați de marea dihotomie socială a marxismului) presupune că societatea civilă este un spațiu imprecis între economie și stat, deși limitările unei astfel de presupuneri devin în curând evidente și conduc la reelaborări complexe (Pentru Haber-Masians,

de exemplu, ar fi „componentele instituționalizate ale lumii vieții [sic]”, adică

componente instituționalizate ale lumii trăite).69 În mare parte din sociologia politică cu rădăcini în America de Nord – în special în stabilirea ei ca disciplină, în timpul deceniilor de la mijlocul secolului – a existat o tendință marcată de a ocoli distincția și de a se gândi la interpretarea „modernizare” exclusiv în termeni de „sistem politic”, fără a ține cont de relevanța societății civile.70 Cu un criteriu pur operațional, aici, dimpotrivă, se va propune o interpretare istorică care pleacă de la centralitatea ei pentru înțelegerea discursului. formularea unei mişcări politice influente.
Impactul dezvoltării tehnologice nu este experimentat direct în toată amploarea sa, dar progresele în comunicare sunt percepute social. Dar multiplicarea formelor de comunicare, fie în transportul fizic, fie în transferul de informații, are implicații diferite pentru putere și societate. Decolarea comunicațiilor între secolele al XIX-lea și al XX-lea (căile ferate, navele cu aburi, îmbunătățirile în construcția drumurilor, telegraful, telefonul, radioul) a permis o mai mare centralizare a puterii, dând naștere statului așa cum îl cunoaștem. Până când comunicarea a permis dialogul în timp real între ierarhiile superioare și inferioare, cea mai absolutistă Coroană prin forță trebuia să delege puterea și a vorbi despre autonomie era un anacronism: controlul dintr-un centru vertical era la fel de eficient ca și serviciul său de sprijin.Poștă, măsurată în zile sau, în funcție de cât de departe, în săptămâni (și, în ceea ce privește peste mări, în luni).71 Astfel, fiecare nouă contribuție tehnică a inspirat imediat concentrarea autorității, prin ierarhizarea efectivă a «procesului decizional». decizii”. Dar dacă expansiunea comunicativă a fost forța motrice în construcția Maclitstaat-ului contemporan, efectul ei asupra vieții sociale a fost diametral opus. În ciuda a ceea ce spun economiștii, piața nu este trăită, dacă nu prin societatea civilă, fie ca bursă, bancă, companie, fabrică; afaceri cu ridicata sau cu amănuntul. Dacă, în limbajul nord-american, o „corporație” este o mare societate pe acțiuni, în tradiția comercială continentală europeană, dimpotrivă, este cadrul unui sector profesional; Ambele simțuri împreună definesc însă extremele societății civile.72 Și, în căldura tehnologiilor de comunicare, societatea civilă se înmulțește prin diviziune și subdiviziune exponențială. La fiecare pas tehnic, unitatea sa este fragmentată în noi entități create pentru noi oportunități de tranzacționare, producție sau servicii. Ofertele generează contraoferte, de obicei de alt tip. Nu există, așadar, o „piață de masă” univocă, ci mai degrabă divizarea progresivă a piețelor din ce în ce mai specializate: de remarcat, de exemplu, „piața copiilor” apărută în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și separarea ei în tot mai specializate. oferte.de produse pentru grupe de vârstă tot mai specificate de-a lungul secolului următor. Așadar, „politica de masă” nu există decât prin diviziuni mai mari ale reprezentării, care stă la baza acesteia, bazată pe accesul la participare, dorință care a motivat toate mișcările.

„de masă” a unuia sau altui semn ideologic.71 Când se concepe ca lărgire, se gândește în mărimi „macro” ceea ce este trăit ca „micro” dinamică.
Pe scurt, așadar, concentrarea tehnologică a Statului, ca organizare verticală, generează omogenizare culturală ca produs secundar, favorizând simplificarea mecanismelor de tratare ca mijloc spontan, natural de consolidare a eficacității și, prin urmare, a puterii sale . În contrast marcat, societatea civilă generează lieterogneizare culturală ca un derivat automat al tendinței sale naturale de dispersie orizontală și laterală. Pentru toate acestea, deși nu era neapărat conștient de toate ramificațiile, Prat de la Riba a ridicat „unitatea culturală” catalană ca o presupunere axiomatică, deoarece a conceput Catalonia ca spațiul său politic prin excelență, din care să se construiască o nouă putere. . Dar acea putere, ca stat hispanic comun, ar fi un „imperiu al societății civile”, adică că, ca construcție ideală, ar trebui să promoveze mai degrabă eterogenizarea decât omogenizarea, rezervând această presiune cadrului sub catalan. -statul, în care protecţionismul cultural ar da deplină vitalitate şi ar garanta supravieţuirea limbii, element central, în schema sa, de identitate naţională. În multe privințe, Prat tânjea după ceea ce, o jumătate de secol mai târziu, avea să fie formulat de Jürgen Habermas drept construcția unei „sfere publice” de dezbatere, contestație și activism civic datorită căreia societatea civilă să poată face față greutății aparent omnimode a statului. deși afirmația lui Pratiana a fost, în cele din urmă, etatizarea unei astfel de „sfere” ca putere catalană în cadrul unei monarhii spaniole radical reorganizate.74 Problema de bază, așa cum a subliniat politologul EE Schattschneider, este că „[i]n toate Pe de altă parte, tendințele spre „privatizare” și socializarea [prin instituțiile publice] a conflictelor au fost deghizate ca tendințe spre centralizare sau descentralizare, localizare sau naționalizare a politicii.”75 Mai rău, Prat și Cambó, prin proiectarea rolului principal al „sferei publice”, au trebuit să-și asume participarea activă a intelectualilor, până când au încercat să monopolizeze catalanismul, când impulsul apariției masive a „intelligentsiei” asupra politicii. scena din Europa a servit ca protagonist colectiv al celei mai agresive critici la adresa vidului „spiritului public” al societății existente.76 Soluția contradicției a fost direcționarea pulsației împotriva ipocriziilor abundente ale liberalismului spaniol, care părea incapabil de depășirea limitelor sale din secolul al XIX-lea, ceea ce era o abordare împărtășită de toate noile naționalisme hispanice, indiferent de semnul lor.77 Dar aceasta a dus la instabilitate internă în Lliga, deoarece dorința de a construi o nouă „sferă publică” a împins în direcția opusă dorinței de a distruge vechiul „spirit public”. Incapacitatea de a depăși această tensiune internă s-a încheiat cu divizarea partidului catalan, precum și cu sfârșitul reputației lui Cambó de politician drept.

Metaforă și pragmatism politic

Luptele naționaliste din Spania - în special competiția catalano-spaniolă - continuă să fie discutate ca și cum ar fi subiecte clar definite și nu ca probleme istorice controversate cu un puternic conținut literar sau imaginativ, imbricate, toate acestea, în facționismul politic durabil.[78] Prin urmare, cel puțin parțial, ele ar trebui tratate cu instrumente analitice literare.

Metafora ideologică a lui Junción lui Prat era publicitatea: scopul ei era de a contribui la construirea unei mișcări puternice de opinie mai mult sau mai puțin convinsă, impenetrabilă din alte abordări, care să fie grupată în jurul unui partid central. Era vorba de legarea susținătorilor de o idee inițială – cea a Cataloniei ca „unitate culturală” – a cărei natură incontestabilă a servit la insuflarea încrederii în cauza naționalistă în ansamblu, un sentiment de securitate care a fost întotdeauna contrar obiceiului adânc înrădăcinat al stat de referință („a fi spaniol”) și ponderea constantă și zilnică a statului prin serviciile publice. Astfel, dincolo de aderarea concretă a activiștilor, s-a presupus o aderență pasivă și difuză care ar fi mentală și impermeabilă, deși suficient de flexibilă pentru a accepta întorsăturile de tactică necesare.

Deloc surprinzător, această viziune profundă a politicii, ca mișcare cu densitate socială, nu s-a născut imediat, ci mai degrabă s-a dezvoltat încet, între 1901 și 1905, pentru a se contura în căldura momentului Solidarității Catalane și a găsi expresie în La Naționalitatea catalană a lui Prat în 1906. Inovația capodoperei lui Prat a fost adăugarea noțiunii imprecise –aproape de imagine– de „imperiu”. Cu acesta, s-a demonstrat că catalanismul „intervenționist” avea un concept de stat superior sistemului existent, că ar putea absorbi teoriile particulariste existente, precum federalismul și foralismul. Dar prin lipsa de definire a noii noțiuni, care se referea – ca întărire – la puterea emoțională dar și la slăbiciunea conceptuală a abordării inițiale a „unității culturale”, sa câștigat timp. Pe scurt, scopurile practice ale politicii metaforice marcate de Prat au fost, în ordine, consolidarea unei mișcări catalane articulate, capabilă să se susțină la nesfârșit și, deci, să crească; ulterior, cucerirea puterii locale și, în sfârșit, posibilitatea de a dispune de monede de schimb, de poziții de negociere pentru o eventuală înțelegere la cel mai înalt nivel politic, dar și de teme ideologice interesante care pot fi folosite în ambele sensuri ale cuvântului (adică , că sunt disponibile în orice moment, dar că pot fi în egală măsură abandonate fără a provoca mari pierderi). Apoi, Cambó și D'Ors au fost cei care, în moduri foarte diferite, au dezvoltat nuanțele importante -pentru că erau mai concrete- ale jocului metaforic început de Prat.

Obiectivul strategic al Lliga – reconversia statului liberal spaniol într-un „imperiu” – era un scop plauzibil, dar improbabil, greu de atins cu succes, dat fiind că catalaniştii nu vor avea niciodată pur şi simplu o majoritate politică.

spaniolă ca. Designul „imperial” ar genera cu siguranță mai multe contradicții în alte domenii – este valabil să amintim aici insistența tradiției istoriografice hispanice asupra conflictului social, deși fără îndoială exagerată – decât cele pe care le-ar

putea rezolva pe terenul său teritorial favorit. Prin urmare, inefabilitatea scopului politic dorit în mod explicit îi sporește natura metaforică. Cât despre „unitatea culturală”, aceasta nu a fost un scop, ci o axiomă și, în consecință, o tautologie. Această slăbiciune a obiectivului strategic al Lliga a creat multe probleme conducerii regionaliste, dar, în ciuda tuturor, a rămas fix în aderarea sa la ideea de „imperiu”. La Lliga s-a prezentat ca o forță reformatoare în stilul politicii de reformă la începutul secolului, dar cu valoarea adăugată a profesionalizării în ambele sensuri: promitea cadre tehnice, capabile să aibă pregătire academică, dar, în același timp, cunoscător în artele târgului de sală. „Oamenii Ligii” erau simultan „profesional-tehnici”, cu o puternică reprezentare a profesiilor libere și, în același timp, politicieni profesioniști, dar nu corupți.79 A fost marele lor atu împotriva radicalismului lerrouxist și au profitat de e fără milă. Dar pretenția sa de seriozitate și pragmatism a fost contrară naturii eterice a ambițiilor sale. Fără îndoială, echilibrul ciudat dintre un practicism exaltat ca mijloc corect de a face politică și dorințe ideologice complet nedefinite și chiar indefinibile dincolo de sentimentul comun a fost o caracteristică a catalanismului în toate încarnările sale partizane de-a lungul unui secol. Natura susținută a dilemei, însă, nu o explică, ci dimpotrivă.

Cu alte cuvinte, „unitatea culturală” și „imperiul” erau metafore politice, pentru că nu puteau fi altceva. „Imperiul”, pentru Prat de la Riba, a fost înainte de toate o simplă metaforă, o formulare care nu a angajat prea mult, care suna foarte bine și care, în mod paradoxal, a fost un transfer al dorinței colective catalane de automatizare la un nivel de discuție pentru ambii. original, aparent practic (la vremea lui) și extrem de abstract. Nu era un plan foarte concret; În cele mai bune cazuri, ar servi la deschiderea unei dezbateri politice interesante, în condiții avantajoase pentru Lliga, sau la crearea unor puncte de negociere utile în cazul unei schimbări politice.

Dar sensul metaforic (foarte vizibil în La nacionalitat catalana) al ideii „imperialiste” a lui Prat, care nu a fost niciodată interesat de politica spaniolă în sine, a devenit Cambó, mai puțin subtil decât Prat cu idei, dar mult mai conștient de politica spaniolă. dimensiune, într-un adevărat plan de reînnoire. Cambó a încercat să transforme metafora ideologică a lui Prat, atât de profitabilă în politica internă catalană, într-o metaforă empirică, o chestiune de modele juridice, susceptibilă de a fi supusă negocierii pe coridoarele Camerei Deputaților. Dar ideea de „imperiu” nu și-a pierdut niciodată natura inefabilă, evanescentă, sugestivă. Cu cât Cambó se apropia mai mult de posibila sa aplicare, cu atât conceptul devenea mai fragil. Acesta este unul dintre motivele pentru care, retrospectiv, Prat de la Riba este salutat de memoria istorică drept un succes, în timp ce Cambó este amintit ca un eșec. Din acest motiv, analiza formelor ideologice nu poate fi separată

logici de interpretare a curentelor literare şi estetice cu care acestea converg.

Odată cu apariția lui D'Ors, metafora „imperială” a inversat relația dintre proiecția exteriorizată a contradicțiilor ligiire și aplicabilitatea politică. Acolo unde Cambó a stăruit să stabilească explicitatea politică, deasupra impreciziei ideilor (sau mai bine zis, a imaginilor), D'Ors s-a scufundat în profunzimi nebănuite în metaforă, pentru a o transforma într-un sistem de interpretare a realității, din percepția că „imperiul”. » de cultură a prevalat (iertați redundanța) încă de la plenitudinea «neoclasică», o etapă potențial vizibilă într-o Catalonie înțeleasă ca microcosmos al «mediteraneanității», rezumat al moștenirii spirituale a trecutului și a celei mai contemporane vitalități (noucentisine). , adică caracteristica noului secol al XX-lea). Metoda filozofică și practica jurnalistică orsiană au fost pură metaforă, iar și iar; Mai mult, metafora a ajuns să-i mănânce tot gândul și i-a făcut imposibilă prestația politică ca noul maître à penser spaniol, în limba castiliană, după faza sa de „Pantarh” și „arbitru al eleganței” catalanismului. În același timp, apropierea sensului conceptului de metaforă cu cel de „mit”, așa cum l-a teoretizat Georges Sorel atunci, la începutul secolului, ajută la explicarea fascinației pe care D'Ors și un discipol precum Enríe Jardí. (părintele) simțit de ideile soreliene și cum, în cele din urmă, Sorelismo a devenit un canal interactiv de diseminare a unui neitzscheism grosolan și „a fi acasă”, dar la stânga, printre anarho-sindicaliști/0

Pe scurt, această carte nu se ocupă de evoluția politică ca atare; aceasta este tema multor alte studii de care profităm. Dimpotrivă, această lucrare tratează o secvență specifică de reprezentări ideologice în politica „internă” catalană și în politica „exterioară” spaniolă sau „hispanică” (prin care se înțelege aici tot ceea ce se referă la cadrul statului spaniol, sau cuprins în cadrul acestuia). frontiere). , dar care nu presupune neapărat ca valoare spaniolitatea). Astfel de reprezentări alcătuiesc un criteriu indubitabil al vremii, cu totul diferit de cel actual, între o sută și optzeci de ani mai târziu. În primul rând, sunt metafore masculine sau elaborări ideologice, încrezători în viziunea lor asupra lumii, fără nicio recunoaștere a genului alternativ.81 În plus, emană o încredere eurocentrică totală, luând de la sine înțeles distincția dintre țările „civilizate” și presupuse necivilizate. sunt. Aproape fără excepție, toți autorii citați, dintr-o gamă relativ largă de poziții, formulează argumente de etnocentrism rânced.82 De aceea, este necesar să ne amintim în ce sistem de valori au fost și în care ne aflăm - cine mai mult, cine mai puțin - .

Memoria contextului

În concluzie, utilitatea noțiunilor estetice pentru înțelegerea politicii va fi luată ca o axiomă a acestei lucrări. În consecință, se presupune, de asemenea, că

relevanța intelectualilor și a performanței lor ca urmă sau afișare a atitudinilor împărtășite cu alți actori politici; Aceasta este o convenție interpretativă generală, deși, după toate probabilitățile, o greșeală. Cu toate acestea, trebuie presupus ceva pentru a construi o narațiune.

Se repetă adesea că Nietzsche a asigurat că numai nebunii înțeleg realitatea, care, datorită complexității ei infinite, devine inexplicabilă pentru cei sănătoși la minte; Tocmai acesta este motivul pentru care nebunii ravează într-un mod de neinteligibil. Este de fapt o reformulare inversată a faimosului paradox Gorgias (adevărul nu poate fi cunoscut; dacă cineva ar ști, nu ar putea explica; și, împotriva oricăror șanse, cineva a făcut-o, nimeni nu ar înțelege), atât de aspru pedepsit de Socrate al lui Platon. Așadar, este nevoie de o narațiune care să servească la explicarea documentației găsite, deși, desigur, nu se poate asigura că nu se va întâmpla invers: că documentația a fost aleasă pentru a justifica teza prezentată.
Odată clarificat sensul conceptului de metaforă folosit aici și înainte de a intra în cartea propriu-zisă, merită să ne amintim din nou cererea pocockiană de citire a ideilor politice în contextul lor cronologic și, prin urmare, cultural. Din viața de zi cu zi de la începutul secolului XXI, ideea de „imperiu" pare ciudată, o piesă preluată, printr-un efort de arheologie intelectuală, din trecutul îndepărtat. Mai mult, noţiunea de „unitate culturală", care, contrar celei de „imperiu", a fost valabilă pe tot parcursul secolului al XX-lea într-o carieră politică remarcabilă ca fundament al presupusei autenticităţi a comunităţilor, este astăzi contestată. măsura în care migrațiile multidirecționale stabilesc „globalizarea" mai tangibilă și mai puțin abstractă.
Dar nu a fost cazul acum o sută de ani. Multe idei politice arată o coerență copleșitoare atunci când sunt la modă și o capacitate de a mătura, de a afecta multe inteligențe. Apoi, odată ce timpul lor a trecut, ei sunt aproape de neînțeles pentru generațiile ulterioare. Și este că sensul său deplin se află în contextul, de care este atârnată ideologia, care îi conferă o vioiciune, o instantaneu, care îi intoxică pe contemporani și îi dă convingerea că astfel de abordări sunt dictate de istorie. Cu toate acestea, schimbarea contextuală duce inevitabil la evaporarea unei bune părți din Fundamentul ideilor. Apoi vine amnezia.
Amintind formalități învechite, această introducere servește ca o invitație la intrarea într-o lume mentală ierarhică și pierdută, care era destul de comună în Europa cu doar câteva generații în urmă, dar care pare atât de îndepărtată din perspectiva anului 2003, când tocmai a fost scris. carte. Astăzi, „misiunea" istorică a naționalismului catalan este încă amintită în discursul politic cotidian, care, în primele decenii ale secolului al XX-lea, susținea că Catalonia trebuie să modernizeze Spania. Declarația lui explicită – dimpotrivă, în mare măsură uitată sau, cel puțin, deformată – a fost că această modernizare va lua o formă „imperială".
2, Perspective imperiale (din Barcelona): o idee modernă cu haine străvechi
În 1878, politicianul conservator britanic HH Molyneux Herbert, lordul Car-narvon, și-a exprimat uimirea în Recvicm Quincenal: „Recent, am rămas nedumeriți de un cuvânt nou: „Imperialism", care s-a strecurat printre noi. [...] Nu este lipsit de nedumerire. Am auzit de politică imperială și de interese imperiale, dar imperialismul ca atare este pentru mine un neologism."1 Carnarvon trebuie să fi știut despre ce vorbea, când

a ținut prelegeri cititorilor săi despre „Administrația imperială”; în cariera sa politică neregulată, el a fost subsecretar pentru colonii în 1858 și, ca secretar de stat sub conducerea lui Disraeli, a jucat un rol esențial în stabilirea Actului britanic al Americii de Nord din 1867, care a creat „dominionul” Canadei; la revenirea sa la putere, în 1874, încercase fără succes o soluție similară pentru a rezolva conflictul de interese din Africa de Sud.[2] Dincolo de neologismul comentat de conservatorul aristocratic, tot ce ține de noțiunea de „imperiu” pare a fi atât ușor. , pentru că este accesibil, și extrem de complicat, pentru că este greu de precizat.

Acest lucru a fost subliniat, aproape patru decenii mai târziu, de eseistul și „paradoxistul” englez GK Chesterton. În 1915, Chesterton dorea să-și facă pe compatrioții să reflecteze, apoi cufundat pe deplin în Primul Război Mondial. Așa că a scris Crimele Angliei ca răspuns la propaganda germană. Tema lui a fost mutabilitatea cuvintelor, nepăsarea cu care au fost folosite și astfel interpretate greșit:

Englezii victoriani aveau obiceiul foarte prost de a fi influențați de cuvinte în același timp pe care îi afectau să-i disprețuiască. Și-au construit întreaga filozofie a istoriei pe două sau trei titluri și apoi au refuzat să le înțeleagă. Îndrăznetul englez victorian, cu bărbile și votul parlamentar, a fost destul de încântat să spună că atât Ludovic Napoleon, cât și William al Prusiei au devenit împărați (prin care se referea la autocrați). Bărbile i-ar fi năruit de furie și s-ar fi înfuriat împotriva lui, acuzându-l că este mofturos și iubitor de jargon, dacă ar fi răspuns că Wilhelm este împăratul german, în timp ce Napoleon nu era împăratul francez, ci împăratul francezilor. . Ce diferență ar putea avea o simplă ordine a cuvintelor? [...]

Fiind mai mult decât un conservator, un reacționar virtual, Chesterton îi plăcea să demonstreze cititorilor săi banalitatea sa obișnuită inerentă și să descopere astfel că

presupunerile lor de gândire corectă erau de fapt opusul a ceea ce credeau ei. A vrut să-și completeze argumentul, să sublinieze vitalitatea pe care, în opinia sa, o mai avea ideea de „imperiu” sau, cel puțin, cea de „împărat”: „[...] ideea exprimată în „Împărat”. a francezilor” nu este moartă, ci a înviat din morți. Este ideea că, în timp ce un guvern poate pretinde că este popular, doar o singură persoană o poate realiza cu adevărat. Mai mult decât atât, această idee este coroana democrației americane, așa cum a fost, o vreme, a democrației franceze.”[3] Întorsătura chestertoniană, cu propriile sale presupuneri atât de gratuite astăzi, servește la prezentarea complexității ideii. „imperial” și tot ceea ce o inconjoara.

Evoluția metaforei „imperiu” încă de la origini

„Imperiul” este o metaforă extrem de arhaică a puterii. De fapt, a fi „rege al regilor” este cea mai primitivă invitație la o „metapolitică”, la categoria politică mai presus de toate categoriile.[4] Este, așadar, o idee apropiată de divinitatea ierarhică, de extinderea dintre puterea pământească și cosmogonie. A fost, din motive evidente, un vehicul pentru intrarea conceptelor persane sau din Asia Centrală în lumea elenistică sau romană.[5] După aceeași logică indicată, ca metaforă „imperiu” este bine înțeleasă, dar este prost tradusă într-un

limbaj specific. Într-adevăr, este foarte greu de definit ce se înțelege prin termenul „imperiu”. Sensul său apare automat amestecat cu alte câteva cuvinte: substantivul „împărat”, adjectivul „imperial”, de la care se ajunge la „imperialism”. În dicționare, toate semnificațiile sale sunt încrucișate; unele se referă la alta; și, ca să termin de clarificat, mai mult de două mii de ani de istorie occidentală se împletesc în multiplele ei definiții, care, din acest motiv, devin frecvent explicații istorice.6 În reflectarea cuvântului, imaginația puterii este inseparabilă de ipotezele puterii în sine.
Pentru a se înțelege, „imperiu” poate fi considerat ca un concept nou, cu un decor vechi. În rădăcina sa romană, imperium, abilitatea de a exercita comandă, era în contrast cu potestas, sau puterea administrată; a fost fundamentul expresiei fizice, teritoriale, de fapt a guvernării; Imperator, un comandament militar superior (un general, în limbaj modern) a fost un titlu al lui Iulius Caesar care, succesiv, s-a acumulat celor ale lui Augustus, ca o reflectare a originii dictaturii militare pe care a avut-o noua Monarhie. Cu alte cuvinte, „imperiul” era funcția, în conformitate cu tradiția republicană originară, întruchipată mai târziu în Cezar. Divinizarea sa progresivă -datorită influenței orientale, persane marcate- a confundat caracterul cu funcția și teritoriul, dar distincția primitivă a fost menținută de tradiția dreptului roman, atât de puternică în țările latine care au fost succesoare ale Romei.7 dimpotrivă, conceptul german Reich, așa cum arată orice lexic german astăzi, pare mult mai clar legat de extensia fizică.

Fuziunea noțiunilor de imperium și Reich, într-un amestec de manevră ecleziastică și sinteză eclectică, mai întâi cu Carol cel Mare în anul 800 și apoi cu Imperiul Otoman și urmașii săi, în același timp explicit romani și germani, a împovărat posteritatea europeană cu un atractiv , idee nouă seducătoare, dar extrem de imprecisă.** Această sinteză a indicat dominația universală în domeniul uman, cu sancțiune divină, și a generat atâtea opinii favorabile cât și contrare în gândirea medievală târzie.9 „Sfântul Imperiu Roman al Națiunii Germane” a fost descrisă adesea ca o nebulozitate conceptuală învăluită într-o ceață descriptivă: ironia că entitatea nu era nici sacră, nici romană, nici imperiu, a fost atribuită farselor succesive, de la regele maghiar Matthias Corvinus în secolul al XV-lea, până la Voltaire. , în xvш."' Ea reflecta un ideal în mare măsură teocratic (deși era opus pretențiilor hegemonice ale papalității), care presupunea unitatea esențială a „treburilor publice” creștine ca comunitate de puteri – la fel ca corurile de îngerii includeau rândurile cerești de „virtuți”, „puteri”, „principate”, „stăpâniri” și „tronuri” – sub dubla autoritate pământească, temporală și spirituală, a Împăratului și a Papei, în presupusa armonie reciprocă.
Totuși, evoluția gândirii despre „mirajul imperial”, din luptele dintre Papalitate și Împărat (sec. XI), luptele ghibelinilor și ghelfilor (secolele XI-XIV) și împărțirea internă ulterioară a ierarhiei supreme. a Bisericii latine în papi și antipapi (secolele XIV-XV), până la umanismul renascentist, a ajuns să supraîncărce ideea imperială cu atâta semnificație metaforică,

încât să o împiedice să facă diferența între sensurile sale literare și cele politice.11 A devenit idealul de o singură supraguvernare care ar trebui să guverneze creștinismul, exprimată celebru în Monarhia lui Dante Alighieri, scrisă între 1310 și 1314.12 Dar abordarea putea fi exploatată în multe feluri: la cucerirea Constantinopolului în 1453, sultanul otoman Mehmet al II-lea credea - cu un motiv oarecare - moștenitor Imperiilor Romei și Bizanțului, modificând sensul unei astfel de moșteniri istorice pentru creștini, cel puțin pentru latini.13 Ulterior, expansiunea europeană foarte rapidă în Africa sub-sahariană, Asia și Americi, autentică „globalizare" inițială, a dat un noul sens al proiecției de peste mări la vechiul termen „imperiu" ca comandă politică.14 În plus, războaiele religioase care au însoțit Reforma protestantă au spulberat visul unei suveranități superioare și coloana vertebrală a lumii creștine; Potrivit cunoscutei și lapidare fraze a lui Hobbes din Leviathan (1651), când se compară baza conceptuală a puterii temporale a Supremului Pontif cu „împărăția zânelor": „Papalitatea nu este altceva decât Duhul lui. Imperiul Roman târziu, așezat încoronat pe mormântul său."15 Între pacea de la Augsburg din 1555 (cu celebra sa formulă „Cuius regio, eius religio") și cea din Westfalia din 1648, Imperiul din Germania a încetat să mai fie un ipotetic conducere univocă, să devină simpla președinție a unei multiplicități de particularisme găsite.

Prin urmare, dacă, la începutul secolului al XVI-lea, șansele care combinau în persoana lui Garlos de Habsburg moștenirile dinastice ale Austriei, Burgundiei și

Spania, adăugată la faptul că a fost aleasă pentru Coroana Sfântului Imperiu Roman, a dat zbor din nou ideii imperiale. Ca răspuns, o asemenea noțiune de legitimare a ajuns să fie folosită ca retorică justificativă a puterii de către alte proiecte rivale ale „absolutismului" în curs de dezvoltare, hotărâte să nu fie mai prejos.16 Fie că a fost sau nu mitic – chiar o ficțiune ostilă – conceptul de «putere absolută» , construirea monarhiilor de pretutindeni în Europa s-a bazat pe impennilii regelui, cu toate proiecțiile și invențiile care l-au întărit.17 Din toate acestea a rămas o anumită noțiune teritorială, potrivit căreia orice Coroană care a reunit doi sau mai multe regate ar putea presupune a fi un „imperiu", cu mai multă sau mai puțină nemodestie în funcție de caz; Acesta a fost un titlu onorific, dacă nu o prezumție, fără prea multă semnificație, cu excepția denumirii mereu exemplare sacru-romano-germane. De aici, de asemenea, sfidând puterea spaniolă a lui Ambos Mundos (cu expresia ei maximă în cei șaizeci de ani de combinare a Coroanelor spaniole și portugheze), a venit și faptul că stabilirea dependențelor de peste mări de către principalele coroane ale Europei a ajuns să fie caracterizat ca un „imperiu" între secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea.18

Oricât de efemer a fost bilanţul domniei lui Carol al V-lea (în Spania, din 1515 până în 1556), a lăsat o amintire a visului medieval al unei hegemonii continentale, actualizată cu resurse intercontinentale. Acest model reinventat a rămas atât în gândirea politică europeană, cât și, mai important, în tradiția politică spaniolă, deși Felipe al II-lea nu a pretins niciodată

că revendică aceeași moștenire violetă ca și tatăl său. În confuzia legitimării literare și politice, un „imperiu”, pe lângă sensul său tradițional neoroman, ar putea fi o putere vastă, al cărei sens profund s-a extins în ținuturile îndepărtate de peste mări, precum și, în ei mai strict germanică. sens. , cadrul unui set de particularități, în cadrul cărora fiecare mergea în ritmul său. Noțiunea europeană, deja difuză în sine, a devenit și mai complicată în încrucișările sale cu imaginile puterii nelimitate de rău augur a Marelui Turc retras în haremul său, polul negativ al creștinismului împărtășit ca un coșmar de catolici și protestanți, sau al Împăratul chinez a implicat savanți, un portret idealizat transmis de la iezuiți la filozofii iluminismului.19
Având în vedere ideea de „imperiu” din Spania, juriștilor, cu un notoriu simț tradiționalizator, le plăcea să vorbească despre o „Monarhie universală” cu atribute religioase, chiar milenare, tipice tradiției medievale hispanice și idealului renascentist anterior Reformei. .20 Oricât de mult Coroana Spaniolă, o „monarhie compusă” de mai multe regate, a fost un instrument deformat, care s-a prăbușit în curând și s-a scufundat ca o superputere, ea a rămas o amintire încăpățânată a măreției și preeminenței hispanice, precum și o identificare. fixat între apărarea ortodoxiei religioase a Contrareformei și sănătatea instituțională.21 În cadrul fiecărui regat hispanic, juridicismul adânc înrădăcinat a încercat să pună o limită particularistă Coroanei, fără a-i pune la îndoială fundamentele. Asemenea controverse au fost învăluite într-o erudiție istoricistă care, cu mai multe sau mai puține cunoștințe,

s-ar putea referi la pretențiile medievale asupra unui „imperiu” hispanic sau, dimpotrivă, la varietatea la fel de comună a „cele cinci regate”. „imperiu” a fost o întorsătură literară, o justificare religioasă sau un concept juridic; nici nu se știa dacă ponderea conceptului a căzut pe capacitatea sa de a centraliza sau dispersa puterea. Doar limba castiliană – „mărită prin rămânerea din regiune și prin identificarea cu imperiul puternic”, după Amado Alonso – părea să se ridice deasupra contradicției subiacente, în secolul al XVI-lea, prin neologismul „spaniolă”.23
În măsura în care expansiunea spaniolă a fost în centrul multor dezbateri provocate de iluminism în secolul al XVIII-lea – a fost cucerirea americană distrugerea unui mediu natural nevinovat sau corupt? A fost oare căderea imperiului „vechilor?” », Roma, comparabilă cu prăbușirea puterii spaniole arogante, un imperiu tipic „modernilor”?– semăna cultural cu ideile de „imperiu” și „declin”.24 Toate noile mari puteri care au izbucnit pe scena europeană între mijlocul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVII-lea – Imperiul Otoman și Polonia, Spania și rivalul său feroce olandez, Danemarca și Suedia – au dispărut ca forțe semnificative între sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. În plus, apariția atunci, ca actor internațional proeminent, a Imperiului Rus, cu pretenția sa de lungă durată de a fi „a treia Romă”, a terminat să submineze puținul prestigiu unilateralist care a rămas Coroanei Imperiale Sacro-Romane după dezastru. în Westfalia.și recunoașterea

suveranității statului.25 În fața formulărilor puterii despre propria sa glorie, apariția avocaților critici -întâi filozofi, în cele din urmă „intelectuali”- a condus la elaborarea unui sens contrar pesimist, care a caracterizat evaluare atât literară, cât și savant al oricărei entități macropolitice care nu este impregnată cu o funcție participativă care să-i anuleze automat potențialul dominant. Această conjuncție de idei despre limitele puterii excesive –exprimată, de exemplu, de englezul Edward Gibbon, în celebrul său Decline and Fall of the Roman Empire (1776-1788), care a marcat o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea istoriografiei– a ajuns, prin romantism, ca criteriu moral și interpretativ, până în prezent.26 Atât de mult încât, în termeni analitici, astăzi este greu de tratat soarta oricărui „imperiu” fără a căuta imediat cauzele, mai ales economice. , a prăbușirii sale previzibile, considerată inevitabil, cu o anumită Schadenfreude istoriografică.27
Dar, în ciuda discursurilor pesimiste, condamnând abuzurile unui domeniu prea mare, noțiunea de „imperiu” ca mecanică – sau cel puțin legitimarea unui tip de putere deopotrivă nouă și „clasică” – și-a atins adevărata plenitudine doar în contemporaneitate. ori. Iluminismul a făcut din declinul puterii hispanice o lecție morală în „căderea imperiilor” inevitabilă cu care cel mai critic secolul al XVIII-lea „iluminează” (să zicem, Voltaire) a luminat criteriul romantic în curs de dezvoltare al respingerii absolutismului (de exemplu, în Don Carlos al lui Schiller sau Egmont al lui Goethe). Dar, de parcă ar fi negare istorică a acestui lucru

Odată cu percepția tot mai mare a „declinului” imperial spaniol, sensul cu adevărat modern al conceptului de „imperiu” a venit, din 1799, odată cu transformarea progresivă a Revoluției Franceze sub Napoleon Bonaparte, care din „prim consul” după lovitura sa de stat. , devenit Împărat (proclamat în mai 1804 și încoronat în decembrie).
Lansarea modernă a noțiunii a luat naștere, deci, din marea schimbare politică franceză, în ciuda unor amintiri la fel de semnificative precum Kaiseriul german sau țarul rus. Atât revoluționarii nord-americani, cât și succesorii lor francezi au idealizat modele neoclasice.28 Întorsătura de inversiune ideologică relativă adusă de căderea lui Robespierre și a „Republicii Virtuții” iacobină i-a făcut pe directorii „reacției termidoriene” să reîncarce aluziile la republicanul roman. forme, cu care drumul generalului corsican către puterea absolută a fost bătut de pseudo-latinitate, trecând de la „consulat” la „imperiu”, după tiparul lui Augustus. Bonaparte nu a putut, până la urmă, să stabilească o nouă monarhie, cu riscul în consecință de a încuraja o restaurare a Bourbonilor exilați, așa cum i-a șoptit, fără îndoială, Fouché pentru a-și recupera ministerul de poliție pierdut pentru scurt timp.29 Expansiva Grande Națiune s-a transformat într-un „Imperiu”. „al francezilor”, Napoleon a perfecționat „despotismul iluminat”, accentuând conținutul articulator al puterii civile prin promovarea forțelor armate ca avangarda modernizării.3” A fost o provocare, mai ales pentru habsburgi, dar și, în ultima extremă. , la Romanov. Crearea Imperiului bonapartist, așadar, a dat o întorsătură surprinzătoare conceptului însuși de „imperiu”: de la a fi, în

tiparul hispanic al secolelor XVI-XVII, un vis de putere unipolară, o idee informal. Calificată -în exercitarea unei puteri „talasocratice”- prin accesul la o teritorialitate „universală” peste ocean, invenția napoleonică a oferit conceptul de „imperiu” ca adunare de popoare diverse dar cu o puternică unipolaritate internă, în competiție, la nivel mondial. , cu alte entități similare. Perdanții din această cursă globalizată ar fi prin definiție decadenți.

În concluzie, reforma principalelor puteri continentale s-a făcut după imaginea și asemănarea reorganizării napoleoniene, în special în Germania, unde intervenția franceză a avut un impact deosebit de intens întrucât s-a construit pe un iluminism care a imitat în mare măsură liniile directoare galice. 31 Altfel spus , iruperea Franței imperiale în reproiectarea sistemului statelor dinastice germanice a șters presupusul monopol al vechiului „Sfânt Imperiu Roman al Națiunii Germane”, care era deja principalul semn distinctiv al titlului de vedetă al Habsburgilor. În cele din urmă, în 1806, în urma înfrângerii aduse de Napoleon armatelor austriece și ruse unite la Austerlitz în decembrie 1805, împăratul german Francisc al II-lea a dizolvat Sfântul Imperiu Roman, înainte ca, în 1804, Francisc I să se autoproclame „împărat ereditar al Austriei”. » și astfel inventând un asemenea Imperiu, într-un răspuns evident la inovația franceză a lui Bonaparte.32 Pornind din aceeași conjunctură, aerul reformator al țarului Alexandru I al Rusiei a dat

culoare la tot limbajul politic al așa-zisei „Restaurare”, după Congresul de la Viena din 1815, cu insistența sa asupra apărării ferme a „principiului dinastic” în „Alianța Sacra” a împăraților și regilor pentru a garanta pacea și comanda intr-un roz viitor. În realitate, după bombastele utopice și entuziasmele neomedievale ale romantismului timpuriu, la Viena s-au pus bazele codului modern al relațiilor interstatale și bazele unui sistem internațional. În treacăt, Congresul a reconsacrat, cu o nouă definiție, noțiunea de „imperiu”, transformând o idee foarte nouă, apărută în urma revoluției, într-un element presupus antic, susținut de tot felul de istoricisme.33

Romantismul central-european, fascinat de trezirea unui sentiment național care trebuia supus, a găsit teren fertil în recrearea ideală și ideologică a Imperiului germanic medieval dispărut.34 Dar promovările naționaliste succesive în cadrul aceleiași modă romantică sau IVeltanschauung, ambele în Germania ca şi în Italia, au făcut propagandă împotriva hegemoniei habsburgilor; pentru a evita cenzura, scriitorii și chiar istoricii au recurs la o ficțiune plăcută de gust francez din secolul al XVIII-lea – vorbind despre Spania când criticau ceva în Franța (de exemplu, Bărbierul din Sevilla de Beaumarchais). Noua construcție narativă europeană, partener care ar putea fi elaborat din Americi, activ antispaniolă din motive imediate și geopolitice, a consolidat, actualizându-l, mitul iluminist al ferocității hispanice și efemeritatea ei „imperială” corespunzătoare: toate secolul al XIX-lea” declin” măsurat după un standard spaniol.

În Europa de Vest, bonapartismul a păstrat mitul „imperiului” drept, chiar și după înfrângerea finală a „căpcăunului” la

Waterloo. Ar fi o ideologie a ascensiunii sociale, identificată cu cariera strălucitoare a lui Napoleon însuși, care ar inspira tot felul de ambiții tinere (amintim personajul Julien Sorel din romanul lui Stendhal Le rouge et le noir) exaltate de al doilea val de reînnoire a romantismului. . . , acum liberal, din anii douăzeci și treizeci ai secolului al XIX-lea.35 Dar conceptul reînnoit de „imperiu” ar putea servi și pentru țarul Nicolae I, după 1825, să construiască Rusia modernă ca stat de cazarmă, promovând dezvoltarea serviciilor, informații și funcții, fără, pentru toate acestea, să cedeze măcar o picătură de reprezentare „poporului”.A doua republică (și nepotul marelui protagonist), Luis-Napoléon Bonaparte, a făurit un tron imperial ca Napoleon al III-lea. Numeroșii dușmani ai lui Napoleon le petit au împrăștiat termenul „imperialist” pentru a-i descrie pe bonapartiști; cu aceasta au dat de înțeles că sunt susținătorii unui tiran.37 Astfel și atunci cuvântul „imperialism” a intrat în engleză, ca galicism pentru a abjura opresiunea; era un termen asociat cu „militarism”, un alt cuvânt politic care a apărut de fapt în anii 1950 și ca o expresie anti-bonapartistă.38 În general, atunci, instituția „imperială”, așa cum a fost construită) în Europa continentală și conceptele pe care le cunoaște

odios din punct de vedere doctrinar pentru stânga revoluționară a secolului al XIX-lea, dovadă de denunțuri precum tunsul lui Bakunin împotriva „Imperiului Knuto-germanic” rus la începutul anilor 1970?7 O astfel de restricție a imaginației stângii l-a făcut pe gânditorul liberal englez John Stuart Mill. , în 1859, chiar înainte de reorganizarea întregii Europe Centrale în sisteme inovatoare „imperial” și federale (să nu mai vorbim de oficializarea Imperiului Britanic însuși), nu putea să-și imagineze niciun alt sistem de federație monarhică decât vechea Confederație Germană, evident. expirat de la revoluţiile din 1848-1849.40

De fapt, până în secolul al XIX-lea, aproape că nu s-a vorbit în lumea politică engleză despre „imperiul” însuși descris ca atare. Pierderea coloniilor nord-americane în revoluția secolului precedent a epuizat gustul pentru ceea ce a fost adesea văzut ca o metaforă literară, mai degrabă decât o categorie potențial legală. Dezbaterea internă britanică din ce în ce mai mare despre obiceiurile și reorganizarea politică a ansamblului haotic de posesiuni Coroanei a alimentat multe discuții despre articularea constituțională a teritoriilor de peste mări, în special a Canadei, care a stabilit un nou sens al conceptului de „imperiu”.41 Inițial, a fost doar un termen pentru a facilita, cu o abordare metropolitană, o uniune intercolonială, ca în cazul Canadei anglofone superioare și Canadei inferioare, franceză și catolică; idealul confederai și/sau federal era, deci, atât în parte, cât și în ansamblu.42 Dar în curând idealul generalizant a devenit un loc obișnuit, deși avea oponenți destul de numeroși. Cum altfel s-ar putea face aluzie la pământurile de colonizare albă, a căror relație cu Coroana engleză urma să ia formă constituțională, mai ales că se temea că astfel de inovații vor modifica forma instituțiilor legislative care guvernează Marea Britanie, înființate în fuziunile englezilor. și camerele scoțiane în 1707 și preluarea irlandezilor în 1800? Noțiunea formală, și nu doar metaforică, de „Imperiu Britanic” a rămas,

consacrată prin înfiinţarea Coroanei independente a Canadei în 1867 şi prin proclamarea „Imperiului Indian” în 1875 (prinzând contur ca un ritual vizual în cadrul sărbătorilor). acolo).în ianuarie 1877, o extravaganţă în mijlocul celei mai mari foamete a secolului).43

Până atunci, impactul „Al Doilea Imperiu” francez reverberase din nou în formele politice din Europa Centrală, în reproiectarea Austriei şi, ca formulă, în unificarea Germaniei. Cu toate acestea, setul conceptual „imperiu/imperialism” a suferit apoi o schimbare decisivă. Vocabularul politic spaniol serveşte drept exemplu: pentru anii 1876-1877, termenul „imperialism” a intrat în limba spaniolă ca neologism, împrumutat din engleză, în timp ce a trecut şi în portugheză şi italiană, dar deja însemna altceva: noua dominaţie a europenilor asupra populaţiilor de culoare din tropicele îndepărtate şi fierbinţi.44 Opoziţia enormă, atât în interiorul, cât şi în afara Marii Britanii, care a stârnit aşa-numitul „război boer” – atacul britanic asupra a două republici sud-africane.

Limba olandeză şi cucerirea sa dură, între 1899 şi 1902 - a adăugat în cele din urmă un ultim sens: ideea că interesele economice puternice ar putea manipula politica aventuroasă de peste mări a marilor puteri.45

Dar, după cum indică evoluţia raportată, conceptul de „imperiu” a demonstrat o capacitate tenace de a eluda concreteţea. De îndată ce un observator era neglijent, sensurile practice au dispărut, referirile la realităţile puterii interne, controlul extins asupra unor mari întinderi de teritoriu, sau cele de conflict extern, în esenţă geostrategic, militar sau diplomatic, pentru care noţiunea putea avea o mai mare importanţă. sau aplicare mai puţin coerentă.46 În locul ei a fost încorporată o speculaţie neclară, axată pe imaginea puterii, pe sensul ei moral sau pe credibilitatea ei.

„Imperiul” secolului al XIX-lea: unipolaritate internă şi pluralitate, în faţa multipolarităţii externe

Modelul bonapartist al marelui Napoleon I, precum şi răspândirea lui ulterioară, nu ar trebui să împiedice apariţia, în aceeaşi perioadă, a unui nou model imperial britanic, chiar dacă a durat timp pentru a-i da acest nume. Prăbuşirea internă a primului Imperiu Britanic de peste mări din America de Nord a adus, în 1801, reformarea Insulelor Britanice ca „Regatul Unit” şi o renaştere colonială în lupta împotriva Franţei revoluţionare şi napoleoniene.47 Succesul său a fost confirmat de retrogradare, după ce 1815, ale puterilor maritime şi coloniale istorice: Spania, Olanda, Danemarca, Portugalia şi chiar Franţa nu aveau să mai conteste predominanţa engleză în mări. În lumina acestei victorii, s-a văzut că douăzeci şi cinci de ani de războaie împotriva efectelor Revoluţiei franceze au creat un patriotism britanic cu totul nou.48 Cu toate acestea, politica internă britanică a rămas dominată de contradicţii insulare care erau şi imperiale: importanţa Irlandei. căci oligarhia funciară, împreună cu dificultăţile pe care burghezia comercială şi de fabrică le-a avut în mobilizarea politică a muncitorilor, au făcut din „chestiunea irlandeză” tema centrală a vieţii parlamentare timp de un secol4”.

Astfel, deși a fost într-un mod aparent indirect, invenția nord-americană a autodeterminarii din 1776-1783 și extinderea ei la cadrul colonial spaniol și portughez, culminând în 1823-1824, a avut implicații foarte importante pentru dezvoltarea și definirea Modele de stat.imperiu în Europa. Dar, deloc surprinzător, influențele au mers și în cealaltă direcție. Pe de o parte, în Europa, articularea confederată și federală ca formulă de grupare a statelor existente a reprezentat, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, un echilibru între așa-numitul „principiu dinastic" și revendicările liberale care au însoțit primul. naţionalism.5" Pe de altă parte, dacă problematica federalistă ar avea implicaţii pentru

America, a fost o funcție a discursului „imperial" al independenței și a visului marilor unități teritoriale.51 În practică, monarhia imperială a eșuat în Mexic și Haiti, nu s-a consolidat în altă parte și a rămas în Imperiul Braziliei sau în Legătura „imperială" britanică cu Coroana canadiană.52 La fel, problema organizării administrative a extinderilor vaste a ridicat soluția „republicilor imperiale", care, compuse din multe părți, au deschis lungi procese interne caracterizate de lupta dintre federalismul de stat, în mod necesar. centripet și federalismul statal (înțeles ca drepturi ale statelor, preeminența drepturilor substatelor originare): în Americi, statele grupate erau practic la fel de inventate ca și formulele arbitrate pentru a le grupa.53 Cu Din această viziune, putem rezuma tensiunile federalist-unitare din Statele Unite, Mexic, Uniunea Americii Centrale și Federația din La Plata, care nu s-au rezolvat până la sfârșitul anilor '60. Prin urmare, în Americi, militarismul post-independență, care era o chestiune de războaie civile și caudillismo, a dat naștere unui mit napoleonian abundent, al unor generali la fel de variați precum Santa Anna, McClellan sau Solano López.54

În acest fel, mecanismele formative ale așa-ziselor „State burgheze" au trecut de la a fi o alternativă în inima „imperiului" la definirea conținutului său cetățean: consolidarea structurilor parlamentare și a primelor instrumente meritocratice -începând cu Armata, având ca model același Napoleon – a dat frâu liber ambițiilor „noii clase de mijloc" și a promis că va deschide căi tot mai largi de ascensiune socială. Era imposibil să se stabilească reprezentarea electivă, chiar și prin vot de recensământ, fără a introduce noțiunea de recunoaștere competitivă a „cei mai buni" în serviciul public deschis, cel puțin în teorie, tuturor claselor. Dar o astfel de expansiune a accentuat distincția dintre liberalism și democratism: până unde ar putea merge selectivitatea în meritocrație? De fapt, până la mijlocul secolului al XIX-lea, mecanismele de promovare aristocratică –și continuarea lor militaristă– au fost deja epuizate în societățile europene neserviste. Este esențial, așadar, să înțelegem că aici se argumentează ceva diferit, dar asemănător cu celebra teză despre „supraviețuirea Vechiului Regim" a istoricului Arno J. Mayer, întrucât vorbind de o formă „imperială" și „burgheză". „conținut nu presupunem neapărat menținerea hegemoniei aristocratice și latifundiare până la Primul Război Mondial.55

Cheia a stat în faptul că dimensiunea teritorială a statului, forma „impenală”, în sensul său cel mai elementar, a tolerat perfect reprezentarea politică și mobilitatea socială, așa cum a demonstrat cazul american. Consolidarea pieţei de consum „burgheze” s-a alimentat de exaltarea romantică a individualismului neîngrădit: „autenticitatea” tronată ca criteriu al unei elite alternative la partidul de guvernământ; sau a scriitorului sau „artistului” ca promovare a talentului, contrabalansându-se astfel pe cel al militarului, vechiul ideal napoleonian. Cu toate acestea , în afara zonei industrializate din Europa de Vest sau America de Nord, discuția despre

gradul adecvat de meritocrație a rămas fix în termenii săi istorici, facilitând dezbaterea dintre bonapartismul în stil francez și parlamentarismul britanic ca cel mai bun conținut al statului. Acesta a fost cazul în Spania, Serbia, Principatele Dunării și America Latină, unde desfășurarea modelului meritocratic a fost întreruptă de lupta adesea violentă dintre dispersarea puterii și centralizare. Rezolvarea noului sistem de stat, în favoarea promovării prin serviciu public în cadrul unui echilibru între centralizare și autonomie, a venit oarecum brusc, odată cu anii ’60: sistemul „imperial” britanic în India după 1857; Războiul civil din America de Nord (1861-1865); înființarea „Dominionului” canadian (1867); războaiele care au stabilit sistemul statal în America Latină (1865-1870, 1879-1883); unificările germane și italiene (1859-1871); invenția Monarhiei Duale Austro-Ungare (1867); Modernizarea politică japoneză (1868) și chiar rezolvarea relativă a crizei chineze, cu înfrângerea Imperiului alternativ al Tai-ping-ului (1851-1864). Pentru sectoarele cele mai conservatoare, lecția constă în asimilarea bonapartistă și bismarckiană a naționalismului și a mecanismelor plebiscitare: pe scurt, așa cum a subliniat Marx, votul rural s-a manifestat împotriva orașului.56 De-a lungul anilor, Bismarck a perfecționat lecția. , arătând, așa cum era tactic convenabil, oportunismul laic, anticatolic al Kulturkampf-ului și oportunismul socialist, antisocialist.57

În consecință, naționalismul nu era un principiu neapărat în contradicție cu imperiile, dimpotrivă, deși uneori a apărut așa, sau era considerat așa. La Viena sau la Berlin, revoluționarii liberali din 1848, de exemplu, au încercat să-și consolideze constituțional cadrele imperiale respective, Confederația austriacă sau germană: fără concesii, deci, constituționalismului dezbinător al Pragai, care aspira la recuperarea defuncților. coroana Boemiei, pentru că a înțeles că amenința predominanța efectivă a germanului. Și este că Imperiul Habsburgilor – determinat de rezultatul Războiului de Treizeci de Ani și subliniat de reformismul iozefin – s-a maturizat ca proiect administrativ german.58 Desigur, astfel de adaptări naționaliste la cauza dinastică nu au fost întotdeauna la fel de fluide pe cât și-ar fi dorit promotorii săi: nimic mai „naționalist” decât entuziasmele patriotice – atât spontane, cât și artificiale – în cadrul statului imperial Romanov. Dar administrația era deseori enervată de presiunile dintr-o parte sau din cealaltă și, mai mult, nesfârșita dezbatere dintre rusofili și slavofili a coincis întotdeauna foarte inconfortabil cu dorința confuză de „a merge

la popor”, adică la subversiune.59 În mod succesiv. învins în speranțele sale liberale de susținătorii stăpânirii dinastice Hohenzollern, naționalismul german a celebrat în sfârșit un „imperiu” inventat în jurul Prusiei în 1871. Ceva asemănător s-a întâmplat în ținuturile habsburgice. Excluderea definitivă a Austriei din sfera germană, ca urmare a incipientei unificări bismarckiene din 1866, a fost cea care, în anul următor, a inspirat) recunoașterea austriacă a Ungariei și crearea Monarhiei Duale, în același timp și în
60 --Imperialismul catalan
paralel Imperiu și Remo, care, la rândul lor, ar servi drept model pentru stabilirea relației de coroane în Imperiul German inventat în 1871?" Odată cu „pactul” din 1867, naționalismul maghiar a fost mai mult sau mai puțin mulțumit, dar pan-german. liberalismul s-a radicalizat xenofob împotriva dinastiei, datorită căldurii sale față de cehi și polonezi; iar între timp, minoritățile slave au continuat să se plângă din ce în ce mai mult; dar Austro-Ungaria nu numai că a supraviețuit, ci s-a implicat profund în reorganizarea de stat a Balcani.61
Pe vremea lui Mettermela, între 1815 și 1848, principiile dinastice și teritoriale au fost confundate de la putere și se temea de alterarea conținutului statului pe care democratismul, cu cererea ei de parlamente și alegeri, părea să o implice. Bismarck a arătat că principiul dinastic nu trebuie să se teamă de democratic și că noi imperii ar putea fi create prin apelul popular. Mai mult, alături de contribuțiile la extinderea socială a conținutului statului (cum ar fi votul universal masculin sau educația de bază), cea mai mare inovație europeană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea în structura statului, ca container, a fost tocmai figura „regelui-împărat”: inaugurat de noul dualism „austro-ungar” al habsburgilor în 1867, a fost copiat curând de germani în 1871 și de britanici în 1875.62 Italienii l-au imitat încă în 1936, cel puțin în cea mai formală apariție.
Odată cu „imperiul” și figura „regelui-împărat” deficiențele a ceea ce a fost principala entitate confederată a continentului în prima jumătate a secolului al XIX-lea - Confederația Germanică (1815-1866)- au fost depășite prin dotarea acesteia. versiuni germane modernizate.sau austro-ungară ale unei vertebrate centrale care îi lipsea modelului original. În general, așa cum era de așteptat, federalismul monarhic european a fost mai respectuos față de interesele locale și criteriile istorico-juridic decât federalismul republican în stil american. Această îngăduință monarhico-federală a ajuns la un punct la granița cu un fel de „confederalism centralizat”, așa cum au arătat britanicii în special cu „Dominiile” lor de coloniști albi sau cu austriecii înainte de maghiari, nu cu impunerea nord-americanilor după victoria lor.
Fără a recurge la dualismul coroanelor, aceeași noțiune interschimbabilă de „imperiu” ca și angajamentul modern față de moștenirea trecutului a permis, cam în aceiași ani, adaptarea cu succes și rapidă a japonezilor (și, într-o măsură mai mică, a siamezilor).) la norme.Statele occidentale, cu care ambele țări și-au păstrat independența.63 În plus, „restaurarea imperiului” japoneză, ca „tron simbolic” în 1868, după șase secole, avea să

servească drept o „tradiție inventată” exemplară. „la fel de mult sau mai mult decât exemplele austriece. -germani; elaborarea ulterioară a unei constituții în 1889, modelată după mecanismele mai absolutiste ale jocului bis-martie dintre Prusia și Germania, nu ar face decât să întărească succesul mișcării.64 Dar japonezii nu doreau să știe nimic despre nuanțele confederale sau federative. : Coreea , cu propria dinastie, Coroana a devenit imperială în 1897, a fost supusă protecției

distrus în 1904-1905, pentru a fi anexat fără ceremonie în 1910, când împăratul coreean a făcut „cesiunea completă și permanentă către împăratul Japoniei a tuturor drepturilor sale suverane”; asemenea pași au fost lăudați ca „progresiști” în fața comportamentului „înapoi” al coreenilor de către opinia britanică contemporană.65 Dacă dinastia Ch’ing, China nu a vrut să urmeze același drum al modernizării neo-imperiale și a optat pentru mai conservatoare. conservatorismul, mândru, încăpățânarea lui l-a condus la confruntarea cu toate puterile în 1900 și la prăbușire un deceniu mai târziu, moment în care bonapartismul tradiționalist al generalului Yuan Shih-k'ai era deja un drum pierdut.66

A existat, deci, un naționalism liberal inițial (a cărui expresie maximă au fost revoluțiile din 1848 și a cărui expresie globală în instituții de încredere nu a ajuns decât în anii șaizeci și șaptezeci), axat pe conținutul statului, pe reprezentarea parlamentară prin alegeri, cu tot ceea ce presupunea aceasta, și nu în forma sa teritorială. Dar acest impuls își pierdea putere tocmai în măsura în care a devenit realitate, mai ales în deceniul care a culminat în 1871. Revoluționismul național și liberal apărut în 1848-1849 a fost contestat -între anii șaizeci și șaptezeci- de un stat naționalist. care, apărător al formei exterioare, și-a subordonat conținutul cadrului «imperial».67 În același timp, transformarea Franței monarhice, moștenitoare a structurii napoleoniene, într-o Republică trainică, plină de ambiții teritoriale (nu doar de recuperare). pierdută Alsacia, dar să anexeze Remania încă în anii douăzeci ai noului secol), precum și plenitudinea intercontinentală și anexionistă a Statelor Unite („Un cântec pentru noul imperiu, mai mare ca oricare dinainte”, a declamat poetul Walt Whitman, făcând aluzie la teritoriul pe care, într-un best seller din 1882, Linus Brockett îl numea Imperiul nostru de Vest) arăta că republicile erau la fel de expansive și imperialiste ca și imperiile istorice sau istoriciste.68 Schimbarea calitativă a rezidat în faptul că expansiunea republici s-a bazat pe aderarea la niste valori abstracte, teoretic asimilabile de oricine a aderat la cetatenie. Cu riscul unei mode republicane (vizibilă, de exemplu, în stânga radicală a liberalismului englez), de-a lungul anilor 1980 și 1990, în Germania, Marea Britanie și Austro-Ungaria, s-a lucrat mult pentru a stabili un cult dinastic al lungului său cult. -au trăit monarhi care, cu domnii foarte lungi, erau cu adevărat bătrâni (cum ar fi Guillermo I, 1797-1888) sau îmbătrâniseră oarecum prematur din cauza nenorocirilor familiei sau datorită eforturilor lor pentru marea patrie (precum Victoria, 1819-1901, sau Francisco José, 1830-1916). Scopul structural al personificării dualității avea, așa cum era de așteptat, un dublu

sens: prin noile tehnici publicitare, o Monarhie tradițională putea fi transformată într-una populară, care părea cea mai recentă modă politică, în timp ce prezența aceleiași figuri de zeci de ani. în fruntea statului s-a asigurat că schimbările, în esență recente și improvizate, păreau acoperite de demnitatea pati-

În 1908, prințul bulgar, Ferdinand I, rupând cu dependența sa formală de sultanul turc (termenul englezesc suzcrainty, „suzerania" sau suveranitate titulară, spre deosebire de suveranitate, sau suveranitate deplină și efectivă), el s-a autoproclamat „Țarul bulgarilor", o străveche demnitate națională cu care noul monarh a aspirat să-și consolideze Coroana independentă.71' A existat însă o confuzie structurală între rezonanțe mai decorative ale termenului (reminiscență de puterea fizică a armelor). și stăpânirea napoleonică a uniformelor sclipitoare) și orice definiție politică coerentă. Adevărul era că conceptul de „imperiu" însemna foarte puțin, dacă a ajuns la bun sfârșit: o hegemonie neprecizată, o extindere teritorială importantă și un joc care se presupunea, potențial, federal sau confederativ! între părțile componente și întregul hegemonic, susținut de atașamentul față de forme presupuse monarhice ancestrale, dar în realitate foarte recente. A fost, în multe privințe, mai mult un recurs publicitar decât o noțiune de drept. În mod complicat, din cele două decenii dinaintea revoluțiilor europene de la 1848, formulările naționaliste în creștere, în afară de implicațiile lor constituționale, au avut și o expresie expansivă, deși culturală. În primul rând, spre îngrijorarea autorităților, „pangermanismul" susținea noțiunea unei singure comunități culturale germane, în fața multiplicității statelor dinastice și microentităților care alcătuiau Confederația germană compactată care a apărut din raționalizarea napoleonică. a Germaniilor fragmentate, spre preocuparea autorităților.71 Apoi, în replică, „slavofilii" din Rusia sau din ținuturile cehe au început să dezvolte ideea unui „panslavism", o ideologie a comunității spirituale colective care, Oricât de mult era o „utopie conservatoare", a provocat mai degrabă disconfort și neîncredere în autoritățile țariste.72 Rivalitatea crescândă, atât intelectuală, cât și politică, atât între curentele rusești, cât și cele germane a provocat imitații peste tot. Confruntat cu varietatea statelor care alcătuiau harta politică a Peninsulei Italiene, naționalismul italian a fost, aproape prin definiție, un „pannaționalism", iar acest lucru a fost înțeles de Mazzini, de exemplu.'3 În mod similar, adunarea tuturor grecii, oriunde s-ar fi aflat, chiar și dintre toți romanii de rit grec-ortodox, a fost de la început „Marea Idee" a mișcării de independență panhelene care a apărut spectaculos în anii 1920: o Mégali Hellada cu capitala „din nou" la Constantinopol. .74 Cel mai inteligent răspuns spaniol la pie și obiceiuri în fața amenințării străine din partea unei Americi de Nord protestante.75 Dimpotrivă, curentele americane din anii 1940, precum „Americii Tânăre", au susținut un „americanism" intercontinental sau un panamericanism care să unească Nordul și Sudul împotriva Europa reacţionară; În cuvintele unui comentator din secolul al XIX-lea: „S-a spus apoi și s-a răspândit ideea că

ceea ce în antichitate erau Grecia și Roma față de Persia și respectiv Cartagina, erau

Statele Unite în raport cu popoarele rasei spaniole înclavate în America de Nord."76 În mod similar, rivalitatea dintre panslavi și pangermani a generat suspiciuni de lungă durată: agitația „rusofobă" din Anglia (la care Marx, pt. exemplu, alăturat cu entuziasm) ar dura aproape la nesfârșit, ajungând în cele din urmă să se conecteze cu anticomunismul.77
Succesul relativ al germanilor și italienilor în „unificarea" popoarelor lor în paralel și apogeul aliat în 1870, împreună cu intervenția rusă în Balcani împotriva Turciei, în special cu crearea Bulgariei autonome după războiul din 1877-1878, a lăsat un impresie de neșters de justificare istorică, care avea să domine conștiința din restul secolului al XIX-lea, până la primul război mondial. A fost demonstrația de nerefuzat că „imperialismul" ca atitudine morală era profitabil, un vehicul corect pentru voința colectivă a unui popor –oricine ar fi fost– care a îndrăznit să-și împlinească destinul istoric. De acolo, a fost doar un mic pas conceptual către legitimitatea expansionismului opresiv al altor popoare prin imperativ de providență. „Panaționalismele" au atins deplina respectabilitate în domeniul intelectual în ultimele două decenii ale anilor optzeci.78 Dar au venit de mai departe.
Pe scurt, în 1914, la începutul Primului Război Mondial, și în ciuda evidentelor inconsecvențe analitice, consolidarea statului european a fost dominată de faptul „imperii", atât în sensul marilor entități multinaționale (în multe cazuri). cu autonomii importante în cadrul acestora), ca în cazul „talasocrațiilor", comunități politice cu centru metropolitan și posesiuni îndepărtate de peste mări (care ar putea găzdui și tot felul de proiecte pentru federații vaste), sau ca în sensul postbonapartist, de Coroane mai mult sau mai puțin recent inventate, oricât de încărcate erau de pretenții decorative.79 Nu trebuie să fie surprinzător că o regândire radicală a structurii Spaniei, formulată în primul deceniu al secolului XX, s-a învăluit în jurul unui asemenea complex și model modern.
Perspective „imperiale" spaniole
Oricare ar fi noțiunea juridică de imperiu sau expresia sa politică, se poate spune că există un anumit punct de vedere „imperial": el constă în invitația incipientă de a face parte dintr-o relativă globalizare, potrivit căreia, dintr-un punct de vedere politic sau portul comercial este conștient de complexitatea lumii prin relațiile diplomatice sau economice cu țările îndepărtate. Dorința de bază a unei astfel de inițiative urmărește să se supună unei discipline comune și chiar aspiră să accentueze capitalul însuși în acest proces. Opusul este o viziune cu spatele întors la exterior, închisă în sine, solipsistă, care ignoră activ varietatea stilurilor de viață și implicațiile lor politice, dar care și sărbătorește, parcă dintr-un întreg.

în cauză, distanța și independența lor. De-a lungul secolului al XIX-lea, dezvoltarea comunicațiilor a redefinit, în același ritm cu evoluția ei tehnologică, conceptele politice, forțând

comparațiile și stimulând omogenizarea acestora.80 Presiunea comunicativă a dat așadar naștere unor perspective „imperiale”, pedepsind retragerea ca subdezvoltare. Poticnirea, căderea de pe calea expansivă și interconectată către auto-absorbție, așa cum sa întâmplat în Spania, a fost foarte asemănătoare cu dispariția din Istoria scrisă cu majuscule.
Până în 1898, Spania a fost, în practică, un „imperiu”, dar dezbaterea dacă ar fi trebuit sau nu să fie așa a continuat într-un fel până la moartea lui Franco.81 Inutil să spunem, totuși, că nu a fost niciodată, din punct de vedere juridic vorbind. . , asemenea «slab. O operațiune echivalentă cu cele care, în anii opt și nouăzeci, au renovat coroanele austriece, germane sau britanice nu a fost posibilă în Spania. Deși s-a încercat să întărească renașterea Monarhie liberală cu memoria lui Alfonso al XII-lea, situația constituțională a reginei regente Maria Cristina de Habsburgo-Lorena nu i-a permis să-și exagereze idealizarea, iar tinerețea fiului ei Alfonso al XIII-lea a făcut operațiuni nostalgice. de o scară prea mare imposibilă.82 Nici Tradiția centralistă a Coroanei, de-a lungul a două secole, a invitat experimente de dublare, întrucât pentru aceasta, în orice caz, la începutul secolului exista dinastia rivală, cu Don Carlos, numită al VII-lea, sau fiul său Don Jaime, mai mult sau mai puțin purtători de stindard ai recuperării unui foralism tipic vechiului regim. În realitate, a fost foarte puțin spațiu de manevră, din moment ce, de demult, Bourbonii liberali erau angajați chiar în rădăcina statului centralist. Isabel a II-a a fost primul monarh spaniol care și-a asumat titlul oficial de domnie al „Spaniei” și nu al „Spaniei”. Mai mult, simbolologia spaniolă a întârziat foarte mult: steagul naval roji-gualda al lui Carlos al III-lea a fost proclamat steag militar abia în 1843 și nu a devenit propriu-zis național în sens civil până când Antonio Maura nu a promovat utilizarea sa prin decret în ianuarie 1908; stema reprezentativă a Statului, valabilă și astăzi, datează din guvernul provizoriu din 1868, fixat prin restaurarea Canovista din 1875.83 Natura statului în fața societății, „construcția națională ca edificare a statului” (Nation-building as State). -construcții), a continuat ca o întrebare deschisă, târâtă din violentul și instabilul secol al XIX-lea spaniol până în noul secol.
Încă de la revoluția liberală întruchipată în Constituția de la Cádiz, grupul hispanic, oricât de transoceanic ar fi, a fost definit ca „Națiune”.84 Primul articol al documentului din 1812 începea cu o definiție imperială puternică: „Națiunea este reunirea tuturor spaniolilor din ambele emisfere». Liberalismul spaniol din secolul al XIX-lea s-a confruntat, așadar, cu un „Regat al regatelor”, în ciuda efortului secular al dinastiei Bourbon de a-și centraliza mecanismele juridice complexe.8 „În consecință, Spania contemporană a fost dominată de o nesfârșită și foarte între cele practice. și cerințele morale de articulare a unui concept și a celuilalt, pentru a determina natura statului, adică separat, simțul său de organizare politică internă și teritorială.

extern. Cert este că „construcția națională” (sau procesul de construire a națiunii) a avut –sau chiar are– un dublu sens în

Spania. Pe de o parte, succesiunea războaielor civile peninsulare care au avut loc de la „Războiul de independență” de-a lungul secolului al XIX-lea și până la conflictul din 1936-1939, a răspuns clar unei dezbateri politice foarte dure asupra conținutului statului. Pe de altă parte, a avut loc o confruntare nu mai puțin violentă asupra formei sale teritoriale și, în special, asupra naturii sale imperiale; deschisă de conflictele civile creole ale Țării Firme coloniale care s-au încheiat cu măturarea peninsularilor și a susținătorilor cauzei regaliste sau imperiale, confruntarea a fost centrată pe crudele războaie civile cubaneze care au dominat efortul de război spaniol în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. secol.
Astfel, o perspectivă „imperială” nu se putea pierde peste noapte, deși, după cum este evident, coloniile spaniole puteau dispărea cu o rapiditate alarmantă în vara lui 1898. Ca capitală, Madrid a trecut de la a fi un centru intercontinental la altul de ordinul doi, vorbind cel puţin în termeni diplomatici. Firește, a continuat să se bucure de statutul său de capitală a statului și, în consecință, a continuat să fie piața centrală pentru promovarea socială în Spania. Viziunea era diferită de Barcelona: rivală ca mărime cu „Villa y Corte”, orașul Barcelona a devenit anti-capitala, polul opus care a adunat toată nemulțumirea.
În mod tradițional, de la Barcelona, natura imperială a statului a fost simultan ignorată și exploatată. În secolul al XIX-lea, termenul „patria” era folosit în mod ambiguu, pentru a se referi atât la statul dinastic, cât și la teritoriul catalan. Carlismul, făcând apel teoretic la bunătatea absolutismului, a apărat atât imperiul, cât și particularismul multiplelor suveranități suprapuse care l-au alcătuit. Federalismul hispanic, dimpotrivă, a respins în mod expres caracterul „imperial” al Statului, propunând retragerea puterilor care urmau să fie restituite entităților locale ca măsură de protecție și garanție viitoare, în cadrul, da, a menținerii unui mare spațiu comun. Negustorii aveau afaceri bogate cu Antilele; muncitorii au avut în general neîncredere în stat, fie că era „transoceanic” sau nu, sau așa au susținut republicanii și muncitorii în curs de dezvoltare care pretindeau că vorbesc în numele lui. O asemenea sumă de ambiguități avea însă un anumit sens cumulativ, care avea să devină vizibil odată cu sfârșitul secolului și „sfârșitul imperiului”. Au existat, totuși, elemente dialectice abundente cu care să se speculeze: asta o arată argumentele iluminismului creol din secolul al XVIII-lea -după respectatul istoric de idei Leopoldo Zea, mexican, comentând ideile iezuitului, de asemenea un mexican, Francisco Xavier Alegre-, în aceea că se afirmă: «[n]nu pentru o clipă, [...] se gândește sau s-a gândit să se emancipeze de imperiu; ceea ce se revendică este dreptul de a fi parte activă a acestuia”. Dimpotrivă, s-a visat o utopie a interacțiunii pe scară largă; continuând cu rezumatul lui Zea: „Adevăratul imperiu este cel care se naște din fiecare dintre membrii săi, o voință care îl susține prin reprezentarea intereselor tuturor.”86 Gândirea politică a Ligii -de fapt, întregul al XIX-lea-. catalanismul secolului - curgea chiar acolo, din aceeași sursă.

Naţionalismul instituţional spaniol, între liberalism şi peste mări
În secolul al XIX-lea, naționalismul liberal spaniol se bazase pe un model instituțional de cetățenie, transformând astfel centralismul în garanția drepturilor egale pentru toți: unul era „spaniol” ca cetățean.87 Cu această atitudine instituționalistă, naționalismul spaniol din secolul al XIX-lea. a luat teritoriul de la sine înțeles și a acceptat forma fizică a statului, pentru a fi preocupat în exces de conținutul său, de articularea reprezentării colective în cadrul acestuia.88
Dar, în același timp în care Constituția de la Cadiz și moștenirea ei lăudau Națiunea, concepută instituțional, mai presus de orice, și-au asumat și caracterul ei univoc catolic, ceea ce, cu alte cuvinte, însemna că nu va fi niciodată lămurit, în cadrul tradiției. liberal spaniol, granița dintre stat și societatea civilă, cea din urmă înțeleasă ca subordonată, ca o simplă anexă, primei.89 Astfel, de exemplu, în cea mai conservatoare extremă a liberalismului, Antonio Cánovas del Castillo, care nu avea încredere în vocea poporul până în punctul de a-l respinge pe Ernest Renan pentru cel al „plebiscitului zilnic” care, după gânditorul francez, era democrația, iar el a presupus că națiunile sunt opera lui Dumnezeu; în consecință, Cánovas a înțeles imperialismul ca o misiune sacră de globalizare capabilă să lase în urmă „particularisme feudale”.911
Contradicția fundamentală dintre centralitatea statului și lipsa de definire a granițelor sale teritoriale și sociale ar subzista prin toate varietățile liberalului centenar. moștenire , fără a fi regândită în termeni de democrație sau radicalism.91 La cealaltă extremă a liberalismului de secol al XIX-lea al lui Cánovas, de exemplu, krausistii au inspirat un anumit discurs al unui și multiplu ca ideal de Națiune, care, însă, presupunea și o viziune univocă în domeniul spiritual. Krausismul, în limitele sale, a ajutat la stabilirea, cu o bază intelectuală, a unor sentimente care, deși nu erau federale, puteau fi vag apropiate de el, ca în cazul lui Salmerón la sfârșitul vieții în relația cu Solidaritatea Catalană. Cu toate acestea, având în vedere vaporozitatea idealismului krausist, ar putea servi și la întărirea sentimentelor contrare catalanismului, ca în Hermenegildo Giner de los Ríos, fratele mai mic al fondatorului Institución Libre de Enseñanza? ,
Astfel, naționalismul instituțional al revoluției liberale spaniole a evoluat și în raport cu faptul „imperial” spaniol. „Sindicalismul” generalilor O’Donnell și Prim avea mai mult sens decât întâlnirea unei părți dintre moderati și progresiști: aventurile de peste mări din anii ’60 (atacul asupra Marocului, intervenția în Mexic împreună cu francezi și britanici, ocupația Santo Domingo, bătălia navală cu Chile și Peru) a văzut renașterea unui sentiment de identificare patriotică, care nu mai era defensivă, de reacție la o invazie străină, ca în exaltatul „Război de Independență” din 1808. -1814. , ci mai degrabă recuperate emoții de expansiune globală, de „noi cuceritori”.93 Într-un mod extrem de emoționant, a început Războiul African din 1859-1860.

a acoperit spaniolitatea unor oameni necunoscuți sau uitați precum sefarzii din Tetouan, dar, cu aceeași forță, a dezvăluit „furia catalană” uitată, gustul pentru luptă al voluntarilor catalani care l-au urmat pe Prim.94 Apelurile picturale (uleiul epic). picturi de Mariano Fortuny sponsorizate de Consiliul Provincial din Barcelona) sau opere literare (cum ar fi Diario de la Guerra de Africa de Pedro Antonio de Alar-cón sau Españoles en Africa de Víctor Balaguer) au construit narațiuni ale superiorității recuperate pe argumente pan-hispaniste, dar mai puțin pașnic decât cel elaborat în deceniile precedente, de acei publiciști care au căutat o recuperare a rolului spaniol în America de Sud fără o nouă recucerire a vechii «Tierra Firme» pierdute la Ayacucho în 1824.95 Alții (începând cu diplomatul catalan Sinibaldo de Mas).) a speculat cu privire la posibilitățile bogate ca o Uniune Vamală Iberică sau chiar un stat dual spaniol-portughez să aibă un rol internațional.96 Astfel de vise au avut momentul lor stelară când Prim și guvernul provizoriu care a apărut în urma revoluției din 1868 au căutat un monarh pentru o democrație democratică. Spania şi candidatura vechiului rege-consort portughez.97
Atâta meditație expansivă a avut, în mod natural, un impact asupra speranței unei redresări spaniole ca putere colonială de peste mări.98 Cu alte cuvinte, contracția bruscă a „statului transoceanic” spaniol care a marcat independența hispano-americană a generat mult material pentru regândirea celor pierduti. imperiu în mai mult de un secol.sens.99 Multele propuneri pentru ligi, confederații sau federații hispanice sau iberice, numeroasele proiecte în care impulsul ireprimabil al arbitrajului spaniol a pierdut atâtea ore, au dat naștere unui fundament conceptual, fragil în sine, dar cumulativ, care ar putea exercita influență pentru greutatea sa. Totuși, în măsura în care războaiele civile peninsulare au dat peste cap organizarea constituțională a statului, tendința s-a consolidat pentru o bună parte din reveriile proiective ale carlistilor sau republicanilor federali de a reflecta în interior, în cadrul strict metropolitan, preocuparea pentru forma articulată a unei entități politice care a continuat să includă Antilele și Filipine. Excesele conflictului mitropolitan intern din 1872-1876, dintre preoții care binecuvântau distrugerea căilor ferate pentru că sunt opera diavolului și cantonaliștii care proclamau independența municipală și adeziunile internaționale imaginate, au discreditat, pentru orice criteriu practic, clădirile teoretice ale ambilor fueristi. îndrăgostită de un Ev Mediu legal mai mult sau mai puțin imaginat ca iubitori ai disciplinei spontane a poporului în „pacte sinalagmatice” federale echilibrate.
Cu toate acestea, ei au supraviețuit însă, adăugând la mormanul de proiecte și vise acumulate, atât afirmațiile îngropate ale particularismelor încrucișate, cât și constanța unei dimensiuni internaționale, globale, exagerate pentru orice putere hispanică.”1” În 1852, pt. Pentru a cita un exemplu care, datorită clarității sale, începe deja să fie un subiect în rândul istoricilor, JF Torres Villegas de la Madrid a propus o hartă juridică care servește într-un fel ca o sinteză atât a proceselor existente, cât și a celor viitoare. Torres a perceput patru Spanie: în primul rând, «Spania

uniformă sau pur constituțională, care include aceste treizeci și patru de provincii ale coroanelor Castilla y León, egale în toate ramurile economice, judiciare, militare și civile»; în al doilea rând, «Spania încorporată sau asimilată cuprinde cele unsprezece provincii ale coroanei Aragonului, încă diferite prin modul de contribuție și în unele puncte] de drept privat»; în al treilea rând, «Spania forală cuprinde aceste patru provincii [Basca și Navarra] esenta [sic] sau forale care își păstrează regimul special diferit de celelalte»; și, în cele din urmă, al patrulea, „Spania colonială include Posesiunile Africii, cele ale Americii și cele ale Oceaniei, toate guvernate de legi speciale sub autoritatea absolută a șefilor militari [sic]".1,11 A existat, într-un fel, , conștientizarea faptului că fundamentul juridic al trecutului, sub sistematizarea provincială abruptă și forțată, a dat naștere unor interpretări mai variate și mai bogate decât lectura liberală aprobatoare a centralizării borbonice.
De îndată ce s-a insinuat o nouă revenire a limitelor imperiale, odată cu eliberarea Insulelor Caroline în 1885-1888 (când germanii au încercat să-și facă o Micronezie spaniolă foarte puțin ocupată), un naționalism inovator a început să prindă contur în mediu jurnalistic metropolitan, de rădăcini militare, care pleacă de la identificarea esențială, individuală și colectivă.102 Acea „spaniolinie" a ajuns să fie transferul în politica peninsulară a bagajului ideologic al prelungirii în anii optzeci a războiului civil cubanez („ Războiul celor zece ani" sau „Războiul lung", din 1868 până în 1878, care a făcut loc „războiului mic" și, ulterior, banditismului endemic). A fost consecința logică a conflictului izbucnit în 1866, chiar înainte de începerea ostilităților deschise, generat între imigranții albi (generalii «catalani», mai târziu, așa-numiții «galicieni») și negrii sau mulații liberi într-un societatea sclavagistică sub administrarea Armatei 1 1 „Necondiționismul" sau „spaniolismul" a ridicat discursul privilegiului rasial favorabil imigrantului p'tit blanc din colonie: în parafraza orwelliană, „toți spaniolii erau egali, dar unii erau mai egali decât alții". Mai mult, acesta ar fi motorul unui război civil sângeros și lung, cu o linie de falie care i-a despărțit pe „spanioli", credincioși „Partidului Spaniol Necondiționat", de „cubanezi", toți „separațiști", activi sau rușinosi. , sau peof, întruchiparea anexationismului „yankee"104. În contextul insulei, imigrația catalană, ca avangarda interesului comercial peninsular, a reacționat și s-a alăturat răspunsului spaniol, negarea absolută a anexionismului: deci, prin discursul imperial din anii șaizeci și reflecția lui Prim, trecerea Voluntarilor Catalani, cu baretina lor romantică, de la gloriile Tetuanului la lupta împotriva insurecției separatiste a lui Céspedes.105 Potrivit acestui nou discurs „spanilist", care rupsese cu tradiția naționalismului liberal, „a fi spaniol" era ceva care era purtat în interior, care necesita o armonie profundă între cadrul politic exterior și conștiința individuală06 Inutil să mai spunem că același „spanihism" a fost coloana vertebrală a „patriotismului" ultimului conflict cubanez și exaltărilor 1998 în sine înainte de intervenția americană, pentru a deveni vehiculul

a noii prese «militariste» care a luptat atât de agresiv cu primele izbucniri regionaliste din Catalonia sau Țara Bascilor.1’
7
Experiența cubaneză a oferit indicii bune pentru adaptarea particularismelor – până în 1868 justificate cu argumente de privilegii, implicit aristocratice (atât pentru jurisdicția individuală, cât și instituțională), contrar nivelării, Statului iacobin – la noul limbaj al revoluției liberale și a celui democratic. ideal.. „Saharocrația” cubaneză a jucat șantajul autodeterminării, copiat de la sudiştii nord-americani, în presiunea dintre reformismul spaniol sau anexionismul american. Încă de la începuturile sale, cauza „confederată” nord-americană a afirmat dreptul particularist în fața oricărei cereri centralizatoare a federalismului, pretinzând, așa cum a făcut celebrul său cel mai mare exponent, John C. Calhoun, puterea de a „anuliza” legislația generală de către stat local, în interiorul granițelor sale.108 În anii dinaintea Războiului Civil din 1861-1865, apărarea fermă a sclaviei ca „stil de viață” regional („secțional”, ar spune susținătorii săi) a adus afirmația că a existat o societatea civilă cu drept de identitate de a trăi în propriul mod particular (foarte semnificativ, purtătorii de cuvânt intelectuali ai acestui curent au fost primii care au vorbit despre „sociologie” în Statele Unite). transmițător ideologic, din moment ce a fost contact și interacțiune, oricât de negativă ar fi: așa s-a descoperit autodeterminarea atât în mediul cultural catalan, canar, basc și galic (toate cu o „prezență” semnificativă în coloniile antilene).), din mâna „saharocrației” cubaneze, care a trebuit să se repoziționeze după înfrângerea cauzei sudice în conflictul intern nord-american. Ideile despre autodeterminare au revărsat din politica cubaneză către mediile regionale metropolitane echivalente în cei treizeci de ani dintre primul război civil cubanez, care a început la sfârșitul anilor 1960, și sfârșitul conflictului definitiv în 1898. Dar, privind pe sine însuși în Oglinda americană, federalismul hispanic, oricât de mult a fost influențat pe furiș de tezele sudice, s-a identificat, ca mișcare, cu respingerea nordică a „puterii sclavilor” ca o oligarhie regresivă și atotcuprinzătoare, capabilă să controleze toate izvoarele ascunse ale puterii. .110
Astfel, chiar înainte de unionismul lui O'Donnell și de „Glorioasa Revoluție din 1968”, dezvoltarea antileană fusese un fel de imagine reflectorizant și speculativ pentru liberalismul catalan, în mijlocul euforiei revoluționare din anii 1930 și 1940, înainte de autoritarismul puterii spaniole, deși evoluția legăturii economice întuneca optimismul (și distincțiile rasiale) odată cu implicarea sa crescândă în rachetul cubanez de sclavi.111 După furtuna războiului civil paralel din „Antilele Mari” și În metropola, au fost puse neapărat bazele unui viitor mai stabil care, într-un mod confuz, cu doze mari de amnezie, a fost construit intelectual pe ruinele prost amintite ale trecutului speculativ liberal. În contextul strict peninsular, minci-

La sfârşitul anilor 1980, nevoia presantă de a răspunde la „chestiunea antileană” a stimulat o dezbatere îndelungată asupra reorganizării administraţiei locale; În partidele constituționale, au început să circule propuneri pentru o potrivire între regiuni și provincii, ceea ce a stimulat în mod logic fantezia noilor susținători catalani, bizkaitarrani și galici.112 Teza autonomistă cubaneză, în cuvintele purtătorului său de cuvânt José María Gálvez, vorbind la scurt timp La momentul Păcii de la Zanjón, era „a cuceri libertatea Cubei în cadrul naționalității spaniole prin mijloace legale”, o abordare ușor de adaptat contextului peninsular.113 Pe baza acestei reflecții —sau sărind peste ea— a fost posibil să ajungem la teze mai puternice într-un sens sau altul. Este remarcabil cum, în aceiași ani (adică între 1889 și 1893) în care, în politica și publicitatea peninsulară, a apărut spaniolismul identitar, s-au configurat bazele doctrinare ale naționalismelor catalan, basc și galic.114 În plus, naționalismul naționalist. izbucnirea în Spania a coincis cu consacrarea criticii europene anti-spaniole, codificată în Franța pe baza unor stimuli care erau și antileeni.115 În ciuda diferențelor lor argumentative semnificative (accentul catalan pe limbă, în contrast cu rasismul basc, și poziția intermediară galică) , cele trei curente centrifuge împărtășeau cu noul naționalism spaniol preocuparea esențială pentru identitate, cu reflectarea ei consecventă în proiecțiile geopolitice, atât sub formă de pericole, cât și de oportunități.116 Toate noile naționalisme au fost, așadar, cu mândrie antiliberale.117 Dar. , în timp ce naționalismele centrifuge au plecat toate de la o formulare ideologică, spaniolismul cu rădăcini „necondiționate” s-a născut din practica socială conflictuală cubaneză și s-a menținut printr-un conținut emoțional foarte clar, fără a da naștere unui „naționalism al naționaliștilor” mai sofisticat în stilul francez, pregătit pentru o reflecție intelectuală care a dat peste cap percepția centripetă și a glorificat într-un fel „rațiunea de stat” istorică. Având în vedere fundalul identității exclusiviste, precum și diferența de ton și format, înțelegerea reciprocă sau baza politică comună părea imposibilă, la fel cum exista o reticență antiliberală comună.

Pe scurt, discuția spaniolă despre regionalizare a fost întotdeauna dezvoltată dintr-o perspectivă decolonizantă, sub umbra războiului civil endemic din Cuba și a fricii de o nouă rundă de conflicte interne în Peninsula. Așa cum a spus Rafael María de Labra, un neobosit lobbyist pentru o soluție autonomistă cubaneză, aproape la sfârșitul vieții, când și-a amintit, cu o voce veche, punctul său personal de plecare: «Doar pentru foarte puțin timp, în pur și simplu Câmpul doctrinar și începutul campaniei mele politice am acceptat, deși foarte slab și vag, teoria emancipării coloniale, conform celebrului discurs britanic al lui [Lord John] Rus[s]ell din 1852. Deja înainte de 1880 am proclamat ceva ca cel mai nou. Doctrina britanică a Federației coloniale care acum [1916] triumfă, iar eu am susținut cu dinți și unghii și cu tot felul de pericole, soluția autonomistă, poate superioară publicului cubanez R cu legea Platt. [...]»'18

În consecință, în partidele constituționale au început să circule propuneri pentru o potrivire între regiuni și provincii, ceea ce a stimulat în mod logic fantezia noilor susținători catalani, bizkaitarrani și galicieni. În 1883, la un deceniu după dezastrul lor cantonal, federalii și-au reținut respirația și au formulat propuneri statutare pentru un ipotetic stat catalan în cadrul unei federații mult dorite, propunere urmată de alte organizații federaliste regionale.11? La începutul anului următor, Segismundo Moret, ministrul de interne al lui Posada Herrera, a prezentat un proiect de regionalizare (cu cabinetul din stânga dinastică pe punctul de a cădea), care a creat figura guvernatorului regional și a redus vechile funcții la delegați provinciali, care avusese un precedent foarte scurt în 1847. La sfârșitul anului 1884, succesorul său, Romero Robledo, al guvernului Cánovas și notoriu purtător de cuvânt al pozițiilor spaniole, a înaintat provocator o propunere contrară, potrivit căreia regiunea, departe de a fi o entitate superioară provinciei, ar fi o entitate intermediară între municipii și provincii. În mod constant, poziția sa față de Cuba a fost emfatică în fața autonomiei. În 1891, Sánchez de Toca, subsecretarul Silvela, un ministru conservator de interne, a revenit asupra problemei reformei legii provinciale.120 Mai târziu, Antonio Maura, ministru de peste mări în cabinetul Sagasta din 1892, a încercat să promoveze un alt proiect de reformă.al administrației locale, dar, în competența acesteia, adresat celor două Antile, fără succes, având în vedere răspunsul dur al lui Romero Robledo și al Uniunii Constituționale Cubane. Susținătorii spanioli și „necondiționați” au considerat că propunerea pentru o „Deputație unică” pe insulă ar deschide ușa separatismului. Noul cabinet Sagasta, acum fără Maura și cu Abarzuza la conducerea de peste mări, a mers înainte proiectul, care a devenit „formula Abarzuza”, făcând eforturi (prin împuternicirea a șase consilii provinciale) pentru a atrage opoziția spaniolă. În orice caz, eventuala promulgare a legii Abarzuza, în martie 1895, a venit la o lună după „Grito de Baire”, care a reluat războiul de independență. În cele din urmă, din nou cu Sagasta, cu un guvern format la începutul lunii octombrie 1897, și la propunerea lui Moret ca ministru de peste mări, autonomiile insulare au fost aprobate la sfârșitul lunii noiembrie ca măsură de război.121 Insulei „necondiționați” au primit măsura ca o înfrângere și trădare politică. Căpitanul Sigsbee al Marinei Statelor Unite, comandând nefastul crucișător Maine ancorat în Golful Havana în februarie 1898, a fost surprins când, în drum spre o coridă la care fusese invitat, cineva i-a înmânat un fluturaș. după un titlu care amintea sloganul Revoluției din septembrie 1868, «Spaniol! Trăiască Spania cu cinste!”, Pliantul arăta un conținut transparent: „Ne impun autonomie să ne dăm deoparte și să dăm funcții de onoare și de comandă celor care au început această rebeliune, acești autonomi ticăloși, fii nerecunoscători ai iubitei noastre patrii!» 1- „În rezumat, discuția privind reorganizarea administrației locale metropolitane a fost absorbită (sau consumată) de arzătoarea chestiune autonomă cubaneză, dar, în același timp

În același timp, dezbaterea acerbă asupra autonomiei antilene din anii 1990 a fost, prin extensie, o discuție asupra validității

generale a sistemului provincial din 1833, controversă care se desfășura de la mijlocul deceniului precedent.

Reacțiile spaniole la răscoala de independență din 1895 au recurs la tot felul de analogii: cu ochii pe Statele Unite, Cánovas spunea că Cuba este „Alsacia-Lorena a Spaniei”, o parte inalienabilă a patriei; Castelar a făcut aluzie la dreptul englez de a domina Irlanda, mai puțin decât cel al Spaniei în Caraibe, și a deplâns ce va însemna triumful rasei negre în Antilele Mari, chiar și pentru interesele nord-americane.123 Problema era a culturii politice profunde; după cum a remarcat ambasadorul american în octombrie 1897, a existat o „incapacitate absolută a mentalității oficiale spaniole de a înțelege autonomia așa cum o înțeleg americanii sau englezii.”124 În tradiția politică spaniolă, delegarea puterii era înțeleasă exclusiv ca o pierdere: conservatorul Conde de Casa Valencia a spus, când a vorbit în 1877 despre federalism din experiența sa diplomatică la Washington și Mexic:

În patria noastră, nu pot să înțeleg cum sunt cei care nu văd pericolul imens, necompensat de niciun avantaj, pe care ar exista să se întoarcă înapoi și să desființeze lucrarea magnifică a multor ani și domnie pentru a restabili vechile regate care nu mai sunt. să existe, sau să formeze altele noi.provincii aproape independente, adăugând acest germen de agitaţie şi neascultare celor pe care ne-au adus deja răsturnările constante. Am încredere că sunt puțini susținători ai unei federații artificiale, capricioase și fără rădăcini și ai unei baze solide; și că nu este necesar ca dezvoltarea și prosperitatea orașelor, ca administrația publică să fie bună și ca țara să intervină, prin reprezentanții ei legitimi, în guvernarea Statului.

A fost de acord liberalul Manuel Alonso Martínez, care a asigurat, în vederea unificărilor italiene și germane: «Departe de a se destrama statele unitare constituindu-se în federații, ele sunt cele care dispar, organizându-se în naționalități viguroase sub stindardul lui. Monarhia, care este instituția care reprezintă și realizează cel mai bine unitatea.”125 Pe de altă parte, autoritarismul evident al sistemului politic spaniol din Cuba, cu atitudinea sa esențial militaristă și corupția sa tradițională, a fost înțeles din Peninsula în același defensivă cheie, un fel de „teorie a dominoului” conform căreia cea mai mică concesiune simbolică ar produce o cascadă de umilințe, care, la rândul lor, a dus la întorsături și argumente deschis chinuite, atât din partea stângii, cât și a dreptei. Comentariul unui proeminent jurist cubanez este clarificator:

Astfel, a fost determinat un dublu proces al politicii spaniole; cea a Spaniei, propriu-zis, și cea pe care a urmat-o față de Cuba. Cât despre primul,

Lupta crudă dintre moderati și progresiști a fost mereu ventilată, conform căreia cei din urmă erau inspirați de întărirea suveranității naționale, iar primii apărau tradiționalismul real. Dar în ceea ce privește politica colonială a Spaniei, nu doar distincțiile interpeninsulare au rămas acolo fără să ne transcende, ci și, de mai multe ori, partidele spaniole retrograde, la Putere, au fost mai liberale pentru Cuba decât aceiași progresiste. și, la rândul lor, aceștia erau mai

puțin liberali decât cei. Sloganul comun, în ceea ce privește Cuba, includea elemente antitetice, care se excludeau reciproc. Spaniolii elementului conducător, în cea mai mare parte, erau fără îndoială foarte conștienți de faptul că reprimarea libertăților era o politică colonială greșită. Dar în mediul spaniol, solidaritatea peninsulară, pedepsită de pierderea atât de multă dominație americană, credea instinctiv că slăbirea frâielor Puterii echivala cu eliberarea. Rezultatul ambelor tendințe a cedat în mod necesar în acest din urmă sens, întrucât nu există loc pentru un divorț deplin între opinia națională și Guvernul care o conduce și o reprezintă1.
Mai rău încă, dezbaterea prelungită asupra administrației locale, care se învârte mereu în jurul ineficienței instituției provinciale așa cum a fost înființată în 1833, avea să culmine cu autonomiile nefaste ale Cubei și Puerto Rico la sfârșitul anului 1897, care urmează să fie scurtate în sfera peninsulară, lăsând problema moartă în timpul unui deceniu de politică „regeneraționistă" în Spania, întrucât discuția sa concentrat recent pe domeniul reprezentării, abuzurile „oligarhiei" politice și manipularea „caciquismoi". Astfel, trezirea catalanismului și a altor mișcări similare a scos la iveală toate temerile acumulate din experiența antileană.
Mai exact, relația ideologică dintre catalanismul radical și spaniolismul la fel de exaltat a fost confruntatoare încă din gestația ambelor mișcări. Cei care au consacrat pentru totdeauna în catalanism distincția dintre patrie, ca națiune proprie, și Stat, ca ceva străin, au fost Prat de la Riba și Pere Muntanyola în celebrul lor catehism Compendi de la doctrina catalanista (1894), care în primul său an. se presupune că a ajuns la un tiraj de 100.000 de exemplare.127 La rândul său, spaniolismul a păstrat un puternic gust isteric, mai ales după pierderea imperiului în 1898; s-a repetat că climatul separatist din Barcelona era la fel de irespirabil ca cel care, până de curând, încărcase atmosfera din Havana, pentru a trage deducția evidentă. Pentru toți contemporanii, analogiile dintre noile atitudini ideologice din Peninsulă, ca potențiale certuri centrifuge, și vechile și nefericite dispute insulare au fost evidente. Au fost și cei care au minimizat consecințele comparației. Potrivit unui observator ironic în jurul anului 1907:
Aici [în Barcelona], ca în urmă cu ceva timp în Antile, este foarte obișnuit să dai de oameni care se declară separatiști care nu vor să exprime nimic altceva, cu acel concept, decât radicalismul în idei, non-pins ultra, al liberalilor. -

mo şi regionalismul. „Unul și așa este foarte separatist", se spunea în Cuba despre cineva care era foarte liberal. „Unul și așa este foarte spaniol", spuneau ei în Puerto Rico despre cineva care era foarte reacționar. Și să fiu sincer, m Unul și așa dorea în mod serios independența cubaneze, m cutul și așa era mai mult sau mai puțin spaniol decât oricine altcineva care a fost.»128
În cazul specific al Barcelonei, o asemenea atmosferă a contrastat puternic cu fervoarea tangibilă a Spaniei cu vreo douăzeci de ani mai devreme, când, la sfârșitul lui august 1885, o uriașă demonstrație patriotică de protest împotriva ocupației germane a Insulelor Caroline și-a umplut străzile. cu aproximativ

125.000 de participanți, conform surselor vremii, o cifră incredibilă care, dacă este adevărată, reprezenta mai mult sau mai puțin jumătate din recensământ (272.481 de locuitori în 1887).121

Curând însă, revendicările activității politice în cadrul catalanismului au marcat o distincție între „posibiliști”, dispuși să „se ude sau să se amestece” cu viața politică existentă, și puri, care au refuzat-o și au cerut violență ca răspuns (chiar dacă era doar literar). Astfel, precedentele politice din anii 1980 („retragerea” republicanilor în așteptarea unei lovituri militare favorabile sau scindarea carlistă în fundamentaliști și legitimiști) au marcat configurarea unui nou sector naționalist sintetic în anii 1990 („nici dreapta, nici stânga”). Noile naționalisme s-au născut dornice să-i împartă pe toți într-un mod organizat în radicali și moderati, întrucât legăturile sectorului ideologic care ținea împreună facțiunile opuse treceau pe căi comportamentale situate în afara politicii. Toată discuția prelungită, tulbure și interminabilă asupra esențelor patriei hispanice (întregi sau parțiali, unitare sau particulariste) au venit din aceste pulberi, care au anunțat și au dat cheile foarte îndelungatei „crize de identitate” care a dezlănțuit abrupta decolonizare spaniolă .13(1 După cum a observat atunci cu perspicace un tânăr student, dintr-o familie de militari și o viitoare carieră în arme, „catastrofa care a făcut ca Spania să piardă tot ce e mai bun din Imperiul său colonial” a avut un impact psihologic comun tuturor ideologiilor: senzația profundă de batjocură sau înșelătorie: „Nu [...] această pierdere în sine părea să-i afecteze cel mai mult pe spanioli. Sentimentul dominant în orașul nostru a fost furia celor care fuseseră înșelați. Oamenii nu i-au putut ierta pe politicieni și pe jurnalişti. care a înșelat-o, s-a renegat de domnitorii care au condus-o la dezastru și a fost prizonieră a urii pentru tot ceea ce o dezamăgise.Astfel, și-a pierdut încrederea în forțele de apărare ale țării, iar acest lucru a dus la un dispreț glacial față de elementul militar. . »131

Neîncrederea în viața publică a scufundat numitorul comun al „naționalismului instituțional” istoric al secolului al XIX-lea și a adus o sete de „autenticitate”, care va marca substratul sentimental al variatei etape ideologice hispanice din secolul al XX-lea. Nicio abordare politică care să nu ofere promisiunea de a fi „autentic”, în schimbul unei „realitate” mai adevărată, mai tangibilă, mai sinceră, nu ar fi putut atrage în trezirea „regenerativă” a noului secol. În același timp, trebuie amintit că dezbaterea

Politicianul hispanic avea multe registre, adesea sunet și abstracte, și nu era exclusiv un limbaj politic sau instituțional. Lupta dintre separatism și autonomism în Cuba, de exemplu, a luat forma unui duel între pozitivismul spencerian al lui Enrique José Varona și hegelianismul lui Rafael Montoro.132

Nu ar trebui să fie surprinzător, atunci, dacă și consecințele lui au luat mai multe forme decât cel pur politico-ideologic.

După contribuția cubaneze, inițiativa ideologică a „catalanilor”

Naționalismul cubanez a contribuit, deci, la repertoriul politic hispanic un discurs democratic de privilegii masive, cu strângere

ideologică de mare modernitate, care a trecut cumulativ de la formulele vremurilor anexationist-garibaldiene la dura competiție ideologică a secolului XX. Anexarea promitea intrarea în utopia bunăstării americane deținătoare de sclavi. Independența i-a fost moștenitorul, prezicând aceeași bunăstare, dar ca protectorat al Statelor Unite, permițând adevărata autonomie locală pe care Spania a lăsat-o în seamă, dar nu a putut să o acorde (și pe care a acordat-o doar ca măsură disperată, când nord-americanii au forțat-o). mâna sa).133 Transferul de idei a permis de asemenea ca lucrurile să fie privite într-un mod diferit în cadrul politic peninsular.
Ideea moștenită de autodeterminare includea simțul exclusivist al naționalismului creol cubanez, care, datorită logicii sale de plantație, a încorporat cu greu subclasa oamenilor de culoare (care, de exemplu, abia în 1892 în Cuba li sa permis să trateze de «don»).134 Deși reformismul, autonomia sau independența au reprezentat un ascendent continuu în ceea ce privește teoria statului, adevărata diferență în mediul cubanez a fost în abordarea lor rasială și în modul de conceptualizare a pieței muncii, nuanțe adaptabile peninsulare. contexte. Mitologia bascilor făceau apel la cel mai rânced discurs al nobilimii, conform căruia „Vizcaínos”, în corespondență corectă cu condiția lor de nobilime colectivă și vechi creștini, li s-au acordat privilegii în stat, atât acasă, cât și în limitele „imperiului”. „.”.135 Pusă în jargonul secolului al XIX-lea, o asemenea abordare a fost ușor adaptată la ideea de sclavie, tipică unor societăți precum sudul Statelor Unite, a unui stil de viață „neoatenic”, un popor de democrații care au de-a face unii cu alții, cu niște „heloți”.» cultivând fără drepturi sub comanda lor benignă.136 Cadrul antilean, deși mai puțin colonizat în vremurile contemporane de basci decât de catalani, a oferit atât scheme alternative de libertate cât și discursuri etatiste care le-au permis să trunchiază-le drepturi-privilegiile istoriciste în drepturile democratice la autodeterminare.137 Rasismul a fost flagrant în naționalismul basc, al cărui „antimaketismo” explicit sabinian a supraviețuit până în 1976, când non-bascii li s-a permis în sfârșit să se alăture partidului jclkide.'™ În naţionalismul catalan, pe de altă parte, a supravieţuit rădăcinii
Ίβ ---Imperialismul catalan
de cetăţenie ideologică tipică îndepărtatului antecedent nord-american, care s-a menţinut pe tot parcursul tradiţiei de război „mambisa”, conform căreia negrii care au luptat pentru independenţă (în curând sprijinul armelor rebele în „Războiul lung”, precum şi mai târziu) au fost recunoscute ca fiind proprii: pentru catalanism, veriga de luare a deciziilor inclusive a fost utilizarea limbii.139
Dar cea mai vizibilă moștenire a secesiunii cubaneze extrem de violente a fost nepotrivirea dintre forma teritorială și conținutul reprezentativ al statului, deși istoriografia spaniolă a trecut adesea cu vederea. Cu toate acestea, a existat o mare rezistență la interpretarea istoriei politice spaniole în același mod. Dimpotrivă, există de obicei o cezură ascuțită între problemele politice coloniale și metropolitane. Depășirea interpretativă a întrebării a fost evidențiată de istoricul Leandro Prados de la Escosura, al cărui argument, De la imperiu

la națiune, asupra necesității de a analiza realitatea economică spaniolă în termeni imperiali a avut o mare rezonanță.140 1898 a fost în general , pentru spanioli, conștientizarea nevoii inevitabile de „naționalizare”. Dar cum? În consecință, au existat două epifanii împletite, care pot fi elucidate folosind formula lui Prados. Era esențial să ne dăm seama că „Națiunea” liberală din secolul al XIX-lea fusese de fapt un „imperiu”. Concomitent, această dezvăluire a fost însoțită de percepția că un astfel de „imperiu” a fost terminat și trebuia să fie realizat, în sfârșit, ca o „Națiune”. imperiu” deplină legală și nu de tact. Acest lucru a fost gândit de cei care considerau că „națiunea” lor sau cel puțin naționalitatea lor nu era spaniolă, ci Statul lor era: catalaniști moderați sau conservatori. Națiune sau Imperiu? „Imperiu”, ca termen instituțional și juridic, a fost un neologism în vocabularul politic spaniol al secolului al XIX-lea, un cuvânt încărcat concomitent cu patina secolelor și sclipirile noutății.142 Cu această nouă întorsătură, catalanismul „intervenționist” γ pragmatic a lansat dezbaterea hispanică despre forma statului și viitorul societății, deși reflecția sa a avut cel mai mare impact asupra dreptei spaniole. Distincția ulterioară între naționalitate și cetățenie ar rezuma, în cadrul politicii spaniole, dezbaterea europeană prelungită între noțiunile rivale de participare politică pe care le-a marcat. în secolele al XIX-lea şi al XX-lea, la naţionalismul francez şi german.143

A doua parte

PUNCUL DE PLECARE, ÎNTRE „UNITATEA CULTURALĂ” ȘI VISUL „IMPERIAL”.

Așa am crescut împreună,
Ca o cireșă dublă, aparent despicată,
Dar o uniune în despărțire,
Două fructe frumoase mulate pe o singură tulpină.

William Shakespeare, Visul unei nopți de vară, actul III, scena a II-a

Când un regat este împărțit în două distincte, care nu au drepturi suverane comune și administrație comună, o astfel de împărțire nu constituie poliarhie, ci regate distincte prin diviziune.

Juan Altusio (Althusius), Politica concepută și ilustrată metodic cu exemple sacre și profane [1614], Capitolul XXXIX, intrarea 53

A fi o națiune... implică separarea de Imperiu?
Doamne ferește!
Nu este nevoie ca vreo națiune, oricât de mare, să părăsească Imperiul, deoarece Imperiul este o „Commonwealth” de Națiuni.

Archibald Philip Primrose, al 5-lea conte de Rosebery, a notat ca „imperialist liberal”, discurs privind sentimentul național australian în Adelaide, Australia de Sud, 18 ianuarie 1884

O instituție este umbra lungă a unui om.

Ralph Waldo Emerson, „Încrederea în sine” în Eseuri (prima serie) (1841)

3. De la Almirall la Prat: contrastul dintre societatea civilă și stat și calea monarhică către federalism

Naționalismul catalan a luat amploare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când hispanizarea societății catalane a devenit vizibilă. Din acel moment, un paradox a dominat politica Barcelonei: cu cât societatea a devenit mai spaniolizată

("castilianizată", într-o perspectivă catalanistă), cu atât puterea catalanismului era mai mare. Până atunci, tiparele de domesticitate, sociabilitate și expresie ale catalanilor rămăseseră foarte diferite, cunoscuți pentru că sunt „foarte ale lor", rezervate și chiar îmbufnate în fața expansiunii proverbiale a altor comportamente hispanice. Timp de câteva secole, acest tipar diferențiator nu a fost estompat de numeroasele interrelații ale comercianților, transportatorilor, marinarilor sau pescarilor catalani de pe ținuturile și coastele peninsulare. Însă intensificarea dezvoltării industriale din secolul al XIX-lea le-a dezvăluit că vechiul și mândrul lor specific, cândva justificat de legi, privilegii și obiceiuri, se datora, potrivit unor noi dovezi, unei țesături productive mai mult sau mai puțin unice în cadrul spaniol. Dacă, într-adevăr, Catalonia era „fabrica Spaniei", acest fapt trebuie să însemne ceva special.1

După șocul prelungit al așa-numitei „perioade revoluționare de șase ani" între 1868 și 1874, societatea catalană s-a descoperit ca o „societate civilă" cu adevărat excepțională, o „lume corporativă" fără o Patagonie spaniolă, a cărei desfășurare asociativă a inclus oameni de afaceri și muncitori, firme și familii, grupuri și sindicate, atenee și cercuri, petrecere a timpului liber și afaceri, într-o creștere exponențială care a fost încununată de Expoziția Universală de la Barcelona din 1888.2 Nu mai puțin de opt congrese profesionale sau corporative (unele internaționale) s-au reunit în capitala catalană în timp ce târgul a durat între mai și decembrie.3 Dinamica catalană amintea de celebra descriere pe care, cu o jumătate de secol înainte, francezul Alexis de Tocqueville o făcuse despre nord-americani ca oameni participativi, care «de toate vârstele, de toate condițiile. și dintre toate spiritele se adună la nesfârșit". Potrivit lui Tocqueville: „Nu numai că au asociații comerciale și industriale la care participă toată lumea, ci și cele de o mie de alte feluri (religioase, morale, serioase, zadarnice, foarte generale și foarte particulare, imense și foarte mici!... .])". Pentru comentatorul francez, „asociațiile morale și intelectuale" erau cele mai remarcabile din acea societate, a cărei funcție socială era împletită cu grupurile politice.4

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, mulți catalani doreau să-și măsoare propria modernitate comunitară după același criteriu asociativ, până la transformarea ei într-un semn principal spus:

Rendai al Cataloniei împotriva Spaniei. Cronicarul Diano Mercantil din Barcelona a rezumat efortul catalan, Conio: „O Expoziție Universală poate răscumpăra o întreagă națiune, își poate schimba și transforma formele administrative, sociale, politice și economice. Este un brevet necesar pentru a intra în linia marilor popoare; este o dovadă clară, tangibilă a culturii universale; este o demonstrație a puterii intelectuale uimitoare." Același editor a adăugat: „Barcelona, capitala provinciei, prin efortul său unic, realizează ceea ce Paris și Londra, și Viena și Philadelphia, și Torino și Berlinul au obținut cu ocrotirea hotărâtă a națiunilor puternice, cu resurse

fabuloase și cu entuziasm și patriotism.de nespus.” Pentru acest observator, implicațiile au fost profunde: «Barcelona a făcut deja o demonstrație galanta a resurselor imense care sunt cuprinse în ea; resurse care, risipite cu o splendoare neobișnuită, pot fi piatra de încercare, nodul gordian al regenerării Spaniei.»5 În curând, aceste idei au luat o formă politică foarte concretă.
Campania prelungită de apărare a codului civil catalan, înainte de unificarea legii susținută de liberali în anii optzeci, a întărit aceeași autodescoperire a unei societăți civile, convertită, foarte retrospectiv, în prima victorie a catalanismului11. era obișnuită în societățile „burgheze”, avocații au devenit purtători de cuvânt natural pentru „clasele profesionale” și rețeaua lor de entități. prin starea civilă, acreditarea legală a asociațiilor și înființarea de camere de comerț, cu care a luat amploare formarea sau consolidarea de entități patronale de tot felul, convinse de rolul lor ca grupuri de presiune/ A stabilit evidența societății civile catalane și a convingerea de superioritatea ei inerentă, a făcut imediat un clișeu plăcut (pentru catalani) care a scos în evidență contrastul dintre harnicia Barcelona, capitală economică înconjurată de fabrici, și spectacolul gol al „Villa y Corte”, centrul unui stat arhaic, obosit si impotent. Vizitatorii capitalei catalane care păreau să fie plăcuti au subliniat astfel de distincții.
Dar, pentru ochii hipermetropi, dobândirea unei anumite poziții aduce imediat teama de a o pierde. Era inevitabil ca, încet, însăși dinamica industrializării să aibă efectul pervers de a „calaniza” alte părți ale Spaniei cu obiceiurile dezirabile — din punctul de vedere al unei societăți urbane „avansate” — de harnicie, punctualitate, sobrietate, economii , pe care catalanii și-au atribuit-o și care le-au fost atribuite și din afară. În același timp, cu toate slăbiciunile ei evidente, presiunea inexorabilă a liberalismului centralizator — și, de ce s-o nega, „spanilistizarea”— ar netezi treptat multe margini aspre particulariste în tratamentul catalan, întărită de încrucișarea continuă a claselor superioare cu omologii lor din alte părți și amestecul la fel de susținut al straturilor populare cu o imigrație persistentă, venind înaintea ratei scăzute a natalității indigene.
Atunci a apărut paradoxul: în măsura în care schimbările reale de comportament au făcut ca formele sociale catalane să fie din ce în ce mai egale cu

împreună cu genericul spaniolului, cu atât mai agresivă a devenit afirmarea ideologică a diferenței, pentru a se concentra pe idealizarea limbii, ca rezumat pentru a o salva de orice altceva în procesul de pierdere. Cu alte cuvinte, cu cât „faptul diferențial” sociologic devenea mai puțin substanțial, atât de marcat în trecut, cu atât insistența asupra diferențierii voluntariste devenea mai importantă.
Explicată în alt mod, noțiunea dominantă în Catalonia secolului al XIX-lea despre componenta esențială a dezvoltării a atribuit rolul esențial valorilor morale. În perspectiva sa, armonia morală între actorii economici a produs „încrederea” dorită,

cheia tuturor afacerilor, dacă nu a întregii maturizări economice. Cu deținerea valorilor adecvate, un antreprenor poate genera atât capitalul, cât și instrumentele și materialele pentru a înființa o fabrică sau o afacere. În mod curios, teoriile dezvoltării care au dominat secolul al XX-lea au subestimat viziunea morală clasică, pentru a sublinia dominația voinței dotate cu mașini sau a capitalului revărsat într-un punct presupus potrivit. Abia în ultimul rând al secolului a fost recuperată vechea percepție moralistă, pentru a înțelege că expansiunea globală a capitalismului a fost o autentică „revoluție culturală” care a impus o mentalitate foarte hotărâtă oriunde a triumfat[9].
În măsura în care Catalonia era o „societate familială” foarte împletită, a fost aproape spontan să se înțeleagă expansiunea asociativă ca o extensie a rețelelor familiale și a prieteniei intime, atribuirea unor roluri sociale în care sociabilitatea era o versiune mai îndepărtată sau formală a domesticității. Catalanii formați într-un astfel de tipar moral se recunoșteau reciproc și aveau încredere în afacerile pe care cadrul asociativ le promova1. însuși societatea civilă.[11] Consecința vizibilă a acestei viziuni integratoare a fost că, deși tuturor le plăcea să facă bani, nu a existat un ideal de profit sălbatic prin creșterea individualismului consumerist, până la atingerea unei piețe masivizate în a doua jumătate a secolului XX. , adică într-un viitor pe atunci foarte îndepărtat.[12] Catalanii, după cum arată toate speculațiile sociologice pe această temă din anii 1990, aveau deja o reputație destul de proastă de a fi „individualiști” pentru a adăuga mai mult combustibil focului.[13]
În concluzie, centralitatea societății civile nu era în contradicție cu ideea de cetățenie pe care revoluția liberală a promovat-o de la stat, dar nu a fost același lucru, deoarece punea accentul pe valoarea instituțiilor private în locul ponderii absolute a publicului. cele. , presupus neutre în conflicte de interese. Idealizarea societății civile, dimpotrivă, și-a asumat parțialitatea cu entuziasm, presupunând-o a fi autentică, organică, vie, dar a condiționat această pretenție de ipoteza că viața asociativă era configurată de un consens de bază. Așa s-a configurat imaginarul catalanist, dar, înainte de a-l respinge pentru criteriile sale unilaterale, merită să ne amintim că muncitorul libertarian a fost construit pe o presupunere analogă. Din astfel de sedimente ideologice, creșterea Barcelonei,

rivală în dimensiuni cu Madridul de la mijlocul secolului al XIX-lea, a întărit percepția că capitala catalană întruchipa un mod de a fi, adaptabil la viitor, oarecum diferit de cel reprezentat de capitala statului.[14]
Astfel, „faptul diferențial” a constat în faptul că, în contextul secolului al XIX-lea, relativa excepționalitate istorică catalană, bazată pe tradiții sociale și politice autohtone, a ajuns să se întemeieze, în ochii localnicilor și străinilor, pe singularitatea a unei industrii, în faptul metropolitan Barcelona, singurul rival urban al capitalei statului, și în țesutul distinctiv al unei societăți civile care a caracterizat legătura dintre producție, comerț și oraș din Catalonia.[13] Limba

catalană, pe lângă faptul că este o realitate urbană vie și nu o simplă patué manipulată greșit de unii „domni” pentru a se înțelege cu slujnicele sau țăranii, ar putea deveni legătura simbolică dintre trecut și viitor.16 În acest sens, identificarea regională și// catalană. sau ființă națională cu limba a avut o funcție socială imediată, întrucât a legat nostalgia a ceea ce s-a pierdut prin revoluția liberală și modernizarea capitalistă cu capacitatea de a reacționa la viitor, întrucât vorbirea nu este doar o amintire populară vie, ci și mijloace de asimilare a străinilor, o prezență de altfel venită în mare parte, până în primele decenii ale secolului al XX-lea, din ținuturile apropiate (Aragon, Valencia, Insulele Baleare) și, prin urmare, nu prea ciudată în exprimarea verbală și obiceiurile relaționale. În contrast marcat cu naționalismul basc, care a reacționat la o schimbare socială de industrializare mult mai abruptă, chiar ecologică, și, în consecință, s-a agățat de rasism ca o revendicare identificatoare care nu oferea nicio cale posibilă de acces la maketos recent sosite, catalanismul a insistat asupra mediu de limbă potențial incluziv și, prin intermediul acestuia, a oferit o intrare informală, dar controlabilă, în sociabilitatea masculină, petiyes-ului catalan care erau inima vie a societății civile a Principatului.17

Limba catalană a devenit, așadar, semnul că se posedă atitudinile normative care distingeau funcționarea socială sau, în cazul străinului, capacitatea de a le dobândi, de a „înțelege” idiosincrazia particularistă. Astfel, de la început, pentru catalanism, limba a devenit centrală, indiscutabilă: în termenii cunoscuți ai lui McLuhan, mijlocul a devenit mesajul. Tocmai pentru că a fost speriat de cazuri, „saludas”, „sărută de mână” și alte documente oficiale, pe lângă tratarea formală a clădirilor de stat din Barcelona (sau a altor capitale de provincie), catalana s-a reafirmat pe coridoare ca fiind limba muncii, limba societății civile.

Această evoluție a avut implicații foarte specifice. În primul rând, a însemnat că orice impuls de raționalizare al statului, lipsit de orice altă intenție conștientă decât cea de a eficientiza birocrația, ar putea fi privit ca o agresiune.18 Administrația spaniolă – slabă și ineficientă și, prin urmare, foarte autoritar și, uneori, la rândul său, foarte susceptibil – a mers orbește în direcția „hispanizării”, cu aspirația de a stabili un control mai bun pentru îndeplinirea îndatoririlor lor, fără a ține cont de variațiile culturale, mai degrabă împotriva

râu. Orice îmbunătățire a serviciilor de stat, fie că este vorba de o extracție, un control sau o contribuție, a ținut, în consecință, să întărească sentimentele contrare în rândul celor care, în calitate de utilizatori ai serviciilor publice, au simțit că presupusa eficiență mai mare presupune pentru ei un inconvenient sau un cost tot mai mare.

În al doilea rând, aceeași dinamică catalană de răspuns persistent la stat a favorizat o cultură dezechilibrată, defensivă. Rezultatul a făcut ca mediul catalan, chiar și astăzi, să fie profund solipsist și extrem de sensibil, dat să răspundă cu meticulozitate oricărui dispreț „castilian” cu o insistență furioasă asupra propriei valori colective, dar, în același timp,

gata să răspundă cu scepticism. automată înaintea revendicărilor de prestigiu național obișnuite în expresia retorică spaniolă. Există o „încredere”, latentă, în ciuda certurilor dintre „paraclise”, despre un stil comun de muncă catalan și bunătatea lui esențială, în fața unei neîncrederi marcate și generale în ceea ce privește intențiile statului și modul său de a acționa.19 Confruntat cu iritația străină datorată atașamentului catalan față de limba sa de puțină circulație, manifestată de-a lungul a mai bine de un secol, răspunsul, deloc ezitant, nu numai că asigură vitalitatea vehiculului în sine ca mediu literar și chiar științific, dar de asemenea, în plus, pune sub semnul întrebării pretenția de a crede că spaniola servește cu adevărat ca limbă mondială și ca suport pentru lucrările tehnice sau de cercetare.

Repetarea discursivă și ceea ce ascunde

Este obișnuit să insistăm asupra tenacității catalanilor cu identitatea și „faptul lor diferențial” în fața Spaniei castiliane, precum și pe atașamentul lor încăpățânat față de limbă; un observator atât de renumit al longue durée catalană precum istoricul francez Pierre Vilar a ținut să sublinieze acest punct în marea sa lucrare despre Catalonia în Spania modernă2{i Nu vom intra aici în continuitățile conștiinței în domeniul mai tipic antropologiei, din tradiția religioasă s-a acumulat până la evoluția culturii populare, dar există, fără îndoială, o legătură clară între discursurile educate și polemicile politice din secolul al XVII-lea (sau chiar din secolul precedent) și formularea pozițiilor naționaliste din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. . Fără a aprecia importanța mai mare a faptului, ceea ce pare consistent în discursul politic și istoriografic catalan de la Habsburgi până astăzi este repetarea unor argumente de bază. Premisa fundamentală este că obiectul ideal al oricărei cercetări este însăși societatea catalană și istoria ei, ca replică la dezamăgirile sau insultele specifice din surse castiliane sau franceze sau, mai simplu, la un ton disprețuitor care se intuiește în atitudinile lor. primii, pe baza hegemoniilor lor politice și culturale respective. Prin urmare, scopul fundamental al „studiilor catalane” pe probleme politico-sociale nu este acela de a se ocupa de „Celălalt” în domeniul lor, ci de a răspunde pretențiilor lor cu mărturiile catalane adecvate.

Justificarea catalană a constat din câteva teme centrale. În primul rând, se insistă, Catalonia nu este Castilia și nici Franța: este pur și simplu Catalonia. Are o altă limbă, cu o literatură proprie, care este la fel de bună ca orice altă limbă, în special spaniolă sau franceză. Apoi, în al doilea rând, „Spania” nu poate fi înțeleasă decât ca Castilia și Catalonia împreună, dar castilienii au uzurpat ideea spaniolă și și-au făcut-o proprie, monopolizând unele instituții care ar trebui să fie comune și însușindu-și termenul (ca în ideea că Limba castiliană este „spaniola”, când catalana are același drept la o astfel de afiliere). În al treilea rând, Franța este o amenințare permanentă (o abordare valabilă în timp ce religia a fost principalul suport al identificării politice, adică până în primele decenii ale secolului al XIX-lea): în fața insultelor gratuite, a corupției morale și a presiunii militare din partea

gavatxos. , catalanii i-au stat alături de castilieni ca spanioli, în ciuda lipsei nedrepte de recunoaștere și egalizare cu care au fost nevoiți să le suporte. Totuși, în al patrulea rând, Catalonia seamănă mai mult cu Franța decât cu Castilia (idee introdusă odată cu pacificarea graniței după anii 1820-1839 și odată cu industrializarea catalană profundă, care a schimbat tiparele de migrație, ducând la emigrarea mai multor catalani în Franța. decât francezi –sau occitani– venind în Spania prin Catalonia). O asemenea aparență presupunea faptul că Catalonia era „mai europeană" decât restul Peninsulei în obiceiurile sale, că era caracterizată printr-o societate civilă articulată și comportamente interiorizate și că, din acest motiv, catalanii trebuiau să se „modernizeze" Spania. În sfârșit, suma tuturor argumentelor, de la interesul exclusiv sau militant pentru propriile motive până la rațiunile afirmative, servește în sine drept o dovadă în plus: repetarea argumentelor istorice, conform opiniei catalane, demonstrează în mod irefutat consistența națională catalană. douăzeci și unu

Toate aceste abordări împreună formează un sistem ideologic care este vizibil închis în sine, dar în același timp surprinzător de flexibil, în practică, în limitele sale înguste. Cu toate acestea, formulat în abstract, este foarte dur. Propunerea reducționistă a societății civile servește ca exemplu, într-un eseu despre „biologia lingvistică", care a fost realizat în 1895 de un tânăr Joaquim Casas-Carbó (1858-1943), văr primar al pictorului Ramon Casas și finanțator al L'Avcnç. ca editură, om al Ligii până când a părăsit-o în 1906 în direcție naționalist-republicană. Casas-Carbó a propus o „apărare conștientă" împotriva asimilării castiliane:

Mijloacele utilizate pentru această apărare sunt în general următoarele:

1. Cea mai mare comunicare posibilă cu persoane care vorbesc la fel sau asemănător cu ale proprii.

2. ° Cea mai mică comunicare posibilă cu persoane de vorbire diferită.

3. ° Cultivarea literară a limbii în sine.

4, ° Convingerea deplină că este superioară limbajului de care se apără și, drept corolar, disprețul mai mult sau mai puțin manifest față de aceasta.

5. ° Un puternic spirit propagandistic al propriei limbi și al excelențelor sale. Numai prin folosirea acestor mijloace de izolare individul își poate apăra limba de atacurile limbajului înconjurător. Abia atunci creează o atmosferă adecvată care o ferește de corupție și moarte.22

Având în vedere că setul de argumente este izolator, oferă o protecție blindată împotriva contradicției, care poate fi atribuită, în general și din exterior, reei-credințe spaniole, «catalanofobia» aranjată întotdeauna cu argumente ancestrale despre lenea catalană care, la rândul lor, ele datează de la polemiciștii castiliani din secolul al XVII-lea sau, în mod specific și din interiorul societății catalane, de la trădarea vreunui ticălos catalan sau botifler (denumirea derogatorie aplicată susținătorilor cauzei fericite). track in the War of the Spanish Succesiunea și care a fost preluată de catalanism).23 Cu

toate acestea, ca discurs defensiv, el suferă de multiple slăbiciuni, cele mai notabile fiind confuzia structurală dintre comportamentele generice și militantism. Nu există nicio îndoială că, încă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, exista o mare majoritate de vorbitori de catalană și că presiunile vorbitorilor de spaniolă au stârnit bășici și proteste, care s-au exprimat automat în numele colectivului catalan.24
Astfel, s-a presupus că reprezentativitatea populară a catalanismului, ca atitudine generică, a fost probabil exprimată politic prin formele de protest ale stângii democratice și muncitorești incipiente, din moment ce burghezia catalană în favoarea liberalismului era un apărător clar al intervenționismului în politică. constituțională și, prin urmare, favorizând diglosia dintre limba de stat și „dialectul" patué.25
Dar catalanismul ca mișcare naționalistă explicită nu a apărut decât în anii 1980, pentru a-și căuta forma politică mai clară pe măsură ce a avansat în acel deceniu și în următorul a sosit unul.26 Deși tradiția catalanistă actuală crede că găsește explicititatea patriotică în orice urmă, realitatea este că toată claritatea sistemului ideologic catalan era defensivă față de exterior, pentru a lăsa loc de manevră internă. Eșantionul funcționării reale, care nu este ideală, este tocmai gradul înalt de contradicție care poate fi constatat: afirmarea cu forță a purității patriotice cu o ocazie este urmată cu alta de lauda realismului politic (adică ieșirea spre contextul spaniol), conform nevoilor tactice 27
Spre deosebire de ceea ce povestește glosa interpretativă a tradiției naționalismului catalan, cheia răsturnărilor, atât personale, cât și de partid sau fracțiune, constă în ambiguitatea internă a sistemului ideologic. Fără această imprecizie sau neclaritate care a fost împărtășită și înțeleasă de toți, sistemul discursiv nu ar fi putut supraviețui atât de mult timp și nici nu s-ar fi putut adapta la condiții atât de diverse precum cele din secolele al XVII-lea, al XIX-lea sau al XX-lea, cu atât de puține în comun. in cat.

la moduri de producţie şi obiceiuri sociale. Amfibologia se află într-un paradox încrucișat: cu cât mai multă puritate, cu atât mai multă neputință politică conjuncturală!Dar cu cât mai multă putere, cu atât este mai mare distanța față de idealurile de comunitate sau de plenitudine națională, a căror alternativă conceptuală este dispariția patriei. În termeni ideologici, paradoxul comportamentului se rezumă în contradicția dintre ideea că Spania nu poate fi decât uniunea, la nivel de recunoaștere reciprocă, a Cataloniei și Castiliei și noțiunea că obiectul exclusiv de interes ar trebui să fie Catalonia. , lăsând Spania deoparte (prin ceea ce se înțelege Castilla și invers). Pe scurt, marele succes al catalanismului și dovada pretenției sale de a fi o expresie a unor atitudini istorice foarte îndepărtate constă în ambiguitatea discursului său, dar eșecul său secular este și acolo.
Contribuția fundamentală: Almirall împotriva lui Balaguer
Contrar a ceea ce s-ar putea aștepta (și care, deseori, s-a presupus când se privește Catalonia din prejudecata spaniolă), formula politică care, pe termen foarte lung, a caracterizat catalanismul nu a fost o expresie a confruntării independenței și

anti- imperială, oricât de mult l-au alimentat dintotdeauna astfel de criterii. Dimpotrivă, din Catalonia și cu o oarecare excentricitate politică s-au revendicat zile de identitate colectivă în cadrul Statului și, în consecință, de cetățenie multiplă, bazată pe teritorialitate și evitând precizarea dacă conținutul instituțional trebuie să fie monarhic sau republican. Ernest Lluch, înclinat să justifice lecțiile gândirii secolului al XVIII-lea ca fiind aplicabile contemporaneității riguroase, a susținut că există o „alternativă catalană” la centralismul burbon al lui Felipe al V-lea, care a fost menținut în viață în exilul vienez al susținătorilor arhiducelui Carlos. . Implicația ar fi că, cel puțin implicit, aceasta a pornit un fel de tradiție „austracistă” care, sub pământ, sub două secole de Bourboni, a marcat concepția catalană despre relația sa particulară cu Spania sau, mai bine spus, despre modul ei de a concepe acest lucru. , așa cum ar trebui să fie, reaparând ca Guadiana în carlismele și federalismele catalane.28 Faptul că drepturile catalane istorice, echivalente cu jurisdicțiile altor părți hispanice, au fost numite „constituții”, a acordat o mobilitate deosebită, cu un post-gust modernizator, la astfel de argumente. Nu este clar, însă, că această perspectivă a unei monarhii tradiționale guvernată de consilii și cu fueros, nu centralistă, a fost atât de specific catalană, și nu de asemenea parte și reflectare a „Partidului Castizo” încât, în Spania și cu capacitatea de a de la aristocrație până la oamenii de rând, a putut să hărțuiască guvernele regale din criza domniei Fehpine din 1724 încoace, într-o „ofensivă seculară care nu avea să înceteze până în 1808”.29 Nici nu pare convingător, așa cum au făcut alții. a susținut, că logica „constituțională”, lăsată să prospere de la sine, ar fi ajuns să înflorească ca un parlamentarism matur și liberal (deși totul este posibil).

în argumente „contrafactuale”, explorând „ce s-ar fi întâmplat dacă...”).30
Oricum, formularea cea mai clară și cea care servește drept naștere explicită a «catalanismului» ideologic –cuvântul este deja în circulație dinainte– a apărut în mijlocul dezbaterii din anii ’80 privind reorganizarea administrației locale, printre propuneri. de la politicieni de seamă precum Silvela, Moret sau Romero Robledo. Conform unui criteriu larg împărtășit, adelantado a fost Valenti Almirall i Llozer, codificat prin posterioritate drept „fondatorul” mișcării naționale, deși, ca Moisés, nu a pus niciodată piciorul pe pământul promis al catalanismului în curs de desfășurare.31
Născut la Barcelona în 1841, Almirall trăise intens revoluția începută în 1868, devenind celebru ca promotor al Pactului de la Tortosa în mai 1869, acord care pretindea coordonarea republicanilor în ținuturile fostei Coroane a Aragonului. , toate cu un limbaj istoricist împodobit, plin de amintiri ale libertăților pierdute, preluate de la romancierul și istoricul extrem de celebru de atunci Víctor Balaguer i Cirera (1824-1901).32 Astăzi aproape uitat decât de istorici, acest scriitor, care la acea vreme se bucura mare renume Datorită producției sale vaste ca poet, romancier, dramaturg și istoric, el a fost cunoscut ca întruchiparea unei „resurgențe catalane” care se

simțea confortabil cu progresele progresiste. Un om politic liberal catalan proeminent, Balaguer a fost, de asemenea, arhitectul unei alianțe poetice cu mișcarea provencalistă Félibrige de dragul unei vaste întâlniri latino și, prin urmare, un convertit la idealul iberic în așteptarea revoluției generalului Prim împotriva lui Isabel a II-a.33 Dar de asemenea, Almirall s-a simțit „fericit” după ce l-a întâlnit pe Frédéric Mistral când a vizitat capitala catalană în mai 1868 și a întărit legăturile cu provencaliștii, așa cum a arătat în timpul exilului său din 1869 la Marsilia.34 A existat, așadar, o rivalitate clară între scriitor și om politic liberal, susținător al federalismului monarhic și federalist republican agresiv.
În perioada sa cea mai creativă, Balaguer publicase o lucrare doctrinară intitulată Libertatea constituțională. Studiu asupra guvernării politice a mai multor țări și în special asupra sistemului prin care Catalonia era guvernată anterior. Cartea, publicată în 1858, cu un oarecare gust de echilibru politic catalan în fața eșecului relativ al esparterismului de la mijlocul anilor cincizeci, a fost mai degrabă învechită zece ani mai târziu, mai ales pentru o stângă în plină radicalizare republicană în fața revoluție constituționalistă... În paginile sale, Balaguer a făcut un imn de foc unei posibile lecturi liberale a „Constituțiilor” catalane medievale: „Catalunia antică, pe vremea când regii constituționali ai Aragonului erau considerați în primul rând printre suveranii Europei, oferă o inepuizabilă sursă de studii pentru observatorul politic.»3S Comparând presupusul sistem catalan cu Anglia, înflăcăratul scriitor a considerat că „libertatea constuonală era indestructibilă în Catalonia”, așa cum, prin extensie, fusese „libertatea constuonală în statele Coroanei Aragonului”. , în fața „rezultatelor fatale ale

absolutismul în Spania”.36 Sentimentul dragostei pentru libertate era atât de adânc înrădăcinat în poporul catalan, încât Balaguer nu a ezitat să-l descrie drept „rasial”.
În ciuda declarațiilor sale exaltate și oricât de mult a scris poezie și eseuri în catalană, el nu a găsit atractive cererile lingvistice ca ghid politic. În fața Spaniei, Balaguer a făcut apel la Coroana Aragonului ca un precedent util pentru o reformă a Monarhiei centraliste, un argument care a fost întotdeauna atractiv și iubit în mediul catalan și, ca atare, într-o oarecare măsură nepieritor. Atașamentul poporului său față de libertate ar servi la trezirea tradiției trunchiate a liberalismului din vechea Coroană a Castiliei (fiind cultul comuneros un subiect al constituționalismului hispanic din secolul al XIX-lea de orice semn). Nimic, desigur, de „imperialism”, care pentru poet și istoric era sinonim cu absolutismul în vremurile de neîncredere antibonapartistă recuperată.37
Potrivit opiniei lui Balaguer, instituțiile catalano-aragonese erau „modele și exemple de libertăți și federalism cu o monarhie pe care politicienii moderni nu ar trebui să o rateze pentru studii.”38 Formula era o recreație romantică, un subiect foarte răspândit în Catalonia la timpul, dar slăbiciunea ei nu l-a îngrijorat pe poet și pe istoric.39 A fost o idee la care a revenit neobosit iar și iar, atât în rolul său de politician, cu

ziarul său Corona de Aragón, cu care a menținut o relație pt. durata Bieniului Progresist, între 1854 și 1856, ca și în opera sa de istoric, a sa Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón (1860-1863), considerată prima istorie generală a țării publicată de la începutul al XVIII-lea.4" Într-o scriere publicată în 1866, în care își explică scopul ca scriitor și om politic ("Roma autorului"), Balaguer s-a apărat de acuzația insultătoare a provincialismului de a merge la atac cu o viziune extinsă asupra viitorului. , rodul „virilității rasiale” catalane. Mai întâi le-a răspuns criticilor săi, asigurând că ei sunt într-adevăr adevărații ticăloși: „ei numesc lucrurile din naționalitate Castilla, de parcă Castilla ar fi Spania”. Dimpotrivă, a fost un adevărat patriot hispanic, cu care i-am explicat idealul: «[...] Eu, literar, istoric și politic vorbind, sunt de mult devotat intereselor Coroanei Aragonului» . Refacerea acelei uniuni a fost, deci, o sarcină catalană, mai mult decât ar părea la prima vedere: „Nu așa cum ar trebui făcut, dar după cum știu și pot, mă închin ideii [Coroanei Aragonului], și eu să lucrez cu bună-credință pentru a-mi înălța țara, pentru a-și aminti gloriile, pentru a ajuta la popularizarea virtuților înalte și a faptelor distinse ale strămoșilor noștri, pentru a menține vie credința în rasa care cred că este cea care a păstrat cel mai bine virilitatea acțiunii și a gândit printre rasele iberice, pentru ca, cu exemple de învățătură folositoare, să trezească într-un nou Godfrey [de Bouillon] ideea de a conduce această rasă către Ierusalimul ei promis; [,..]"4

Balaguer a întruchipat, deci, abordarea rivală pe care tânărul Allumali, purtător de cuvânt federal cu o anumită aroganță a unei noi generații, a încercat să o depășească. Pentru ceva începuse, în Pactul său de la Tortosa, prin republicanizarea marii idei de

Don Victor; și dintr-un motiv a reținut și argumentul diferențelor culturale sau „rasiale”. În același timp, pentru Almirall, scriitorul și politicianul liberal a reprezentat și un fundal ideologic —de afirmare emoțională a rădăcinilor— spre deosebire de doctrinarul sec, bazat pe apărarea drepturilor individuale ale cetățeanului, al liderului federal Francisco Pi y Margall, care Deși originar din Barcelona, se vedea liderul unei mișcări spaniole și nu doar catalană. Pentru a le devansa pe amândouă, când a apărut ocazia, Almirall a recurs la afirmarea lingvistică, avansată mai devreme de grupul Lajove Catalunya, fondat în 1870, cu revista sa L<- Renaixensa.42

La începuturile sale, însă, Almirall nu a mers pe acea cale; e mai mult. A durat ceva timp pentru ca această cale politică să prevaleze. În timpul Sexeniului Revoluționar, Almirall a devenit celebru pentru cotidianul său, El Estado Catalán, purtător de cuvânt al federaliștilor catalani publicat la Barcelona din 1869 până în 1872 și, mai târziu, la Madrid în 1873.41 O poziție de depășit, mai ales după eșecul experienței republicane. . Almirall a vrut să treacă înaintea simțului practic al politicii (în oportunism, dacă preferați) teoreticianul și șef federal Francisco Pi y Margall. În versiunea sa pe deplin interesată, nu era de acord cu Pi din cauza raționalismului excesiv al șefului federalist, departe de contexte politice, datorită gusturilor sale „prouhdonianos [sic] și comunaliste (scuzați cuvântul)” și

pretenției sale „de la Madrid] coboară în provincii.”44 Almirall a respins atât noua doctrină susținută de Pi, „pactul sinalagmatic”, cât și pretenția sa de a putea acționa ca întruchipare și „simbol al federalismului”.4’ Cu toate acestea, când a rupt cu fostul său lider în iunie 1881, separarea lor a fost atât surprinzătoare, cât și calculată, deoarece Almirall era evident iritat că Pi nu l-a susținut împotriva sfaturilor majorității cadrelor Partidului Federalist Catalan.46 În acel moment, liber de partid. legături, Almirall credea că își poate croi propriul destin politic.

Proiectul politic al lui Don Valenti

În anii 1879-1881, a devenit un pionier al jurnalismului cotidian în limba catalană cu Diari Caíla, deși experimentul unei coloane vertebrale jurnalistice pentru edificarea ulterioară a mișcării a eșuat răsunător.47 Era un om bogat, fără niciun impediment pentru a-și dedica noroc pentru întreprinderea sa politică, dar acest spirit independent i-a dat mai multe rezultate în întreținerea publicațiilor decât în crearea de organisme politice.48 După ce și-a început cariera personală în afara federalismului ortodox, în practică, Almirall a fost nevoit să conducă o alianță în numele al unității catalane, în mare măsură ca un răspuns superior la pozițiile din ce în ce mai conflictuale dintre membrii muncitori și catolici cu privire la tensiunea socială urbană, contradicție care a dominat scena Barcelonei în prima jumătate a anilor optzeci.44

Conjunctura intelectuală, fără îndoială, părea atunci propice unei redefiniri a energiilor culturale. După cum a observat „ofițerul de misiune a guvernului francez pentru studiul industriilor de artă în Europa” pe la mijlocul deceniului: „Această renaștere națională, pe care o consider unul dintre cele mai active elemente în prosperitatea industriilor de artă, istoricii de artă” nu mai era „circumscrisă în domeniul disertațiilor platoniciene de către istorici și critici de artă” ci „intrase în perioada de aplicare industrială și artistică.” Oficial francez, nu avea de gând să speculeze Almirall? Începând cu 1880, inițiativa unitară almiralliană, bogată în presupuse sinergii, a scos la iveală o considerabilă dezbatere încrucișată în presa de la Barcelona, care, nu fără motiv, a fost caracterizată drept „Marea controversă catalanistă”.51 Almirall a fost cel care a lansat sloganul. a unui prim «catalanism» unitar, capabil să adune comentarii foarte diverse, să facă saltul de la o concepție literară a termenului la un sens deja explicit politic. După cum spuneau admiratorii săi din colonia catalană din îndepărtatul Montevideo: „Catalanismul nu ar trebui să fie așa că ești literatură, unii oameni cântă prost, catalanismul ar trebui să se ridice și să devină activ în viața politică”, și asta mulțumită muncii asidue. susținerea neobosită a lui Almirall, mai ales din 1878 încoace, dedicată „marii cauze a catalanismului, nu exclusiv catalanismului literar, ci catalanismului în toate manifestările sale importante”.52 Cu propriul ziar, a început difuzarea mesajului său unitar cu formula al unui „Prim Congres Catalanist” în 1880 și al altui, „Al Doilea”, în 1883.53 Curând a adăugat o entitate ca punct de sprijin politic pentru a-și înlocui ziarul, terminat în iunie

1881. În acest sens, după ce a lansat ideea public în la primul congres, a înfiinţat Centrul Catalã, o imitaţie a unui cerc universitar şi politic alternativ, în 1882, cu intenţia ca acesta să fie un nucleu organizaţional, înconjurat de filiale.54

Nu totul a fost simpatie şi facilităţi. În contextul îngust şi invidios catalan, mulţi credeau că Centrul Almirallian Catalã, departe de a ajuta la „concentrarea” conflictelor sociale şi revendicărilor patriotice, era o încercare de a-şi asigura conducerea, „centralitatea” personală. Temperamentul plin de viaţă al lui Almirall i-a fost greu să îndure peria prelungită cu mulţi catolici medievalizatori şi cu lipsa de realism politic manifestată de oamenii din deja istorică La Jove Catalunya, cum ar fi, foarte proeminent, dramaturgul Angel Guimerá i Jorge, născut în Santa Cruz de Tenerife în 1845. Deşi La Jove Catalunya a murit mai degrabă ca entitate după 1875, Guimerá a acceptat să-şi continue experienţa la La Renaixensa, o revistă de două ori două ori în limba catalană din 1871 şi un cotidian din 1881. În acest scop, acest antet este a fost transformat dintr-o revistă într-un cotidian la începutul anului 1881, cu intenţia nu atât de tacită de a tăia calea politizării „intervenţioniste”, solicitată de Almirall, pentru a oferi un mesaj alternativ patriotic, d'unió, care ar putea depăşi almirallianul. call.55 Cu La Renaixensa, deci, idealismul confuz al lui Guimerá a păstrat o anumită influenţă, capabilă să împiedice iniţiativele rivale. Odată cu dispariţia lui Diari Caíala şi supravieţuirea La Renaixensa, forma

Formarea Centrului Caíala în anul următor a servit, apoi, ca manevră de contraatac, prin încercuire, ceea ce i-a forţat pe Guimerà şi ziarul său, tocmai pentru că suna nota unitară, să participe. Menţinerea poziţiei cuiva în faţa unor astfel de nuanţe necesita o anumită cumpătare a caracterului, dar Almirall nu era un om cumpătat.

Pe baza acestor experienţe, marea operaţiune a lui Almirall a fost aceea de a provoca, din Centrul său Català, chemarea unei multitudini de entităţi de tot felul la un act public în ianuarie 1885, desfăşurat în holul Lonjei din Barcelona, pentru a protesta atât prin politica de unificare a codului civil spaniol, ca prin acordul comercial cu Marea Britanie?6 Ca urmare a marii întâlniri de la Lonja, intenţia a fost de a oferi monarhului o petiţie care să rezuma plângerile care se iviseră din propriul civil Barcelona. societate. S-a propus un nou tip de revendicare care, totuşi, ar fi ca cele care, în vremuri istorice îndepărtate, fuseseră prezentate în faţa Coroanei în vechile Curţi catalane. Întâlnirea a fost un succes, cu un public prezidat de foarte catolicul Joaquim Rubio i Ors, cunoscut poet catalan (Lo Gayter del Llobregat) şi profesor de istorie. Întrucât revendicările au fost întruchipate într-o varietate considerabilă de entităţi, cu un aparent conţinut ideologic transversal, s-a presupus că acesta era reprezentativ.

Adăpostită de intenţia imediată de protest, precum şi de memoria antică, din act a ieşit o comisie însărcinată cu redactarea unui Raport în apărarea intereselor morale şi materiale ale Cataloniei, deşi autorul predominant a fost cel al lui Almirall însuşi, susţinut de Ramón. Torello i Borras, care a participat la

elaborarea părților economice.57 Dar toată lumea știa cum trebuie să meargă lucrurile. Potrivit mărturiei tinerei de atunci Joan Garriga i Massó, al cărui tată era un prieten apropiat al părții interesate principale: „Almirall avea deja redactat și a fost aprobat prin aclamație.”5

Almirall era perfect conștient de faptul că prezentarea Raportului său era un gest aproape neconstituțional, legal formal, dar fără conținut real dincolo de spectacolul politic. Provocând o amplă reacție civică, care a asigurat participarea activă a majorității societății civile din Barcelona, adevărata sa intenție a fost de a crea un precedent pentru o eventuală mișcare politică de natură rebelă, capabilă să contopească un naționalism difuz, încă instituțional, cu o modernitate. regândire, corectată pentru excese, pentru federalism. Astfel, republicanismul federal, excesiv de doctrinar, a fost lăsat în urmă și s-a impus o direcție politică ideologiei excesive a catalanismului din La Renaixensa, lipsită de spirit empiric.

În același timp, Almirall a vrut să blocheze drumul liberalului Balaguer, născut în orașul Barcelona, dar identificat cu bastionul său politic din Vilanova i la Gel-trú. Scriitorul și politicianul avea reputația de a fi cineva deschis, ca monarh și ca liberal, la curentele federative chiar și în cea mai extremă formă (a tradus câteva din Du principe fédératif [1863] de PJ Proudhon, chiar dacă era doar un fragment. , înainte ca Pi și Margall să facă. Prin urmare, în ciuda faptului că și-a lăsat deja cele mai stelare momente în urmă, Balaguer putea în continuare să adune adepți largi.

siuni pentru stânga în Catalonia. Mai rău încă, în ochii almirallienilor, în acei ani politicianul liberal se remarcase prin eforturile sale de a colabora cu cele mai active entități economice din Barcelona în revendicarea protecționistă. Mai exact, Balaguer condusese – deși nu era singurul – ideea unei „Diputació de Catalunya”, formată din reprezentanții ei aleși pentru a veghea asupra intereselor Principatului în capitala statului.59 Acum, din necesitate, Almirall a încercat să-l anuleze politic pe cât posibil. Astfel, în acest sens și mai mult sau mai puțin în preajma acelor date, scriitorul satiric și compozitorul de piese ușoare Josep Coll i Bntapaja, federalist afiliat la adunarea socială Soler Pitam și, deci, și cu Almirall, l-a înfățișat pe Balaguer ca un pompos, care a asigurat că «Apăr opera națională înaintea Universului!», la care să răspundă o altă trupă (Morayta) care «[...] o apără în versuri și uneori și în provensală».60 Era dorința de a coborî scriitor și om politic bombastic. În rest, cu cât ceilalți participanți la conducerea Memoriei erau mai naivi, cu atât mai bine era din punctul de vedere al lui Almirall, întrucât dezamăgirea lor sau dezamăgirea garantată avea să servească drept hrană pentru viitoarea lui mișcare.

Textul Raportului a fost o reflecție atentă, care a început cu caracteristicile fizice ale Peninsulei Iberice, împărțite între trei state (Spania, Portugalia și „colonia de fortăreață” a „o treia putere”, adică Gibraltarul britanic), pentru a-și ridica apoi varietatea rasială. Din diferența etnică au fost analizate două concepte opuse de societate, sociabilitate și drept:

Din opoziţia de caractere dintre cele două grupuri provine şi diversitatea tendinţelor, instituţiilor şi idealurilor din diferitele regiuni spaniole. Caracterul generalizant, dorința de predominare a spaniolei este tipărită pe fiecare dintre paginile propriei legislații. Baza sa este autoritatea; egalitatea sa obiectivă în supunerea masei poporului. Caracterul analitic catalan este imprimat și în fiecare dintre instituțiile dreptului său autohton. Baza ei este libertatea civilă; obiectul său este dezvoltarea relativă a diferitelor regiuni la care se aplică. Tendința umformista castiliană se teme chiar de aroganța familiei și o organizează slab, mai ales când o raportează la proprietate, în timp ce respectul pentru libertatea civilă a grupului catalan îl determină să considere instituția familiei drept piatra de temelie a dreptului său. Dorința de predominanță castiliană zdrobește bunurile plebeilor și le aglomerează pe cele ale nobililor, poate pentru a pregăti soldați și căpitani prin acest mijloc, în timp ce legislația și obiceiurile legale catalane, fără legătură cu această dorință, tind să păstreze proprietatea în familia medie, și se opun aglomerării lor în mâinile celor puternici, care trebuie să se înstrăineze prin emfiteuză. Tendința uniformitară castiliană este perfect marcată în limba lor. Este poate cea mai uniformă dintre cele vorbite în Europa: îi lipsesc aproape cu desăvârșire dialectele, iar între dicția populară și limba literară nu există aproape nicio diferență mai mare decât atenuarea mai mare pe care o cere și o permite scrisul. Limba catalană are la

cel puțin trei mari dialecte și un număr nesfârșit de soiuri locale. Fiecare regiune, mare sau mică, are modul său special de exprimare a gândirii.|...] Oamenii din partea spaniolă a Peninsulei nu sunt, așadar, un popor omogen, ci sunt formați din diverse rase, grupuri sau varietăți , care prezintă personaje şi tendinţe care nu mai sunt diferite ci diverse. Stabilit acest fapt, trebuie să ni se permită să tragem consecințele care decurg din acesta.61

Potrivit Raportului, aceste două dinamici conflictuale au dat naștere, după cum era evident, unei predominanțe castiliane, cu rezultate cel puțin discutabile. Pe de o parte, s-ar putea întreba ce s-ar fi întâmplat dacă jumătatea catalană (sau catalano-aragoneză) ar fi triumfat: „Cât de diferită nu ar fi astăzi soarta națiunii, dacă grupul poporului ei care ar fi format Uniunea Aragoneză. intrase în mișcarea constituțională cu întregul ei caracter, aducându-și tradițiile de adevărată libertate și respect reciproc între toate varietățile regionale!» S-a recunoscut, totuși, că procesul nu fusese tocmai o opresiune: Înainte de a merge mai departe, trebuie să mărturisim că nu suntem scutiți de orice vinovăție în evenimentele care au produs anularea noastră în cadrul organului național. Idealul uniformitar castilian ne-a uimit în așa măsură încât am ajuns să uităm că organizarea liberă aragoneză era și un ideal, dacă mai puțin strălucitor, mai solid, de opus celui al celor care aspirau la predominanță. În stupoarea noastră, am ajuns să admitem că orice unificare a fost un avans către soliditatea și puterea națională și, deși temperamentele noastre nu se puteau conforma noilor modele, ne-am ținut de ele printr-un efort al voinței.

Şi s-a adăugat: „Dacă simțim entuziasm pentru idei noi, a fost entuziasm reflectat. Acolo, datorită trecutului și caracterului nostru, noi trebuia să fim constructorii, și ne-am limitat la a fi ajutoare la demolare.» Viitorul care se deschidea, potrivit Raportului, a ridicat din nou acea oportunitate pierdută de mult: Şi renașterea avansează. Nu se încadrează în limitele literale fluvii sau artistic, deja aspiră la scopuri mai transcendentale. Bună dovadă în acest sens este actul pe care îl desfășurăm odată cu ridicarea acestui Raport la cea mai înaltă Putere constituțională a statului. Înainte de Renaștere nu ar fi fost posibil nici măcar să încerce. Ba mai mult: nici în Catalonia și nici în nici una din regiunile subordonate nu s-ar fi înțeles atunci oportunitatea expunerii în public a celei mai mici aspirații regionaliste. Astăzi, suntem siguri că întreaga parte a țării care nu este direct interesată să se opună renașterii [Reiaixeiiça], este mulțumită de aspirațiile noastre, sau cel puțin le vede cu ochi buni.62 · ,

Conținutul cel mai politic al Raportului a fost precizat în opt puncte, oarecum repetitive, pentru a demonstra că „nu există drept comun și alte legi fonale în Spania”, ci mai degrabă „mai multe legislații regionale particulare”, „egale în ierarhie”; că „unificarea dreptului civil nu este esențială pentru scopurile statului”; că unificarea codului nu avea sens și codificarea lui „a fiecăruia în mod special” a avut; că acest lucru nu contrazice constituția din 1876 și că activarea unei anumite legislații era de dorit, inclusiv efortul pe care aceasta l-ar însemna pentru curți și facultățile de drept ale universităților.63 Pe scurt, foarte puțină cerere și puțină ambiție pentru o astfel de călătorie. .

Fascinația lui Almirall pentru autoguvernare

Cu toate acestea, Almirall, ireprimabil în cunoștințele sale, a avut grijă să încorporeze tot felul de detalii și informații despre sistemele politice. Dar componenta cheie a construcției sale argumentative a fost criteriul anglo-american al autoguvernării, „guvernarea de sine” care i-a diferențiat pe englezi și nord-americani de tradiția politică franceză care făcuse atât de multe ravagii în gândirea politică spaniolă. Cu această idee, Almirall și-a plasat argumentul în afara juridicismului individualist și abstract al tradiției liberale spaniole, pentru a face apel la dinamismul societății civile. Astfel, a luat o lecție – principală, deși subtilă – de la pionierul sociolog francez Hippolyte Taine, pe atunci în cel mai mare prestigiu al său. Faima sa a fost recunoscută după publicarea, în 1876, a primului volum, despre Vechiul Regim, al marii sale lucrări, Origines de la France contemporaine, și consacrată prin alegerea sa, ca candidat „antirevoluționar”, la Academia Franceză în 1878 (fiind primit în casa savantă în 1880).64 Dar, în ciuda renumele său de glorie culturală galocentrică, Taine, născut cu mai bine de jumătate de secol mai devreme, în 1828, instruit în critică literară, își învățase felul de a înțelege jocul complex. şi interacţiunile sale din studiul literaturii engleze contemporane.65

Arătând modul în care societatea engleză a fost o antiteză eficientă cu relele care afectează Franța după înfrângerea de la

Sedan și ultrajele Comunei „Roșii” din Paris, Taine, scriind în Notes sur l'Anglaterre, publicată în 1872, a transformat ideea de autoguvernarea în esența interpretării sale. Pentru englezii din primele decenii victoriane, aceasta avea încă un sens de principiu municipalist; în cuvintele unei comisii regale din 1871: „Principiul autoguvernării locale a fost în general recunoscut ca esența forței noastre naționale.”66 Dar începând cu anii 1960, în căldura presiunii democratice, noțiunea de autoguvernare. a fost supus unei expansiuni considerabile. Având în vedere convingerea localistă, larg răspândită în mediul cultural și politic anglofon de la mijlocul secolului al XIX-lea, contrastul dintre sistemul politic englez și federalismul nord-american a fost mai mic și această asemănare a servit pentru a da o extindere teritorială mai mare con

conceptul de autoguvernare. Și mai important, articularea constituțională a coloniilor britanice –începând cu crearea federației canadiene în 1867– a dat aripi reale ideii, până la punctul de a permite distincția între guvernarea locală efectivă (sau administrația locală) și cea mai mare. noțiune ambițioasă și ambiguă de autoguvernare care părea atât de exemplară multor străini. Influențat de cel mai radical pozitivism englez, precum cel al istoricului HT Buckle, Taine s-a întrebat despre transferabilitatea acestei scheme către alte societăți. Deja mai devreme, la mijlocul anilor 1960, în prima sa ediție din Histoire de la littérature anglaise (patru volume, publicată în 1863-1864), își stabilise teza centrală că era rasa, mediul (o шi/ieм) și moment ce a condiţionat dezvoltarea societăţii şi a istoriei.67 Întrebarea, deci, nu era banală.
De ce, întrebat Taine, sistemul englez de guvernare („monarhie mai mult sau mai puțin temperată, camere inferioare și superioare, alegeri etc.”) a eșuat atât de lamentabil în sudul și centrul Europei („Considerați efectul grotesc din Grecia, lamentabil în Spania”) , fragilă în Franța, incertă în Austria și Italia, insuficientă în Prusia și Germania”), dar lucrată în nord („fericit în Olanda, în Belgia și în statele scandinave”). Răspunsul, pentru Taine, a fost țesutul social: englezii și-au canalizat îndemnurile în activitate; erau bogați, așa că aveau multă energie; și, nu în ultimul rând, potrivit francezului, obiceiul său de a se autoguverna era inseparabil de obiceiurile lui capitaliste: „prin tradiție, vechimea autoguvernării, difuzarea cunoștințelor economice.”68 Societatea civilă era moștenirea pozitivă. biologie, mediu și situație; prin țesutul ei, componentele și-au dat roadele. Abordarea lui Taine a ajuns să fie o concretizare într-o tradiție deja îndelungată de «Anglomania», de fascinație «continentală» pentru formele de libertate și libertate de opinie ale societății speciale insulare.69 Mai mult, Taine, care a murit la Paris în 1893, și-a dus criteriul până la extrem de a cere să fie înmormântat cu ritul protestant, la scandalul opiniei catolice și conservatoare.7”
Dreapta conservatoare spaniolă, la rândul ei, a privit astfel de pretenții ale autoguvernării cu un scepticism notabil. În ciuda anglofililor mai mult sau mai puțin izolați precum Martínez de la Rosa, în tradiția liberalismului hispanic „moderat” nu exista

nici considerarea societății civile ca valoare politică în sine, nici cu atât mai puțin aprecierea pozitivă a consecințelor sociale ale unei perspective. despre viața și comportamentul care ar putea fi numit „post-protestant”. Astfel, de exemplu, foarte devreme, în vara lui 1882, Francisco Silvela (1843-1905), a recomandat „o anumită smerenie și modestie” „celui mai entuziast” din „guvernul parlamentar și reprezentativ”, smerenie „din care comună”. pui le lipsește atunci când încearcă să discute formal despre adevărata și autentică virtualitate a cuceririlor libertății, a minunilor autoguvernării și a principiilor prodigioase din 1989 aplicate dezvoltării și progresului popoarelor».71 Ar trebui să fie; a adăugat că Silvela nu a fost un reacționar necugetat, ci cel

figură intelectuală preeminentă a conservatorismului după Cánovas del Castillo și care a făcut noțiunea de „regenerare” la modă.72 Cánovas însuși părea să fie de acord cu privire la fondul problemei: așa cum a spus „monstrul”, în mai 1884, când făcea un important declarație de prinți: «Dă-mi o Monarhie la fel de robustă ca cea engleză, necontestat de nimeni, iar Monarhia va putea da atâtea libertăți cât Republica cea mai democratică; dar să presupunem o Monarhie slabă, o bază timidă și lașă a legalității, și atunci acestea nu pot fi mai puțin decât limitate la toți cetățenii. Înțeleg, deci, Monarhia ca bază a libertății și ca bază între noi a tuturor cuceririlor civilizațiilor.”73 Într-adevăr, înaintea exemplului britanic, chiar și unii republicani se puteau îndoi de convingerile lor formale. Astfel, de exemplu, Emilio Castelar, liderul republicanilor „posilisti”, evaluand idealizarile lui Taine despre Anglia, exclama cu o oarecare melancolie: „Cât de diferite sunt obiectele din Nord si din Sud!”. Castelar, cel mai literar dintre republicanii de atunci, pe cât îl considera pe autorul francez „filozof, istoric, critic, om de litere, într-un anumit sens poet, nu a scris nici măcar un vers”, a mai crezut că „a redus întreaga filozofie a lui Taine la un determinism și un materialism cu adevărat sumbru.”74 Cu alte cuvinte, ambii în politica spaniolă nu aveau încredere într-un model care presupunea o țesătură socială străină de grosul social hispanic.
În ciuda unei asemenea reticențe spaniole, adevărul era că tezele anglofile ale lui Taine puteau fi apărate dintr-o perspectivă catolică sau, cel puțin, anglo-catolică, precum liberalismul deosebit al celebrului istoric englez Lord Acton (1834-1902). Într-un eseu pentru tinerețe, „Nationahty”, publicat la mijlocul anului 1862, Acton și-a culminat reflecția cu propoziția că: „dacă considerăm instaurarea libertății pentru a face posibilă îndeplinirea îndatoririlor morale ca scop ultim al unei societăți civile, atunci trebuie să concluzionăm că statele substanțial mai perfecte sunt cele care, ca și Imperiul Britanic sau Imperiul Austriac, cuprind naționalități diferite fără a oprima pe vreuna." nici crearea Monarhiei duale a Habsburgilor și nici cea a „Dominionului” Canadei. , dar percepția lor dezvăluie în ce măsură ideile de pluralitate națională și de apărare a societăților civile din cadrul Imperiilor se aflau în mediul ideologic al anilor șaizeci și șaptezeci ai secolului al XIX-lea, ca alternativă conceptuală la modelul centralizat al statului-

națiune. cu rădăcini franceze, legitimate prin protecția drepturilor civile egale pentru toți cetățenii și apoi susținute de stânga pro-iacobină.
Influențat de un anumit grad de „anglomanie”, Almirall a luat ideea de autoguvernare și și-a făcut motto-ul. Conceptul, în orice caz, fusese deja răspândit înainte în Spania, ca răspuns la tezele canoviste, de către juristul republican Gumersindo de Azcárate, în sa Autoguvernare γ la Monarquía doctrinaria din 1877, foarte probabil preluată din tradiția krausistă. a juristului Heinrich

Ahrens (1808-1874), care și-a centrat sistemul pe „principiul autoguvernării aplicabil tuturor sferelor activității umane.”76
Cu totul contrar sensului generic al popularizatorilor krausisti sau definiției mai restrictive impuse de autoproclamații. Republicanismul „centralist”.” al lui Azcárate, Almirall a dat termenului un sens specific teritorial, în concordanță cu diversele sale semnificații în limba engleză: „Respect for particularism within the national unit is a particular English concept. Chiar și numele care o desemnează, Selfguvcmment, este intraductibil [sic] în majoritatea limbilor.»
Confruntat cu pretinsa pluralitate a autoguvernării „anglo-saxone”, Almirall a atribuit uniformitarismul Imperiului napoleonian nesănătos al primului Bonaparte. Lipsa libertății teritoriale, a concluzionat el, a avut consecințe groaznice pentru Franța și a adus înfrângerea Sedanului, căderea lui Napoleon al III-lea și a Imperiului său. Potrivit Mano-ría în apărarea intereselor morale și materiale ale Cataloniei:
Pe de altă parte, statele care se inspiră din cealaltă ordine de idei, manifestă toată vigoarea reală pe care le-o permite circumstanțele lor. Cea mai opulentă națiune din lume este Imperiul Britanic, țara individualismului și a autoguvernării. Nici măcar în metropolă; nici măcar în insulele care formează nucleul și centrul imperiului care se întinde până la toate limitele, unificarea nu a devenit extremă. În cadrul unității naționale, soiurile particulare și locale își ridică capul. În afara nucleului sau centrului imperiului, organizația este eminamente liberă. Coloniile canadiene au parlamentele lor, generale și regionale, în care franceză este vorbită oficial alături de engleză. Sistemul britanic a oferit lumii spectacolul că unele teritorii sau insule, precum cele din Montserrat, Nevis, San Cristóbal, San Vicente, La Granada, Helgoland, Fiji și altele, considerându-se incapabile să se bucure de libertățile care le-au fost acordate. i-au recunoscut, restituie metropolei autorizația de a avea propriul parlament, implorând-o să-i guverneze direct: demonstrând astfel că sistemul britanic nu numai satisface, ci și anticipează nevoile particulariste. Cea mai puternică națiune din Europa este Imperiul German, atât de puțin unificat, încât este alcătuit din regate, principate și orașe sau republici libere, care în cadrul unității esențiale, păstrează multe atribute de suveranitate. Austro-Ungaria și-a găsit începutul regenerării sale în particularismul diferitelor naționalități care o constituie, iar Suedia și Norvegia trăiesc în pace, unite doar prin legătura monarhului. În Belgia, cele două mari elemente ale poporului său, francez sau valon și

flamand, au început prin a cunoaște limbile și obiceiurile celuilalt, iar astăzi sunt în proces de alte tranzacții. Nu vrem să ne oprim asupra națiunilor republicane, care, la fel ca Statele Unite în America de Nord și Elveția în Europa, își datorează prosperitatea recunoașterii privilegiilor varietății și vom sublinia că, dacă unele dintre națiunile sud-americane , sângele sângelui nostru, au realizat deja sau sunt

La ieșirea din starea de perturbare constantă în care trăiau, acest avantaj coincide cu adoptarea unor puncte de vedere mai practice și pozitive, și deci mai particulariste, decât cele care îi ghidau anterior.

Cu un optimism debordant, Almirall și-a încheiat argumentația cu deducția triumfătoare: „Ce soliditate, ce marș ordonat dau statele care recunosc privilegiile particularismului!”77.

Catalanii la curte

Pentru a prezenta Raportul la Madrid, a fost desemnată o delegație formată din deputatul conservator Maria (Mariano) Maspons i Labros ca purtător de cuvânt, plus dramaturgul Frédéric Soler (Serafí Pitarra), dramaturgul Angel Guimerá, de asemenea director al ziarului La Retiaixcnsa, canonicul de Vie Jaume Collell, director al influentului săptămânal La Ven de Montserrat (fondat în 1876), preotul și poetul Jacint Verdaguer (deja celebru pentru L'Atlmitida și pe cale să publice Canijo, colaborator activ în purtătorul de cuvânt al vigatá al lui Collell și convins de acesta să participe), profesorul de drept Joan Permanyer i Ayats, producătorul marchiz din Santa Isabel, industriașul de mătase Benet Malvehí, juristul și istoricul Josep Pella i Forgas, secretarul Asociației Proprietarilor Joan Antoni Sorri-bes, însuși Almirall și, ca o demonstrație a egalității sociale, un muncitor industrial (Manuel Vilà) și un fermier (Josep Pujol), deoarece Almirall a aspirat să încorporeze mișcarea muncitorească organizată în curs de dezvoltare în programul său unitar.78 Marchizul nu a vrut și a fost înlocuit de Ramón Torello. , în calitate de membru al Comisiei Editoriale. A fost o comisie surprinzătoare, care a evidențiat un sentiment unitar catalan foarte excepțional în contextul spaniol, dată fiind situația politică, cu o tensiune puternică între catolici și anticlericali datorită unui discurs al profesorului de istorie și francmason Miguel Morayta la deschiderea anului universitar. la sfârșitul anului 1884 și replica sa episcopală, o ciocnire ideologică asupra libertății de opinie și jurisdicției universitare care a dat naștere la o multitudine de incidente, chiar violente, care au durat până în primăvara următoare79.

Petiția a fost înmânată regelui Alfonso al XII-lea la 10 martie 1885, în prezența reginei María Cristina de Habsburgo-Lorraine, a doua soție a sa. Concluzia Memoriei a rezumat intenția sa formală:

Să sperăm că cei care ne urmăresc pe drumul renașterii politico-sociale știu să prezinte cauza regională cu culorile pe care le merită! Să sperăm că acest prim eseu va fi punctul de plecare din care va rezulta o evoluție în marșul pe care națiunea spaniolă l-a urmat și continuă să-l urmeze! Dumnezeu dorește ca munca noastră grea

națiunea poate fi regenerată prin particularism! Cea mai fericită zi din viața noastră, și la fel ca și pentru noi, pentru marea majoritate a spaniolilor, ar fi cea în care s-a restabilit viața în regiuni; diferitele părți care alcătuiesc întregul național au fost reintegrate în personalitatea care le lipsește astăzi; toate unite ca surori prin legăturile de fraternitate și interes reciproc, fără impuneri sau dependențe, și protejându-se reciproc în diferitele manifestări ale activității, pentru a susține și prospera cu eforturile lor unite; recunoscut privilegiile soiurilor, am putut împreună să lansăm în vânt, nu din datorie, ci din recunoștință și afecțiune, un strigăt tunător al Spaniei!, în care limbile naționale, oficial egale ca categorie, și unite într-un senzație de amestec unic. Fericiți, mai fericiți decât toți cei care în acel moment ocupau locul preeminent în neam! Dintre semnatari, ca si dintre cei pe care ii reprezentam, ne gasim sustinatori ai tuturor scolilor politice si filozofice, si daca multi dintre ei au idealul aspiratiilor lor in forma monarhica si in actuala dinastie, in apararea careia ar folosi toate puterea lor Alţii o văd în instituţii foarte diferite. Facem aceste observații pentru ca afirmația cu care vom încheia să aibă mai multă forță. Dacă, când regionalismul a triumfat, actualul Monarh sau unul dintre succesorii săi a prezidat destinele națiunii, la răsunarea aclamației către regeneratorul Spaniei, care s-ar confunda cu strigătul general de jubilație, în această aclamație vocile celor ar participa în continuare.cei care au idealurile lor în alte instituţii. Fără a-și nega principiile sau a eșua în demnitatea lor, ei ar crede în datoria de a da dovadă de conciliere pentru binele țării cu Monarhia și cu Monarhul.80
Purtătorul de cuvânt Maspons y Labros (1840-1885), avocat și om de afaceri (președintele Companiei de Tramvai din Barcelona și al Băncii Spaniole Franco), și-a început prezentarea în fața cuplului regal într-o manieră destul de convențională, având grijă să scuze mecanismul petiție și asigurând, înainte ca zvonurile să circule despre o manevră dezastruoasă „mdependentista”, simțul său pur spaniol:81
Suntem perfect conștienți, domnule, de obligațiile pe care sistemul constituțional le impune prerogativei regale și pentru că suntem conștienți de aceasta, nu formulăm în expoziție și în Raport nicio cerere care ar putea contrazice preceptele constituționale. Dar din același motiv, știm ce lasă Constituția inițiativei VM, ne permitem să vă rugăm să fiți atenți la aceste documente.
Nu avem, domnule, pretenția de a slăbi, cu atât mai puțin de a ataca glorioasa unitate a patriei spaniole; mai degrabă, dimpotrivă, dorim să o întărim și să o consolidăm: dar înțelegem că pentru a realiza acest lucru nu este o modalitate bună de a îneca și de a distruge viața regională pentru a o înlocui cu cea a centrului, dar credem că ceea ce este convenabil ca echitabil este de a oferi expansiune, dezvoltare și viață spontană-

liber și liber în diferitele provincii ale Spaniei pentru ca gloria și măreția națiunii spaniole să vină din toate părțile peninsulei.
Dar, dorințelor exprimate în Memorandum, Maspons – care a fost avocat pentru ceva – a adăugat o abordare politică specifică, cu o lectură oarecum distorsionată a intenției almiralliene:
Ceea ce ne dorim, domnule, este ca în Spania un sistem regional adaptat la condițiile actuale și asemănător unora dintre cele urmate în cele mai glorioase imperii ale Austro-Ungariei și Germaniei și în Regatul Unit al Marii Britanii; sistem urmat deja în Spania în zilele măreției noastre, [italice adăugate] Îl dorim, nu numai pentru Catalonia, ci pentru toate provinciile Spaniei și dacă vorbim în numele Cataloniei este pentru că suntem catalani și pentru că în acest sens moment în care simțim ca niciodată răul pe care ni le provoacă centralismul.
Astfel, ceea ce pentru Almirall ar trebui să servească drept ilustrație, a devenit un ghid. Apoi Maspons și-a completat inovația cu o plângere complet stereotipată, care a exagerat subiectiv limitările lingvistice impuse și a insistat asupra daunelor sociale ale gestionării defectuoase a tarifelor:
Domnule: sistemul nostru administrativ, care astăzi se găsește a fi bun și este imitat de națiunile educate ale Europei, ne-a fost luat, pentru a fi înlocuit mai întâi de sistemul castilian și astăzi de o copie imperfectă și vicioasă a sistemului francez. Nu ne putem folosi limba decât în casele noastre și în conversațiile de familie. Alungat din școli, a fost alungat ulterior de la contractarea publică și și de la instanțe, în care de multe ori și oricât de luminați ar fi, nici judecătorii nu-i înțeleg pe martori și inculpați, nici pe judecători. Și de parcă toate acestea nu ar fi fost de ajuns, a fost amenințată de multă vreme, iar astăzi se încearcă cu vehement, să distrugă, sau cel puțin să adultereze, dreptul nostru civil, fundament de neșters al organizării robuste și morale a catalanului. familie și a proprietății noastre , care crește și crește pe măsură ce unele generații le succed altora.
Prin nenumărate locuri de muncă și privațiuni, industriașii noștri au creat o industrie spaniolă care în patruzeci de ani a progresat și a atins un nivel foarte înalt. Această industrie a fost atacată de la rădăcini de câțiva ani încoace și a fost și este prin tratatul cu Franța și proiectul modus vi endi cu Anglia.
Domnule: Doar inițiativa puternică a lui VM, înțelepciunea sa înaltă și dragostea pe care o mărturisește pentru țara noastră pot remedia bolile noastre. Prin urmare, o rugăm pe Excelența Voastră să facă acest lucru, siguri că binecuvântările cerului și imensa și imensa recunoștință a copiilor Cataloniei nu vor lipsi.

Cu alte cuvinte, potrivit lui Maspons, Catalonia avea o organizare culturală profund istorică și un stil de lucru în fabrică care, pentru că era mai recent, nu a omis să reflecte același spirit catalan. În ciuda solicitărilor de respectare a tradiției legislației civile catalane și a cererii de protecție tarifară mai mare pentru produsele industriale, Maspons a adăugat dorința unui model „imperial”. A făcut-o de jos, ca să zic așa;

din regimurile respective ale administrației locale, dar a făcut-o.

Pentru rândul său de argumentare, Maspons a avut o contribuție teoretică gata făcută: în 1878, istoricii Josep Pella i Fargas și Josep Coroleu i Inglada publicaseră un studiu foarte lung dedicat Los fueros de Catalunya.*2 În plus, Pella era în delegația care era la Madrid pentru a prezenta plângerile catalane monarhului și, prin urmare, acesta era la îndemână. Los fueros de Cataluña cuprindea vechiul argument balaguerian al Coroanei Aragonului, care, la vremea ei, l-a sedus chiar și pe tânărul amiral, dar l-a adaptat vremurilor, cu privire la Europa și mai ales la Monarhia Habsburgică. Punctul culminant al vastului program de sistematizare conceput de Coroleu și Pella a fost reconstrucția savantă a „Actului Uniunii Federative a Statelor Coroanei Aragonului” ca și cum ar fi o constituție modernă, totul justificat cu citate savante din vechile Constituții. al Cataloniei, al procesului-verbal al Cortesului medieval și al altor dosare ale Arhivei Generale a Coroanei Aragonului, cu sediul la Barcelona. Cu un spirit mai contemporan, Coroleu și Pella nu au ezitat să sublinieze analogiile cu Confederația Germană din 1815, precum și cu Suedia-Norvegia și, foarte special, cu Austro-Ungaria. Ei chiar au separat ținuturile catalano-aragoneze în „Cismarina (de ça mar)” și „Transmarina (de alla mar) [sic]”, deoarece „[a]asa împărțire este foarte asemănătoare cu cea care în Confederația Austria- Ungaria se numește Translcithania și Cislcithania [sic]».83 Era, în general, o viziune bântuitoare, care înfățișa un ansamblu medieval comparabil cu Coroana istorică a Sfântului Ștefan, care, de altfel, era la rândul său, cel puțin teoretic. , o monarhie Duală, cu Ungaria strictă și regatul Croației-Slavoniei. Maspons, așadar, știa perfect, nu doar ce face, ci despre ce vorbea.

Tensiunea dintre Almirall și „neo-austracismul” circumstanțelor În cazul în care nu fusese clarificat, Maspons a revenit la sarcina la banchetul cu care, înapoi la Barcelona, emisarii au fost onorați. Almirall a făcut o intervenție care a dorit să aibă un sens concret, practic și non-literar, motiv pentru care a subliniat -cum a susținut același text al Raportului- simțul unitar al oamenilor de origini sociale foarte diverse și abordări politice la fel de diferite, împreună. într-un efort de protest care ar trebui să fie prologul unei grupări puternice şi coezive.84 Dar, înainte de invitaţia politică almiralliană. Maspons a atras atenția publicului cu un apel la hispanica „Sissi”:

Nu-mi amintesc acea recepție fără să fiu mișcat. M-a impresionat măreția regală a succesorului lui Felipe al V-lea însoțit de o prințesă austriacă, soția sa, primind o Comisie Catalană. Câte amintiri s-au adunat atunci în memoria mea! Câte speranțe s-au trezit în acele momente! În rege nu am văzut altceva decât pe regele tuturor spaniolilor, împreună cu toți și iubit de toți; Voiam să văd ceva mai mult la regina: am văzut în ea ocrotitorul nostru, trimis în acel moment de Providență, amintindu-și că era o prințesă a acelei ilustre case a Austriei atât de apreciată de părinții noștri, a acelei case pentru care au luptat atât de

mult. greu si atat de greu.stramosii nostri [c/s nostres passais] si Catalonia a patit atat. (...)85
Rezultatul a fost devastator pentru planurile lui Almirall. Manevra sa a fost demontată de referințele istoriciste și dinastice sentimentale, deoarece acestea au lăsat operațiunea fără prea mult conținut politic. Justificarea lui Maspons era simplă: el a forțat o izolare palpabilă la Madrid la inițiativa „nemulțumirilor" catalane.86 Mai grav, argumentele almiralliene au fost îngropate în Memoria, la care toată lumea făcea aluzie, dar nimeni nu a citit; conținutul său a fost confundat cu prezentarea orală făcută de Maspons. Evenimentul în sine a devenit mitologizat ca Memorial de Groupes, cu care actul și textul au devenit și mai confuze.87
În măsura în care numele în sine era o aluzie istorică la rolul Coroanei în ordinea instituțională arhaică a Cataloniei, s-a revendicat capacitatea de a recupera mecanisme preconstituționale învechite. În cuvintele —câțiva ani mai târziu— ale părintelui Salvador Bové, din Reus în 1869, premiat la Jocurile Florale de la Barcelona din 1894 pentru studiul său despre Instituțiile Cataloniei: «În fiecare legislatură catalanii au oferit regelui un memorial de eupes [sic], cuprinzând toate abuzurile judiciare și extrajudiciare comise de monarh sau de angajații săi obișnuiți împotriva oricărei persoane din Catalonia, precum și în ordinea civilă politică, administrativă și privată.»88 Pentru a complica și mai mult lucrurile, acum La începutul anilor optzeci. , se formase un mediu intelectual centrat pe Catalonia, descoperind minunile sistemului medieval la Coroana Aragonului în lumina problemelor contemporane. Astfel, de exemplu, în 1884, juristul și istoricul juridic valencian Bienvenido Oliver y Esteller (1836-1912), autor al unor tentații clare foraliste, a putut să laude „sistemul protecționist" al dinastiei târzii Barcelona, comentând La Nación γ Regalitatea în Statele Coroanei Ampón în discursul său de primire la Academia Regală de Istorie din Madrid.89 Inițial, la organizarea manevrei Memoriei în apărarea intereselor morale și materiale ale Cataloniei, Almirall credea că poate profita de asemenea anacronisme sau pur și simplu le disprețuiau. Dar a greșit.
Ne place sau nu, Almirall se încurcase într-un joc istoricist din care era foarte greu de ieșit. După cum va observa istoricul și publicistul naționalist Antoni Rovira i Virgili mulți ani mai târziu:

Inadmisibilă în doctrină, teza părții preliminare [a Memorialului] a fost o gravă eroare politică. În fața acelei teze, expusă în mod deschis și îndrăzneț, politicienii madrileni au fost nevoiți să atribuie conducerea catalană unei tendințe antidemocratice, întrucât îl încuraja pe rege să guverneze eficient, să exercite toate puterile pe care i le indica litera Constituției. . Este curios să ne amintim că atunci când Alfonso al XIII-lea, la împlinirea vârstei majoratului, a fost încoronat rege [în 1902], a tras din simpla citire a Constituției aceleași deducții pe care le trage din partea preliminară a Memoriei și a cerut utilizarea acelor facultăţi. Unele explicaţii despre mecanismul constituţional l-au făcut să vadă greşeala în care căzuse.90

Însuși Alfonso al XII-lea a indicat delegația catalană calea greșită, menționând că „el, datorită caracterului său de rege constituțional, a trebuit să-și tempereze dorințele la dorințele camerelor și ale ministerelor”. După cum a subliniat cronicarul de mai târziu Fernández Almagro, o reflexie fidelă a presei vremii: «Don Alfonso a plătit foarte mult pentru darul său de vorbire, a folosit și a abuzat de el, declarându-se „avocat convins” al Cataloniei, de îndată ce a atins industria și legile ei, întrucât era un protecționist și un susținător al particularităților juridico-forale ale regiunii.»91 Într-adevăr, cuvintele regale puteau fi interpretate ca o insinuare, care lăsa să se înțeleagă o dorință de putere mai mare a Coroanei. Ambiguitatea răspunsului regal a fost semnalată cititorilor catalani de corespondentul anonim de la Madrid (semnat X) pentru La Renaixensa. În spatele acestui pseudonim nu prea inventiv se ascundea Josep Güell i Mercader (1840-1905), politician și jurnalist republican, fost prieten cu Almirall și la acea vreme un colaborator apropiat al lui Castelar, deși avea păreri federaliste binecunoscute:

Se vorbește mult despre răspunsul pe care Don Alfonso l-a dat comisarilor și reprezentanților Cataloniei, în condițiile în care ministeriile au fost alarmate. Cred că există o oarecare exagerare în ceea ce se spune despre speranțele pe care le-a dat don Alfonso: deși, conform rapoartelor mele, pe care le consider exacte, răspunsul a fost destul de expresiv, întrucât a spus că ar fi fost mai bine să nu încep. încheierea de acorduri comerciale, pentru că, făcând unul, este greu să refuzi să faci altul; A fost foarte atent la datele prezentate de Bosch i Labrús și se spune că chiar a adăugat că era de partea reprezentanților Cataloniei, dar că, în calitate de rege constituțional, nu se putea despărți de îndatoririle pe care le impunea această împrejurare. l.
impune.

Mai exact, în calitate de purtător de cuvânt al delegației catalane la rege, Maspons s-a dovedit a fi un maestru în tehnica „deghizat cu pricepere în prost”, o manevră foarte apreciată în afacerile catalane. Almirall considerase că va câștiga credibilitate punând un conservator, care se confruntă cu guvernul Cánovas, la cârma

delegație, în timp ce cuvintele ar rămâne ale lui. Dar Maspons — pe care Almirall îl subestimase în mod evident — l-a părăsit în repetate rânduri. Cu sediul în Granollers, oraș care se simte și astăzi superior Barcelonei, cu un frate notar, un cunoscut folclorist și o soră recunoscută ca scriitoare în catalană, nu a considerat că are nevoie de lecții de catalană. Deputat pentru orașul natal, conflictual cu liderul conservator (a semnat manifestul de la Manresa al conservatorilor catalani în 1875) și proeminent în campaniile parlamentare atât pe probleme juridice, cât și pe tema tarifelor, Maspons, deși nu era teoretician, cunoștea bine biroul dumneavoastră. . Moartea lui, în același an din 1885, a îndepărtat un adversar periculos din Almirall, dar până atunci paguba fusese făcută. În orice caz, odată cu dispariția promptă a lui Maspons, canonicul beligerant de la Vicente Collell i Bancells (1846-1932), vechi dușman politic și

jurnalistic al lui Almirall, care avea propriul săptămânal, La Vea de Mont-s 93 .
serrât, și-a reluat atacurile.
Almirall trebuie să fi fost furios, din moment ce Maspons, care la Madrid omise scenariul atât de minuțios convenit în ședințele comitetului (sau, cel puțin, scăpase de speranțele de control ale lui Almirall), acum, pe deasupra, la Barcelona, călcase pe caracterul practic ascuns al întregii operațiuni. Noțiunea de a nu avea acces magic la o soluție «imperială» și dublă pentru procesul catalan, în stil austro-ungar, a fost aruncată în arena, pentru a încurca sau chiar a șterge posibila conștientizare a altor modele federale. Dinamica a transformat La Ilcnaixensa și Guimerá în actori de top, în timp ce criticile s-au intensificat împotriva conducerii lui Almirall. Foarte critic |. Narcis Koca i Farreras a ridicat vocea cu un „Alerta, Catalonia” în revista L’Arch de San Martí, pentru a avertiza că: „Să nu spunem dacă regionaliștii nemonarhici, ca și autorul acestui articol, cei care nu credem în prinții austrieci și nici în bavarez [conio Sissí], avem obligația să fim vigilenți pentru a profita de orice neprevăzure oferită de evenimentele care acum încep.»94
În același timp, rolul monarhului - de asemenea foarte controversat în presa de la Madrid - a devenit o problemă de înaltă politică parlamentară, liberalii fiind dornici să răstoarne cabinetul conservator condus de Cánovas (cu Romero Robledo în portofoliul Internelor).) iar republicanii s-au oferit bucuroși să pună sub semnul întrebării, în calitate de stat, acțiunile regelui în fața delegației catalane. Din extrema stângă a liberalismului, la granița cu democratismul republican, Cristino Martos și José Canalejas au profitat de ocazie pentru a ataca guvernul, spre furia lui Cánovas, indignat (după Collell) pe monarh pentru lejeritatea sa verbală.95 De fapt, republicanii erau atunci în așteptarea agitației sale subversive, cu toate speranțele puse într-o lovitură de stat militară care mai mult sau mai puțin trebuia să coincidă cu sfârșitul iminent al regelui, atins mortal de consum. Adevărata boală era un fapt mai mult sau mai puțin cunoscut, în ciuda tuturor încercărilor guvernului de a o ascunde.96 Până atunci, sforile trase de la Paris de Manuel Ruiz Zorrilla, un șef republican msurecționalist în exil, dăduseră roade într-un

încercare frustrată din aprilie 1884, cu focalizarea cea mai vizibilă în provincia Girona, în așa fel încât agitația în favoarea cererilor de grațiere a celor doi oficiali responsabili, care a ajuns la figuri precum Balaguer și l-a implicat pe rege pentru puterea sa. de grațiere, a coincis în Catalonia cu campania Memorialului97 Atât de puternică a fost convingerea unei „restaurări republicane” încât liderul federal Pi y Margall, foarte încrezător, i-a asigurat public pe Almirall și pe colegii săi de delegație „că nu s-au înșelat și au pierdut timpul. ; că ceea ce cereau ei va fi obținut cu ușurință atunci când ei [republicanii] revin la putere, care va fi guvernul slăbiciunii”, adică al concesiunilor.98 Presiunea republicană a reprezentat o agitație susținută pe tot parcursul anului 1885, grație incidentelor survenite (incendiu). de forța publică împotriva „mulțimii fără apărare” adunată în Puerta del Sol din Madrid pe

21 iunie, cu morți) și au fost promovate încercări de rebeliune chiar și în afara rețelei Ruizzomllista (pe 31 octombrie la Cartagena și, pe 10 ianuarie, în Castelul San Julián).99
Atmosfera a fost astfel încât pe 25 noiembrie, în noaptea în care regele a murit, și până în dimineața zilei următoare, Pi a așteptat inutil „vizita anunțată a domnului Salmerón și a emisarilor lui Ruiz Zorrilla”, să poarte. o mișcare împotriva Monarhiei.100 În cele din urmă, însă, un alt eveniment politic care coincide cu prezentarea așa-numitului Memorial de greuges s-a dovedit a fi decisiv: la o lună după acțiunea demonstrativă a comisiei catalane în fața lui Alfonso al XII-lea, în aprilie. 17, Sagasta a reușit să-și consolideze Partidul Liberal Fusionist ca „front unit de opoziție” constituțional față de conservatori.101 În practică, așadar, chiar dacă rege, supraviețuirea Monarhiei era asigurată.
În contextul ceva mai restrâns al politicii catalane, problema inițială a acordului comercial cu Marea Britanie ar putea fi oarecum calmată odată ce guvernul conservator și-a impus victoria în Cortes, cu mult înainte de dispariția bruscă a regelui. Dar dezbaterea asupra inițiativei catalane în fața Coroanei – inclusiv a rezonanțelor republicane pe care aceasta le-a stârnit – l-a încurajat pe Almirall să-și promoveze propunerea unitară fundamentală, proiectul său de reunire a opiniei catalane în curs de dezvoltare.102 În realitate, lui Almirall nu îi păsa prea mult de aranjamentul de afaceri cu britanicii, dar lansa o simulare, ca prim pas spre construirea unei mișcări politice alternative. Din acest motiv, a evitat încă de la început contactele discrete și lobby-ul -care era modul în care funcționa sistemul parlamentar al Restaurației- și a lansat, dimpotrivă, ai grand-standing, gestul măreț, zgomotos și public. cu monarhul, inițiativă practic inutilă pentru cauza protecționistă, dar care a servit drept lansare spectaculoasă pentru așa-zisa sa mișcare. Apelul către rege a fost o mișcare atât de îndrăzneață încât a avut efecte de imagine de lungă durată, dar tocmai din acest motiv nu a funcționat, nici măcar în sensul calculat al lui Almirall.
Au continuat prin urmare intrigile de a domina și de a da sens oricărei pulsații unitare viitoare, complicate de faptul că restul anului 1885 a fost dominat de

Conflictul dintre Spania și Germania privind controlul Insulelor Caroline din Pacific, cel puțin până când dispariția regelui a devenit evidentă. Confruntarea a inflamat spiritele, până când în cele din urmă a fost mediată de Vatican. Amenințarea unei pierderi coloniale a exacerbat sentimentul spaniol chiar și la Barcelona, unde, la sfârșitul lunii august, a avut loc o demonstrație „monstruală” cu semn patriotic în care, pentru a cita o sursă catalanistă din emigrația americană, „omul umil. s-a văzut muncitor înfrățind cu magnatul, armata cu poporul, amestecându-i pe toți, mari și mici, puternici și săraci, fără să aibă mai mult de un gând: Spania, Insulele Caroline Spaniole [litere mari în original]. »103 Cu aceasta, totul încurcat și cei care pretindeau forța catalană cu aceeași voce au cerut duritate împotriva germanului („Ce fac Empecinado, Manso și Mina, Prim, Echague și Odonell [sic] în această nouă cruciadă?”) și a

insinuat responsabilitatea reginei , de origine austriacă, întrebând dacă „[¿] poate că foarte respectatul patriotism spaniol a fost umilit de mâna înmănușată a unei femei străine?”.104 În ciuda insinuațiilor republicaniștilor, dinamica faptelor. a ajuns să confirme presupunerea generalizată a unei opțiuni „imperialiste” din partea catalanismului în curs de dezvoltare, în detrimentul revendicării republicane: conținutul Memorial de greuges, așa cum a vehiculat descrierea rezumată de Barcelona, s-a reflectat în cuvintele retrospective ale Garriga i Massó, amintindu-și tinerețea: «În acel document, pe lângă revendicările economice și sociale, s-a făcut o critică a politicii de la Madrid și s-a propus un fel de Imperiu de tip federal, în stil german, care să curețe politica centralistă. , să rezolve problema colonială și pe cea a Cataloniei și, în același timp, să inițieze o politică economică protecționistă.”105

Contradicțiile ideologice ale lui Almirall

O clarificare a fost esențială. Aproape imediat, în anul următor, în 1886, Almirall a dat răspunsul său cu o baterie de lucrări teoretice, pentru a recupera linia politică pierdută sau estompată. Intenția lui a fost elaborarea unei metafore politice, empirice și nonliterare, care să fie operativă oricât de mult ar fi fost un amendament la totalitatea constituțională spaniolă. A avut succes dincolo de capacitatea sa de a profita de el.

Cel mai important dintre aceste texte doctrinare (Lo catalanisme, subtitrat Motius que'l Ilegitimen, fonaments científichs y solucions practicas) a dat sens, coerență și nume cauzei unitare catalane. În aceasta, capodopera sa, o fuziune a atâtor scrieri ale sale, el a început prin a considera ca modele Imperiul Britanic și noul Imperiu German („soluții monarhice”), precum și Suedia-Norvegia, pentru a le contrasta cu exemplele republicane. (Statele Unite, Elveția și celelalte republici ibero-americane) și propun, ca punct culminant, alternativele aplicabile Spaniei.106 Pentru a constitui Spania ca „Națiune a națiunilor”, conform lui Almi-

feroviar, a fost necesar să se aleagă între forma republicană sau cea imperială. În Espagne telle qu'elle est, publicată în Franţa în 1886 şi, mai mult, într-o versiune spaniolă, Almirall a descris „Spania aşa cum este”, ca pe o ţară înapoiată şi imorală (politica, de exemplu, era „o farsă în toată goliciunea ei”. »), fără posibilități de dezvoltare în timp ce depindea de Monarhie.”17 În cazul în care mai existau îndoieli, el și-a consolidat poziția publicând în același 1886 un studiu politic comparat al Confederației Elvețiene și al Uniunii Americane care sublinia ceea ce a fost deja argumentat în Statele Unite ale Americii. Studiu politic.1(18

Scopul său metaforic, însă, nu era simplu, mai ușor de înțeles la prima vedere. Deși unitarismul almirallian a fost promovat cu o părtinire republicană aparent marcată, autorul său și-a făcut manifestarea unui relativ accidentalism ideologic foarte semnificativ în același moment în care se scufundau aspirațiile insurecționale republicane, în special speranța unei lovituri militare predispuse, odată cu eșecul generalului. încercarea lui Villacampa în septembrie a aceluiași an.109 Se poate întreba dacă

ruptura anterioară de federalismul piymargallian nu a avut un sens, mai mult decât doctrinar, de repudiere a căii insurecționale, orientată spre o ipotetică lovitură militară, care s-a ascuns în spatele atitudine de „retragere” a republicanilor în faţa nou-născutei Monarhii Alfonsine. Dacă da, Almirall a căutat să creeze o opțiune cu adevărat alternativă, nici devotată idealismului republican rigid, nici sclav al constituționalismului liberal spaniol și mizeriilor sale moderate. Din acest motiv, tânjea la crearea unei mișcări politice moderne, înarmată cu propria ei presă, capabilă să coordoneze opinia favorabilă și, în cele din urmă, să o canalizeze spre un final electoral, chiar plebiscit, fără a recurge la violență, absență foarte semnificativă din toate. discurs matur.amiral.

Cu acest obiectiv, deci, limba sa s-a întemeiat pe un spațiu ambiguu, nici tocmai republican, dar nici monarhic, cu atribute ale ambelor și făcând referire la o fundație teritorială alternativă: adică invenția sa - mereu relativă - a «catalanismului». Neologismul ideologic relativ era prin forță eclectic.110 După cum spun titlurile capitolului pertinent din versiunea spaniolă a lui El catalanismo:

Soluțiile spaniole pot fi monarhice sau republicane. -Soluții monarhice în general. -Existența unei dinastii naționale și nici una regională. —Imposibilitatea practică a sistemului german. - Solutii posibile. -Legături personale prin Coroană, Confederație și Stat compus. - Contextul istoric al Cortesului nostru. — Dieta generală formată din delegațiile acestora. - Puterea executivă regională. -Diferite forme poate lua. -Puncte de organizare comune soluţiilor monarhice şi republicane. -În regiunile mari sunt piesele de colț ale clădirii. - Sistem dualist. - Regi men concordatario. — Soluții republicane. — Utilitatea de a începe cu unul

Confederația să ajungă mai târziu în statul compus. - Dieta generala. -Vigoarea spiritului regional. —Consolidarea dragostei patriotice.111

Pentru orice cititor atent al Memorial de greuges a devenit evident în ce măsură Lo Catalanismo a derivat din scrierea sa, chiar și în detalii precum insistarea asupra intraductibilității conceptului englez de autoguvernare.”2 Având în vedere dificultatea de a aduce părțile la un acord al Spaniei, deja obișnuiți cu standardizarea, cu care se simțeau incomod, Almirall propunea indistinct soluția particularismului „în interiorul monarhiei și în interiorul republicii”: „Atunci, în loc să întemeieze organizația pe Confederația Statelor sau în compoziție. Stat, l-am baza pe dualism, ca în Imperiul Austro-Ungar. Dintre cei doi membri, cel format din partea castiliană a Peninsulei ar rămâne unit și cât se dorește, în timp ce cel format din partea aragoneză s-ar organiza plecând de la baza particularistă și ar recunoaște personalitatea marilor regiuni bine marcate care o compun.»113.

Exemplului repetat al monarhiei habsburgice reformate de pe Dunăre, Almirall, când a contemplat sistemul electoral adecvat Cataloniei, a adăugat însă o memorie prusacă care nu era tocmai corporativă, dar în orice caz nimic democratică, nici măcar

liberală. Punendu-se intrebarea «care ar trebui sa fie organizarea acelor Cortes |catalane]?», Almirall a recurs la o imitatie a celebrului «sistem de trei clase» care functiona la alegerile la Dieta Prusaca si ca, fiind Prusia cu mult cel mai mare regat din Germania, a făcut ineficientul general Reichstag, adunat prin vot universal masculin.114 Intenționat, cu o resursă istoricistă, el a confundat problema numărului Camerelor (superioare și inferioare, de exemplu) cu forma lor de alegere, până când hotărând asupra unicameralismului, dar cu organisme diferite în interiorul său:
Ele ar putea fi, de exemplu, formate nu din două, ci din trei organe care au deliberat împreună și au votat separat, majoritatea reprezentanților fiecărui organism formând votul general al acestuia din urmă și orice lege care impune votul a două dintre aceste organe. să aibă forță executivă. Cele trei organe s-ar putea forma, mereu vorbind ipotetic, unul de reprezentanți populari, aleși prin vot direct proporțional cu populația totală [bărbătească?] a Cataloniei; un altul de reprezentanți ai raioanelor, desemnați în număr egal de fiecare dintre acestea, și al treilea de reprezentanți ai corporațiilor, numiți de cei din acestea care au rezumat condițiile care au fost stipulate.
Prin acest mijloc sau prin altul asemănător, s-ar îndrepta poate corupția pe care unitarismul a adus-o în cele mai îndepărtate colțuri ale națiunii prin farsele sale electorale, care ar fi grotești dacă nu ar avea efecte atât de dezastruoase.115.

După cum se vede, abordarea globală a lui Almirall a fost plină de contradicții, întrucât el dorea, foarte explicit, să situeze propunerea pe care a numit-o „particularistă” dincolo de repertoriile conceptuale obișnuite de dreapta și stânga, deși, prin extensie, pretindea că poate pentru a construi o sinteză complet nouă. Astfel, a recurs la mecanismele federalismului monarhic pentru a construi ceea ce trebuia să fie o soluție republicană. Concret, cu presupus realism politic și simț pozitiv, a încercat să depășească echilibrele instituționale piy-margalliene, dar, datorită atâtor criterii practice, a ajuns să scape de conținutul democratic al republicanismului pe care el însuși voia să-l revendice. A vrut să profite de imaginarul neofeudal care era atunci la modă pentru a crea un nou tip de putere, fără continuitate cu Statul monarhic liberal care exista până atunci în Spania, nici dependență de instituțiile sau tradiția acestuia. Dar exercitarea autoguvernării moderne anglo-americane nu se potrivea cu rigoarea „sistemului din trei clase” prusac, care, în termeni reali, era negația lui. În măsura în care mecanismele monarhice copiate nu au fost neutre, ci, la origine, au servit drept garanții pentru apărarea unei ordini sociale determinate -în Imperiile Central-Europene, în primul rând, proprietarii de pământ privilegiați istoric-, sensul Natura socială. a proiectului politic almirallian a fost complex, sugerând formarea aproape utopică a unei „noui clase” la putere care, în același timp, s-a asigurat prin cele mai grave capcane antidemocratice. Mai mult, părea în acest sens un exemplu perfect pentru tot ceea ce teoreticienii marxişti ai muncii în curs de dezvoltare din Germania au criticat în utilizarea post-

bismarekiană a naţionalismului ca înşelăciune emoţională şi electorală.
Almirall a afirmat superioritatea modului de viață și de muncă catalan, cu etica muncii și obiceiurile sale de afaceri, față de obiceiurile sociale hispanice, încă înrădăcinate în origini agrare, dar și-a lăsat cititorii cu sentimentul că această diferență este rasială, sau aproape. Dar republicanismul său – foarte problematic, întrucât se manifesta în opoziție cu curentele republicane contemporane – a fost încăpățânat, chiar dacă părea rezidual, întrucât era mecanismul său teoretic de a produce schimbarea în țesutul social catalan. Și, în același timp în care a citat excelența operațională a țării sale regionale, a provocat și jignit societatea civilă catalană, contestând criteriile sale protecționiste cele mai sacre și contestând inițiativele locale cele mai îndrăgite. De aceea a eșuat. Cu alte cuvinte, în ciuda posibilelor afilieri personale ale lui Almirall (care, într-un mod de neînțeles pentru catalaniști, au ajuns în Unión Republicana a lui Lerroux cu puțin timp înainte de a muri), oferta sa ideologică a fost o fundătură pentru orice stângă republicană catalană, mai puțin pe termen scurt. Dimpotrivă, indiferent ce credea principalul său arhitect, a fost o încercare de a ieși din dilema ideologică simplistă și obișnuită a cadrului politic din secolul al XIX-lea din Spania, încercare care, datorită naturii sale ciudate, a oferit mai multe indicii pentru o „nouă dreaptă” viitoare decât <1 orice stângă.
În orice caz, schema „particularistă” almiralliană a rămas fixată pentru mai târziu ca esență a oricărei soluții generale viitoare pe care a recunoscut-o, într-un mod care

cadrul instituțional, „drepturile Cataloniei”. Era foarte clar în rezumatul modelului oferit de Almirall că în 1915 a fost realizat de un critic naționalist-republican (deci împotriva Ligii Regionaliste și dispus să justifice orice alternativă „tată de țară”). În cuvintele acestui autor, Alexandre Plana (1889-1940):
[Almirall] face distincție între soluția monarhică și cea republicană, dar între una și cealaltă există puncte esențiale de organizare care nu ar varia: împărțirea Spaniei în state și posibila formare a unui dualism asemănător cu cel al Austro-Ungariei. . Regiunile castiliane au între ele afinități care nu există între vâslele care au format Confederația Catalano-Aragoneză; Cei dintâi ar putea, așadar, să-și întărească și mai mult relațiile, să facă comune limba, administrația și codificarea [legală], în timp ce cealaltă parte s-ar organiza pe o bază pur particularistă, recunoscând personalitatea fiecăreia dintre regiunile care o vor forma. În forma monarhică, s-ar putea forma o Dietă ca cea a Imperiului German, care să stabilească bazele constitutive ale forței publice, să formeze bugetul, să facă repartizarea, să reglementeze comerțul intern și extern și să dirijeze serviciile publice generale (căile ferate, oficii poștale, telegrafe). , etc.). Puterea executivă ar fi condusă de rege, dar fiecare stat și-ar dicta legile în curțile sale particulare și va conduce politica internă. Mai recomandabil decât delegații regelui în regiuni și state, ceva care le-ar aminti viceregilor, ar fi crearea de Consilii care să aibă delegarea puterii executive centrale.

În soluția republicană, pentru a evita orice orientare centralistă, puterea generală ar trebui să revină unei Diete formate din delegații din statele individuale.116

În rezumatul lui Plana, devine evidentă datoria intelectuală a lui Prat de la Riba, Cambó și a Lliga în general față de Almirall, deși această nouă tradiție a știut să dea moștenirii sale un nou sens strategic și o disociere completă de tradiția federalistă republicană pe care a depășit-o. şi chiar a şters contribuţia almiralliană.

În ciuda contradicțiilor sale, a eclectismului său vizibil (există cei care i-au atribuit chiar un titlu nobiliar) și, de asemenea, a realismului său politic foarte relativ, Almirall s-a arătat, din ce în ce mai mult, dispus să caute acordul și consensul cu acele poziții care erau cele mai relevante pentru el.destul de iritant din cauza sentimentalismului lor romantic încărcat.117 Dar a fost un adevărat efort de autoperfecţionare. La Almirall s-ar putea percepe o insistență persistentă în favoarea republicanismului, afirmație înțeleasă ca semn al unei abordări tonyh-minded, al unei atitudini conștient dur, al unui gust pentru Realpolitik, pentru aprecierea realității într-o formă bismarekiană, chiar dacă era de la celălalt capăt al spectrului ideologic. De asemenea, pe măsură ce viitorul cancelar german a povestit începuturile carierei sale în Gânduri și Amintiri, el a disperat de proștii reacționari care plăteau „vise de garderobă”.

medieval» a slabului rege prusac Frederick William al IV-lea, până când l-a ajutat pe monarh să înnebunească.118 Este greu să nu ne gândim la Almirall citind cu râs amar memoriile bismarckiene, apărute traduse la Barcelona în 1898, când prilejul catalanului a avut loc. trecuse și politicianul. Din această pasiune pentru realismul politic și limbajul simplu a rezultat că Almirall, de exemplu, a fost dispus să admită că dualismul austro-ungar „mai mult decât un confederat, este o ligă între două națiuni”, un argument tipic liberalilor care erau suspicioși. a aplicabilității sale, sau pentru a se asigura că: „[l]a separarea regiunii noastre de restul Spaniei ar putea avea doar două obiective: independența sau unirea cu o altă națiune [a se citi Franța] și niciuna dintre aceste două soluții nu poate fi convenită în Catalonia.” 119 Problema – pe care Almirall nu a înțeles-o niciodată – a fost că o mare parte a atracției din jurul catalanismului în curs de dezvoltare, la care el îl încuraja, era tocmai utopismul său pur, exprimat în mare măsură în sentimentalismul istoricist.

În ultima sa lucrare doctrinară, Regionalisme i Particularisme, din 1901, Almirall încă se gândea la întrebarea dacă catalanismul ar trebui să fie monarhic sau republican. În formatul mai convențional de dreapta al scrisorilor anonime către un prieten, el a scris: „Tu, de exemplu, profund monarhic, ți-ai vedea idealul pe deplin realizat dacă Catalonia ar fi Ungaria Spaniei. La vremea potrivită, oricum, ei vor să rupă unitarismul și să transforme națiunea noastră într-un stat compus. Sunt radical antimonarhist și cred că organizația nord-americană în unele dintre instituțiile sale, și elvețiana în altele, acomodați, totuși, la fundalul istoric al țărilor în care trebuie aplicate,

sunt singurul sistem care poate întineriți și moralizați societățile noastre învechite și corupte.” Având în vedere discrepanța, afirma el, mereu pragmatic în felul său: «Catalanismul nostru regionalist nu trebuie să fie nici monarhic, nici republican. Deocamdată, ea nu trebuie să se coboare la asemenea detalii și trebuie păstrată în culmea senină a principiilor particulariste, îndreptându-și toate eforturile către realizarea marelui ideal al transformării statului simplu și unitar care formează națiunea spaniolă într-un stat compus. sau confederaţia. de state".120

Almirall pe drumul spre sinuciderea politică

În ciuda importanței pe care o acorda publicității și difuzării efective a ideilor sale, Almirall a avut probleme de comunicare în politica cotidiană, întrucât, după cum s-a verificat, perspectivele sale ideologice accelerate au fost blocate de mici obstacole de către adversarii săi. Cu relativă ușurință, au reușit să-i enerveze chiar și pe cei mai nepricepuți adversari, precum cei din miezul La Renaixensa.

Când a sosit ocazia confruntării decisive, în 1887, Almirall avea mai multe fronturi de luptă deschise. Pentru început, riscase poziții extreme care erau mai greu de explicat, cum ar fi opoziția sa față de organizarea Târgului Mondial.

concert invers;! pentru Barcelona, care urma să aibă loc anul următor. Pentru a-i complica și mai mult situația, a fost implicat într-o dispută în cadrul Centrului Català cu Ferran Alsina, fost carlist și director al companiei El Vapor Veli de Sants a producătorului de catolicism Eusebi Güell i Bacigalupi (1846-1918), al cărui zel pentru Catalanismul provine din vremurile sale în La Jove Catalunya și căruia i-au fost atribuite scrierea părții economice a Memorialului dégroupés și participarea activă la aventura de la Madrid.121 Cel mai probabil, Güell a fost susținătorul lui Maspons în linia sa ditirambică către Coroană. . Din martie 1886, Güell s-a bazat pe La España Regional ca purtător de cuvânt al unui proiect hispanic clar alternativ la oferta de publicitate personală lansată de Almirall. Dacă era într-o campanie ideologică, adversarii lui erau și ei și cu legături peninsulare mai bune. Deși Almirall s-a impus la alegerile interne din iunie 1887, a vrut să-și impună autoritatea, a denunțat riscul separatismului (a fost un coordonator ultracatalanist care acționa împotriva lui) și a cerut definirea ideologică a Centrului.122 Cu izbucnirea sa, El a depășit o linie invizibilă și a fost expus unor critici devastatoare în mediul catalan, cum ar fi a fi un dictator, un tulburător al unității patriotice care a favorizat interesele centraliste.

De parcă nu ar fi de ajuns, frustrarea l-a determinat pe Almirall să deschidă provocarea doctrinară; El, care încercase să profite de un val larg de sentimente protecționiste pentru a-și construi mișcarea „catalanist-regionalistă”, s-a lansat în lauda, în mijlocul Centrului Català, a celui mai mare prozelitist al liberului schimb, englezul Richard Cobden. (1804-1865), pentru că a fost și acesta cel mai proeminent agitator antiimperialist al celor opt sute. Dar știa ce face. Nu putea fi un accident. Era evident că numele lui Cobden nu era bine primit în mediul

„burghez” catalan, închis și obișnuit să ceară conformitate în chestiuni civice sau de portofoliu. Publicistul englez a fost doar în Spania într-un turneu de liber schimb în Europa în 1846-1847. Apoi, foarte semnificativ, a fost primit cu banchete de liber schimb improvizate în cinstea sa la Madrid, Sevilla, Cádiz și Málaga, dar vizita sa la Barcelona, un bastion al protecționismului hispanic, s-a dovedit a fi rece.123 Şederea lui Cobden în Capitala catalană ar fi fost fără incidente, unele demne de amintit dacă nu ar fi fost întâlnirea lui fortuită cu argentinianul Domingo F. Sarmiento (1811-1888), un proeminent antifederalist care tocmai publicase anul precedent, în 1845, capodopera sa. Facundo. Civilizație γ barbarie, un text în deplină armonie cu ideile cobdeniene.124 În orice caz, mesajul liber schimb al lui Cobden era transparent: în tributul organizat pentru el la Madrid, englezul își încheiase discursul cu un contrast între rentabilitatea scăzută a celor pierduti. „Imperiul” spaniol și un viitor al comerțului larg răspândit: „[l]a geniul lui Columb le-a dat strămoșilor tăi un continent necultivat, puțin populat de o rasă barbară, dar Schimbul Liber va deschide o lume civilizată pentru întreprinderea ta și fiecare națiune se va grăbi să vă aducă produsele ingeniozității și industriei sale pentru a le oferi în schimbul produselor de producție! supraabundentă a țării tale favorizate și frumoase.»125 Panorama schimbului des-

guai, importul de manufacturi industriale și exportul de materiale agricole (care este sensul cuvântului englezesc producé), a fost suficient pentru a reduce orice producător catalan la un acces de furie apoplectică.126 Inutil să spunem, patruzeci de ani mai târziu, la mijlocul anilor ’90, În anii optzeci, revendicarea lui Cobden la Barcelona era încă o bravada la limita cu sinuciderea politică.

Clubul Cobden, un discurs citit de Almirall în calitatea sa de președinte al Centrului Catalã din Barcelona la sesiunea inaugurală a anului instituțional 1886, la mijlocul lunii octombrie, a fost o provocare aproape disperată, un strigăt de dispreț blând („Cei care așteptați ca această lucrare să fie o declarație emfatică împotriva „Clubului” va fi complet înșelat.»). Almirall a procedat de parcă ar fi vrut doar să comenteze vreo asociere, din țesătura societății civile engleze: „Nu este de mirare, deci, că în toate Insulele Britanice și chiar în colonii și Dominiuni, o mare abundență de „cluburi” se gaseste bine asamblat, pentru toate obiectivele, nevoile si fleacurile vietii. Numai în Londra sunt cel puțin o sută de prim ordin [...]» Referindu-se în mod specific la entitate, el a comentat inocent: «Clubul Cobden nu este un grup de industriași sau un organism asemănător acestuia. Producătorii de la Manchester, Birmingan [Birmingham] sau Brad-fort [Bradford] au puține știri despre el și despre actele sale mai mult decât publicul larg. „ Clubul ” este eminamente politic; Oamenii politici sunt cei care îi împrumută principalul contingent, iar afilierea lui se numără printre asociațiile marelui Partid Liberal Britanic.» Pentru a-și prezenta programul, își cere scuze: „Chiar și ca oponenți ai unora dintre ideile pe care le-a propagat, nu putem să nu recunoaștem că Richard Cobden este una dintre marile figuri

ale secolului nostru”; «Apostol al ideilor de liber schimb, de pace, de neintervenție, de puterea comerțului cu cultură, nu s-a limitat la a le propaga în țara natală, ci în marile sale călătorii le-a răspândit în mare parte. a lumii civilizate”. Apoi și-a lăudat performanța în Liga Comerțului Echitabil, „sau Liga pentru comerț legitim sau perfect” și, pentru a termina, a făcut o listă de parteneri spanioli, cu nume precum Laureano Figuerola, „care a fost admis în 1869”, republicanul. liderul Emilio Castelar, sau liberalii Segismundo Moret și José de Echegaray.127 Pentru a elimina orice îndoială cu privire la intenția sa, a publicat și un articol în ziarul naționalist L'Arch de Sânt Martí, învinuind irlandezii pentru mizerile lor, pentru catolicismul lor încăpățânat retardant. , spre deosebire de evolutivismul protestant al vecinilor săi englezi și scoțieni.128 Dar, și mai rău, Almirall se dezvăluia într-un context supraexcitat, dincolo de propriile agitații, din moment ce, cu aproape un an mai devreme, noul cabinet Sagasta, venit la putere la sfârșitul lunii noiembrie 1885, desemnase un proeminent liber comerț la președinția Consiliului de Stat, tăindu-i astfel pe Balaguer și, prin extensie, pe protecționiștii din Barcelona. În ultimele zile ale lunii ianuarie 1886, prietenul său, publicistul, istoricul și protecționistul liberal coreligionist Lluís Cutchet i Font (1815-1892), i-a scris lui Don Víctor pentru a comenta că:

„[În sfârșit, conflictul a fost rezolvat, și în sensul că era ușor de prevăzut. În Spania există într-adevăr o singură putere adevărată, puterea de liber schimb susținută de toate guvernele, conservatoare sau liberale,] și, de asemenea, de Clubul Cobden!»129 Acum, la un moment dat, Almirall pretindea că conduce politica regionalistă catalană și, de asemenea, o admiră public. clubul Cobden ca model.

Pornind de la impresionantul sau baraj neo-cobdenian, declarațiile succesive ale lui Almirall au fost palme violente aduse mediului care îl înconjura, care, deloc surprinzător, au reacţionat aspru.130 Centrul Escolar Catalanista (o entitate nou creată, în octombrie 1886, din inițiativa unui Student sud-american și curând catalanizat, cu, printre alți parteneri, Manuel Folguera i Duran din Sabadell) s-a implicat într-o controversă cu Almirall care a avut repercusiuni, întrucât Almirall a insistat asupra criteriilor sale de politizare ideologică.131 Mai important, filiala Centrului. Catalã din Sabadell (un oras cu un puternic caracter catolic, casa parintelui Félix Sarda i Salvany si al fundamentalismului cel mai agresiv) s-a razvratit impotriva pretentiilor de superioritate doctrinara.132 In septembrie 1887, disidentii anti-almirallieni au facut-o foarte clar intr-un mod dur. manifest de ruptură: „Dacă, până la urmă, Centrul Catalã de Barcelona [...] dorește să proclame că este liberal și avansat și în favoarea faptului că Catalonia are un remediu pentru răul ei doar în doctrinele extrase din mari tratatatori din America și Europa”, că pe ei nu trebuie contat. Înainte, în iulie, avertiseră: „Vrem să fim curați, chiar dacă suntem puțini, pentru că așa vom fi mai uniți.”133

Furia lui Sabadell a adunat sprijin doctrinar printre notabili catalani, precum Bernat Torroja (1817-1908), un fost conservator și entuziast catalan, cu opinii exaltate contrare liberului schimb. Pe atunci primar al orașului natal, un centru de mare greutate industrială, reputația lui Torroja creștea recent, după o confruntare majoră cu guvernul. Așadar, declarațiile lui au fost luate în considerare. Pentru Torroja, „umanitarii de liber schimb” – se citește Almirall – nu au vrut să-și amintească că „dacă tratatul a fost semnat cu Punic Albion, era un canard [sic] de import britanic”, adăugând „[d]e din care nu remediază să sărăcească și să ruineze Irlanda bărbătească”. Iar punctul final, cu aluzie la Gibraltar: «A Angliei care a pus mâna pe trădătoare și, datorită reținerii ei, păstrează o bucată de teritoriu spaniol; au vrut ei să se aștepte la bogăție și bunăstare?’134

Privită prin prisma protecționistă, noua atitudine a lui Almirall părea să bată joc de agitația împotriva tratatului comercial cu Marea Britanie care dăduse naștere întregii inițiative Memorial degradează și dezvăluia astfel cinismul aparent al întreaga sa întreprindere politică. Imposibil, deci, de acceptat direcția ideologică a lui Almirall, așa cum a subliniat însuși Torroja.135

În consecință, toate filialele Centrului Catalã au fost separate, cu excepția –se pare – a celei de la Portbou, un terminal feroviar internațional cu o densitate excesivă de angajați și un loc cu o anumită reputaţie de spaniol.136

Odată cu scindarea și prăbușirea Centrului Catalã, cariera politică efectivă a lui Almirall a luat sfârșit. Dar a continuat în convingerea sa. În octombrie a aceluiaşi an,

Vorbind credincioșilor săi despre La poesia del regionalisme, el a declarat: „nobilul ideal uman de unitate nu a fost atins până acum și nici nu va fi atins vreodată atâta timp cât va merge pe calea impunerii prin forță, adică , atâta timp cât se dispensează de faptul soiurilor', o idee centrală pentru Almirall, după cum este evident, în mai multe moduri. Și a adăugat: «în domeniul politic, Imperiul sau Republica universală sunt pur și simplu aspirații absurde și deci imposibile. Toate popoarele cuceritoare, toți stăpânii războiului, nu au produs mai mult decât unități efemere, care au durat doar atâta timp cât mijloacele lor de reținere au fost superioare celor de expansiune ale subjugaților sau supușilor. Unitatea împotriva soiurilor a fost și va fi întotdeauna o chestiune de forță și nimic mai mult.»137 În concluzie: rezultatul final al provocării susținute Almirallian a fost divizarea Centrului Català și formarea Lliga de Catalunya, entitatea care va avea domina catalanismul din anii nouăzeci.138

Omagiu catalanist la o desfășurare anticipată a Coroanei

Dar, oricât de mult l-a înfuriat acest lucru pe Almirall, discursul „neo-australian” al „curtenilor” jocului floral” și al prietenilor lor a fost la fel de important ca și argumentul lor „particularist”. Mai mult, tema nostalgică a Coroanelor a servit, fără îndoială, la blocarea drumului către o relativă republicanizare a spectacolului „burghez” catalan.

De la moartea lui Alfonso al XII-lea la sfârșitul lunii noiembrie 1885, văduva sa, María Cristina de Habsburgo-Lorena, însărcinată, a acționat ca regentă în numele viitorului ei fiu. Născută Alfonso al XIII-lea ca rege în mai 1886, mama sa a continuat să

îndeplinească funcția de Coroană în timpul copilăriei, până când s-a exercitat oficial ca monarh constituțional, la vârsta de șaisprezece ani, în 1902. Nașterea unui descendent, pentru care liniștitor. , a produs numeroase manifestări de entuziasm popular în Madrid și în alte locuri, spre dezamăgirea explicită republicană.139 Astfel, mai ales în timpul primei copilărie a suveranului născut, sub mantia maternă regală a Mariei Cristina s-a răspândit o retorică monarhică extrem de formalistă, care a încercat pentru a uita unele dintre informalitățile Bourbon ale regretatului „rege romantic” și mai ales ale bunicii capricioase și detronate, încă în viață, la Paris. În felul lor, catalaniștii s-au alăturat atmosferei predominante a istoricismului neo-habsburgic care, în cele din urmă, a venit chiar din Austro-Ungaria.140

Celebrul Mesaj către Regina Regent, datat, fără a preciza data, în mai 1888 a fost rezultatul atâtor dezvăluiri ale sensibilității palatine, mai mult sau mai puțin improvizate. Adresat „SM D3 María-Cristina d'Habsburg-Lorraine, Regina Regenta a Spaniei” ca „contesă de Barcelona”, Mensaje a fost o inițiativă a lui Guimerá și Joan Pernianyer, care a putut fi livrată datorită deputatului monarhist și remarcabil.

jurisconsult Joan Maluquer i Viladot. Dar toată lumea știa că Eusebi Güell era interesat de chestiune, întrucât, cu ocazia vizitei regale, îl invitase pe regent să-și inaugureze noul palat (proiectat de arhitectul Gaudi și, de fapt, neterminat) între sărbători, cu un mare banchet în stil. Invitația elegantă a fost și o ofertă pentru Maria Cristina de a se întâlni cu crema Barcelonei, care avea să fie „printre noi” în calitate de suverană ea, susținând astfel cauza fiului ei, băiatul rege, despre care se temea că nu a venit. să domnească.141 În schimbul unei asemenea loialități manifeste, la egalitate cu celebra invitație din secolul al XVIII-lea a Mariei Tereza de Habsburg către nobilimea maghiară cu fiul ei Iosif în brațe, se putea recunoaște ceva pe latura regală a istoricului „. constituțional” cere catalană Așa cum în text i se spunea „contesei”: „De aceea spunem, doamnă, și o spunem cu inima bătând de speranță, că Arhiducesa Austriei, Contesa de Barcelona, s-a întors în Orașul nostru, așa cum am promis, deschizând încă o dată cartea istoriei noastre comunale și redeschizând odată cu ea procesul cauzei noastre naționale.»142 Mesajul se referea tocmai la mama Mariei Tereza, Elisabeta de Brunswick-Wolfenbüttel, care domnise la Barcelona și care a plecat, cu Carlos, regele catalanilor, pentru Viena, încheind cu înfrângerea din 1714, un an mai târziu, pierderea libertăților medievale ale Cataloniei. Acum, conform implicațiilor de la curte, o arhiducesă austriacă se întorcea în oraș atât ca rema, cât și ca contesă, cu puterea de a anula trecutul regretat.

Dincolo de intenția propagandistică, a fost o invitație pentru Maria Cristina, a cărei călătorie la Barcelona era anticipată pentru inaugurarea Expoziției Universale, astfel încât ea a exercitat și –nu este foarte clar cui– rolul de apărare pe care, cu vreo douăzeci de ani înainte, Împărăteasa Elisabeta (mai cunoscută astăzi prin diminutivul lui .Síssi) cântase înaintea augustului ei soț Francisco José, în numele maghiarilor și a

revendicărilor lor de autonomie. Precum a spus textul Missatgci'4i

Doamnă, catalanii care vă vorbesc transmit, prin mediere, un salut și o îmbrățișare de pace tuturor regiunilor caracteristice ale Spaniei, atât celor care sunt surori ale Cataloniei, cât și celor care sunt prin adopție. Și, întâmpinându-vă și dorindu-vă vouă și familiei dvs. ca aerul Cataloniei să fie plăcut, noi, care simțim dorul de patrie în interiorul patriei însăși, ne facem realitate aspirațiile, ne facem proprii cuvintele care înainte de a fi liberi [adică înainte de „Acordul" din 1866 care a instituit dubla Monarhie Austro-Ungară] fiii iubitori ai nobilii Ungare au trimis vorbă Majestăţii Austriei: „Condiția fundamentală a vieții noastre politice și a independenței noastre naționale este autonomia juridică și independența țării noastre. Prima noastră datorie este să ne dedicăm toate forțele pentru ca Ungaria să fie Ungaria și să aibă drepturile ei constituționale. Declarăm solemn că nu putem sacrifica niciunei considerații, oricărui interes

drepturi care rezultă din tratate, legi, decrete regale și jurăminte de încoronare."

Puteti vedea aspiratiile noastre rezumate aici.144

Astfel, în cadrul unei asemenea exaltări, regenta, în calitate de contesă din oficiu de Barcelona, a fost ridicată pe tronul spiritual al catalanismului ca regină a Jocs Floráis de Barcelona în 1888. Pentru a realiza fericita coincidență, data întâlnirii, provocând indignarea susținătorilor Almirall de la Centrul Catalá, care s-au desprins de festivitățile literare obișnuite și au celebrat pe cont propriu niște jocuri florale „răzvrătite" sub conducerea dramaturgului Soler Pitarra, considerat în mod obișnuit o „făptură" politică din Admirall. . Spre frustrarea lui, tăietura poetică alternativă nu a avut rezonanța anticipată.143

În sărbătoarea oficială, sub privirea reginei de două ori (constituțională și menestrelă) care a prezidat actul, Menéndez y Pelayo a rostit, în calitate de întreținător, un discurs de laudă a limbii catalane care părea să consacre un drum conservator către o eventuală recunoaștere. a limbii. Pentru a adăuga la iritarea almiralliană, uratul său părinte Collell a fost premiat pentru poezia sa Sacramental, celebră de atunci, cu apelul său înflăcărat și simbolic la autodeterminare falsificat cu îndrăzneală în limba naționaliștilor maghiari ai lui Kossuth și revoluția din 1848, preludiul violent. la "acordul" austro-ungar din 1867: Don't get the dret de viure, / drct that is not buy, not see. / Poplé que mereix ser lliure, / Sí no l'hi donen s'ho pren.U6

Apelul persistent la memoria habsburgică a regentului a avut un anumit efect. În anul următor, în 1889, când mergea să-i mulțumească reginei pentru intervenția ei în procesul privind articolul 15 din Codul civil, o delegație de juriști catalani (Manuel Duran i Bas, Josep Vilaseca i Mogas și Joan Maluquer i Viladot). doamna le-a spus cuvinte emoționante: „Am avut o datorie personală cu dragii mei catalani, care anul trecut atât Regele [copilul Alfonso XIII], cât și eu am fost acoperiți cu tot felul de atenție și afecțiune, și asta este tot ce am făcut, după

ce am găsit. tot felul de facilităţi în Guvern pentru a-mi facilita dorinţele”. Dar, în momentul rămas-bunului, când catalanii s-au dus să sărute mâna regală, regina a adăugat, cu cochetărie „austracistă”: „La revedere, domnilor; Nu mă îndoiesc că arhiducesa și apoi împărăteasa Isabella vor fi văzut din cer cu plăcere că am adunat cât mai mult mantaua pe care am dat-o miniștrilor de la Barcelona la îmbarcarea către Austria. S-a oferit să se întoarcă și nu a putut; M-am întors după ea. Datoria este achitată”. María Cristina se referea la soția arhiducelui Carlos, care, la părăsirea Barcelonei în 1713, la sfârșitul Războiului de Succesiune Spaniol, pentru a merge la încoronarea sa la Viena, și-a lăsat mantaua ca gaj, ca promisiune de întoarcere, datorită la temeri localnicilor că și-a abandonat credincioșii soartei lor, așa cum a fost. Potrivit lui Maluquer, explicând anecdota mult mai târziu: «Am părăsit prezența Reginei, am trecut pe lângă Sala de Grandes, iar în Salonul Roșu ne-am oprit o clipă și

ne punem întrebări. Atat Duran, cat si Bas, cat si Vilaseca, cat si eu insumi au aparut cu lacrimi de recunostinta in ochi. N-am simțit niciodată o asemenea emoție.”147 Dar, ani mai târziu, însuși Maluquer i Viladot a recunoscut că regina „demnă și prudentă” (care, conform aceleiași mărturii, cunoștea destulă catalană pentru a putea recita poezia religioasă a lui Verdaguer) „a schimbat conversația” cu povestea strămoșului său, pentru a evita impproprietatea unui comentariu politic.148

Aceste jocuri de palat ipotetice i se păreau o prostie solemnă pentru Almirall, așa cum echivalentele lor prusace i se păruseră mai devreme lui Bismarck. María Cristina, cunoscută popular sub numele de „Doña Virtudes”, era departe de a fi sisí, deoarece era un personaj mult mai complicat decât evlavioasa arhiducesă devenită regină spaniolă. Vag intelectual, de exemplu, Sissí a fost un admirator fervent al poetului Heine (i-a ridicat o statuie în palatul său din Corfu, Achillion, unde s-a refugiat de plictiseala lui Franz Joseph și a curții sale) și a fost extrem de critic față de reacționari. sau dușmani antisemiți.a poetului și a operei sale.149 Astfel de extravaganțe erau departe de sobrietatea Mariei Cristina. Cu toate acestea, oricât de banale ar fi fost apelurile catalane care zboară înalt la adresa regentei austro-spaniole, alternativa a fost la fel de inutilă. De fapt, intenția latentă de prozelitism republican pe care Almirall a găzduit a avut mult de-a face cu eventualul său eșec. În schema almiralliană, oricare ar fi sistemul politic spaniol, Catalonia, lipsită de „propia dinastie”, ar trebui să aibă o „organizare internă” republicană150. Alți republicani, precum Guell i Mercader, au redundat mai nuanțat în această abordare14. Blocate în lumea politică catalană solipsistă, astfel de distincții nu erau deloc banale. Catalanismul - odată pe drumul cel bun și mofturile republican-federale lăsate în urmă - nu a avut tendința de a pune la îndoială conținutul instituțional sau chiar politic al Statului, întrucât, din logică prudentă, nu-i plăcea să precizeze puterile statului și mult să le enumere pe cele regionale. . Pe baza acestei ultime demersuri, catalanismului i-a fost ușor să devină obsedat de detaliile formei teritoriale a puterii centrale și de derivatele ipotetice ale unei devoluții, până la uitarea că statul a existat152. Cu

alte cuvinte, a fost ușor. a găsi în catalanismul gândirii o tentație de omisiune, o cale mai mult sau mai puțin inconștientă a naționalismului radical sau a separatismului doctrinar, care insistând atât de mult asupra uneia dintre cele două cetățenie și/sau suveranități, aceasta a trecut implicit de la a fi dublă la a fi unică, dar pe cealaltă parte. Astfel, de exemplu, Josep Narcis Roca i Barreras, mai mult sau mai puțin contemporan cu Almirall (deși mai în vârstă, născut în 1830), dar uitat curând după moartea sa în 1891, a apelat la exemplele contrastante ale Ungariei și Irlandei pentru a urma un curs ideologic. .plăcută, dar deloc posibilă.153 O astfel de supraveghere a „suveranității” a fost observată imediat de ochii ostili și s-a transformat într-o dovadă copleșitoare de cinism sau de rea-credință, fapt din care concluziile desprinse puteau fi exponențiale. În cuvintele, exprimate în 1917, ale unui regionalist valencian în dialog cu - dar nu simpatic cu- Liga Regionalistă: «Lipsa de unitate

a gândirii și a afirmațiilor catalanismului este originea neînțelegerii fatale care cântărește asupra acestui grup militant.»154 Între timp, stânga (autonomistă, centralistă sau amfibie) a evitat dilema în felul său: s-a agățat de republicanism ca soluție pentru toate. boli imaginabile ale patriei, inclusiv contradicții teritoriale. În perspectiva sa, despre toate acestea s-ar putea vorbi ad nauseam în Cortele Constituante ale noului regim.

Ceea ce este banal la Madrid pare esențial la Barcelona

Propunerea lui Almirall avea, deci, mai mult sens pe termen lung decât pe termen scurt, dar era un sens negativ.155 În cadrul politic spaniol, inițiativa lui era lipsită de sens, cu excepția unui indiciu al trezirii catalaniste. După cum a remarcat cincisprezece ani mai târziu liderul liberal Segismundo Moret y Prendergast, renumit pentru simpatia sa foarte scăzută pentru regionalism: „până în 1885 nu existau date sau precedente care să dezvăluie existența unei tendințe politice [catalaniste], cu atât mai puțin o tendință politică. aspiraţie generală capabilă să producă evenimente contemporane». Ca o precizie în fața audienței sale de la Ateneo de Madrid, Moret a adăugat că: «[i]n 1885 a fost prezentată regelui D. Alfonso o expoziție în care a început teoria regionalistă; dar faptul a trecut atât de neobservat încât ar fi riscant să i se acorde alt sens decât cel al unei dorințe platonice, care a reapărut în timpul Expoziției de la Barcelona într-un document prezentat reginei regente, în care a fost invocat exemplul Ungariei pentru a justifica aspiratie regionala. Din Ungaria, care este un ghimpe în coasta Austriei! (Aprobare)."'56 De fapt, a fost un criteriu onorat, mai ales pentru liberali: când Romero Robledo, mereu gata să profite de „pericolul” catalan, a arătat în vremea lui Missatge reginei regente. , a fost replicat de Ministrul de serviciu în cabinetul Sagastino, Carlos Navarro y Rodrigo, șeful portofoliului Dezvoltare, că textul era doar o „extravaganță” care nu merita nicio îngrijorare.157 Pe scurt, nuanțele ideologice care părea atât de important în Barcelona evaporat în afara cadrului catalan. Sub privirea rece a liberalismului madrilen, întregul joc de distincții pe care Almirall l-a ținut înaintea lui Maspons sau Guimera a dispărut în nimic.

Chiar și văzute de la Barcelona cu alți ochi, gesturile și crizele de furie ale lui Almirall nu au fost foarte importante: potrivit Diario Mercantil, de exemplu, discursurile importante din 1888 la Barcelona, în lumina Expoziției Universale și înconjurând subiectul fierbinte. a votului universal și dilema dintre liberul schimb și protecționism au fost date de Pi y Margall, Cánovas de Castillo, Castelar și Romero Robledo, fără nicio mențiune despre Don Valenti.155 Mai mult, în discursul său, liderul federal Pi a vrut să adune ceva în rândul dărâmăturile despărțirii și eșecul Centrului Catalá. Cu binecunoscutele sale criterii de profesor, Pi și-a dictat lecția:

Alături de partidul federal a fost creat recent un altul sub denumirea de regionalist. Regionalismul și federalismul au ceva în comun și ceva diferit. Cele două coincid în autonomia regiunilor, iar acestea legate printr-o legătură federală, fiu al voinței spontane; Ele diferă prin aceea că regionalismul se bazează mai mult pe tradiție decât pe rațiune și nu vrea să fie legat de democrație și republică, mai degrabă susține că fiecare regiune, după ce s-a constituit, trebuie să poată decide asupra formei care îi place cel mai mult și să o recunoască. sau nu mai recunoașteți drepturile individului, iar federalismul este republican și democrat. Nu adăpostim ură sau prejudecăți de nici un fel față de regionaliști, care mai devreme sau mai târziu trebuie să ne fie frați, iar în momentele critice trebuie să ne ajute și noi trebuie să-i ajutăm; dar trebuie să-mi permiteți să fac observații, fiicele mele bune.
A căuta în tradiție fundamentul autonomiei regionale înseamnă a te condamna să te întorci în timp și să accepti limitele pe care regii trecuti le-au dat autonomiei regiunilor, lucru care mi se pare absurd. Mi-e teamă că așa le va părea și regionaliștilor înșiși, întrucât în memorialul de nemulțumiri pe care l-au adresat regentului nu cu multe luni în urmă, ei au cerut vot universal pentru alegerea magistraților lor, sufragiu care era departe de a exista atunci când Barcelona a căzut sub brațele victorioase ale lui Felipe V. Acest principiu, pe de altă parte, are ceva egoist, din moment ce se știe că nu puține regiuni din Spania nu au autonomie de revendicat față de regii lor și, având în vedere principiul regionalist, ar trebuie să trăiască în continuare sub tutela puterii centrale, la fel în domeniul politicii ca și în cel al economiei și al dreptului.
Continuându-și călătoria didactică, Pi a insistat: «Nu contestăm susținerea tradiției, ci o luăm ca bază și fundament al doctrinelor noastre. O derivăm din motivul că libertatea omului ne este înnăscută și ne spune că, dacă omul individual este liber, omul colectiv trebuie să fie liber și, în consecință, municipalitățile și regiunile. În plus, a adăugat el, cu o intenție usturătoare :
Noi, pe de altă parte, vedem în monarhie un anacronism, o rămășiță a vechiului regim de castă, o instituție incompatibilă cu demnitatea omului și cu suveranitatea poporului, o formă de guvernare care dă viitorul la voia întâmplării. , întrucât nici măcar nu știe să aleagă dintre diferiții succesori ai prințului o creație universală, întrucât conferă putere supremă femeilor și tinerilor fără barbă cărora dreptul comun le acordă drepturi

politice și chiar civile și nu am putea admite niciodată. , întrucât iraționalul și ilogicul nu pot[n] intra niciodată în dogma partidelor sensibile și demne.

După această afirmare de serios decor ideologic, Pi a asigurat că „într-o zi regionaliștii trebuie să recunoască dreptatea acestor observații”. Între timp, Pi pretindea că caută „armonia între regionaliști”, în timp ce le recomanda federaliștilor să nu continue pe calea proastă almiralliană, „ca să nu vă împărțiți niciodată, nici măcar din motive personale, care sunt întotdeauna periculoase.” 159 Apelul interesat piymargalliana a făcut-o. nu functioneaza.
În orice caz, după câteva încercări de relansare, opțiunea alnuralliană a naufragiat, definitiv, odată cu desființarea voluntară a Centrului Cataba în 1894, având în vedere o proeminență catalană situată mai degrabă în performanța rivalei sale, Lliga de Catalunya, iar în noua Unió Catalanista, înființată în 1891 și care urmărea declarația „constituentă” a Bazelor de la Manresa în anul următor.16” Pe scena catalană era evident că propunerii lui Almirall îi lipsea „ceva” care să funcționeze ca o chemare ideologică capabilă să articulând o mișcare politică de amploare, mai ales dintr-o perspectivă mai mult sau mai puțin tinerească, dornică de a găsi căi de promovare prin politică Din maturitatea sa ideologică, privind în urmă, Enríe Prat de la Riba nu a ezitat să sublinieze vina:
În marea carte a lui Almirall despre catalanism, toate capitolele primei părți, adevărata expunere și apărare empirică a catalanismului, pot fi separate de restul cărții în care se constituie teoria particularistă și se aplică problemei catalane. Unele nu au nevoie și nu-i servesc deloc pe ceilalți. Ele merg împreună în același volum, dar nu în același sistem doctrinar sau concepție. [...]
În partea dedicată catalanismului, cu câteva originalități remarcabile în expoziție, nu face altceva decât să colecteze ideile care pluteau în cercurile și tabelele scriitorilor, istoricilor și artiștilor. Opera lui personală, proprie, este cealaltă, este sistemul particularist. [...]
Eșecul capital al sistemului particularist este același cu cel al federalismului: nu ni se spune care entități urmează să formeze state mici sau care urmează să fie constituite ca federație și nici nu se preocupă de criteriile cu care ar trebui făcută această selecție. [...]
Faptele realizate îi leagă pe oameni atât de mult, cântăresc atât de mult asupra spiritului lor, încât existența separată într-un stat mai mult sau mai puțin independent din inima Evului Mediu sugera încă reformatorii noștri la mijlocul secolului al XIX-lea. Adevăratul principiu al clasificării a fost acesta. Vorbeau despre Castilla, León, Aragón, Catalonia, Asturias, Mallorca pentru că au fost state independente [sic] sau provincii mari în antichitate; Dar nimic mai mult. Nu mai era motiv. Acesta a fost grupul mare, fundamental al regionalismului. Când unitarienii vorbesc de regresie, de atavisme și se referă la faptul că Statul, despre existența Spaniei ca argument suprem, au avut dreptate. Statul viu cântărește mai mult, mult mai mult decât un grup de state moarte.161

Cu această abordare (sau ceva destul de asemănător), tânărul Prat s-a despărțit psihic de Almirall. După cum arătase Maria Maspons pe vremea ei, ideile lui Almirall nu erau atât de relevante în sine; era mai important felul în care trebuiau întoarse . Provocările sale puteau fi respinse fără costuri.162
Astfel, combinațiile contradictorii ale lui Almirall au deschis calea unei redefiniri a jocului de dreapta și stânga dintr-un naționalism catalan capabil să regândească categoriile ideologice obișnuite. În percepția lui Prat, Almirall nu era capabil să înțeleagă diferența gratuită dintre retorica istoristă, vag curtenească, despre dualismul „imperial” și un „imperialism” catalan autentic, impregnat de un sens transformator și susținut de experiența catalană a dezvoltării industriale. Pentru a da sens social și profunzime percepției sale, Prat s-a agățat de autodescoperirea societății civile catalane care i-a însoțit adolescența. Convingerea în excepționalitatea absolută a societății civile a fost destul de fantezică, dar, așa cum spune cunoscuta zicală italiană, dacă nu era adevărat, era bine inventată. Pentru Prat, Catalonia, tocmai pentru că era o „unitate culturală” vie, activă și, prin urmare, o națiune vie, conștientă de a fi așa, putea aspira să-și dicteze „imperiul”, o idee sau o imagine puternică, care era ceva mai mult decât unele decorațiuni medievale recuperate din garderoba trecutului. Almirall, oricât de mult voiau tinerii săi adepți să înțeleagă noua opțiune, fusese lăsat în urmă, fără a scăpa de niște criterii de secol al XIX-lea asupra republicanismului pe care el însuși le dovedise depășite.
În ciuda criticilor sale la adresa lui Almirall, Prat de la Riba a tăiat și cu cultivatorii metaforei literare seci, catalaniștii ziarului La Renaixensa (un ziar până în 1905, precum și un editorial). Acești istoriciști, grupați în jurul lui Guimera și a directorului ziarului, prietenul său inseparabil Pere Aldavert i Marto-rell (1850-1932), reușiseră să impună însăși noțiunea de Renaixença, așa cum indica numele companiei lor.163 Dar succesele lor. În plus, erau niște minți atât de lucide din punct de vedere politic încât, de exemplu, își puteau manifesta nostalgia pentru principatele dispărute la unificarea Italiei.164 Cu atâta dor ei arătau, cel puțin implicit, la restituirea Statelor Papale.165 Tocmai pentru că se simțeau identificați cu imperialismul contemporan, cu asprimea lui grosolană de ton, Prat se simțea modern, era la zi și nu dorea deloc să păstreze farmecul de secol al XIX-lea al catalanismului ca „cauză pierdută” romantică și melancolică. „, echivalent cu confederații sudici americani, papistii exilați sau chiar carliștii spanioli.
Totuși, la Prat a rămas un postgust curios, o tentație marcată de „mersul la Lima” și săritul peste dezbaterile greoaie, de a rezolva disputa subiacentă cu ceea ce multe decenii mai târziu avea să fie numit „puterile care sunt”: Coroana și, implicit, , armata. 166 Acesta a fost un aspect cheie al catalanismului care a fost mult mai prezent pentru observatorii din afara spațiului politic catalan, în cadrul căruia a fost ignorat. Mult uitat astăzi, Salvador Canals y Vilaró, născut în Puerto Rico în 1867, a fost un

analist politic acut, suflet al Nuestro Tiempo, cea mai importantă revistă de opinie din Madrid care a durat din 1901 până în 1927. În 1906, Canals, care atunci era maurist conservator și deputat de Valls, a remarcat, în dezbaterea parlamentară asupra Legii jurisdicțiilor, poziția complicată pe care o deținuseră catalaniștii. Fără niciun entuziasm pentru naționalismul catalan, în ciuda numelor lor de familie, Canals a considerat că:
Particularismele există notoriu în țară, poate că nu există alte sentimente colective decât acestea; poate că baza [acțiunii sociale care poate crea un adevărat sentiment colectiv național, viguros și eficient ca forță propulsoare a tuturor voințelor se află în ele; dar a aduce în Cameră, ca semnificație a fiecăruia, aceste particularisme, este, pentru mine, să afirm o stare de luptă, o situație de incompatibilitate care nu poate fi favorabilă niciunuia dintre interesele pe care fiecare răspunde în mod special de a le apăra. . [...] Catalanismul, doamnelor și domnilor, nu fusese niciodată un partid declarat monarhic, dar fusese un excelent factor guvernamental pentru Monarhie. Pentru că erau catalaniști, nu puțini republicani și carliști încetaseră să se mai comporte ca antimonarhiști. Catalanismul, în toate actele sale oficiale de la Restaurare aici, a fost semnificat printr-o mișcare de aderare la Tron; adepții săi s-au arătat, cel puțin, cetățeni loiali șefului statului și, foarte frecvent, supuși fervenți ai regelui. Catalanismul în 1885, în primul său act oficial după Restaurare, după discuții foarte importante purtate la Lonja de Barcelona, s-a apropiat de D. Alfonso al XII-lea și i-a dat produsul acelor deliberări, cuprinse într-un mesaj, care a fost gândirea catalană. în acel moment.
În 1888, când Regina Regenta a vizitat Barcelona pentru a inaugura Expoziția Cataloniei, tot felul de respecturi și manifestări sincere ale spiritului catalan, și la fel în 1893, în 1899, în 1900 și chiar în 1901; iar în 1904, catalanismul s-a confruntat cu o criză foarte gravă, care s-a încheiat doar cu aceste evenimente, pentru a nu interfera cu primirea entuziastă pe care a primit-o D. Alfonso XIII.167
Întrebarea implicită a lui Canals – și, în cele din urmă, teama lui – înainte de apropierea ipotetică a Lliga de republicani a fost dacă Republica va fi o modalitate alternativă de a porni de la vârful statului pentru a construi „Națiunea națiunilor”. Aceasta fusese aspirația confuză și contradictorie a lui Almirall. Propunerile „imperiale” ale lui Prat trebuiau să răspundă la această întrebare.

4. Prat și consecințele spaniole ale «unității culturale catalane»

Graţie „cultului personalităţii” orchestrat de noucentişti, Prat de la Riba a coborât în posteritate ca un taro ideologic distins, un adevărat „părinte fondator” în ceea ce priveşte gândirea naţionalistă. Dar, firesc, a fost o vreme când viitorul erou era un novice naiv, deschis la tot felul de influențe. De fapt, originalitatea gândirii sale era foarte relativă. El a știut să adune și să contopească într-un argument compact multe percepții și idei care pluteau, cu o mai mare sau mai mică recunoaștere, în mediul ideologic catalan al adolescenței sale. Povestea amuzantă

este spusă că, la vârsta de zece ani, Enríe și fratele său Josep, după ce au aflat despre o demonstrație de barretinaire în Barcelona, nu numai că i-au cerut mamei să le cumpere o haină atât de prețioasă, dar și-au forțat și colegii de clasă să poarte ea.de şcoală. Afacerea diplomelor Memorial a avut loc când Prat avea cincisprezece ani și locuia la Barcelona din toamna anului 1881, venind să-și termine bacalaureatul. Lecția oferită de astfel de antecedente a ajuns să fie că formula unui „imperiu" - fără ca nimeni să știe prea bine ce înseamnă acest lucru în practică- era cea mai bună alternativă la o republică pentru a înființa atât de mult „națiunea națiunilor", întrucât , printre alte avantaje, era posibil ca Coroana să o vadă cu ochi buni.

Piesele aşezate la locul lor, sau dispoziţia definitivă a puzzle-ului ideologic

O bună mostră din materialele pe care Prat le-a avut la dispoziție poate fi găsită în contribuția lui Josep Güell i Mercader, un cunoscut republican din Reus. Fost federalist (a lui era redactarea celebrului Pact de la Tortosa, atribuit de obicei lui Almirall, text din 1869 care revendica unitatea redescoperita a regatelor Coroanei Aragonului), de-a lungul timpului Güell i Mercader devenise un om de încredere al Castelar, liderul meliflu al „posibilismului" republican, curent puțin tentat de soluții federalizante. În căldura guvernării îndelungate a lui Sagast și a dezbaterii prelungite privind recuperarea votului universal masculin, poate că Castelar credea că era posibil, la fel cum Gladstone din Marea Britanie câștigase radicalii pentru el însuși, ca Don Práxedes să caute o acțiune similară. atracție: „Așa", a declarat tribuna „posibilistă" într-un discurs la Barcelona în octombrie 1888 —, pot fi miniștri ai Reginei Victoria, fără să piardă fața, republicani ca Brigth [sic: Bright], Dilke și Chamberlain.» În mediul industrial catalan, Castelar, cu liber-

cambismo light („Sunt de la școala liberului schimb, dar nu sunt din partidul liberului schimb"), a întâmpinat o rezistență tot mai mare și, după trei legislaturi în calitate de deputat la Barcelona, renunțase să-l reprezinte, în drum spre relativul abandon al politicii active, anunţat într-o cunoscută disertaţie în februarie a aceluiaşi 1888.' Evoluția lui Castelar, împreună cu realizarea așteptată a votului general (realizat în 1890), anunță așadar necesitatea unor noi viziuni.2

În ciuda castelarismului său, Güell avea reputația de a fi, conform unei expresii a vremii, catalan (literalmente un «catalanazo»).3 Din intersecția criteriilor circumstanțiale, Güell și-a produs lucrarea Lo regionalisme en la nacimiento, în presă. de La Renaixensa în 1889. Având în vedere situația politică din cadrul mișcării catalane, odată cu căderea răsunătoare a lui Almirall și apelurile dualiste la regent, textul lui Güell nu putea fi altceva decât o evaluare, în perspectivă, a eșecului epic Almiralliano, în opinia sa reprezentativă pentru ambiguităţile momentului.

Textul a început cu călătoria unui spectru politic prin harta politică europeană, într-un limbaj care amintea faimosul început al Manifestului Comunist (1848) de Marx și Engels: „Națiunile de astăzi trăiesc sub amenințarea particularismului. Aceasta apare

în Imperiul German și Austria, în Belgia, în Anglia, în Rusia și se remarcă în Italia în timp ce generația care, în scopuri pur politice, a creat unitatea dispare. Problema Orientului, în ciuda intereselor străine care se agită în el, se reduce la o luptă a popoarelor asuprite care tânjesc să trăiască independent și în raport cu modul lor natural de existență, despărțite de influența absorbantă a marilor națiuni. ” Dar aluzia lui implicită la evenimentele revoluționare cu patru decenii înainte a adus în discuție respingerea moștenirii unor astfel de antecedente: „Acel cosmopolitism care devenise la modă de la începutul acestui secol, și cu atât mai mult din 1848, dispare în fiecare zi”. A fost, pentru Güell, o abordare deja depășită: „De aceea este periculos să insistăm să guvernăm popoarele astăzi sub stăpânirea unui criteriu îngust și închis, sistematic și cu prejudecăți școlare: nu se poate face nici în sfera socială. , nici religios, nici politic, nici economic. Atractia din ce în ce mai mare a unui poetism fără încărcături ideologice excesive a indicat o politică de devoluție a puterii de la stat către cei guvernați: „Poporurile moderne optează cu hotărâre pentru a se constitui, pentru a se organiza numai pentru apărarea intereselor tuturor comune, și lăsând autonomie deplină a provinciilor sau regiunilor în tot ceea ce nu afectează bunăstarea generală.» Ca și Almirall, Güell i Mercader a susținut că: „Regionalismul, în terminologia politică a timpului nostru, nu este altceva decât o acceptare a particularismului”4.

Dar Güell nu s-a îndoit niciodată că Națiunea, ca instituție politică, este Spania; De aici, hotărârea sa de a încadra Lo regionalisme în naștere. Ca un bun catalan, el a înțeles că imaginea plată centralistă a țării promovată de naționalismul instituțional spaniol și faptul dur al țesutului social catalan atât de bine cunoscut de el nu prea coincideau. Din acest motiv, Güell a formulat) un portret al angrenajului

posibil între statul național și regiunea care s-a bazat pe echilibrul dintre unitate și diversitate, echilibru interesant evidențiat de concepte precum „încrederea în sine” și „stăpânirea justiției și a dreptului” care în curând avea să fie recuperate cu un alt sens. . În propriile sale cuvinte: „Unitatea unei națiuni în materie politică și administrativă, chiar dacă este supusă unor condiții rezonabile, presupune întotdeauna o reducere a drepturilor individuale și colective, o reducere inevitabilă dată fiind fatalitatea condiției sociale a omului care nu poate. poate fi atins dacă nu se face cu prețul libertății naturale.” Și a repetat: „Principiul capital al regionalismului este existența varietății în unitate”. Astfel, a considerat că: «Regionalismul este caracteristic popoarelor individualiste, și contrar socialismului. Orice manifestare a vieții regionale presupune inițiativa proprie, încredere în sine și retragerea din acea protecție, ceea ce nu este necesar în unele cazuri pentru menținerea dreptății și a dreptului împotriva capcanelor celor puternici, trebuie să fie un semn de inferioritate. și chiar sclavia. Păstrarea statului puternic, a statului atotputernic, este, în vremurile actuale, un pericol pentru ordinea socială.» Prin definiția sa, deci, regionalismul era „individualist și liberal”.5

Guell considera că structura socială catalană specială necesită un respect protector din partea unui stat de tip nou, deloc copleșitor cu societatea civilă și tendința ei pozitivă și productivă:

Fiecare oraș sau fiecare regiune care are individualitate istorică are dreptul civil organizat în mod natural în funcție de caracteristicile și nevoile sale. Dreptul civil catalan, de exemplu, este inspirat de libertate; Castiliană, în autoritate, și din moment ce instituțiile noastre, și în special obiceiurile noastre legale, sunt diferite de cele din Castilia, rezultă o organizație care este, de asemenea, diferită de familie și proprietate: o organizație care poate fi considerată de mulți ca fiind defectuoasă, că ne modelează admirabil modul de gândire și nevoile noastre economice, s-ar potrivi și mai bine dacă, în deplină posesie a autonomiei noastre în acest caz special, i-am putea oferi mobilitatea pe care o fac progresele ideilor juridice și nevoile societății moderne. indispensabil.

tu

Glieli a văzut o singură limită a unui asemenea particularism juridic: „Numai în unul din aspectele dreptului privat se poate face o excepție: în dreptul comercial. Comerțul este în esență cosmopolit”. În rest, puterea centrală trebuia să fie subordonată cererilor regionale. „Din cauza climei, a aptitudinilor deosebite ale locuitorilor săi, a topografiilor și altele, există regiuni care trăiesc, se poate spune, legate de existența anumitor tipuri de producție, de care nu se pot îndepărta. Statului revine, prin mijloacele pe care comunitatea le pune în mâna sa, să vegheze asupra dezvoltării intereselor naționale, [și] trebuie să devină și protectorul intereselor speciale ale fiecărei regiuni, mai ales când soarta regiunea depinde de ei. ea însăși,"6

Inversând în acest fel tendința istorică a statului, Güell a dezvoltat un fir de argumentare care a căutat să lege ideile regionalismului și spaniolismului: „O regiune va fi mai demnă de apreciere în fața patriei comune, cu atât mai bogată, cu atât mai pașnică va apărea. . Orașul, orașul sau regiunea care dă cele mai multe dovezi de civilizație, cel care dă cei mai meritori copii, care va fi cel mai regionalist. Și este de la sine înțeles că această doctrină trebuie să se aplice și individului. Cel mai patriotic -înțeles cuvântul în sensul corect- va fi cel mai bun dintre regionaliști.» Pentru a articula acest demers, a realizat un anumit joc de idei, în care se confirmă primatul societății civile asupra puterii politice: «Și patria în sensul propriu al cuvântului nu înseamnă națiune: patria este cuprinsă în națiune, întrucât statul este cuprins în societate; dar cea din urmă este concepută fără cea dintâi, precum patria este concepută fără naţionalitate.»7

Rezultatul argumentării sale a revenit, așadar, la interacțiunea necesară a unității și a pluralității: «Patria este una și variază în același timp. Cine neagă acum varietatea în unitate, în social, în politic, în economic, în literar, în orice?»

Conștient de interpretările greșite, Güell a vrut să clarifice că orice soluție regională ar fi compatibilă cu unitatea națională spaniolă, pentru a alunga sperietoarea separatismului. Comentând dreptul de a anula legislația generală în limitele teritoriului

regional, Güell s-a arătat foarte optimist, în cea mai bună tradiție a lui Calhoun: a denunțat „această doctrină a recunoașterii doar a celor cu caracter general ca legi ale națiunii”, în schimb de „particularism informator sau regionalism”, de teamă că aceasta ar amenința unitatea patriei. „O astfel de suspiciune este neîntemeiată, iar teama pe care o inspiră este adesea exagerată.”8 Era o afirmație care, în lumina teribilului război civil american din 1861-1865, nu putea fi justificată decât prin gândirea la tensiunea pașnică care a susținut Monarhia Austro-Ungară sau relaţiile interstatale din Germania. Cu alte cuvinte, un sistem confederai monarhic se profila , deși – în plină speculație care amintește de Almirall – părțile sale erau efectiv republicane.
Adevărul a fost că, potrivit lui Güell, toată opinia politică hispanica de la sfârșitul anilor 1980 a recunoscut în esență validitatea unei regionalizări de un fel:
Nu există printre noi un singur partid, de la cel mai autoritar la cel mai expansiv și liberal, care să nu scrie pe steagul său cuvintele: „descentralizare administrativă” și unele dintre ele, și cu siguranță nu cele avansate, chiar vorbesc de politică. autonomie chiar dacă se specifică unele la vechile jurisdicții ale provinciilor basce, Navarra și Catalonia și altele la un parlament pentru Cuba. Și întrucât descentralizarea administrativă fie nu înseamnă nimic, fie înseamnă recunoașterea explicită a unei părți esențiale a regionalismului, o asemenea unanimitate de opinii pe un punct atât de important demonstrează și pune dincolo de orice îndoială că există o convingere intimă că regionalismul nu este un pericol pentru unitate. al țării.

În fine, ce ar putea spune despre Catalonia, spaniolă până în oase și gata să-și ofere geniul și originalitatea matricei hispanice comune? Potrivit republicanului din Reus, un catalan fervent:
În ceea ce privește Catalonia, față de care neîncrederea și prevenirea cu privire la scopurile regionalismului sunt extreme, pentru că aceasta, sub toate aspectele care sunt cele mai semnificative aici, nu ar trebui să inspire grijă. Catalonia, atât de acuzată de a fi rebelă și separatistă, a fost întotdeauna și este astăzi cea mai autentic spaniolă dintre toate regiunile care alcătuiesc teritoriul național. Catalonia, descrisă de unii ca fiind exclusivistă și pasionată de izolare, este cea mai generoasă și mai extinsă orașe. Viața în toate manifestările ei naturale are un dublu caracter în Catalonia: dacă propriul nostru teritoriu este aspru și accidentat pentru a susține acea independență fertilă care izolează popoarele, pe de altă parte avem întinderea lungă de coastă maritime, marea este în esență comunicativă și prin el am primit întotdeauna influența inovatoare, iar prin el am răspândit respirația geniului nostru în întreaga lume. Catalonia este cea mai spaniolă dintre regiunile celtiberice, pentru că niciuna ca ea nu și-a văzut spaniolitatea pusă la încercare.9
Lectura din Lo regionalisme en la nacimé arată în ce măsură ideile și chiar expresiile („confiansa en sí mateix”) care, cu Prat, aveau să devină doctrina Ligii Regionaliste, erau deja aranjate în mediul politic catalan. Din abordări precum cele ale

lui Güell i Mercader, printre altele nerecunoscute în mod deosebit, Prat a putut să-și construiască sinteza specială, cu Almirall și opera sa ca antecedent depășit. Acolo unde Güell i Mercader, de exemplu, s-a pierdut în nuanțe despre regionalismul catalan în Națiunea Spaniolă, Prat a recompus aceleași elemente într-o construcție ideologică solidă. Güell și-a amintit un puzzle cu toate piesele sale disponibile, care aștepta să fie asamblat în versiunea finală de către Prat. Pentru tânărul Prat, Catalonia a fost, fără îndoială, o Națiune și, în același timp, Spania era foarte evident un Stat. Nu era nevoie să se mai gândească la asta; Văzut așa, totul se potrivește. Aparenta soluție la «Lo nacionalisme en l'Estat» (pentru a situa Prat în formula lui Güell), a fost găsită în formula «imperiu», o formă superioară de Stat și, în același timp, Națiune a națiunilor. În ochii lui Prat și a echipei de studenți ambițioși care l-au urmat, recunoașterea acestui adevăr patent avea să elibereze niște energii foarte puternice, care ar putea fi canalizate cu sarcina de a finaliza peninsula, atunci când Portugalia s-a alăturat unei noi Iberia sau Hispanla.

Astfel, de exemplu, mai târziu, în 1910, unul dintre cei mai importanți asociați politici ai săi, arhitectul Josep Puig i Cadafalch, născut la Mataró în 1867, l-a amintit într-un omagiu adus figurii lui Prat:

Azi este amuzant să spui asta. Secția de Arte Plastice a Centrului Școlar Catalan fusese pe punctul de a-mi acorda un vot de neîncredere pentru că am oferit

dat în catalană la o petrecere a școlii. A doua adunare a Uniunii Catalaniste a respins numele de naționalist.

În [întâlnirea Bazelor de la] Manresa a fost greu să rupă vechile modele, iar marii oameni se temeau să-și depășească prudentul provincialism.

Idealul formării unei Spanie, unind diferitele grupuri etnice în legături de federație, a fost considerat anacronic de către unul dintre cei mai autoriți oratori ai adunării. A revendica –a spus el– personalitatea respectivă a regiunilor care au constituit anterior naționalități independente și autonome, legând pactele cu care au fost unite, ar însemna să tulbure Istoria. Vorbind clar, în cea mai mare parte, Catalonia nu era o unitate vie, organică, personală, nu era un popor, o naționalitate, ci o parte a unei unități superioare sau cel mult un organ al unei ființe vii fără personalitate reală.10

Dorința lui Prat de sinteză prin „autoguvernare”

Având în vedere felul în care Prat l-a înțeles pe Almirall, cea mai importantă contribuție a inventatorului frustrat al lui Lo catalanismo a fost aceea de a deschide perspectiva închisă catalană către niște aeruri „anglo-saxone” care aveau implicații profunde, în timp ce, dacă a vrut sau nu, a ignorat. conţinutul republican.că au jucat un rol atât de important în importul ideologic din secolul al XIX-lea în Spania. Această fereastră exterioară a servit pentru a atrage promoții ulterioare care au circulat prin curtea Universității din Barcelona. Potrivit lui Prat:

Libertatea –spune [Almirall]– este cel mai mare bine al omului, dar nu poate fi absolută datorită faptului conviețuirii sociale,

iar limitările vin care se armonizează una cu alta. Cel mai bun sistem politic este cel care permite o mai mare libertate prin reducerea în continuare a limitărilor sale. Libertatea reprezintă principiul individual; egalitate socială sau colectivă; o varietate, cealaltă unitate; cu unul ne apropiem de polul „anarhiei” în sensul minimului de guvernare, cu celălalt ne rostogolim spre autoritarism. Libertatea franceză este egalitate, ea absoarbe, distruge varietăți, nivelează, zdrobește; Libertatea engleză este adevărata libertate, este autoguvernare, sau autoguvernare, recunoscută de oameni, corporații, municipalități și toate entitățile sociale: este principiul autonomiei. În autoguvernare se găsește maximul de libertate cu minimele limitări. Organizația politică care realizează sistematic acest ideal este statul compus, format din state mici, asociate sau federate, cu suveranitate proprie pentru viața internă a fiecăruia și o suveranitate delegată pentru reprezentarea externă, război și marina, viața comercială, drepturi. persoane fizice, comunicații, valută, greutăți și măsuri; Stare compozită care încurajează varietatea și, cu varietate, lupta,

și, cu luptă, progres, adăugând toate avantajele statelor mici cu puterea și avantajele statelor mari.11

Pentru Prat, era imperativ să epureze noțiunea de autoguvernare – atât în sensul ei colectiv, cât și individual – de artizanatul republican și democratic care o susținea, oricât de mult încercase deja Almirall să „ascundă” ideea. Filtrul ales de Prat a fost faimosul Joseph de Maistre, care a murit la Torino în 1821, un nobil savoiard și agent diplomatic al regelui Sardiniei, un tenace adversar intelectual al Revoluției Franceze și un teoretician remarcabil al contrarevoluției.12 Deja înainte. , ideile dure ale Conde de Maistre au fost dezvăluite în Catalonia de către publicistul moderat Joan Mañé i Flaquer (1823-1901), așa că Prat a adunat ceea ce a fost mai mult decât semănat. Una peste alta, tânărul Prat a făcut o lectură foarte îndrăzneață a lui Maistre, interpretându-l drept un romantic, apărător al țesăturii sociale în fața puterii:

Și iată, încă o dată privirea înapoi era a privi înainte, către un viitor care atunci era îndepărtat și deloc imaginabil; Iată cum, trecând în urmă în ochii contemporanilor săi, De Maestre [sic] s-a dovedit a fi un precursor al celor din posteritate, care văd în el pe unul dintre inițiatorii marii renașteri medievale; renașterii căreia i-au dat un avânt viguros scriitori iluștri de tendințe cele mai opuse, de la Chateaubriand la Renan, de la Thierry la Littré, de la Schlegel la Violet-le-Duc, de la Walter Scott și Mac-Pherson la actualii simboliști și decadenți, de la Leplay chiar și pe cei mai exagerați pozitiviști; puternică renaștere medievală deja în toate sferele ordinului ideologic sau științific, întotdeauna precursor al celei practice, și al cărei simptome inconfundabile sunt: discreditarea Revoluției franceze, a raționalismului apnonist și a renașterii păgâne; reabilitarea complet terminată a istoriei medievale, tendința irezistibilă la viața corporativă, la familia souche, la regimul reprezentativ, la organizarea socială a muncii, la autoguvernare, la exaltarea obiceiului în detrimentul dreptului scris; ruinarea marilor naționalități și ridicarea viguroasă a adevăratelor

naționalități, naturale sau etnice, numite în mod fals mici patrii', reînnoirea filozofiei scolastice sau a credinței religioase, cultul profesat stilurilor gotic și romantic, să Prerafaelitismul artelor, renașterea literaturilor care și-au avut splendoarea în Evul Mediu, chiar și aceleași secte, întunecate și indefinibile, de un misticism pestriț și haotic, cu suita lui de demoniaci și sataniști; dar și mai mult decât atât, evoluția literaturii care, rupând rigiditatea, rigiditatea pseudo-clasică, deja sătulă de distracții romantice și murdărie naturalistă, oscilează între un realism sănătos și un misticism filosofic transcendental, și dă preferință substanței în detrimentul forma, la spiritualitatea ideii exprimate despre volup

pur sensibilă sau materială a formelor roz în care arta clasică a făcut-o să se încarneze.13
Datorită utilizării imaginative a lui Maistre, Prat a reușit să preia ideea de auto-guvernare fără a fi nevoit să cedeze mai mult decât minimul strict (dacă ceva) democrației franceze, dar, în același timp, percepția sa. l-a lăsat deschis relației dintre viziunea națiunii ca „un organism al cercurilor locale” tipică juriștilor germani și adoptată de conservatorii englezi.14
Prin cererea de autoguvernare, Prat a transformat idealul lui Almirall în ceva faptic; de unde sensul naţionalist al reinterpretării sale. Din ideea de „unitate culturală” s-a dedus ceea ce a fost considerat nucleul ireductibil al „conceptului naționalist al națiunii”. În cuvintele unui student actual al gândirii politice: „Se dovedește atunci că în limbajul naționalismului „națiunea” are un sens prin care unui anumit grup de oameni i se atribuie autoritatea sau competența legitimă de a guverna un anumit domeniu în măsura dorit..»15 Sensul definiției este amfibologic, deoarece poate fi înțeles în termeni abstracti și colectivi sau ca o formulare puternic politică. Tot așa a vrut să-și situeze Prat propunerea.
Tocmai noțiunea de autoguvernare („autoguvernare” sau „autoguvernare”) și accesul la gândirea politică liberală cu rădăcini protestante au permis lui Prat să teoretizeze „unitatea culturală” a Cataloniei pe baza obiceiurilor sale pozitive de muncă. , a stilului său de a face lucrurile, a modului său de viață. Dacă catalanii aveau un mod de a trăi atât de specific al lor, un autentic u>ay catalan al Ufei, atunci ei erau, fără îndoială, o națiune în cel mai adevărat sens al cuvântului, la fel ca cele mai avansate societăți de pe planetă, în special cea care avea a măturat pretențiile impunătoare ale „nobilei” Spaniei, atât de reticente față de bunele obiceiuri „burgheze” ale economiei, tăcerii și muncii obstinate. În treacăt, desigur, a susținut, prin reinterpretare, un concept notabil al republicanilor.
Aceasta însemna că discursul „naționalist instituțional” al liberalismului spaniol și, prin extensie, al republicanilor, putea fi răsturnat pentru a profita de posibilele întorsături asupra „unirii” hispanice dezirabile, spre deosebire de unitarismul centralist forțat. O astfel de abordare era deja comună în catalanism. În 1891, de exemplu, proeminentul purtător

de cuvânt Sebastià Farnés, când apăra educația în catalană, a susținut:
Iată cât de subversiv, mai clar, separatist, faptul de a ne declara în afara Spaniei tuturor celor care avem o mare onoare să vorbim o limbă care nu este spaniola. Pentru că unitatea care se propovăduiește de la Madrid și pe care o recomandă legea educației este o unitate sui generis, o unitate care este în contradicție cu unirea.

Așa cum într-o zi unitatea religioasă, unitatea catolică proclamată în Spania a fost sentința de alungare pentru mauri și evrei, unitatea limbii naționale, unitatea limbii castiliane, este sentința despărțirii tuturor popoarelor pe care le vorbesc. o altă limbă decât așa-zisa spaniolă. Cu singura diferență că Catalonia nu a fost cucerită de Castilia, ci a fost unită cu condiția respectării și a fi respectate și că este hotărâtă să pună în aplicare pactele pe care istoria și natura le-au sancționat de comun acord.
Astfel, unitatea „lingvistică” (sau „culturală”) era mai importantă decât unitarismul politic. Păstrarea acelei „unități” istorice catalane a depășit orice argument de eficacitate: „În rest, noi catalanii nu vom discuta niciodată problema unității din punct de vedere utilitar. Poate că ar fi mai profitabil, mai convenabil, mai ales în Castilia, ca toată Spania să vorbească spaniola. Noi credem și Catalonia crede –mai rău pentru legiuitor dacă nu crede așa– că în domeniul patriotismului este convenabil, este o datorie, să dispensezi de partea utilitaristică: aici utilul este de obicei dușmanul bun, al dreptului, al celui demn.”16 „Unitatea culturală” catalană trebuia păstrată tocmai pentru că întruchipa stilul de viață harnic, „burghez” al catalanilor. Până la un anumit punct, valoarea sa rezidă tocmai în faptul că a fost contrar tendinței de secole a statului.
În același timp, Prat a știut să combine contrariile ideologice. Ea a încorporat ceea ce a devenit inima revoluționară a programului federal (conținutul său „masonic”, ca să spunem într-un fel), care urmărea să schimbe cele mai interiorizate comportamente sociale și tânjea la realizarea unei „reforme” religioase sau spirituale. în Spania, în curs din secolul al XVI-lea. Dar el l-a contopit cu cel mai extrem opus, care era schema carlistă, dar eliminând tocmai ceea ce era cel mai dinamic în ea: conținutul ei catolic, „cezaropapismul” sau cererea de fuziune a „tronului și altarului”. Carlismul era singura tradiție politică hispanică care vorbise despre „imperiu”, chiar dacă era superficial, încărcată de nostalgie pentru structura politică a Vechiului Regim anterioară constituționalismului. Catolicismul mai moderat presupunea că minimul ar fi recunoașterea hegemoniei bisericești în societatea civilă și rolul cultural și politic mai mare acordat credincioșilor, în mod ideal ca militanți împotriva necredincioșilor și împotriva păcatului. Din această perspectivă, potrivit istoricului și preotului Casimir Martí, „coexistența tolerantă care a început odată cu restaurarea a fost o opțiune pur strategică, care a făcut concesii, dar nu a încetat să se sprijine pe convingerea că statul trebuie să fie confesional catolic și că Biserica trebuia să-și exercite tutela asupra gândirii și obiceiurilor populației”.17 De aici, spre exemplu,

obsesia antimasonică, întrucât lojele ofereau perspectiva unei societăți civile alternative, agresiv laice.
O abordare catolică mai mult sau mai puțin ambiguă ar putea oferi, în imprecizia conceptuală a vremii (între anii opt și nouăzeci), o interpretare

Această afirmație includea percepția despre „declinul” castilian avansată atât de notoriu de către Almirall, împreună cu o critică mai radicală a tradiționalismului său decât cea carlistă cu privire la motivele pierderii puterii. Din acest punct de vedere, tradiția cea mai autentică rezida în regiuni și era evident că esența autenticității era religia strămoșilor. În cuvintele pronunțate în 1890 în fața Joventut Católica de Barcelona de Josep Estanyol y Coloni, profesor de drept canonic la Universitatea din Barcelona, care, doi ani mai târziu, avea să fie delegat la Adunarea de la Manresa:
Și este greu de ghicit cauza prosternarii în care este cufundată naționalitatea spaniolă? Nu, cu siguranță. Ea nu este alta decât faptul că bărbații care o guvernează au stagnat izvoarele din care a venit măreția ei, revarsând în câmpurile ei apele izvoarelor străine, care dacă ar fi bune pentru fertilizarea altor regiuni, corup seva din care ei. sunt hrănite.instituţiile venerate înrădăcinate în acest pământ bogat. Să o spunem mai limpede: gloria Spaniei s-a datorat vitalității tipice și caracteristice pe care, la înființarea regatului, a contribuit fiecare dintre regiunile componente; iar ruina naţiunii se datorează tendinţei unitare şi centralizatoare, care, anihilând cu un zel tot mai mare şi tot mai copleşitor orice iniţiativă particularistă, a avut ca unică aspiraţie aceea de a deprima forţele vii ale naţiunii, supunându-le un singur model şi la acelaşi nivel, chiar dacă aceasta a fost înjosirea morală şi materială a ţării.18
Pe scurt (și fără a comenta fragilitatea evidentă a unor concepte precum „națiune” sau „naționalitate”), regionalismul a fost apărarea tradiției autentice, cu convingerea că adevărata societate civilă a continuat să fie învelită în mantia Sfintei Mame Biserici, nu putea exista un impuls unitar mai bun decât acesta. Persoana care s-a remarcat cel mai mult pentru criticarea lui Almirall în acest sens poate să fi fost preotul Josep Torras i Bages, născut lângă Vilafranca del Penedés în 1846 și ridicat episcop de Vie în 1899, numit de conservatorul catalan Manuel Duran i Bas, pe atunci ministru. a harului și a dreptății. Torras și-a luat doctoratul la Universitatea din Barcelona în 1869, sub umbra revoluției de anul precedent, iar amintirea acelor vremuri tulburi nu l-a părăsit niciodată. Dar a fost și discipol al lui Lloréns i Barba și poate de la un astfel de profesor -ca el, vilanfranqués- a învățat că „bunul simț” al scotienilor putea fi aplicat și împotriva moștenirii proaste a iluminismului.19 În orice caz, a colaborat cu și preoții Collell și Verdaguer în La Vcu de Montserrat din 1880, dorind mereu, așa cum era logic, să susțină bune lucrări catolice, precum mileniul de la Montserrat în acel an sau restaurarea mănăstirii Kipoll în 1886. Dar era gata să lupte și împotriva pretențiilor publice și, mai rău, a intențiilor ascunse ale lui Almirall.

Notele sale de lectură despre marea operă almiralliană au marcat ferocitatea intimă a criticii sale. Pentru Torras, Almirall s-a contrazis din nou și din nou. Dorința almiralliană de a respinge universalismul catolic l-a determinat pe republicanul istoric să apere un „particularism” total insuficient. Potrivit lui Torras: „Dorând să distrugă unitarismul, [Almirall] nu face distincție între interesele temporale ale tuturor ordinelor, care prin natura lor sunt particulariste, și principiile care guvernează spiritul uman, care prin însăși esența lor sunt una [adică universale]”. El a respins-o cu dispreț: „Particularismul este pentru știință, ceea ce este miniatura pentru artă, adică [abordările lui Almirall între pozitivism și metafizică] nu sunt nici știință adevărată, nici artă adevărată.”20
Acest criteriu s-a manifestat ca o respingere a propunerilor politice ale lui Lo cata-lauisme. Potrivit lui Torras, cu o observație exactă, Almirall „s-a îndrăgostit foarte precis de libertatea anglo-saxonă”: „Toată lumea știe că aceste libertăți anglo-saxone pe care Almirall le iubește atât de mult s-au născut într-un moment al unității esențialelor și de aceea varietatea nu există în ele.” este distructivă. Și este libertatea obișnuită cu mare precizie, întrucât este libertate secundum habituai, adică după circulația țării. De aceea, ceea ce este libertatea acolo ar putea fi tiranie aici, iar libertatea constă în a putea păstra propria personalitate fără impuneri străine.”21 Influentul preot, deci, considera că orice import de modele străine este pernicios, deși admitea că studiul exemplelor străine ar putea fi instructiv, atâta timp cât s-a făcut cu o prudență extremă, lucru pe care, în opinia sa, Almirall nu l-a respectat:
Procedura noastră nu este sistematică, nici scrisul nostru nu este un raționament a priori, ci întotdeauna bazat pe ceea ce este real și existent. Importul formelor străine este în esență în contradicție cu regionalismul, studiul lor este întotdeauna oportun, dar adoptarea lor este convenabilă doar în detaliu propriu și după adevărata naturalizare. Astfel, țăranii plantează viță de vie americană doar când filoxera le mănâncă pe cele ale țării, iar odată ce încearcă dacă încearcă, și chiar și așa, Dumnezeu le-a dat puterea de a conserva vița pământului. Nefericit este cel care pentru a trăi trebuie să cerșească în afara casei, și asta cu atât mai mult în ordinea morală decât în cea materială.22
În note private, Torras a insistat asupra bunătății înnăscute a sistemului propriu al pământului, cu reguli care provin din practica socială catalană și, în cazuri extreme, salvate din istoria acestuia: «Regionaliștii sunt primii care se ridică împotriva tiraniei erorii politicianului din secolul al XIX-lea, deziluzionat de o libertate pur teoretică, obiect și materie de literatură; au căutat libertatea practică ca mijloc de dezvoltare a vieții reale, înlocuind guvernarea mandarinelor cu guvernarea elementelor naturale superioare ale pământului, și nu prin imitarea acelei reguli de origine care a dat stabilitate și a închis descendența anglo-saxonă, ci ca efect produs de contemplarea constituţiei catalane în vremuri bune

la urma urmei, mai ales artizanul barcelonez, care este atât de legat de modul actual de a fi.»23

„imperialismul" nuanțat al lui Torras i B vârste

Poziția publică a părintelui Torras a fost prezentată cel mai elocvent în lucrarea sa bine-cunoscută, dar puțin citită, La tradició catalana, din 1892. A fost scrisă în mod conștient ca o replică la Lo Catalanisme a lui Almirall (deși evitând confruntarea deschisă).24 La tradició Catalana cultura a fost rezumată pentru totdeauna printr-un pseudo-citat emblematic, absent din corpul extins al operei sale: «Catalunia va fi creștină [înțeleasă ca catolică] sau nu va fi».25 Torras, de asemenea autor al Considerations sociologiques sobre el. regionalisme în 1893, era foarte dat eseismului pe probleme politice, chiar și pe probleme mai mult sau mai puțin banale. El era, de exemplu, convins de importanța controlului producției artistice, din cauza semnificației morale a acesteia pentru societate.

În realitate, cu o perspectivă neotomistă, Torras a încercat să articuleze o schemă ideală, la fel de radicală, în felul său, precum cea pe care Almirall ar fi putut-o formula. Tonas a avut în vedere o „restaurare" pe scară largă care, începând cu restabilirea puterii temporale a papalității (ștersă de ocupația italiană a Romei în 1871), va continua să reconstruiască sistemul politic anterior Revoluției Franceze. Această întoarcere politică ar fi exemplificată în special de Sfântul Imperiu Roman al Națiunii Germane, care a servit drept cheie pentru întreaga schemă torrasiană.

Pe de o parte, structura divină a dat definiția: „Biserica este regionalistă pentru că este veșnică. [...] Religia, repetăm din nou, este o perfecțiune supranaturală a naturii și, din acest motiv, caută entități naturale mai mult decât pe cele politice, religia mai mult decât Statul pentru că este divin naturalistă. Constituția dată imperiului său veșnic de Domnul nostru Iisus Hristos se adaptează în mod admirabil acestui principiu."26 La aceasta, cu opoziția de prudență, s-a adăugat obișnuitul avertisment bisericesc: „Nu, religia și credința noastră regionalistă se naște din aceeași credință. , nu are nici un obiect politic și nici nu vizează altceva decât binele oamenilor."27 Mai mult, viziunea lui profetică, cu ochii ațintiți spre scopuri nepământene, l-a condus la niște batjocuri stimulatoare, care au servit drept stimulent. păcătoșilor săi.cititori: «Limba catalană, care în curând va tăcea în parlamente și se va îneca în literatură, rămânând dedicată numai slujirii lui Dumnezeu și familiei.»28

Pe baza acestor considerații, Torras a confundat intenționat „restaurarea" (adică criteriile antirevoluționare din 1815 și, implicit, sistemul predominant în Spania de la sfârșitul anului 1874), cu cererea de libertate a liberalilor, pentru a crea o definiție alternativă. După cum a subliniat în prologul său din 1906 la cea de-a doua ediție a La tradició catalana: „Să vorbim despre restaurare, trezire, reînnoire, libertatea popoarelor și sub aceste nume și cu...

Concepte care semnifică diferite situații ale unui popor care trăiește neapărat tradiția; iar restaurarea, reînnoirea și

libertatea nu sunt altceva decât revendicarea tradiției unui popor, adică a unui spirit propriu care rezistă nobil disparitiei; a unui mod de a fi uman care nu vrea să fie confundat cu o formă universală, teoretică și lipsită de viață.»29 Această conștientizare care a depășit simpla cetățenie liberală, deși părea altfel, a întărit /<1 patria comuna, argumenta Torras, într-un mod oarecum. exercițiu alunecos de flexibilitate.30 Mai relevant pentru el, revoluția și regionalismul erau antitetice, opuse prin definiție.31
Pornind de la ceea ce el considera a fi o distincție fundamentală între legăturile politice și apostolice la care este supusă regiunea, Torras i Bages și-a marcat, într-un mod foarte născocit, preferințele sale politice:
Imperiul Roman a fost iubit de Pontificat, în ciuda persecuțiilor cu care l-a chinuit: împărații au început și au continuat adesea războiul împotriva puterii apostolice: și cu toate acestea, acesta din urmă, imitându-l pe Dumnezeu, care nu vrea până la moarte. al păcătosului, dar să se convertească și să trăiască, până în ziua de azi lucrează pentru existența acestei mari puteri politice pentru ca ea să mențină unitatea între neamuri, făcând-o centrul celorlalți membri politici. Cardinalul Consalvi, la Congresul de la Viena [1815], a cerut în mod solemn, în numele Papei [Pius al VII-lea], reînnoirea Sfântului Imperiu Roman, iar când suveranii i-au respins propunerea el a protestat împotriva refuzului. Pius al IX-lea, răspunzând la înștiințarea noului Împărat [germană, în 1871), a răspuns cu un limbaj expresiv, acceptând acea reconstituire făcută cu acordul prinților și al orașelor libere ale Germaniei, iar astăzi Europa își amintește și acum cuvântul prințului. lui Bismarck, recunoscător pentru bunele oficii ale lui Leon al XIII-lea pentru binele mai mare al Imperiului German, declarând în celebrul discurs din 22 aprilie 1887 că unchiul poate considera Papalitatea în mod absolut ca o putere străină... [sic], care este o instituție care are, la rândul ei, un caracter german [original italic].
Aceste cuvinte cele mai glorioase din gura unui om de stat protestant, sunt o întărire a ceea ce am spus anterior despre caracterul național pe care l-a luat credința universală a umanității, adică credința catolică, în fiecare țară; sunt, așadar, dovada posibilității reconcilierii antinomiei dintre unitate și multiplicitate, în timp ce cuvintele lui Pius al IX-lea, bucurându-se de reconstituirea Imperiului cu consimțământul prinților și orașelor libere ale Germaniei, demonstrează simpatia Bisericii față de regiunile, cărora le place să se vadă protejate, dar nu uniformizate și aliniate de sistemele a priori ale constructorilor moderni de națiuni. Observați diferența dintre uniformismul noilor imperii liberale și caracterul regionalist al Imperiului tradițional, amintiți-vă de constituția pe care a avut-o de secole sub binecuvântarea și consacrarea succesorului Sfântului Petru, și nu asta-

va manifesta pasiunea Bisericii pentru marile unitati juridice, necesare pentru ca omenirea sa ajunga la un anumit grad de civilizatie; dar întotdeauna cu conservarea regiunilor care, create de Providență, nu pot fi distruse de mâna omului,

existența lor fiind cerută de armonie, integritate și bună ordine socială.32
Pentru a rezuma, o lipsă de definiție aparent foarte afirmativă, prin asumarea pretinsei continuare susținute de ascendentul prusac față de imperiile anterioare (din care a venit cel de-al Doilea Reich), dar mai degrabă oprirea decât binecuvântarea Kul-íuRa/np/bismarckiano, nici sfârşitul de a indica preferinţe lumeşti şi trecătoare când Sfânta Maică Biserică preferă întotdeauna să gândească în termeni de secole sau, mai bine, de milenii. Totuși, după cum a observat persoana care a studiat cel mai sistematic gândirea lui Torras în ultima vreme, istoricul ecleziastic Oriol Colomer (care este și o rudă îndepărtată): Torras i Bages ar dori refacerea societății creștine cu recuperarea universalismului creștin printr-un anumit imperialism (într-un sens apropiat de instituția Sfântului Imperiu Romano-Germanic) și prin ceea ce am putea numi un caesar-papism spiritual, moral și legale. [...] Unul dintre motivele pentru care Torras i Bages vorbește în favoarea unui „neo-imperiu” tradițional (similar cu Sfântul Imperiu) este apărarea autonomiei vieții religioase, ca în vechea societate feudală, adică nu menţinută ci atacată de imperialismul absolut, liberal dar centralist şi uniformitar.33
Cu o bună logică eclezială, poziția lui Torras nu era departe de cea a Papei Leon al XIII-lea, a cărui domnie de douăzeci și cinci de ani, între 1878 și 1903, a coincis cu cea mai activă perioadă din viața prelatului catalan. Potrivit unui istoric al politicii italiene de atunci, papa Pecci era convins că misiunea Bisericii nu era „doar mântuirea sufletelor, ci și a societății umane”. Astfel, el a fost „inspirat de „marele vis al imperialismului catolic”, ceea ce a însemnat un rol central pentru Papalitate în politica internațională, deși din micul palat Vatican, fără pământurile anexate moștenirii Sfântului Petru de către noul stat italian. .34 Având în vedere abordarea globală a Supremului Pontif, criteriile părintelui Torras nu puteau fi mai puține, deși ar putea fi mai suspicios decât Sfântul Părinte în ceea ce privește potențialul francezilor de a schimba lucrurile și, cu o mai puțin inspirată, a privit mai mult. la cunoscuta prietenie romană cu Coroana Apostolică a Habsburgilor din Viena.
În lumina parțialității consacrate a Sfântului Scaun față de dubla Monarhie, trebuie deci luate în considerare criteriile „neo-imperiale” ale preotului catalan. Având în vedere simpatia pentru coroanele compozite, considerația lui Torras față de organizația spaniolă, logic, a fost similară cu gustul său pentru mai mult sau mai puțin.

Medieval: „Statele antice erau o adevărată federație de regiuni: regele Spaniei, de exemplu, era regele Castiliei și Aragonului, conte de Barcelona, domn de Vizcaya etc.; distrus de mai multe ori acel mod de a fi, dus în mod firesc la succesiunea secolelor, iau naștere statele moderne uniformitare, vâsla Spaniei sau Republica Franceză, una și indivizibilă, iar națiunea, mai mult decât un corp bine organizat, cu viață de propriu în fiecare membru, este un organ, sau mai bine zis, o mașinărie care fără acțiune proprie este îndreptată spre capriciul celor care exercită guvernarea.»35 Bunătatea schemei inițiale răspundea unui

criteriu divin favorizat: căci ecleziastic și viitor eseist mitizat, de exemplu, pe Jaime I, Cuceritorul și-a proiectat posesiunile sub conducerea unei idei: „o predestinare deosebită l-a determinat să modeleze perfect statele care formau vechea Coroană a Aragonului.”36 În cadrul acelei ordine, el a considerat că : «forţa principiului autorităţii este o garanţie a libertăţii, iar din acest motiv regionalismul, condiţie firească a vieţii spontane şi libere, necesită o autoritate puternică». A concluzionat: «catalanii erau foarte fericiți, date fiind curentele vremii, cu împăratul Carlos V».37
Poziționat în vremea lui, Torras a scos în evidență cu insistență exemplele austriece și germane („Regiunile austriece au dat dovadă de adevărată energie pentru binele limbilor lor, împotriva tiraniei liberalilor acelui imperiu care doreau să-i supună pe toți limbii germane”). , ceea ce ar putea duce la anumite analogii.38 Așa cum scria în însemnările sale inedite, prelatul Vicente a considerat că varietatea hispanica este aceeași sau, cel puțin, comparabilă cu fondul național al monarhiei habsburgice duale: «Spania noastră este o legiune. a oraselor Providența nu greșește niciodată, nici măcar atunci când i-a pus într-un teritoriu și i-a reunit. Varietatea și contrastul nu au fost stabilite de Dumnezeu pentru discordie , ci pentru armonie.”39 O astfel de părtinire catolică pentru Austro-Ungaria ca model nu ar trebui să fie surprinzătoare. În 1881, pentru întronarea Fecioarei din Montserrat ca „patrona a Cataloniei” de către moștenirea cardinală a Papei Leon al XIII-lea, coroana care a umplut Moreneta, proiectată de arhitectul diecezan Francese de Paula del Villar și realizată de către pla -terero Joan Sunyol, a fost realizată sub inspirația evidentă a piesei pe care Rudolf al II-lea de Habsburg o făcuse pentru a-și onora capul uns în 1602. Analogia era atât de vizibilă încât, la Barcelona, s-a speculat că forma ruptă a lui piesa de bijuterie montserratina se referea la aceeași diviziune a Monarhiei Dunării.411
Dar analogiile austriece aveau limitele lor. Deși naționalismul catalan de mai târziu a susținut altfel, Torras nu a fost echivalent cu contemporanul său relativ Josip Juraj Strossmayer (1815-1905), episcop de Djakovo și ecleziastic care a devenit faimos pentru opoziția sa hotărâtă față de doctrina infailibilității papale la Conciliul de la Vatican din 1869-. 1870, amintit ca un om luminat, deloc intolerant sau fanatic, nici măcar de către cei care nu simpatizau cu versiunea sa croată a pan-naționalismului slav de sud, capabil să corespundă pe larg cu liberalul Gladstone, un protestant ferm.41 În fața acestui fapt. cerere mare pentru o cale specială

Criticul Eduard Valenti Fiol a rezumat munca lui Torres cu mare luciditate:
Construcției liberale a unei Catalonie antice care în instituțiile sale prefigurau deja vremurile moderne, Torras s-a opus altuia. Ca orice tradiție formulată doctrinar, punctul de plecare este prezentul. Din trecut ele evocă, corect interpretate, acele elemente capabile să justifice pozițiile actuale. Am spus deja care era preocuparea fundamentală a lui Torras: menținerea societății sub ascultarea Bisericii. În consecință, trebuie să arate că Catalonia este în esență

creștină. Chiar mai mult: Biserica este, prin principiu, regionalistă, iar Torras demonstrează acest lucru cu argumente la fel de curioase precum exemplul Sfântului Pavel, care nu a scris scrisori către supușii Imperiului Roman sau Imperiului Persan, ci locuitorilor din Corint. sau Salonic; sau exemplul enciclicilor lui Leon al XIII-lea care, referindu-se la societas perfecta, folosesc cuvântul civitas –care după Torras înseamnă „regiune”–, în loc să vorbească de societates, regna sau res publicae.42
Pe scurt, obiectivul torresibagesian nu au fost instituțiile, ci, în bună logică catolică, societatea civilă. Rezumandu-si ideile in privat, el sustinea «Catalizarea autoritatilor sociale: preoti, proprietari, producatori, industriasi, comercianti». Și a adăugat: „În Catalonia regionalismul trebuie să fie meșteșuguri, așa cum era vechiul regim catalan; cea mai bună formă politică este cea care se identifică cel mai strâns cu forma socială.”43
Tocmai din acest motiv, cea mai puternică opinie etatistă, de exemplu, marchizul de Olivart, titlu papal din 1882, dar expert în drept internațional, a răspuns imediat. , în 1892, lui Torras: „această amintire, această conștiință va fi atât de venerabilă și frumoasă cât îți dorești, dar nu va înceta niciodată să fie o entitate socială și nu va deveni niciodată politică sau legală.”44 Mai târziu, Olivart, din Congresul Deputaților, de asemenea, nu a fost de acord cu orice dualism asimetric și a cerut „această libertate pentru regiune, această descentralizare administrativă, această adevărată autoguvernare [...] pentru toate popoarele Spaniei”.45
În lucrările sale personale, Torras reflectă pentru sine: «A fost, deci, o contradicție să scrie La Tradició Catalana? Nu în sensul în care am făcut-o, deoarece am studiat în principal spiritul tradiției, nu forma.» În opinia sa, propria sa carte era nimic mai puțin decât „legătura dintre Taine și Saint Thomas” (apropo, un indiciu clar al impactului sociologului francez și al ideilor sale anglomane).46 Teza predominanței catolice istorice în țesătura socială promovată de Torras ar fi produs «l'imperi deis Sants», după cuvintele părintelui iezuit Ignasi Casanovas i Cainprubí, (1872-1936) cel mai distins și devotat exeget al său (precum savant al balinezei și succesor al lui). celebrul episcop viceense ca mărturisitor al maturului Prat).47
În La tradició catalana, sociologul tenace și tonsurat a afirmat moștenirea pozitivă a unei țesături religioase catalane, a cărei supraviețuire s-ar supune mai mult stilului sensibil.

dominicani (ca însuși Torras) decât la periculoasa emotivitate franciscană care a început în Catalonia cu Ramón Llull.48 Într-adevăr, din perspectivă teologică, s-ar putea susține că toate curentele ideologice ale Cataloniei contemporane (fie carlism, republicanism anticlerical, catalanism sau militant libertarianismul) au fost chiliastice, într-un fel sau altul ancorate în convingerea că parusia era iminentă, sfârșitul timpului odată cu venirea domniei milenare pe pământ. De aici rezultă tautologia doctrinară irevocabilă care le este comună4.
Prin urmare, lupta lui Torras cu Almirall nu a fost atât pentru reforma statului și sensul final al acestuia, cât pentru controlul societății civile, care era ceea ce îngrijora cu adevărat pe om de biserică. Prin urmare, el a indicat că „liberă

este națiunea Statelor Unite ale Americii, cel mai cunoscut dintre toate este cât de mult este respectată crucea lui Hristos acolo”; ceva asemănător s-a adăugat despre Marea Britanie sau dependențele ei, cum ar fi coloniile australiene, a căror confederație era deja considerată de la sine înțeles.5’ Catolicii se tem că un triumf almirallian ar aduce nenorocirile anticlericale franceze „sub un jug crud” („și este că acolo prevalează secta duşmană a lui Hristos şi, prin urmare, este incapabilă să dea adevărată libertate poporului, pe care îl exploatează ca foştii domni pe robii lor”), l-a determinat pe Torras să sublinieze pericolul masonic, mai ales în mediul naiv jocfloralenc. : «Masoneria distruge istoria, sau mai bine zis, anulează istoria, ca acțiunea dizolvatoare a unui acid.»51
Participarea lui Almirall și ai lui la regionalismul catalan – conform definiției torrasiane a regiunii și a funcțiilor sale spirituale – era împotriva naturii, o urâciune virtuală a lui Dumnezeu. Torras și-a explicat repudierea lui Almirall într-o descriere a greșelilor sale, cu o notă de subsol pentru a evita orice neînțelegere:
Considerarea sistemului intelectual al poporului nostru nu este de acord cu doctrina modernă expusă de vreun scriitor al renașterii noastre. Moda hegeliană a pătruns și în Catalonia și, sub pretextul combaterii spiritului sistematic și abstract, s-a propovăduit pentru construcția socială a Cataloniei, adeptul excesiv pentru generalizare, ultima evoluție panteistă, cea mai absolută generalizare, criticând în același timp poporul castilian. al idealismului, generalizării și prieten al abstracțiunilor, se propune ca simbol al catalanismului, poate fără să-și dea seama de apartenența sa, Ideea Hegeliană, adică îndumnezeirea omului, a omului din sine, fără lege, creând o catalană anormală, în etimologic. sensul cuvântului, încercând în zadar să modelăm rasa noastră realistă și practică cu Ideea abstrusă și falsă, deși grandioasă, a filosofului visător al Germaniei: măreția acestei idei a vrăjit poate pe niște spirite care Crezându-se și proclamându-se a fi. pozitiviști, ei simt seducția concupiscenței raționale și cu mare încântare se dăruiesc speculațiilor spiritului. A proclama că scopul social este libertatea nu este doar anarhic, dizolvant, o negare a legăturii sociale, ci și o contradicție absolută, deoarece libertatea este o facultate, un mijloc, iar un mijloc nu poate fi niciodată un scop. Dacă libertatea ar fi sfârșitul societății umane, al societății

mai perfectă ar fi cea a popoarelor sălbatice, care nu au încuietori, nicio legătură sau lege care să împiedice libertatea individuală.52
În plus, Torras a vrut să infirme presupusul rasism almirállian, cu problema că el însuși a acceptat conceptul într-un mod atenuat, așa cum arată reiterarea termenului, în mod pozitiv, ca rasă catalană. Sensul oarecum contradictoriu al argumentului său poate fi văzut:
Poate cuiva i se pare o tendință materialistă să dorească să prezinte tipuri naționale în ordinea spirituală, deoarece diferitele rase fizice oferă tipuri; dar experiența învață că există diferențe importante în gândirea diferitelor popoare; iar

filosofia demonstrează motivul acestor diferenţe. Fără a apela la popoarele răsăritene, al căror spirit este atât de diferit de cele ale Occidentului, privind popoarele Europei, atât din antichitate, cât și din timpurile moderne, toate caracterizează gândirea egiptenilor, prin măreția și fixitatea lor, spiritul grecesc pentru eleganță, pentru grația originalității și pentru ușurința de a forma sisteme, iar poporul roman a proclamat universal că posedă un criteriu practic, serios, ordonat, profitând de toate elementele, așa cum i-a fost destinat Providenței să servească drept bază pentru o civilizație universală și eternă. Și chiar și popoarele moderne, toate tăiate, cu mai mult sau mai puțină fidelitate, după același tipar, care este Hristos, se prezintă în ochii unui om observator cu diferențe tipice. Corpulența, părul și barba blondă, și ochii albaștri ai nordicii, precum și corpul mic, privirea de foc și mișcarea nervoasă a sudicilor, sunt semne ale diferențelor interne dintre unii și ceilalți, iar tipurile lor fizice denotă, în general vorbind, , diversităţi de spirit. Circumstanțele materiale influențează spiritul uman, deoarece ele îl animă, forma substanțială a corpului, așa cum ne învață filosofia corectă, este trezită la viața rațională prin stimuli materiali, nu numai în capacitatea sa sensibilă, comună cărnii și spiritului. , ci în facultatea sa volitivă și chiar în cea intelectuală, cea mai nobilă dintre toate și care după aceea trebuie să fie lumina care luminează toată operația umană și guvernează toți stimulii care trebuie să îi fie supuși.
Dar, în cele din urmă, Torras a găsit firul pentru a stabili distincția și i-a dat lui Almirall o lecție de sociologie:
De aici rezultă importanța rasei căreia îi aparțin, condițiile geografice și topografice ale țării în care locuiesc, modul în care își desfășoară activitățile, forma politică cu care guvernează și importanța în formarea gândirii. a unui popor.mai mult decât orice, predestinare divină. Este imposibil să nu recunoaștem o predestinare în popoare, precum dogma catolică

El ne spune că se întâmplă cu indivizii: poate mai vizibil la cei dintâi decât la cei din urmă, a căror existență este temporară și lumească, spre deosebire de indivizi, pentru care viața pământească și temporară este o parte nesemnificativă a existenței lor. Materialul este întotdeauna subordonat spiritualului: aceasta este legea creației și chiar și la omul materialist, la filozoful care nu admite spiritul, spiritul este cel care îl guvernează; schimba spiritul, adica gandul, care este functionarea si viata celui dintâi, si vei fi schimbat omul; nu va mai fi materialist. Iar deasupra acestei legi a guvernării umane, există o altă lege supremă, legea legilor, stimulul stimulilor, prima cauză a oricărei mișcări individuale și sociale, care este predestinația divină. Rasa, poziţia geografică, toate celelalte condiţii materiale au o valoare foarte relativă în spiritul unui popor; De aceea, Capmany a spus, în profunzime, tratând această întrebare în alți termeni, că în multe puncte condițiile în care locuia poporul nostru erau aceleași cu cele ale Castiliei și, totuși, contrastau activitatea, harnicia și economia cetatenii nostri.cu calitati

opuse din tara Castilia; și a adăugat: ia un băiat catalan după ce se va naște în țara aceea de leneși și va ieși leneș ca ei/3
Dar clerul nu și-a dat seama că același argument sociologic ar putea fi folosit împotriva lui, pentru a anula toată greutatea argumentului său și a reduce pretenția sa de monopol catolic sfințit la o dimensiune minimă.
Sunt o sinteză prațiană specială de materie și antimaterie
În ciuda nuanțelor sale și a amintirii sale filtrate despre „imperiul” ca antecedent pozitiv al tuturor politicilor liberale și negative, în fața combinației doctrinare a lui Prat, doctrina lui Torras, atât de des citată ca antecedent al politicii Ligii Regionaliste, s-a regăsit într-un situaţie paralelă cu cea a lui Almirall în mâinile lui Prat. Atât Torras, cât și Almirall s-au redus la puncte de plecare, antecedente glorioase sau căi de acces la noul adevăr, în timp ce schema lui Prat se baza pe o adevărată deplasare a centrului de greutate argumentai. Pentru a realiza sinteza sa de materie și antimaterie, Prat a anulat glumele de dezbatere dintre stânga și dreapta din secolul al XIX-lea și le-a înlocuit cu „unitatea culturală” a națiunii. Drepturile individuale erau o simplă abstractizare, de neconceput fără societatea civilă în care erau efectiv exercitate. Biserica Catolică a făcut parte din aceeași societate civilă, respectată, chiar stimată și privilegiată; dar ar fi absurd și nerealist să pretindem că trebuie să fie în mod necesar singura sa articulație, nici măcar centrul. Toți, credincioși și atei, clerical și anticlerical, fie că au vrut sau nu, au făcut parte din societatea civilă catalană. Acest lucru era guvernat de liniile directoare obișnuite care erau în mod specific catalane, în măsura în care acestea

– pe vremea lui Prat – nu existau în alte părți ale Spaniei. În consecință, forțele opuse, expresie a extremelor aceleiași identități catalane, au întruchipat o relație istorică mai durabilă decât interesele individuale pretinse de republicanism și mai concretă decât apelul divin sau metafizic al catolicilor. Deși Almirall dăduse tonul, ca și Moise, i se interzisese să intre în țara promisă. Nu chiar și Prat și însoțitorii săi, care se așteptau să experimenteze revelația lor:
[...] Am văzut spiritul național, caracterul național, gândirea națională; am văzut dreptul, am văzut limba; și de limbaj, drept și organism; Din gândirea și caracterul și spiritul național, am tras Neamul, adică o societate de oameni care vorbesc propria limbă și au același spirit care se manifestă ca una și caracteristică în toată viața comunității.
Și am văzut mai multe; Am văzut că Catalonia avea propria limbă, lege, artă; că avea un spirit naţional, un caracter naţional, o gândire naţională; Catalonia era, atunci, o națiune. Iar sentimentul de patrie, viu în toți catalanii, ne-a făcut să simțim că patria și națiunea sunt același lucru, vii în toți catalanii, și că Catalonia era națiunea noastră, așa cum era patria noastră.
Dacă a fi patrie, dacă a fi națiune însemna să ai o limbă, o concepție juridică, un simț al artei propriu, dacă însemna să ai spirit, caracter, gânduri naționale, existența națiunii sau a

patriei era un fapt firesc precum existența omului, indiferent de drepturile care i-au fost recunoscute. [...]
În felul acesta au dispărut în mintea noastră confuziile pe care imprecizia limbajului folosit le-a dat naștere aproape tuturor. Statul era fundamental diferențiat de Națiune, deoarece statul era o organizație politică, o putere independentă în străinătate, supremă în interior cu forță materială de oameni și bani pentru a-și menține independența și autoritatea. Unul nu putea fi identificat cu celălalt, așa cum s-a făcut aproape întotdeauna, chiar și de către aceiași patrioți catalani care au spus sau au scris „Națiunea Catalană” în sensul unui Stat Catalan independent. [...]
Ajungem astfel la ideea clară și distinctă a naționalității, la concepția acelei unități sociale primare, fundamentale, destinate să fie în societatea mondială, în umanitate, ceea ce este omul pentru societatea civilă.54
Într-adevăr, pentru Prat, societatea civilă era la fel de mult naționalitatea cât și Națiunea, o abordare care l-a lăsat mult în urmă pe Almirall. Pentru Prat, a însemnat stabilirea unei graniţe foarte flexibile între regionalism, depăşit ca stadion, şi naţionalism?' Miezul argumentației lui Pratiano a fost, ca și toate ale lui, foarte calculate: așa fiind, catalanismul, deși conștient de a fi o „unitate culturală” completă, a fost întotdeauna, tocmai de aceea, naționalist, deși nevoile tactice ale poliției -

Etica l-ar obliga să acţioneze într-un mod regionalist. Mai mult, cu „unitatea culturală” ca punct de plecare, catalanismul s-ar putea bucura de ambele părți ale ambiguității sale esențiale: ar putea fi în interior, pentru un public catalan, un naționalism, dar în exterior, pentru un public spaniol, ar putea fi un naționalism. regionalism, fără a suferi nicio contradicţie pentru acesta. S-ar putea, drept consecință directă, să confunde tactica și strategia atât cât era oportun, fără a contraveni propriei definiții sau regulilor sale de identitate. Identificarea societății civile cu națiunea a avut avantajul suplimentar de a înlătura orice nevoie sau ambiție de a mobiliza mari majorități sociale. Dimpotrivă, s-au interesat de selecția, de canalizarea sentimentelor sau plângerilor în etape prin filtrul asociativ, probabil mai sensibil decât administrația de stat. Odată stabilită premisa structurală, s-a oferit o „politică înaltă”, concepută de la Barcelona și nu de la Madrid, cu un scenariu în care societatea civilă vorbea ca egală cu Statul, dar fără a concepe ca validă individuarea săracilor și analfabeților. protest în mediul rural sau în oraș.56 Era, așadar, o opțiune conștientă de sine pentru cei care se prezentau ca elite noi și alternative.
La fel ca ceilalți „regeneraționisti” hispanici – în special așa-numiții „noventayochiști” care lăudau peisajul steril castilian –, Prat propunea o „revoluție națională” care pleca de la preeminența identității pentru a concepe comunitatea politică a viitorului. Era o noțiune nouă, tipică secolului XX. Înaintea contemporanilor săi spanioli, avantajul lui Prat și al mișcării politice pe care a lansat-o a fost că catalanismul a putut pleca de la asumarea unei „unități culturale” pentru a aspira la articularea sa politică ulterioară, în timp ce diferitele

naționalisme spaniole de dreapta și „unitatea” axată pe stânga ca scop final, de a înzestra Statul cu autenticitate, care a fost punctul său de plecare. În afară de invidia logică, pentru că unii au ceea ce vor ceilalți și invers, aceste presupuneri încrucișate cu privire la organicitatea sau tangibilitatea Națiunii și a puterii au făcut dialogul dintre catalanism și spaniolism mereu dificil, deoarece semnificațiile sunt diferite ale cuvintelor tale cheie.
Abordarea naționalistă: cererea pentru o „unitate culturală” în detrimentul catolicilor
Lucrurile iau timp. Prat de la Riba avea nevoie de o marjă (mai mult de un deceniu) pentru a-și maturiza «ideea catalană», îmbinând «particularismul» cu «unitatea culturală», și pentru a formula ce fel de autonomie ar fi de dorit în ce cadru de stat. A început cu o perspectivă simplă, nu foarte diferită de cea a multor alții din Unió Catalanista. Apoi a devenit mai separatist, întotdeauna în felul său. Și, în cele din urmă, a văzut lumina: Catalonia a fost o unitate în diversitatea hispanică.57
Din moment ce stânga a conceput societatea în termeni de conflict mai mare, tendința de a teoretiza caracterul unitar al relației sociale a venit de la dreapta.

Fără îndoială, a existat un conținut ultramontan puternic în multe dintre cele mai proeminente componente ale Renaixeuça. Joaquim Rubio i Ors, Lo Gayter del Llobre^at, a salutat anul revoluționar 1868 cu traducerea unei lucrări care justifica Syllabus of Errors a lui Pius al IX-lea , cu tot denunțul său asupra modernității greșite, pretinzând și pentru sine toată proeminența și-a pus numele într-o literă mai mare decât cea acordată autorului. Pretenția lucrării era nimic mai puțin decât recunoașterea preeminenței absolute a Bisericii Romane în societatea civilă și a autonomiei sale clare în fața puterii publice.58
Într-o societate mică, care era într-adevăr foarte divizată, dușmanii se cunoșteau și se recunoșteau perfect. Mañé i Flaquer, de exemplu, a devenit celebru pentru a rezuma, cu exemple la fel de locale precum iezuiții și Mosso de l'Esquadra, teza contelui de Maistre din Du Pape, potrivit căreia singurele elemente esențiale pentru buna guvernare erau Sfântul Părinte iar călăul. Răspunsul la asemenea sentimente din partea Junta Revoluționară din Barcelona, care a apărut în septembrie 1868, condusă de Josep Anselm Clavé, a fost ferm: corpul Mossos a fost dizolvat și Societatea lui Isus a fost expulzată59. După revoluție, în 1880, înainte de reorganizarea jandarmeriei catalane veche de o sută de ani, Mañé tot repeta: «Cum se repara atâtea dezastre, cum se distruge virusul imorității inoculat în sânge spaniol? — Acest lucru se remediază, [...], cu o mulțime de iezuiți și o mulțime de tineri din escadrilă.»611 Nu este, așadar, de mirare că Mañé a condus un sector de opinie care detesta atât de mult liberalismul, care nu avea încredere în Cánovas. iar Restaurarea alfonsina.61
Mañé căuta o coloană vertebrală în religie, adăugată la rigoarea statului, pe care dinamica revoluționară începută odată cu invazia napoleonică și, mai târziu, ravagiile dizolvate ale industrializării manufacturiere au șters țesutul social catalan.

În acest sens, portretul moral pe care i l-a trasat poetul Joan Maragall este foarte revelator:
Pentru el religia, pe lângă faptul că o mărturisește cu sinceritate și smerenie în jurisdicția sa individuală fără să se arate, nici să-i placă să vorbească prea mult în acest sens, era mai presus de orice disciplina socială, sau, mai degrabă, temelia tuturor disciplinelor. Astfel, s-a supus hotărât, orbește, tuturor dispozițiilor Bisericii, date după autoritățile și ierarhiile ei, pentru ceea ce reprezentau, și fără a discuta despre înțelepciunea personală a celui care le-a exercitat. În privința acestor lucruri, el credea mai mult într-un preot, oricât de mic, decât în Rege: mai mult într-un episcop decât într-un preot și mai mult în Papa decât în episcopi, oricât de mult îl considera inferior fii un Solomon și superior de unul personal negat. Și tocmai pentru el, în aceasta ca și în orice altceva, principiul autorității era ca aerul de care avea nevoie pentru a trăi orice societate; și astfel avea un mare respect pentru orice organizație proporțional cu puterea acelui principiu în interiorul acesteia. De aceea era atât de îndrăgostit de armata și de rânduielile ei și atât de puțin de milițiile și armamentul popular; de aceea admira instituţii atât de rigide

zile ca Mozos de Escuadra; și din acest motiv era irezistibil atras de tot ceea ce vedea o organizație puternică, deși era cea a societăților secrete, pe care a luptat mereu pentru scopurile lor revoluționare, deși admira adesea organizarea mijloacelor ei. De aceea s-a luptat atât de mult cu ei, pentru că i-au atras privirile.62
Dar grupul cel mai înzestrat intelectual de conducere catolica au fost inuntanyesos (la propriu, „cei de la munte”, adică ai „Muntelui”) catalan. De fapt, în ultima treime a secolului al XIX-lea, acești vigatani (sau vicenses) au încercat să transforme Vie în capitala Cataloniei tradiționale în fața poluării care venea din portul și fabrica Barcelona și din initja inuntanya industrială care înconjura. it.63 Căci Din perspective hotărât urbane, precum cea a celor mai suspicioși republicani ai presupuselor manipulări ecleziastice, propunerea ιήχαίαηα nu a fost altceva decât reconversia carlismului -marea expresie politică a Muntanya în deceniile precedente- la o opțiune clericală mai ductilă. . Cu toate acestea, privind înapoi de la confluența care a fost maturizarea catalanismului politic, jocul viratili se dezvăluie a fi mult mai complex.
Marele protagonist literar al acestei opțiuni a fost părintele Jacint Verdaguer i Salitalo, născut la Folgueroles (Osona) în 1845, cel mai mare poet al Renașterii și poate ultimul poet epic cu valoare literară din Spania. Dar adevăratul spirit al grupului a fost prietenul său Monseniorul Jaunie Collell i Bancells, născut la Vie în 1846, tot un poet dar și un publicist neobosit, cu orga sa La Veu de Montserrat64. Ca autor, Collell a avut înțelepciunea de a combina un foarte exaltat și combativ, cu un mesaj relativ călduț; în mediul puțin analitic al catalanismului, o astfel de combinație a fost foarte eficientă, mai ales pentru apărarea limbii catalane.65 De exemplu, când a vorbit despre La unitat de Catalunya la Jocurile Florale ale Asociației Catalane de la Lérida în 1899, canonicul a declamat împotriva „muzelor

curte ale unei Monarhii în plin declin” și „broaștelor jurnalistice din Manzanares care, simțind vremea rea, au început să strige cu mândrie împotriva separatismului catalaniștilor”, să se întrebe: „când va fi mișcarea autonomistă. care s-a trezit și își câștigă voce în Catalonia? Când va triumfa cauza catalană, care și-a formulat clar și clar programul autonomist, asupra celor din interiorul fricoși și al celor din afară suspicioși? Eu cred că înainte de a o cere, trebuie să o câștigăm, trebuie să cucerim autonomia. Voi explica." Si adaugat:
A cere autonomia Ordinului Regal, ca cineva care cere modificarea tarifelor, este o copilărie ridicolă, nepotrivită pentru un popor formal. Autonomia Cataloniei trebuie să ajungă prin impunere și nu se va impune până când noi, ucidem diviziunile de partid, o resursă puternică a strategiei centraliste; doborând, dezactivând peste tot caciquismo despotic cu organizația

Organizare perfectă în toate domeniile forțelor active ale țării, având grijă să fim foarte catalani, curățându-ne de influențele exotice și elementele morbide care ne-au intrat în sânge, să știm să demonstrăm în toate sferele vieții sociale și politice că Catalonia este potrivite pentru sclf-guvernarea. [...]
Dacă vor veni noi complicații și ne amenință noi dezastre, noi catalanii care cerem autonomie nu vom fi de vină; și ne dorim, pentru că vrem să ne regenerăm cu adevărat; pentru că a fi regenerat, înțelegem, înseamnă atât cât a fi născut din nou, adică a fi ceea ce am fost, un popor liber cu legi proprii, un popor bine stăpânit, administrându-și pe ale sale; iar prin această muncă avem o virtualitate puternică în dragostea înnăscută pentru muncă și economie, o sursă inepuizabilă de virtuți civice, precum bunăstarea; în sensul practic proverbial că, după limbă, este nota caracteristică a diferenţierii noastre de celelalte popoare şi rase care ocupă Peninsula Iberică.66
În ciuda sonorității posturii, conținutul tondo era mai mic, deoarece nu exista un mediu adecvat pentru a realiza o astfel de întreprindere, așa că totul era zgomot, care se referea la un fundal sociologic. Insistând asupra „Muntanya” ca rezervă spirituală împotriva corupției și cosmopolitismului marelui oraș, Colicii și adepții săi s-au plantat într-o poziție de neapărat politic, de la răspândirea umană a munților prepirineni și pirinei – de altfel, în forțat. regresia economică – nu putea servi serios ca model pentru o societate industrială aplecată pe urbanizarea centralizată în Barcelona.67
Plasați într-un context cultural mai larg, „montañeses” catalani ar putea părea să păstreze o oarecare viabilitate intelectuală. De exemplu, argumentele sale, în practică, au aderat la poziția enunțată în 1826 de viconte de Bonald (1754-1840) când a contrastat stabilitatea pozitivă a «familiei agricole», prin dreptul d'aînesse (aici, bătrânul hispanic). sau figura catalană a hereu) dinaintea «familiei industriale».68 Dar această abordare, pe cât de mult a coincis cu frica de clasele periculoase rezultate din fabrici, preocupare care a caracterizat orice reflectare «moderată» a timpului său, a fost totuși, o siding când a fost transferat în Catalonia.69 A situat soluția în afara cadrului urban și, prin urmare, departe de societatea civilă vitală, care conta pentru orice viitor viabil. Vigatanii

au devenit astfel „profeţi ai trecutului” după o expresie potrivită, titlul unei cărţi din 1851 a cunoscutului scriitor francez Jules Barbey d'Aurevilly (1808-1889), eseu în care autorul, după o lectură impresionantă a lui Maistre, a salutat propria revenire la catolicism și legitimismul în care fusese crescut în copilărie.7" Muntanyismul vigatanilor era, atunci, o atitudine comparabilă intelectual cu curentele foarte conservatoare, a căror expresie maximă a simțului practic. în politică s-a referit la fondul de atractivitate de care se bucurase „imperialismul” bonapartist al lui Napoleon al III-lea în lagărul francez, denunțat de Marx,

printre multe altele.71 În același timp, în domeniul literar, așa cum a arătat însuși Barbey d'Aurevilly, această atitudine s-a redus la o nostalgie urbană pentru o viață țărănească deja dispărută, colorată cu tentă misterioasă, chiar perverse, care fascina. decadentism.cumpărarea secolului.72

În Catalonia, deci, un stil literar, încărcat de rezistență religioasă, a triumfat, de parcă ar fi fost o sociologie. Astfel, s-a menținut o abordare romantică târzie –cu steaguri catolice–, centrată pe „mitul tradiției populare”, exprimat ca „pairalism” ruralizant (cultul strămoșilor agrari) și de o putere emoțională considerabilă prin tratarea literară, care combina culegere și exaltare de balade populare (în special Manuel Mila i Fontanals), cu folclorism de mai târziu (Francese Pelai Briz și Francese Maspons i Labros, fratele deputatului conservator al Memorial de greuges) până la boom-ul excursionist din anii 1970 și 8073. Cea mai importantă figură culturală, fără îndoială , a fost Mila i Fontanals. Născută în Vilafranca del Penedés în 1818 și murită acolo în 1884, Mila a arătat o confuzie structurală între conservator și conservatorism - și poate chiar era conștientă de aceasta - care se ascundea în spatele impulsului etnologic al romanticilor. Într-un articol din 1878 despre „Catalanismul” din La Leu de Montserrat, Mila a vrut să-și definească dorința: „Ardem ceva cu mai puțin zgomot și mai puțin luminozitate; am dori să vedem mai multă dorință pentru durata și protecția obiceiurilor catalane; că ar exista catalanism în realitate și nu numai în cărți.» Dar el a adăugat: „Știm deja că acesta este un punct foarte dificil. Nimeni în special nu este de vină pentru ceea ce ne plângem, ceea ce înseamnă că există o diferență mică, că o avem cu toții.»74

Fără îndoială, această mitologie, între nostalgie și păstrarea activă a cuvintelor și a clădirilor, a fost extrem de utilă pentru toate curentele naționalismului în curs de dezvoltare, pe lângă faptul că corespundea cu opere contemporane precum Peñas arriba (1895) a lăsat-o pe María Pereda și idealizarea ei analogă a cantabricului. «Muntele», pe atunci un personaj foarte apreciat la Barcelona.75 Cea mai puternică dovadă a codificării neutralizante a fost drama de mare succes a lui Ángel Guimerá, Terra baixa (1896), care reflecta dihotomia stereotipată între puritatea sentimentelor oamenilor din munții – exemplificat de faimosul personaj al ciobanului Manelic (căruia i s-a ridicat o statuie în Parcul Montjuic din Barcelona în 1909, opera sculptorului Montserrat) – și răul orașului putred „de jos”. Producțiile necontenite ale Terra Baixa, al cărei actor

principal, Enríe Borras, a îmbătrânit în rolul principal, după ce o viață a sărit pe scenă în rolul lui Manelic, au arătat cât de atractivă era idealizarea trecutului, chiar și în străinătate, de când Mai multe versiuni de film mut ale filmului. s-au făcut drame.76

În ciuda eforturilor lor considerabile, intrigile nucleului „de Vie” din jurul lui Collell și propaganda lui au servit la stabilirea clișeelor și, într-adevăr, puțin altceva. După cum se știe, de exemplu, Guimerá însuși a militat într-un catalanism destul de opus celui al lui Collell. Pentru a umple nenorocirile nucleului «Vicense», scanarea

Adulțiunea lui Verdaguer în ruptura religioasă a jefuit grupului de figura sa preeminentă și cea mai incontestabilă.77 Și Torras i Bages, ca șef episcopal al Vie din 1899 încoace, a căutat un model mult mai realist pentru a susține pretenția predominanței catolice în societatea civilă. 78 Chiar și așa, în lupta pentru controlul moral al discursului regionalist, catolicii au pierdut în fața oportunismului lui Prat de la Riba și a cercului său. Trei decenii mai târziu, în plină dictatură a lui Primo de Rivera, Collell a putut să-și prezinte antologia crepusculară cu un portret fotografic împreună cu Cambó, reprodus pe scară largă, dar, în practică, a găsit mai multă afinitate cu un carlist precum Antonio Pérez de Olaguer, care până atunci și-a scris biografia.79

Privind lumea (și nu muntele) din orașul mare și țesutul său social

Tocmai pentru că mediul catalan a căutat o unitate ideologică de bază, în care discuția deschisă, cu contradicțiile sale publice, să nu fie privită favorabil, dezbaterea catalană asupra societății civile din anii 1990 s-a exercitat în mare măsură prin analogii, afaceri externe și deducții morale asupra „cazurilor naționale” . ". Prin imaginea primită a luptelor sau evoluțiilor politice dintr-o varietate considerabilă de țări, idealul societății catalane a fost dezbătut, între catolici și republicani, în cadrul catalanismului.

Almirall, de exemplu, datorat lui Balaguer în atâtea feluri, a fost în stare să apere „ideea latină” („Și Parisul este capul lumii, pentru că este capitala poporului latin”), văzând cu simpatie pe regimurile seculare ale Franței și Italiei, în timp ce Collell, foarte logic, îl detesta.80 Dar repetarea își avea efectul și noțiunea rasială devenea comună chiar și printre cei care bănuiseră folosirea ei. Până în 1899, în calitate de protopop al catedralei din Barcelona dedicat corectării erorilor legate de falsă presupunere a decadenței rasei latine ar spune: «Popoarele latine nu și-au pierdut idealurile creștine», chiar dacă «[...] de ce să nege În rasa latină există mulți indivizi influenți infectați jalnic cu extranjerismo.”81 Tocmai din acest motiv, literatura antisemită locală avea o sursă covârșitoare de catolică. Un anume pseudonim Tanyeman, în broșura sa La Europa Judía, publicată la Barcelona „cu licență bisericească” în 1896, susținea (acestea sunt titlurile capitolelor) că evreii erau „impii, blasfemii și barbari”, „dușmani ireconciliabili ai creștinilor” , „pretutindeni neliniștiți, sedițioși și inventatori”, „cauze și autori ai scepticismului modern, ai

decadenței morale și materiale a națiunilor, a tulburărilor lor grave și continue”, care a fost oferită ca „date la care poporul să mediteze”. ceea ce evreii și agenții lor perversi, francmasonii, gândesc și vor să facă în privința asta pentru a-și implanta cât mai curând concepțiile diabolice în societate».82

Prin urmare, nu a existat o percepție deplină a unei țesături sociale împărtășite, cu atât mai puțin a unei „culturi civice” care ar putea decurge din reiterarea instructivă oferită de un astfel de set de asociații și obiceiuri. Foarte conservatorul Mané i Flaquer a reacționat la Manifest al reí deis Hellcns pe care Prat l-a condus în 1897 pentru a semăna cu situația Cretei – convertită în autonomie față de Sublima Poartă prin garanția puterilor – la cea catalană, cu un apel la seny. , pentru a situa problema regionalismului într-o cheie adecvată, apropiată de tezele lui Torres: «Remediul pentru bolile pe care le suferim este în popoare mai mult decât în guverne: să restabilim obiceiurile, sentimentele, tradițiile catalane în indivizi, în familii și în municipalități, și vom fi recuperat acea Catalonie după care tânjim. Atâta timp cât nu există catalani, Catalonia nu va trece de la a fi un nume geografic arhaic; când regiunea va fi populată de catalani, cel mai tiranic guvern va trebui să recunoască existența Cataloniei.»83

Prat a rezolvat problema acceptând de fapt „unitatea culturală”, ceea ce a soluționat dezbaterea, cel puțin în ceea ce privește criteriile celor în favoarea unei acțiuni politice catalane. El a presupus că stilul de reciprocitate care a marcat desfășurarea crescândă a societății civile catalane va fi exponențial și nu prevedea posibila stagnare a acestuia, cu atât mai puțin apariția unor încercări rivale – mai întâi, republicane și, mai târziu, mai ambițioase, din muncitoresmul libertar–. să ridice o hegemonie cu totul alternativă în țesutul asociativ. El a avut încredere, deci, în dominația catalanistă inevitabilă și incontestabilă a societății civile pe termen lung, crezând că „capitalul social” cumulat va fi întotdeauna de semn ideologic simpatic.84 Propunând „unitatea culturală” ca principiu, Prat a înlocuit. toată discuția despre natura ei esențială spre construirea unei „culturi civice” –dintr-un civisme a fost termenul catalanist– care derivă logic și firesc din idiosincrazia catalană și practica sa socială.85 Mai mult, Prat a întors argumentele catalaniste în jurul celor anterioare. , dar într-un mod care nu era foarte vizibil, ceva foarte convenabil în contextul său. Poziția istorică catalanistă, vizibilă clar în anii 1990, era tautologică: unitatea catalanilor era percepută ca o tactică pentru atingerea scopului strategic al unității catalane. Prin reformularea unității ca realitate axiomatică, culturală și comportamentală, Prat a încheiat discuția sterilă; a continua să te gândești la asta era evident redus la inutilitate. Dar, în ciuda forței aparente a întorsăturii sale dialectice, manevra ideologică a fost slabă, întrucât Catalonia, în realitate, era o țară foarte divizată și va continua să fie așa. Teza Pratiana a presupus o tensiune permanentă spre exterior, față de Stat, pentru a evita discutarea contradicției interne. În tradiția catalanistă în curs de dezvoltare și în creștere – explicată de Prat – statul nu era altceva decât putere: în consecință, conceptul de „Stat-Națiune” nu era altceva decât o

figură retorică fără vreun sens real, un contradicto interniinis sau un oximoron. În cuvintele unui publicist francez foarte favorabil pretenţiilor catalaniste: „Un singur fapt domină totul: statul spaniol este în imposibilitate absolută.

lupta pentru a satisface nevoile vieții catalane, ale acelei vieți intense care debordează din toate părțile. Statul spaniol nu poate face nimic pentru națiunea catalană»86 Cu alte cuvinte, tot ceea ce statul nu a respectat ar fi realizat de societatea civilă, o țesătură națională privată alternativă la puterea publică. Dată fiind ineptitudinea Statului, „cultura națională” a existat într-adevăr ca grup cutumiar structurat de limba vernaculară în experiența concretă a Cataloniei și, prin extensie și cu oarecare optimism, în ansamblul ținuturilor de limbă catalană.

Dacă „Naţiunea” era compusă din obiceiuri recunoscute şi limbaj diferenţiat, atunci era şi o practică socială, a cărei expresie instituţională era privată, dar şi publică. De fapt, susțineau catalaniștii „intervenționisti”, instituțiile societății civile catalane erau mai participative -datorită obiceiurilor lor de responsabilitate, muncă și economii, precum și respectului pentru individualitate, sentimentului lor profund libertar- decât statul, având în vedere Frauda electorală „caciquil”, „turnismo” abuziv și centralizarea „oligarhică” a Puterii. Din tradiția ideologică a stângii, este obișnuit să se reducă această abordare la opoziția „organismului” societal față de liberalismul formalist și anorganic. Dar acest lucru a ridicat și o utilizare a conceptului de „spațiu public” sau „sferă publică” spre deosebire de putere și suveranitate faptică. Instituțiile „publice” mai accesibile, precum municipalitatea, erau interrelatate cu instituții private precum familia sau asociația, fiind locale, apropiate de pământ și de tradiția acestuia. Așadar, familia, asociația și municipalitatea au păstrat o intensitate reprezentativă care îi lipsea Puterii, ceva îndepărtat și cu propria ei logică sau „rațiune de stat”. Unită de obiceiuri, atitudini și joc de limbă, societatea civilă a fost literalmente o potențială contraputere, adevărata cale către democratizare, „cultura civică” și țesutul asociativ și de afaceri al societății civile în sine: a fost - sau este - toleranță, ca să citez un exemplu actual, un rezultat secundar al tratamentului social și comercial sau un sentiment înrădăcinat ca criteriu în aceeași rețea de relații?88

Pentru Prat, a fost esențială salvarea „Națiunii”, adică societatea civilă articulată lingvistic. Propunerea lui, în concordanță cu ceea ce fusese până atunci cea mai mare parte a criteriilor catalaniste, era salvarea „Națiunii” prin politizarea acesteia. În propunerea sa, societatea civilă s-a mobilizat în apărarea esenței sale, adică a „unității culturale” subiacente care a făcut ca tot ce este catalan să semene și să fie comun, de recunoscut, mai ales de cei din afară. Marele succes al mutarii sale a fost ca, pur si simplu, ca societatea civila a reprezentat valori mai „avansate”, urbane, industriale si „burgheze”, decat cele ale Spaniei agrare. Cu alte cuvinte, atunci când, din poziții antagonice, „egoismul” catalaniștilor a fost criticat, răspunsul implicit a fost pur și simplu că autosusținerea lor

selectivă și organizată era un semn al modernității lor comparative. Catalanii ar da dovadă de „solidaritate” predând tocmai acele valori celorlalte regiuni spaniole. Această abordare a făcut furori mai ales în rândul noilor promoții: de exemplu, Jaume Maspons i Camarasa, fiul deputatului

Tado Maria Maspons i Labros, publicat în La Opinión Escolar de Granollers în septembrie 1898 — la vârsta de aproximativ douăzeci și șase de ani — o afirmație exaltată a certitudinii sale că „Spania nu este o națiune”, ci doar „un stat, un grup de patrii. sau națiuni »; a adăuga că: «Statul Spaniol, fiind o ficţiune, poate muri; Națiunea Catalană fiind un adevăr, niciodată.»'”
Politizarea pe care Prat o prevedea pentru „unitatea culturală” catalană și pentru societatea civilă exemplară a acesteia a presupus trecerea de la primării la consiliile provinciale ca un cluster de activitate municipală, pentru a ajunge în sfârșit în parlamentul de stat. Acest lucru s-ar putea face doar „politizând” cultura, făcând-o conștientă de sine, militantă, voluntaristă, dar și organizată, transformând-o într-o sumă de entități capabile să influențeze viața de zi cu zi, pe lângă semnarea protestelor. O astfel de politizare trebuia să se concentreze asupra presiunii lingvistice, așa cum a fost ridicată anterior în catalanism, când se trecea de la utilizarea afirmativă a limbii („ser catalanista” ca „ser hispanista”) la agitația civică sau acțiunea politică. Prat a lăsat în urmă ideea mișcării centrată pe un grup de presiune lingvistică, capabil de acțiuni concrete în favoarea unor chestiuni precum păstrarea legislației civile catalane, care marcase primul catalanism post-Almirall.
O astfel de abordare fusese tipică pentru Lliga de Catalunya de Guimera, Aldavert și Folguera i Duran sau pentru Unió Catalanista, în care Prat însuși a fost o figură principală pentru o vreme. Prat — sau mai bine zis, Prat și prietenii săi care au ieșit din sălile de clasă universitare, inclusiv tineri precum Cambó — au intenționat să meargă mult mai departe și au luat astfel de eforturi de la sine înțeles, ca pe o simplă tactică. Oricât de axiomatică era „unitatea culturală” în teoria lui Prat, ea nu putea fi luată ca un dat în realitate, de parcă ar exista ca o predispoziție organizatorică, așa cum făceau vechii catalaniști adunați în Unió, care disprețuiau și se temeau. politica ca ceva murdar, nepotrivit domnilor cuveniți.9" Dimpotrivă: tocmai pentru că era punctul de plecare doctrinar, trebuia construită activ „unitatea culturală”, cu calcul deplin, urmărindu-se participarea nu numai a personalităților și a asociațiilor private. , ci intervenția instituțiilor publice, pentru a merge la crearea de entități de tip nou, chiar de tip nou, amestecate între societatea civilă și administrație. Nici forța designului comercial sau estetic nu putea fi subestimată la momentul forjării. senzația vitală de „unitate culturală”, dobândind chiar și un sens unitar vizual. Astfel, de exemplu, unul dintre membrii cercului de guvernare din jurul lui Prat, singurul care nu era avocat, arhitectul Puig i Cadafalch, a încercat să facă o «arhitectură națională catalană» bazată pe amestecul de elemente ale tradiției decorative autohtone, încrucișate semnificativ cu memoria celor trei mari culturi

comerciale maritime ale Evului Mediu târziu: Flandra, Veneția și, mai ales, orașele germane Hansa. 91
Numai în acest mod militant s-ar crea o dinamică de neoprit de orientare sau conducere culturală și protecționismul necesar și simultan pentru ca activitățile și producțiile apărute să se înmulțească, să găsească un nou sprijin,

Tu și consumatori hotărâți, la fel ca orice alt produs care se confruntă cu o piață ostilă, cu concurență bine stabilită. Producția în spaniolă s-a bucurat de avantajul recunoașterii depline a mărcii pe piață, dar consumatorii erau relativ slabi, deoarece statul nu a avut grijă să predea în mod constant alfabetizarea. Ca răspuns, sarcina catalană a fost de a oferi un produs mai bun, mai competitiv și de a-l face să ajungă la majoritatea consumatorilor înainte ca oferta de stat să se trezească la o astfel de concurență „nedreptă”. Speranța — calculul inițial — era ca o astfel de dinamică culturală, odată începută, să fie susținută la infinit. În orice caz, catalanismul însuși, ca mișcare, a fost susținut pe baza infrastructurii sale asociative, alcătuit dintr-o multitudine de entități de bază unite într-o succesiune de macropartide, dintre care prima a fost însăși Liga Regionalistă.92
În concluzie, dacă desfășurarea din ce în ce mai mare a societății civile catalane —și posibilitatea de a o face catalană prin reproducerea unor entități paralele— a servit ca o legitimare profundă a contrastului față de «Madrid», cererea pentru un capital alternativ care a fost formată la Barcelona a cerut o recunoaștere care nu este doar provincială, subliniind caracteristica sa de centru libertarian în sensul său cel mai larg, ca focus al individualismului de asociere liberă în fața presiunii obligatorii a puterii de stat. În cuvintele elocvente ale lui Cambó din 1906:
Madrid este capitala, de fapt, a întregii Spanie... [sic] cu excepția Cataloniei. Atractia Madridului nu ajunge in Catalonia: o anuleaza, cu mult inainte de a intra in vechile noastre granite, atractia din ce in ce mai intensa a Barcelonei, o sinteza completa a Cataloniei, orasul tuturor catalanilor, la care am contribuit cu totii o piatra. și o energie. Și aici este cauza conflictului violent. Această selecție a societății catalane care s-a întâlnit la Barcelona, care are un ideal colectiv, care are o credință inepuizabilă în viitorul Cataloniei, vrea să realizeze acest ideal și voi (politicienii din Madrid) nu vă permiteți! [...] nu va fi suficient atâta timp cât nu acceptați un principiu al dreptății: că în interiorul Cataloniei noi, catalanii, putem liniști, fără piedici, să ducem la îndeplinire idealul nostru colectiv, presentimentul măreției noastre viitoare.93
Până acum, consensul de la Barcelona. Chiar și muncitorul local a luat această percepție drept o trambulină pentru o fugă revoluționară extrem de exaltată înainte, rezumată cu viziunea capitalei catalane ca un focar incendiar, așa-numitul „Trandafir de foc”.94 Dimpotrivă, naționalismul s-a format. în jurul lui Prat a înțeles că „particularismul” catalan, în sensul său almirallian (sau mai bine, post-Almirall), a căpătat un sens deosebit de dinamic ca „unitate culturală”. În măsura în care

reflecta atât un mod de a fi bine caracterizat, cât și un mod de a face care era caracteristic unei societăți industriale, ideea de „unitate culturală” avea un potențial didactic incredibil. Și, tocmai din acest motiv, era exportabil în alte contexte.

Hispanici cu un ritm mai înapoiat și mai letargic. Atât de caracterizată, în percepția sa, a fost fuziunea de care era capabilă o astfel de „unitate culturală” catalană, încât era, în sine, în mod clar „națională”. În plus, ar putea să se „regionalizeze” în cadrul spaniol mai mare, dacă specificitatea sa ar fi recunoscută din acest motiv. A existat, totuși, o importantă contradicție subiacentă în schema lui Prat. „Know-how-ul” social, de afaceri și harnic al catalanilor era un articol de export de natură morală, prin care Spania putea fi transformată. Dar natura specială a Cataloniei, tocmai producția ei scrisă de noii „intelectuali” în limba catalană, avea nevoie de protecție. Dorința de proiecție, așadar, s-a înțeles ca fiind defensivă, a fost o combinație proastă pentru comunicarea politică.

Mai rău încă, asumând „unitatea culturală” catalană, Prat a înțeles că există o „misiune” pe care catalanii trebuie să o îndeplinească printre celelalte societăți hispanice. Atitudinea lui părea să parodieze binecunoscuta poezie A Soil of the White Man a scriitorului englez Rudyard Kipling, recunoscut drept „poet al Imperiului” și laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1907. Foarte faimoasa temă a lui White Man's Burden (Povara omului alb) a devenit celebră în 1899 odată cu publicarea] poeziei (deși scrisă de fapt cu un an mai devreme) într-o revistă americană, ca o evocare vizibilă a cuceririi americane a Filipinelor. Coincidența cronologică permite ca evocarea lui de datorie să fie aplicată – cu o anumită extrapolare ironică – noului proiect catalan. Pe scurt, Prat a propovăduit grea «povara catalanului» în Spania «africană»: «Ia povara omului alb / |...] Și când ținta ta este mai aproape / Sfârșitul căutat pentru alții, / Vezi cum Lenea și nebunia păgână, / Reduce-ți nădejdea la nimic. / [...| / Ia povara omului alb / și adună vechea lui răsplată: / cenzura cui birui, / ura cui ocroti.»95

Pe scurt, convingerea care a motivat orice inițiativă naționalistă a grupului care l-a urmat pe Prat în politica spaniolă era foarte clară. Dar exista riscul ca ei să refuze mereu să contemple: orice naționalism spaniol cu un conținut intelectual mai profund decât cel al spaniolismului rânced „necondiționat” ar trebui neapărat să invidieze „unitatea culturală” catalană ceva ce nu exista în Spania. Iar dorința pentru o „unitate spaniolă” echivalentă ar neutraliza modelul său original dintr-o necesitate inevitabilă. Cei care urmează să fie „salvați” de obiceiurile lor proaste nu îi privesc întotdeauna pe misionari cu bunăvoință.

Rezistența la gândirea politică

Așa cum era de așteptat, au fost mulți catalaniști – mai ales, la primele promoții, la trecerea de la o înțelegere literară a cuvântului «Catalanismo» la una politică – care au considerat de la sine înțeles existența unei «unități culturale» catalane. fără a lua de la sine înțeles din aceasta concluziile potrivite, așa cum s-au opus ei să deducă

preda lecția consecventă de joc politic și oferă spaniolilor ceea ce presupunea ideea „particularistă” a lui Almirall. În cuvintele amare ale lui Pere Aldavert, ars de trădarea ideologică a «dezertorilor Operei Constituționale de la Manresa»:
«Catalanismul era o baltă de petrol când ne gândeam cu toții doar la Catalonia. Am trăit cu toții în pace sfântă ca să putem duce mai bine războiul împotriva dușmanilor de afară.»96
Articolele din La Renaixensa y Joventut ale doctorului Josep María Roca i Heras servesc drept exemplu de la sfârșitul secolului al unor astfel de atitudini fundamentale, reflectând, printre altele, rolul disproporționat jucat de medici în cel mai înalt catalanism. După cum scria un cititor avid al vremii în memoriile sale: „La Renaixensa, cu admirabilele sale articole de titlu de Aldavert, Prat de la Riba, Puig i Cadafalch și Josep Maria Roca, a fost evanghelia mulțimii.”97 Urolog și dermatolog. , Roca (1863-1930) a avut un rol proeminent în noua asociație profesională catalană: a prezidat Asociația Doctorilor în Limba Catalană și a fost vicepreședinte al Laboratorului de Științe Medicale din Catalonia, precum și fondator al Academiei. de Științe Medicale din Catalonia, în care, foarte potrivit, a citit prima comunicare în limba catalană, dedicată istoriei sifilisului. A semnat Mesajul către Regele Elenilor, dar, înainte de scindarea Unirii, s-a aliniat cu susținătorii „totul sau nimic”.98 Pentru Roca, scriind în La Renaixensa din februarie 1899, Catalonia era bolnavă de „ Madridita” și avea nevoie de îngrijire intensivă pentru baie în propriul obicei social:
La fel se întâmplă și cu catalanismul. Poporul catalan este bolnav de mulți ani; Cei care nu sunt scrofulosi sunt anemici, cei care nu au tumori reci au capul plin de apa tulbure de la Manzanares, inotand creierul ca o piersic conservata. Alții au picioarele strâmbe sau ochii umezi, iar cei care nu suferă de nimic din asta sunt la fel de slabi de inteligență ca cretinii, nici măcar nu sunt conștienți de ce au fost, ce sunt și ce pot fi . Singura modalitate de a reface acest oraș, de a-l reconstitui, este propovăduind ideile catalane, așa cum ies, naturale, spontane, fără a trece prin laboratoarele industriale care fabrică reparații și, mai mult decât bunăstarea oamenilor, au ochii lor ațintiți asupra intereselor lor indivizi, în egoismele și pasiunile lor. Să fugim de acei chimiști madrileni obișnuiți să facă amestecuri care, când nu otrăvesc, se reîncarcă și să ne săturam oamenii cu catalanism, ci cu catalanism pur”.
În opinia lui Roca i Heras, din nou la La Renaixensa în aprilie a aceluiași an, societatea civilă catalană era singurul lucru necesar pentru a confirma sănătatea colectivă a catalanilor. Prin reafirmarea valorilor sale revigorante, s-a putut evita perfect contagiile tipice prezenței „străine”, răspândite de practicile politice ale altora. Astfel, el a argumentat:

De aceea credem că deocamdată catalanismul trebuie să-și facă temele în Catalonia: trebuie să-i convingă pe catalani. Încercați prin toate mijloacele să aibă o conștientizare fermă a ceea ce a fost și poate fi pământul nostru, a ceea ce au fost bunicii noștri și a ceea ce putem fi urmând doctrina sănătoasă a

catalanismului. Trebuie să predici non-stop zi de zi, cu convingerea unui apostol, fără descurajare, făcându-i să vadă defectele Statului Spaniol ca să se îndepărteze de el ca pe o ciumă. Trebuie să facem catalani care sunt catalani, nu numai prin naștere, ci care gândesc în catalană, astfel încât toate actele vieții lor să acționeze în catalană și să se simtă în catalană; nu este suficient să o vorbești. Când toate acestea s-au realizat, când marea majoritate a oamenilor gândește ca noi, atunci da, alegem deputați, alegem senatori, alegem consilieri, pentru că îi vom putea alege la lumina soarelui, fără să urcăm. scara guvernării civile, fără protecția lui Planas sau Enrich [los «caciques» de Barcelona], fără a fi nevoie să provoace teamă cu amenințarea unei intervenții străine [adică, spaniolă]. Nesocotind deloc Madridul, de parcă nu ar fi pe hartă, care pentru noi nu mai este acolo, și numind doar pe Catalonia și pe catalani.1 11

Roca, deci, a propovăduit un fel de izolare splendidă, a izolaționismului catalan față de formele politice vecine. Când la Barcelona a fost promovată o anumită agitație „anexionistă”, care afirma că ar fi mai bine să faci parte din Franța decât din Spania, din cauza legăturilor cu dreapta radicală franceză și algeriană și cu scuza unei vizite de curtoazie la portul trupei galice, Roca, în La Renaixensa din iulie 1899, a respins un remediu care i s-a părut și mai rău decât răul originar: „Catalanismul nu este și nu poate fi anexionist, pentru că este catalan și nimic mai mult decât catalan”. În opinia sa: «Catalunia trăiește rău, că nu poate trăi mai mult, împreună cu Statul Spaniol, și nu va trăi deloc legată de Franța, căci dacă catalanismul lucrează din tot sufletul pentru autonomia deplină și absolută a Cataloniei, și acesta este singurul scop care o animă și o călăuzește, modul în care se distanțează realizarea aspirațiilor noastre naționaliste este prin anexarea la un Stat, model perfect și complet de State centralizatoare și absorbante.»101.

Medicul a apărat conducerea politică a catalaniștilor ca pe o mostră a celor mai bune elemente ale a ceea ce a ajuns să fie o „societate familială” împletită. Era necesar ca el să conducă prin exemplu și să fie o expresie a virtuților colective. După cum spunea în Joventut, în iunie 1901: „Pe lângă reprezentarea aspirațiilor Cataloniei, deputatul catalan trebuie să fie reprezentantul unei filiații care vrea să se demnească și, prin urmare, trebuie să fie o oglindă a oamenilor cinstiți, în publicul lor. viața ca și, cu atât mai mult, în viața sa privată. Trebuie să încerce să nu aibă vreo pată, să fie o garanție evidentă a ceea ce sunt cei care doresc libertatea Cataloniei. Omul sau bărbații care vorbesc în numele Cataloniei în Congres trebuie să se impună, atât prin cuvinte, cât și prin elocvența exemplului lor.»1"2 Așadar, pentru Roca, unitatea era o valoare în sine, o reflectare a preului.

a menționat formele sociale catalane. S-a identificat cu Unió Catalanista, împotriva Ligii Regionaliste: «Pentru ea, pentru Catalonia, catalaniștii din Unió Catalanista trebuie să țină cont în continuare de acordurile adunărilor noastre, singurul indiciu pe care trebuie să-l consultăm fără a fi modificați de către tot

catalanismul.»1"3 El a apărat programul inițial, împotriva regionalismului politic inovator: «Că toți naționaliștii încap la adăpostul acestui steag, dar naționaliști fără adjectiv, fervenți adepți ai Bazelor Manresa.»104.

Politic vorbind, Roca a fost un personaj cu totul minor, dar, tocmai din acest motiv, reprezentant al unor atitudini sociale mai generalizate. Ea reflecta tentația din mediul barcelonez de a considera catalanii cu un model extrem de biologic, ca o rasă, așa cum a insinuat cu notorietate celebrul medic Bartomeu Robert.105 Dar Roca a respins-o implicit. Dimpotrivă, a afirmat unitatea societății catalane și a crezut cu ardoare în beneficiile țesăturii sale asociative, în construirea unei societăți civile din ce în ce mai dense și mai articulate. El a înțeles că unitatea voluntară era o amie politică eficientă, dar nu prea a perceput cea mai bună formă de luptă unitară în afara contextului imediat catalan sau Barcelona. Pentru Roca i Heras, deși nu știa cum să o teoretizeze în mod adecvat, Catalonia era o rețea densă de relații familiale, personale, sociale și profesionale, a cărei expresie cea mai perfectă era societatea civilă din Barcelona și utilizarea complexă a limbii catalane ca un mecanism de recunoaştere şi definire.a jocului interactiv.

Astfel, oricât de mult a insistat Roca pe linia catalanistă opusă lui Prat de la Riba, γ pe care acesta din urmă pretindea că a depășit-o, substanța poziției sale l-a apropiat de succesul discurs γ ductil lligaire, care, deloc surprinzător, a devenit aproape monopolist.™ 6

Inteligențe și limbaj

În zilele noastre, în studiile asupra fenomenului naţionalist, se obişnuieşte să se facă referire la cunoscuta teză a istoricului ceh Hroch, referitoare la rolul intelectualilor în etapele fondatoare ale naţionalismelor europene.1117 În realitate, însă, era o idee că experiența se stabilise ca obișnuită, evident, în același comentariu critic catalanist la Renaixença. de a vedea lucruri”, o expresie estetică a personalității colective, idee pe care în mod logic Rcnaixença a ajuns doar să o confirme.109

Aceeași percepție identitară avea - este o convingere a sociologiei naționalismelor, de la Karl Deutsch la Benedict Anderson- faza ei exponențială cu impactul primelor mass-media, mai mult sau mai puțin, grație transformării artelor tipografice în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Europa. .110

Prezența mass-mediei și a potențialului piețe a facilitat) apariția celor care trebuiau să răspundă, cu elaborarea și litera-

tură, la cereri de coroborare a sentimentelor și argumentelor preexistente, chiar dacă erau ascunse, în societate; în cercul iterativ și spirala evolutivă care este gândirea politică, argumentele socio-politice (toate argumentele) sunt într-un fel vechi, dar reinterpretarea lor, adaptată circumstanțelor în schimbare, este din nou și din nou inovatoare și revigorantă.111

Saltul calitativ al Barcelonei, care a trecut de la a fi o mică societate urbană, cu rădăcini adânci în cele mai adânci zone rurale, la un cadru metropolitan, cu privirea ațintită pe distanța internațională, s-a produs foarte repede, în aproximativ douăzeci de ani, între aproximativ 1890 și 1910. În formularea

„conștiinței” de toate felurile, contextul european și invenția sa a „intelectualului” ca rol social au stabilit în mare măsură modelul Barcelonei. Instabilitatea sistemului politic francez, Parisul fiind punctul central de referință culturală, a generat o încrucișare între un rol sociologic și o imagine idealizată. Așa a luat naștere figura intelectualului ca scriitor definit de angajamentul său ideologic, care a scris denunțuri pentru a dezvălui tot ceea ce ipocrizia „burgheză” a încercat să ascundă și și-a exercitat funcția colectivă cu semnătura sa în fundul manifestelor, întruchipare a funcția profetică în societatea industrială.11" În mod semnificativ, difuzarea acestei noi figuri sociale, caracteristică inovației secolului al XIX-lea, a fost mai degrabă literară decât eseistică, de la Turguenev la francezul Henri Bérenger, ale cărui descrieri au trecut, prin primire avidă, la discuții. în presa spaniolă.113 Potrivit lui Juan Marichal, originile termenului „intelectual” în Spania reflectă clar dezbaterea franceză asupra afacerii Dreyfus: poate că Ramiro de Maeztu a fost primul care a folosit cuvântul, chiar înainte de 1898, dar, prin 1900, Emilia Pardo Bazán, într-un corespondent jurnalistic de la Paris, o considera deja de la sine înțeles. Trei decenii mai târziu, noțiunea a devenit atât de înrădăcinată încât, în 1927, Ortega a putut sublinia prezența unor astfel de protagoniști în prima linie politică ca semn al spaniolei. excepționalitatea.114 Cu alte cuvinte, Rolul social al intelectualului a fost rapid importat în Spania din Franța și, așa cum a fost adesea cazul inovațiilor franceze, a trecut mai ales prin Catalonia. De la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990, „modernismul” catalan, cu respingerea retoricii liberale spaniole și entuziasmul său pentru noile curente pariziene, a creat o atmosferă la Barcelona care a postulat ideea că se poate (puțini au reușit). pen, scris în catalană, grație transformării consumului cultural.115 De aici, aspirația la o relativă «democratizare» a producției culturale, întrebare deschisă încă din romantismul secolului al XIX-lea, a fost consacrată în Spania ca subiect prin definiție politizat. 11" Deși toate aceste roluri au fost importate cu entuziasm de spanioli care se mândreau că sunt agresiv „moderni” (adică „moderniști” sau „regeneracionistasi”), care erau la zi și știau că au depășit vechile și depășite, precum , de exemplu, „micile bătălii” sau retorica neobosit repetată a vremurilor eroice ale perioadei de șase ani revoluționare.117 Dar lucrul fundamental la atitudinea sa a fost respingerea liberalismului ca o rachetă falsă și coruptă, o repudiere care era in aceeasi masura

posibil în tezele condamnatoare ale stângii și cele ale dreptei.”8 De fapt, temele care fuseseră în vogă între anii nouăzeci ai secolului al XIX-lea și secolul al X-lea ai secolului următor: un exemplu în acest sens ar fi biologismul comportamental și alte derivate spenceriene sau un anumit libertarism doctrinar -atribuit unui stil „boem”- care a servit la a indica mai bine disprețul față de Statul „burghez” sau societatea „burgheză” din orice unghi ideologic.119 În toată Europa, stânga radicală și, de asemenea, ultradreapta nu a terminat de codificarea repertoriilor lor conceptuale în mod diferențiat până la hecatombul din 1917-1919, care coincide cu

revoluția bolșevică din Rusia (plus continuarea ei postbelică).și reorganizarea sistemului continental de state.120.

Creșterea Barcelonei a dat naștere, atunci, acestui nou rol social în contextul catalan, întotdeauna cu încrucișarea lingvistică corespunzătoare: un cadru urban, apoi, pentru „intelectualul” γ, mai larg, pentru proliferarea profesionalului. clase (medici, avocați, ingineri, așa-numiții „intelectuali profesioniști”), nevoiți să aleagă, la asociere, între definiția „stat”, în spaniolă, sau „național”, în catalană.”21 O astfel de proliferare profesională a adus odată cu este o extindere reticulară a entităților reprezentative sau corporative, dând corp juridic și social societății civile, stabilind în același timp un model de relație care ar putea depăși cu ușurință limitele „burgheze” către alte mijloace care și-au găsit interes în asociația comercială și/sau sindicalizare. Cu alte cuvinte, societatea civilă catalană în creștere a fost suficient de „latitudine-dinară” sau chiar libertariană pentru a se adapta formelor organizaționale de interese opuse. O cerere mai mare de producție culturală în limba catalană a fost caracteristica centrală a „modernismului” catalan de la sfârșitul secolului, care a dus la apariția unor profesioniști creativi, care trăiau din ceea ce câștigau punându-și inteligența în scris, în loc să fie amatori care, Cu venituri sau venituri profesionale, scriau ca hobby sau agrement.122 Dezvoltarea pieței culturale a însemnat, la rândul său, extinderea societății civile, din simplul motiv că nimeni -în afara reflectării economiștilor- nu trăiește- piata in mod direct, dar prin entitati, companii de un fel, de la bursa pana la piata muncii, de la afaceri de export in strainatate pana la magazinul alimentar. Speranţa de ascensiune socială prin oferta culturală de un fel, de la hack-ul înfometat până la mesele din music-hall, a scos şi ea de la sine organizarea celei mai populare cereri culturale, care, la rândul ei, a extins ţesătura asociativă.12'

Protagonismul limbii în naționalismul catalan a avut, așadar, ca derivație rolul stelar al intelectualilor, ca autori în limba catalană, transformați astfel în avangarda logică a tuturor eforturilor patriotice. Funcția lor de purtători de cuvânt ai conștientizării a devenit atât de importantă încât, așa cum sa indicat deja, mulți savanți ai dezvoltării naționalismelor (cu rădăcini mai mult sau mai puțin marxiste) subliniază acum centralitatea inteligenței, acolo unde înainte se căuta o „burghezie” generică”. 124 În special, în cauza catalană, industrializarea excepțională, cu ea

Rețeaua familială densă de conexiune și susținere, structurată în sistemul urban din jurul Barcelonei, a condus la dușmanii catalanismului să scoată la iveală în scurt timp pe slujitorul unei conspirații, conform căreia o „burghezie catalană” puternică și închisă a condus după capriciul ei egoist. credincioşilor naivi în separatism. Republicanii „radicali”, adepți ai lui Lerroux în ruptura politică provocată de formarea platformei electorale a Solidarității Catalane în 1906, au denunțat succesul inamicilor lor în acești termeni, căutând mereu simpatie între libertari și muncitori în general.125 Clișeul a unei „plutocrații” catalane de fier, după o schemă foarte tipică

sociologiei radical-democratice de dinaintea Primului Război Mondial din Statele Unite până în Franța, a fost ulterior preluată succesiv de liberalii cu guler alb și de primiriveristi, fiind moștenite. de acei purtători de cuvânt ai noului fascism spaniol din anii 1930 care credeau că o tactică anticatalanistă ar fi profitabilă.126 Dar o asemenea „plutocrație”, după imaginea marii burghezii franceze, nu a existat niciodată cu adevărat în Catalonia, a cărei „burghezie” Dimpotrivă, a fost întotdeauna o rețea difuză de multe afaceri de familie cu câțiva –foarte puțini – indivizi remarcabili, ale căror mari fabrici, destul de neobișnuite pe scena industrială catalană, sau marile lor afaceri, nu au stabilit ritmul colectiv, nici cel social şi economic.127

În același timp, însă, intelectualii catalaniști nu au avut niciodată o piață stabilă și au fost adesea recompensați cu prestigiu social, în timp ce editorii din Barcelona produceau pentru o piață spaniolă sau pentru exporturile din America Latină și plăteau cu bani (niciodată foarte abundenți) autorilor lor sau scriitori (majoritatea dintre ei) în spaniolă. Însăși logica rolului intelectualului în catalanism a determinat, așadar, mișcarea către cucerirea spațiilor de lucru ale serviciului public sau crearea de servicii private paralele, atunci când statul nu le furniza. Această necesitate logică, transformată în misiune, «Catalonia en /unció d'es-tat» după formula lui Alexandre Gali, cel mai mare compilator al procesului, a îndreptat prin excelenţă spre «pedagogia reînnoită», să se extindă de la educaţie la alte spatii mai tehnice. Consiliul Provincial din Barcelona, sub președinția lui Prat de la Riba din 1907 înainte (odată cu înființarea imediată a Institut d'Estudis Catalans), și apoi Commonwealth-ul celor patru provincii catalane în 1914, au servit drept mediu ideal pentru articularea acestui subiect social. de bază și, în același timp, să îi confere capacitatea de reproducere în societate 124

Dar rolul jucat de limbă și de intelectuali în dezvoltarea naționalismului catalan a avut și alte implicații, precum și a înfuriat concurenții săi vorbitori de spaniolă de la Barcelona, care au insistat că tot catalanismul se rezuma la proverbialul „patru intelectuali”, cu papioanele emblematice și obsesiile lor filologice. În ciuda creșterii sale amețitoare, Barcelona nu a putut ține pasul cu două piețe literare. Consumul catalan în catalană a fost, cel puțin, scăzut din punct de vedere aritmetic, iar visul de a obține o clientelă mare pancatalană în Valencia, Insulele Baleare sau Catalonia Franceză nu s-a încheiat niciodată.

jar, în timp ce producția în limba spaniolă avea cadrul de stat, ale cărui limitări în ceea ce privește analfabetismul nu erau cu mult mai mari decât cele ale Cataloniei, dar care, evident, multiplica cu mult posibilele plasamente ale producției sale, în afara exporturilor.129.

Pe scurt, jocul catalan, indiferent de calea s-a luat, a dat puțin. Prin urmare, derivarea firească a interacțiunii capitaliste, conform căreia există învingători și învinși, a căpătat o dimensiune politică aparte în Catalonia: a reuși – de exemplu, a câștiga bani ca scriitor, ca autor de succes pe piața

internațională a cititorilor spanioli – ar putea însemna de fapt pierderea în cadrul social îngust al catalanului, întrucât aparentul „învins”, care a scris în catalană și nu a vândut atât de mult, ar putea face obiectul unei recunoașteri și promovări sociale bine organizate în marja îngustă a funcției publice catalane. (Consiliul Provincial și Mancomuni-tat) sau în cadrul rețelei asociative a sectorului privat. Întrucât jocul era atât de mic și făcea parte dintr-unul mai mare, unul spaniol, recursul oricărui învins nemulțumit era să sară de la un cadru la altul, mai ales când condițiile politice erau favorabile, întrucât, văzută sistematic, Catalonia avea, cel mult De-a lungul secolului XX, faze succesive catalane și spaniole (acestea aplicate de regimurile militare).
Fără îndoială, costurile spirituale ale politizării forțate a inteligenței și limbajului au fost foarte mari, suficient pentru a deplasa o parte importantă a creativității țării de la litere către artele plastice –design, arhitectură, pictură– în care s-a remarcat la nivel mondial. Presiunea spaniolă și contrapresiunea catalană au determinat parametri de terminologie determinați de tabuuri, un vocabular solipsist ca fiind închis conceptual, marcat de repetarea obsesivă a temelor și marcat de paleta acuzațiilor și contraacuzațiilor, care delimitează terenurile ideologice. de parcă ar fi fost câmpuri de mine. Lăsând la o parte chestiunile legate de imigrație, gustul incontestabil pentru acrație în Catalonia între sfârșitul secolului al XIX-lea și mijlocul următorului a fost, după toate probabilitățile, căutarea unui aerisire sau ieșire într-un spațiu presupus în afara cerințelor unuia sau celuilalt. , care, în orice caz, a fost în curând zidit din cauza cerinței dialogului permanent al surzilor. Reiterarea tematică a devenit chiar arheologică, adâncindu-se angoasan în trecut pentru a justifica presupusele adevăruri ale unuia sau altuia.
Societatea civilă absentă sau gaura din inima „regeneraționismului”
„Regeneraționismul” hispanic în întregime a reprezentat o afirmare generică a potențialului teoretic al societății civile în fața unui Stat care era considerat a eșuat în orientările sale istorice, condus de o „clasă politică” goală, o „oligarhie” care manipulează esențe sociale viguroase vii și vizibile, din puncte de vedere foarte diferite, în țesutul social. Respingerea Statului, în măsura în care

Aceasta a întruchipat triumful liberalismului în războaiele civile repetitive ale secolului al XIX-lea și, prin urmare, a însemnat repudierea valorilor sale. Adevăratul individualism a fost în activitatea socială, în sfera privată înțeleasă ca cu adevărat publică, pentru a fi participativă, în timp ce spațiul de stat, deși se pretindea a fi cadrul ideal de participare, hotărât că nu a fost. Din acest motiv, se vorbea atât de mult atunci despre sociologiile interpretative și despre manifestările individualismului și comunalismului în diferitele experiențe regionale.
De asemenea, s-a considerat că în rețeaua asociativă privată se puteau realiza idealurile colective, interesele corporative sănătoase apărate și producătorii protejați, indiferent de

dimensiunea lor, de nedreptățile abundente. „Reprezentanții poporului”, „vârfurile de aur” profesioniste care și-au umplut gura cu discursuri grozave despre „drepturile cetățeanului” și „democrație”, au fost, într-adevăr, conform noii perspective critice, dornici de „vârfuri brune” pentru a supraviețui în corupție. Numai atunci când capacitatea de viață, de igienizare a societății civile ar fi inclusă în sfera publică, ar fi fost garantată de o legislație bine elaborată și aplicată de funcționari competenți, sobri și onești, Spania va fi „regenerată”. Astfel, contrar reformismului „progresist” al Statelor Unite ale primului deceniu al secolului XX, care urmărea aderarea „cetăţeanului informat” ca alegător, „regeneraciosmos” hispanici, în general, a căutat triumful cetăţeanului în cauză. , cetăţeanul devotat, implicat în entităţi multiple, om social, deplin integrat în mediul său.130 Dar nu l-au găsit.
Lipsa avea motivele ei de a fi. Conform criteriilor tuturor, cu excepția celor care s-au definit ca catolici din punct de vedere ideologic, respingerea societății civile tradiționale, orășenești, izolaționiste și bazate pe Biserică a fost o concluzie logică, atât față de înapoierea seculară, cât și față de războaiele civile din secolul al XIX-lea. secol. În cea mai mare parte a Spaniei, realitatea țesutului social a fost destul de slabă, în contrast puternic cu idealizarea sa (de exemplu, legală). Cerințele asociative ale dezvoltării capitaliste au fost limitate de o economie agrară care a arătat puțin stimulent pentru a decola. Stimul pentru grup a fost, așadar, politic în sensul său cel mai agresiv, de „apărare socială” sau favorabilă „revoluției”, dispus să monopolizeze puținele piețe publice pentru „prieteni” și să nu dea nimic dușmanilor. Având în vedere greutatea insurecționalismului din secolul al XIX-lea și polarizarea care a rezultat, societatea civilă nu avea substanța — cu excepția marcată a Cataloniei industrializate timpurii — pentru a absorbi tensiunea și șocul. Sfârșitul de secol spaniol a căutat, deci, în figurile -pretins interactive- ale intelectualului și ale poporului rolul principal pentru crearea și alimentația țesăturii asociative. Mulți anticipau că statul ar trebui să îndeplinească o sarcină atât de dificilă, fără să-și dea seama, din cauza nerăbdării de înțeles, de contradicție. ” Deși complotul civil catalan avea o entitate, și nu o simplă esență, catalaniștii au avut încredere excesivă în transcendența sa. Totuși, și datorită convingerii în superioritatea „instituțiilor sale” private tangibile, catalanismul politizează

do a oferit cel mai elaborat model de alternativă la practica statală, un fel de modificare a întregului stat liberal, lăsând astfel deoparte societatea potențial liberală care susținea instituțiile. Astfel, contrastul dintre discursul catalanist și „regeneraționismul” din alte părți ale Spaniei a devenit foarte remarcabil, la începutul a ceea ce a fost numit mai târziu „noventayochismo”. Absența verificabilă a societății civile a produs percepția unei teritorialități goale și, în compensare, căutarea autenticității ca modalitate de a explica subdezvoltarea în termeni culturaliști.
Opiniile de pionierat ale lui Angel Ganivet, născut la Granada în 1865, și Miguel de Unamuno din Bilbao, cu un an mai în vârstă,

renumite în paginile lui El Defensor de Granada în 1898 (deși nu au fost publicate în comun până în 1912) servesc ca indicație132. În esență, așa cum a observat ceva mai târziu eseistul de avangardă și republican Antonio Espina, gândirea lui Ganivet se referea la o viziune naționalistă și autoritara a statului, care era tipică dreptei mai „moderate” sau „neo-catolice” a liberalismului spaniol. Dar, cu o distanță ideologică mai mare, propriul său Ideariuin poate fi considerat „ca o carte scrisă împotriva ideii de națiune”.133 Mai mult, pentru el, naționalismul a fost o manifestare mecanică a unui stimul anterior: punerea steagului, ca protagonistul său Pío Cid, înainte de a domina recent „băștinașii” în romanul său despre Cucerirea Regatului Maya, răspunsul va fi parada.134 Cu toate acestea, rezonanța gânditorului granadei a fost, în mod paradoxal, prospețimea sa, întrucât oferta sa ideologică a fost prezentat într-un cadru tipic stângii extreme liberale, cu un ton aproape republican și, mai ales, cu un spirit mai mult sau mai puțin nietzschean (deși probabil fără să-l fi citit) care dădea argumentelor sale aparența de radicali și inovatori.135 Era în el (după un savant) „o dorință profundă de a evada din lumea sentimentalului, sau simplă evadare din lume”, care i-a anticipat sinuciderea, în îndepărtatul post consular din Riga, în ceea ce era atunci Letonia rusă. , în 1898.136

Ganivet putea fi citit în aproape orice sens convenabil și, prin urmare, popularitatea sa susținută. La două decenii de la moartea sa, de exemplu, liderul intelectual și republican Manuel Azaña a făcut o lectură aproape protomarxistă a lui Ganivet, transformându-l într-un demistificator brutal, care a redus dezbaterea esențelor la cei mai scurti parametri ai săi materiale, îngropând toată retorica „rasă”.» și concepții asemănătoare, când, în realitate, eseistul din Granada era un apărător proteic și haotic, dacă nu chiar confuz, al unei spanioli reînnoite. Pentru el, noua Spanie ar consta în cetățenia făcută realitate prin afirmarea progresului cel mai practic și tangibil, în detrimentul verbiajului liberal din secolul al XIX-lea, care i-a dat stupi.137 Antiliberalismul său profund, mai mult decât orice. altfel, în gândul lui, refuzul lui violent de a asculta încă un discurs despre mandatul revoluționar de șase ani într-un sens sau altul, a fost ceea ce l-a făcut steagul noilor promoții fin-de-siècle, fără a lua în considerare, desigur , sinucidere, din moment ce nimic nu se aseamănă cu un absent pe care să romanizeze fără multele inconveniente ale unei persoane cu care trăiește

contradicțiile sale noi și nedorite. Cu toate acestea, scrierile sale au fost acaparate, tocmai din cauza caracterului lor contradictoriu, chinuit, la jumătatea drumului dintre afirmarea națională și izolaționism.138 Sentimentul său subiacent era atât de puternic încât a tăiat în toate direcțiile reflecției sale naționaliste (sau antinaționaliste), ceea ce explică apelul său la tinerii critici succesivi.

Ganivet însuși și-a făcut ideile explicite în a treia dintre scrisorile sale finlandeze, apărute în El Defensor de Granada în 1896: când se ocupa de „diferitele teorii inventate despre constituirea naționalităților”, Ganivet și-a explicat

incapacitatea radicală de a gândi în termeni de „ imperiu”, prin orice mecanism federativ, care l-a determinat să-și asume Națiunea instituțională a liberalismului și să o afirme ca un act de voință practic etnic. Explicit refuzul său personal absolut „de a recunoaște autonomia regiunilor”. El a adăugat că pentru el, catalanismul a fost un exercițiu arheologic („Voi cere să meargă mai departe și să avem Tarraconense”) care i-a forțat literalmente să se întoarcă la ceea ce au umblat.139 După cum i-a spus lui Unamuno:

Eu sunt regionalist în singurul mod în care ar trebui să fie la noi, adică fără a accepta regiunile. În ciuda istoricismului pe care mi-l atribuiți, nu accept nicio categorie istorică așa cum a existat, pentru că asta mi se pare un pas înapoi. Mie îmi trec zeci de argumente împotriva regiunilor, fie că sunt reorganizate sub Monarhia reprezentativă sau sub republica federală, fie sub cutare sau cutare compromis, în regimul actual mi se par prea încețoșate granițele fostelor regiuni și nu vezi Justificată ca acestea să fie marcate din nou, sau ca disputele latente dintre localitățile fiecărei regiuni să fie eliberate din nou, m ca actuala centralizare să fie înlocuită cu opt sau zece centralizări profitabile către anumite capitale de provincie, sau ca artificiul parlamentar cu noi și nu. centre de vorbire mai bine [...]140

Unamuno a răspuns lui Ganivet în textele sale încrucișate din El Porvenir de España·.

Întrebarea este următoarea: fie Spania este, înainte de toate, o țară centrală sau periferică care urmează orientarea castiliană, tulburată de la descoperirea Americii, din cauza Castiliei, fie ia o altă obligație. Castilia a fost cea care ne-a dat coloniile și a obligat industria națională să se orienteze spre ele; Odată pierdute coloniile, periferia noastră se va putea întoarce spre Europa, iar dacă se vor sparge barierele protecționiste, acele bariere pe care spiritul sălbatic le menține atât de mult, Barcelona va putea domni din nou în Mediterana, Bilbao va înflori prin întoarcerea către nordul și, astfel, alte nuclee naționale vor crește contribuind la dezvoltarea generală a Spaniei.

Nu mă îndoiesc că odată ce imperiul nostru colonial se va prăbuși, problema descentralizării va apărea cu forță, ceea ce încurajează mișcările regionaliste.141

Începând cu cariera orbitoare a lui Napoleon Bonaparte, proclamat „împărat al francezilor” în 1804, formula imperiului a făcut parte din repertoriul soluțiilor politice inovatoare ale secolului al XI-lea < În imagine, steagul personal al împăratului Braziliei, Pedro al II-lea (a domnit 1831-1889), pe un crom de tutun german al vremii.

_Anjr XXXIV ♦ Barcelona 11 Mali de fflM ♦ Шт. 9666
ШиД;КЕПДІХЕП8Д*
FIE"?   PERIÒDICI 1: DIN: CATALONIA.
' liedacciò V Alimi met ració; XixiA, 13, eaiXds».—Ткьйк. 618
RGSK Barccioua, 1 Pia. pe lună.-Fora, 4 trÎDicslre.-Eïirsiigcr, 8.-Soit număr, 25 de cenți.
ЕИ PROGRAM , .· ' ·' ' . ' . 7/7',7

Phoenixul - o pasăre mitologică care arde în foc și renaște din cenușa ei - a fost simbolul favorit al catalanismului dee imonónico, începând cu antetul ziarului Lti ReniiLxensa.

Armele imperiale ale Austriei. După instaurarea Monarhiei duale în 1867, au fost cei care au vrut să vadă în vulturul bicefal un simbol al celor două Coroane, dar în realitate era o emblemă de origine medievală, fără o asemenea semnificație.
Armele „Imperiului German”, nu „Imperiului Germaniei” La unificarea din 1871, regii și principii germani nu i-au permis regelui Prusiei mai mult decât superioritatea adjectivală.
John C Calhoun (1782-1850). teoreticianul sudist și deținător de sclavi al „anulării” sau „Legii statelor”, a enunțat o versiune confederată a idealului de federație.
cu influenţă, prin Antile, în ideologiile excentrice -mai ales în Catalonia- ale federalismului hispanic.
Charles Stewart Parnell (1846-1891). liderul paradoxalului Partid Naționalist Irlandez protestant, de ale cărui voturi parlamentare depindea cabinetul liberal al lui Gladstone în 1886 în schimbul propunerii de guvernare autohtonă.
William E. Gladstone i 1809-1898). „Marele bătrân” al liberalismului englez, a cărui hotărâre de a acorda stăpânire a casei Irlandei a destrămat Partidul Liberal între 1886 și 1893.
Richard Cobden (1804-1865), marele apărător englez al librecainismului. la imaginea căreia, în frustrarea sa, s-a înscris Valenti Almirall.
Napoleon III (1808-1873), „Împăratul francezilor” între 1852 și 1871. Succesul aparent al „Al Doilea Imperiu” bonapartist a relansat modernitatea modelului imperial în dezvoltarea Europei industrializate!·.
Franz Joseph I (1830-1916), Împărat al Austriei (1848-1916) și Rege al Ungariei (1867-1916), îmbrăcat în uniformă maghiară Pentru maghiari s-a făcut multă propagandă dinastică.
Împărăteasa și Regina Elisabeta - Elisabeta de Wittelsbach (1837-1898), nieBr cunoscută sub numele de Sissi în 1867, anul Ausgleich austro-ungar, „\sane” în care se presupune că simpatiile sale maghiare ar fi avut o influență notabilă.
Otto von Bismarck (1815-1898), cel
(Cancelarul prusac de fier care a forjat unitatea federală și monarhică peculiară a Imperiului German".
I n harta Auslria-Ungariei de la începutul secolului \\. Partea austriaca a plecat din Istria si ('annoia, trecand prin Stxria. Alata \ Austria Inferioara, Boemia si Moravia, in Galitia (sau Galit/ia) \ Biikoxina. Regatul Ungariei avea, la randul sau, o relatie duala, -desi profită mai mult din punct de vedere juridic decât politic-, cu Regatele Croației și Slavoniei.Bosnia, anexată abia în 1908, avea o relație excepțională cu întregul.
Giuseppe Mazzini (1805-1872). teoretician principal al discursului social sau republican al naţionalismului italian. Mazzini a fost impregnat de sensul „misiunii” naționalizatoare a Italiei.
Contele Gyuki Andrássy (1823-1890) l-a sprijinit pe Ferenc Déak în negocierile cu Habsburgii\. În calitate de prim-ministru ungar, el a finalizat aranjamentele constituționale care au modelat Coroana Duală. El s-a opus extinderii sistemului – așa-numitul „trialism” – la slavi.
Imperiul German pe o hartă a începutului de secol \\. Regatul Prusiei a dominat material regatele Bavariei. Saxonia \ W'ürttemberg. precum și Ducatele Cirandes de Baden sau Mecklenburgo-Schwerin. Pentru a evidenția numeroasele

microprincipate. precum şi „Republicile" sau Oraşele Libere Bremen. Hamburg şi Lübeck. Alsacia-Lorena thatbaba. de la încorporarea sa la crearea Imperiului în 1871. ca „Teritoriu Imperial".
Reprezentare idealizată (gravură bazată pe un tablou de Anton ron Werner) a proclamării lui William I al Prusiei (I 797-1 888) ca împărat german la Vcrsalles în 1871. Regele prusac apare înconjurat de regii rămași \ Prinții germani r de moștenitorul său, în timp ce Bismarck și arhitecții militari ai \ clonei de peste Franța, înconjurați de ofițeri ai armatei prusace, salută noul regim.
Regatul Spaniol al Cubei (de fapt Cuba era alcătuită din șase provincii) din perspectivă „necondiționalistă”: legarea unui volum din cronica dedicată insurecției începute în 1895 de Emilio Revertér [sic] Delmas, Cuba española, publicată la Barcelona în șase volume între 1897 și 1899; Cam în aceiași ani, acest autor a profitat și pentru a publica Filipinas por España, în două volume.
Sediul Parlamentului canadian din Ottawa, într-o gravură de epocă. S-a ales un stil neogotic imitand parlamentul britanic si spre deosebire de cel neoclasic care predomina in Statele Unite; ideea ar fi copiată pentru parlamentul ungar. Aproape din senin, la mijlocul anilor 1950, orașul a fost ales ca viitoare capitală a unei Canade unificate pentru a evita rivalitățile din alte centre mult mai importante. Crearea în 1867 a „Dominionului” Canadei a reconsiderat organizarea „imperiului” britanic informal, până la dotarea acestuia cu o Coroană Imperială pentru India.
Imperiul Indiei la lucru: micuții ma¡ara|moștenitori ai coroanelor indigene cu autonomie în cadrul colonial britanic - înconjoară cu curiozitate copilărească cuplul imperial și regal George V (1865-1936) \ Regina Marinen Durbar (sau oficial) întâlnire a suveranului și a supușilor) ținută la Delhi în 1911
Harta finală a Imperiului Britanic în 1914. un set constituțional aproape haotic.
(preluat de la James A. Williamson, 1 he l·ounditíion und (¡rullili <>/ die Bruidi I-.трии. Londra, Macmillan, 1928).
(Аільых nduplrd.'i
Un Disraeli "orienteaza!" o încântă pe Regina Victoria, într-o parodită a basmei lui Aladdin: „Crowns New for Old”, de Sir John Tenniel (Punch. 15 aprilie 1876).

Despre regionalisme, la vremea aceea, Unamuno prezenta o viziune destul de lirică:
Catalanii se plâng că sunt supuși Castiliei, iar castilienii se plâng că sunt supuși genului catalan. Supunerea politică a uneia dintre aceste regiuni față de cealaltă a fost echilibrată de supunerea economică a uneia sau aceleia. Și în așa fel suferă amândoi. Carcasa poate fi extinsă și extinsă.
În loc să lăsăm pe toți să cânte în felul lui și să ne asigurăm că cântând împreună ajung să formeze un cor armonic concertat, se face un efort de a-i ține pe toți pe aceeași melodie, dând astfel un cântat la unison foarte slab, în care corul nu face nimic. mai mult decât să pună mai mult zgomot decât fiecare cântăreț, fără a-și îmbogăți melodiile.

Nu există loc de integrare decât pe elemente diferențiate, iar orice favorizează diferențierea deschide calea unui concert bogat și fructuos. Fie fiecare așa cum este, dezvoltă-te în felul lui, după constituția lui specială, în linia lui, și astfel ne vom înțelege cu toții mai bine.142
Pentru gânditorul din Bilbao, convertit din Salamanca de când a câștigat acolo catedra de greacă în 1891: «Și lupta noastră civilă nu este doar de interese, și nici măcar nu este în principal a lor; este vorba de idealuri, este o luptă pentru personalitate. În problema regională există ceva mai mult decât zonele libere, și intrările temporare, și taxele vamale și obligațiunile de export; se luptă pe de o parte și pe cealaltă, mai întâi pentru consolidarea, apoi pentru predominarea unei personalități.»143 El visa la o nouă sinteză, care, recunoscând limbajul și propria personalitate, să accentueze criteriile generale:
Unii oameni din Catalonia au numit limba castiliană că catalanii vorbesc un dialect. Și de ce să nu dezvoltăm acel dialect pentru a-l integra în limba spaniolă comună? Este poate o lipsă de curaj, teama de a avea acea limbă tăiată. În această privință, noi bascii suntem mai bine și mai dispuși să nu renunțăm la castiliana noastră, care nu este cea a Castiliei. Și aceasta, deoarece limba sa se extinde în țări extinse și devine limba hispano-americană, poate pretinde ea un monopol al castității sau al hegemoniei în ea? Nu!
Dacă urmează să ne răspândească și să ne unească pe toți, va înceta să mai fie dialectul regional din Castilla.
Limba spaniolă, nu doar castiliană [,] este o integrare a dialectelor (leoneză, aragoneză, andaluză etc.) și așa ar trebui să fie.1 4
Unamuno a fost întotdeauna consecvent în idealul său de fuziune iberică; așa cum s-a susținut deja în 1900, când denunța minciunile reciproce și ignoranța reciprocă a intelectualilor din Madrid și Barcelona: „Credeți-mă sau nu, declar cu inima.

Cu rațiunea în mână că aspir doar să sparg domnia minciunii și că lupta dintre diferitele caste care populează Spania începe cu forță nouă, poate și ar trebui să fie una dintre cele mai profunde surse de regenerare. Poate cu ea se poate realiza ceea ce nu s-a realizat cu vechile procedee: unitatea spaniolă.»145.
Acolo unde Ganivet a respins interacțiunea, în favoarea unei realități care era atât organică, cât și ideală, Unamuno i s-a alăturat cu entuziasm, de parcă ar putea de la sine să creeze o nouă țesătură socială. Dar trebuie subliniat modul în care ambele - fiecare, în felul său, reprezentative ale criticii tineretului de la începutul secolului care ar fi, de-a lungul timpului, catalogate drept „nouazeci”-/jwin în orice noțiune de societate civilă. Cei doi autori, foarte diferiți unul de celălalt, încearcă să teoretizeze realitatea socială, chiar societală, cu categorii politico-instituționale; unul și celălalt au căutat simțul colectiv al cetățeniei în Spania fără o sociologie mai mare decât recurgerea exclusivă la terminologia derivată din Stat.
În scopul nostru, este suficient să indicăm în ce măsură conceptualizarea ganivetiană nu are încredere în sfera privată și

înțelege sfera publică ca stat. Societatea civilă, în măsura în care se pare, nu a fost decât o trambulină pentru accesul la putere, iar ambiția care a fost dezvăluită a fost aceea a unui stat mai puternic, mai eficient. Contrapunctul lui Unamuno visează la o intelectualitate omogenă în spiritualitatea sa și ignoră piața: ideile -și sentimentele pe care le provoacă- îi stăpânesc lumea, până în punctul în care un critic mai mult decât entuziast a dorit să sublinieze nesociabilitatea gândirii sale, pe lângă faptul că etatism evident.146 Neîncrederea în societatea civilă absentă era adâncă în ambele, ca și în toți cei care au avut înaintea lor Lspaña neyra (1899) a poetului simbolist Emile Verhaeren și a pictorului spaniol, strâns legat de media belgiană, Darío de Kegoyos, carte de impresii de călătorie din 1888-1891 prin tărâmuri hispanice și apoi foarte la modă.147 Văzând acest lucru, se poate înțelege simțul inovator al lui Prat, mesajul său de modernizare de la schimbarea obiceiurilor în cadrul unor cadre sociale reduse și cu un relativ slab, în timp ce energiile aveau să provină din societatea însăși, care se credea (pe care îl credea Prat) capabilă să reușească în lumea modernă. Într-o privință, lui Prat a fost ușor: în ceea ce privește „Spania neagră”, parcă ar fi fost o altă țară.

Prat de la Riba, sau întâlnirea unui proiect de partid și a unui discurs ideologic proaspăt

Mai precis: numeroasele îndoieli și contradicții cu privire la relevanța Cataloniei în raport cu Spania în ansamblu în ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea au fost sistematizate de un curent politic activist, care a știut să îmbine schema macropolitică a lui Valenti Almirall, ideea sa de „particularism” constituțional, cu cererea persistentă pentru o „unitate culturală” ca identitate colectivă catalană. Erau un grup de absolvenți de facultate ambițioși, în principal

avocați minți (plus un arhitect), conduși de Enric Prat de la Riba. Spre deosebire de imaginea deținută cu drag de tradiția catalană ulterioară, nu au început împreună, nici nu au fost toți prieteni și nici nu au fost întotdeauna de acord. S-au întâlnit după temperament. Erau practici, agresivi și literalmente „exasperați” de calmul liderilor Lliga de Catalunya și Unió Catalanista, care se temeau de supraaglomerarea și complicațiile acțiunii politice interne și profesionalizate. După cum și-a amintit Cambó, „O vreme s-a vorbit despre Bazele Manresa, dar de fapt nimeni nu a crezut în ele”. Mai mult, Guimera „s-a lăudat că nu l-a citit[da!”].148 Cei „istorici” erau, deci, cinici, precum și „nevinovați”.

Nucleul studențesc al Unió Catalanista, Centrul Școlar Catalan a rămas în urmă, deoarece unii, precum Prat, au plecat, în timp ce alții mai tineri, precum Cambó, au intrat. În acest context, la mijlocul anilor 1990, Prat a conceput o strategie activistă care a profitat de contradicțiile legale: obținerea controlului asupra anumitor corporații vechi ar da naștere unor locuri de senator. Un prim succes a fost obținut în Societatea Economică a Prietenilor Țării, apoi, cu JoanJ. Pemianyer i Ayats, la Academia de Jurisprudență și, în cele din urmă, cu Guimera președinte al Ateneului din Barcelona.149 Un detaliu, deci, de reținut pentru viitor: adevăratul succes al lui Prat în afara celui mai îngust

cadru catalan a început cu o acțiune politică indirectă în principalele entități ale societății civile din Barcelona. Operația a avut un impact uluitor asupra lui.
În mediul tineretului, impactul psihologic al discursului dramaturgului –în premieră în limba catalană– a fost decisiv, ca noul președinte la cârma Ateneului, la sfârșitul lunii noiembrie 1895, pentru ceea ce a însemnat ca confirmare a demersului. între tactic şi strategic conceput de Prat. Potrivit lui Cambó, privind evoluția anumitor cenacluri pe termen lung: „În căldura acestor evenimente, s-a conturat ceea ce mai târziu a fost numit Grup de 1'Atenen, care a început să acționeze împreună cu elementele pe care le-a inspirat Prat de la Riba. și că El a ajuns să intre în Centre Nacional Catalã, mai întâi, și, prin el, în Liga Regionalistă. În acest nucleu, pe lângă intelectualii puri, aproape toți proveniți din L'Avenț și câțiva avocați, medici și notari de mare renume din Barcelona, se aflau și câțiva industriași și negustori al căror spirit liberal nu fusese temperat de avere. vremurile în care, ca multe alte componente ale grupului figuraseră în rândurile castelarmas, adică printre republicani care simţeau dezgust faţă de gloate şi scandal şi aveau un profund simţ conservator.»15"
Transformat într-un focus activist, grupul cel mai apropiat de Prat a vrut să-și susțină dinamica de cucerire corporativă a puterii politice cu ajutorul presei, pentru a extinde rezonanța. Dar vechea La Renaixensa (a cărei redacție i s-au alăturat Prat și arhitecții Puig i Cadafalch și Doménech i Montaner în 1896) nu era pentru suișurile și coborâșurile sustragerii cenzurii.151 „Venerabilul” catalanismului istoric nu a contemplat nici el cu încredere. aventura electorală la alegerile legislative din martie 1898 (cu candidatura lui Joan J. Permanyer la Vilafran-

ca del Penedès) la care s-au lansat activiștii, cu rezultate sumbre.152 Pe de altă parte, un an mai târziu, în noua chemare legislativă din aprilie 1899, candidații catalaniști au triumfat deja la Vie (Ramón d'Abadal i Caldero) și Manresa (Leon-ci Soler i March), indicând că calea către schimbarea organizațională ar putea fi clară.153 Acest lucru, așa cum era de așteptat, nu a atenuat tensiunile dintre tinerii activiști și vechea gardă. Și mai rău a fost competiția jurnalistică care, începând din ianuarie 1899, a fost oferită de cei care s-au adunat în jurul lui Prat cu transformarea săptămânalului La Ven de Catalunya în cotidian.154 La sfârșitul aceluiași an, activiștii care se distanțaseră. din În cadrul Unió Catalanista au fost grupați sub numele de Centre Nacional Catalá, cu Narcis Verdaguer i Callís ca președinte, Jaunie Carner ca vicepreședinte, Lluís Domènech i Montaner și Joaquim Cases-Carbó printre membri, sub influența decisivă. de Prat de la Riba. Noua entitate, potrivit lui Isidre Molas, „nu a fost altceva decât un instrument de coagulare pentru „reformiştii” care până atunci îşi menţineau adeziunea prin intermediul ziarului”.155
Așchii erau convinși de urgența unui mijloc de comunicare cu un ritm și un simț propagandistic mai înalt, mai ales când reginei regente i s-a atribuit o inițiativă politică care urmărea să-l împuternicească pe generalul Camilo García de Polavieja cu forțele vii ale Spaniei. Din nou, așadar, de la Barcelona a

existat încredere în eficiența unui management direct în fața Coroanei. Polavieja a stabilit contact cu Joan Sallares i Pía, președintele Fomento del Trabajo Nacional din 1897, și „alți notabili ai comerțului și industriei”. Ferrer-Vidal i Soler (fiul catalanist al regretatului conservator |osep Ferrer i Vidal) și cu jurnalistul și poetul Ferran Agrilló ca secretar, însoțit de personalități profesionale precum respectatul doctor Bartomeu Robert.157 Dar, în adâncul sufletului, era doar un alt mod de a concepe mult așteptatul amestec regal, care din nou nu ducea nicăieri. Așa a arătat cea de-a doua Missatge către Regina Regent, din noiembrie 1898, semnat de președinții principalelor corporații barceloneze care, ca și în cazul lui Sallarès și Robert, au coincis cu protagoniști ai inițiativei Polaviejista, sau cu catalaniști precum arhitect Lluís Domènech i Montaner.
«
Cabinetul conservator format sub Francisco Silvela în martie 1899, cu participarea lui Polavieja, salutat la acea vreme drept „general creștin”, a stârnit așadar așteptări considerabile în Catalonia. Cel mai remarcabil, ministrul Justiției a fost jurisconsultul de la Barcelona Manuel Duran i Bas, o figura de vedere de lungă durată a conservatorismului catalan.158 Dar politica fiscală a ministrului Finanțelor, Raimundo Fernández Villaverde, a aprins protestul uniunilor comerciale din Barcelona, a cărui indignare a fost orchestrată de Maria Pirretas, secretarul Ligii Apărării Industriale și Comerciale. 1 Primarul capitalei catalane desemnat de același guvern, dr. Bartomeu Robert, a simpatizat deschis cu protestul, care l-a făcut un adevărat protagonist civic.160 A fost secundat de

Pau Font de Rubinat, primarul din Reus, pe atunci al doilea oraș al Cataloniei. În atitudinea sa, Font de Rubinat s-a trezit susținut de o mișcare catalană de proporții deja semnificative în provincia Tarragona.161 Protestul a început să se răspândească în alte orașe din afara Cataloniei, alături de care ministrul de Interne, un tânăr Eduardo Dato, și-a pierdut nervii și a sponsorizat măsuri care, drept „ultraje”, au scandalizat și mai mult opinia politizată.162 Conducerea cabinetului conservator în ceea ce privește Catalonia a eșuat, iar în condițiile în care faptele recomandau renunțarea la Duran i Bas (care și-a dat demisia în octombrie). 23, la șase luni de la preluarea mandatului) și, în cele din urmă, din contribuția însuși „generalului creștin” Polavieja (deși Silvela a rezistat până în octombrie 1900), lucrurile s-au precipitat în mediul interesat. din capitala catalană.163.
Deja în timpul verii au avut loc „incidente” în timpul vizitei unei escadrile franceze la Barcelona, despre care unii au susținut că sunt de natură „anexionistă”, cu entuziasmul corespunzător în presă. În aprilie 1900, Dato, încă responsabil de Interne, a fost primit la Barcelona cu fluiere zgomotoase, organizate de Cambó, care chiar l-a însoțit în drumul său prin Reus, înapoi la Madrid.”64 Dar, dincolo de agitația străzii, cel mai mult. eforturi complexe nu au dat roade, precum coordonarea unui protest împotriva politicii fiscale a ministrului Fernández Villaverde, în favoarea unui acord economic catalan echivalent cu cel basc, inițiativă în care Albert Rusiñol, președintele Fomento

del Trabajo, a fost implicate.National si Polaviejista.
Coordonarea cu Uniunea Națională Basilio Paraíso și Santiago Alba nu a fost posibilă.165
În fața alegerilor legislative convocate de noul cabinet liberal de la Sagasta pentru 19 mai 1901, Comitetul Polaviejista, reconstituit în Uniunea Regionalistă (mai târziu Unió), a fuzionat cu Centrul Nacional Català la 25 aprilie, deși a rămas operațiunea a fost tăcută. până când rezultatul alegerilor s-a dovedit a fi favorabil. Din fuziune, după cum se știe, s-a putut lăsa loc unui partid electoral original, Lliga Regionalista, inovator în funcționare și doctrină, capabil să cucerească niveluri tot mai mari de putere instituțională în Catalonia și care a avut un impact susținut asupra Viața publică spaniolă.166
Pentru început, cu sediul social al unora (un apartament luxos cu vedere la Plaza de Catalunya din Barcelona, care l-a impresionat pe tânărul Cambó, încă cu resurse modeste) și ziarul celorlalți, se știa că găsise ingrediente sociale de bază pentru o nouă mașină politică, neașteptat de rezonantă.167 Cu alte cuvinte, bazându-se pe experiența sa anterioară, aderarea lui Prat la conducere a venit pe baza a ceea ce părea a fi mobilizarea autentică a unei societăți civile în plină experiență, care avea nevoie doar de o „ cultura civică” pentru a se dota cu conștiință și a devasta Spania agrară înapoiată.
În plus, în domeniul ideologic, totul a venit de la cotitura Pratiano. Faptul era că toate sau aproape toate ideile posibile erau deja prezente în atmosfera capitalei catalane. Nucleul care l-a înconjurat pe Prat și care avea să conducă de mulți ani noua Ligă Regionalistă, a fost legat, prin sălile de clasă, de lecțiile.

ne învățate acolo, prieteniile legate pe coridoarele universitare sau, însumând, legăturile de rudenie preexistente, cu „societatea familială” și ideile care se învârteau în mod repetat în jurul ei. De exemplu, Duran i Bas, eroul de la Barcelona al guvernului Silvela, a fost profesor de drept penal și comercial, dar și tatăl lui Lluís Duran i Ventosa, colegul lui Prat și viitor teoretician al Lliga. Duran i Bas a fost și profesor pentru aproape întregul grup din jurul lui Prat la Facultatea de Drept a Universității din Barcelona, la fel cum - pentru a adăuga un alt exemplu - a fost JJ Permanyer, un alt profesor veteran și protagonist influent în catalanismul incipient al acelor ani. ani. Pentru cei care, ca Prat sau Cambó, au trecut de la ruralul catalan la urban, propria lor experiență trebuie să fi oferit o confirmare deplină a vitalității societății civile din Barcelona. Acest mediu, foarte divers dacă ne gândim la varietatea de adunări și mesaje mixte pe care le-ar putea experimenta tinerii studenți, a servit atât ca filtru, cât și ca difuzor. Chiar și cele mai heterodoxe abordări ar putea ajunge la locul lor. Astfel, pentru a completa demonstrația, însuși Duran i Bas, în 1893, vorbind despre «Acțiunea statului în știința contemporană» la Academia de Jurisprudență și Legislație din Barcelona (entitate a cărei președinte a fost), a stabilit că: « Reacția împotriva administrației. centralizarea s-a născut în mare măsură din exemplul Marii Britanii: din noile teorii politice, lupta împotriva ei. Auto-oi'ernment [sic] nu este doar o bază a

constituţiei comunale a Angliei, ci este spiritul naţiunii". Și a precizat corectitudinea interpretării sale, făcând aluzie la La Démocratie en Amérique de Alexis de Tocqueville: « [...] s-a făcut simțită, poate mai degrabă decât înțeleasă, adevărata diferență care există între individualism ca forță de acțiune socială. independent de cel al statului [local] și de absorbția și direcția de către statul (federal) a forțelor individuale.” decât orice altă societate europeană.169 Acesta fusese unul dintre marile mesaje transmise de Almirall, dar el fusese prea nerăbdător, incapabil să aştepte ca intuiţiile lui să fie absorbite şi nedorind să tolereze duşmanii săi ideologici repetarea ideilor alnnralliane, adaptate adecvat şi fără a le recunoaşte, Prat a dat pur şi simplu o formă teoretică hotărâtă unor asemenea doruri pe baza exemplelor de stat contemporane, când contextul era în sfârșit copt.
Foarte succint, Prat a înțeles că „particularismul” sistemic propus de Almirall s-ar putea adăuga la percepția naționalistă a unei „unități culturale” catalane ireductibile, pentru a construi un nou tip de putere politică generală peninsulară, literalmente un nou „imperiu” spaniol. Trebuie să fi trecut ceva timp între definirea ideii de „unitate culturală” ireductibilă și trecerea la ideea de „imperiu”. La sfârșitul anilor 1990, în timpul războiului din Cuba, Prat și-a asumat pe deplin impulsul antiimperialist al Unió Catalanista, vizibil în grupul La Renaixensa, și care a dat naștere parțial la contactele incipiente cu

noua dreaptă franceză.17(1 Dar însuși catalanismul Lliga de Catalunya de Guimerá și Aldavert jucase cu metafore „imperiale” ușoare în nerăbdarea lor de a se adresa Reginei Maria Cristina deasupra Cortes. Prat a reconsiderat și El a știut să colecteze ideile cele mai agresive care au trecut prin Barcelona la începutul secolului.
Astfel, „imperiul” la care avea să recurgă Prat a fost mai degrabă „triumful voinţei”, clişeul de pe buzele tuturor spiritelor neliniştite ale sfârşitului de secol şi cu atât mai mult din capitala catalană wagneriană. Ieșită din exemplul social catalan și având ca obiectiv un ideal unitar total opus unitarismului centralist, s-a propus construirea unui „imperiu al societății civile” în vădită contradicție cu tradiția statală Bourbon, cu nuanța că, fiind o soluție monarhică. , a existat un loc proeminent pentru Coroană și dinastia domnitoare. Ceea ce propunea Prat era practic o metaforă compusă. În primul rând, dacă Catalonia era o „națiune fără stat”, derivatul logic era că Spania era un „stat fără națiune”, concept care era și foarte în vogă în dezbaterile naționaliste internaționale de tot felul.171 În alte cazuri. cuvinte, ideea de „construcție națională” ar putea fi, în funcție de modul, reciprocă între o categorie și alta. Pentru Prat, contribuția axiomatică a fost ideea unei „unități culturale” catalane care să fie capabilă să trezească formarea sau conștientizarea celorlalte unități similare existente în Spania, plus posibilitatea de a adăuga Portugalia, un exemplu extrem al aceleiași. . Aceasta nu a însemnat nimic mai puțin decât deteritorializarea ideii de Spanie.’72 Identitatea spaniolă, prin dizolvarea Statului istoric centralist care

pretindea un asemenea sentiment, a devenit eterică, un cadru civic care nici măcar nu era uniform și, în consecință, mai exterior. decât în interiorul graniţelor.
În acest moment al argumentului, contribuția idealului „imperial” a fost esențială, deoarece „imperialismul” a substituit învelișului static și gol al statului o dinamică culturală expansivă extern și interactiv interactiv. Noua stare „imperială” a viitorului nu era spațială, întrucât teritorialitatea ar fi a substarilor sale componente, ci ar fi un proces cultural deschis. „Imperiul” fiind un proces, cu cât era mai expansiv, cu atât mai bine. „Imperiul” de construit ar fi, deci, echivalent cu diversele pannaționalisme care l-ar putea compune: ca și ele, era un sentiment de apartenență deteritorializat și determinat de legătura și/sau apartenența mea de tip culturalist. Ideea lui Prat a deschis direct ușa ideii unei cetățenii individualizate, așa cum au propus „austro-marxiştii” în mod contemporan: adică un catalan, de exemplu, să-și poată exercita legal identitatea catalană (în relația cu Administrația , în școlarizarea copiilor lor) oriunde în „imperiu”, la fel cum ar putea face galicii, bascii sau castilienii în Catalonia. Metafora sa compusă a făcut interactive ideile de stat (înțeles ca teritoriu) și cultură. Schema lui Prat -aparent atât de puțin perturbatoare în sfera strictă catalană, fiind o simplă culminare cumulativă a abordărilor catalaniste- a avut, dimpotrivă, niște implicații revoluționare spaniole, dar de dreapta.

5. „imperialismul” catalanist al lui Prat de la Riba

Prima încercare reușită de a rezolva politic toate răscrucea de vise, intenții și calcule, de propuneri regionaliste, autonomiste, „particulariste” și chiar separatiste, care au circulat în cadrul local al diverselor arbitraje care a fost catalanismul incipient, a fost a lui Enríe Prat al Riba i Sarrá. Datorită codificării doctrinare pe care a efectuat-o, a fost recunoscut ca părintele autentic al naționalismului catalan.1 Există mulți părinți potențiali pentru catalanism, în funcție de cum îl înțelegem și de cum se dorește să definească conceptul, dar numai Prat a ridicat dilema Națiunii în contradicție cu Statul în mod explicit și emfatic, din umbrele și nuanțele intenționate născute din manevrele politicii locale. Abordarea a fost clarificată în catehismul său patriotic Compendi de la doctrina catalanista, scris împreună cu vărul său Pere Muntanyola, care a stârnit o asemenea agitație în 1894 și va fi întotdeauna o sursă de scandal spaniol.2
Cu aceasta, Prat s-a ridicat ca apărător al „unității culturale” catalane, înțeleasă în varianta sa cea mai militantă. Dar ideea că „uniunea catalanilor va fi victoria Cataloniei” era de ceva vreme un loc obișnuit în Lliga de Catalunya și Unió Catalanista, alături de ceea ce ar putea fi pretenția „practicii în vremurile Monarhi Catolici și Carlos al V-lea, tocmai cei care sunt considerați cei mai glorioși din istoria Spaniei».3 În consecință, atunci când se aliează cu adepții «generalului creștin» Polavieja pentru a fonda Liga Regionalistă în 1901, Prat, cu reformularea ei, prin propunerea conștientizării civice ca sinonimă cu cea națională și prin revendicarea în loc să respingă ideea unui „imperiu spaniol”, a dat o întorsătură considerabilă clișeelor catalaniste care o înconjurau. Numai Prat, odată ce s-a definit public și emfatic în termeni pe care

mulți i-au înțeles separatiști, a știut să formuleze o schemă, în mare măsură derivată de la Almirall, care, fără a se contrazice, spunea opusul unei presupuse dorințe secesioniste.
Noțiunea de „unitate culturală”, sinonimă cu „patrie” și centrală în sinteza lui Prat, a avut ca antonim evident fragmentarea internă a societății catalane, o amenințare de care Prat se temea mai mult decât orice altceva.4 Afirmarea axiomatică a sentimentalului sau unitatea spirituală a țării, întrepătrunderea indisolubilă a culturii sale înalte și joase (fuziunea a ceea ce am înțelege astăzi ca planurile analizei antropologice, sociologice și psihologice, cu toate formele de producție estetică) au transformat idealul într-un punct de referință. joc, presupus lactic. Cu această operațiune de redefinire doctrinară, Prat a alungat dezbinarea cadrului catalan, la

încărcați-l pe opusul său, Celălalt al ideologiei sale: Spania era societatea dezbinată, doar un Stat, o coajă goală, fără viață interioară, înaintea solidității compacte și vitale a viziunii sale despre Catalonia.
Nici contradicția ca atare nu l-a îngrijorat. Pentru a-și defini „unitatea”, Prat nici nu avea nevoie de o majoritate reală, întrucât putea conta pe propria abordare a mediului cultural în care s-a format. Această abordare a fost o abordare catolică utilă de-a lungul vieții, principiul numit de scriitorul și papistul entuziast Hillaire Belloc (1870-1953) drept „doctrina numărului determinant”, care, potrivit acestui autor, era „esențial pentru înțelegerea oricărui mișcare socială sau politică. În definirea unei astfel de idei, mulți ani mai târziu, în cartea sa Criza civilizației noastre (1937), Belloc a luat ca eșantion ilustrativă însăși cultura catolică: «O națiune sau o întreagă civilizație aparține culturii catolice nu atunci când este compusă în întregime. a credincioşilor.practicându-şi cu ardoare religia cu meticulozitate, nici măcar atunci când se laudă că are o majoritate, ci când are în interiorul său un număr determinant de unităţi, instituţii familiale, indivizi inspiraţi şi tenace în spiritul catolic.»5 Pentru Prat, acelaşi lucru ar putea vorbi de catalanism.
În ochii lui, densitatea corporativă, țesătura asociativă, era faptul care definea identitatea catalană, nu o simplă majoritate aritmetică a vorbitorilor de catalană, cu atât mai puțin suma militanților și simpatizanților catalani. „Doctrina numărului determinant” la Prat a fost o abordare care, cel puțin în teorie, l-ar putea apropia și de „instituționaliștii” krausismului madrilen, mereu atenți la difuzarea ideilor dinspre elite6. reformiștii madrileni l-au îndepărtat de identificarea sa între societatea civilă și particularism, conform căruia „fapt diferențial” catalan era, în practică, un „fapt corporativ”. Reformismul lui Prat a fost foarte divers, deși la fel de influent și de durată.
Gândirea lui Prat ca proces ideologic și model al viitorului catalanism
Prat de la Riba nu era un gigant intelectual. Chiar și recunoscându-și greutatea considerabilă în catalanism, nu a fost un ideolog copleșitor, o voce profetică care, datorită singularității sale personale, a marcat o cezură de neșters în

evoluția culturală. Nici nu era un gânditor original. În schimb, a fost un mare sintetizator care a știut să adune o mare varietate de elemente găsite în mediul său politic pentru a le transforma în componente ale unei scheme simple și flexibile. Ar putea fi considerat mai degrabă un „om reprezentativ”, pentru a aplica un elogiu foarte din secolul al XIX-lea care probabil i-ar fi plăcut mai mult. Prin însăși reprezentativitatea sa, efectuarea unei revizuiri hermeneutice a gândirii sale relevă catalanismul mai mult ca proces ideologic, ca evoluție discursivă, decât ca solid.

face corpul de gândire sau doctrină. Cu Prat, de fapt, în catalanism s-a instituit un „înainte și după”, dar bazat pe capacitatea sa de sinteză ideologică.
Percepția ireductibilă a gândirii sale a constat în relația transcendentă stabilită între oameni și teritoriu: odată cu nașterea Cataloniei, această legătură a rămas fixă, înțeleasă ca o echivalență interschimbabilă între oameni și pământ. Cu aceasta, evoluția istorică a fost literalmente comparabilă cu schimbarea anotimpurilor, cu anotimpuri bune și altele rele, văzute dintr-un complot. Această viziune guvernează orice altceva din universul mental al lui Prat, care, din axiome relativ simple, ar putea dezvolta scheme interpretative relativ complexe, capabile să susțină, ca teoretizări nuanțate, ponderea numeroaselor contradicții empirice ce decurg din dezvoltarea socială. Rezultatul său a fost înscăunarea principiului unității ca început axiomatic al oricărei reflecții asupra societății și puterii publice. În expresia acută a lui Solé Tura, în studiul ei clasic asupra gândirii lui Prat: «Naţiunea catalană este, pentru Prat, un tot organic, o comunitate perfectă, mişcată de aceeaşi voinţă, de aceeaşi inimă şi de acelaşi creier. Prin urmare, în această comunitate nu pot exista tensiuni interne decisive. Adevărata tensiune este cea care opune Catalonia restului țării, Castilla, pentru a simplifica.»7
Dar cererea de unitate internă implica o hotărâre echivalentă de a atinge pluralitatea externă. În consecință, gândirea lui Prat 1:1 poate fi împărțită în două mari arii interdependente: în primul rând, structura socială a Cataloniei, organizarea ei spontană, derivațiile sale juridice și implicațiile sale politice pe termen lung; și, în al doilea rând, realitatea națională a Cataloniei și inserția ei ulterioară – prin Spania – în sistemul statelor europene și americane ale vremii sale. Prima zonă l-a determinat să postuleze „unitatea culturală” catalană ca un precedent anterior oricărui proiect viitor. Al doilea l-a făcut să avanseze idealul „imperiului” ca mijloc de a rezolva ceea ce el a perceput ca fiind relația dificilă a Cataloniei, ca entitate politică și instituțională nerecunoscută, cu Spania.
În rest, schema conceptuală a lui Prat de la Riba a fost descrisă de savanți cu abordări destul de diferite, care, în ciuda acestui fapt, au ajuns la concluzii mai mult sau mai puțin asemănătoare.8 Se poate sublinia –cum o fac de obicei apărătorii săi– evoluția ideilor sale. sau, dimpotrivă, se poate sublinia – așa cum au încercat cei mai critici observatori să facă – caracterul imobil al schemei sale de bază, care cedează în aspecte conjuncturale să păstreze fundamentele intacte. Într-o oarecare măsură, ambele

interpretări sunt valabile. Producția sa enormă de articole și note, cu un conținut între legal, istoric-informativ și sincer politic, se pretează la o astfel de estompare. Ideile sale de bază rămân neschimbate, dar inteligența sa tactică a fost întotdeauna gata să se adapteze provocărilor în schimbare.
Succesul său ideologic și-a găsit între faima pe care i-a adus-o colaborarea la scrierea unui mic catehism ideologic, Compendi de doctrina catalanista, în 1894, și consacrarea deplină a unei broșuri doctrinare, La nacionalitat catalana, din 1906. Totuși, Interesul istoriografic s-a concentrat asupra

implicațiile sociale ale lucrărilor sale juridice dedicate planificării interne a Cataloniei, în loc să exploreze calea cea mai evidentă a propunerii sale de a rezolva situația externă a Principatului.
S-a născut la Castellterçol în 1870, în regiunea Valles Oriental din Barcelona, în sânul unei țărani înstărite, cu pretenții de nobilime. Prat avea tendința de a concepe realitatea socială catalană dintr-o panoramă istorică care mergea de la rural la oraș, înțelegând această mare încorporare colectivă ca o evoluție morală. O astfel de viziune de fundal a fost o reflectare a propriei sale evoluții personale ca imigrant rural în căutarea promovării sociale în marea Barcelona. Însă, spre deosebire de atâția alți politicieni europeni ai vremii sale, Prat nu a vrut să creeze un contrast negativ între lumea agrară și urbanitate, într-un sens sau altul. După cum a reiterat istoricul catalan Arnaud de Lasarte, percepția lui Prat a idealizat țărănimea catalană ca și cum ar fi un γοοιιιαηιγ englezesc, proprietari de pământ înzestrați cu un sentiment colectiv de libertăți istorice.9 Era o perspectivă care putea trece cu ușurință din romanul istoric scoțian al Walter Scott tipează producția echivalentă (și imitativă) dedicată de la Barcelona recreării trecutului catalan în nuanțe romantice și, de acolo, lui Prat. Totuși, atașamentul său romantic față de o pairalisine, atât populară (pentru țăran), cât și gentrifted (înnobilat pentru încântarea sa în genealogii), nu l-a întunecat suficient încât să-l facă să se îndoiască de bunătatea civilizației urbane.
Prat a apărat întotdeauna importanța creșterii metropolitane a Ciudad Condal și a cerut recunoașterea capitalei sale catalane, precum și implicațiile relevanței sale pentru scena hispanica.' 'O capitală economică precum cea deținută de Barcelona avea în mod necesar un capital economic inevitabil. implicatii. Pe scurt, pentru Prat, rădăcinile rurale și viitorul au devenit comparabile. El putea lăuda Evul Mediu, așa cum a făcut cândva cu insistență, dar întotdeauna ca un mijloc de a înțelege și de a contura mai bine modernitatea .” Deși poate nu părea întotdeauna așa, Prat a fost radical modern.
El și-a condensat viziunea asupra orizontului social catalan într-un scurt text didactic pentru copii din 1908, intitulat „El camp i la ciutat”, care, având în vedere cititorii săi, prezintă cu o simplitate exemplară relația dintre combustibilul rural și motorul urban:
Viziunea idilica a vietii de munte, a singuratatii, a linistii sufletesti, a comunicarii constante in fiecare moment, in fiecare ora, cu natura si marile ei forte inexorabile este cu siguranta

frumoasa. Izvoarele, izvoarele inepuizabile ale vieții naționale sunt acolo. Acolo, în acele cercuri sociale de seninătate vegetativă, indisolubil legate de Mama Pământ, oamenii acumulează energie. Acolo se înmagazinează marile rezerve de vigoare fizică și temperament moral pe care orașele le cheltuiesc, ard, le transformă în mișcare, în activitate comercială și industrială, în creații artistice și doctrinare... Și așa se completează și se închide ciclul culturii. viata sociala.

Așa cum zăpada din ghețari și zăpadă țin acumulată apa râurilor, forța motrice a utilajelor îndepărtate, pentru a merge mai târziu hrănind, în fiecare oră, în fiecare zi, irigarea câmpurilor și a barajelor morilor și fabricilor, de asemenea, viața țărănească acumulează și reglează marile forțe motrice de care comunitatea are nevoie pentru viața ei mai înaltă și, în vibrația intensă a orașului, le cheltuie și le consumă.
Orașul, marele oraș mai presus de toate, adevărata capitală, este organismul rafinat, complex, grandios care face această lucrare transcendentală; este motorul intregii vieti a tarii, imensa roata maestra a nationalitatii.12
Strategia lui ideală era dublă: pe de o parte, era imperativ să salveze Catalonia din capitala Cataloniei, motiv pentru care a cerut agresivitate în afirmarea identității catalane, ceea ce a presupus automat respingerea pretenției de predominanță castiliană. în spaniolitate; pe de altă parte, în schimb, a oferit promisiunea regenerării Spaniei de la bază, din orașele sale și țesutul său social, bazată pe reînnoirea din varietatea realităților identitare, atât naționale, cât și regionale, care alcătuiau Statul Spaniol. Din acest motiv, într-un articol intitulat „Les províncies mortes”, publicat în La Veu în decembrie 1906, Prat și-a exprimat explicit refuzul „țarii legale” pe care se construia administrația:
Provinciile de astăzi, cele create arbitrar de Stat, nu sunt societăți psihologice: bărbații pe care [acea] îi asociază nu au nicio caracteristică comună, nici un principiu de diferențiere de ceilalți, nici în ordinea afecțiunilor sau a sentimentelor, nici în cea a obiceiurilor, nici în aspiraţii.
Nu sunt firme teritoriale: lucrările publice, serviciile care îi interesează pe locuitorii provinciei nu îi interesează exclusiv pe aceștia, ci îi interesează și pe cei din alte provincii învecinate. Autostrăzile și drumurile secundare și căile ferate, de exemplu, se opresc la granița provinciei, dar în realitate sunt tronsoane de planuri mai largi care își au dezvoltarea naturală în cadrul provinciilor limitrofe. <
Sunt, așadar, asociații exclusiv administrative impuse de lege; au doar o existenţă administrativă [...].13
Viitorul, dimpotrivă, ar fi construit pe „țara adevărată”, condusă de realitatea metropolitană a Barcelonei, „capodopera energiei catalane”, un model urban de viață civică, în care „[n]o catalană este străin, toți catalanii pot fi mândri, pentru că toate neamurile catalane, toate familiile catalane au adus bărbați pentru a-și hrăni populația în creștere, pentru a-și umple atelierele și fabricile, pentru a produce selecția de băuturi alcoolice eminente care creează viața intensă a producției, în știință, în artă, în politică.

Dar adevăratul oraș, adevărata capitală, cea care este capitala datorită curentelor naturale ale vieții sociale, nu prin acumulare forțată, printr-un agent extern precum decretele legiuitorului, toate aceste forțe vitale care primesc într-un mod niciodată epuizat. bulevarde din întreaga lume.teritoriu, le transformă și centuplicate și le returnează transformate în bogăție, în cultură, în impuls, în căldură de viață.
De aceea popoarele cele mai în general bogate, puternice și progresiste sunt popoarele care au capitale mari; de aceea populațiile secundare și de ordinul trei sunt mai populate și mai bogate acolo unde capitalul este cel mai puternic și mai puternic.1
Sunt citate din Prat mai matur, dar reflectă gradul în care conștientizarea dominației distinctive a societății civile catalane necesita o perspectivă sociologică largă. Și în acest sens, Prat a știut să-l citească printre rânduri pe Almirall, să-i extragă sensul cel mai folositor dincolo de conținutul ideologic aparent și să scape de sentimentalismul ruralizant care abundă în mediul catolic și defensiv al catalanismului „pre-politic”.
Pe baza fascinației sale față de capacitatea marilor orașe moderne de a genera piețe și de a defini cererea și oferta de bunuri și servicii, Prat a considerat că dezvoltarea necesită ceea ce astăzi s-ar numi un mediu favorabil dezvoltării afacerilor, creșterii economiei în ansamblu și , ca urmare, îmbunătățirea bunăstării generale. Desigur, în calitate de apărător al unui mediu industrial marcat de o structură de fabrică mică și cu acces disputat la o piață „națională”, a fost un protecționist ferm.15 Apărarea sa a unui climat probusiness a pornit de la un criteriu fundamental al lui Prat: departe de etatistul, înțelegerea sa despre liberalism era libertariană, în sensul că concepea societatea civilă ca un organism potențial autoreglabil. El a lăsat mărturie în acest sens în cele mai importante lucrări sociale ale sale, texte de comentariu privind legislația societății și a muncii: raportul său privind dreptul juridic al industriei, acordat în 1897 de Academia de Legislație și Jurisprudență din Barcelona, și lucrarea sa The mixed juries to settle the diferențe între angajatori γ muncitori γ pentru a preveni γ remediere greve, de asemenea acordate în 1900 de Academia de Științe Morale și Politice din Madrid.1"
Totuși, în același timp, Prat a fost avocat, chiar jurisconsult, dar nu economist. Ca un bun jurist hispanic, a înțeles legea, în abstract, ca ceva și mai „real” decât interacțiunea socială. Nu a avut niciodată un punct de vedere al afacerilor. Cel mult își putea imagina relații de afaceri din Lege, în ceea ce privește proprietarul, titularul, angajatorul sau antreprenorul, dar niciodată în ceea ce privește marjele de profit, dincolo de bunul simț și cea mai generică practică patronală a vremii sale. Cu alte cuvinte, a idealizat economia și a supus-o schemei sale ideologice. Deși în Liga Regionalistă existau oameni care puteau apăra o perspectivă ideologică din experiența comercială sau de producție, s-au trezit

A fost nevoit să-și supună cursul, ca și cum ar fi fost ceva specific, cerințelor unui scenariu esențial legal.
În teorie și înainte de a avea o experiență activă a exercitării puterii, Prat a contemplat daul și primirea conviețuirii normale în societatea civilă dintr-un vârf paternalist și ierarhic, în care nu era loc pentru corporatismul muncitoresc în fața necesarului sindicalizare a angajatorii, forțați de concurența dură de pe piață, să își unească forțele. De aici, de asemenea, fascinația sa inițială față de modelul coloniilor industriale, ca microcosmos al designului său idealizat pentru societatea civilă. Dar, după cum a subliniat un istoric naționalist, colonia industrială nu a fost niciodată o schemă economică, ci mai degrabă un ideal sociopolitic.17 De-a lungul timpului, așa cum se întâmplă adesea, ucenicia sa prelungită în folosirea puterii i-a modificat înțelegerea teoretică, fără a-l lăsa inactiv. .să-și reformuleze abordările inițiale, uneori oarecum drastice. Prat a devenit progresiv mai γ mai favorabil intervenţiei statului în măsura în care s-a bucurat, în calitate de manager administrativ, de puteri mai γ mai specifice, cu resursele corespunzătoare.

Relația Cataloniei cu Spania în primul Prat

Primele texte politice notabile ale lui Prat – Mesajul său către Regele Elenilor în 1897 sau manifestul independentist anonim „adresat presei europene”, La Question Catalane. L'Ispagne et la Catalogne, semnate de un imaginar Comité Nationaliste Catalan de Paris în anul următor – au fost lucrări de agitație, calculate pentru a rupe confuzionalismul ideologic al incipientei practici catalaniste.18 Prat intenționa să pună capăt eclectismului care a marcat. o producție teoretică individualistă până la pitoresc, în care fiecare lletraferit a dat frâu liber fanteziei sale particulare, ajungând la extrema în care simpatiile catalaniste au fost identificate ca un fel de manie.17 Ca student universitar, un student s-a înscris de-a lungul carierei sale, doctor de Drept , avea un cap foarte ordonat.20 De asemenea, a știut să transforme Legal Review of Catalonia, noua publicație comună a Baroului din Barcelona și a Academiei de Legislație și Jurisprudență din Catalonia, fondată în 1895, într-o platformă pentru diseminarea ideilor sale .21 Astfel, Prat a dat curând semne că a înțeles importanța diseminării, chiar dacă era în spaniolă. Intenția lui era, deci, să dea o formă mai mult sau mai puțin clară gândirii catalane; După ce a realizat acest lucru, el a stabilit un monopol de facto asupra naționalismului doctrinar, care ar avea implicații importante pentru politica practică.
A fost configurat ca informații la Universitatea din Barcelona. Fondul său doctrinal, deci, provenea din pregătirea sa juridică și derivă din puținul corp de cunoștințe care, în anii opt și nouăzeci, era oferit în sălile de clasă din Barcelona: contrarevoluționarii francezi precum Maistre și Bonald, școala istorică de drept german, cu juristul Friedrich Karl von Savigny (1779-1861) în față, plus

Tradiția filozofică catalană, de la Balmes și Martí d'Eixalá încoace.22 Prat a fost uluit de critica lui Savigny, care, la începutul secolului al XIX-lea, pusese sub semnul întrebării abstracția universalistă în legi; pentru Savigny și, în general, pentru colegii săi germani, Germania și-a întruchipat propriul

său drept, aproape vital, înrădăcinat în dezvoltarea culturală și un model de monarhie limitată.23 Era o abordare – criteriul analizei textuale bazat pe faptul că fiecare caz. este deosebită – care se răspândise odată cu trezirea istoriografică germană, cu istorici precum August Ludwig von Schlózer (1735-1809), specialist în originile politice ale popoarelor slave care, oarecum paradoxal, avea să fie unul dintre inspiratorii panului de mai târziu. - Slavism. În ciuda utilităţii sale de la putere, era un set interpretativ destul de depăşit –Savigny era deja replicat în Germania când a murit la peste optzeci de ani–, dar originalitatea interpretativă excesivă l-ar fi împiedicat pe Prat24. Intenţia lui nu era de a deschide o nouă frontieră conceptuală. în jurisprudență, ci pentru a stabili o sinteză eficientă, modernă și flexibilă a ceea ce cei interesați de catalanism discutau în Barcelona și regiunile catalane de câteva decenii. De la contrarevoluționarii francezi, de exemplu, și-a păstrat simțul implicit de a configura o „contra-utopie”, o alternativă la iacobinismul democratic sau, dacă se preferă, de a profita de „contra-ilustrare” ca mijloc de a corecta excesele abstracte. de gândire liberală și democratică că se referea la originile sale în iluminismul secolului al XVIII-lea.25 Cu o asemenea abordare, Prat a stabilit ortodoxia naționalismului catalan, împotriva căreia s-ar putea prăbuși toate variantele cunoscute și necunoscute. A făcut-o parțial datorită familiarității și simplității componentelor și chiar a schemei pe care le-a întocmit, dar și datorită tonului de equanimitate, de descriere faptică, cu care a înfrumusețat cele mai extreme afirmații.26

Punctul său de plecare a fost simplu: niciodată, înainte de secolul al XIX-lea, nu a existat unitatea spaniolă atât de lăudată de spanioli. Astfel, în 1896, discutând, într-un articol, «Un loc comun în istoria Spaniei: unitatea spaniolă», a putut concluziona, cu vădită satisfacție, că: «Investigațiile moderne au dezavuat complet această farsă nemaiauzită. »27 Doi ani mai târziu, în pamfletul anonim în limba franceză, La Question Catalane, finanțat din bani de la antisemiți francezi, Prat a insistat din nou pe același lucru:

Unitatea spaniolă este un mit, nu a depășit niciodată dorința conducătorilor de la Madrid. Astăzi, ca și înainte, Peninsula Iberică este împărțită în patru mari grupuri de populație, în patru orașe foarte diferite în ceea ce privește limba, caracterul și tradițiile lor: catalană, spaniolă, galic-portugheză și bască. Așa reiese din descrierile populațiilor preromane găini geografii greci. Ulterior, acest lucru s-a manifestat în războaiele separatiste care au făcut ca unitatea monarhiei vizigote din Toledo să fie nominală. 1 Regatele independente Aragon, Castilla, Portugalia și autonomia de

Dovadă au fost şi bascii, păstraţi până de curând, în perioada Evului Mediu.2s

În același timp, așa cum era tipic pentru mediul ideologic din care s-a remarcat, Prat a apărat ideea că pluralitatea de regate ale monarhiei istorice compuse care fusese Spania Austnaților, și chiar a Bourbonilor, a dat în practică. o soluție arhimodernă la dilema ordonării politice hispanice a teritoriului la sfârșitul secolului al XIX-lea. Ca regulă generală, după cum a observat el,

marile puteri au fost cele care, ca state, au respectat cel mai mult relația dintre particularism și întreg, fără a le diminua puterea. Cu alte cuvinte, regimurile expansive, capabile să-și extindă granițele în ultimele decenii, precum marile conjuncții - numite atunci „anglo-saxone”- ale Marii Britanii și Statelor Unite sau ale federațiilor central-europene ale Germaniei și Austna-Ungariei, au fost Statele pe care ele vestiau calea viitorului.29 În Spania, viziunea obișnuită îngustă era incapabilă să privească dincolo de Franța, mereu centralistă, dar, din această perspectivă, exemplul francez era uzat în fața unei Germanii care a învins. în 1870, sau părea de-a dreptul decadent în comparație cu țările „anglo-saxone” care dominau rutele maritime.

În revizuirea tezei de doctorat (publicată în 1896) a juristului Louis Le Fur, litat federal et confédération d'Etats, Prat, ca prim teoretician al catalanismului «intervenționist», a pus bazele criteriilor sale ideologice. Un contemporan strict al său, autorul francez în cauză (1870-1943), al cărui studiu de doctorat este considerat și astăzi ca lucrare de referință în limba franceză asupra teoriei clasice a statului federal, a fost capabil să recunoască virtuțile descentralizării, dar și , ca un francez bun, să-și dezvolte reticența. În mod semnificativ, Le Fur ar fi un nume cunoscut în analele L'Action Française. În calitate de avocat, preocuparea sa principală a fost să sublinieze diferențele dintre mecanismele federale și cele confederale în funcționarea statului, distincție care nu a fost plăcută celui mai critic catalanism politic, care a privit această problemă din asumarea continuității particulariste și a fost prin urmare, întotdeauna dependent de ambiguitățile raftului superior.3'' În articolul său din 1897 pentru Revista juridică a Cataloniei, care a avut ceva ca un răspuns doctrinar, Prat a lăudat echilibrul dintre particularitate ca nucleu al identității și un atotputernic , expansiv, capabil să atragă, un argument implicit iberic, în care Portugalia servește drept contrapondere firească Castiliei, pentru a îndeplini un echilibru extern perfect cu Catalonia. Potrivit textului său, scris în spaniolă, Prat declara: „Nici după înflorirea strălucită a particularismului în rândul englezilor din Lumea Nouă nu a reușit să depășească preocupările care în Vechiul Continent s-au opus dezvoltării lui; Și a fost necesar ca aspirații naționaliste viguroase să apară în toate zonele Europei, astfel încât tradițiile anglo-americane să poată prelua natura tradițiilor anglo-americane în cadrul popoarelor însetate de autonomie.” The Enric Ucelay-Da Cal --183

Modelul, potrivit lui Prat, a venit în principal din exemplele nord-americane. În schimb, problema avea o anumită rădăcină franceză:

Franța continuă să fie bastionul acelei lumi care se află deja în declin astăzi, în așa fel încât, dintre numeroșii săi scriitori de drept public și drept internațional, niciunul nu a studiat până acum problema complexă a statelor compuse în ansamblu. [...] Colectivitățile care trebuie să servească drept bază pentru unirea federativă sunt, deci, naționalitățile; Prin urmare, într-o asemenea eroare cad cei care urmăresc să aplice principiul federativ în cadrul unei naționalități ca atare și în posesia

unei constituții unitare, precum și cei care se opun organizării federative a statelor unitare formate din naționalități diferite. Aplicând Portugaliei o constituție federală, un popor omogen, de exemplu, ar fi la fel de absurd pe cât este să mențină o constituție unitară în Spania, fiind alcătuită din trei naționalități diferite; catalanul, castilianul și bascul, pe lângă Galiția care aparține portughezilor și Andaluziei care în ciuda absorbției castiliane își amintește în trăsăturile sale caracteristice vremurile în care a constituit o naționalitate, cea mai ilustră pentru strămoșul său dintre toți cei din Spania. .

Pentru toate acestea, Prat l-a criticat pe juristul francez: Ceea ce am spus este suficient pentru a înțelege că fundamentul pe care Le Fur o dă distincției dintre Statul Federal și Confederația Statelor este eronat. Suveranitatea rezidă inițial în naționalitate, fie că se regăsește prin șansele istoriei împărțite în Statele Unite prin intermediul Confederației, ca și cum ar forma un stat federal, fie că ar constitui unul dintre membrii unei vaste federații. Astfel, suveranitatea Portugaliei rezidă în poporul portughez de astăzi, când Portugalia este independentă; Ar fi în însăși naționalitatea portugheză, chiar dacă ar prevala o organizație federativă în locul actualei constituții unitare; și, în sfârșit, aceeași naționalitate ar fi suverană în cazul în care, astăzi puțin probabil, diferitele naționalități care trăiesc în Peninsula Iberică se vor reuni într-un stat federal sau într-o confederație de state, ceea ce ar oferi toate avantajele uniunii fără a lua îndepărtează libertatea oricărui 31

În orice caz, dincolo de capacitatea sa de a răspândi doctrina, Prat avea un clar geniu practic, fiind om de echipă și făcând parte dintr-un grup de studenți „tocilari” (Francese Cambó, verii Lluís Duran i Ventosa și Joan Ventosa i Calvell, Josep Puig i Cadafalch) care, mai mult sau mai puțin în preajma unui student universitar ceva mai în vârstă, Narcis Verdaguer i Callís, a realizat politizarea.

conversia mișcării catalane într-un partid eficient și elaborarea unor teze ideologice care s-au remarcat prin ductilitatea lor practică în mijlocul moaștenii confuze a sentimentelor patriotice. Pentru a-și atinge scopurile, chiar opusul a ceea ce i se întâmplase lui Almirall, ei au luptat cu multă pricepere cu străvechii „sfinți nevinovați”, precum delicatul dramaturg romantic și regretat Guimera, care a condus Unió Catalanista. În cele din urmă, Prat și prietenii săi au ajuns să se separe sub numele de Centre Nacional Catalá în 1899, cu un proiect electoral care, după fuziunea cu Unió Regionalista «polaviejista», a devenit Lliga Regionalista în 1901.32 A fost, fără îndoială, o ruptură traumatizantă. pentru cei care au rămas în urmă. Potrivit lui Aldavert, tovarășul de nedespărțit în oboseală a lui Guimera: «Ambiții ascunse de ani și mai mulți ani; tentația de a dirija masa neutră, care nu este niciodată atât de neutră pe cât se vrea să se presupună, dar uneori se joacă de prostul; prietenii care se prelungesc, mai ales când prietenul susține că ceea ce se întâmplă este obișnuit, dar pe căi ascunse..., totul a contribuit la lucrarea de pervertire încât ne este atât de greu să-i oprim

pe cei care nu am predicat niciodată. războiul împotriva castilianilor, dar că nu vom semna niciodată pacea cu cei care, de îndată ce se trezesc, se gândesc deja la ce nouă ofensă vor aduce Cataloniei.»33.

Prat a preferat să ghideze ideologic, să conducă întreaga bătălie dintr-un punct de observație, decât să-și asume conducerea într-o poziție specifică a avanpostului politic. Din acest motiv, s-a ocupat de ziarul Lliga și, mai târziu, când a sosit plinătatea politică, a preluat conducerea Consiliului Provincial Barcelona. În ambele locuri, a căutat să se înconjoare cu inteligență agitată și tineri promițători, să creeze nu doar echipe în lanț, ci și un nou tip de promovare prin vizibilitate sau prezență în zonele învecinate simpatic proiectului politic regionalist. Astfel, Lliga ar putea domina câmpul doctrinar dintr-o poziție de centru și, în același timp, să controleze tot spațiul de acțiune practică pe care rivalii săi ideologici catalani obișnuiau să-l disprețuiască.

În opinia lui Prat, pozițiile radicale, chiar dacă nu erau exclusiv în sensul catalan, erau bine înțelese atunci când surveneau în personalități valoroase, întrucât, în cele din urmă, toată lumea se afla în aceeași barcă și Lliga ar fi singura opțiune utilă sau politic. serios. De fapt, Prat a inventat utilizarea aplicată a noii figuri a „intelectualului” care a apărut din perpetuarea „afacerii Dreyfus” în Franța vecină, dar cu grația de a reuși ca, la Barcelona, acest nou caracter social să fie definită în cod naționalist, în loc de generic de stânga.14 Pericolul implicit era ca tehnica monopolului să însemne că, pe termen lung, orice radicalizare efectivă a naționalismului sau a inteligenței ca colectiv ar trebui să fie definită împotriva Ligii, indiferent cât de mult se hrănește cu ea.

Sensul alternativ al metaforei «imperiale»: pancatalanism sau ordine hispanica?

Prat de la Riba a fost judecat ca un reacționar puternic, într-o interpretare marxistă care a provocat în vremea lui, în anii șaizeci ai secolului al XX-lea, furia catalanismului ofițer.35 Fără îndoială, în felul său, Prat a fost, dar atât de ideologic. cenzurele sunt greu explicative în sine. Prat a reprezentat o contribuție foarte inovatoare la gândirea politică spaniolă (diferențiind-o de teoria politică strictă, destul de slabă), care a depășit formulările anterioare catalaniste, a căror stea cea mai mare fusese Almirall. În loc să se mulțumească să exploreze alternativele sistemelor politice existente, Prat a optat pentru un joc conceptual – „imperiul” și „imperialismul” – care, așa cum s-a văzut deja, însemna foarte puțin, dar era încărcat cu rezonanțe foarte puternice. A vrut să profite de ambiguitatea structurală a termenului, mai ales pentru a confunda, foarte intenționat, un posibil „imperialism cultural” cu un semn „pancatalanist” (adică unificarea pieței culturale de limbă catalană) cu cel confederal. și/sau propuneri federale de semn monarhic pentru Spania. Formularea lui Prat a confundat, așadar, și mai mult caracterul imprecis al noțiunii „imperiale”, dar a poziționat-o ca o ofertă ideologică alternativă, înaintea dreptei spaniole.36

Era evident: din momentul în care s-a putut specula, din Catalonia, asupra teritorialității patriei „autentice” cu o perspectivă mai mult sau mai puțin naționalistă, au fost observatori care au descoperit existența unei macrocomunități lingvistice. Poemul epic Canigó, publicat în 1886 de un Verdaguer deja celebru pentru epopeea sa L'Atlantida, a avut un asemenea impact prin evocarea unui Pirineu medieval încă magic, încât a întărit legăturile literare dintre catalanismul incipient și Roussillon.37 Dar, la Valencia. , Dimpotrivă, anii 1980 au fost deja marcați de o lungă dezbatere asupra naturii literaturii vernaculare, discutând dacă era convenabil să o promoveze în detrimentul spaniolului sau dacă era oportun să recunoască legătura ei evidentă cu catalana.34

Convingerea că a existat un spațiu de identitate catalană comună, demonstrabilă prin folosirea limbii catalane, a fost confirmată în 1888, când diplomatul de la Reus Eduard Toda i Güell (1855-1941), prieten apropiat al lui Víctor Balaguer, arheolog amator și om de Revărsat de curiozitate, el a dezvăluit existența uitată a unui oraș din Sardinia, fortăreață vorbitoare de catalană încă de la colonizarea sa medievală, odată cu publicarea cărții sale Un poblé català d'Itália: Γ Alguer.3' Dar percepția ipotetică a o comunitate catalană extinsă a fost de fapt înaintea efervescenței expansive a anilor optzeci: primul care a inventat termenul Països Catalans - mai mult sau mai puțin un germanism - a fost, în 1876, un cărturar și istoric anticar local, Benvingut Oliver, notar de profesie în Catarroja, în 1 Inerta Valencian.4" A fost o abordare deloc surprinzătoare, dat fiind sensul lingvistic pe care, încă de la prima sa manifestare ca cultură literară, catalanismul l-a avut.

Dar, în același timp, a fost un semn irevocabil de schimbare. Până atunci, sloganul unitar, mereu pe urmele lui Balaguer, fusese istoricist, învierea vechii Coroane a Aragonului. Acum, fără a uita cu desăvârșire memoria unei presupuse «Confederații catalano-aragonese», s-ar putea apela la o abordare contemporană, spațiul lingvistic și, odată cu acesta, să se facă referire la un criteriu mai modern, mai mult sau mai puțin pannaționalist. Oricât de „imperial” ar fi fost orizonturile sale, într-o zi îndepărtată, Coroana Aragonului a fost o entelequia exclusiv hispanică, care a servit la articularea unui argument dualist împotriva Spaniei secolului al XIX-lea. Los Paisas Catalans a fost o idee mai exclusivă, fără vorbitori de spaniolă, cel puțin implicit. Dar a ridicat și o revendicare catalanistă nu numai împotriva statului spaniol, ci, în plus, în fața statelor franceze și italiene. Nimic, deci, din încercarea de a reduce mândria catalană la o dimensiune doar regională, „dialectală” și spaniolă.

Pe scurt, la începutul anilor 1990, a existat deja o conștientizare clară a limbii catalane unice în cercurile catalane, ceea ce a șters noțiunile confuze ale secolului al XIX-lea despre acest subiect. În același timp, însă, au existat multe dezacorduri cu privire la semnificația mai mare a unui astfel de fapt unitar. În martie 1889, istoricul Antoni Rubio i Lluch ia scris unui prieten din Mallorca, poetul Joan Lluís Estelrich, autor de versuri în spaniolă și sceptic față de Renaixença, pentru a indica că a apărat o catalană standardizată, deși „[n]o

cred în fuziunea şi asimilarea ţărilor rasei catalane». Rubio a adăugat că „mă gândesc la cei care cred în fantasticul Limousin și în limbile, nu mai puțin ridicole, valenciană și maiorcană, așa cum le numește Marcelino [Menéndez y Pelayo].”41 De acolo, a fost ușor să instituționalizezi reflectarea și specularea asupra cel mai potrivit mecanism pentru a realiza sau chiar a impune reglementări eficiente privind utilizarea literară a catalanei. Și speculațiile, la rândul lor, invitau să viseze la rezultate mai mari, având în vedere mai ales creșterea semnificativă a Barcelonei și proiecția sa ca centru metropolitan și nod de comunicații mediteranean.
Ținând cont de dinamica internă a catalanismului, atunci, era de așteptat transformarea conceptului lingvistic sau literar într-o noțiune politică. Conceptul specific de „pancatalanism” era vechi ca un text, apărând în La Reriaixensa în vara anului 1899, de către tânărul barcelonez Josep Pijoan i Soferas (1879-1963), intitulat arhitect în 1902, care va deveni ulterior. celebru ca istoric.De artă. Articolul lui Pijoan a fost un imn frontal la reconstituirea Coroanei istorice a Aragonului într-o cheie naționalistă, chiar rasială, sub hegemonia catalană.42
Să vină, deci, cu toată asigurarea că, înainte de unirea noastră, Valencia nu se va mai putea opri din ascultarea glasului sângelui și se va alătura nouă pentru a revendica și a cere ceea ce este de drept al nostru. Oh! Când ne vom întâlni din nou, catalanii, mallorcanii și valencianii, și întreaga rasă s-a unit într-o îmbrățișare, revendicările noastre patriotice vor lua

Eliberați o forță extraordinară. În fața ideilor absorbante și centralizatoare ale Spaniei de astăzi, steagul tradițional al libertății și autonomiei, care este fundamentul ideilor noastre politice, ar ieși învingător și din nou modern.
Că vin valencianii și Mallorcanii și că se apropie de vechea Catalonie, cu certitudinea că dacă va cere aproximarea lor în numele asemănărilor și analogiilor care ne unesc, va respecta deosebirile și va accepta variațiile ambelor popoare, fără a se preface vreodată. standardizați-le folosind caracterul nostru particular ca tipar.
Iar Aragon, vechiul aliat, tovarășul neobosit care, împreună cu elementul catalan, a făcut cea mai perfectă uniune de inteligență și forță; Producătorul Aragon, cu sursa sa inepuizabilă de muncă, cu energia ei încăpățânată și barbară, s-a despărțit de noi pentru totdeauna și națiunile de origine catalană nu mai pot conta pe sprijinul său? El va răspunde, dar amintiți-vă că vă respectăm întotdeauna libertățile și că timp de secole am rămas uniți fără nicio discordie; în timp ce castilienii au fost cruțați în timpul care trece de la o generație la alta, pentru a le doborî toată autonomia prin tăierea puternicului cap al marelui judecător Don Juan de Lanuza.
Oricum ar fi, cu sau fără Aragon, rasa catalană trebuie să-și întărească legăturile în fiecare zi și să se unească sub steagul aceleiași tradiții politice.43
Această perspectivă era atât de atractivă încât risca să devină un clișeu. În 1902, cunoscutul arhitect și teoretician politic Lluís Doménech i Montaner (1850-1923) a încercat să răspândească acest sens pan-național la publicul castilian:

Afecțiunea pentru patrie în diferite orașe și în diferite momente prezintă gradații și oscilații care se extind de la orașul sau orașul de naștere, la regiune, la Națiune sau la Stat. Pentru poporul grec antic, aflat deja într-o civilizație perfectă, potrivit lui Taine, a fost confundat cu dragostea de oraș; Panhelenismul a apărut doar foarte târziu; pentru germanii moderni Vaterland este extins: „So weit die deutsche Zungo Klingt", adică se bazează pe unitatea limbajului. Pentru alte popoare, extinderea patriei este fixată de mediul geografic, cu comunitatea sa de interese și apărare, sancționată și solidificată de istoria comună în ciuda diferențelor de rase și limbi. Dar este mai general că conceptul de Națiune și sentimentul de Patrie se contopesc într-un ansamblu complex de rasă, mediu geografic, istorie, caracter și obiceiuri, având ca principală manifestare exterioară propriul limbaj.44
În ciuda seducției sale pentru catalaniști, viziunea unui macrospațiu cultural și politic a revenit din trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat și s-a întors spre Bar-

celomul a fost însoțit de anumite riscuri. La mijlocul lunii martie a aceluiași an 1902, în La Leu de Catalunya a fost publicată în franceză o piesă luată din L'Independent of Perpignan, în care conducătorii unui sindicat de viticultori se adresau deputatului lor, care era introdus în agitație. care zguduia în acea vreme întregul sector din Midiul francez.45 Când făcea aluzie la ipotetica independență a zonei (textul scurt se intitula „Séparatisme al Rosselló" și conținea doar o bravada vizibilă, care consta în afirmarea celor furioși. țăranii catalano-francezi că era „complet firesc să căutăm calea de a ne elibera pentru a constitui un stat independent de boeri"), autoritatea militară de la Barcelona a considerat că este necesară instruirea procedurilor, iar, la 2 aprilie, Prat, așa cum legal responsabil al ziarului regionalist, s-a trezit închis în închisoarea de pe strada Amalia. Pe parcursul zilelor următoare, redactori de la La Leu precum Raimon Casellas sau Cambó au fost citați și audiați.46 Imediat au fost luate măsuri și dr. Robert, în calitate de adjunct al Barcelonei, a vizitat magistratul de instrucție pentru a solicita acordarea cauțiunii, ceea ce judecătorul a respins, întrucât era în afara Codului militar, deși s-a oferit să ofere informații favorabile cu privire la cererea de eliberare. Însoțit de alte mijlociri venite dintr-un mediu legat de catalanism, Robert a reușit cel puțin să-l determine pe Prat să părăsească celula preferențială în care a fost instalat și a fost transferat să doarmă în camera avocaților închisorii, cu vizitatori în sala de consiliu. În mod neașteptat, pe 7 aprilie, la patru după-amiaza, Prat a fost eliberat condiționat, deși în arest la domiciliu. Trei zile mai târziu, în noaptea de 10 spre 11 aprilie, în timp ce încă ploua felicitări pentru eliberarea sa, doctorul Robert a murit de infarct după ce a ținut un discurs la o cină politică.4Í
Episodul a avut alte consecințe. În timpul scurtei sale șederi în închisoare, Prat s-a îmbolnăvit cu un diagnostic complex. Inițial, a fost observată boala lui Basedow (mai bine cunoscută astăzi sub numele de Graves), o afecțiune astăzi înțeleasă ca imunodeficiență tiroidiană.48 Dar mai târziu starea lui s-ar fi

complicată de o infecție suprarenală, la fel cum i s-a întâmplat, prin date și circumstanțe similare de închisoare. contagiune, la Sabino Arana (deși liderul jelki-de a murit mult mai repede decât catalanista).49 Aceasta ma), numită boala Addison, destul de rară și caracterizată prin incapacitatea de a produce hormonul cortizol care exercită o funcție de reglare esențială în corp, a fost probabil cauzată – contagiune obișnuită la acea vreme – de o tuberculoză localizată în glandele suprarenale.50 În cele din urmă, acest lucru i-ar ucide pe ambii inventatori naționaliști. Dincolo de coincidență, în cazul lui Prat, boala lui Basedow (sau complicațiile ei ulterioare) a fost suficient de gravă pentru ca liderul catalan să fie scos din circulație timp de aproximativ un an, din toamna lui 1902 până în octombrie 1903, într-un sanatoriu din Durtol, în regiunea franceză Auvemia, la care, având în vedere starea sa proastă, fratele său Josep și vărul său și apropiat

prietenul meu Pere Muntanyola. La întoarcere, a petrecut câteva luni în turnul său din Sarria, prinzând și primind prieteni, printre care Josep Pijoan s-a remarcat, deoarece, în cuvintele biografului neoficial al liderului catalan, „proiectele se nasc din conversațiile sale. , că odată cu trecerea timpului vor fi realităţi norocoase».51

Procesul lui Prat și boala lui, combinate cu dispariția bruscă a emblematicului medic Robert, au reprezentat o experiență traumatizantă pentru Lliga. Partidului, alcătuit, după cum se știe, din „oameni de ordine”, îi lipsea experiența dură a „martiriului în ergastula” cu care erau mai mult decât obișnuiți nu doar republicanii sau muncitorii, ci înșiși naționaliștii radicali. În același timp, fiind o forță cu puțin timp de exercițiu practic, dispariția definitivă a lui Robert și parțială, temporară, a lui Prat a servit drept avertisment că calea politică aleasă și-a avut costul. De aici, de exemplu, cultul necrolog abrupt al medicului patriot decedat, a cărui efigie s-a perpetuat în numeroase monumente civice, cu o intensitate mult peste ceea ce astăzi, odată cu distanța de timp, pare justificat prin importanța sa relativă.

Probabil datorită acestei senzații traumatizante, Prat a crezut că propriul său „martiri” necesită o anumită utilizare, o latură pozitivă a suferinței sale personale și a suferinței partidului său. În articolul său „De lluny”, publicat în La Ven de Catalunya la 1 ianuarie 1904, cu care și-a anunțat revenirea în politica catalană, Prat a predat lecția pe care o învățase în timpul lungii sale convalescențe în Auvergne. Și-a salutat cititorii, „de care sunt legat printr-o rudenie intelectuală, ca o anumită comunitate de suflet”, pentru a le spune că a venit „dintr-o călătorie în care am ajuns chiar la granița marelui mister al vieții. ." Sub presiunea unei viziuni atât de transcendente, el a trecut de la cadru de referință personal la cel colectiv : „Nici compararea pământului nostru cu altul al unei civilizații mai intense, nici contemplarea idealurilor noastre înaintea misterioasei probleme a părăsirii vieții, nici contemplarea idealurilor noastre înaintea misterioasei probleme a părăsirii vieții. i-a făcut pe prietenii mei să-și piardă din ochi măreția acestei cauze care ne-a reunit pe toți pentru a lucra la învierea

unui neam, a unui gând, a unei culturi, dintre care noi suntem cea mai întreagă ramură.»

În timpul șederii sale la sanatoriu, Prat a descoperit, cu o senzație tangibilă și nu doar abstractă, moștenirea popoarelor din Lenguadoc și proiecția pe care Barcelona o putea încă exercita în această direcție.

Rasa noastră a pierdut multe lucruri. Cei care vorbesc despre acea Catalonie care închide Ebroul și se termină în Pirinei nu au simțit bătăile inimii pământului nostru, alergând sute de kilometri spre inima Franței.

Din punctul de vedere al Dutrol, în acele ore petrecute contemplând câmpiile Auvergne și munții înzăpeziți din Devenires, de câte ori am visat la acea imensă națiune, acea adunare de popoare care se putea înțelege și care se întindea de la Valencia prin Mediterana. până la Ron și la poalele Alpilor, care prin Pirinei se întâlnesc față în față cu ținuturile bascilor și ating Atlanticul și îl mărginesc până la gurile Loarei.

Astăzi, încă, când orașele populate sunt lăsate acolo unde francezii din Nord cu forța lor civilizatoare le-au acoperit, se găsesc ruinele acelei întâlniri de popoare: în conversația fermierului care ne înțelege în catalană și prin catalană înțelegem. el; în numele văilor, al orașelor și al munților; în prenumele bărbaților, în bisericile romanice care par luate din lanțurile noastre muntoase; în fecioarele înnegrite de timp care sunt venerate acolo.

Scurgând puțin, zgâriind pelerina franceză, dând jos acele lucruri cu capacul înalt negru, îndepărtând această nouă crusta străină, reușești să te vezi acasă, pe propriile meleaguri, pe meleagurile acelei mari civilizații a noastră care a dispărut. cu forta si putere.natiunii catalane.

Prat a înțeles, deci, în toată profunzimea ei, misiunea „imperială” a catalanismului; „Dacă această companie a învierii va fi mare, această problemă în viața politică a ceea ce suntem în suflet! Foarte puține au fost văzute de cei care îl descriu ca fiind șocat și restrâns; cei care îl văd mic cu ochii lor îngusti și miop. Poate fi prea mare, poate fi prea vast pentru întreaga ramură rămasă a acelui mare copac al popoarelor. Părea să se îndoiască, fie și doar pentru o clipă, de capacitatea naționalismului catalan, dar spiritele i-au revenit curând: Barcelona, ca centru al recuperării catalane, va fi la înălțimea confruntării cu Parisul; capitala catalană avea să găsească puterea de a domina imigrația de care avea nevoie și de a-i conferi caracterul necesar, pentru a-și răscumpăra apoi tot spațiul care era hinterlandul sau spațiul vital necesar. Pe scurt, convingerea „imperială” în sensul său cel mai expansiv a venit peste Prat în timpul lungii sale convalescențe:

De acolo, departe de lupta pătimașă, simțind doar ecoul bătăliei din ultima vreme, mi s-a părut că întrezesc problema noastră actuală concentrată în această Barcelona, a cărei faimă și nume se extind pe aceste meleaguri, unde totul te orbiește. strălucirea marelui oraș Paris; în această Barcelona, cap și casă a Cataloniei, care ne-a format și ne-a îndrăgostit sufletele, care este centrul forțelor noastre, cuptor al catalanizării,

inima rasei noastre, care primește în inundații căile tulburi ale oamenilor pentru a-i transforma în corpul și sângele Cataloniei.
În ultimele ore de boală, m-am gândit la ce a reprezentat formarea capitalului pentru această problemă a noastră, pentru această problemă universală a libertății colective a popoarelor, care va fi pentru secolul al XX-lea ceea ce a fost libertatea individuală pentru secolul al XIX-lea. .pentru care tot pământul catalan, toată viața catalană, lucrează în gestație fără întrerupere..., pentru care am muncit în toți acești ultimi ani..., pentru care au lucrat consilierii catalani...
Din aceste ţinuturi ale Auvemiei, astăzi învinse de puterea unui singur oraş; din acea civilizație, în acel mediu, care este mediul și civilizația

generată de un singur mare oraș, se înțelege forța pe care o reprezintă această Barcelona a noastră în formare; această aglomerare haotică care vrea uneori să se întoarcă împotriva noastră, împotriva ei însăși, din cauza greutății maselor străine neasimilate care încă poartă gândul la pământurile moarte și pustii din care emigrează.
De acolo, contemplând cu seninătate problema, se întrezărește triumful sigur când a trecut furtuna, când masa confuză a fost nivelată, când noroiul agitat revine să fie pământ...
Astfel, atunci când a prezis lupta cu Parisul, Prat a întrezărit întregul simț urban al „imperialismului” său și și-a anticipat lupta decisivă cu Madridul: „Că va fi pământul nostru precum masele străine vor fi sufletele noastre asimilate de forța orașului nostru. ; cum va fi gândul lui abătut al nostru în fața forței culturii pe care o reprezintă acest Paris din Midi.»52
În faza sa cea mai intensă de constituire doctrinară „imperială”, în 1907, Prat de la Riba, într-un articol celebru pentru La Veu de Catalunya, a formulat-o în termenii unității de Catalunya ca macrogrup lingvistic, dar în scurt timp a preferat să vorbesc despre Catalonia Mare. , în engleză, să clarifice doctrinar și să explice datoria sa față de „imperialiștii” liberali britanici. Expresiile ocazionale ale federației catalano-non-occitane care ar putea apărea în La Leu, de exemplu, în timpul manifestărilor de protest din Midi din iunie 1907, ar putea deveni declarații de nerăbdare „anexionistă” pentru observatorii francezi, incapabili să-și imagineze îndoielile cu privire la intangibilitate. al «hexagonului».54 Cu toate acestea, a existat întotdeauna o dezbatere deschisă în catalanism despre questionió de noms, susținută până în zilele noastre, dat fiind gustul prost de gură pe care afilierea l-a provocat la unii Mallorcani și, mai ales, în rândul Valencianii, ale căror suspiciuni acute înainte de o subordonare ipotetică față de Barcelona ca capitală pan-catalană i-au făcut pe mulți să vadă un sens sinistru, dominant și agregativ în „imperialismul catalan”, pe care nu l-au găsit în operațiunea centralistă spaniolă.55
Prat de la Riba a știut să întoarcă ideea obișnuită pan-națională, prezentând-o într-un dublu sens: simultan ca „ imperiu” și ca „pancatalanism”. Având în vedere caracterul expansiv al metaforei compozite a „unității culturale” și „imperiu”, obiectul reformei (Spania) a devenit o identitate culturală deteritorializată, în timp ce, în schimb, s-a

transformat, prin noua sa natură „imperială”, într-o proces de expansiune culturală permanentă. Dar adevărul este că pannaționalismul -oricine- nu este altceva decât o identitate deteritorializată și culturalistă. A fost o tentație conceptuală firească și aproape spontană pentru un partid care a condus o mișcare naționalistă fără teritoriu definit și cu o predispoziție culturalistă clară.
Noutatea asociată lui Prat a fost dublă, prin abordarea simultană și într-un mod aparent divergent, a cadrului politic spaniol și catalan. Pe una din fețe.

în redefinirea Spaniei ca un posibil „imperiu”, a lăsat deoparte conținutul religios, tot atât de fundamental în poetul Verdaguer, precum a fost în întreaga tradiție „imperială” spaniolă ca doctrină intelectuală. În secolele al XVI-lea și al XVII-lea, lunga polemică spaniolă împotriva machiavelismului și a „rațiunii de stat” întemeiase legitimitatea puterii spaniole tocmai pe misiunea sa religioasă universală. Mai presus de toate, Spania însăși, ca comunitate politică, a fost întemeiată pe o unitate religioasă; „religia este elementul care frământă republicile” în cuvintele lui Tomás Fernández de Medrano, în cartea sa República mixta, publicată la Madrid în 1602.56 În contrast marcat cu această „tradiție tradiționalistă” (iertați redundanța), atât de vie la început. În secolul al XX-lea, într-un autor de o asemenea substanță precum Marcelino Menéndez y Pelayo (decedat în 1912), Prat, un produs intelectual așa cum fusese savantul Santander de la Universitatea din Barcelona, a fost foarte neutru în conceptul său de „imperiu”. .” se presupune că o anumită lectură a catolicismului ca expresie a naturii istorice a societății catalane, dar, în teoria sa despre stat, el nu a făcut niciodată explicită urmele religioase, care a fost o declarație de principii.
Pe de altă parte, și mai șocant dacă se poate, Prat - înaintea publicului său catalan, în cadrul strict catalan - a preluat afirmația „imperială” dar a lăsat implicită relația spaniolă; Ba mai mult, s-a putut citi La nacionalitat catalana sau numeroasele articole ale lui Prats, precum „Catatonia Mare” din 1907, în cheie independentă, deși liderul regionalist a căutat o ambiguitate consistentă sub tonul cel mai șocant. Există chiar și cei care cred că un astfel de joc nu era în întregime al lor, având în vedere răspândirea pe care ideea „imperială” a avut-o în mâinile lui Eugeni D’Ors, fără îndoială cel mai strălucit publicist de care s-a bucurat catalanismul. A fost un amestec îndrăzneț, cel mai bun dintre ambele naționalisme, cu avantajul pe care îl puteai alege.
Aderarea lui Prat de la Riba la așa-numitul „noul imperialism” al marilor puteri a venit din recunoașterea acestuia ca impuls călăuzitor al modernității și civilizației tehnologice în noul secol care se găsea. A fost un joc extrem de complicat care, la fel ca în Sabino Arana, a exprimat plăcerea de a tachina pretențiosul discurs spaniol, presupus depășit după „dezastrul colonial”: lăudarea lui Théodore Roosevelt, a cărui faimă politică a fost câștigată în Cuba, era un mod distractiv de a-l arăta. ireverente în fața valorilor sacre ale „patriotismului” spaniol. Era o abordare care putea reuni un militant

„antiimperialist” precum Arana și un „imperialist” precum Prat.58
În mai 1902, Arana a încercat să trimită o telegramă președintelui SUA pentru a-l felicita pe el și pe „cea mai nobilă Federație pe care ați avut-o”. prezidează" pentru dotarea Cubei cu independenţă, iniţiativă care l-a dus la închisoare.59 Mai prudent, patru ani mai târziu, Prat s-a mulţumit să-şi sublinieze admiraţia în La nacionalitat catalana.*1" Schadenfreude, care a fost caracterizat drept „ bucuria înfrângerii » (mai ales dacă este a altcuiva), ar putea deschide oportunități.61
Potrivit lui Prat, fiecare Națiune a fost condusă aproape biologic către nevoia de exprimare proprie, de a se guverna în propriul stat. Dar asta ar duce la a

lumea microstatelor, când tendința istoriei era exact invers: Urmând această lege a istoriei, lumea trebuie să se îndrepte spre a face State mai complexe, mai mari pe zi ce trece, până să ajungă la Stat-rasa, Stat-continent, iar apoi la scopul final, Stat-Univers, Stat-Umanitate.
Chiar mai mult. Astăzi deja atingem această etapă premergătoare a noilor forme politice. Pe pământ apare o nouă formă de Stat: Statul mondial, Statul-imperiu. Mari puteri mondiale se deschid sub ochii noștri cu un picior pe toate mările și pe toate continentele. Câteva state stăpânesc pământul. Se pare că dintr-o dată, fără să treacă prin Statul-rasa sau prin Statul-continent, lumea lucrează pentru a începe gestația Statului-Umanitate, Imperium mundi, o utopie a visătorilor de ieri, astăzi deja un ideal întrezărit în îndepărtat. negura viitorului.62
În fața unei astfel de evoluții statale, contradicția dintre naționalism și universalism a fost rezolvată în „Statul compus sau Federația Statelor Naționale”. «Statul-Imperiul», dacă nu era omogen, era destinat predominării unuia dintre popoarele sale, și eventualei sale rupturi. Pe de altă parte, modelul de stat federal era ideal pentru „imperii sau regate alcătuite din două sau mai multe naționalități”: doar un „stat național” catalan ar proteja esența catalană, dar numai un „stat compus” ar salva unitatea istorică. a Spaniei, cu sensul său de „universalitate care duce la constituirea puterilor mondiale”.63
Această parte a gândirii lui Pratiano se potrivea perfect cu moda primilor ani ai secolului în Europa. Argument deja oarecum greoi în ceea ce privește echilibrul necesar pentru a se încadra în „Imperiul Spaniol”, partea sa cea mai complexă se referea la consolidarea națională catalană, care arăta o cale naturală expansivă, anunțând adevăratul viitor. Catalanismul trebuia să fie „imperialist” pentru că era un naționalism de dependență culturală, fundamental lingvistic: trebuia să impună „imperiul limbii sale” în spațiul propriu și să facă același lucru în zonele lingvistice conexe. După cum scria Prat, însuși faptul naționalității a forțat acțiunea politică, cu tot accentul ei originar: „Aspirația unui popor de a avea propria politică, de a avea propriul său Stat, este formula politică a naționalismului. Aspirația ca toate teritoriile aceleiași naționalități să se unească sub conducerea unui singur stat este politica sau tendința pan-naționalistă .»6'1 Madrid a considerat de la sine înțeles că ea, ca capitală de stat, ar fi obiectivul oricărui ambițios. provincial care dorea să fie congresman, jurnalist,

avocat important sau funcționar public cu o carieră de succes. Dimpotrivă, Barcelona, cu aceleași dimensiuni, a fost nevoită să inventeze totul de la zero, întrucât statul a stăruit să o trateze „cu criterii egale” față de capitalele de provincie cu o populație foarte mică.

Astfel, catalanismul s-a făurit ca stil de presiune, bazat pe campanii de agitație care urmăreau la nivel local crearea sau transferul de servicii pe care Statul nu le oferea sau nu le asigura cu sume suficiente. Odată cu aderarea la Consiliul Provincial din Barcelona în 1905 și președinția sa în 1907, Prat a devenit protagonistul unui stil propagandistic care se hrănea din sine: s-au creat servicii în limba catalană, cu funcționari angajați din promoții regionaliste, care au generat o producție intelectuală respectabilă, atât tehnică, cât și literară, în catalană, care la acea vreme era lăudată în presa catalană și recompensată de entități create de regionaliști înșiși, ceea ce făcea posibil să se ceară noi servicii ș.a.m.d. Cheia a fost că acest joc simplu a permis construirea unei forțe politice destul de solide, trăgând, cu promisiunea ei de a promova un serviciu public catalan, o parte importantă a clasei de mijloc urbane în procesul de externalizare rapidă a sectorului privat. Având în vedere că conducerea regionalistă avea o capacitate strategică mai mare decât rivalii săi, Lliga a reușit să preia steagul civilității în Catalonia, care devenise monopolul său de la Barcelona până la proclamarea celei de-a doua republici.
Prat, modelele străine și aspirația pentru o Coroană Catalană
Întotdeauna, ascunsă în spatele discuțiilor teritoriale continue, aștepta întrebarea formei politice pe care, într-o zi, va trebui să o ia Catalonia idealizată. În 1900, Unió Catalanista, de exemplu, a batut o serie de trei medalii, în aur, argint și bronz: pe chipul celor trei călărea Sfântul Gheorghe, patronul Cataloniei și emblema Unió, ucigând balaurul și, pe reversul primului, cel de aur, tronul gol al regelui Martin Omul, ultimul reprezentant al dinastiei naționale dispărute în secolul al XV-lea.65 Dar catalanismul nu a putut venera regilor istorici îngropați în mănăstirea Poblet din Tarragona. , de la distrugerea mormintelor regale, cu amestecul consecvent de oase, în timpul revoluției liberale, a recomandat o anumită prudență în sărbătoare.66 S-a încercat ceva cu ocazia celui de-al șaptelea centenar de la nașterea lui Jaime Cuceritorul în 1908, de la Mosen Collell. a fost încurajat de o biografie patriotică a lui Lo gran Reyb7 Era, în ciuda tuturor, un subiect inconfortabil. Ce să faci, atunci, cu un post atât de istoric? Era o întrebare presantă a momentului în orice naționalism care a avut o lungă cezură temporală între trecutul suveran și prezentul de conștientizare: de exemplu, fondatorul sionismului, Theodor Herzl, în primul său text politic major, Der Judenstaat, a publicat în februarie 1896, El a asigurat că „[l]a monarhia democratică și Republica aristocratică mi se par a fi cele mai dezirabile instituții politice”, în plus, a subliniat că el, personal, a fost „un susținător convins al instituțiilor monarhice, deoarece acestea face posibilă o politică permanentă”, dar a acceptat prag-

matismo, dat fiind faptul că „istoria noastră a fost întreruptă atât de mult timp” și că cea mai mică eroare a stârnit ridicol.68 La sfârșitul secolului, așadar, problema monarhică a bântuit încă reflecția naționalistă în toată Europa.
Mai mult decât un om la curent în complexitatea noii teorii politice și a sociologiei fin-de-siècle în creștere, Prat a profitat de cunoștințele sale tradiționale solide ca filtru pentru a urmări îndeaproape tendințele contemporane într-un mod impresionist, chiar jurnalistic. La fel ca sursele germane care i-au modelat gândirea instituțională, Prat a luat foarte în serios federalismul monarhic german care dominase toată Europa Centrală de la Napoleon și care în 1867-1871 dăduse dublă formă Austro-Ungariei și crease cel de-al doilea Reich bismarckian. original despre asta, din moment ce vechii notabili ai protocatalanismului politic (Guimera, Lliga de Catalunya și Unió Catalanista) văzuseră analogia ușoară, până în punctul de a o propune pe Regina Regenta în Missatge din 1888 și din nou în Constituțional. propunerea Bases de Mantesa în 1892, formarea unui sistem hispanic dual, cu două administrații paralele, referitor la coroanele «râse! i comtal”, în imitarea operațiunii austro-ungare Kaiserlich und Koniglich.7(l Deși, Bazele de la Mantesa, proiect al „Constituției regionale catalane” dezbătut în adunarea Unió Catalanista ale cărei celebre ședințe s-au ținut în acel oraș. (sub un secretariat împărtășit de Prat), nu au fost atât de explicite în aluziile lor la dualismul austro-ungar, la separarea anumitor probleme generale, tipice guvernului spaniol ("regal") și altele, rezervate unui catalan ("condal"). „) guvern, Amintea foarte mult de exemplul dunărean. Limbajul proiectului constituțional era, ca să spunem într-un fel, republican, în timp ce „principiul dinastic” nu apărea și, da, mult, „naționalul” unul (în cazul de față, nu tocmai democratic, întrucât că „Instanțele [catalane] vor fi formate prin sufragiu al tuturor caps de rasă, grupați în clase pe baza muncii manuale, aptitudini sau cariere profesionale și proprietăți, industrie și comerț, prin organizația sindicală corespunzătoare ori de câte ori este posibil.”).71 Dar, în spatele jocului categoriilor sau identităților colective — „Lo Poder central” și „Catalunya” ca „Poder regional”— era implicită o altă putere dinastică, care a făcut posibil.. 72
Însă înfrângerea din 1898 a șters orice recurs ușor la garderoba neohabs-burgică, așa cum demonstrează limbajul puternic al noului Missatge către Regina Regenta din noiembrie a „anului dezastrului”, semnat de președinții principalelor corporații civice din Barcelona. . Doctorul Bartomeu Robert, în numele Societății Economice din Barcelona a Prietenilor Țării, Joan Sallares i Pía, pentru Promovarea Muncii Naționale, Caries de Camps i d'Olzinelles, al doilea marchiz de lagăre, pentru Institutul Catalan de Agricultură din San Isidro . Lluís Domenech i Montaner pentru Ateneu Barcelonés, și Sebasti! Torres, pentru Liga de Apărare Industrială și Comercială, a informat-o pe regina că:

O națiune cu astfel de vicii originare și organizată astfel, prin forța irezistibilă a logicii, a trebuit să-și piardă imperiul

colonial, căci mâine ar suferi noi mutilări ale teritoriului său și ar aluneca pe panta anihilării totale, până când va au dispărut absorbiți.de rase mai puternice și cu un talent mai puțin visător, dacă cei care încă se consideră a avea dreptul la viață –și nu sunt alții decât cei care susțin acuzațiile publice cu sudoarea sprâncenelor– nu și-au ridicat vocea în aceste momente presante ale istoriei Spaniei în cererea de moralitate și dreptate și în cererea de reforme salvatoare.

Nu este vorba, doamnă, de a se angaja în politica de partid, nici de a crea antagonisme între membrii marii familii spaniole; este vorba doar de unirea forțelor din partea celor care nu sunt motivați de nicio altă dorință decât regenerarea țării; regenerare care poate fi realizată doar de oameni muncitori și nu de politicienii din comerț.

Din care, semnatarii manifestului au cerut Coroanei, într-un program în trei puncte sau „concluzii”, nimic mai puțin decât:

Primul. Primăriile, Consiliile Provinciale și Senatul vor fi alese, direct sau indirect, de către sindicate, clase și corporații.

Al doilea. Teritoriul Spaniei va fi împărțit în regiuni mari, delimitate în mod natural de rasa, limba și istoria lor; acordându-le fiecăruia o descentralizare administrativă extinsă, astfel încât să poată înființa concerte economice, să întemeieze învățături tehnice de importanță locală, să aibă inițiative pentru conservarea și reforma propriei legi și puterea de a întreprinde atâtea lucrări publice câte sunt necesare pentru cele mai multe. exploatarea rapidă -ctón [sic] a tuturor surselor sale de bogăție.

Al treilea. Numai acele funcții cerute de unitatea politică actuală și indestructibilă a Spaniei vor continua să fie în sarcina Puterii Centrale, pentru a menține legătura dintre diferitele regiuni și relațiile internaționale.73

Încă o dată, forțele active din Barcelona au făcut apel la Coroană să intervină în soluționarea procesului lor, sărind din nou orice sens al regulii constituționale. Dar limba vorbită s-a schimbat. A fost o schimbare de ton și mai șocantă dacă ne amintim că noul text venea de la susținătorii generalului Polavieja, „generalul creștin” care l-a împușcat pe Rizal, și ai cărui susținători, adunați în „Consiliul Regional de Adeziune la Program” al ilustri militari, au despărțit Unió Catalanista și i-au târât pe tinerii care l-au înconjurat pe Prat în „intervenționism politic”.74 Pe scurt, în zece ani, s-au trecut de la apelul amical la un presupus „Sissí” pro-catalanesc la o bruscătate aproape apocaliptică („anihilarea totală”). În felul său, Prat a știut să adune și să păstreze intacte ambele variante, să joace la comoditate. Dar, între timp, propunerea corporativă a președinților

Barcelonanii au lăsat deschis un mister implicit; Dacă schimbarea propusă de noul Missatge ar fi aprobată, care ar fi atunci forma statului?

Desigur, prin federalismul catalan și influența cubaneză, Prat preluase noțiuni de autodeterminare venite din America de Nord, dar a preferat să lase elucubrația aplicabilității acesteia la circumstanțele peninsulare în seama celor mai speculativi

ultracatalaniști sau republicani regionaliști sau federali, mereu obsedat de greutatea formulelor abstracte ale pactului interregional al lui Pi și Margall.75 Pe de altă parte, Prat a reținut lecția esențială a evacuării lui Almirall· sau „imperiu” (termen care, pentru moment, a însemnat foarte puțin și compromisă mai puțin), sau Republica, care încă a readus amintirea haosului din 1873, din moment ce visele de aur almiralliene (Statele Unite și Elveția, cu societățile lor civile atât de caracterizate și puternice) se aflau la o distanță socială de neatins.

Prat era conștient că pentru a realiza regimul de excepție pe care îl sintetizează viziunea sa despre Catalonia era necesară o conștientizare în sens „imperial”. De exemplu, când se ocupa de „La salvació d'Espanya”, în La Ven de Catalunya din februarie 1899, el a subliniat absenţa în contextul strict spaniol a unei forţe prusace:

Sunt cei care îl caută pe acest om în Spania și aduc în discuție Bismarck și opera lui, Prusia și criza ei. Ei mor degeaba. Spania nu este Prusia și nici anarhia de aici nu are vreo legătură cu cea a Prusiei când Bismarck a preluat-o controlul. [...] Iată o epuizare, o anemie de secole care pune capăt Statului Spaniol încetul cu încetul.

De aceea marele său om nu poate ieși în Spania. Crizele care se rezolvă într-un geniu sunt întotdeauna crize de exces și supraabundență de seva, crize tumultoase, furtuni de idei și interese nedesfăcute. Dar nu a ieșit și nu va ieși niciodată.

Nu au știut niciodată cum să guverneze Spania. Au existat întotdeauna guverne de castă, fără alt scop decât acela de a exploata funcția guvernamentală ca industrie.76

Soluția a stat, deci, în celălalt exemplu nord-american, includerea Canadei în Imperiul Britanic în 1867. Astfel, în criteriile sale din 1899, Prat a putut ajunge la concluzia că: «Catalunia are un ideal, chiar idealul care ar fi trebuit să solicite unirea cu Castilla pentru a organiza roiul de orașe pe care le-a adus la unire și pe cele care au venit la ea prin moștenire; idealul pe care îl aplicase mereu pentru a crește dincolo de mări, în Sicilia, în Napoli, în Grecia; idealul că ceea ce trebuie să fie este, și că ceea ce trebuie să trăiască vieți, și cel care știe să se miște doar prin mișcare; idealul de tradiție, libertate și autonomie pe care Anglia l-a urmat pentru a construi cel mai vast imperiu care a existat vreodată».77

Pentru Prat, realitatea națională a Cataloniei a fost pusă în termeni conceptuali esențialiști derivați în cele din urmă din pregătirea sa teoretică germanică, nuanțată cu o perspectivă de admirație pentru practica instituțională „anglo-americană”.

joña».78 A profitat de discursul deja vechi al lui Sir Charles Dilke (care datează din 1868) asupra Marii Britanii, în același timp liberal (chiar radical), imperial și unionist, contrar Home Rule for Ireland, întorcându-l, pentru a formula un Pancatalanismul ca punct de plecare.79 Este de la sine înțeles că a fost o mișcare conceptuală îndrăzneață, întrucât și-a asumat literalmente un discurs antiautonomist și antiparticularist pentru a-și inversa sensul; după cum a remarcat un observator francez al afacerilor engleze: „primul și principalul efort al

imperialismului [britanic] constă în reacția împotriva riscurilor luptei interne și ale separării.”8” Dar Prat considera că conținutul federativ, precum și promisiunea unei Zollvrerein sau uniunea vamală „imperială”, care ar putea conduce Imperiul Britanic pe calea germană, a fost un precedent politic și chiar economic — protecția față de străinătate și comerțul liber în interior — extrem de util pentru circumstanțele catalane și, implicit, hispanice:

Nu avem încă numele comun, suntem încă sub jug, sub sugestia tulburătoare, deconcertantă a numelor de provincie; dar suntem, și asta valorează mai mult decât toate cuvintele. Suntem și în fiecare zi sunt mai mulți frați din patrie care își deschid porțile spiritului către această realitate vie, în fiecare zi sunt mai mulți care sunt conștienți de ea. În fiecare zi mărim mai mult sardana și cuvântul va apărea.

Între timp, să facem ca englezii cu Greater Britannia [sic] lor, floarea imperiului care este pe cale să izbucnească; Să vorbim despre marea Catalonie, care nu este doar Principatul, nici Mallorca, nici Roussillon, nici Valencia, ci Valencia și Mallorca și Principatul și Rousillon și toate în același timp.

Toți suntem una, toți suntem catalani. Diferențele care ne separă sunt diferențe accidentale, diferențe regionale precum cele care apar în cadrul tuturor naționalităților, oricât de puternice și sănătoase ar fi acestea. Era mai mult între Sparta și Atena, iar unitatea spirituală a Greciei era un fapt de dovezi indestructibile.8

În viziunea lui Prat, omul, convertit de istorie în comunitate, s-a impus în armonie cu pământul care a transcendet timpul, deși acea comunitate a urmat ritmuri naturale. În acest fel, Prat a reușit să depășească defectul „decăderii” catalane, un fel de campus în care indivizii s-au trezit cufundați, fără altă voință decât exigențele vitale ale sevei naționale: așa cum a exprimat în 1901 Aurelio Ribalta, un curios (și de altfel necunoscut) apărător madrilen al catalanismului, la începutul fratelui său Catalanism militant: «Mișcările regionaliste au loc și se dezvoltă întotdeauna complet independent de voința oamenilor, chiar și a celor care le devin apostoli»83.

Istoricismul catalan, cu argumentele sale repetitive de apărare lingvistică și preocupare pentru pierderile trecutului, a ajuns să semene — pentru consumul intern al clientelei catalane — cu conținutul care a umplut modelul teuton, în special naționalismul radical german, bineînțeles pe deplin confruntat cu argumentele iacobine sau naționalismul reprezentativ pe care stânga hispanica le-a preluat în mod tradițional dintr-o sursă franceză, ceea ce nu a constituit un impediment pentru exercitarea unei puternice presiuni de omogenizare asupra minorităților naționale daneze, poloneze sau alsaciene din Reich, precum și, într-un timp , despre catolici. Cu toate acestea, schema lui Prat, atât de apropiată de ideile lui Blut und Boden sau „sânge și pământ”, pe atunci în plină diseminare politică în naționalismul german Volitiseli, ar fi fost prescurtată pentru pretențiile lui Prat dacă ar fi rămas o raționalizare a voinței de a exista catalanii.84 El a aspirat la o construcție teoretică mai ambițioasă decât simpla pretenție nostalgică; La Prat nu a fost

nici un apel la istoristul decorat Caroline și/sau Felipino care a împodobit atât de mult sfârșitul de secol spaniol sau care a insuflat încredere în regionalisme precum cel aragonez.85 El a intenționat să creeze o soluție politică reală, pe cea mai mare posibilitate. scară, și nu doar o entelehie proiectivă. Dacă ar exista o metaforă, ar fi complet contemporană, cu traducere în viitor și nu recuperarea unui trecut pierdut, care, în perspectiva lui, nu fusese așa.

Propunerea imperială» de Prat

Din acest motiv de aparentă modernitate, Prat a plasat naționalismul catalan, ca problemă matură, într-un context „imperial". După cum sa indicat deja, sinteza lui Prat a fost codificată în mica sa carte La nacionalitat catalana, care a fost o punte cu Compendiul cu o duzină de ani mai devreme; Între timp, Prat abundase ca editorialist în La Veu de Catalunya, pentru a preciza puncte doctrinare și a califica posturi în situații specifice. Potrivit lui Martí Esteve, autorul unei biografii oficiale de urgență înainte de dispariția lui Prat în 1917, La nacionalitat catalana a fost un amestec foarte reprezentativ al stilului de lucru al autorului său:

Când [La nacionalitat catalana] și-a făcut apariția în 1906, nu tot conținutul său a fost nepublicat. Dintre cele X capitole ale sale, II, III și IV au fost din prologul la Regionalisme i Fédéralisme [de Duran i Ventosa] publicat în 1905. Capitolele V, VI și VII, cu variațiile menționate mai sus, au alcătuit conferința despre «El fet de la Naționalitatea catalană» care a avut loc la Ateneu [Barcelonés], Faza imperialistă, care este indicată în penultimul capitol, a inspirat noi curente în Catalonia și a fost sloganul I mot d'ordre] al noilor generații. Proiectul total al noii cărți pe care Prat de la Riba o concepute nu a fost realizat din cauza solicitărilor de grabă pe care împrejurările le-au impus. El însuși a mărturisit cui mai târziu (1910) s-a ocupat de a doua ediție a

Națiunea catalană, Josep Roig i Roqué, că în carte îi lipsea un studiu al personalităților, un studiu comparativ al bărbaților reprezentativi ai Națiunii Catalane și cel al Castiliei, un fel de psihologie a popoarelor văzute în eroii lor86.

Broșura lui Prat a devenit curând întruchiparea strategiei catalane, capabilă să recurgă la tactici contradictorii fără a pierde din vedere obiectivul final. Capacitatea sa, vizibilă în scrierile sale, de a îmbina puritatea scopului ideal, exprimat în termeni ușor de recunoscut, cu realismul manevrei a devenit o carisma autentică. Din acest motiv, după moartea sa, la câteva luni după ce a împlinit patruzeci și șapte de ani, a putut fi canonizat foarte repede ca personajul principal al cosmogoniei catalane și al religiei sale civice în creștere.87

Pentru Prat, naționalismul nu era un sentiment pasiv, ci unul activ. Un naționalism încrezător în sine; prin urmare, și-a căutat extinderea prin orice mijloace, pentru a fi realizată, fie în putere fizică, în prezență economică sau în influență morală. Naționalismul puternic literalmente „a devenit imperialist". În propriile sale cuvinte:

Astfel, imperialismul este un aspect al naționalismului, un moment al acțiunii naționaliste: momentul care urmează celui al

plinătății vieții interioare, când forța internă a naționalității acumulate iradiază, scăpa de sub control, inundă și fertilizează câmpiile din jur.

Primul lucru dintre toate este să fii: să fii tu însuți și nu altul, să trăiești propria viață și nu o viață împrumutată. Mișcă-te pe propriul impuls, acționează propriile idealizări. Neprimind legea din afară, trăgând-o din măruntaiele proprii, fiind propria lege. Această acțiune este prima etapă a întregului naționalism. Toate naționalitățile, mari și mici, puternice și umile, pot aspira la acest lucru.

Apoi urmează a face din această viață o viață intensă, originală, puternică. Ridicați viața națională la formule și calea unei companii a civilizației, a unui interes al umanității; întruchipa în activitatea naţională un moment de civilizaţie universală. Grecia, prin crearea culturii grecești, a dat omenirii o întreagă civilizație. Fenicia a avut și ora ei de aur: explorarea lumii antice a fost opera sa națională și o întreprindere a civilizației universale în același timp. Roma a devenit un mare civilizator procreind popoare precum Anglia.Este a doua etapa nationalista, cea a imperialismului.

Acest lucru nu este dat tuturor națiunilor. Nu toate naționalismele pot ajunge la marele moment al înfloririi imperialiste. Există națiuni care nu pot face lucruri mari. Așa cum dintre indivizi doar puțini ajung la plinătatea vieții individuale care face oameni mari, tot așa doar câteva națiuni la fiecare vârstă ating plinătatea puterii naționale care face națiuni mari, națiunile care le conduc pe altele, imperiul națiunilor.

Dar dacă nu ajung toate naționalismele, toate se duc și toate se apropie de acolo.

Graduarea națiunilor împotriva imperialismului triumfător este la fel de bogată și complexă ca și gradarea talentelor spre geniu. Naționalismul este viață națională, înflăcărată de un ideal, este dorința pentru propria viață, iar acesta este deja un principiu al imperiului; și aceasta este, mai presus de toate, deja atmosfera, aerul cald și iubitor, izvorul de foc care fecundează florile splendide ale neamurilor. [...]

Nu uita de popoarele smerite, iar faptul de a nu fi zburat inca nu-l transforma intr-un motiv de izolare, de micsorare. Umple-ți inima cu idealuri, aprinde în suflet focul încrederii în viitorul tău norocos și lasă-ți aripile să crească încetul cu încetul, căci într-o zi sau alta va veni momentul să te înalți.88

Când scria Prat – merită să ne amintim – majoritatea covârșitoare a statelor europene erau într-un fel „imperii”, fie datorită organizării lor instituționale, fie datorită naturii lor multinaționale, fie datorită posesiunilor lor de peste mări. În fața acestei realități, Prat și-a propus o reflecție simplă și implicită: într-o perioadă de mare concurență interstatală, după un secol de consolidare europeană în câteva state mari, orice stat mic ar fi neapărat la cheremul vecinilor săi mai mari – așa cum ar fi cazul Cataloniei, prinse între Franța și Spania castiliană – sau ar deveni clienți ai marilor puteri protectoare, ca în cazul Portugaliei, a cărei apărare împotriva Spaniei a fost

alianța sa tradițională cu Marea Britanie, în practică atât de limitativă pentru adevărata sa. independenţă.
Miezul mesajului lui Prat a fost că fiecare naționalitate ar trebui să aibă propriul stat, dar, acestea fiind spuse, era mai bine să ai un tovarăș istoric rău, ca Spania, care este mai puțin cunoscută, decât o absorbție care să fie cunoscută, precum impozitul. dependența Franței. Cheia a fost ca Catalonia să-și aibă Statul în cadrul unui „imperiu" hispanic, în care să poată exercita un rol de conducere.
Urmează procesul naționalist: statul, legea și limba nu au fost cucerite; Nu am atins plenitudinea expansiunii interne, dar naționalismul catalan a început deja a doua funcție a tuturor naționalismelor, funcția de influență străină, funcția imperialistă.
Arta, literatura, concepțiile juridice, idealul politic și economic al Cataloniei, au inițiat opera străină, pătrunderea pașnică a Spaniei, transfuzia celorlalte naționalități spaniole și geniul statului care le guvernează.
Criteriul economic al catalanilor în problemele tarifare este triumfător de ani de zile. Arta catalană începe, ca și literatura, să se răspândească în toată Spania. Gândirea noastră politică și-a început lupta cu concepțiile dominante, iar primele bătălii fac victoria foarte aproape de augur. Dacă idealul complex care aprinde într-o viață nouă și intensă toți dușmanii

Lideri catalani, dacă naționalismul integral al Cataloniei merge înainte în această întreprindere și reușește să trezească, cu impulsul și exemplul său, forțele adormite ale tuturor popoarelor spaniole, dacă poate inspira aceste popoare în sine și în viitorul lor, va se vor ridica din decadența lor actuală și naționalismul catalan își va fi îndeplinit prima acțiune imperialistă.89
Dacă viitorul era favorabil, ar putea chiar să încorporeze Portugalia, pentru a reduce mai bine dorințele ireprimabile ale Castiliei. Cu aceasta și profitând de un argument pe care îl răspândise de aproape un deceniu, Prat a încorporat în produsul său ideologic matur tradiția iberică a tradiției democratice spaniole, care s-a încheiat în perioada revoluționară de șase ani din 1868-1874, și al cărui steag era încă ținut în picioare de federaliști și libertari, arătându-și astfel disponibilitatea deschisă de a profita de ceea ce este util în repertoriul stângii.'1' Potrivit lui Prat, tema «Federació Ibèrica» ar putea fi condensată într-un cateva cuvinte:
Atunci va fi timpul să lucrăm pentru unirea tuturor popoarelor iberice, de la Lisabona până la Ron, în cadrul unui singur Stat, al unui singur Imperiu; Și dacă naționalitățile spaniole renaștere știu să facă acest triumf ideal, ele știu să-l impună așa cum Prusia lui Bismarck a impus idealul imperialismului germanic, noua Iberia se va putea ridica la gradul suprem de imperialism: va putea să intervină activ în guvernarea lumii cu celelalte puteri mondiale. , se va putea extinde din nou peste pământurile barbare și va servi intereselor înalte ale umanității, îndrumând popoarele rămase și needucate către civilizație.91

Pe scurt, pentru Prat era mai bine să fie Ungaria cu Austria sau Bavaria cu Prusia, sau, într-un alt registru, ca Canada, și să conteze ceva în treburile mondiale, decât să fie redus la rolul neînsemnat al unei Belgiei (mai mult sau mai puțin). aceiași 30.000 km pătrați ca și Catalonia, dar apoi cu o populație de trei ori mai mare decât cea a Cataloniei), mereu supusă voinței unor puteri învecinate mult mai mari. Dar cheia imperialismului pratien a fost în orientarea muncii intelectualilor și în proiecția culturală care ar putea rezulta din aceasta. Potrivit lui Prat, formele „imperialismului” aveau câteva elemente esențiale:

A domina prin forță materială, prin violență, prin ambiția de a domina popoarele și pământurile, este imperialismul sălbatic al Orientului,

Dominând prin simpla forță a civilizației, a culturii, este imperialismul sănătos și rodnic, dar incomplet, al Greciei.

Dominând de forța culturii, servită și susținută de forța materială, este imperialismul modern, imperialismul integral, cel al marilor rase puternice de astăzi.

Cultura națională intensă, interesul general al civilizației, forța suficientă pentru a susține unul și celălalt, sunt elementele esențiale ale imperialismului.92

Sensul practic al sintezei metaforice a lui Prat

Privit superficial, ar putea părea că Prat, propovăduind „imperiul” particularismelor împotriva tiraniei centraliste, făcuse un furt amplu în garderoba conceptuală a legitimismului hispanic. Dar oricât de conservator – chiar reacționar – ar fi fost (în funcție de punctul tău de vedere), el nu era un fel de neo-tradiționalist, rătăcit de o dragoste îmbătătoare pentru mica sa patrie, așa cum au susținut înșiși tradiționaliștii.93 Contrar a ceea ce As se repetă adesea, Prat nu a întruchipat saltul de la carlism la un neotradiţionalism particularist.9'' Poate că un asemenea pas a fost adevărat în cazurile paralele ale lui Arana sau Brañas.95 Fără îndoială, reformularea tezelor fueriste carliste cu cele ale federalismul republican în tranziția de la 80 la 90 în Spania a servit la redesenarea repertoriului de idei, dând aripi noilor regionalisme și/sau naționalisme de sfârșit de secol. Dar Prat ținta mult mai sus.

Ambiția sa a fost descrisă într-o altă carte a lui, Catalan Corts. Propositions i respostes, tot din 1906, deși mult mai puțin cunoscute decât La nacionalitat catalana. Această mică lucrare constă într-o antologie de texte reprezentative sau celebre din Curțile istorice ale Principatului Cataloniei între secolele XIII și XV (după autorul „aceste frumoase sau curioase manifestări ale simțului strămoșilor noștri”), cu o prezentare generala a lui Prat . El sfătuiește cititorul să citească și să recitească vechile intervenții parlamentare, deoarece sunt ca berea, care capătă aromă prin repetare.96 Dar dincolo de ceea ce poate părea a fi un alt eșantion de sensibilitate anticară, Prat aruncă o bombă conceptuală: Compare the Courts of Catalonia” și Parlamentul Angliei. Dar, în loc să omologheze instituția mediteraneeană cu „mama parlamentelor”, care era deja, pe atunci, un clișeu mulțumit al catalanismului, Prat a subliniat originalitatea engleză îmbinând, de la început, domnii temporali

și ecleziastici într-o cameră și comunul . unele în cealaltă, spre deosebire de complicațiile inutile ale armelor curților catalane și aragoneze. Apoi, a adăugat, de parcă n-ar conta:
O altă diferență, o cauză puternică a inferiorității Curților Catalane, față de cele engleze, este aceea că Parlamentul Angliei era singurul parlament al întregii naționalități. Întregul popor englez a fost întotdeauna reprezentat în întregime, în întregime, de un singur parlament. Pe de altă parte, instanțele catalane s-au ocupat doar de [пошел tenien] fostul Principat al Cataloniei și [regatul] Mallorca: celelalte țări de naționalitate catalană, inclusiv

cei care făceau parte din aceeași coroană, precum Valencia, erau în afara acțiunii sale și aveau propriile lor instituții reprezentative speciale.
Acest federalism al Coroanei Aragonese, pe care din când în când l-am lăudat în perioada regionalistă, consecință fatală a unirii Cataloniei și Aragonului, a împărțit forța pe care doar unul trebuia să o concentreze între diferite trunchiuri, privând Curțile noastre de a ajunge la incomparabilul. maiestatea parlamentului britanic și facilitarea lucrării absolutiste a renașterii clasice?7
Cu alte cuvinte, Prat nu avea nicio intenție să recupereze instituțiile trecute. El a propus o instaurare (pentru a profita de limbajul celor mai radicali monarhiști dinainte de a doua republică). Idealul său —metafora lui, dacă preferați— a constat în „inventarea tradiției” conștientă și activă, un „particularism” care să construiască un „imperiu” hispanic care nu a existat niciodată, dar care poate, cu un alt destin istoric, ar fi trebuit a existat.a existat. Argumentul său de bază, desigur, se referea la fondul libertarian comun „anglo-saxonilor” și catalanilor: „În afară de asta, există o asemănare remarcabilă între titlurile de glorie ale Parlamentului englez și cele ale Curților Catalane. Este asemănător că, respectând proporțiile, se remarcă și în multe particularități ale caracterului celor două popoare, în afirmarea deplină și efectivă a libertății cetățenilor, în tradiționalismul progresist păstrat în creșterea tuturor instituțiilor politice și civile. ...»98
Este evident că Prat a realizat o sinteză eficientă între programul federal și cel tradiționalist, deși intenția sa era mai ambițioasă și a fost considerat de adepții săi drept creatorul unei noi teorii științifice.99 A luat din federalism sensul laic, să fie să zicem reci sau neutre , a instituțiilor, pentru a se căsători cu schemele lor, abstruse «pacte sinalagmatice» (adică bilaterale) ale lui Pi y Margall, cu ceva, dar nu tot, din simțul eminamente nostalgic «imperial» și austriac al mulţi propagandişti carlisti ai secolului al XIX-lea . Până acum nu a fost mare lucru. Asemenea mezeluri au fost încercate în Catalonia de mai multe ori de-a lungul secolului al XIX-lea, fără a trece dincolo de a fi curiozități.100 Cu toate acestea, Prat nu era interesat de revendicarea forală, supusă unei mai mari pretenții monarhice legitimiste.101 Ceea ce Almirall numea generic „particularismo” , Prat l-a anulat ca naționalism pur sau dur, dar cu luarea în considerare a unei noi ordini încoronate pentru Spania. Catalonia ar avea propriul stat, ar fi „imperialist” în

spațiul său cultural, dar și în cadrul unei Spanie nou „imperiale”: ar fi imperium in imperio. Astfel, Prat, fără a fi nevoit să o indice, a profitat de fereastra catalanismului incipient cu Coroana Spaniolă întrupată de Alfonso al XII-lea sau de regenta María Cristina: propunerea sa „imperială”, în La nacionalitat catalana, a coincis cu nunta lui Alfonso al XIII-lea. cu prințesa Victory Eugenia de Battenberg, ținută la sfârșitul lunii mai 1906 și, indirect, putea conta pe apelarea la notoriile pretenții regale ale tânărului monarh, puternic impregnat de dubla sa moștenire borbonică și habsburgică. Prat a știut să exprime absolut actualizat în limbaj monarhic, dar fără cel mai mic atașament pentru dinamic

casei rămase sau rivalului acesteia, o schemă de reorganizare a Statului care a evitat, cu o oarecare ambiguitate, afirmarea sentimentală a independenței interne de fapt cu dualismul Spania-Catalunia γα consacrat în primii ani de universitate ca caracteristică a catalanismului incipient. γ, de asemenea, cu un posibil federalism' pentru toate popoarele Spaniei și chiar pentru întreaga Peninsula Iberică.

Astfel, cea mai importantă datorie a lui Prat față de federalism era doar implicită, dar elocventă: din neutralitatea instituțională luată de la federaliști, Prat s-a poziționat — mereu pe terenul doctrinar și înțelegând că tactica politică era altceva — în opoziție frontală cu legitimismul spaniol și cu hispanismul. tradiționalismul în general, întrucât a ocolit cea mai îndrăgită teză tradiționalistă: presupusa unitate religioasă a Spaniei. , adevărul este că La nacionalitat catalana nu depindea, pentru a o susține, de niciun argument sau justificare catolic, în timp ce insistența asupra excepționalității catalane. a rupt, foarte evident, noţiunea unitară consacrată de o istorie mesianică. Torras i Bages, în a sa La fradicio catalana, ar fi putut elibera apotegme, care s-au repetat pe scară largă (chiar falsificate), pe motiv că: „Poate că nu există națiune atât de complet și solid creștină precum a fost Catalonia”, sau că „Hristos”. , restaurator al naturii, se află în inima națiunii catalane».103 Nimic din toate acestea nu s-a găsit în La nacionalitat catalana. După cum observa pitorescul eseist Francese Pujols, cu sarcasm provocator, în 1918: «subliniind aceste erori în La tradició catalana ale celebrului Torras i Bages, am spune că în afară de defectul de a dori să fie o operă de propagandă patriotică catalană, se dovedește a fi o lucrare de propagandă creștină, pentru că episcopul de Vie este un creștin care se deghizează în patriot catalan și catalan, pentru a vedea dacă, prin învierea Cataluniei medievale, poate reînvia creștinismul de atunci.»104 Aceste contradicții. erau perceptibile de la sfârşitul secolului. Astfel, în 1901, fusese deja remarcat de Manuel Marinello, un jurnalist catalan care lucra mai mult în media republicană, când propunea Adevărul catalanismului·.

Trebuie remarcată, însă, o singură diferență majoră și anume că carlismul oferă autonomia ca favoare regală și sub unitatea catolică, federalismul o oferă ca o consecință imediată a republicii implantate în Spania, iar catalanismul o pledează înainte de toate, nesocotind religia. întrebarea și forma de

guvernământ care există în Spania, reducându-și munca de propagandă exclusiv Cataloniei, din cauza nemulțumirii obținute atunci când se încearcă îmbinarea eforturilor celorlalte regiuni ale Spaniei; centrele regionaliste ale celorlalte naţionalităţi nu pot sau nu vor să se identifice cu mişcarea catalană 105
Cu alte cuvinte, primul lucru, neutralitatea religioasă, a fost o abordare strategică; a doua, indiferența politică, neutralitatea în dezbaterea veșnică

între Monarhie și Republică, care a stabilit granița dintre dreapta și stânga în Spania, a fost rezolvată de Liga cu formula magică a „imperiului”: nici da, nici nu, ci dimpotrivă. Ar putea fi o uniune sau o federație încoronată, ar putea fi o republică federală expansivă, modernă, precum Statele Unite.
După cum subliniază politologul Isidre Molas, Lliga a fost concepută în mod foarte intenționat ca o entitate care promovează politica cu un singur subiect, o formație în care toată lumea, în afară de alte discrepanțe doctrinare, s-ar putea găsi în sprijinul revendicării lingvistice și politice catalane, fie că atei sau catolici ferventi.106 Cambó a rezumat acest criteriu foarte elocvent atunci când a apărat mecanismul Solidarității, care în realitate era proiecția, pe scară largă, a ceea ce Lliga însuși pretindea a fi mai precis: «Solidaritatea era gruparea unui porțiune de oameni care și-au dat seama că, certându-se până atunci pe idei, pe principii, au uitat că sunt catalani și că interesul suprem al Cataloniei îi unește mai presus de toate și au făcut acel pact patriotic; toți ne conservăm principiile, dar mai presus de toate punem Catalonia.»107 Nu toată lumea a înțeles-o. Pella i Forgas, din Empordà, epurat din Lliga pentru manevre electorale și transformat într-un disident public al accidentalismului lli-tftiire, și-a exprimat furios discrepanța în mica sa carte La crisi del catalaaisine din 1906: «Dacă ar fi vrut să spună că catalanismul a fost o mișcare socială, cum poți să nu vorbești clar și clar despre religie, nu teologic, nu dogmatic, ci despre relațiile ei cu statul și societatea catalană?»108
Schema teritorială a lui Prat, este adevărat, a profitat de rădăcina federală cu scopul de a nu depinde de privilegii sau de a elabora argumente juridico-istorice pentru a-și explicita criteriile. Dar nici nu a vrut să facă concesii umanitarismului individualist care bate la fundul raționamentului republican (o provocare pe care avea să o rezolve apelând la un alt tip de individualism, după cum se va vedea în curând). Au fost regiuni istorice, cu personalitate și limbaj proprii, care erau identități colective. Soluția ar fi instituțională, punct. Disputa istorică internă din Monarhia Hispanică anterioară Bourbonilor fusese instituțională, între Coroana Castiliei și cea a Aragonului (care, în realitate, însemna conducerea „Principatului Cataloniei”).Din acest punct de vedere, dezbaterea politică care a apărut în secolul al XVIII-lea despre progres sau reacție, care a depășit dezbaterea instituțională anterioară, a fost pur și simplu o greșeală, ușor de depășit. Pentru a ajunge acolo, schimbarea de regim nu a fost necesară, deoarece un nou experiment republican nu era nici de dorit, nici recomandat. Trecutul a servit doar la evidențierea relevanței unor blocuri instituționale, care pot fi rezumate ca Castilla și Catalonia,

dar nu a fost esențială intrarea în negocieri pentru a întocmi o hartă echilibrată a regiunilor, întrucât riscul -în ochii lui Prat- era de a produce o monstruozitate atât de arbitrară precum schema provincială din 1833. Desigur, Catalonia, în măsura în care avea în vedere interesele globale ale Spaniei, s-ar înscrie pentru munca pedagogică de stimulare a trezirii regionale, dar întotdeauna cu un simț practic al importanţa relativă a unora şi a altora.

În plus, Prat era foarte conștient (și, împreună cu el, Cambó) că era necesar să dea ceva în schimbul recunoașterii Cataloniei. Din acest motiv, a fost gândit în termeni de „imperiu”, coincizând cu redescoperirea istoriografică catalană a stăpânirii sale medievale în Grecia, datorită istoricului Antoni Rubio i Lluch care a scotocit prin arhive și a scos la iveală tot felul de documentație -Catalunia în Grecia, din 1906 – în paralel cu apariția La nacionalitat catalana.”4 Pe de o parte, conștientă de trecutul său, dar fără a fi nevoie să recurgă la istoricism, Catalonia, renascută, ar avea propriul „imperiu” cultural, baza pentru o proiecție ulterioară Pe de altă parte, Spania, învinsă tocmai ca putere „imperială”, fără să-și fi stabilit trunchiul peninsular ca o națiune adevărată, s-ar realiza acum ca un adevărat „imperiu” hispanic, la fel ca ibericii din mijlocul Secolul al XIX-lea speculase sau „futurizase”.Secolul al XIX-lea care a urmat lui Sinibaldo de Mas.110 Merită să ne amintim, totuși, că fuziunea cu Portugalia a fost o fantezie adânc înrădăcinată, prețuită de mulți din Catalonia care nu erau de stânga, cum ar fi balinezii, care au mers până acolo încât să se asigure că „Spania și Portugalia sunt două națiuni care par destinate să formeze una singură”, întrucât, a adăugat el, „Portugalia nu a profitat de independența ei”.1”
Astfel, pentru Prat și Cambó, „imperiul”, ca așezământ, ar fi un punct de plecare aproape revoluționar, totul chiar în secolul XX. În crearea celor mai mari federații monarhice europene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea nu au fost restaurate drepturi dinastice sau pretenții încărcate de arhivă. Monarhia Duală Austro-Ungară din 1867 a fost o invenție pură, atât cât a proclamat „Imperiul Austriac” cu șaizeci și câțiva ani înainte, din care a derivat. Cu atât mai mult a fost unificarea Germaniei din 1871, oricât de mult s-a acoperit cu frunze ancestrale de stejar și cu o coroană simbolică vag otomană.”2 Reproiectarea Imperiului Britanic după inventarea „dominiei” Canadei în 1867 sau a „imperiului” » Indiei în 1875, odată cu adăugarea ulterioară a „domeniilor” sudice succesive, a arătat facilitatea modernă de a crea entități supra-naționale mari și eficiente: așa cum a observat în 1892 un canadian, George R. Parkin, în curând președinte al Societății Regale de Geografie. , complexitatea lumii în ansamblu părea să treacă de la o epocă a națiunilor la alta a federațiilor.113 Restul era o simplă decorare, mai mult sau mai puțin atractivă pentru acei entuziaști ai fastului și fastului.”4 Dacă fueristii amăgiți nu și-au dat seama de asta. , atașată, fără deplina conștientizare a faptelor, de „catalanismul real”, atât de practic și de devotat rezultatelor, era problema lor, ca și pentru spiritele romantice care, în răsturnări poetice ale jocului Jlorals, și-au amintit pierderea « dinastia

națională. » sau deplângeau nenorocirile patriei din secolul al XV-lea, soarta tristă a contelui de Urgell sau a domnitorului de Viana.
De fapt, „imperiul” lui Prat oferea reconciliere Coroanei Spaniole, dar nu era o concepție strict monarhică, ci una „macromonarhică” sau „imperială”, așa cum demonstrează ambiția explicită de a încorpora Portugalia, încă cu regele ei când Prat. a scris naționalitatea catalană. Dacă foarte tânărul Alfonso al XIII-lea

ar putea exercita propria diplomație regală, conștient de nevoia predominantă de a-și consolida moștenirea dinastică, nu ar fi surprinzător dacă ar fi de acord cu o reorganizare a Coroanei sale, dacă aceasta ar avea drept rezultat garanții dinastice mai mari pentru viitor.115 În plus, el avea anumite predispoziții notorii: Deși titlul său era „rege constituțional al Spaniei”, Alfonso, foarte dat la recuperarea heraldică a vechiului scut dinastic al Habsburgilor și primilor Bourboni, îi plăcea să-și semneze numele cu literele H și R suprapuse, în timp ce Hispaniarinn Rex sau regele Spaniei.116 În plus, ambițiile monarhului de a-și auri domnia cu achiziții africane erau cunoscute sau cel puțin discutate. Astfel, „imperiul” hispanic ar putea fi multe lucruri, pentru a începe cu o uniune vamală iberică, din care au existat abundente propuneri arbitriste în secolul precedent, pentru a consolida un spațiu cultural multilingv cu proiecție globală incontestabilă, așa cum a dat Zoll-verein. drum spre Uniunea Germaniei de Nord și, în cele din urmă, către noul Reich sau Al Doilea Imperiu German.”
Pentru Prat, implicațiile sociale, economice și politice erau inseparabile, al căror punct culminant a fost noțiunea de „imperiu”, de la punctul său de plecare, „unitatea culturală” catalană și țesutul ei asociativ particular, societatea sa civilă intensă. La sfârșitul secolului xvш, istoricul german Schlózer a codificat pentru generațiile succesive de juriști germani distincția dintre societatea civilă și putere: el a fixat dihotomia dintre sfera privată și forța publică ca o relație de contrast între exterior și cu, de „societatis civilis sine imperio” și „societatis civilis cum imperio”, din care, de-a lungul timpului, a fost ușor de derivat ideea proiectivă, expansivă, a unui „imperiu al societății civile” ca modalitate de redefinire a statului chiar din esența socială.118 Cu un fundal atât de solid, derivarea lui Prat a fost un dat, nefiind nevoie de un accent conceptual suplimentar. În această abordare implicită, Prat a urmat, conștient sau inconștient, modelul Sistemului Național de Economie Politică al celebrului economist german Friedrich List, lucrare apărută în 1841. Născut în 1789, în umbra marii Revoluții Franceze, List. , de păreri liberale tinerețe, a plecat în exil în 1825 în Statele Unite, al căror protecționism în fața bazei sale industriale în curs de dezvoltare și a combinației sale de federalism și bogată viață asociativă l-a fascinat; foarte curând, a încercat să reexporte în Europa -în special în Germania- principiile învățate în America, dar cariera sa de profet teoretic și empiric (cu căi ferate) l-a dus la ruină și la sinucidere în 1846. Dar argumentele sale au fost mai târziu recuperată și transformată într-o explicație a fundamentelor procesului de unificare german.

Astfel, economiștii germani de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea au înțeles că mesajul Fistian era un imn la proeminența rețelei de entități, și a know-how-ului, cunoștințelor practice pe care le reprezentau; Mai simplu spus, unificarea națională sau „imperială” a fost precedată de formarea unei piețe comune, iar piața nu putea fi experimentată decât prin intermediul societății civile. În cuvintele unui savant hispanic mult mai târziu, recapitulator al argumentelor academice germane de pe List:

Potrivit expresiei potrivite a lui Schmoller, List nu este doar un teoretician al protecționismului, ci și creatorul unei întregi teorii sociale. Cu un sens liberal și progresist [Lista] arată că nu indivizii, ci societățile sunt cei care dau activitate istoriei, ridicând națiunea, sănătoasă și înfloritoare, între individ și umanitate, [în cuvintele comentatorului său H. Waentig.] o națiune nu ca un organism coercitiv, al cetățenilor în tutelă perpetuă, ci ca o ligă apărută din autodeterminare, între cetățeni educați, independenți și întreprinzători.119
Analogii cu Prat: «liberalismul imperial» la Tocqueville și Max Weber
Se obisnuieste sa incadram gandul lui Prat de la Riba in extrema dreapta, la limita traditionalismului. Dar, după cum se va vedea, schematizarea este departe de a fi clară și dezvăluie în ce măsură axa interpretativă obișnuită, la o scară care merge de la „reacție” la „progresivism”, este excesiv de uzată, până la punctul de a nu fi utilă de mult. .lucru din domeniul analitic. Rezultă, precizând, că Prat și „imperialismul” său particular seamănă cu o mare parte a gândirii liberale, mai ales în evaluarea beneficiilor politice indirecte ale marilor entități politice, capabile să exercite control teritorial într-o zonă semnificativă. Fără a merge mai departe, se poate face o comparație cu doi autori unși de tradiția liberală și chiar social-democrată: Alexis de Tocqueville (1805-1859), cel mai cunoscut autor francez, cunoscut pentru studiul său, în două părți, La démocratie eti. Amérique (1835-1840), precum și sociologul german Max Weber, sursa multor concepte centrale în sociologia politică.
Tocqueville, un credincios (fiernic până la lingușire) în puterea societății civile americane, a îmbrățișat, de asemenea, o idee actuală în Statele Unite ale anilor 1930 și 1940: ceea ce ar fi numit într-un fel „Destinul Manifest” de către democrații din timpul.120 Propunerea lui Tocqueville pentru Algeria a justificat cucerirea și colonizarea europeană cu convingerea că inegalitățile generate erau justificate prin beneficii civilizatoare.121 Mai exact, pentru Tocqueville și alții de mai târziu, impulsul din străinătate și efortul ar face aceeași societate metropolitană franceză. mai solidă și mai coerentă, evitând convulsiile trecutului, subiect de interes notoriu al aceluiași autor.
Reluând precedentul lui Tocqueville, nimeni altul decât sociologul și istoricul german Max Weber (1864-1920), încă tânăr la mijlocul anilor 1990, a devenit purtătorul de cuvânt al unui nou „imperialism liberal”, aparent de neocolit, ca o consacrare a incipientului său academic. cariera.122 În 1895, în discursul său

inaugural ca profesor de economie politică la Universitatea din Freiburg, intitulat The National State and Economic Policy, Weber, care fusese

Lucrând politic cu Evangelisch-Sozial Verein (Uniunea Socială Protestantă) de centru-stânga, el a pictat un portret atât pesimist, cât și optimist cu privire la situația politică germană: prin marcarea intenției discursului său, a stabilit o temă care era perfect de înțeles pentru catalaniştii care i-au fost apropiaţi .contemporani: „Scopul meu este, în primul rând, să ilustrez cu ajutorul unui exemplu rolul jucat de diferenţele rasiale fizice şi psihice dintre diferite naţionalităţi în lupta lor economică pentru existenţă”. Concret, Weber studia Prusia de Est și se întreba, după ce a studiat natura pământului și formele sale de exploatare, de ce părăseau germanii și erau înlocuiți de polonezi „cu educație scăzută”? O astfel de înlocuire în zonele istorice de patrie l-a jignit pe Weber: „[...] statul național nu este pentru noi un lucru nedeterminat căruia se crede că îi acordă cu atât mai mare preeminență cu cât se înconjoară mai mult ființa sa cu o aură mistică, ci organizarea pământească a puterii națiunii, iar în acest Stat național rațiunea de stat constituie și criteriul valorii ultime a reflectării în politica economică.» În plus: «Dacă, pentru a continua cu exemplul nostru, administrația decide să închidă granița de est, ne vom simți înclinați să vedem în ea punctul final al unei dezvoltări istorice care, în concordanță cu mari reminiscențe ale trecutului, impune Statul actual are sarcina sublimă de a asigura promovarea culturii națiunii în sine, iar dacă nu se ajunge la această rezoluție, atunci cel mai evident lucru va fi să recunoaștem că o intervenție atât de radicală este, în parte, inutilă și, în parte, inutilă. De asemenea, nu mai este în concordanță cu ideile actuale.”
Problema era, deci, un eșec al conducerii politice: jutikrs, sau marii proprietari de pământ ai Prusiei de Est, erau o aristocrație învechită și o forță regresivă; partidele liberale existente, însă, nu erau în măsură să-i înlocuiască pe jtmkcrs și nici proletariatul nu era prea imatur pentru responsabilitățile puterii. „Pentru națiune este un har al destinului atunci când identificarea simplistă a intereselor clasei însăși cu cele ale generalității corespunde și intereselor permanente de putere ale acesteia din urmă.” Prin urmare, „obiectivul muncii noastre în politica socială nu este acela de a face lumea fericită, ci unificarea socială a națiunii, zdrobită de dezvoltarea economică modernă, în vederea grelelor lupte ale viitorului”. '
Răspunsul trebuia să fie crearea cunoștințelor sociale într-o proporție mai mare decât cea pierdută, generând (sau „regenerând”, argoul hispanic al vremii) un nivel mai înalt de conștientizare a identității colective, precum și formele de interrelație care asta a implicat.:
În prezent vedem un lucru: că trebuie îndeplinită o sarcină enormă de educație politică și că pentru noi nu există alt angajament mai serios decât ca fiecare dintre noi, în cercul său restrâns de acțiune, să devină exact conștient de această sarcină, aceea de a colabora la educația politică a națiunii

noastre, care este tocmai ceea ce trebuie să-și pună și știința noastră.

cia ca obiectivul său cel mai înalt. Dezvoltarea economică a perioadelor de tranziție amenință să corodeze instinctele politice naturale; Ar fi regretabil ca și știința economică să susțină această lucrare de cultivare, în spatele iluziei idealurilor autonome ale „poeticii sociale”, a unui eudaemonism blând [fericirea ca bun suprem], chiar și oricât de spiritualizată ar fi forma pe care o ia.
Numai națiunea în ansamblu, adusă la adevărata maturitate printr-o politică de expansiune peste mări, ar putea aduce Germania la același nivel de maturitate politică ca Franța sau Anglia revoluționare și napoleoniene în desfășurarea sa imperialistă din secolul al XIX-lea. La fel ca și pentru Prat de la Riba, Weber a considerat că: «Nu este greutatea mileniilor unei istorii glorioase sub care îmbătrânește o mare națiune. Ea va rămâne tânără atâta timp cât va putea și are curajul să se accepte și să facă o profesie din marile instincte care i-au fost date și atâta timp cât clasele sale conducătoare vor fi în măsură să se avânte către cei puternici și puternici. aer limpede în care germinează opera sobră a politicii germane, care este pătrunsă și de măreția sublimă a sentimentului național.»123
Tezele weberiane, exprimate cu opacitate teutonă la inaugurarea sa, reflectau o critică implicită a politicii de conciliere a cancelarului Caprivi față de minoritatea poloneză între 1890 și 1894.124 Ca atare, ele au fost ușor aplaudate de liberalii conservatori precum Hans Delbrück sau, mai ales, Friedrich Naumann. , încă duhovnic luteran și „pastor al umililor”, care a căpătat un sens „național” mai pronunțat în orientarea sa ulterioară, vizibilă la înființarea, spre sfârșitul anului 1896, a Nazionsozial Verein (Uniunea Națională Socială).125. Până la sfârșitul vieții sale, Weber a afișat o ambiguitate remarcabilă cu privire la dreapta germană, care nu a diminuat reverența față de el ca gânditor social din stânga moderată și socialism.126
Weber a fost un exemplu perfect al culturii germane. „mandarini”, cu tot potenţialul lor de dreapta, într-un cadru precum cel german, în care dorinţa de intervenţie publică cu scuze igienizante era mult mai agresivă decât în cadrul rival francez, unde instituţiile statului nu aveau acelaşi grad. îndrăzneală cu societatea civilă şi cu obiceiurile sale cele mai dăunătoare.127
În concluzie, atât pentru Tocqueville, la mijlocul secolului al XIX-lea în Franța, cât și pentru Weber, la sfârșitul secolului în Germania, același proces social care pusese bazele statului de drept liberal destabilizase formele de interrelație. între sectoare, precum și conștientizarea civică: obiectivul ambelor a fost realizarea unei unități sociale, ale cărei obiceiuri și a cărei formare într-o responsabilitate colectivă, dincolo de dorințe sau interese egoiste, să fie încurajate. .4 Pentru amândoi, pretențiile unui rol internațional pentru țara lor au părut un cost necesar, fără a se îngrijora prea mult de prețul pe care ar trebui să-l plătească alte popoare.

Abordarea lui Prat de la Raba a fost comparabilă, deși nu tocmai aceeași. Prat nu a plecat de la faptul Statului, lipsit de continut social, ci de la continut social, lipsit de Stat. Pentru Prat, Catalonia era o unitate socială de încredere, definită intern și extern prin comportamente de civilitate, „etică a muncii” (pentru a folosi un cunoscut weberism) și simțul afacerilor care, în mod clar, erau absente din țesutul social spaniol și care erau doar ceea ce era necesar pentru a realiza o modernizare. Luttai decât Tocqueville sau ITeber, Prat a înțeles că un asemenea progres hispanic nu se putea face fără să arunce în aer societatea; A depăși disputa liberalismului centralist însemna să asumăm dialectica pluralității teritoriale, adevăratul sens al liberalismului britanic și germanic. Aceasta a fost cheia „imperiului”.
Urmând acest raționament, deci, pentru a evita izbucnirea unor tensiuni sociale compacte, era esențial să se proiecteze în străinătate: în primul rând, cea catalană, spre Spania; apoi, spaniolii sau hispanicii (adică recunoscându-și părțile atât de variate între ele și cu jocul liber rezultat) către Portugalia, America Latină, lume, dar întotdeauna în limitele pe care realitatea le-a impus situației de după 1898, greu comparabile cu expansiunea colonială franceză prevăzută de Tocqueville sau la proeminența internațională a Germaniei Wilhelmiane, care ar fi râvnita „școală” a lui Weber. Pentru Prat de la Riba, această formație exista deja în experiența catalană, care ar trebui să instruiască celelalte regiuni hispanice. S-a intuit că s-ar putea face o oarecare concesie maniilor regresive ale Coroanei și militarismului, dar impulsul, pus în valoare realist, trebuia să fie culturalist și, în cadrul utilizării spațiilor de asimilare culturală și economică, cu smerenie, exportatoare de oameni și afaceri. , pentru a asigura beneficii mai mari. În același mod în care în Statele Unite și Germania - și chiar opusul englezilor - înțeleptul protecționism intern și extern ar putea da naștere, în viitorul îndepărtat, la un schimb mai liber.
Dar, de fapt, pe baza „unității culturale” axiomatice catalane, conceptul de „imperiu” enunțat de Prat era ambiguu, în măsura în care avea cel puțin două lecturi diferite. „Imperiul” ar putea fi Catatonia Mare, un spațiu lingvistic și cultural specific catalan, capabil să se realizeze și ca teritoriu politic, așa cum s-a căutat în atâtea naționalisme europene de la începutul secolului, care s-au simțit conduși către expansionism ca „ pan-naționalisme».128 Dar, în același timp, în fața lecturii pancatalaniste evidente (termen inventat pe atunci), „imperiul” lui Prat ar putea fi interpretat și ca o invitație la reconstruirea pierdutului „Imperiu Spaniol”. „, învățând cu această ocazie lecția corectă din istorie. : în loc să proiecteze un centralism rigid în toate direcțiile, Spania a putut realiza o realitate străveche a «Imperiului» iberic, să facă Spania multiformă care, conform tradiției politice catalane, a fost adevăratul sens al „Spaniei”, un concept geografic peninsular, până când ambiţiile castiliane i-au pervertit complexitatea naturală.129 Dar mai era şi mai mult, având în vedere că cele două lecturi – federaţia pancatalanistă şi cea spaniolă monarhistă – nu erau necesare.

sănătos luptat: nu ar fi posibil să se recompună un „Imperiu Hispanic”, îmbucurător pentru fiecare susținător spaniol care deplângea prăbușirea Spaniei ca mare putere, cu promovarea unui pan-hispanism spontan în Americi (și chiar în Filipine), ar permite și realizarea reuniunii iredentiste pe care o cereau toate părțile sale componente? Un „Imperiu Hispanic” înțeles în acest fel ar fi mântuirea Spaniei, adevăratul, multicultural, plural, în același timp șef al lumii castiliane (îndreptând spre America prin traseul Andaluzei și Insulelor Canare) și centru lusogalaic, catalano-occitan, paneuskalerric. concentrați-vă pe ambele părți ale Pirineilor, chiar și sefarzi și africani; capabil să se extindă cultural și moral în mai multe direcții deodată.

Vitalitatea durabilă a metaforei pratienne

O mare parte din receptarea La nacionalitat catalana a fost un clișeu, iar reacțiile la „imperialismul” acestuia la fel de comune. Astfel, de exemplu, un anonim autor maiorcan a trecut în revistă cartea lui Prat pentru a atinge subiectul delicat cu un calm desăvârșit: «Penultimul capitol tratează Imperialism și laudă acel imperialism generos care revarsă viața națională a popoarelor peste popoarele barbare.puternic, dominator. de forţa culturii servită de forţa materială.»130 Inutil să spun că lucrurile erau mai complicate.

Inițial, în anii 1990, personaje de vârste și traiectorii atât de diferite în cadrul catalanismului precum Lluís Duran i Ventosa sau Josep Pijoan, pentru generația mai tânără, Doménech Martí i Julia, un barcelonez născut în 1861, sau „sfinții nevinovați”, amicai. un cuplu dintre publicistul Aldavert și dramaturgul Guimera, puteau spune lucruri într-un registru ideologic vag comun.131 În plus, atât Duran, cât și Josep Puig i Cadafalch, precum și Prat, au ocupat funcții în Lliga de Catalunya, pe lângă apartenența lor la Unió Catalanista, Aceasta subliniază duritatea diviziunii ulterioare, când s-au format Centre Nacional Catalã și, în cele din urmă, Lliga Regionalista.132 Odată cu instituirea unei opțiuni „intervenționiste”, care a fost definită neoficial în 1906 drept „imperialist”, radicalizare independentă. a fost pe măsura -Pendentista al catalanismului opus, a cărui preocupare pentru forma teritorială s-a concretizat într-un program explicit antiimperial. La fel ca dr. Martí, Aldavert, rivalul său în cadrul Unió Catalanista și director „pe viață” al La Renaixensa, s-a exprimat agresiv antiimperialist, ironic – cu un nedescris simț al umorului rasist – despre presupusele misiuni civilizatoare: « Un dig! O misiune! Ei știu deja în Africa ce urmează: la fel pentru cei care sunt de culoare ca și pentru cei care au doar pielea maro. Există o fabrică, două, zece, iar în spate câteva puști și, dacă este convenabil, câteva seringi [sic]»133.

Dr. Martí i Julia, până la moartea sa, în 1917, liderul celui mai militant tineret al epuizatului Unió Catalanista, a teoretizat luptele sociale ca pe un conflict.

între imperii, entități esențial opresive și regresive, și națiuni, mici, omogene și pline de identitate colectivă și, prin urmare, incapabile de asuprire.134 După cum susținea el în 1905: „Naționalismul nu există dacă cei care îl combat se referă la

naționalismul de Napoleon al III-lea, o adevărată monstruozitate politică care a uimit pentru o clipă Europa și care a fost cauza statelor imperiale moderne, sau dacă ei cred că naționalismul înseamnă ceea ce în realitate nu poate exista, adică un popor egoist lipsit de absolut de relație internațională. " Foarte impregnat de funcția sa de psihiatru, a concluzionat că: «Frumusețea nu se află în beteala imperialismului; este în cetate, în viață, în libertatea naționalismului. Imperialismul este o concepție nebună de claustră; naționalismul este viața deplină a naturii.”135 Abordarea lui Martí i Julia a fost, așadar, negarea totală a tezei lui Prat, deși dorința de sinteză a făcut ca mai mult de un catalanist exaltat să găsească o modalitate de a-și conjuga principiile antitetice.136 În ciuda contradicțiilor sale evidente . , antiimperialismul lui Martin a fost un argument care, prin lacul socializator și revoluționar al macianismului din anii douăzeci, a indicat cu ușurință în anii treizeci spre treapta doctrinară a vânzătorilor de magazine și a angajaților de birou spre marxism.137 Regionalismul moștenitorul lui Prat, cu participarea unor intelectuali mai sofisticați și, în consecință, susținătorul unor utopii mai complexe, a luat o cale opusă. Dar a fost întotdeauna incomod să aperi un „imperialism fără colonii”.138

A existat însă o soluție, punctată de poetul și publicistul Josep Camer, renumit pentru finețea sa deosebită atunci când justifica sau ridiculizează. Scriind în 1905, în timp ce se redacta Lu nacionalitat catalana, Camer a dat mult-așteptată proiecție a lui Prat un sens moral și prozelitist, care a început cu societatea catalană însăși, dar nu a avut obstacole în calea expansiunii sale misionare ulterioare. Într-unul dintre diferitele dialoguri dintre Prat și un alter ego al poetului, principalul teoretician al Lliga a spus:

-Te implor, prietene Carner, sa nu intri in grija vulgara de a te enerva pe cei care nu erau catalanisti inainte si acum sunt, sau pe cei care au fost si au plecat. Când o gazdă se îngrijorează de perfecțiunea absolută a tuturor soldaților, este pentru că este mică și inactivă. Marii cuceritori au avut generali inepți și pretențioși. Acest lucru este destul de regretabil, dar este destul de adevărat că un om superior, a cărui misiune este să combine o pluralitate de forțe, nu are timp să miroasească, să cântărească și să gâdile fiecare păpușă.

Și, a concluzionat Carner, «Opera lui Prat este glorioasă [...]. El pare cu siguranță uns.”139 Așa că era speranță. În ciuda caracterului cumulativ al operei sale în perspectiva catalanistă, Prat a reușit să fie primul ideolog sau publicist al catalanismului, după Almirall, care să fie recunoscut drept vocea catalanismului matur din politica spaniolă. Tocmai din cauza com

Uimitoare claritate conceptuală – a fost înainte în acest sens de contrast cu Almirall –, a fost recunoscut în Spania drept pionierul naționalismului catalan. Potrivit liberalului Salvador de Madariaga, un critic anglofil al dezvoltării spaniole, scriind în 1931, Prat de la Riba a fost primul care a înțeles în mod clar Catalonia ca națiune, dar plasând-o întotdeauna într-un context hispanic adecvat:

Această nouă fază a fost rezervată profesorului și șefului naționalismului catalan, Enrique Prat de la Riba. Pentru Prat de la Riba, Catalonia este o națiune și nu o simplă formă regională de viață spaniolă. Era un gânditor nobil și poseda mai multe abilități de om de stat decât orice alt mare om din viața catalană, cu singura excepție a discipolului său și moștenitor politic, domnul Cambó. Prat a văzut că Catalonia medievală nu putea fi reînviată de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat din 1492; şi-a dat seama nu numai că nu se poate dezmembra Spania pentru a satisface câţiva filosofi, ci şi că Catalonia nu-şi poate revoluţiona întreaga viaţă pentru a se adapta la o nouă concepţie politică, oricât de plăcută i-ar fi imaginaţia istorică. . El a văzut lucrurile în mare măsură (nu doar ca catalan, ci și ca spaniol). Idealul său pentru Catalonia era o federație a țărilor vorbitoare de catalană: Valencia, Insulele Baleare și Catalonia; și nu a omis întotdeauna ținuturile catalane ale Republicii Franceze, întrucât se afla în el acel element de imaginație romantică care se găsește aproape întotdeauna la catalani, chiar și la cei mai practici și pozitivi. Pentru Spania, idealul lui era o federație iberică, care să includă federația catalană, Castilia și Portugalia. A fost liderul intelectual de necontestat al catalanismului, care odată cu moartea sa prematură a suferit una dintre cele mai sensibile lovituri ale sale.140

Astfel, cumva, imaginea naționalistă și catalană a lui Prat a fost coordonată cu proiecția caracterului său public spaniol, indiferent dacă acesta a fost pozitiv sau negativ.

A treia parte

„IMPERIUL” VISAT ALE CATALANISTILOR

Orașul își va găsi și arhetipul; astfel încât se va suprapune pentru totdeauna, în imperiu, urbe et orbe.

Eugenio D'Ors,

Istoria lumii în 500 de cuvinte

Agățați-vă mașina la o stea.

Ralph Waldo Emerson, „Civilizația” în societate și singurătate (1870)

În condițiile Legii XII din 1867, relația bazată pe Sancțiunea Pragmatică se menține în întregime fără a aduce atingere situației particulare și independente a Ungariei. În realitate, Compromisul nu a creat așadar o nouă legătură între cele două state; a reglementat pur și simplu vechile legături. Din punct de vedere juridic, este unirea a două state care își păstrează pe deplin suveranitatea; fiecare dintre ele are teritoriul său, [subiecții] ei naționali, puterea sa politică distinctă și independentă. Uniunea nu se ridică deasupra Statelor Unite, nu constituie un fel de stat superior, niciunul dintre cele două state nu îl absoarbe sau îl anexează pe celălalt.

Ernest Nagy, profesor la Academia de Drept, corespondent al Academiei Maghiare, «Rapports politiques entre la Hongrie et l'Autriche», în Dr. Joseph de Jekelfalussy (dir.), L'État Hongrois millénaire et son peuple, rédigé sur ordinul M. le Ministre Royal Hongrois du Commerce, Președinte al Commission de l'Exposition Nationale Millénaire, Budapesta, «Kosmos», 1896

Regele Croației i-a declarat război regelui Ungariei
iar împăratul Austriei a rămas binevoitor neutru.

Glumă binecunoscută vieneză despre funcționarea Monarhiei Duale

6. Contextul hispanic al ideilor lui Prat și aspirația către „intervenționismul” catalan în afacerile Spaniei

S-a susținut că, în timp ce pentru sursele castiliane termenul „Spania”, o corupție a Hispaniei latine, avea un sens moral, ceea ce a forțat o direcție politică, a fost, dimpotrivă, pentru autorii catalani, din Evul Mediu târziu. încoace. , un concept pur descriptiv, care însemna doar Peninsula Iberică, fără nicio implicație politică.1 Dar se pare, de asemenea, conform altor surse, că termenul de „spaniolă”, folosit individual sau colectiv, a fost folosit înainte în ținuturile din Coroana Aragonului decât în cele din Castilla.2 Rezumând, pentru gândirea politică tradițională a Cataloniei, anterioară iluminismului, «Spania» ar fi un fapt teritorial incontestabil, dar, politic, un spațiu moral de construit, în așteptarea sa. forma definitivă.3 Dacă un astfel de sens în așteptare a marcat cea mai veche utilizare catalană, a devenit central pentru speculația catalanistă de mai târziu.

Voința de a prelua conducerea politicii spaniole din capitala catalană a fost o caracteristică a interminabilei revoluții liberale din secolul al XIX-lea, de la revolta frustrată de la Barcelona a generalului Lacy din 1817, până la preocupările repetate ale generalului Prim de la mijlocul secolului. 4 Cu toate acestea, rolul principal al catalanului în Spania, când a existat unul, a fost mai degrabă mercantil.5 Ambiția catalană față de Spania a fost – și este încă – reflectarea unei relații oarecum torturate. Se repetă adesea că repertoriul ideologic al „burgheziei catalane” din secolul al XIX-lea, „numitorul comun” al acesteia, a fost un set de valori destul de contradictoriu între –niciodată mai bine spus– voință și putere. Cea mai evidentă dintre aceste contradicții a echilibrat un protecționism industrial militant cu o preocupare pentru relația esențială dintre producția din fabrică catalană și piața spaniolă. Dar s-ar mai putea pune în contrast o moralitate bazată pe experiența economică, un gust pentru „buna administrare” obișnuită și o neîncredere în riscurile participării politice, cu suspiciunea că nimeni nu ar apăra interesele catalane mai bine decât ei înșiși. De asemenea, era ușor pentru toată lumea să observe în societatea catalană un echilibru constant instabil între obligațiile capitalului și cerințele muncii. Nu în ultimul rând, tendința spre contradicție asumată putea fi observată în servituțile bilingvismului lor, chiar biculturalismului, care impunea o graniță ascuțită între public și privat6. Prin urmare, în căldura liberalismului, orice conștiință catalană era inseparabilă , ca cadru particularist, al construirii unui cadru instituțional spaniol mai mare.

Însă, în ciuda tuturor, s-au asumat drept normativ angrenajul frecvent ciripit între stat și provincie, Madrid și Barcelona, liberul schimb și protecția tarifelor, o atitudine de apărare a consumatorilor și preocuparea pentru supraviețuirea benefică a producției. După cum se știe, celebra poezie La Patria de Bonaventura Caries Aribau, folosită prin convenție până la data începutului Renașterii în 1833, a fost citită public pentru prima dată de autorul său la o cină la Madrid, unde, de fapt, autor și-

ar petrece cea mai mare parte a vieții.7 Apariția, zece ani mai târziu, a revistei Lo Vertader Català, considerată de obicei „primul organ jurnalistic al Renaixença”, a fost dedicată lui «/Ija prosperitat y gloria de nostra amada mare Patria , Catalunya, y ab ella y per ella la de tota Espanya», în cadrul unei linii filo-moderate.8

Oricât de tradițională era această schemă retorică, ea devenea din ce în ce mai puțin ușoară în lumina discursului naționalizat!", care a devenit mai insistent peste tot pe măsură ce au progresat anii 1800. Pamfletul Catalonia și celebrul pentru aluziile sale, deși puțin citit, a fost publicat în 1860. Cortada, care s-a născut și a murit la Barcelona (1805-1868), a vrut să rezolve o contradicție evidentă de identitate pe care a simțit-o cu angoasă și care - după cum el însuși a reiterat în diverse ocazii de-a lungul vieții sale literare - a produs o iritare în pe care a încercat să-l sublimeze cât mai bine.Cortada se simțea catalană și știa spaniola; suferea de bilingvism (nu există alt cuvânt potrivit pentru furia pe care și-a exprimat-o după proza sa calmă).9 Această atitudine vitală l-a determinat să încerce să teoretizeze. un echilibru între diferență și integrare.

Am auzit oameni cu puține cunoștințe despre țara și istoria noastră, și puțini filozofi în același timp, exclamând cu un fel de curaj inexplicabil: poate catalanii nu sunt ca ceilalți spanioli! Și au crezut că această întrebare ar putea avea doar un răspuns afirmativ. Îndrăznim să răspundem negativ. Catalanii nu sunt ca ceilalți spanioli și nu vrem să spunem că sunt mai buni sau mai răi, ci pur și simplu că nu sunt ca ceilalți spanioli, la fel ca galicienii nu sunt ca andaluzii, valencianii ca și ceilalți spanioli. navarezii, aragonezii ca asturienii.10

Implicit, pentru Cortada, care a lucrat ca istoric (printre altele) pentru a-și câștiga existența, au existat două niveluri de realitate istorică, unul natural, de articulare socială cumulativă într-un teritoriu, ca să spunem așa, și altul mai artificial, impus. de sus, care conducea puterea. În perspectivă istorică, judecând după exemplele pe care le-a citat, Spania era neapărat de înțeles doar ca „imperiu”, adică o entitate compusă prin cucerire. „Am văzut Grecia supusă Turciei: dar grecii erau turci?” a întrebat el elocvent. Și, folosind exemple din anii 1940 și 1950, a continuat să citeze maghiari și

venețieni în Austria sau indieni și irlandezi în Anglia. „Aceste exemple”, a scris el, ne arată că atunci când un stat [sic] este ansamblul mai multor state, nu este suficient să le fi unit pentru a forma un popor din toate, ci mai degrabă este necesar să le asimilam. , dă-le aceleași legi, aceleași obiceiuri, aceeași limbă. și continuă să modifici caracterul fracțiilor pentru a forma un caracter uniform pentru întreg.” Dar la aceasta a adăugat: „Este greu, dacă nu imposibil, să găsim în vremurile noastre o națiune compusă din elemente la fel de eterogene precum spaniola”. Liberalismul a fost doar o parte a drumului: «De când [Războiul de Independență] s-a răspândit în Spania o nouă ordine de idei care au [sic] adus o nouă ordine a faptelor; Acele rivalități au încetat, acele uri s-au diminuat, iar diferențele care mai există sunt fiicele caracterului și ale tendințelor

particulare, a căror stingere este imposibilă.» Faptul, după cum a concluzionat Cortada, a fost că: „Sfântă este dragostea patriei, iar patria noastră este Catalonia”. Atâta timp cât diferențele de tratament între regate și popoare din Spania metropolitană nu au fost șterse, Cortada a opinat că: „Între timp, catalanii, ca supuși ai Coroanei Spaniei, consideră pe alți spanioli ca frați, iar singura lor dorință este să vadă comunitatea. patrie mare și puternică, la care nu vor înceta niciodată să contribuie cu tot efortul de care sunt capabili.”11 Cam în aceeași perioadă în care și-a scris pamfletul, Cortada a celebrat totuși vuietul de a fi spaniol în Africa, când „Leul s-a scuturat”. coama lui.”12 Au existat, deci, după Cortada, „imperii” bune și rele. Pe scurt, nu un da, m sau nu, ci dimpotrivă, care a fost acoperit cu o privire critică asupra abuzurilor sistemului politic dominant. După cum a subliniat biograful lui Cortada, el „și-a arătat voința sa spaniolită, nu castiliană, de a integra diferitele părți ale Spaniei într-un ansamblu superior armonios, dar era conștient că există dificultăți.” Era un sentiment larg împărtășit .
Istoricul Josep María Fradera a subliniat că aceeași trezire literară catalană a fost întotdeauna amfibologică, împărțită între cultivarea catalanului și o perspectivă esențial spaniolă, fără a înțelege acest „dublu patriotism” ca o problemă14. În cuvintele sale puternice: „Toți cei efortul care culminează în așa-numita Renaixença (la propriu, renaștere) nu este preludiul naționalismului său ulterior, așa cum se repetă în repetate rânduri, ci, dimpotrivă, calificarea în termeni culturali și identitari a apartenenței sale la lumea secolului al XIX-lea. , inclusiv națiunea spaniolă.»15 Fără îndoială, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, așa cum a subliniat însuși Fradera, a fost ecleziastul atipic Jaunie Balines, născut în Vie în 1810 și murit acolo în 1848, figura care a întruchipat celebru dorința de a regândi politica spaniolă din experiența catalană a schimbărilor economice și sociale accelerate.16 Din acest motiv, memoria lui Balmes a devenit un wild card ideologic sau, cel puțin, un precedent de citat pentru orice proiect conservator care s-a ocupat de relaţia dintre societatea civilă şi Stat bazată pe dezvoltare economică, întrucât cariera sa politică nu a permis mai mult.17

Cezură sentimentală și ideologică – un înainte și după – pentru „dublu patriotism” înainte de revoluția liberală a venit cu așa-zisul mandat de șase ani revoluționar. Mizeria prelungită a dus, printre multe altele, la o adevărată debarcare catalană în înalta politică spaniolă, Prim fiind un „dictator” revoluționar în La Gloriosa, susținut de figuri precum Laureano Figuerola sau chiar Víctor Balaguer, în timp ce dintre cei patru președinți ai Republica I, doi, Estanislao Figueras și Francisco Pi y Margall, erau catalani. Dar accesul spectaculos al catalanilor la culmea puterii a rămas fără o soluție de continuitate cu Restaurarea alfonsinei.18 În fața unei astfel de revocari, a fost drept reproș că, în 1902, arhitectul și propagandistul catalan Lluís Domènech i Montaner a subliniat spaniolitatea grea luptată a catalanilor: «Și, în secolul al XIX-lea, de la zidurile Geronei împotriva lui Napoleon până la dealurile din Caney [în Cuba],

ultima apărare onorabilă a coloniilor, făcută aproape exclusiv de catalani, ei și-au îndeplinit îndatoririle pentru Spania.”19
Când, la mijlocul anilor 1960, Víctor Balaguer a proiectat harta străzilor din Eixample din Barcelona, el a combinat în mod conștient memoria istorică a „imperiului” catalano-aragonez al Mediteranei medievale (străzi precum Sicilia, Napoli, Provence, Sardinia, precum și figuri precum Roger de Flor sau Roger de Lauria), cu amintirea emblematică și anti-bourbonică a asediului din 1714 (Rafael de Casanova sau Antonio de Villarroel) cu triumfurile spaniole patriotice ale războiului împotriva lui Napoleon, indiferent dacă erau sau nu catalani. (Gerona, Brucia, dar și Baden).Jl Într-adevăr, Balaguer, romancier, istoric și poet, care a fost aproape personajul central al primei etape a Renașterii, precum și un politician liberal, a jucat un rol excepțional ca creator de atât simboluri naționaliste catalane, cât și spaniole, întotdeauna cu o relativă rezoluție constituționalistă.21 În jurul anului 1880, așa era faima sa: Don Víctor, se asigură el, „prevădește armonia literaturilor peninsulare pentru a îndeplini marea sinteză a gândirii naționale spaniole”.22
De trei ori ministru de peste mări și de două ori al lucrărilor publice, Balaguer, ca militant liberal, avea o cunoaștere clară a statului spaniol ca entitate „imperială” și transoceană, care putea fi dezvoltată cu succes23. Dar, de asemenea, ca istoric și diseminator Conștient de greutatea civică a propunerilor sale, Balaguer s-a confruntat cu pericolul ca istoria catalană să fie literalmente lăsată în afara panteonului istoriografic spaniol, deoarece „construcția națională” spaniolă a fost concepută în mare măsură ca un contrast între „unificatorii naționali” » și „comunitățile fără stat”. ».24 Adevărul istoric, potrivit lui Balaguer, era tocmai opusul: așa cum spunea el în 1852, când a dictat pentru Consiliul Local din Barcelona „o catedra de Frumuseți ale Istoriei Cataloniei”, gloriosul „Imperiu Spaniol” al lui Trastámaras. iar los Austrias a fost o creatură a Cataloniei și a Coroanei Aragonului:
Din cele patruzeci și cinci de state de care se bucurau atunci regii Castiliei, douăzeci și patru au fost moștenite de la conții de Barcelona și de la regii de Aragon; Din cele douăzeci și șapte de regate care au făcut-o extrem de puternică, cele paisprezece au fost

a dat catalanilor; dintre cele cinci mari ducate de care s-a bucurat, Catalonia i-a cedat pe cele trei.
În rest, știm și, și există istoria care o mărturisește, că nici aragonezii nu au pus piciorul în afara teritoriului lor, nici castilienii nu au ieșit învingători asupra Spaniei, până când nu s-au unit cu Catalonia și până când sângele conților noștri prin intermediul venele regilor lor.
Ei bine, acum că ne cunoaștem regii, vrei să-i cunoști pe eroii noștri?25
În plus, fondul social al mitomaniei lui Don Víctor era relevant, de vreme ce el a inițiat personal proiectarea unei didactici a vechiului domeniu „imperial” catalan din Mediterana, o temă care avea să intoxice în curând catalanismul ca o demonstrație istorică a capacității de catalanizare. depăşirea limitelor

mizerabile spaniole. Spre 1874, odată cu sfârșitul revoluției, climatul literar s-a schimbat, în detrimentul creatorilor cei mai identificați cu crezul sau stilul romantic. Tocmai din cauza importanței moștenirii sale ca mitologic, Balaguer a fost ignorat până la invizibilitate, redus la a fi sursa viziunii trecutului susținut de slabele baze sociale ale celui mai extremist catalanism, deși aceasta a fost întotdeauna filtrată prin alți autori. mai recentă, cu o mai mare sensibilitate ideologică, precum dramaturgul Guimerá.26 Profesionalizarea intelectualilor care a însoțit construcția catalanismului «intervenționist» al Ligii Regionaliste s-a făcut, așadar, prin anularea contribuției literare și istoriografice a lui Balaguer ca poet. , romancier și istoric, respingând totul drept romantism de modă veche. Don Víctor a fost nevoit să se mulțumească să ofere mausoleul său spiritual fiefului său politic, Vilanova i la Geltrú, sub forma unei Biblioteci-Muzeu, o clădire neo-egipteană adecvată, în speranța de a-și păstra astfel memoria vie.27

În ciuda suprimării canonului catalan, rezonanța balagueriană, dacă nu a prosperat ca discurs de stat hispanic, a servit la structurarea cauzei societății civile catalane în ceea ce privește misiunea sa istorică. Poate că punctul culminant urban al unui asemenea entuziasm pentru îmbinarea trecutului „imperial” catalano-aragonez cu cel castilian într-o sinteză hispanica superioară a putut fi văzut în Expoziția Universală de la Barcelona din 1888, odată cu construirea coloanei gigantice și a statuii lui Columb la nivel maritim. intrarea în Ciudad Condal.28 În realitate, tensiunea dintre logicile rivale ale statului sau ale societății civile în viziunile lor respective asupra trecutului și viitorului a făcut parte dintr-o dezbatere europeană generală. În acest sens, Reinhard Ben-dix, sociologul care a inventat conceptul de Nation-building, a interpretat „nation-building” ca fiind conflictul dintre „autoritatea publică” și „autoritatea privată” pe calea modernizării dezvoltării 29

„Trezirea” catalană și orizonturile imperiale spaniole

Astfel, prin urmare, tradiția literară inițială a Renaixença catalană, așa cum a fost articulată de la mijlocul secolului al XIX-lea încoace, în loc să pună la îndoială, mai degrabă a celebrat virtuțile moribundului „Imperiu Spaniol”. Idealul indicat era un „dublu patriotism”, catalan și spaniol. În afară de popularizatori precum Balaguer, acest sentiment de renaștere poate să fi avut expresia cea mai academică în Manuel Mila i Fontanals, o figură cheie atât în dezvoltarea gustului literar în catalană, cât și în critica literară în spaniolă, precum și în explorarea a tradiției orale populare în ambele limbi.3" La rândul său, discipolul preferat al lui Milà, ca fondator catalan al studiilor hispanice universitare moderne din Spania, a fost Marcelino Menéndez y Pelayo, din Santander.31 O astfel de succesiune -întărită de aluziile repetate ale lui don Marcelino până în perioada studenției și a uceniciei a facilitat, pentru cititorii spanioli, un curent de simpatie, marcat de comentatori printre savanți și entuziaști, dornici să evidențieze succesele literaturii catalane, dintre care cel mai remarcabil a fost, fără îndoială, Menéndez însuși.32 La urma urmei, producția

neocatalană, atâta timp cât era poetică și nu politică, putea fi considerată o încă o glorie hispanică. După cum își amintește Unamuno, când a explicat „Ce poate învăța Castila de la poeții catalani” unui public din Valladolid în 1915, „Catalanismul, mai bine decât în programul [Bazele] Manresei, trebuie să-l vedem în renașterea poetică catalană. ».33 Recepția tolerantă, inițial chiar caldă, a unei Renașteri esențial culte și anticare a fost demonstrată în 1875 odată cu intrarea lui Balaguer în Academia Regală de Istorie din Madrid, rostindu-și discursul în catalană despre limba catalană și primindu-i răspunsul în castiliană de către Amador de los Ríos. Faptul a fost întâmpinat de figuri tipice unor astfel de abordări amfibologice și prenaționaliste precum poetul și publicistul valencian Teodoro Llórente y Olivares, născut în 1836, comparabil în multe privințe cu conservatorul catalan Duran i Bas.34 Dificultățile în înțelegerea naționalității sensul trezirii lingvistice ca orice altceva decât o amenințare ar veni tocmai un deceniu mai târziu.
În același sens, preotul Jacint Verdaguer și-a forjat reputația de autor poetic preeminent al Renașterii mature cu un mare poem epic, intitulat L'Atlàiitida, terminat în 1876 și făcut public în anul următor, când această lucrare a câștigat Jocurile Florale de la Barcelona. . O parte din succesul său a constat în a răspunde cererii unei opere epice semnificative în limba catalană, care fusese formulată încă din vremurile romantismului timpuriu, deoarece părea că un oraș renascentist nu era nimic fără un asemenea atribut literar.35 L'Atlàiitida se ridica deasupra unei pastișe. a antecedentelor mitologice (scufundarea Atlantidei și sosirea lui Hercule în Spania) ale călătoriei lui Columb, pentru a termina de povestit, în ultimele sale strofe, modul în care un pustnic imaginar care l-a ajutat pe navigator poate vedea «ГAngel d'Espanya, hermós i clopot," și-a întins aripile de aur de la Granada la "fer-ne l'ampia terra son inaliteli". "Sani vechi",

cu suspinele sale finale: „Vede imperiul spaniol mârâind / copacul Cren sare în emisfera cealaltă, / și lumea în umbra ei reînflorește; / incarna s'lii din cer intelepciunea; / și i-a spus celui care pleacă în căutarea lui: / — Zboară, Columb... acum pot să mor!»36
Pe lângă faptul că s-a supus fascinației unei călătorii în „țara necredincioșilor” din Africa de Nord, Verdaguer, în serviciul — așa cum este notoriu — al bogatei companii maritime Don Antonio López y López, a scris L'Atlantida ca un ship's capelan în Compañía Transatlántica, sub vraja plecărilor sale la Havana, adică chiar în inima rutei „imperial spaniol” din secolul al XIX-lea.37 Unele surse slabe au fost semnalate ca o inspirație mai mult sau mai puțin directă. pentru L'Atlantida, din rara bibliotecă a lui Verdaguer. Poetul, într-o scrisoare către prietenul său Collell, a atribuit toată pulsația sa creatoare sugestiei unei lucrări ascetice din secolul al XVII-lea, Despre diferența dintre temporal și etern (1640), de iezuitul madrilen Juan Eusebio Nieremberg, un text. a fost parţial familiarizat cu.în seminar.38 Dar mai târziu s-au evidenţiat germeni poetici mai concreti şi mai contemporani. Se știe că Verdaguer s-a folosit de proza vag istorică a lui Francisco José de Orellana39, precum și de alți naratori mai mult sau mai puțin poetici ai

epopeei columbiene din primele opt sute.”’” Mai puțin evidențiată a fost posibila influență a lui Columb. (poemă) a versificatorului neobosit al primului postromantism spaniol Ramón de Campoamor (1817-1901), operă apărută în 1854 și al cărei cântec X s-a intitulat «La Atlántida»; între viziuni și apariții, acest Columb a reprezentat consacrarea lui Campoamor, renumit până acum pentru scurtele sale „poezii“, indicând deja într-un anumit sens în direcția luată douăzeci de ani mai târziu, de tonsuratul bard catalan.41 Este evident. , în orice caz, că ideea unei epopee columbiene plutea în atmosfera caldă a secolului al XIX-lea a Cataloniei ca o sărbătoare transoceanica a extinderii Spaniei. Opera lui Verdaguer s-a născut dintr-un prim text între proză poetică și poem, intitulat tocmai Coloni, la care a lucrat între 1865 și 1867, pentru a lăsa loc unui alt manuscris, L'Espanya neixent, care a eșuat la Jocurile Florale din 1868, din care poetul și-a reelaborat versiunea finală, care avea să apară un deceniu mai târziu.42 Dezvoltarea sa a avut sprijinul critic al tânărului Marcelino Menéndez y Pelayo, cu care, în 1873, s-a întâlnit la casa Rubio i Ors și, în vara lui 1874. , când călătorea ca capelan al Transatlanticului pe o navă care făcea escală în Santander, casa profesorului. Mai târziu, în timp ce trecea câteva zile prin Barcelona, Menéndez a citit poezia, care tocmai câștigase un premiu la Juegos Florales din 1876, într-un exemplar împrumutat de Antoni Rubio i Lluch, iar când preotul a venit să-i dea o copie, i-a recomandat autorului său extinderea în două cântece. Dar lectura l-a impresionat pe Menéndez, care, a doua zi după prima sa lectură, l-a surprins pe Rubici i Lluch recitând din memorie introducerea epopeei lui Verdaguer în timp ce se plimbau pe Ramblas.43

Oricare ar fi trecutul său, L'Atlantida verdagueriana a fost un succes strălucit. Publicarea sa în 1878 a fost susținută de López y López (că aceasta

În același an a primit titlul de marchiz de Comillas pentru orașul Santander unde s-a născut în 1817). Omul de afaceri, una dintre cele mai mari averi spaniole ale timpului său, dar fără pedigree (se știa că și-a făcut banii ca negustor de sclavi, comerț care, pe lângă faptul că era imoral, era complet ilegal), a finanțat atât prima ediție. şi publicarea ei.castilianului, dornic să se înzestreze cu legitimitate ideologică, spălându-şi antecedentele coloniale murdare cu versuri transatlantice şi columbiene.44 Bineînţeles că capelanul şi poetul recunoscător i-a dedicat epopeea. Cu campania sa de curățare a recordurilor, López avea să obțină prețuita „măreție a Spaniei” pentru titlul său în 1881, cu care a reușit să moară mulțumit doi ani mai târziu.

În orice caz, când a apărut ocazia, a existat o cerere clară catalană pentru o nouă genealogie istorică care să-i facă pe catalani participanți la stabilitatea lui Alfonso și la plenitudinea pe care părea să o augură regatul său. În cuvintele istoricului JJ Lahuerta, la acea vreme „Barcelona cere o nouă istorie a Spaniei care amintește — și amplifică— rolul principal al catalanilor în însăși originile Imperiului.”45 În consecință, poemul lui Verdaguer a servit la exaltarea figură a Descoperitorului care se confruntă cu iminența celui de-al patrulea centenar, pentru care orașul Barcelona a organizat un

concurs pentru un monument care să-l onoreze în 1881. Câștigătorul, Gaietà Buigas i Monravá (1851-1919), și-a luat drept motto pentru proiect: „Onorându-l pe Columb, Catalonia îi cinstește pe fiii săi preferați.”46 În paralel, poemul epic al lui Verdaguer putea fi înțeles ca anunțând un „cadru național”, construit prin evocare literară, și care, retrospectiv, a căpătat soliditate ca fapt.47.
După traducerea imediată a L'Atlantida în spaniolă în 1878, vor exista versiuni succesive în spaniolă, precum și adaptări la franceză (1883), italiană (1884), provensală (1888), cehă (1893) și germană (1897), ca să nu mai vorbim.adaptări ulterioare în aceste şi alte limbi.48 Tema din L'Atlantida a devenit o referinţă mai mult sau mai puţin de cult pentru orice abordare a unui naţionalism spaniol al cărui simţ al misiunii „imperiale” putea recunoaşte nuanţa însăşi pluralităţii Peninsula , fără a număra arhipelagurile a două lumi.49 În 1885, la un an de la apariția versiunii sale în franceză, traducătorul francez al lui L'Atldntida, notarul de Perpignan Justí Pepratx, născut la Ceret în 1828 și prieten cu „mosseti Cinto” , a primit Ordinul lui Carlos al III-lea de la guvernul spaniol, sancționând astfel autoritățile de la Madrid legătura dintre Catalonia spaniolă și franceză în persoana celui care era considerat membru al Renașterii Rousillon.50 În 1886, Menéndez y Pela-yo, fără să-i menționeze ajutorul, l-a lăudat pe Verdaguer „ca poetul cu cele mai mari daruri native ale celor care trăiesc astăzi în Spania”.51 Și a adăugat, cu mândrie patriotică: „Mulțumită autorului cărții La Atlantida Spania nu are nimic de invidiat soților Tennyson . , Longfellow, Carducci, Mistral și alți poeți de pe alte meleaguri.»52 Alții au trăit și ei sub vraja poeziei epice catalane târzii. La sfârșitul secolului, juristul aragonez Juan Moneva y Pujol, de exemplu, ca tânăr profesor Zara

Gozano, și-a depășit „catalanofobia” ancestrală și de mediu, învățând catalana cu versuri verdagueriene, până a ajuns la „catalanofilie”.53
În ciuda plângerilor catalane, care încă asigură că, nici în traducere, La Atlantida nu a primit recunoașterea hispanică pe care o merita, impactul „mosseti Cinto” și epopeea sa a durat până în secolul următor, mai ales în cercurile spaniole, chiar și spanioliști. Nu este de mirare, de exemplu, că compozitorul barcelonez Enric Morera, cu simpatii catalaniste și moderniste, a lansat în 1893 în premieră un poem simfonic bazat pe L'Atlantida, deși tendința catalană neo-wagneriană tindea să prefere Canigó (al doilea poem epic verdagueria). - nu, a apărut în 1886, cu o temă mult mai catalană) ca sursă de inspirație.54 Dar, pe de altă parte, este mai puțin previzibil că muzicianul naționalist spaniol prin excelență, Manuel de Falla din Cádiz, își va petrece jumătate din viață. compunându-și cantata din La Atlantida , pentru a o lăsa neterminată când a murit în 1946.55 În mai 1924, nimeni altul decât generalul Primo de Rivera a citit, cu verve Jerez, strofe ale poemului în prezența regelui Alfonso al XIII-lea la inaugurarea Barcelonei. monument al lui Verdaguer, celebrând astfel, în stil, „mosseti Cinto” chiar în momentul în care dictatorul și-a rupt definitiv relația politică cu regionaliștii catalani.56 După cum își va aminti, mulți ani mai

târziu, Joan Estelrich, mâna dreaptă a lui Cambó. pentru treburile culturale şi politice în anii douăzeci şi treizeci: «Renaşterea noastră avea un aspect vast. Afecțiunea lor pentru țărmurile materne mediteraneene – un rezervor inepuizabil de culturi fertile – nu i-a împiedicat să zboare între continente, de la vârfurile Pirineilor până la America abundentă, un paradis al speranței. Desfășurarea aripilor și-a avut expresia poetică foarte curând (Verdaguer); aplicarea sa la critica literară (Rubio i Lluch); viziunea sa economică (Federico Rahola).»57
Menéndez y Pelayo ar putea vibra cu versurile din L'Atlàiitida, deoarece trebuie să fi considerat poetul-preot ca un răspuns la anumite tendinţe de reiterare naţionalistă.58 În acelaşi timp, dintr-un perspectivă ultracatalanească, poetul-preot a fost salvat de orice critică ideologică; după cum observa Joaquim Folguera, personaj cheie în avangarda naţionalistă: «Verdaguer avea instinctul naţional în ciuda spaniolităţii sale superficiale de cerşetor ortodox pentru domnia palatină»59.
Verdaguer nu a fost singurul care a înotat în apele metaforice hispanice, profitând de piața spaniolă și păstrând în același timp hainele catalane, deși avea o predică specială la Barcelona la vremea lui. De asemenea, de exemplu, în 1888 dramaturgul Frédéric Soler Hubert, mai cunoscut sub pseudonimul său „Serali Pitarra”, s-a bucurat de premiul Academiei Regale Spaniole pentru drama sa Battle of reins (în versiunea sa spaniolă) din anul precedent, o piesă de teatru. bazat pe un incident semnificativ al dinastiei catalano-aragonese din secolul al XIV-lea; decizia a fost luată de un juriu care a inclus, pe lângă alți academicieni, Balaguer, marchizul de Molins, Menénedez y Pelayo, dar și Núñez de Arce, deja remarcat pentru criticile sale anticatalaniste, și nimeni altul decât șeful conservator Cánovas . de Castillo.60 În mod similar, dramaturgul Angel Guimera, un militant catalan înfocat care a creat

adorator al exaltării mitologiilor pentru cel mai radical naționalism cu o anumită rivalitate ca protagonist literar cu Verdaguer, nu a avut niciodată probleme în a se adresa publicului de teatru din Madrid grație companiei María Guerrero și nici nu a obiectat (poate pentru că s-a născut în Insulele Canare) astfel încât lucrările sale au fost publicate în traducere spaniolă, fiind considerată o „glorie a scenei spaniole” până când a fost foarte demodat.61
Cu alte cuvinte, chiar și în cadrul canonului catalan, au existat multe precedente pentru propunerea unei „intervenții” active în politica spaniolă, mergând chiar până la o relativă reproiectare „imperială” spaniolă. Problema, pe latura mai mult sau mai puțin spaniolă, este trecerea de la metaforă, întotdeauna legală și chiar simpatică, la propunerea politică concretă.
Protecția specificului ca propunere de sistem politic
În același timp, au existat multe limitări interne, pe partea catalană, la același rol „imperial” spaniol. Jocul politic catalan s-a bazat pe particularism, preocupat cu încăpăţânare de propriile probleme şi înţelegând problema statului într-o cheie antagonistă sau rebelă, din specificul Barcelonei. Astfel, numeroasele manifestări arbitriste sau proiectiste ale unei mai bune potriviri pentru Catalonia într-un sistem politic spaniol

redefinit au privit mult mai mult spre clauzele regimului intern catalan decât către detaliile reordonării hispanice generale. Tendința a fost de a subsuma orice revendicare particularistă într-un discurs preexistent, fie el tradiționalist sau republican, care prevedea reorganizarea completă a puterii, adaptând-o, cu gust fracțional, la contextul catalan pentru a o dezbate mai bine la acel nivel. ; Dimpotrivă, nu a existat niciun interes în a influența o discuție „de sus” pentru a explora modul în care o devoluție a puterii către Catalonia ar putea altera statul în ansamblu. În același timp, echilibrele extrem de complicate și reechilibrările locale între facțiuni, definite ideologic între ele, au forțat întreaga discuție într-un limbaj denaturat de abstractismul ei – „Regiune” și „Stat” sau „Federație”– care evita precizări mai mari care ar explodează discrepanțe între unul și celălalt, între carlist și republican, catolic și anticlerical. Cel mult, a existat, desigur, posibilitatea unei sinteze de poziții, a unui „catalanism” generic, demers care, în anii optzeci, a fost marea contribuție a lui Almirall.6”
Până atunci, la zece ani după lovitura de stat Martínez Campos de la Sagunto din decembrie 1874, era timpul să facem un bilanț asupra a tot ceea ce ridicase revoluția prelungită începută în 1868 și pe care preocuparea contrarevoluționară a Restaurației Alfónsina condusă de Cánovas încercase să le șteargă. . Liberalismul perioadei de șase ani, întruchipat în Sagasta (și împotriva căruia se ridicase Martínez Campos), a fost reunit sub comanda sa și, între 1885 și 1890, „Guvernul lung”

Sagastino a restabilit cuceririle democratice abolite de conservatorism. Odată cu stabilizarea politică, consacrată în celebrul Pact Pardo din 1885, care a modelat „întorsătura” bipartizană, republicanii au ieșit din „retragerea” lor. Speranța unei lovituri de stat pro-republicană (opțiunea condusă de Ruiz Zorrilla) a durat până la încercarea eșuată a generalului Villacampa din 1886, problemă spinoasă tratată cu o eleganță singulară de Sagasta, care a manevrat astfel încât liderul loviturii de stat să fie grațiat63. republicanismul dintre zorrilliști, salmeronieni și „posibiliști” Castelar a pregătit în mod paradoxal calea organizațională pentru o relativă redresare în anii 1990, stimulând în același timp în mod natural dezbaterea și definirea doctrinară a pozițiilor.64
În măsura în care, de-a lungul anilor optzeci, sistemul politic a câștigat în credibilitate, s-au ridicat voci care cer ca ordonarea teritorială a puterii să fie rezolvată într-un mod mai actual. Din Antile (sau prin purtătorii lor de cuvânt metropolitani), autonomiştii au insistat asupra unui nou regim politico-administrativ pentru provinciile insulare de peste mări. La rândul lor, federalii și-au prezentat proiectul constituțional în 1884, înconjurat de numeroase proiecte de carte regională (pentru Catalonia și Andaluzia în 1883; mai târziu, pentru Galiția în 1887 și Extremadura în 1888), întocmite tot la acel moment65. în paralel cu desfășurarea federalistă recuperată, o dezbatere aprinsă în partidele constituționale (Moret, Romero Robledo și mai târziu Sánchez de Toca, printre alții) asupra oportunității reproiectării structurii administrative într-un mod

mai nuanțat sau mai eficient decât provincialul existent și reclamant. mecanici. În 1887, carlismul istoric s-a împărțit între legitimiști și nocedalisti religioși (desfășurați organizațional ca fundamentaliști din 1892), ceea ce a forțat o mai mare distincție ideologică între ambele curente, cu îmbogățirea în consecință a formulărilor forale. O colecție conceptuală atât de variată, începând de la jumătatea deceniului, a oferit posibilitatea lansării unui dialog multilateral larg pe tema descentralizării din puncte de vedere ideologice foarte variate, ocazie de care a fost profitată în revista lunară La España Regional. , fondată în martie 1886 și care, după optzeci și patru de emisiuni, a ajuns în 1893/6
Privită din cheia incipientă catalanistă, La España Regional avea misiunea de a difuza presupusul program al Memorialului Grenges pentru Spania, deși era foarte greu de știut, după cum s-a verificat, în ce constă exact acesta. Revista era condusă de Francese Romani de Puigdendolas (1830-1917), care propunea scheme de regionalizare încă din zilele sale de republican călduț în mandatul revoluționar de șase ani, conștient de relația dintre situația dificilă cubaneză și orice „soluție” catalană. „, originalitatea sa -notă pentru viitor- apărarea neutralității religioase a federalismului (cu posibilă compatibilitate republicană și catolică ca derivat), deși după 1876 a optat pentru funcții conservatoare, prezidând după 1880 Asociația Catolicilor din Barcelona.67 Romani, care a intervenit în toată afacerea Memorialului şi în

Apărând legea catalană, a prezidat și Lliga de Catalunya, când a fost înființată în 1887.63
Principalii săi colaboratori din La España Regional au marcat căi alternative către conducerea Almirall. În pregătirea inițiativei s-a remarcat omul de afaceri și politician Maria Maspons i Labros, deputatul conservator care a luptat atât de eficient cu Almirall, deși a dispărut în scurt timp, relativ tânăr, înainte ca revista să iasă în public. A fost prezent și un alt dușman al lui Almirall, foarte bogatul Eusebi Güell i Bacigalupi, un om de o religiozitate ostentativ ortodoxă, marcat mereu de responsabilitățile de afaceri pe care le-a presupus căsătoria lui în 1871 cu fiica bogatului López y López; În acei ani, Güell a fost fascinat de teoriile sale microbiologice deosebite, în timp ce, cu casa sa inaugurată în anul expoziției, a sărbătorit descoperirea lui Antoni Gaudi ca arhitect simpatic ideologic pentru proiectele sale imobiliare. Güell a fost cel care a garantat supraviețuirea La España Regional69 Într-o zonă mai tipică „profesioniștilor liberali”, scriitorul Joan Sarda i Lloret, membru al vechiului Jove Catalunya și promotor — în calitate de critic și traducător — al naturalismului francez în catalană. literele și un clasicist timpuriu în poezie.711
Istoricii Josep Pella i Forgas (1852-1918) și Josep Coroleu i Inglada (1839-1895) făceau parte și ei din cerc, ambii militanti activi în mișcarea catalană în curs de dezvoltare71. s-a putut verifica, împreună Coroleu și Pella pregătiseră deja în 1878 un studiu monumental despre Los fueros de Catalunya, un volum de 770 de pagini care promitea o Descriere a constituției istorice a Principatului, a instituțiilor sale politice și administrative, a

tradiționalului său. libertăți, cu lista de revoluții, scene, cuvinte γ fapte notabile ale catalanilor iluștri γ studiul comparativ al acestei constituții cu cea a tuturor națiunilor, inclusiv a celor forale din Navarra γ provinciile basci.12 Prin el însuși, atunci, poporul a identificat cu Scrierea a reprezentat un întreg program de aproximare a criteriilor similare în alte regiuni hispanice, care a servit drept precedent pentru orice program post-almirallian.
Spania regională era, pe scurt, un set de traiectorii care invitau la o sinteză superioară, care se regăsise în lupta împotriva lui Almirall și în formarea Lliga de Catalunya, motiv pentru care erau suspicioși față de unele oferte ideologice. Fără nicio problemă bugetară presantă, datorită generozității egoiste a lui Don Eusebi, speranța de bază a revistei și a scrisului ei a fost de a atrage atenția scriitorilor spanioli asupra capitalei alternative Barcelona și redefinirea statului care a fost alimentat acolo. .73 Într-adevăr, deși unii râd încet (cum ar fi „un om din Madrid de la nici o academie” care a publicat o mică lucrare, Barcelona așa cum este, într-un răspuns evident – dar nu acru – la eseul lui Almirall, Spania așa cum este), coincidența cu Exposición de 1888 a servit la întărirea sentimentului de impuls pe care îl radia capitala catalană.74 În societatea barceloneză, dezbaterile anterioare și însuși faptul concursului internațional dădeau o senzație clară de înainte și după, de a fi trecut un fel de divide-

ria istorică care a subliniat meritul capitalei catalane la un rang care nu a fost recunoscut/' Fondul a fost același boom urban al Ensanche of the Ciudad Condal.76
Utilitatea polemicii
Dar, în plus, atmosfera a fost plăcut încălzită în sens negativ, într-un mod benefic pentru cei care au vrut să răspândească un mesaj regionalizant. Un discurs al lui Antonio Sánchez Moguel, profesor de istorie la Universitatea din Madrid, la Academia Regală de Istorie în 1883, a stârnit reacții puternice din Galicia, care au dat în cele din urmă roade conceptuale. Dar, mai important, inițiativa catalană a Memorial de greuges și efortul creativ al lui Almirall de la mijlocul anilor 1980, oricât de mult nu a obținut toată atenția Madridului pe care și-ar fi dorit-o, au facilitat niște răspunsuri ideologice previzibile. Și acestea, la rândul lor, au provocat un răspuns din partea Barcelonei.
Astfel, a avut loc o controversă în 1886 de la Barcelona cu poetul Gaspar Núñez de Arce, pe atunci în apogeul faimei sale și astăzi complet uitat.77 Acest originar din Valladolid din 1834, împreună cu dramaturgul José Zorrilla, participaseră la Jocurile Florale. din Barcelona în 1868, invitat de Víctor Balaguer. Mai mult, a fost pentru scurt timp secretar al Junta revoluționară și guvernator civil al Barcelonei cu Glorioasa Revoluție din acel an, fapt pentru care era convins că cunoaște capitala catalană mai bine decât oricine. Cu o carieră politică la fel de distinsă ca și cariera sa literară, Núñez de Arce a deținut Ministerul de peste mări în 1882-1883, funcție care putea sensibiliza pe oricine la sensibilitățile antiseparatiste, iar apoi, în 1886, a fost numit senator pe viață.78 Prin apoi a fost un liberal

istoric în procesul conservatorismului. Evident iritat de tot ceea ce a însemnat desfășurarea Memorial de grcuges și foarte enervat mai ales de ceea ce înțelegea că era manipularea periculoasă căreia i s-a dedicat Almirall, Núñez de Arce s-a lansat de la președinția Ateneului de Madrid (la care fusese și el. exaltat recent), în discursul său inaugural al sezonului ținut în noiembrie, la o diatribă împotriva „particularismului catalan” almirallian. Potrivit lui Núñez de Arce: „În cele din urmă, hotărând să vă ofere ca o chestiune demnă de reflecția voastră, starea aspirațiilor regionalismului din Galiția, Țara Bascilor și Catalonia, în ale căror regiuni apare cu forme, cu totul diferite într-adevăr, pentru că în timp ce în unele cuprinde în limitele unei largi descentralizări administrative, în altele merge să proclame cu îndrăzneală ruperea tuturor legăturilor naționale și, prin urmare, anihilarea glorioasei noastre Spanie.»
Ca „om al secolului meu, respect sinceritatea și buna credință mărturisită de doctrinele lor”, dar „particularismul catalan” a mers prea departe, abuzând de toleranța unui liberal conștient:

Să spun adevărul, doar câțiva ideologi din Catalonia, din acel sol cel mai nobil, atât de solid uniți cu ceilalți membri ai Spaniei, protestează împotriva acestei legi fatale care guvernează dezvoltarea, progresul și destinul limbilor și este înțeleasă într-un asemenea mod. afecţiune egoistă datorită limbii regionale. Nici în Asturias, nici în Galiția, nici în provinciile basci, nu este înțeles în acest fel; nici măcar în Valencia și Mallorca, regiuni ale dialectelor catalane, unde folosirea propriei vorbiri nu se crede a fi incompatibilă cu studiul limbii naționale și ale căror genii ilustre nu numai că știu să fie atât mari poeți limousini, cât și mari spanioli. poeți, dar care, mândri de privilegiul de invidiat pe care îl datorează Naturii, îl afișează galant, cântând imnuri de slăvire și laudă patriei comune în două limbi surori.
Departe de aceasta, particularismul catalan, pierdut în labirintul intransigenței, cade în extravaganța formulării de acuzații amare la adresa naționalității spaniole pentru că a încurajat predarea și folosirea limbii spaniole în școlile Principatului... [sic]
Ei bine, chiar dacă presupunem că particularismul catalan a reușit să-și împlinească aspirațiile himerice în măsura maximă în care le preţuiește, organizând un stat independent, sau puțin mai puțin, pe această parte a Pirineilor, își închipuie că limba sa, vorbită doar pentru un număr mic de oameni și cuprinse într-un spațiu foarte restrâns, să fie într-o comunicare continuă și profitabilă cu lumea? [...] [Este evident că Catalonia, fie că continuă să formeze parte integrantă a unei mari naționalități așa cum este acum, fie că devine un stat liber, nu se va putea descurca fără, dacă o face. nu vrea să se condamne la izolare sterilă, să folosească, în relaţiile sale cu alte popoare, o altă limbă mai răspândită decât a lui, foarte demnă, fără îndoială, de curiozitatea filologului şi de admiraţia scriitorului; dar nu are fixitatea indispensabilă, nici extensia necesară, nici puterea suficientă pentru a revendica universalitatea limbilor dominante.

Deși a avut grijă să sublinieze toate excepțiile onorabile în rândul autorilor catalani, de la Balaguer la Guimerá, Núñez de Arce a considerat că în producția catalană există un ton aparte pe care îl considera complet lamentabil:

Literatura catalană, pe de altă parte, retrasă și evazivă încă de la începutul noii sale renașteri, închizându-se în sine ca un vierme de mătase în coconul său, ignoră tot ce se întâmplă în jurul ei și privește celelalte provincii ca pe o bătrână. care își urmărește vecinii prin fereastra din ușă sau prin gaura cheii și spune că, atunci când vorbesc în acest fel despre literatura catalană, nu mă refer atât de direct la toate operele ei, unde sunt destul de multe merite superioare, precum pentru spiritul care în general îl inspiră sau, mai degrabă, îl tulbură [...]

În sfârşit, Núñez de Arce a fost scandalizat de rasismul implicit în argumentul almirallian: „Ca premisă necesară pentru a-şi dezvolta argumentele ascuţite, catalanismul începe prin a stabili, prin vocea medicilor săi cei mai de autoritate, de parcă ar fi un fapt foarte rar, că Spania, mai mult decât o națiune constituită în mod regulat, este un compus eterogen de popoare diferite și chiar opuse.» Potrivit poetului:

Catalanismul împarte în mod arbitrar diferitele rase care populează teritoriul nostru în două grupări tipice și caracteristice, dintre care se opune, care le atrag și le absorb pe celelalte prin legea afinităților: gruparea central-sudică, care se bazează pe ambele Castilie și se extinde. tuturor regiunilor recucerite de armele sale; iar grupul de nord-est, al cărui nucleu este Catalonia, alcătuit nu numai din Statele care au constituit vechea monarhie aragoneză, ci și din diferitele popoare care locuiesc pe versantul peninsular de la Pirinei până la Golful Cantabriei. [...]

Și pe aripile imaginației sale hiperbolice, catalanismul merge acolo unde dorește să-l ducă fantezia sa impulsionată de ură și prezintă ca o demonstrație de necontestat a diferențelor caracteristice pe care le constată între visătoarea Castilie și Catalonia pozitivistă, entuziasmul cu care prima a salutat. descoperirea.Indiilor şi indiferenţa glaciară cu care presupune că acesta din urmă a contemplat acea expansiune neaşteptată a pământului.

Acum: pe baza acestei presupuse și iremediabile incompatibilități între temperamentul, caracterul, sentimentele și interesele Castiliei și Cataloniei, este posibil ca popoarele care se contrazic și se resping atât de radical să se înțeleagă și să trăiască împreună?79

Almirall a răspuns imediat, cu un răspuns la discursul citit de domnul Gaspar Núñez de Arce la Ateneo de Madrid cu ocazia deschiderii scaunelor sale în anul curent80. Argumentul său central a fost repudierea presupusei superiorități castiliane care , Potrivit acestuia, poetul din Valladolid a afirmat în diatriba sa: Însuși discursul lui Núnez de Arce a fost „un exemplu perfect al modului în care funcționează hegemonia [sic] castiliană”, „un ditiramb continuu al superiorității Castiliei în raport cu celelalte regiuni. și organizația națională pe care le-a impus-o, bazându-se pe hegemonia pe care providențial o datorează naturii”. Almirall a respins acuzația de rasism, citând

din Lo catalanismo laudele sale față de femelele castiliane ca fiind „una dintre cele mai perfecte soiuri ale rasei albe”, pentru a insista că, indiferent dacă este sau nu de acord cu caracterizarea acesteia, există diferențe semnificative între cele două. .oraşe. Mai mult, el a negat că Catalonia ar fi un „oraș model” (de ce altfel să proclamăm nevoia schimbării?). Și, arătând cu răutate spre abundenta francofilie hispanica, Almirall a indicat că vechiul liberal castilian nu știa să citească sursele în engleză sau germană esențiale pentru interpretarea modernismului.

comună în Europa sau America de Nord.81 Dar, la rândul său, Almirall nu a înțeles că acuzația era captivantă, întrucât era convins de perspectiva ei culturalistă. După cum a observat comentatorul său Alexandre Plana, Almirall a văzut caracterul castilian ca fiind opusul extrem al englezei.82 Almirall însuși a considerat că remediul pentru bolile hispanice era o societate civilă puternică: așa cum a scris în 1877, în textul său scurt Lu imorality in Spain : nu exista nicio îndoială că „marea sursă de imoralitate în Spania este lipsa afacerilor”, cu care să „reducem imoralitatea din Spania la nivelul altor națiuni europene, nu există altă cale decât promovarea afacerilor decente” .83 Era atât de convins de predicare încât a ignorat derizoriu. Chiar și fără a accepta că distincția sa era rasistă, portretul său asupra societății castiliane a coincis cu aprecierea disprețuitoare în care au abundat autorii străini de-a lungul secolului al XIX-lea, la protestul indignat al intelectualilor autohtoni, precum Juan Valera..84 Nu am putut convinge. Tocmai dorința sa de a politiza catalanismul, până la redefinirea lui almiralliană, în esență un exercițiu literar, i-a adus furia celor care dezaprobau o asemenea evoluție; așa cum, în vara lui 1887, încă tânărul Marcelino Menénedez y Pelayo, fără îndoială cel mai important dintre „catalanofilii” spanioli din secolul al XIX-lea, îi scria lui Valera:

Catalanismul, deși este o aberație pur retorică, împotriva căreia se află bunul simț și interesul tuturor catalanilor muncitori, trebuie persecutat fără încetare, pentru că poate fi periculos dacă este capturat de federaliști precum Almirall, care au început deja să răsucească și să denatureze caracter literar pe care l-a avut la început. Acest Almirall este un fanatic de castă și mai proastă decât Pi y Margall, pe care l-a urmat o vreme, dar al cărui catalanism nu-l mai mulțumește sau îi mai gustă puțin. El face o propagandă națională cu o mie de demoni. Și fii uimit: însuși Mañé y Flaquer îl susține din coloanele arhi-conservatorului Diario de Barcelona.

Menéndez a concluzionat, judecător: „Misterul tuturor acestor autonomisme [sic] este că acestor domni nu li s-a dat și nu li se dă toate cauzele de la Madrid pe care cred că le merită.”85 Într-adevăr, înaintea argumentelor lui Núñez de Arce, la momentul în care vorbea Almirall, conservatorul catalan Joan Mañé i Flaquer a decis să răspundă și în format epistolar din ziarul său, Diario de Barcelona. Răspunsul lui Mañé a avut o rezonanță mai mare decât a lui Almirall. Până și Núñez de Arce s-a predat și a scris pentru a-i mulțumi directorului „Brusi” pentru cavalerismul său și pentru a insista că nu are nimic împotriva

catalanilor. „Scrisorile” sale -apărute între decembrie 1886 și martie a anului următor- au fost imediat adunate într-o lucrare care a devenit celebră, El Regionalismo.ÿ<> Impactul ei s-a datorat reacționismului patent al lui Mañé, atât de accentuat încât, la începutul Restaurarea Bourbon,

era suspicios pe Cánovas del Castillo pentru că era excesiv de liberal. A fost, așadar, șocant să-l vezi pe Mañé apărând într-un fel un republican public87. Cu toate acestea, Mañé, fiul adoptiv al deputaților basci din cauza campaniei sale fueriste în presă și în cărți din anii 1970, avea obiceiul de a provoca ardoarea centralistă. . , pe care îl considera de origine liberală, ca în campania sa „Catalonia independentă” din 1882, preluată de foralistii navarezi.88 Era, prin urmare, mai mult decât dispus să încrucișeze săbiile cu Núñez de Arce fără a-l ierta pe Almirall.
Nu; Discursul lui V. nu este o tiradă împotriva poporului catalan, ci mai degrabă o tiradă împotriva Cataloniei. Țintește V. pe regionaliștii intransigenți și trage în generalitatea catalanilor. [...]
Regionalismul există ca un lucru formal în Spania? V. se preface că nu crede, iar lucrările sale sunt în contradicție cu cuvintele sale. Dacă regionalismul n-ar fi existat, dacă ar fi un lucru atât de banal pe cât presupui, nu ți-ai truca sulița puternică pentru a bate acele mori de vânt, ceea ce te reduce la un prozator extravagant [Almirall], la patru copleros copleros și câțiva politicieni visători. și nepractic [Guinierà și colab.], [...]
Da: regionalismul există nu numai în Barcelona, cum presupuneți, ci în toată Spania și în Madrid mai mult decât oriunde altundeva; dar V., de la înălțimea unde este așezat, a văzut ce era departe și a încetat să mai vadă ce-i târa la picioare. Nu există oraș, oraș sau provincie în Spania care să se bucure de mai multe privilegii decât Madrid, care să le apere cu mai multă hotărâre, care să caute să le sporească cu mai multă ardoare, care să fie mai iritată împotriva celor care încearcă să le dispute, părându-i foarte firesc acea lege de excepție în care trăiește.
Mañé a rezumat toate acuzațiile lui Núñez de Arce împotriva temutului „particularism”:
Că Barcelona trăiește consumată de invidia pe care o inspiră Madridul.
Că catalanii vorbesc catalana din pură încăpățânare sau din ură față de Castilia.
Că literatura catalană nu are alt obiect sau rațiune de a fi decât acela de a menține ura poporului nostru față de restul Spaniei și în special față de Madrid.
Că în Catalonia credința, alimentată de vanitatea copilărească, că Madridul nu este un centru de producție precum Barcelona este vulgară.
Că aici sunt cei care au afirmația absurdă că judecătorii care lucrează în Catalonia înțeleg limba catalană și cunosc legea catalană.
Că regionalismul catalan amenință integritatea patriei spaniole.
Că catalanii nu încetează niciodată în pretențiile lor de a se bucura de privilegii în detrimentul restului Spaniei și că nu

ratează ocazia de a se amenința și de a se impune restului națiunii.

Că poeții catalani au îndrăzneala să dea titlul de patrie Cataloniei, în ciuda faptului că această patrie mănâncă sub horn.
Că marea emigrare a catalanilor în republicile americane dovedește caracterul nostru aventuros etc., etc., etc.
Pamfletul lui a fost pur și simplu o respingere pas cu pas, cu o logică impecabilă pregătită de tomistism, a unor astfel de propoziții. Antiteza matinală era simplă și concisă: «Aceste trei personaje au regionalismul nostru de astăzi; El este catalan, este național, este european.» Reacția lui Mañé, obișnuit reacționar, părea atât de puternică, încât el însuși a trebuit să stabilească distanța față de Almirall:
Și să nu credeți din cele spuse că m-am impus drept avocatul domnului Almirall, sau chiar că îi admir principalele puncte de vedere și concluzii. După ce și-a făcut dreptate talentului, cunoștințelor, perseverenței și independenței sale de caracter, care sunt cu adevărat extraordinare, nimeni nu a combatut doctrinele domnului Almirall cu atâta tenacitate ca mine; pentru că, vorbindu-vă sincer, voi mărturisi că el este cel mai redutabil dușman al principiilor pe care le profesez, care sunt cele ale regionalismului conservator. [...]
Compar Lo Catalanismo al lui Almirall cu o piramidă frumoasă, sculptată cu pricepere pentru a-i ascunde caracterul și pentru a inspira încredere, astfel încât cei care o plimbă fără nedumerire până sus să găsească firesc să fie încoronată cu o șapcă frigiană. Piramida este făcută pentru licitație, dar se pare că licitația nu este altceva decât un incident căruia autorul îi acordă puțină importanță. Cu iertarea lui V., cred că cartea este scrisă cu multă pricepere, cu o bonomie și o aparentă imparțialitate capabile să captiveze înțelegerea oamenilor puțin versați în studiul filosofiei și istoriei.
Almirall a ajuns la regionalism din federalism; Sunteți cu adevărat un regionalist sans amere pensée astăzi sau, văzând discreditul în care a căzut federalismul, îl deghizați în regionalism pentru a-l face prezentabil și a atrage simpatia și favoarea regionaliștilor neinformați? Este dificil să răspunzi la această întrebare în cazul unei persoane atât de perspicace, care nu este nici ignorantă, nici inocentă.
Cartea lui este un model de toleranță și aparentă corectitudine; niciuna dintre paginile sale nu răscolește acele ură împotriva instituțiilor și credințelor care nu sunt simpatice cu cele ale partidului său; antipatii și urii pe care nici cei mai reci bărbați nu le pot ascunde, chiar și Pi i Margall. Se arată chiar tolerant cu regionalismul, care este opera tradiției, singura care are un motiv de a fi; dar privind lucrul încet, se vede că îl îmbrățișează ca să-l sufoce în brațe.89
În concluzie, pentru Mañé, Almirall a fost un exemplu de: „[te]oreticienii Ateneo, cei care judecă efectele unei legislații nu în ceea ce se numesc acum „documente”.

elemente umane”, adică în fapte, ci în creațiile fanteziei sale; Cei care vorbesc despre legile și obiceiurile noastre fără a le

cunoaște mai mult decât ca referință, presupun neplăceri și pagube pe care imaginația lor le inventează datorită mirajului pe care îl exercită teoriile care nu au nicio aplicație între noi.» Pentru bătrânul moderat, vina a fost „guvernul central care dă toate facilitățile celor care conspira împotriva credințelor și moralității poporului nostru”: rezultatul previzibil ar fi că „când șeful [oamenilor sănătoși] are au fost șterse din noțiunea de patriotism prin predicarea vagului umanitarism și cosmopolitism”, atunci „pasiunile lor violente și instinctele lor rele vor fugi, acum fără reținere pentru a le stăpâni”.90
Argumentele lui Mañé nu i-au lăsat pe poetul liberal nicio altă cale decât să reitereze, fără mare putere de convingere în fața cititorilor săi barceloni, că dușmanul său era „particularismul” și nu catalanii în general. Astfel, într-o notă către presă, Núñez de Arce a asigurat că:
Am suferit cu răbdare în aceste zile când oamenii pentru care, în vremurile noastre tulburi, propaganda constantă făcută la întâlniri și banchete în favoarea dreptului la insurecție a câștigat aplauze calde, s-au scandalizat cu modestie că am atins problema periculoasă, subliniind existența unei răni naționale, până acum, slavă Domnului, fără nicio seriozitate, dar care o poate găsi cu abandon și tăcere.
Am suferit că, cu o falsitate notorie, am fost acuzat că am făcut o scuză oarbă pentru Castilia, când păstrez toate provinciile Spaniei respectul cuvenit și le tratam cu afecțiunea frățească care îmi încurajează inima, m-am concentrat doar pe a o apăra. din insultele atroce cu care particularismul a încercat să-l păteze, menținând în pamflete, cărți, ziare și discursuri, printre altele (citez cuvintele textual), că este „un popor degenerat și că ocupă unul din ultimele locuri. la scara raselor civilizate. [...]
Dimpotrivă, a rămas nevătămat, ferm în fața atacurilor neloiale, în apărarea adevăratei esențe hispanice a Cataloniei:
[...] întărit de amintirea eforturilor generoase pe care le-a depus Catalonia în marile crize ale patriei spaniole, în timpul Războiului de Independență, în cel al Africii și al Cubei, a protestat energic împotriva celor care la toate orele, în discursuri , pamflete, ziare și cărți, descriu drept chijotism (citez și fraze textuale), protestul viu al tuturor inimilor spaniole împotriva ocupației engleze a Gibraltarului și ca vanitate idealistă și abstractă tenacitatea nobilă cu care am încercat să susținem, pe cealaltă parte a mării, integritatea națională.

În ciuda aparentei sale convingeri, poetul și politicianul liberal a șovăit. În fața greutății replicii lui Mañé, Núñez de Arce s-a retras cu înțelepciune de pe câmpul de luptă, cu o declarație victimizantă, plină de falsă modestie: «Am suferit, sau mai bine zis, am primit cu calm telegramele nedemne și scrisorile vulgare care în mine am fost. adresate de niște nefericiți reprezentanți ai comunităților anonime sau în nume propriu, care nu sunt nici liberali care iubesc discuțiile, nici catalani adevărați, nici măcar oameni cumsecade, atunci când apelează la astfel de mijloace, și despre care nu pot spune decât că oricât de mult. își ridică mândria și, oricât încerc eu să-mi

cobor dispreţul, nu se poate ca nici unul, nici celălalt să nu se întâlnească pe drum.» Dar, într-o scrisoare către Mañé, el a adăugat că...

[Eu] nu m-am resemnat cu faptul că toţi cei care nu ne-am născut pe pământ catalan am fost prezentaţi ca nişte sălbatici foarte drăguţi [sicj, dar până la urmă nişte sălbatici căzuţi în ultima treaptă a curselor civilizate; — Vrei să-ţi dau textele? — Am protestat împotriva maniei nebuneşti de a atribui Castillei erorile şi viciile unui sistem, ale cărui exagerări le condamn în acelaşi discurs pe care îl judeci tu, cu toată energia pe care o sunt. capabil, şi am încercat să refac puţin adevărul istoric, oarecum desfigurat pentru a ajunge la cele mai absurde şi periculoase concluzii; Dar este vreun rău Cataloniei în acest sens?91

În orice caz, Núñez de Arce a abandonat terenul luptei intranaţionaliste, atitudine prudentă în care a persistat până la moartea sa în 1903. În cuvintele biografului său neoficial: «Discursul din 3 decembrie 1887 [în Ateneo de Madrid] s-a ocupat de locul care corespunde poeziei lirice în literatura modernă, iar afirmaţiile sale au meritat laude de la scriitori străini celebri.”92 Mañé, făcând bilanţul în 1900, cu puţin timp înainte de moartea sa în anul următor, a considerat că „[o]acea controversă , deplorabil din punct de vedere naţional [spaniol], a produs aici rezultatul benefic al trezirii [sic] sau al însufleţirii sentimentului regionalist, care a dat naştere la constituirea unor asociaţii cu scopuri ştiinţifice sau artistice, toate cu referire la Catalonia”, care , la rândul său, a adăugat el, a fost benefică pentru tineri şi oameni de afaceri.9J În mod semnificativ, având în vedere întorsătura pe care o lua regionalismul în curs de dezvoltare, Mañé a suprimat din versiunea sa originală denunţul pe care apoi l-a făcut despre cel mai cinic oportunism reprezentat de Almirall, dar care ar putea fi atribuită şi celor care, trei decenii mai târziu, aveau să-i fie moştenitori:

Regionaliştii federalişti care ştiu unde se îndreaptă sunt puţini la număr aici, dar sunt inteligenţi, activi, vigilenţi, în căutarea tuturor oportunităţilor care le-ar putea favoriza eforturile, gata să-şi apropie toate cauzele care, mai mult sau mai puţin. înrudit cu ai lor, să le ofere soldaţi şi posibilitatea de a duce bătălii care îi vor face populari şi vor creşte numărul aderenţilor lor. Ei sunt ceea ce au fost liderii tuturor partidelor în devenire; dar profită

Având în vedere predarea erorilor din trecut, poate ele par mai precaute, mai rezervate, cu o aparenţă mai seducătoare de imparţialitate şi un spirit de dreptate.»94

Rezonanţe, sau Barcelona ca capitală a regionaliştilor hispanici

Cu asemenea laturi, atmosfera dintre Madrid şi Barcelona părea din ce în ce mai rarefiată. În 1887, a existat şi un scandal de la Barcelona împotriva lui Juan Valera pentru unele dintre declaraţiile sale din Revista de España, deşi, în acelaşi an, Valera i-a scris romancierului catalan Narcis Oller, pentru a-l asigura că: «Dacă vei continua să scrii mult şi bine în catalană, vor fi vândute şi citite în catalană în toată Spania, fără a fi nevoie de traduceri.»95 E) Arşiţa dezbaterii de fond, plus

forumul oferit de revista La España Regional, au permis Barcelonei să devină un focar al regionalismului la nivel peninsular.96 Exemplul ilustr al catalanilor Jocs Floráis, reînființat la Barcelona în 1859, dădea deja un prestigiu binemeritat capitalei catalane ca șef al tuturor pulsațiilor regionaliste hispanice.97 Oricine dorea să să spună ceva despre chestiune și să se facă auzit a trebuit să treacă pe lângă Ciudad Condal, unde o primire călduroasă era aproape garantată.98 Astfel, de exemplu, scriitorii în limba galică au ținut foarte mult în considerare atenția pe care o puteau primi în capitala catalană99. Galicianul Alfredo Brañas (1850-1900), a publicat la Barcelona opera sa fundamentală, El regionalismo. Studiu social, istoric și literar în 1889. Studiul său s-a referit la dezbaterile primului galicism cu câțiva ani înainte, cu un punct de plecare care a fost o replică meditată către istoricul Sánchez Moguel, ale cărui declarații din 1883 provocaseră reacții furioase din Galicia. Dar, în cartea sa, Brañas a ajuns să recunoască proeminența Lliga de Catalunya și a celor din La España Regional:

După cum se vede, la fundul acestei solicitări se află adevărata idee regionalistă, iar deocamdată trebuie să spunem în cinstea Ligii Cataloniei că a fost prima care a înfruntat mânia unitarienilor, cerând de la ilustrul Suveran ale națiunii spaniole preeminențele și privilegiile care prin lege și dreptate corespund Principatului. Cu toate acestea, a fost necesar să se facă unele precizări celebrului document Lliga, iar în mai multe numere ale La España Regional, domnii Romani și Torreja au distins foarte clar catalanismul și regionalismul, propunând suprimarea acelui cuvânt ca fiind exclusivist și foarte expus la răsucite. interpretări și înlocuirea acestora cu cea de-a doua, cât mai potrivită doctrinei care se apără.1

Cealaltă mare figură a incipientei mișcări galice, Manuel Murguia (1833-1923), s-a simțit de asemenea emoționat să infirme afirmațiile lui Sánchez Moguel. La șase ani de la discursul său la Academia Regală de Istorie, Mur

ghid publicat la Havana în 1889 propriul său răspuns, regionalismul galician. Dar textul care i-a dat soțului Rosalía de Castro cea mai mare renume a fost „Originile și dezvoltarea regionalismului în Galicia”, oferit anul următor ca conferință la sediul Lliga de Catalunya. Acolo a spus că problema fundamentală a Galiției, văzută din perspectiva Barcelonei, a fost „marea, dominatoare, absolută predominanță a intereselor politice ale momentului asupra celor ale țării”, fapt pe care l-a atribuit „celui lipsa unei mai populate decât cele pe care le avem astăzi, lipsa marilor centre de producție și a intereselor pe care acestea le naște”, cu care „cea mai clară și mai eficientă expresie a regionalismului nostru” a fost, în mod destul de paradoxal, Centrul Galician din Havana. ." Reflectând exemplul catalan, în iunie 1891, Murguía a reușit să prezide primele «Focuri florale ale Galiției», desfășurate la Tuy, Brañas oferind discursul de mulțumire.102 În realitate, în ciuda rolului relativ al Cataloniei, ca Atâta timp cât nu era vorba de A articula un răspuns politic cu o bază socială largă, toate regionalismele incipiente erau comparabile în dorinta lor de a proiecta pentru articularea politică a unei Spanie fericite în echilibrul său

instituțional intern. Tocmai acesta a fost apelul de La España Regional a fost bazat pe,103
În aceeași iunie 1891, Lliga de Catalunya l-a primit pe Arturo Campión (1854-1937). Campión avea deja o relație îndelungată cu grupul La España Regional și nu a fost primul foralist din Navarra care a făcut pelerinaj în capitala catalană.104
Specificul stilului pamplonic fusese larg predicat în mass-media catalană din secolul al XIX-lea: până la urmă , , La Joven Navarra din 1860, ca răspuns sau ecou la reiterările de la Madrid ale lui La Joven España din deceniul precedent, a precedat cu zece ani utilizarea catalană a clișeului romantic european.105 În plus, Campión, la fel ca catalaniștii, a combinat reclama lingvistică cu programul său particularist.106 În primul rând, Campión a abordat Jocurile Florale și, o lună mai târziu, a vorbit pentru Lliga de Catalunya despre «Originea și dezvoltarea regionalismului de la Nabarro [sic]». Dacă la Pamplona a fost purtătorul de cuvânt al unui catolicism blindat, în Barcelona neîncrezătoare a moderat: după ce a explicat că «fuerismo a fost format din trei sau patru idei fundamentale: unirea basko-nabarra [sic], separarea de partidele ultraiberice, apărarea legea din 1841 ca status quo provizoriu, sub rezerva denunţării ei pentru nerespectare din partea guvernului central, de îndată ce vitejia curentelor fueriste a legitimat pretenţia pentru o autonomie mai deplină", şi-a îndemnat audienţa: „ Este timpul ca Catalonia, învățată de eșecurile noastre și îmblânzită de greșelile noastre, să se gândească la acțiunea politică."107
Intenția diferitelor grupuri catalane de a atrage atenția și de a uni eforturile hispanice era evidentă.108 După cum spusese deja Sebastià Farnés în 1888 în La Renaixensa, în a patra ediție a seriei sale La Patria Regional. Cartes către un biscai: «Am spus-o de multe ori din La Renaixensa și din străinătate; Națiunea nu va găsi o modalitate de a se salva de prosternarea și decăderea în care se află, dacă nu este

făcând un efort suprem și refugiându-se în steagul eminamente național, pur patriotic al organizației regionale. [...] În Catalonia se naște o generație care gândește așa, care speră așa și lucrează cu curaj și spirit. De ce să nu se întâmple același lucru în patria bască?"109 Prin aceeași logică, din legătura cu Campión, Lliga de Catalunya s-a implicat în așa-numita „Gamazada", o serie de proteste navareze între mai 1893 și iunie 1894 împotriva încercării ministrului liberal al Finanțelor, Moaning Gamazo, de a crește cota fiscală a provinciei, agitație victorioasă din cauza uzurii.119 Admirația catalană a crescut datorită unui protest regional capabil să ridice chiar și un partid armat aruncat în munţii din Navarra.111
Nu toți invitații au dat atât de multe roade politice. După ce a venit Campión, următorul vizitator convocat de catalaniști, în mai 1892, ca parte a campaniei lor de conștientizare regionalistă, a fost romancierul cantabric José María de Pereda (1833-1906), care a fost și el la Jocurile Florale Catalane, pentru a fi mai târziu. onorat în Liga Cataloniei și Academia Cala-sancia, ședere care, din păcate, a coincis cu un climat de tensiune socială la Barcelona.112 Și, în anul următor, în mai 1893, invitatul a fost Brañas: pe lângă vorbirea în pagini. de La

España Regional („În Spania, regionalismul are un fundament istoric indestructibil”), iar în calitate de întreținător al Jocurilor Florale de la Barcelona, a susținut o conferință la Fomento del Trabajo Nacional.113.

Dar a fost dificil să se stabilească un consens interregional, deoarece regionalismul a însemnat multe lucruri diferite în locuri diferite. Astfel, de exemplu, în discursul său de la Jocurile Florale de la Barcelona, Pereda a vrut să definească sentimentul regionalismului pe care credea că îl împărtășește cu catalaniștii:

[...] Sunt, pe scurt, unul dintre cei care susțin că din moment ce nu este posibil și nici măcar legal, în opinia multora, să ne opunem torentului de nivelare care înaintează să ne copleșească, literele și arta oferă un refugiu sigur. pentru acele lucruri atât de vrednice de a fi mântuite, încât să nu piară niciodată [...]

În acest sens, sunt un regionalist ca și tine, și în proporție potrivită un complice de-al tău la infracțiunea comună împotriva patriei atribuită celor care, ca și noi, trăiesc îndrăgostiți de regiunea natală, de către ospicienii marii patrii. . Pentru că este un fapt notoriu că pentru acei pseudo-patrioți, voi, care cu strămoși bogati și solar ilustre în lumea literelor, lucrați neobosit pentru a spori ceea ce se moștenește și a înnobila ceea ce se dobândește, și ca și voi, băștinașii din alte regiuni. cu o bogăție asemănătoare cu cea a voastră și chiar și cei de descendență mai modestă ca mine [...] lucrează pentru dizgrația și ruina Literelor naționale și chiar slăbim legăturile unității spaniole. Ciudat mod de a înțelege patriotismul! [...]

Unitatea patriei! Acea unitate ar fi bună dacă nu ar avea altă soliditate, nici alte legături de coeziune decât voința câtorva oameni care

Aceștia iau pe rând în biroul de guvernanți și prestigiul unui pumn de clauze ștampilate în cărți sub titlul de Legi ale statului!

Iar autorul cărții Peñas de mai sus a ținut să sublinieze complementaritatea dintre regionalismul său, sentimentul național și chiar proiecția imperialistă, cu o semnificație care nu era tocmai cea dorită de multe dintre gazdele sale:

Această dragoste pentru regiunea noastră, pentru pământul nostru, pentru colțul orașului nostru, departe de a stinge în noi sentimentul patriei, o îngrădește și o mărește. Patria mică ne face să iubim patria mare. Sunt sigur că soldații care acum, la mii de leghe distanță (în câmpurile din Filipine și în junglele Cubei), luptă și mor pentru Spania, cred că văd în fumul luptei crucea de pe clopotnița lor. sat, iar câmpurile udate cu sudoarea părinților lor, și colțul orașului lor, în care tinerii și femeile dansează în sărbători în sunetul tobei și al dulzainei.”4

De fapt, în a doua jumătate a anilor 1990, discuția regionalistă s-a generalizat în Spania, dar cu ochii mereu pe Barcelona, mulțumită în mare parte polemicelor care au fost traversate și susținute în multe direcții în același timp. Un eșantion de astfel de încrucișări a fost, în vara anului 1896, atacul lui Murguia asupra Valerei pentru subestimarea galicismului în raport cu catalanismul.115 Pe scurt, capitala catalană a fost topul

incontestabil al preocupărilor regionaliste hispanice în deceniul dintre 1885 și 1895. Aceasta proeminența la Barcelona a ajuns la punctul în care, de exemplu, jocfloralismul, pe lângă faptul că a devenit un model pentru cultivarea sentimentelor literare pentru „Patria chica” în toată Spania, a avut repercusiuni în mediul catalan însuși cu proliferarea imitațiilor peste tot. orașe minore ale Principatului.”6
Interacțiunea dintre focusul de la Barcelona și agitația regionalistă hispanica a avut repercusiuni importante pentru decolarea însăși a mișcării catalane: nimeni altul decât Cambó a fost recrutat pentru Centre Escolar Catalanista (o entitate despre care nu auzise) într-o conferință susținută de Brañas în Ciudad Condal convocat de grupul studențesc.”7 Este imposibil de crezut, așadar, un student la drept prost de la Universitatea din Barcelona ca Sabino Arana y Goiri, oricât de mult a insistat că mediul barcelonesc nu l-a stimulat. deloc (adică mai mult, a asigurat că nici măcar nu a aflat ce se întâmplă acolo) și să repete că s-a dedicat doar studierii pe cont propriu percepția despre „independența Bizkayei” că în 1882 fratele său mai mic. Luis (care și-a terminat diploma de la Barcelona) i-a insuflat-o), care, la rândul său, o luase de la un profesor de-al său la școala condusă de iezuiți din Laguardia în Galicia.”8 Epifania fraților Arana ar putea fi perfect adevărat, dar „faptul diferențial” în oricare dintre versiunile lor a fost o descoperire care plutea în aer, un exemplu al mult discutatului Zeitgcist.

Dilema care s-a ridicat atunci era clară: fie regionalismul presupunea o revizuire globală a sistemului politic spaniol, fie, dimpotrivă, oferea fragmentarea acestuia. În 1897, bătrânul Víctor Balaguer, la scurt timp după moartea sa în 1901, a îndreptat un apel fierbinte la Jocurile Florale de la Calatayud, care reflecta distanța sa tot mai mare de umorul regionalist din Barcelona:119.
Regionalismul catalan modern, cel adevărat, cel legitim, a făcut-o, scriind doar în spaniolă, mulți autori, aproape toți uitați penal astăzi, și despre care nici măcar ca precursori nu se ocupă de ceea ce îndrăznesc să numesc incipiente sau în scădere. istorii ale literaturii regionale.catalană, publicată până acum.
Da, marea și profundă eroare a celor care afirmă și simt că regionalismul nu există decât acolo unde există doar limba proprie, diferită de cea națională.
La fel de! Nu există mai multe regionalisme în Spania decât cele ale acelor județe, provincii sau regiuni care au propria lor limbă?
Ei bine, cum rămâne cu regionalismul aragonez, care trăiește și înflorește cu toată multitudinea sa opulentă de scriitori, poeți, artiști, avocați, savanți și jurnaliști care sunt podoaba și podoaba Aragonului?
Și regionalismul andaluz, cu minunile sale de ingeniozitate, bizareria sa iberică și almogaveriile sale arabe, care îi aprind cântecele populare și ridică operele autorilor lor?
Și regionalismul montan, al cărui conducător este ilustrul academic Pereda; regionalismul montan, care a luat atâtea zboruri și a ajuns la atâtea?

Dar regionalismul extrem, care este atât de agitat astăzi și atât de bulgar cu ocazia Recnerdos y aniversări ale celebrului altar din Guadalupe, al cărui regionalism este apostol și profet un alt ilustru academic, cinstea acelei regiuni, D. Vicente Barrantes? Și toate acele regionalisme literare care trăiesc și strălucesc și gallardean, asturianul, navarrezul, Valentino, balearul; aceleași regionalisme cubaneze, portoricane și filipineze, care toate vorbesc și sunt exprimate în limba lui Cervantes și care sunt bucăți din patria spaniolă?

Cu această perspectivă, de exemplu, Balaguer, ca un bun liberal și omul care l-a adus pe Amadeo de Saboya în Spania, s-a plasat în contrast puternic cu un Guimerá sau un Aldavert, încărcat cu dor de principatele „regionale” șterse ale Italiei. precum Napoli sau statul papal (marea problemă de bază fiind puterea temporală pierdută a papalității). Susținător al unei viziuni etatiste literalmente internaționale, în care sentimentul regional își avea locul, dar nu transcendența absolută, Balaguer a rămas un campion sentimental al unificării italiene, celebrat de admiratorii săi acolo.1211 Pe baza sensului Risorgimento, Balaguer a insistat asupra faptului că alternativa a unui regionalism care se credea a fi trans-

condente: «Trebuie să recunoaștem regionalismul în toate acele regiuni care îl au clar, evident și al lor, indiferent dacă a lor este limba spaniolă sau oricare alta; dar este necesar să fie un regionalism adevărat, pur, de drept bun, fără vină sau pată, regionalism al Spaniei de către Spania și pentru Spania; pentru că dacă nu, atunci regionalismul ia alt nume și este altceva, este înșelăciune, trădare, prostie și nebunie.» Concluzia lui: „Adevăratul regionalism nu oferă nicio teamă”.121

Cu argumente atât de transparente, fără ambiguitățile pe care oamenii le plăceau la începutul secolului, Don Víctor s-a confirmat ca o valoare învechită pentru tineretul agitat al Barcelonei. Dar noile rețete politice care circulau în cele mai îndrăznețe media catalane aveau mai multe în comun decât voiau să admită, deși tonul lor era radical diferit.

«Intervenționismul» de stat, dar dincolo de Stat: iberismul recuperat

Originalitatea -calculată și limitată- a lui Prat de la Riba a fost presupunerea unei formulări specifice a relației dintre parte și întreg, regiune națională și Stat Națiune, care a plasat problema la un grad mai mare de ambiguitate și a permis dezbaterea. generalizat.în afara cenaclurilor obișnuiți din Catalonia și a o situa dincolo, pentru a face din ea un subiect de discuție spaniolă. Cu aceasta, Prat a devenit un purtător de stindard al „intervenționismului” catalan. După cum s-a văzut, vehiculul pentru a face acest lucru a fost noțiunea de „impeno”, care era de așteptat să fie eficientă tocmai datorită naturii sale îndrăznețe. Totuși, așa cum s-a mai menționat, a existat o tradiție a proiectelor catalane, cel puțin încă din anii optzeci, care într-un fel sau altul, privind spre Austro-Ungaria, Germania sau Marea Britanie, pretindeau un realism politic superior celui al cărui pledat pentru o schimbare republicană, de semn federal sau confederat.

Prat presupunea că, negând prioritatea statului, un rol catalan ar putea fi formulat în reproiectarea unei viitoare Spanie peste limitările conceptuale pe care le-a impus etatismul. Relația dintre „unitatea culturală” și „imperiu”, așadar, a implicat că „catalanismul intervenționist” ar putea fi naționalist în Catalonia și regionalist în Spania, fără a antrena vreo contradicție. Limba catalanistă avea, deci, o logică din revendicarea catalană internă asupra Spaniei, dar putea să sară dincolo de granițele defensive ale spaniolității, pentru a-și oferi imaginația în schimbul recunoașterii.
Posibil cel mai clar semn al acestei dorințe catalaniste de proeminență dincolo de Catalonia a fost relativa resurecție a temei iberice, care a fost considerată un „naționalism eșuat” caracteristic în contextul spaniol din secolul al XIX-lea.122 De fapt, la jumătatea distanței între evocarea literară și aspirația politică. , apelul pentru o întâlnire de durată a țărilor iberice a fost o componentă esențială a discursului liberal al Renaixença; în ea, ca și în așa

Pentru toate celelalte clișee ale catalanismului, Víctor Balaguer – în tinerețea sa pletorică – a stabilit tiparul. Din insistența pentru recuperarea Coroanei Aragonului în ansamblu, sub înțeleapta direcție catalană (pentru că această societate este cea mai adaptată la cerințele modernității), Balaguer a văzut ca o consecință logică crearea unei federații de popoare iberice, parte a unei eventuale întâlniri a tuturor latinilor într-un mare „imperiu”, pentru a ajunge, la un orizont foarte îndepărtat, la marea asociație umană:
Cu fiecare lucrare pe care o public încerc să desăvârșesc o idee care se încarnează și vie în mine: încerc să susțin în toate domeniile, în cel politic, în cel istoric, în cel literar, ceea ce cred a fi o misiune înaltă și patriotică. de a arăta calea., care, în opinia mea săracă, este singura care poate duce în cele din urmă la o naționalitate iberică; cel despre care cred că o necesitate stringentă de a da o viață proprie și independentă provinciei în cadrul unității politice și constituționale a națiunii; și, în sfârșit, ceea ce cred că este o datorie imperativă pentru fiecare grup de naționalități antice iberice de a-și ridica steagul tradițiilor istorice și al amintirilor politice pentru a-și stabili, în numele trecutului, dreptul său la viitor.123
A devenit aproape un clișeu la mijlocul secolului al XIX-lea.124 În ciuda semnificației mai deschise a unor astfel de revărsări, fie că erau catalane sau din alte părți ale Spaniei, iberismul secolului al XIX-lea – în sensul său cel mai strict – a culminat cu Revoluția din septembrie 1868. , cu candidatura regelui văduv consort al Portugaliei, Fernando de Saxe-Coburgo, la tronul spaniol eliberat de Isabela a II-a: implicit, convergența cu Braganza ar aduce o uniune dinastică hispano-portugheză.125 Evoluția evenimentelor a dezumflat sensul mai simplu și mai mecanic al unirii, stabilită de la vârf, deși au existat propuneri de creare a unui Zoll-vereiii iberic, inițiative care au reapărut din când în când.126 Fără îndoială, semnele contemporane ale unificării reușite în Europa au cântărit foarte mult; după cum scria în 1881 Frutos Martínez Lumbreras,

republican spaniol, iberist pasionat: „Operarea politică a unității, [sic] a avut mai multe exemple în secolul nostru. Germania și Italia au reușit-o, dar este acesta idealul pe care ar trebui să-l urmărească influențele moderne pentru propaganda democratică? Nu." Ruta militară — își răspunse el însuși — o făcea imposibil; numai o soluţie paşnică şi atractivă ar putea culmina întâlnirea iberică.127
Acesta este motivul pentru care ideea unei uniuni vamale ca prim pas a fost atât de atractivă. Poate că, deja la sfârșitul secolului, cea mai semnificativă pulsație iberică a fost realizată de intelectualul republican portughez Sebastião Magalhães Lima, un francmason notoriu, ca urmare a Congresului federalist luso-hispanic desfășurat la Badajoz în iunie 1863, cu un un număr mare de participanți (dar fără o delegație catalană vizibilă).1'8 Pentru Lima, ca și pentru Almirall, orice nou conglomerat hispanic sau iberic era un inel în lanțul legăturilor latine și, în cele din urmă, globale:

Federația Iberică este o necesitate colonială, istorică, morală, comercială, economică, agricolă, industrială, etnografică și etnologică. [...]
Oh! Nu! Și vezi de ce recomandăm Federația dintre Portugalia și Spania, pentru că aceste două țări au toate condițiile pentru a fuziona împreună, pentru ca cele două țări să fie federate, Federația Latină se va impune ca primă etapă pentru realizarea Federației umane.
Și ce spectacol superb va oferi Europei această Federație, care va fi pentru omenire unul dintre evenimentele culminante ale secolului al XIX-lea'1*·
Totuși, a fost greu să dai un sens politic foarte specific acestei aspirații, în afara celui mai abstrus utopism. Potrivit lui Martínez Lumbreras, la începutul anilor optzeci: «Școlile iberice sunt acestea: fuzioniști iberici (monarhiști iberici, imperiali iberici, republicani iberici); Federaliști Iberici (Federația Comunistă Peninsulară, Cantonalismul Federal-Iberic); Autonomiști peninsulari (Confederația monarh-independentă, Confederația autonomist-republicană).»1·3" Panorama ideologică era, deci, încă plină de rămășițe ale perioadei de șase ani revoluționare, cu o gamă care mergea de la foștii prieteni ai lui Prim la susținătorii cantonalismul „roșu”, fără nicio urmă de opțiune specific catalană.
Dar decolarea progresivă a catalanismului, de la mijlocul anilor 1980, combinată cu tendința noului curent intelectual de a înghiți federalismul și încercările lui de a-l recupera în anii imediat precedenți, au dat naștere unui nou iberism, cu o clară pulsație catalană. , foarte evident capabilă să culeagă printre opțiunile iberice în ruine, pentru a îmbina ceea ce s-a găsit acolo cu un incipient sens geopolitic.131 În schema catalanistă, încorporarea portugheză ar avea o dublă funcție: de timp care asigura înființarea unei confederații. acolo unde înainte exista o listă spaniolă unitară, prezența Portugaliei avea să acționeze ca un aliat firesc al Cataloniei, ca o contrapondere, în detrimentul hegemoniei istorice castiliene. Oscilarea între două modele interpretative - o uniune dinastică sau o federație de state - iberismul, cu un oarecare postgust de stângism difuz

datorită fondului său, a fost, așadar, o invitație firească la speculații permanente la Barcelona, unde a existat mereu cineva dispus. pentru a agita problema cu entuziasm.132 Dar, în stânga sau în dreapta, era un semn inconfundabil de utopism. În mod semnificativ, Almirall, cu nerăbdarea lui de a arăta realism politic, nu a fost deosebit de interesat de idee.

Insistența portugheză asupra dezvoltării sale imperialiste în străinătate, în special în Africa, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, și dorințele vizibile ale marilor puteri de a împărți pământul în ciuda unor astfel de pretenții, păreau să ofere —după mințile febrile iberice— o confluență ușoară cu un ideal de „imperiu” care oferea protecție, fără temuta absorbție castiliană.133 Într-adevăr, atunci când sursele portugheze au atins o problemă atât de spinoasă, care se învecina cu sensibilități extrem de delicate, l-au pus în plan peninsular. „echilibru”. , în

un foc care i-ar putea înșela pe cei convinși, din Barcelona, de bunătatea și potențiala soliditate a unor astfel de doctrine.134 Sub retorica amicală, din punctul de vedere al iberismului „imperial” catalan, cu înclinație austro-germană spre anexare Confederai sau federală, Portugalia a fost un caz extrem de microcefalie, o metropolă mizerabilă și vaste teritorii africane, plus o mare reprezentare a piețelor asiatice. Mai bine să fie în cadrul unui grup iberic, întrucât Spania era aproape lipsită de teritorii de peste mări după 1898 și, prin urmare, fără contradicții majore înaintea revendicărilor portugheze. Astfel, „catalanii” și-ar obține echilibrul compensatoriu, „portughezii” protecție împotriva pretențiilor anexioniste din Africa, iar „castilienii” ar recupera firul imperial al traiectoriei „lor” spaniole. Și toți fericiți.

Prat a știut să profite de iberism pentru a depăși cu mult purtătorii de cuvânt ai Spaniei Regionale sau „apostolii” Lliga de Catalunya în pretențiile lor. Radicalismul lui i-a servit și pentru a intra în legătură cu câțiva tineri de la promoțiile ulterioare de la Barcelona, asigurându-se că mesajul său avea astfel nota plină de spirit pe care o dă îndrăzneala. La începutul noului secol, am evidențiat) Ignasi de L. Ribera y Rovira, născut într-un oraș din interiorul catalan în 1880 dintr-un tată portughez și o mamă catalană. Ribera era mai mult decât dispus să unească testamentele galico-portugheze și catalane într-un singur efort iberic, deși a găsit o receptivitate mult mai bună în rândul publicului de la Barcelona decât în rândul cititorilor sau publicului portughez sau galic.133 Tatăl său conducea o fabrică în Thomar, în Portugalia. , cu care micuțul Ignasi și-a petrecut o bună parte din copilărie pe meleagurile portugheze, ceea ce i-a inspirat o anumită misiune de înțelegere peninsulară transversală. Moștenirea sa specială a făcut din el o punte între iberismul federalist al unei generații anterioare și speculațiile moderniste care abundau în mediul Barcelona, cu oameni precum Joaquim Casas-Carbó în grupul L'Avenç.'36

Cu propriile sale resurse financiare, Casas-Carbó și-a dedicat viața prozelitismului despre „problema peninsulară”. În prefața cărții Iberismo de Ribera (pe care L'A-uciiç a publicat-o în

1907), Casas-Carbó a clarificat formularea geopolitică a iberismului catalanist:

Existența unei Spanie și a unei Portugalii complet independente una de cealaltă este atât de adaptată naturii lucrurilor, este continuarea lor în forma actuală atât de avantajoasă pentru ambele, încât starea actuală poate fi privită ca satisfacția deplină a unui ideal național? Sau este rezonabil să ne imaginăm o altă soluție națională hispanica mai potrivită modului de a fi și intereselor tuturor popoarelor peninsulare? [...] Ei bine, am putea spune că, dacă problema iberică nu a fost rezolvată până acum și este pe cale să nu fie niciodată rezolvată, va fi pentru că a fost planificată greșit. Și în ce termeni a fost ridicat până acum, în general? În cele ale unirii unei Spanie, a unui stat eterogen, a unui grup de orașe diverse care au optsprezece

opt milioane, centralizate în fiecare zi mai mult sub un tipar castilian, și a unei Portugalii, un stat omogen care include un popor de cinci milioane. [...]

Punând astfel problema, este insolubilă: acestei soluții iberice i se opun, în același timp, slăbirea spiritului castilian, rezistența suficientă a poporului portughez, interesul celor două dinastii și al Angliei,

Soluția poate veni din Catalonia modernă, care reprezintă un ideal politic de varietate în cadrul unității. Una dintre misiunile politice ale Cataloniei este să pregătească Spania pentru a se putea uni cu Portugalia. Iar această pregătire trebuie să constea pur și simplu într-o reconstituire a statului spaniol în sensul recunoașterii diverselor personalități naționale pe care le conține. În ziua nu prea îndepărtată în care forța expansivă a naționalității catalane, cu noua sa formulă de asociere a orașelor, a contracarat complet spiritul castilian, care încă se luptă cu formula subordonării drept steag, problema uniunii iberice. se rezolva singur. [...]'37

Ideea lui Ribera era, pur și simplu, că: «Avansul lusitanismului va aduce un interes mai mare în Catalonia pentru a fi cunoscută în Portugalia.»138 De la acel început, care, în aprecierea lui foarte optimistă, nu a fost altceva decât recuperarea „istoricului”. fraternitatea” și relația reciprocă necesară a celor două popoare în fața hegemonismului castilian, publicistul portughez-catalan spera că va deschide – odată cu puterea crescândă a trezirii naționale catalane, catalanismului și solidarității – soluția propusă atât de succint de Casas-Carbó.139

La asemenea prozelitisme naive – binecuvântate de marele om istoric al republicanului portughez Teófilo Braga, la scurt timp după proclamarea primului președinte al noii republici portugheze în 1910 – s-a adăugat un publicist portughez izolat, mai mult sau mai puțin procatalanist, care ar fi putut a încercat să stimuleze interesul pentru Lisabona pentru potențialul de reînnoire al mișcării naționaliste catalane.14” Dar cea mai remarcabilă figură intelectuală care a folosit argumentul iberist a fost Maragall.

Conducerea intelectuală a lui Maragall

Poate, în afară de orice încercare de organizare, cea mai reprezentativă voce care a cerut un „intervenționism” catalan în treburile Spaniei a fost cea a poetului Joan Maragall i Gorina,

născut la Barcelona în 1860, ale cărui articole din ziar marchează o carieră clară din începutul anilor 1990 până la moartea sa în 1911141. Cu zece ani mai în vârstă decât Prat de la Riba, Maragall a fost contemporan cu Narcis Verdaguer i Callís, născut la Vie în 1863 și văr cu renumitul preot-poet, figura care a inspirat nucleul tinerilor studenți universitari. care au creat Centrul Escolar Catalanista în 1886 și la mediul din care în cele din urmă

O bună parte din conducerea Lliga avea să iasă la iveală, în special Cambó, un adept clar al lui în primii săi ani.142 Dar Verdaguer a preferat discreția umbrei, în culise, publicității. Dimpotrivă, Maragall (și absolvent de drept) a fost cel care a făcut un contrapunct public lui Prat, sau mai bine zis, în ceea ce privește eventuala codificare a catalanismului, l-a anunțat, ca „intervenționistul” Evanghelist Baptist. „a căutat modele lingvistice, culturale, sociale și politice utile pentru a regenera Catalonia vremii sale”.din a opt suta a avut o manie literară”, după imbratul de atunci Joaquim Maria de Nadal, născut în 1883. „Noi tinerii. l-a urmat peste tot; i-am pus să ni-l prezinte; Aveam de gând să-i citim concepțiile noastre modeste sau pretențioase.»145 În 1890, a intrat în redacția Diario de Barcelona tocmai ca secretar al lui Mañé pentru a se dezvălui ca editorialist cu o serie de scrieri extrem de conservatoare, dacă nu chiar recționare.146
Poetul și eseistul a fost, fără îndoială, o figură mai complexă decât arată oricare dintre lecturile politice obișnuite care s-au făcut despre el. Nonconformismul său religios deosebit a luat forme greu de clasificat, dincolo de trecerea de la agnosticism, la moda de la începutul secolului, la o credință catolică, dar contradictorie.147 Maragall a fost mai mult decât dispus să acorde episcopului Torras primatul teologic, chiar și cu un oftat.mistic; totuși, a-i oferi spațiu social era altceva.148 El a recunoscut funcția moralizatoare a religiei (cu aluzii la Gladstone și Kaiserul William al II-lea) dar, oricât de mult și-ar fi formulat Torras aspirația hegemonică, Maragall l-a secondat doar să acorde Bisericii un privilegiu. loc în societatea civilă, fără dominația exclusivă a ogiorioxia lor.149
Astfel, din această preocupare, Maragall și-a concentrat o bună parte din opera sa poetică ca un dialog deopotrivă critic și admirativ cu „.mosscn Cinto”, cu cincisprezece ani mai mare decât el, și mai ales cu opera sa Patria, o compilație de poezii scrise încă din 1866. care a apărut în 1888, pe teme ale statutului de capitală a Barcelonei (oda «To Barcelona»), Vie și vigantanisme («Lo temple d'Ausa», «La Plana de Vie», «La mort de Balines»), ale Catalanismul («Les barres de sang», «Los filis del Canigó» și, o aspirație incipientă pancatalană, «Lo Pi de les Tres Branques») și, în sfârșit, sensul imperial spaniol («Bătălia de la Lepant»). .15'1 Cartea a apărut cu o prefață a prietenului problematic al lui Verdaguer, părintele Collell („Așa vom reface Patria Catalană, mergând mereu în prim-plan în curs și în apărarea Patriei Spaniole”).151 Lucrarea lui preotul și Poetul i-au prezentat lui Maragall un repertoriu de teme pe care le va relua cu demersul său modern de specialitate.152

Maragall s-a trezit, atunci, în ceea ce privește catalanismul, chiar în miezul problemei, între politicul Narcis Verdaguer și poetul Jacint Verdaguer. Din situația sa privilegiată, și-a oferit sinteza intelectuală deosebită. Un iberic convins, un căutător de „regenerare” și un credincios fervent în virtutea noilor impulsuri.

Ca reumfificatori, depășind disensiunile sterile și zadarnice ale liberalismului spaniol din secolul al XIX-lea, Maragall a încercat combinații ideologice la fel de instabile precum combinarea Nietzsche cu catolicismul, un amestec care era convingător în opera sa, dar care cu greu putea fi tradus în altceva decât într-o poziție personală. ,' 43 Practic, filozoful german i-a servit eseistului catalan ca mijloc de a lăuda spiritul libertar al societății civile catalane, o combinație de „patriotism și moralitate”, după cuvintele lui Arthur Teпy. În acest sens, „ideile lui Nietzsche despre puterile distructive ale supraomului trebuiau să se confrunte foarte curând cu împrejurări reale”, cu care ele puteau fi subordonate unui scop constructiv, în timp ce, pentru a continua în tiparul revoluționar, întotdeauna, bine Departe în stilul și gustul religios din cumpătarea lui Maragall, a fost „Peius” Gcner, care se lăuda că l-a descoperit și chiar anticipat pe gânditorul german.154 Cu toate acestea, combinațiile catolico-nietzscheene ale lui Maragall, în mare parte datorită simțului său plastic, au servit drept fundal decorativ, pt. multe lucruri deodată; s-au regăsit, de exemplu, în wagnerism, apoi cel mai recent strigăt.155 Din acest motiv, în mod paradoxal, Maragall a avut o intrare uşoară în lumea culturală spaniolă, întrucât întotdeauna părea că, chiar şi atunci când a stabilit doctrina originală, el a fost un reflecție literară («prin absorbție sau simplu ecou») a unor autori care erau exclusiv ideologi.156 Atât de mult încât unii comentatori, în special Maurici Serrahima, au vrut să facă din el, retrospectiv, coloana vertebrală a unei „generații din 1901” foarte ipotetice și catalane. anunţat de istoricul Vicens i Vives, împotriva presupusei promovări „noventayochista”, de afirmare militantă castiliană.'

În plină criză din 1898, Maragall a scos în evidență cuvintele lui Lord Salisbury, pe atunci prim-ministru britanic (și totodată șef al Ministerului de Externe), despre „națiunile pe moarte” în politica mondială. În luna mai a acelui an, discursurile lui Salisbury și ale lui Joseph Chamberlain, Secretarul pentru Colonii, care, câteva zile mai târziu, s-a afirmat în termeni similari, au marcat un întreg stil ideologic, exprimat în primul deceniu al noului secol prin alți politicieni precum americanul Theodore Roosevelt. Între timp, repulsia din Spania a fost prodigioasă.1^8 Dar, potrivit lui Maragall, cuvintele lui Salisbury ofereau un portret care „se potrivește perfect Spaniei, nu există nicio îndoială în acest sens”. Poetul a trecut în revistă cazul orașelor (Japonia, Italia, chiar și Grecia) care au știut să se trezească în secolul al XIX-lea, pentru a ajunge la concluzia că „[]există forțe economice în Spania care până acum au contat pentru foarte puțin. , doar indirect și ocazional, în direcția politică a statului.»1'9 Pe scurt, în opinia scriitorului, societatea civilă din Spania, exemplificată de

țesutul social al Barcelonei, a fost agentul mântuirii pentru stat,

Maragall, deci, a promovat un model paradoxal anglofil. El a subliniat că Salisbury s-a adresat în discursul său Ligii Pnmrose, o organizație sau ligă fondată în 1884 de Randolph Churchill și alții, care a reunit susținători ai unei mai mari proiecții imperiale britanice, cu scopul în special de a da

la problemele sale sociale interne.160 La mijlocul anilor 1980, agitația ligilor imperiale engleze a contribuit la crearea unui spațiu politic în care conservatorul Salisbury să poată întâlni un alt agitator imperialist prin excelență, ex-liberal Joseph Chamberlain, nu numai din cauza opoziția lor comună față de indulgențele față de imperiile decadente și în regres, precum cel turcesc sau spaniol, dar mai ales din cauza ostilității lor unioniste comune față de guvernul irlandez, promovată de liberalismul lui Gladstone. foarte ciudat), programul lui Joe Chamberlain ar putea fi, de asemenea, înțeles în termeni pur rasiști.162 În orice caz, exemplul ligilor imperialiste britanice - în ciuda unionismului lor marcat anti-irlandez - a servit ca un model important de politică unică, care, oarecum contradictoriu, a influențat catalanismul politic în curs de dezvoltare. Posibil cu un anumit filtru francez, a inspirat formarea Ligii Regionaliste în 1901.

Pentru Maragall era, deci, un adevăr că: «Moralitatea Națiunilor se reduce astfel la o singură maximă: Fii tare.»163 Dar dietimi lui Maragall putea fi înțeles ca critică (a faptului că puterile disprețuiau drepturile celor mici. țări) și, de asemenea, ca îndemn către catalani (trebuia să ai nasul întărit și să înduri tot ce ți-a venit în cale). Întrebarea, așadar, era mai degrabă cum. Nici caudillism, nici revoluție, „miracolul și capul”, și-a răspuns Maragall. Soluția ar veni prin eroism. „Cum putem fi susținători spanioli ai acestei Spanii?”, s-a întrebat poetul și eseistul, respingând „dualismul extraordinar” dintre „vii și morți”, dintre dorința de a face lucrurile vizibile în țesătura civilă Barcelona și „un parlamentar”. bullying sau o adunare care vorbește cu insistență în numele Spaniei, care dă și ia patente de patriotism”. Răspunsul lui a fost un îndemn de a ignora denunțurile („Sunteți patru nevinovați, patru nebuni, patru criminali împotriva țării”): „La care vom răspunde râzând: „Ei bine, noi suntem cei care ne facem noi patrii.”164

În ciuda acestui apel la acțiune eroică, Maragall a respins personal toate invitațiile care i-au fost făcute de la Madrid sau de către Lliga de a ocupa funcții, oricât de mult au fost făcute cu o cerere catalanistă prin mijloace: potrivit tânărului și influentului intelectual Josep Pijoan , poetul i-a fost „foarte frică” de Prat de la Riba, „căci Prat este cam bolnăvicios ca el și îl poate forța cu exemplul său”.165 Poetul a respins direcția La Ven de Catalunya în 1899 și oferta unei alegeri electorale. candidatură în 1905. După cum indică un savant al propunerii civile maragalliene: «Neînțelegerile cu Prat de la Riba și cu La I ci/ care, din motive de afinitate ideologică, ar fi trebuit să fie platforma lui Maragall, au avut loc cu regularitate . Maragall, cu o situație economică hotărâtă, nu a tolerat rolul de intelectual organic, așa cum fuseseră Casellas, Ors sau

Carner.»166 Singurul lucru pe care l-a acceptat a fost titlul de membru al l'institut d'Estudis Catalans.167 La fel ca Prat. , Maragall a fost trimis în judecată și împotriva lui a fost emis un ordin de închisoare, dar în cazul lui nu a fost niciodată executat.168

Începând cu Oda Spaniei din 1900, cu celebrul și finalul său rămas bun agonizant, Maragall avea să devină modelul catalanului în dialog cu Castilia sau concepția castiliană asupra realității hispanice.Prin voluminoasa sa corespondență cu figuri intelectuale spaniole, precum Unamuno, Maragall era strâns legat de dinamica „noventayochista” și reputația sa a avut vizibilitatea corespunzătoare în contextul madrilen.17 „Reviste catalane puteau publica scrisori de admirație „către distinsul poet”, lăudat drept unul dintre „cei trei mari barzi ai Peninsulei”. „ , împreună cu portughezul Guerra Junqueiro și cu părintele Verdaguer.171 După cum ar spune Azorín în 1943, în introducerea sa în ceea ce avea să fie prima reeditare a lui Maragall sub franquism, publicată la editura falangistă Barcelona: «Spania este mereu în minte. lui Maragall, și cu Spania, integrată în Spania, Catalonia.”172 Dar, în realitate, există diverse lecturi posibile ale gândirii politice a lui Maragall, atât în cheie conservatoare, cât și într-o lumină „progresistă”, în funcție de circumstanțe, întrucât lucrarea sa eseistică constituie o voluminoasă producţie jurnalistică elaborată pe parcursul a două decenii.173 În elaborarea ideilor sale există, deci, multă contradicţie tactică şi conjuncturală şi, deasupra discrepanţelor interne, o considerabilă coerenţă emoţională şi strategică.
Maragall avea o poziție care prefigurează în mare măsură ceea ce ar fi formularea strategică a Lliga, așa cum o vor descrie Prat de la Riba și Cambó. La fel de remarcat, ironic și tăios ca întotdeauna, Francese Pujols: „[...] nu există nimeni care să reprezinte la fel de bine ca el și într-un mod atât de bătut în cuie amestecul și confuzia ideilor și tendințelor de atunci și putem spune fără exagerare că această confuzie intrase în gândul și simțirea lui Maragall care purta în sine toate acele lupte [...]. Inutil să spun, după cum știe toată lumea, Maragall este citat mai mult ca poet decât ca gânditor, în ciuda faptului că este mai mult un gânditor decât un poet.”174 Dacă mulți „moderniști” catalani ai contemporanilor săi, tentați de ocultismul atunci atât de la modă, Crezând că întrezeau o „prezență invizibilă” ca temă a artei lor, Maragall nu s-a îndoit că aceeași realitate întrezărită era realizarea integrală a comunității Cataloniei și a arătat o „conștiință juridică” consecventă chiar și în poezia sa, clar perceptibilă la o catalană similară. sensibilităţi.175 Poziţia maragalliană^ în faţa «crizei» de la începutul secolului a fost puternică, cel puţin în interior. Printre lucrările sale nepublicate se numără un eseu violent, „La Independência de Catalunya”, datat 1897. Pe de o parte, atunci, exista posibilitatea clară a unui eșec infam în încercarea de a reface Spania:
Gândul spaniol a murit. Nu vreau să spun că nu există spanioli care să gândească, ci mai degrabă că centrul intelectual al Spaniei nu are nicio semnificație sau eficacitate actuală în

cadrul mișcării de idei a lumii civilizate. Din acest motiv, noi, care avem inima să continuăm în cadrul acestei mișcări generale, trebuie să credem că ceasul fiecărui om pentru sine a sosit în Spania și trebuie să desfacem rapid orice fel de legătură cu un lucru mort. [...]

La Madrid au realizat că în Catalonia există ceva de mișcare intelectuală europeană, vie, spontană, tânără; și ei caută să se hrănească cu el atragându-l, asimilându-l și apoi dându-l ca viață intelectuală spaniolă. Îi măgulesc pe scriitorii și artiștii noștri, îi măgulesc, profită de susceptibilitatea lor la orice mortificare sau dezamăgire pe care au primit-o pe pământul lor și, dacă le convine, trezesc mai multe interese practice, făcându-i să vadă că Catalonia este prea mică și un loc prea industrial pentru a fi.pe care artele inteligenței îl pot da de trăit și că la Madrid vor câștiga mai ușor onoare și profit. [...] Alții vor spune: «Să le trimitem cărți și poze, să-i invadăm, să-i stăpânim, să le dăm sângele nostru și vom fi Spania.» Aceasta este o iluzie și mai periculoasă: astăzi nu suntem suficient de puternici pentru a invada nimic, nici pentru a domina nimic; nu vom fi niciodată Spania intelectuală, pentru că în această Spanie moartă în prezent rămâne o puternică tradiție literară și artistică care, în loc să o domine, ne va domina. Am trăit prea mult timp împreună; Influența învățământului oficial și a culturii castiliane, atât de superioare celor noastre de secole, ne-a făcut prea apți pentru a fi pătrunși de acea tradiție; si de vreme ce in acelasi timp conditiile naturale ale spiritului nostru ne fac absolut incapabili de a-l asimila si de a-l face sa evolueze in sensul nostru, de aceea spun ca astazi toata promiscuitatea cu castilienii, fie ca vin la noi, fie ca mergem la ei. , Nu poate fi decât în detrimentul integrității și al evoluției firești și adecvate a gândirii catalane. Credem că într-o asemenea promiscuitate riscăm personalitatea spiritului catalan și întregul viitor al Cataloniei. [. .]
Frustrarea lui l-a determinat să viseze la o mișcare („una véritable Higa”) care să unească în mod spontan voințele, să realizeze o adevărată revoluție culturală:
Ei bine, spre asta ar trebui făcută o adevărată ligă – fără comisii sau ședințe, pentru numele lui Dumnezeu! – o ligă de bunăvoință, fiecare lucrând pe cont propriu. Fiecare să facă un act de voință spunând: „Nu voi citi niciun ziar din Madrid sau vreun ziar care să le inspire părerea despre problema Madridului”. Asta nu ar trebui să-i coste nimic pe intelectuali; deoarece ziarele de acest tip nu se mai citesc si nici nu vor, decat prin exceptie in caz de nevoie reala. Ei bine, să ne folosim de efortul personal pentru a-i convinge pe ceilalți că nu e nevoie să le citim, făcându-i să vadă puțină substanță și ridicolul clișeelor presei din Madrid sau Madrid. Și dacă ne spun că atâta timp cât depindem administrativ de Madrid va trebui mereu să știm ceva, să răspundem că, pentru ceea ce ne interesează, toate ziarele de aici, chiar și cele cu spirit mai catalan, nu spun mai multe. decat suficient. [...]

Să ne gândim că în ziua în care Catalonia s-a eliberat de teatrul și presa din Madrid (și de cea de aici care încă urmează stilul madrilen), independența noastră intelectuală va fi foarte avansată; și că în ziua în care independența noastră intelectuală va fi completă, restul va fi cel mai mic dintre ea, iar Catalonia va face parte din Europa.176

Punctul de plecare al lui Maragall a fost conștientizarea diferențelor vizibile de dezvoltare dintre regiunile spaniole. Așa cum scria în 1893: „A acorda tuturor regiunilor egală considerație ca atare în numele unui ideal abstract al regionalismului nu este dreptate, ci nedreptate.”177 La care ar adăuga într-un text din 1897:

În Spania, singurul lucru care este viu în ceea ce privește regionalismul este naționalismul unor provincii care, pentru că făceau parte din foste state independente, sau pentru că poartă în fundal o drojdie diferențială de rasă sau din cauza geografică. poziția și caracteristicile și relațiile care derivă din aceasta, sau din cauza tuturor acestor lucruri în același timp, sunt considerate a avea un spirit diferit de cel care animă statul politic spaniol și se crede că au aptitudinile de a se guverna pe ei înșiși, mai mult în armonie cu mişcarea socială modernă.178

Nici nu avea încredere în democrația formală la acea vreme:

În primul rând, este important ca cei care simt cu adevărat idealul democratic și au suficientă autoritate să vorbească despre el să spună oamenilor de sus și de jos, nu: să voteze!, ci: să muncească!, și ei sunt primii.

Între timp, afară de mecanismele democratice, avem deja mecanisme goale, moarte, care astăzi servesc doar ca deranj și confuzie, aduse de politicieni sceptici și inconsecvenți! Ne-am săturat deja de parlamentarism, de votul universal, de obligația de juriu și de verbiajul. Toate acestea trebuie puse la raft până le putem umple decent.179

Din acest punct de vedere, foarte sceptic față de ponderea unui liberalism sagastin terminat și a unui republicanism nebun, Maragall a rezumat, aproape zece ani mai târziu, contrastul dintre poziția de reformă radicală propusă de noul conservatorism al lui Maura (în acest caz, de către condeiul lui César Silió), apoi în dialog politic public cu Albert Rusiñol de la Lliga. Conform scrisorii „sintetizate” de la Silió, într-o versiune maragalliană:

Catalonia nu poate fi egoistă. Catalonia trebuie să salveze Spania cu ea. Cei care au acționat în acest fel ar trebui numiți spanioli și nu catalaniști. [...] Acesta este pământul înaintat; aceasta este casta harnică și tenace, cea cufundată în mediul european.

In regula, atunci; castele superioare, cele care prețuiesc inteligența și energia, cele mai calificate pentru acțiune, pentru a crește și a prospera, nu au fost niciodată caste exclusiviste care se mulțumesc cu restaurarea bisericii din satul lor. Asemenea caste au nevoie, pentru că nu se potrivește în ele, în țara în care locuiesc, de mărimea spiritului lor să se răspândească, să se răspândească, să umple totul cu inițiativele

lor, cu speranța și cu credința lor. Catalonia este un vas foarte mic pentru cei mari, pentru nobilul spirit catalan. [...]
La care Rusiñol a răspuns în scrisoarea sa „sintetizată” de poet: „Catalunia vrea să intre cu hotărâre în domeniul politicii pentru a-și face simțită influența, dar pentru a realiza acest lucru a înțeles că mai întâi trebuie să-și afirme personalitatea”.
Evaluarea lui Maragall a aspirat la cuadratura cercului, combinând contrariile cu deplina creativitate ideologică: „Aceasta este vocea catalanismului care vede o mare misiune de îndeplinit, care dorește reflexiv să o îndeplinească, dar care simte nevoia să-și întărească propria individualitate înainte de a o împrăștia. într-o nouă măreţie care poartă pecetea lui. Simte nevoia să fie încă egoist pentru a putea fi mai târziu generos.»180
În fața pulsației „imperialiste”, egoismul și generozitatea au devenit sinonime. Din acest motiv, în același 1902, Maragall considera că: „Pentru ca catalanismul să devină spaniol franc și răscumpărător, ar fi necesar ca politica generală spaniolă să fie orientată în direcția spiritului modern care a informat viața actuală, nu numai în Catalonia. , dar și a altor regiuni progresiste spaniole.»181 Pentru a duce la bun sfârșit această sarcină istorică, Castilia a trebuit să fie pusă deoparte:
Spiritul castilian și-a încheiat misiunea în Spania. Ca urmare a unității statului spaniol, spiritul castilian s-a impus în Spania în întregime prin forța istoriei: a dirijat, a personificat Renașterea: marile sinteze care l-au integrat, absolutismul, imperialismul colonial, spiritul aventuros, cel religios. războaiele, formarea marilor naţionalităţi, întregul mare curent al Renaşterii şi-a găsit cursul firesc în calităţile spiritului castilian; din acest motiv Spania era Castilia si nu Aragon; [...] A venit declinul Renașterii și odată cu acesta și declinul Spaniei castiliane. A venit secolul al XIX-lea și încă războaiele europene și luptele politice pentru ideile Revoluției Franceze, care au făcut ca prestigiul parlamentarismului și al oamenilor săi, prelungească misiunea strălucitoarei și sonorei Castilei din Spania. Dar toate acestea sunt pe moarte, iar Castilla și-a încheiat misiunea.
Noua civilizație este industrială, iar Castilia nu este industrială; spiritul modern este analitic, iar Castilia nu este analitic; progresul material induce cosmopolitismul, iar Castilia, blocată într-un centru al naturii africane, fără vederi la mare, este refractară la cosmopolitismul european; Problemele economice și alte chestiuni sociale, așa cum se prezintă acum, necesită, pentru a nu provoca mari revoluții, o ductilitate, un simț practic care

Castilla nu numai că nu are, dar disprețuiește să aibă; În fine, spiritul individual este neliniştit în doruri misterioase care nu se pot mişca în sufletul castilian, prea sec dogmatic. Castilla și-a încheiat misiunea de regizor și trebuie să-și treacă sceptrul în alte mâini.182
Dimpotrivă, potrivit lui Maragall, Catalonia a întruchipat viitorul autentic al unei Spanie vitale, adaptată la cerințele vieții moderne:

Sentimentul catalan, în agitația sa actuală, nu este altceva decât instinctul pentru această schimbare; a acestei reînnoiri A-l favoriza înseamnă a face o muncă de viață pentru Spania, înseamnă a reconstrui o nouă Spanie pentru noul secol; A lupta cu el, direct sau întortocheat, înseamnă a accelera descompunerea totală a naționalității spaniole și a permite ca recompunerea să aibă loc în sfârșit în afara Spaniei moarte.
Și cum ar trebui favorizată mișcarea catalanistă în sensul noii Spanie? Ei bine, deschiderea tuturor legalității, atât cât are nevoie de expansiune; lăsând această extindere să informeze legalitatea; facilitarea propagandei astfel încât toate impulsurile vii și progresive să fie integrate în ea; contribuind la ea reziduurile de direcție ale vechiului spirit castilian: transformându-l într-o palingenezie națională.185
Câțiva ani mai târziu, Maragall a insistat din nou pe același lucru. Energia particularistă catalană, „egoismul" său, conform observatorilor ostili, a fost de fapt cea mai mare contribuție. Catalonia nu putea domina decât dacă ar fi fost prin exemplul dezvoltării, cu obiceiurile ei capitaliste și industria manufacturieră. Având în vedere felul lor de a fi, gustul lor mulțumit de Ufe și Ict Ufe, pentru spiritul libertar al fiecăruia care își face treaba, catalanii ar da lecții de progres practic, nu de dominație, un mecanism tipic înapoierii agrare:
Am aduce întâmplător pretenția și forța unei hegemonii echivalente cu cea pe care și-a asumat-o Castilia până acum și pe care o considerăm deja inadecvată și periculoasă pentru Spania modernă? Aceasta ar fi o pretenție prea mare: spiritul castilian dominant s-a manifestat de-a lungul istoriei sale, refractar la orice pătrundere sau influență pe care nu o poate transforma într-un element al dominației sale; astfel încât, pentru a realiza acea hegemonie, Catalonia ar trebui să o anihileze pe cea a Castiliei; Și Catalonia nu este pentru asta: nu are o pondere proporțională a populației, nici educație politică, nici cu atât mai puțin vocația sa nu a fost niciodată dominația, așa cum a fost cea a Castiliei, ci fraternitatea și alianța, alcătuirea cu diversitatea popoarelor, o armonia diferitelor libertăţi.
Neputând, deci, să răspundă acelei cereri generale cu soluții particulare care nu au fost suficiente pentru Spania și nici cu o nouă hegemonie prea mare pentru Catalonia, catalanismul a trebuit să se adâncească în miezul său și să întrebe

ce era spaniol în ea, pentru a da Spaniei, dacă nu o hegemonie imediată și practică, un ideal care, servind drept nucleu al tuturor elementelor vieții moderne împrăștiate în întreaga Peninsulă, le face coerente și este axa unei noi politici de fertilizare a naturii peninsulare în prezent şi pentru viitor. Și ceea ce catalanismul a descoperit că este fundamental spaniol în miezul său a fost acel sentiment de varietate în unitate, sensul libertății armonice a organismelor naturale în opoziție cu unificarea lor mecanică și etatistă reprezentată de politica actuală castiliană definitiv eșuată.
Dar cum să reducă Castilla fără să o jignească, fără să-i provoace furia în revendicarea hegemoniei ancestrale? Încă o dată, singurul răspuns posibil a fost „imperialist". Maragall a conceput transformarea iberică a Spaniei, încorporând Portugalia

într-un efort colectiv. În contrast marcat cu rolul pe care poetul îl atribuie Castiliei, Maragall ar putea propune marea fuziune peninsulară fără nicio vină, întrucât orice unire catalană ar fi prin definiție eliberatoare, în loc de opresivă:
A sosit, deci, vremea ca Catalonia să pună în aer peninsular acest ideal care cheamă pentru sine toate libertățile iberice grupate după modalitățile în care s-au manifestat sau se manifestă în mod firesc, din sentimentul deosebit de timid dar profund al rasa galiciilor, de la fuensismul basc redus, dar viu, de la regionalismul vag al populatiilor care s-ar multumi acum cu o descentralizare administrativa mai mult sau mai putin extinsa, la autonomismul catalan hotarat; și că poate conține, de asemenea, despărțirea desăvârșită, dar nu de durată, portugheză și chiar și scăpări de viitor în Africa sau oriunde.
Iar acest ideal nu poate fi decât idealul federal, neînchis în doctrinarul abstract al pactului și al unei forme exterioare de guvernare, ci deschis unui nou sens în care, tocmai prin recunoașterea faptului, realizează ca soiurile naturale să fie integrate. spontan în acea unitate fertilă care este și fundalul natural al tuturor; că văzând în fiecare organism o federație de celule lasă liber impulsul atomului social, individului, de a realiza unirea întregii rase umane într-o singură fraternitate a iubirii; care îşi deschide în sfârşit cel mai frumos orizont către viitorul uman.185
Astfel, Maragall a adunat atât o tradiție literară catalană în creștere, cât și pretenția, intrinsecă catalanismului, de a întruchipa — îmbunătățită și extinsă, cu tot ce este necesar — voința populară catalană înlocuită din secolul al XIX-lea a democraților, libertarienilor primitivi și federaliștilor. 186 Maragall a făcut tot posibilul pentru a convinge principalele figuri ale intelectualității spaniole de viabilitatea ideilor sale. Strigătul lui a devenit celebru când

triumful Solidarității, potrivit căreia catalanii erau mai „spanioli” decât cei care pretindeau constant că sunt așa.18 Cu câteva luni înainte de a muri, Maragall i-a răspuns lui Miguel de Unamuno, un lusofil ca el, la care” a spus el. şi a menţinut recent de-a face cu imperialismul catalan». După poetul muribund: «El a spus și a susținut că noi, catalanii, ar trebui să facem un efort pentru a cataliza Spania și că ar trebui să o facem în spaniolă; că acest efort, simultan cu cel al fiecărei regiuni pentru spiritul ei în ansamblu, ar avea ca rezultat adevărata națiune spaniolă.» A fost o lungă remorcheră prin corespondență cu încăpăţânatul basc din Salamanca. Maragall nu a fost de acord: «Ei bine, eu cred că asta nu poate fi: că personalitatea catalană nu este suficient de puternică pentru o asemenea încercare; şi că luarea lui pe acel drum ar fi ruina noastră finală, fără niciun beneficiu pentru naţiunea spaniolă.»188
Dar, în 1909, într-un „dialog tragic” cu un interlocutor portughez nu foarte convins, Maragall a fost încurajat: „Există o patrie comună — am continuat să exalt —, o Spanie mare de făcut. Nu marea Spanie a trecutului, lucrul acesta mort în numele căruia vor să ne tăgăduie libertatea actuală și vie, ci marea Spanie a viitorului, deja latentă în prezentul însuși, imanentă în natura peninsulară. Și ești și în acea Spanie.”189 Într-un articol

nepublicat pe care Maragall l-a trimis lui Ortega y Gasset în iunie 1910, poetul a insistat asupra salvarii iberismului său:
Problema catalană este problema iberică și atâta timp cât relația dintre Spania castiliană și Catalonia nu este tratată în paralel, cu relația dintre Spania castiliană și Portugalia, nu cred că se poate spune nimic de fundament. De ce nu s-a făcut deja așa? Datorită iluziei că problema Portugaliei este deja definitiv rezolvată. Și nu este. Separarea a fost o soluție la fel de puțină pentru acea parte ca și absorbția pentru aceasta. Integritatea spirituală iberică suferă în egală măsură de ambele și, atâta timp cât unitatea peninsulară nu este constituită în conformitate cu natura Peninsulei, nu va exista decât mizerie națională pentru Lusitania, convulsii sau prosternare ulterioară pentru Catalonia și eforturi zadarnice asupra parte a statului spaniol pentru a fi ceva în lume.[190]
În fața pesimismului său geopolitic și a disprețului său față de opera goală de liberalizare formalistă a lui Sagasta și a bărbaților Glorioasei Revoluții din 1868, Maragall și-a afirmat poziția de optimism instituțional emoțional în 1907. Entuziast de „răscoala” civică a Solidarității Catalane, și-a exprimat vibrația evidentă într-un articol imediat celebru:
Solidaritate! Acest cuvânt inventat, Dumnezeu știe cum, și târât ulterior prin ziare și folosit greșit de cei care nu l-au știut sau nu au vrut să-l înțeleagă, a căpătat acum adevăratul său sens punându-l în contact cu oamenii care purtau secretul în sufletele lor. Și când un cuvânt devine adevărat

În sensul popular, atunci când devine viu, atunci este atunci când funcționează puterea creatoare a verbului, fiat divin și nu există nicio putere umană care să-l oprească. [...] Solidaritatea este pământul, auzi? Este pământul care se ridică în oamenii săi. Nu ai auzit niciodată acea zicală: „Dacă s-ar întâmpla așa ceva, chiar și pietrele s-ar ridica”? Ei bine acum suntem asta: că pietrele se ridică; că fiecare om este o bucată de pământ natal cu o față și ochi și un spirit și un braț; iar pământul nu este carlist, nici republican, nici monarhic, ci mai degrabă este el însuși, care țipă, care vrea ca propriul său spirit să se guverneze; și o strigă în toți copiii săi, republicani, monarhiști, revoluționari, conservatori, țărani, cetățeni, albi și negri, bogați și săraci. Și cât durează strigătul pământului, nu există săraci, nici bogați, nici orașe, nici țărani, nici partide, nici altceva mai presus decât o mare dorință de a-l tăce și de a-l satisface, căci numai atunci când este. în pace va fi fiecare republican, carlist, țăran, alb sau negru, sărac sau bogat, într-un mod mai bun decât înainte; în singurul mod în care un om poate fi mai degrabă ceea ce este: adică în conformitate cu natura pe care i-a dat-o însuși pământul.[191]
Această poziție a lui ar putea fi în deplină armonie cu alte voci spaniole, care au salutat victoria Sohdarității ca pe ceva propriu, datorită implicațiilor ei civice; cel mai elocvent ar fi Unamuno, care, în ciuda plusurilor și minusurilor sale cu catalanismul, ar putea sărbători victoria: «Cel mai mare, cel mai nobil, cel mai civilizator lucru pe care îl are marea mișcare a așa-zisei Solidaritate Catalană, este că are. a fost orașul,

Barcelona, devenind conștiința călăuzitoare a întregii Catalonie. A fost civilizația Cataloniei, luând cuvântul civilizație în sensul său strict, în sensul de a face un oraș civil, cetățean, înzestrat cu spiritul orașului.»192 Pentru gânditorul basc, îndrăgostit de pământul castilian, totul era o reflectare a problemei, cu care era implicat, a „crizei patriotismului”. Orice efort ar fi bine, orice impuls civic mai adăuga o cărămidă clădirii comune: «[...] Am iluzia că a contribuit la ridicarea nu puține spirite, mai ales în Catalonia și în țara mea bascilor [sic] , și să-i aducă și mai mult la patriotismul spaniol. Și la singurul patriotism cu adevărat rodnic, care constă în străduința de a face patria mare, bogată, variată, complexă.» Unamuno a adăugat:

Iar complexitatea patriei, condiție de neevitat pentru dezvoltarea ei armonioasă, presupune varietatea intimă, diferențierea părților sale componente și acțiunea reciprocă a acestor părți, una pe alta, în cadrul integrității totale. Fiecare regiune, fiecare castă a celor care alcătuiesc Spania, trebuie să caute să acuze, să coroboreze și să-și stabilească propria personalitate, iar cea mai bună modalitate de a o acuza, de a o corobora și de a o stabili, singura eficientă, constă - nu mă voi plictisi niciodată să o repet. - să încerce să o aplice în alte regiuni sau caste. Nimeni nu devine personalitate prin acțiune internă, ci prin acțiune exterioară.

Și-a completat argumentul:

Este bine să cunoști și să studiezi cu dragoste toate tradițiile; ci să profităm de ele în forja tradiției eterne, care se face, se desface și se reface zilnic, care este în perpetuu proces, care trăiește cu noi, dacă trăim. A face tradiție înseamnă a face patrie

Pentru a constitui tradiția comună spaniolă, tradițiile tuturor popoarelor care alcătuiesc patria trebuie să se unească. În acest mare creuzet se vor combina și se vor neutraliza reciproc, predominând în fiecare privință ceea ce ar trebui să predomine forța lor vitală și acolo ne vor da idealul Spaniei?01

Dar, pentru Maragall, concluzia logică a exaltării sale pline de speranță a fost în sentimentul integrator de a se potrivi cu ceva mai mare:

Acum vom fi primii care o strigă tuturor celor care se apropie de noi: așa că vom cere parola. Nu ca înainte, când mulți au vrut să strige ca pe un inri, pentru că Spania a vrut să le spună. Acum putem învăța ceea ce strigăm; pentru că „Trăiască Spania” nu mai este un strigăt tragic, nu mai este un ecou al vidului, nu mai este simbolul politicilor dezastruoase; Mai degrabă, „viva España” noastră înseamnă că Spania trăiește – înțelegi? – că popoarele se ridică și se mișcă, că vorbesc, că acționează de la sine, că se guvernează și se guvernează; iar Spania nu mai este un loc obișnuit al patriotismului care ascunde tot felul de slăbiciuni și concupiscențe, ci Spania este cea care se mișcă și se ridică și vorbește și ține față celor care până acum au trăit moartea ei aparentă.

Așa că acum știm să strigăm „Trăiască Spania”; Nu mai avem nevoie să ne învețe cineva, dar deja îl putem învăța, deja sunt cei care învață să strige ca noi; acum la Valencia, acum în Aragon, acum

în Vasconia, acum în Andaluzia, se ridică voci ca răspuns la ale noastre. Și în curând vom fi mai mulți dintre noi care vom ști să strigă așa, decât cei care au vrut să ne facă să strigăm invers; iar când vom fi cei mai mulți, iar cei care nu au reușit să o învețe în felul nostru sunt cei mai puțini, atunci ei vor fi separatiștii. Și noi vom fi cei care, provocând, vom spune: Trăiască Spania!, domnule ministru, să vedem dacă știți să spuneți? Trăiască Spania!, Domnul cel mai important; Trăiască Spania!Voi din partide, soldați în rânduri; și ¡Viva España!, generali.
Și să nu credeți că este împotriva nimănui, ci împotriva celor care vor să meargă împotriva lor. Pentru că în acest „Viva España” este loc pentru toți cei care apreciază Spania în spirit și în adevăr. Singurii care nu se potrivesc sunt cei care nu se potrivesc, dușmanii adevăratei Spanie.
Spanioli? Da! Mai mult decât tine! Trăiască Spania! [...][194]

Astfel, pentru Maragall, a devenit o versiune laică, chiar materialistă, a oeko-mene sau a comunității de credincioși; Odată cu schimbarea pertinentă de credință, în fața veștilor bune catalaniste, fiecare putea să trăiască bine în piele, respectându-și vecinii, menținând structurile politice care le preocupau, uniți de un sentiment de credință comună care a trezit energie și a modernizat Iberia. . Pays réel a depășit legislația actuală și a devenit adevărată.[195]
Exemplul său a rămas ca un precedent intelectual –recunoscut ca un demn interlocutor de inteligența madrilenă sau de așa-zișii „noventayochistas”– pentru ambiția de proeminență a catalanismului, teoretizată (prin metaforă) de Prat și realizată de Cambó. În cuvintele, publicate în La Ven de Catalunya în 1906, de Josep Pijoan, care l-a admirat întotdeauna atât de mult pe Maragall:
[...] Energiile populare ale Cataloniei sunt singurele care sunt cu adevărat vii care rămân în Spania.
Astăzi spiritele catalane nu se mai îndoiesc. În mijlocul atâtor pericole și atâtor insulte, se simt invadați de o milă imensă, a intrat o ambiție vagă și romantică de a dori să salveze toată Spania.
Din Catalonia se vede întinderea Peninsulei imensă, iar inima nu reușește să se gândească la atâtea deșerturi de străbătut, atâtea râuri, atâtea munți, atâtea sate adormite, atâtea persecuții în viitor.
Dar vine un nou afront, vine o nouă accidentare, iar apoi Catalonia, în loc să se răzvrătească, revine să viseze ca o amantă în Spania ei, în noua Spanie, în Spania care își va datora libertatea Cataloniei.1''6
În ciuda tuturor și în ciuda entuziasmului aparent încrucișat, din perspectiva hispanicilor nu era clar dacă catalanismul putea duce la îndeplinire marea sarcină pe care și-o încredințase. În privat, în timp ce îl încuraja pe Maragall să-i cheme pe catalani să se străduiască să „catalanizeze Spania” în spaniolă, Unamuno i-a scris lui Azorín în mai 1907, după alegerile care au dus la succesul Solidarității, pentru a dezlănțui simultan dezgustul pe care spaniolismul și neîncrederea lui. a puterii catalanismului i-a provocat: «Merităm să pierdem Catalonia. Presa aceea murdară

din Madrid face aceeași treabă ca și cu Cuba. El nu știe. [...] Nu cred, însă, în solidaritatea catalană. Catalanului îi lipsește agresivitatea și are multă senzualitate. Nu este imperialist. Nu intenționează să cucerească Spania. Îi place oprirea. În Parlament vor fi dezamăgiţi.»197

Dorința „intervenționistă” organizată

Prat de la Riba a știut să dea un cadru de acțiune politică tuturor speculațiilor variate și instabile care se făceau la Barcelona în grupuri catalane, întruniri naționale.

tatas si cercuri regionaliste. Acești penii au putut continua cu nuanțele lor, adecvate contextului catalan, în timp ce Liga a rezumat „imperiul ideii imperiale”, demn de redundanță, cu un „intervenționism” catalan îndreptat spre exterior, pentru a dezbate mai bine virtuțile respective ale politica interioară a Austro-Ungariei, Germaniei sau Marii Britanii și aplicarea ei ipotetică în Spania.

Problema a fost rezumată cu pricepere în anul „dezastrului” de către Miquel deis Sants Oliver i Tolrà (1864-1920), un lucid publicist Mallorca cu domiciliul în Barcelona și un intelectual respectat în restul Spaniei, tocmai datorită evaluării sale asupra impactul cultural al „crizei” anilor 1990.128 În același timp, Ohver a avut sensibilitatea deosebită pe care i-a dat-o protagonismul său cultural catalan, fiind coloana vertebrală a Renașterii din Mallorca.11} Transferul majorcanilor la Barcelona a fost important, ca centru al exploziei culturale în catalană, deși această migrație sau „tuga de cerebros” de la insulă la Barcelona a acoperit o legătură culturală foarte adesea problematică.21)11 Printre altele, capitala catalană a fost pasul firesc pentru promovarea peninsulară. pentru jurnaliştii din insulă, fie că au fost sau nu „catalanizatori”.2111 Multiplele contradicţii şi personalităţi arată cât de uşor este să cedezi tentaţiei de a reinterpreta numeroasele preocupări anticentraliste ale mediului insular într-o cheie naţionalistă omogenă. 2'12 Ohver a fost un observator privilegiat, „un om de graniță” între catalanism și coordonatele cele mai comune ale politicii spaniole. Potrivit lui Oliver, când se ocupă de chestiunea regională în 1899:

Spuneam că aspiraţiile regionalismului pot fi reduse la două ordine: structura generală a Statului şi organizarea vieţii locale. Să vorbim pe scurt despre primul. Rezumând ceea ce am spus avem: că Spania în constituția sa internă este un grup de națiuni antice al căror relief natural se remarcă sub uniformitatea la care sunt supuse; că populația sa, având un element de unitate și interese comune, nu este, totuși, omogenă; că limbile, obiceiurile și aptitudinile diverse, observabile în grupurile castiliană, bască, catalană etc., sunt un semn al acestei diferențieri etnice; că există o tradiție a unui regim special (întrerupt în secolul nostru) pentru fiecare dintre ei și că aceasta este forma istorică a Statului și principiul unirii stabilite de către Regii Catolici; că uniformitatea, și centralizarea în consecință, au fost impuse prin muncă violentă și în virtutea dominației absolute a Bourbonilor, fără a veni pregătită de o fuziune paralelă și efectivă a nucleelor exprimate; și că în dezvoltarea practică a acelei uniformități,

în loc de a tinde către formarea unei noi naționalități, suma și rezumatul celor vechi, s-a părut că era vorba de încorporari succesive în Castilia și de o simplă extindere a acesteia. domeniu.
Constituția externă, oficială, a Monarhiei Spaniole este de tip unitar, omogen, centralizat și de asimilare completă doar unuia dintre elemente.

componente. Constituția sa internă, tradițională și eficientă este marcant organică și compusă. Aceasta este adevărata origine a întrebării. Legile nu sunt suficiente pentru a modifica o țară a ratione; când există un principiu de opoziție profundă între structura naturală și forma convențională, apare conflictul. Este o dificultate de adaptare și nu bărbații, ci faptele în sine, sunt responsabili pentru rezolvarea acesteia. Regionalismul, în toate formele sale, nu este altceva decât protestul inconștient și spontan al corpului împotriva îmbrăcămintei. Acest corp are brațe, dar rochia nu o permite; totul merge strâns și confuz în corset.
Ca predecesori, a apărut, pe de o parte, tradiționalismul carlist și, pe de altă parte, federalismul republican. Acceptând elementul pe care îl contribuie ambele școli, credem că este inutil să subliniem diferențele. Cele care se solicită nu sunt privilegii, adică privilegii grațioase și, prin urmare, revocabile; Statul federativ nu se naște dintr-un pact sau dintr-o convenție, egal și contrar convenției uniformitare.
La problema contribuțiilor sau proiectelor trecute, Ohver (cu sprijinul lecturii de la Almirall) explică câteva soluții: „Soluțiile indicate pentru un stat compozit sunt diverse, în funcție de originea uniunii părților. Să le indicăm pe principalele: simpla Unire reală, păstrând două popoare unite perpetuu sub același sceptru dar cu guverne și legi diferite (Suedia-Norvegia, Austro-Ungaria); Confederația statelor [sic], constituită de comun acord; și statul federal, din care Germania și Elveția ne oferă exemplul.” Și-a imaginat și o opțiune politică de un nou tip, capabilă să realizeze această reproiectare: «Fără a prejudicia menținerea integrității conținutului său, lucrați zi de zi la această lucrare de lentă adaptare; formează o falangă gata să o realizeze fără a pierde o ocazie, oricât de inutilă ar părea; o falangă la care se pot alătura toți bărbații bine intenționați, în ciuda originilor lor diferite.”203
Forța politică inovatoare ar fi într-adevăr Liga Regionalistă, înființată în 1901. Un partid care a mobilizat opinia, capabil să folosească calculat propaganda, purtător de cuvânt al unei oferte ideologice transversale imaginată ca opțiune ideologică, dar până atunci de neconceput în practică, apariția sa a provocat surpriză și ostilitate în mediul politic obișnuit, prin spargerea alegerilor legislative, mai întâi, și a alegerilor municipale de la Barcelona, mai târziu, cu un impact până atunci neobișnuit.204 Spre iritația participanților la o politică „între domni”, foarte ritualizată, noul catalanism politic intentiona sa fie diferit, nici de dreapta, nici de stanga, deasupra partizaniilor obisnuite, dar in acelasi timp, un reformism activ, al politicienilor profesionisti.205 Perdantii, ca si Aldavert, nu au

ezitat sa denunte trădare dureroasă pe care credeau că au suferit: «Avem duşmanul la Madrid. Este adevărat, deși nu trebuie să fii un Seneca pentru a fi sigur. Dar să mergi împotriva inamicului primul lucru

Ceea ce trebuie să ne uităm este că partenerul nu își întoarce fața în cel mai bun moment al luptei. Este primul lucru pe care îl fac cei care sunt în război.”2116 Cauza mai profundă, potrivit comentatorului, a fost pur și simplu că „catalanismul a crescut prea mult de câțiva ani încoace”, în sensul că cuprindea un personal interesat, fără idealism: „De la înfrângerea colonială, catalanismul a păscut dezamăgirea și mânia: dezamăgirea în forța a ceea ce unii supun tributurilor; din furia de a vedea pierdute pentru totdeauna pieţele industriei noastre şi ale agriculturii noastre.»2"7
Cu o prezență aproape exclusivă la Barcelona (atât în provincie, cât și în capitală), Lliga a reușit să-și impună însă reprezentativitatea catalană, după cum a exprimat cu mândrie organul său de ziar, La Veu de Catalunya. Diviziunea din stânga regionalismului din 1904, când Francese Cambó, șeful minorității lligare din Consiliul Local, l-a salutat pe regele Alfonso al XIII-lea în catalană, în ciuda unui acord intern de boicotare a actului, a plasat în mod clar El vine la dreapta spectrul politic de la Barcelona. Cu toate acestea, regionaliștii au refuzat să le accepte categorizarea și au construit o punte politică între stânga și dreapta, o Solidaritate Catalană (formulă ideală a republicanismului francez la acea vreme) care a revoluționat înalta politică de stat. Doar reacția sa dură la răscoala populară confuză din vara fierbinte a lui 1909 (și, în general, ostilitatea față de apariția crescândă a muncitorului, foarte indisciplinat din punct de vedere civic) a ajuns să stabilească Liga Regionalistă clar de dreapta pe scena politică spaniolă, la fel cum s-a întâmplat cu impulsul reformator întruchipat în Maura și conducerea sa a conservatorismului.2”8 A avut întotdeauna o ostilitate deosebită față de liberalismul dinastic de tip Moret, dar s-a înțeles minunat cu Canalejas când a preluat frâiele în 1910 și , dupa moartea sa in 1912, a mentinut canale bune de comunicare cu Romanones. Buna sa intelegere permanenta cu maurismo nu l-a impiedicat sa intretina relatii groaznice cu "conservatorii" precum Juan de la Cierva. Dar chiar si asa, nu era clar: era o „nouă dreaptă”, plină de pulsații pentru schimbare, oricât de mult nu ar fi fost de acord cu ortodoxia stângii contemporane, a republicanilor și a muncitorilor.
La rândul său, cu cel puțin doi ani înainte ca Prat să-și formuleze teza „imperialistă” în Lu nacionalitat catalana, Oliver a insistat, fără succes aparent, asupra necesității de a transforma lupta pentru particularism într-o luptă pentru hegemonie. Acesta a fost mesajul jurnalismului său, al trecerii sale din Diario de Barcelona la La Vanguardia, al apartenenței sale mauriste, al predicării sale culese în cartea sa Entre dos Espadas (1906).209 Într-un articol foarte comentat despre „Problema catalană”. ? Particularism sau hegemonie?», a subliniat Oliver ambiţia peninsulară latentă în catalanism:
Este adevărat că aici se simte sau se crede că se simte mare patriotism, o mare afecțiune pentru tot ce este al nostru; dar nu

se simte cu acea forță irezistibilă de universalizare care împinge alte popoare să-și răspândească propria esență în întreaga lume și să dea propria lor structură tot ceea ce le înconjoară. Pentru o astfel de funcție ni se dă

ceva: să fim îndrăgostiți de idealul nostru de civilizație, să-l deținem și să-l „trăim” în consecință. Încă o dată suntem nevoiți să admirăm istoria Castiliei. Pentru ca o idee să reușească, nu este suficient să o menții imobilă și fermă; este necesar să o scoatem și să o impunem. Nu este posibil să te mulțumești pe vecie cu un ideal intens, retras și familiar; este necesar să-l facem dinamic, difuziv și cuceritor. Popoarele care, moral, trăiesc doar în defensivă ajung să fie cucerite.
Cea mai bună apărare constă în extinderea, invadarea, pătrunderea, fertilizarea, în a face să se simtă mereu și în orice moment o superioritate activă și militantă. Așa a făcut Castilla când a sosit plinătatea vremurilor sale. Marea politică a Cataloniei trebuie să constea, în principal, în a deveni mare într-un mod integral: mare pentru spirit, mare pentru bogăție, mare pentru generozitate, până când strălucirea culturii sale se impune cu atâta forță de atracție încât centrul dinamic al Popoarele spaniole, convinse, încet, încet cad spre aici, și să fie ceilalți care se predau greutății inexorabile a ceea ce este necesar... Să adoptăm, deci, atitudini care nu pot împiedica sau face imposibilă această lucrare de mântuire comună; să lăsăm deoparte acrimonia și mânia și să ne convingem cu hotărâre că suntem deja obligați să dăm o demonstrație continuă a semnului distinctiv al celor puternici: bunăvoința umană.
Spuneam același lucru, acum vreo doi ani, la o conferință. | ..]
Dar, în același timp, Oliver — pe lângă faptul că a pretins pentru sine originea invenției — a dat înapoi din poziția de arătare arogantă a superiorității catalane pe care alți mai imprudenți, precum Pompeyo Gener, o susținuseră deja. Promisiunea catalană a fost nimic mai mult și nimic mai puțin decât progres, deja prezent într-o zonă a Spaniei agrare și înapoiate:
O vanitate periculoasă trebuie oprită. Nu presupunem că Catalonia și celelalte regiuni la care ne referim au atins cele mai înalte culmi ale civilizației. Nimic, în adâncul sufletului, nu este mai puțin catalan, mai puțin tipic pentru vechea austeritate serioasă decât șovinismul regional, mai ales când, opunându-l celuilalt, spaniolității marșului de la Cádiz, se cade în aceeași rătăcire pe căi diferite. Dar se poate afirma că Catalonia, încă de la prosternarea sa jalnică din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, a urmat o linie ascendentă, în ciuda tuturor eșecurilor, a tuturor revoltelor, a tuturor dezavantajelor cu care s-a luptat, dintre care multe, precum cel civil. război, alte porțiuni extinse ale teritoriului spaniol au fost eliberate. Adică: că aici nu a existat un asemenea declin, ci progres și nu numai că distanța pierdută a fost recuperată, dar avansul a fost notoriu până când a fost în fruntea Spaniei în multe aspecte ale civilizației.210

7. „Intervenționismul” ca superioritate catalană

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, mulți autori moderniști ridicaseră superioritatea unei Barcelone industriale, efervescente și rebele, în comparație cu mediul „acelui Madrid

tibetan” (în cuvintele lui Agustí Calvet, viitorul jurnalist Gaziel) .1 Nimic nu surprinde, În consecință, că panaceul catalan ca remediu „modernizant” pentru bolile Spaniei a fost un clișeu la sfârșitul secolului, care, logic, avea mult mai multă predicție la Barcelona decât la Madrid sau alte centre spaniole mai mici. .2 Nici Este surprinzător, având în vedere comunicarea spirituală slabă obișnuită dintre cele două capitale, că temerile spaniole au apărut curând, nu doar din cauza îndrăzneală, ci, și mai rău, din cauza securității catalane.

Catalaniștii, deși formal regionaliști, au cerut un program naționalist „complet” pentru clientela lor și, prin urmare, puteau juca o politică atât anti-spaniolă, cât și spaniolă, după convenție. Fiind în esență un partid urban, catalanismul Lliga a menținut totuși un discurs paradoxal antiurban, în apărarea valorilor rurale și împotriva corupției urbane, reușind să rămână în același timp un purtător de cuvânt al modernizării și industrializării regiunii sale. și, prin extensie, a întregii Spanie, atâta timp cât a fost sub conducerea sa. Impulsul și puterea catalanismului au stat în creșterea Barcelonei, o putere economică care a fost în centrul unei dinamici regionale de industrializare timpurie.3 Începând cu 1860, Barcelona și Madrid s-au angajat într-o cursă de creștere pentru primatul urban. atrăgând Ciudad Condal la fel de mulți imigranți cât capitala statului. Rivalitatea a fost apoi fixată.4

În ciuda faptului că era „capitala economică” a Spaniei, Barcelona avea aceleași puteri politice ca și celelalte centre provinciale care, la începutul secolului al XX-lea, aveau doar o douăzecime din dimensiunea sa. Această frustrare structurală a transformat Barcelona în „anticentrul” natural al întregii vieți spaniole, în jurul căruia gravitau toate formele de protest și dezgust față de ordinea existentă. În consecință, a fost generată multă reînnoire intelectuală, analiză socială și gândire utopică, toate, într-un fel sau altul, centrate pe propunerea că Barcelona, mai degrabă decât Madrid, ar trebui să fie centrul interesului „național”. Amenințarea de bază era că, dacă capitala catalană s-ar arăta suficient de frustrată de falsitatea inerentă țesăturii Spaniei și nu ar putea să o schimbe, orașul și regiunea sa ar urma pur și simplu drumul lor. Prin urmare, în timp ce doar câțiva au apărat activ cunoașterea

Ratismul, implicația secesiunii a fost omniprezentă în discursul catalan și a reprezentat o întâlnire ideologică complexă pentru poziții în alte aspecte inamice.

Astfel, catalanismul, deși condus de realitatea imigrației și de ponderea creșterii Barcelonei, s-a temut mereu să nu fie copleșit de străini, care ar putea rupe delicatele aranjamente interne de promovare socială locală din mediul rural catalan până în capitală, care erau inima atracției naționaliste. Punctul de conflict, fricțiunea cu interesul spaniol, a fost în configurația serviciilor publice, o piață specifică a muncii care avea nevoie clar de extindere pe măsură ce Barcelona dobândește o dimensiune metropolitană. Cererea în creștere pentru servicii mai bune a fost o sabie cu două tăișuri, deoarece furnizarea acelorași servicii a însemnat ascensiunea socială pentru mulți imigranți din mediul rural la oraș, de oriunde ar fi venit. În același

timp, Prat (ca și Cambó) era fiul de țărani bogați, cu oarecare aer de noblețe sau γoo-manrp în stil catalan, dar țărani până la urmă. Din același motiv, Prat a fost nevoit să apere promovarea socială și aceasta l-a determinat inevitabil să caute controlul unor instituții locale specifice, cu capacitate de a acționa asupra mediului social. În împrejurarea Barcelonei, ca centru economic al Spaniei, lipsită, însă, de o dimensiune administrativă precum Madrid, modelul ideal s-a stabilit în societatea privată și asociaționismul societății civile, în locul tiparului statal, provenind logic de la rectorul de bază. a birocrației: astfel, s-au propus două modele contrastante de profesionalizare, cu tot ceea ce presupunea aceasta.3 Ca o consecință directă, această focalizare dinamică a fost contestată de toți actorii sociali și corporativi (catalaniști, spanioli, muncitori, militariști) cu capacitate de proiecţie. spre viitor în capitala catalană.

Cel puțin teoretic, granița stabilită de naționalismul catalan (utilizarea limbii) era potențial la fel de incluzivă, pe atât de exclusivistă, atâta timp cât o priveam pe teren.6 După cum, ani mai târziu, ar spune filologul Amado Alonso cu un anumit ton paternalist: „Cu siguranță, zelul regional nu intenționează să acorde galicei, catalani sau bascilor statutul de instrument național [hispanic] și nici nu aspiră ca într-o zi să fie așa într-o luptă cu castiliană pentru hegemonie” .7 Dar, atunci, ce fel de „instrument național” a fost catalanul, susținut de o mișcare largă bazată pe cererea de „independență lingvistică”? Afirmația catalană a limbajului vernacular ar fi doar „motto-ul indispensabil al identității singulare a unei comunități”?8 Și, cu atât mai grav, dacă nu era o simplă încăpățânare diferențiatoare, la ce „hegemonie” aspira? Argumentele catalaniste au arătat o capacitate insidioasă de a fi scoase din context. După cum a observat Práxedes Mateo Sagasta, întruchiparea indiscutabilă a liberalismului spaniol din secolul al XIX-lea, originar foarte semnificativ dintr-un oraș mai mic, a observat în Cameră în timpul unei dezbateri din 1901: „Regionalismul este absorbția vieții mai multor provincii de către una singură mai privilegiată. .” 9 Ocolind concepte precum «hege

„monía” fără nicio precizie, însoțită de afirmații despre superioritatea „evidentă” inerentă a catalanilor în fața „degenerației” hispanice care i-a înconjurat și i-a întârziat, era o distracție explozivă, ca să spunem direct. Riscul a fost mai mare în măsura în care spaniolismul a preluat un corp social, cu care mulți puteau înțelege simpla afirmare a disparității lingvistice ca pe o amenințare (un „separatism lingvistic”) la adresa unității colective privită din logica istorică cumulativă a statului10.

Superioritatea catalană teoretizată: rasismul nerușinat al lui Peins Gener

De fapt, cele mai puternice formulări despre primatul natural al Cataloniei și avansul său modernizator au fost anterioare aceluiași „dezastru” din 1898 și au luat forme ideologice surprinzătoare. Era posibilă, de exemplu, o lectură rasistă a lui

Alnlirall Lo catalanismo și, de fapt, acesta a fost unul dintre cele mai controversate aspecte ale lucrării.
Împotriva unor astfel de afirmații mai mult sau mai puțin almiralliene, Núñez de Arce s-a ridicat ca un liberal indignat și, cel puțin în acest domeniu, Mañé i Flaquer a fost dispus să fie de acord cu el: «Înainte de tine, i-am spus lui Almirall că este un absurd să împartă Spaniolii în două rase, introducând în mod arbitrar în fiecare dintre ele grupuri care sunt total diferite în principalele trăsături ale fizionomiei lor.” Și a adăugat, într-o manifestare evidentă de bun simț: «Poporul castilian și poporul catalan sunt rase diferite? Este greu de răspuns la această întrebare, pentru că strict vorbind astăzi nu există rase: există doar entități etnice, mai mult sau mai puțin asemănătoare, în funcție de elementul care predomină în componența lor.» Dar apoi, Mañé însuși nu a putut rezista tentației și a reflectat asupra componentelor celtice și iberice respective ale uneia și celeilalte, precum și asupra influenței solului și climei asupra comportamentului ereditar.
Cu alte cuvinte, în a doua jumătate a anilor 1980, rasismul era o adevărată noutate științifică, discutabilă, dar care părea să ofere indicii materialiste inovatoare pentru o explicație socială, motiv pentru care Mañé a ezitat. Au existat, deci, ceva dezbateri în anii următori. În 1887, Torras i Bages a rezistat cererii lui Collell de a respinge tezele lui Almirall din La Ven de Montserrat, dar a consemnat că considera contradictorie deja faimoasa caracterizare negativă a castilianilor a lui Almirall.12
Un tânăr Frédéric Rahola i Trémols (jurisconsult și economist născut în 1858). în Cadaqués) a discutat despre „caracterul castilian și caracterul catalan” în Spania regională în 1888. Istoricul Pella i Forgas sa alăturat în anul următor cu o scurtă notă despre „Etnologia catalană” în Boletín de la Institución Libre de Educație și, în 1896, Glasear. iar Norbert a prezentat jocilor un renumit Studiu despre caracterul poblé caíala

Florais din Barcelona. Pe scurt, s-a spus destul pentru ca un istoric și sociolog (în cadrul criteriilor laxe ale vremii) faimei lui Rafael Altamira să culeagă astfel de contribuții ca surse mai mult sau mai puțin bine întemeiate în Psicología del pueblo español din 1902.13 Dar au existat, în plus, alte nuanțe. Încă din 1891, un purtător de cuvânt din Barcelona al incipientului antisemitism fundamentalist nu a ezitat să-l acuze pe Mañé însuși de călcezie rasială, subliniind „relațiile de prietenie – cel puțin din timpuri nu foarte vechi – dintre evrei și Diario de Barcelona”. bazându-se pe ziarul republican La Publicidad ca sursă.14 Tema rasistă era, așadar, promițătoare, cel puțin în ceea ce privește zgomotul imediat.
Dar un profet deosebit al „catalanizării” Spaniei a fost cel care și-a făcut reputația cu cântecul rasial: pitorescul Pompeyo Gener y Babot (1848-1920), foarte apreciat ca un eseist îndrăzneț la începutul secolului, cu o reputație. apoi pentru domeniul spaniol și în curând hispano-american, deși astăzi este complet uitat. Acest bărbat din Barcelona – binecunoscut în mediul boem catalan sub porecla Peius, o versiune neoromană și catalană a poreclei sale Peyó (prescurtarea de la Pompei sau Pompeiu) – a suferit exaltarea federală în mandatul revoluționar de șase ani, o

experiență de la despre care a tras o lecție profundă. După cum și-a amintit câteva decenii mai târziu:
În Catalonia, [...], toate mișcările au fost descentralizate, autonomiste. Iar mișcarea revoluționară din septembrie nu putea lipsi acea lege. Astfel, prima manifestație republicană deja în anul 68 a fost, la Barcelona, federalistă. Republica nu putea fi înțeleasă în alt fel. Pe tot parcursul Revoluției, Catalonia a fost cea care a susținut acest ideal al Republicii. Celelalte orașe din Spania au fost federate ocazional. Numai în Catalonia existau federali pe deplin conștienți. Astfel, catalanii au fost surprinși să vadă că Comisiile Congresului, odată proclamată Republica federală, au discutat despre bazele federației, fără să știe cum să o constituie, și au propus ca o Comisie să o studieze în Statele Unite și alta în Elveția. Unii credeau că federația ar putea fi înființată prin transformarea actualelor provincii artificiale în cantoane. Alții doreau federația atomică a tuturor municipiilor. Alții au propus-o pe cea a regatelor antice. Cred că nu a fost nimeni care a propus-o după rasă și tipar geografic, așa cum era firesc și logic.1
Mai târziu, Gener a fost la începutul proiectului Almirallian, dar s-a simțit dezamăgit de împărțirea dintre adepții Centrului Català și cei care se despărțiseră de Lliga de Catalunya. El a considerat că istoricul Partid Federalist a fost depășit de contribuția autonomistă a lui Almirall. În același timp, nu a fost deloc atras de ceea ce el numea „catalaniștii istorici” din jurul La Renaixensa, care doreau să „restaureze Catalonia antică, a conților de Barcelona și a regilor de Aragon, mai mult sau mai puțin adaptată la cerințele moderne. . "Nestiind; necunoscand

științific față de ceea ce se supune superioritatea catalană - a susținut Gener -, cercul La Renaixensa simte spusa superioritate »; În ciuda faptului că avea „fundamental dreptate”, „catalanismul istoric” s-a pierdut în literatură și proiectul său politic va fi izolat de ritmul istoriei europene.16 Pe de altă parte, Peins a înțeles, în opinia sa, „superioritatea catalană”. Foarte semnificativ, deja în 1887, în lucrarea sa Erezii, în arzul dezbaterii provocate de implicațiile rasiste sau nu ale lui Almirall, Gener a jucat temeinic cartea notorietății și a anunțat o teză rasială riscantă, potrivit căreia în Spania predominau elementele semitice și Negroizi, cu excepția periferiei nordice (și, mai ales, a Cataloniei), unde au abundat urme ariene pozitive (pentru a folosi întotdeauna propria terminologie). În propriile sale cuvinte (în prolog, din februarie 1886): „Ne îndoim de ceva vreme că majoritatea Spaniei este capabilă de progresul modern. Numai în provinciile Nordului și Nord-Estului am văzut elemente adevărate, în rasă și în organizarea țării, care ne permit să sperăm la dezvoltarea unei culturi ca cea a națiunilor de origine indo-germanice.» 17 După cum el însuși și-a rezumat ideea câțiva ani mai târziu, când discuta despre viziunea unuia dintre prietenii săi francezi, poetul Jean Richepin:
Un exemplu: În Spania, pe scurt, populația poate fi împărțită în două rase. Aria [sic] (celtică, greco-latină, gotică) adică de la Ebro până la Pirinei; iar cea care ocupă de la Ebro până la Strâmtoare, care, în cea mai mare parte, nu este arian ci mai degrabă semită, presemită și chiar mongolă (țigănească)[,] acea

rasă preferată a lui Richepin. Ei bine, cea care oferă majorității funcționarilor, adepților și oamenilor care se supun și suferă cu resemnare această dificilă mașinărie a funcționalismului administrativ-guvernamental, este cursa care de la Ebro până la Strâmtoarea Gibraltar, castilieni, andaluzi, extremeni, murcieni , etc Ea a dat parantezele Sfântului Oficiu, ea acoliții tuturor tiraniilor, ea miniștrii tuturor reacțiilor, de acolo vin Gărzile Pretoriane, de acolo a luat naștere caciquismo, de acolo provin clandestinii de toate felurile și speciile, inspectorii, primarii. , iar ea le dă acelor angajați care cred că au datoria de a îngreuna procesarea dosarelor și comunicările. Doar rasele godolatine din provinciile nordice și doar anumite clase din orașele latine din Sud s-au opus despotismului guvernamental și au proclamat și susținut instituții liberale. Bascii, din cauza unui paradox ciudat, urandu-se aceasta complicatie birocratica care ingreuneaza viata, si-au intors ochii si, precum Richepin care se intoarce la Turani, au crezut ca au gasit remediul intr-un rege absolut care sa le acorde regionale. administrare în mod demodat.utilizare. Așa se face că numai rasele ariene, și dintre acestea, cele latine, sunt, până astăzi, rase independente prin temperament.18
Teza Generian a avut un impact clar în Barcelona și, pentru o vreme, Peius a fost recunoscut ca expert științific. După Expoziția Universală s-a înființat, printre altele, în vechiul un Muzeu de Antropologie

restaurant proiectat de Domènech i Montaner; după cum și-a amintit Eugeni d'Ors mulți ani mai târziu: „Craniile măsurate ale Olonzului și-au populat încăperile, fosilele cumpărate în Olanda, în misiune de la Prea Excelent Consiliu Orășenesc, de neuitatul Pompei Gener.”19 Nu este surprinzător, în afara orașului. Barcelona, Pe de altă parte, abordarea arienilor catalani și basci spre deosebire de mezetarieni și semiți de sud nu a avut o recepție la fel de apreciativă și s-au căutat explicații în termeni de resentimente față de teorie. Se spunea că Gener era furios de dificultățile de a-și publica cartea în spaniolă, care apărea în versiunea franceză a importantului gânditor și lexicograf Emile Littré, despre La mort cl le diable, histoire de la philosophie de ces deux négations suprêmes publicată în Paris în 1880. cu o primire critică caldă (de Richepin, printre alții), care în cele din urmă, publicată în spaniolă trei ani mai târziu, a primit foarte puțină atenție din partea criticilor hispanici; Astfel, din ciuda, argumentul rasial aparut in Heresies 2Ü a fost inteles la Madrid.Dar exista constiinta ca picioarele lui trebuiau oprite; Într-adevăr, așa cum îi scria Valera lui Menéndez y Pelayo în 1887, în timp ce lua apele în Belgia: „Presupun că ați citit noua carte a lui Pompeyo Gener, intitulată Erezii. Aici [Spa] nu a sosit încă. Știu despre el doar din ziare. Văd că pe bună dreptate își merită titlul și că este necesar să cădem asupra lui ferm.”21
Cunoscut, deci, pentru îndrăzneala sa, Gener a trăit la Paris, pentru a deveni un maestru al moderniştilor la sfârşitul secolului: se credea purtătorul de cuvânt al ceea ce „am putea numi modernii, intelectualii, Catalonia liberală”.22 critica de artă și prezența sa au însoțit personaje care sunt mult mai bine

amintite astăzi, precum Santiago Rusiñol.23 Deși dat reflecției culturaliste, Gener nu a fost printre primii care au evidențiat cele mai accentuate certitudini ale darwinismului social, așa cum a făcut Pedro Estasén în anii trecuti. 1879-1880, prin aplicarea unei asemenea abordări asupra protecționismului și naționalităților.24 Nu atât, contrar celor afirmate, s-a identificat cu un criteriu spencerian exagerat: de la Spencer a luat metoda, inducția, de unde și subtitlul. erezii. Studiu de critică inductivă asupra afacerilor spaniole.25 În rest, având în vedere percepția sa asupra societății civile, sursele sale au fost mai francizate, cu o lectură derivată din Taine, dar corectată de cel mai „avansat” curent al timpului său, mai exact , un raport profetic cu ideile nietzscheene. Potrivit autorului catalan, Taine „[dacă] și-ar fi creat sistemul zece ani mai târziu, acesta ar fi fost mai complet. Mediul este adevărat; dar pe lângă mediul înconjurător există şi rasa, adică seria de acţiuni sau energii latente din fiecare organism, originate şi transmise prin alte mijloace. Și a adăugat preferința lui clară pentru Taine, „mai mult decât Darwin și Spencer, întrucât aceștia din urmă sunt mai tehnici, mai complicati, mai abstruși, mai puțin artistici și doar cei cu o educație profundă în științele naturii le pot citi cu înțelegere”. 7
Politica nu trebuie să fie pur sentiment, ci o știință inductivă, așa cum sunt astăzi toate științele. Și ce oferă inducția în ceea ce privește

Catalonia? Din studiile etnografice, geografice, climatologice si istorice, se dovedeste a fi o natie datorita fuziunii raselor ana aproape in totalitate. Cu un mediu aparte, cu un trecut glorios, cu tradiții proprii, cu o limbă literară care a produs mari capodopere, domnind peste întreaga Mediterană. Prin urmare [intelectualii care l-au urmat] își susțin aspirația la autonomie, nu numai în trecutul istoric, ci și în ceva mai profund, în rasă, în diferențierea antropologică, în psihologie și lingvistică, în mediu și în ghidul evoluției, conform geniul naționalității catalane, ale cărei linii le determină o inducție serioasă. Astfel visează să constituie o Catalonie ideală, la nivelul și chiar superioară celor mai avansate națiuni din Europa.
Am dori să organizăm Catalonia după caracterul pe care ni-l dă rasă, climă, vegetație, situație geografică și înaltele tradiții din epocile trecute, totul în armonie cu mișcarea generală a civilizației europene, cu o mare splendoare a artei, a științei. , filozofie şi manifestări vitale.27
După cum a ironizat criticul anarhist Félix Fénéon (1861-1944), Taine „aplica tehnici agronomice științifice istoriei literare. Pentru orice țară dată, el studiază chimia pământului, topografia și clima, apoi tratează o generație de artiști ca pe o recoltă de ciuperci, sfeclă și varză de Bruxelles.»28 Astfel, Gener și viziunea sa politică. Din acest punct de vedere contextualizant foarte afirmativ, Peins s-a remarcat ca un apărător al viziunii taineene, întotdeauna dintr-un pozitivism spencerian târziu agresiv, care, în calitate de contemporan strict, s-ar putea conecta cu Nietzsche ca profet al unei „aristarhie” a intelectualilor la în măsura în care filozoful german și-a scos la lumină opera.29 Simpatia lui Peius pentru societatea civilă și

suspiciunea sa față de putere au făcut ca perspectiva sa specială să evite grosolența disprețuitoare a Übermenschului nietzschean de către vulgar și să predice un „supraom” amabil și dornic să scoateți oamenii din ignoranță.3"
Nu putem tolera centralizarea unor ignoranți, a câtorva politicieni de comerț în ligă între ei, care au luat asta de la patrie ca pe un contract de închiriere, ca să nu zic ca un asalt, și care o monopolizează în folosul lor, făcând patrie sinonimă. cu Guvern. , din Castilla, din Madrid si din dinastii [sic].
Nu putem tolera, în sfârșit, hegemonia acelei Spanie negre, toată plină de superstiții, paralizată de piedica mănăstirilor; acea Spanie moartă a inacțiunii, a cruzimii, a lenei, în care toată lumea aspiră să trăiască din buget, chiar dacă este în clasa acoliților', a acelei Spanie care nu se uită înainte sau în afară, la punctele pe care se lucrează. si se gandeste.3'

Pentru Gener, așadar, revendicarea Cataloniei laborioase a fost și o afirmare a libertății religioase și, în același timp, o luptă pentru o spiritualitate mai mare, pentru un idealism social. Acest lucru, deși paradoxal, l-a determinat să fie foarte critic față de viața plată și îngustimea spirituală a societății civile existente la Barcelona: „În Catalonia ideea exclusivă a profitului personal imediat și nelimitat domină totul și legitimează totul . [...] Pasteur, Renán [sic], Littré, Claudio Bernard, Darwin și Spencer, dacă s-ar fi născut la Barcelona[,] ar fi trecut drept imbecili și ar fi murit de foame.»32 Pentru Peius, așadar, „Catalonia liberală” și „Catalonia ideală” erau sinonime. Pe baza revendicării sale interactive a eroului în modelul „supraomenesc” al lui Nietzsche, în fața nepoliozei lui Übertnensch a filozofului german, Gener a celebrat ca un exemplar (și ca catalan) figura doctorului și teologului unitar din secolul al XVI-lea, Miguel Șervet, care a fugit de Inchiziția spaniolă și a fost executat de Calvino, pentru a servi drept semn al unei proeminențe umaniste care a depășit simultan catolicismul ferm și protestantismul mai puțin luminat.33 Pentru această pretenție de gândire liberă (în 1911, de exemplu, catalanul stânga a vrut să ridice un monument lui Șervet, ca o replică a proiectatei Inimii Sacre a Tibidabo), Gener a servit drept ghid intelectual pentru anarhismul barcelonez moștenitorul primului modernism catalan, astfel încât catalaniștii ca Maragall, cu condescendența sa față de popularul clase, sau Corominas, cu simpatia lor republicană și experiența lor ca tovarăș de ergastulă a anarhiștilor, nu au fost niciodată în stare să se apropie.34 Pentru că ceea ce îl îngrijora cel mai mult pe Gener era ponderea Bisericii, chiar și în cadrul catalanismului, precum și rezonanțe monarhice care l-ar putea însoți: «Dar sunt cei care ar dori să includă în catalanism ceva care nu este în esență catalan, ci austro-castilian, de adaptare forțată: supunerea oarbă față de un rege absolut și supunerea față de puterea bisericii [sic], și mai mult decât atât, la cele mai multe derivații ale sale.antivitale și fanatici. Și din acesta, care este un virus „spanyol” [sic], pentru că odată cu el s-a făcut standardizarea Spaniei, nu vrem nimic din asta în Catalonia noastră ideală.»35

Barajul rasial al lui Peius a fost un mod de a se plasa într-o poziție care părea să înlăture granița dintre idealism și materialism, într-un mod care era încă extrem de inovator în anii optzeci, cel puțin în Spania.36 După cum este bine cunoscut, ideea că unul grupul de limbi indo-persane era mai vechi decât celelalte și că a venit dintr-un singur loc și o „rase” a fost lansată de umanistul german Friedrich Max Müller, primul profesor de filologie comparată din Oxford, scriind în engleză în jurul anului 1853. Curând britanici eseiști precum Thomas Carlyle și Charles Kingsley sau istorici englezi militanti precum JA Froude și j. R. Green a profitat de noțiune. După ce a fost preluat de contele de Gobineau în Essai sur l'inégalité des races humantes (1853-1855), un autor francez al cărui succes s-a limitat la Germania, ideea a luat loc în mediul german. De acolo, prin revenire, odată cu descoperirea galică a cunoștințelor germanice în deceniile de după denotarea anului 1871, a devenit o temă în Franța vecină, în special cu lucrarea L'Aryeii de contele Georges.

Vacher de Lapouge (1899), care a identificat „rasa ariană” imaginară cu nordici.37 Până atunci, observatorii francezi (chiar și cei nefamiliarizați cu Catalonia) nu au ezitat să împartă Spania într-un nord harnic și un sud leneș, cu tot implicații etnice .38 Efortul lui Max Müller de a-și corecta vechea propunere și de a o reduce la o simplă formulare filologică nu a fost ascultat, amendament anunțat în discursul său inaugural la noua universitate germanizată din Strasbourg în 1872, asigurând că este atât de absurd. să vorbesc despre „un craniu arian ca dintr-o limbă dolicocefală”, argument pe care l-a repetat de nenumărate ori (de exemplu în 1888, când a denunțat caracterul „transgresiv” din punct de vedere științific al oricărei propuneri încrucișate între etnografie și filologie, fie că este vorba despre un „ rasă ariană” sau o „gramatică brahicefală”).39 Resemnarea reiterata pe care Max Müller a făcut-o față de rasism din filologia strictă a fost preluată de voci care îndreptau în altă direcție, precum istoricul și „anglo-saxonistul” englez EA Freeman, care , urmând poziția filologului german Dxfordian, a afirmat că limba — cu granițele sale sociale — a servit ca o măsură etnică mult mai precisă decât noțiunea de rasă.™ Mai degrabă decât formula rasială generică, recitirea lingvistică a sociologiei culturale a fost o măsură promițătoare. abordare pentru oricine dorește să promoveze catalanismul.
Chiar și așa, reinterpretarea rasistă a lui Lo catalanismo promovată de zgomotosul Gener și-a avut apărătorii ei, întrucât a coincis cu argumente foarte la modă la acea vreme, deși mereu controversate, precum teza lui Der Rassenkampf tradusă din germană în franceză La lutte des races în 1893, al celebrului sociolog germano-polonez de atunci Ludwig Gumplowicz (1838-1909), un evreu convertit, deși nu-i plăcea să sublinieze acest lucru.41 Cu toate acestea, pe măsură ce anii 1990 au progresat, îndoielile tot mai mari care pluteau în mediul mai cultivat. de care era atașat, l-a forțat pe Peius să-l rețină pe Spencer printre „profesorii” săi, în ciuda predilecției sale pentru rigoarea mai mare a lui Taine. În mod paradoxal, Spencer a devenit mijlocul lui Gener de a nu evolua, de a-și continua predicarea etnică.

Foarte dogmatic și preocupat de un mare proiect de „filozofie sintetică”, care avea să demonstreze trecerea globală de la omogen la eterogen, englezul Herbert Spencer (1820-1903), s-a dezvăluit mereu șovăitor între lamarekism și darwinismul strict. Poate din cauza ambiguității sale în ceea ce privește problema mecanismului moștenirii, s-a remarcat prin propunerea sa de psihologie comparată a popoarelor, o evaluare a comportamentului lor, a psihicului lor generic sau a culturii lor, care ar putea da o mai mare soliditate oricărei abordări taxonomice diferențiatoare. 42 Abordarea spenceriană a justificat, deci, ca o susținere erudită, distincția rasistă a lui Gener, la care el s-a referit întotdeauna la pământ, la climă și, în consecință, la rasă. Dar, mai bine zis, în 1884, Spencer a publicat un celebru articol polemic împotriva celui de-al doilea guvern Gladstone, intitulat The Man versus the State, în care pledează pentru libertarianismul extrem, argumentând că regulaționismul social și economic al liberalilor va duce la dictatură. dreapta și stânga s-ar îmbina, întotdeauna în detrimentul individului și al drepturilor sale.40 Acest eseu a fost tradus imediat în franceză și spaniolă și ar fi

baza reputației hispanice durabile a gânditorului și sociologului englez.44 Prin Spencer, așadar, în mod cumulativ, s-a putut stabili complementaritatea dintre caracterul colectiv și formele sociale (de exemplu, în societatea civilă catalană împotriva absenței sale). în ţinuturile «Castiliane»). Traducerea catalană a sosit în 1905, din mâna avocatului și finanțatorului Trinitat Monegai i Nogués, un tânăr militant al Ligii Regionaliste și după disidența naționalist-republicană, cel mai puțin cunoscut dintre câțiva frați de afaceri.40 Cert este că Gener, ca și inițial un modernist, cu supraoamenii săi buni și „aristarhia” călăuzitoare, a devenit un patron intelectual pentru anarhismul catalan în creștere; Dezvăluirea sa nietzscheană a fost o poziție întărită de abordarea sa spenceriană față de societatea civilă, deoarece, ca „demodat” și „supranațional”, Peius a trecut de la stat în favoarea unei societăți autoreglementate în armonie cu mediul și rasăfb. un motiv pentru eventualul eșec al lui Gener ca profet al catalanismului: Prat de la Riba și Lliga au câștigat concursul, iar teza sa a fost că un nou tip de stat ar trebui să iasă din societatea civilă, și nu o organizație socială originală.
A rămas însă rasismul și antisemitismul tangibil al lui Peius, al cărui fond era tot mai contestat în literatura sociologică, de la începutul secolului, mai ales în lucrările străine traduse pentru un public de stânga din Spania.47 Rezultatul genericului. explicația privind prezența hispanica a „semitismului” a fost aceea că poziția sa s-a dovedit a fi din ce în ce mai extremă pe măsură ce apele sociologice sau etnografice se retrăgeau spre o lectură mai puțin dură, mai ambiguă a sensului curentelor culturale și a comportamentelor sociale. În cele din urmă, presupunerea gratuită a lui Gener cu privire la baza biologică a anumitor comportamente culturale a semănat cu teoriile contemporanului său anglo-german, eseistul rasist wagnerian Houston Stewart Chamberlain (1855-1927), considerat de obicei fondatorul teoriei rasiste volkisch, cu macro-ul său. -interpretarea dezvoltării spirituale europene ca un conflict

între nordici și semiți în monumentalul său Die Grundlagen des neunzehnten fahrhunderts, în versiunea germană din 1899. Rudă cu celebra familie politică din Manchester, Chamberlain a fost toată viața îndrăgostit de teutonismul emergent și un Pasionat de Wagner care, având în vedere lipsa de succes pe care l-a avut în Anglia și ca o consecință a convingerilor sale, s-a germanizat complet, până în punctul de a face propagandă progermană în Primul Război Mondial și de a deveni cetățean naturalizat german. Acceptat de văduva maestrului din Bayreuth drept cel mai demn difuzor al mesajului său, Chamberlain s-a consacrat eseului de interpretare culturalistă a istoriei cu o abordare puternic nuanțată de presupuneri rasiste, întrucât pentru el, ca și pentru mulți dintre contemporanii săi germani, atitudinile spirituale. au fost în mare parte ereditare. Marea sa lucrare, Fundamentele secolului al XIX-lea, tradusă în engleză în 1910, a adunat o vastă interpretare a dezvoltării spirituale în Europa încă din Antichitate, cu argumente asupra graniței neclare dintre determinismul biologic și cel cultural, puțin diferit de prostiile contemporanului său.

neocatalană.48 Gener, de exemplu, când se ocupă de tema existențială în capodopera sa La muerte y el diablo. Istoria și filozofia celor două negări supreme, nu a ezitat să înceapă cu „arienii” pentru a stabili ulterior că „ebraul este sclavul prin excelență”, un popor cu rădăcini materialiste, care este mai mult sau mai puțin inima anti- Critica semitică și anticreștină a autorului anglo-german, în orice caz o temă ușoară după difuzarea operei nietzscheene produse de-a lungul anilor optzeci.4·1 De menționat că Chamberlain a ajuns să fie mult mai celebru, dar a ajuns Gener. înainte, cu aproape douăzeci de ani de avantaj (deși nu apare printre sursele lui Die Grundlagen). Cu toate acestea, contextul cultural catalan avea deja mitul societății sale civile magice și unchiul avea nevoie de un rasism libertarian pentru a-l salva.
În același timp, trebuie spus că asemănarea dintre una și cealaltă idei nu a fost întâmplătoare: mediul Barcelona era notoriu wagnerian (inclusiv o traducere a exaltărilor bayreuthiane ale lui Chamberlain), în contrast puternic cu fidelitatea față de Verdi pe care publicul madrilen o are menţinut.. .50 Nici Gener nu a fost monoman cu subiectul. Dimpotrivă, amintirile sale despre o vizită la München pentru a-l auzi pe Wagner în 1886 erau mai degrabă disprețuitoare și disprețuitoare, deși, cu câțiva ani înainte, putea încă să scrie versuri mediocre pe malurile Rinului.51 Mai degrabă, se simțea a fi un profet al unui progresist sau concurent care ar putea să locuiască în Almirall, printre altele, în același mod în care a făcut revendicarea activă a unui alt personaj ambiguu ideologic, istoricul francez Emest Renan (1823-1892), „impios” pentru că era un raționalist și autor al scandaloasei Vie de Jésus (1863), care nu era neapărat în contradicție cu o abordare antisemită. După ce a apelat la Renan pentru ajutor pentru capitolul său despre Evreii din Moartea și Diavolul, lui Gener îi plăcea să-și amintească de relațiile sale intime cu marele om, spre furia preoțească a părintelui Torras i Bages (pe care Peius l-a mai contestat cu răutate în 1893, amintindu-și ori împreună în liceu,

ca elevi de greacă și latină).52 Dar, în bilanţul final, rasismul lui Peius nu ar putea fi prea consecvent dacă eseistul modernist s-ar simți mereu în admirație pentru poetul modernist prin definiție, nicaraguanul Rubén Darío, de facturi puternice
•   ·53
mestizorii.

Există o linie delicată între ceea ce se poate spune într-o împrejurare istorică dată și sensul pe care, de-a lungul timpului, în lumina evenimentelor ulterioare, o astfel de afirmație capătă. Astfel, fatuitatea, afirmată cu lejeritate, poate căpăta o culoare sinistră, anunțând nenorociri viitoare. În același timp, metaforele politice cele mai plastice au o capacitate contagioasă surprinzătoare, trecând cu ușurință de la provocare la literalitate; S-a susținut chiar că „în Lo catalanisme, Almirall a conceput tabloul degenerării castiliane pe care Sabino Arana l-a susținut”54. În realitate, Almirall nu a susținut un argument biologizant, ci mai degrabă unul foarte cultural, deși vorbea de „rase sau popoarelor» , terminologia lui se încadra în ambiguitatea uzului și a subliniat că castilienii „acuza una dintre cele mai perfecte varietăți ale rasei albe”.’5 Mai degrabă, Almirall era în linia secolului al XIX-lea.

numai materialiști „anglo-saxoni” precum istoricul pozitivist Henry Thomas Buckle, care a murit în 1862, pentru care Spania a fost exemplul negativ în dilemele dezvoltării.56 Această perspectivă „etnologică” asupra „declinului” spaniol a fost rezumată de Nord Popularizatorul american JC Ridpath, a cărui imensă Istorie Universală a fost un succes în Statele Unite la sfârșitul secolului al XIX-lea: „Poate că cel mai trist exemplu de declin etnic la care s-a văzut printre popoarele moderne este cel al spaniolului. Pare incredibil că circumstanțele relative ale diferitelor popoare din Occident, așa cum erau la începutul secolului al XVI-lea, ar fi putut fi atât de complet modificate și revizuite în timpul perioadei relativ scurte de atunci.”57 „Duhurile puternice” stângii hispanice din secolul al XIX-lea dispusă să scandalizeze - și Gener a fost dispus să (și chiar Almirall a fost tentat) - îi plăcea să folosească astfel de surse, foarte șocante în afara mediului lor inițial, pentru a influența mai bine conștiința obișnuiților. Mai mult decât atât, Peins a aspirat să stabilească o doctrină catalanistă a unui semn „imperialist” în rândul noilor clase universitare: „Să urmărească mișcarea umană superioară a geniului Europei ariene și să apară în ea în primul rând: acesta este scopul supranaţionalele .»5S

Contextul intelectual finisecular: „rasa”, „degenerarea” și „supramaționalul”

În același timp, reflecțiile asupra implicațiilor morale ale comportamentului colectiv au fost inseparabile de ceea ce s-a numit „introducerea sociologiei în Spania”. Dezbaterea intelectuală asupra metodologiei interpretative a câmpului social s-a situat între pozitivism sau krausism, pe de o parte, și fondul catolic în diversele sale aspecte, pe de altă parte, cum nu se putea altfel. Dar, cu aceeași logică, s-a concentrat pe construcția națională, înțelegând prin „națiune” o nebuloasă confuză între putere, societate și rădăcinile istorice ale ambelor. Un asemenea efort lăudabil de clarificare a conceptelor

a fost exemplificat de profesorul de origine catalană Manuel Sales i Ferré (1873-1910), născut la Ulldecona, deși a predat Geografie istorică și, mai târziu, Istorie, la Universitatea din Sevilla, până la transferul său, deja ca profesor de sociologie, la Madrid în 1899.59 Cu alte cuvinte, speculația politică mergea mână în mână cu speculația academică, deoarece aceasta din urmă era încă atât de bâlbâită încât îi lipsea autoritatea de a impune vreun criteriu și, mai degrabă, dimpotrivă, a depins de stimuli din afara mănăstirii pentru evoluţia acestuia. Astfel, de exemplu, Almirall – în momentul său stelar, la mijlocul anilor 1980, dezvăluind „Plegerile" sale și Lo catakwisme – a putut să se prezinte ca un protagonist al pozitivismului, revendicând libertatea în fața decadenței istorice.60 Desigur, mai mult Un deceniu mai târziu, la începutul secolului, au existat impulsuri mult mai variate în această direcție.

Preocuparea lui Almirall provenea din ideea treptată care s-a născut din jocurile idilice ale Félibrige, dintre poetul provencalist Mistral și catalanul Balaguer, culminând la sfârșitul anilor șaizeci, dar care a căpătat o altă semnificație, mult mai acută, în Franța de la înfrângerea Sedanului în 1870 și ocupația germană ulterioară.61 În realitate, Félibrige împrumutau o idee aflată deja în circulație în Risorgimento italian, axată pe lupta națională cu Austria, contra gli tedeschi, în sensul unei confruntări între latină. și civilizațiile germanice, deși, în același timp, romantismul german a manifestat o marcată fascinație pentru romantism, manifestată prin entuziasmul pentru lectura comediilor lui Calderón de la Barca în traducere de către familia Schlegel sau prin teme de cercetare precum trubadurismul provensal62.

Puse în valoare „decadențele", limita inferioară pentru francezi a fost binecunoscutul exemplu spaniol, pus în evidență în 1898, care coincide cu un nou recul galic. Dar punctul central al discuției rasiale s-a aflat în lumea de limbă engleză, între Anglia și Statele Unite.63 Din ce în ce mai mult, între anii 1960 și 1980, subiectele istorice britanice au fost supuse unei relecturi rasiale întărite de dezbaterea asupra teoriei lui Darwin. Circulația sa în mediul hispanic poate fi văzută mai clar la un autor blestemat, care a scăpat din mediul madrilen în 1904 pentru a merge să predice în Paraguay: Rafael Barrett, născut la Torrelavega în 1876 și murit în Franța în 1910. Deși nu avea Cu un interes deosebit pentru „chestiunea catalană", Barrett a oferit o paralelă cu Gener în măsura în care ideologia sa elitistă era atașată anarhismului la acea vreme. Într-adevăr, Barrett a fost un libertarian conservator care, plecând de la individualismul radical, a ajuns nu numai la idealul omului superior, ci chiar dincolo, la aspirația „omul-națiune" întruchipare a geniului național sau rasial (cum ar fi, de exemplu , „rasa latino").64

Asemenea abordări au fost transpuse cu ușurință în Germania sau, la contrastul dintre Germania victorioasă și Franța învinsă în 1870. Era, în plus, o schemă de mutabilitate extraordinară. Totuși, la începutul anilor 1990, perspectiva treptată în Spania era destul de confuză, așa cum a subliniat jurnalistul liberal Miguel Moya (1856-1920), vorbind în 1890 la Ateneo de Madrid despre „Idealul politic al rasei latine. ", pentru a concluziona

„că idealurile pe care le urmărește fiecare Națiune a celor care alcătuiesc popoarele latine nu sunt aceleași”.65 În ciuda unor astfel de îndoieli, după „dezastrul” spaniol, eseuri despre regresul moral și/sau răspândit peste tot. viitorul „rasei latine”, date fiind umilințele coloniale din Africa ale Portugaliei (ultimatumul englez din 1890), ale Italiei (dezastrul de la Adua din 1896, din mâna abisinienilor) și ale Franței (supunerea față de British of Fachoda in 1898).66 Autorii italieni, precum Giuseppe Sergi și Napoleone Cola-janm, sau francezi, precum Edmond Demolins (Anold) și antagonistul său de dezbateri Léon Bazalgette, au fost traduși și diseminați până când au devenit bine cunoscuți în Spania. 67 Sergi, de exemplu, a considerat că Spania, la fel ca Italia, suferea de un indi

vidualismul care a neutralizat pulsiunile sociale, colective, fiind insuficient „ceea ce s-a făcut și se face de unele regiuni, precum Catalonia sau alta”. În fața unei asemenea stări de fapt, „prejudecata patriotismului” a fost un răspuns prost, o „morbiditate” care a ordonat dobândirea de colonii „pentru a alterna cu națiunile puternice din mări și care împart continentele”.68 Asemenea critici erau foarte la modă, fiind preluate de tinerii cu ambiția de a acționa ca inovatori în politică. În prologul pe care Santiago Alba l-a scris cărții lui Demoláis, text care i-a dat faima de durată de regeneraționist militant, el s-a arătat dispus să facă orice pentru „Rasa și cultivarea ei.”69 În consecință, răsturnând argumentul, Pentru o Catalanist (γ, prin extensie, pentru orice naționalist centrifug, critic cu tradiția statului spaniol), un astfel de discurs despre „degenerare” avea virtutea suplimentară de a justifica un argument de autoexcludere, conform căruia regresivii erau „castilienii” , în timp ce catalanii, făcuți după tiparul „burghez”, erau „europeni”.

Această percepție culturalistă a fost indiscutabil prezentă în atmosfera anilor 1990: Pere Coromines (1870-1939), de exemplu, scriind la începutul lunii ianuarie 1899 în La Revista Blanca, o publicație destul de anarhistă, a ajuns la aceeași concluzie despre importanța lui Ganivet. lucrare: «Cea mai notabilă a lui Ganivet este, fără îndoială, prima parte a Ideanum-ului spaniol, în care expune caracterul teritorial ca nucleu al societății spaniole.»7" Mai mult, interpretarea «antropologică»» sau «etnografică». » a diferențelor dintre populații (intotdeauna în funcție de parametrii științifici incerti ai vremii), totul în funcție de factori precum clima sau moștenirea biologică care acționează asupra comportamentelor culturale, a fost la zi pentru a explica tensiunile sociale, izbucnirile de protest sau criminalitate. ale școlilor italiene (Cesare Lombroso, urmat de mulți alți autori, precum Luigi Garofolo sau Enrico Ferri) și franceze (Alphonse Bertillon, dar și Gabriel Tarde și Gustave Le Bon) de „antropologie criminală”, au fost traduse cu delir de editorii spanioli. , fiind un adevărat boom tematic care avea să dureze aproximativ până în vremurile Primului Război Mondial, întrucât, în mediul intelectual hispanic, „dreptul penal pozitiv” era confundat cu afirmațiile „naturalismului”.» Romanismul lui Zola și răspândirea darwinismului. în detrimentul gândirii catolice.71 În același timp, sugestiile noii antropologii italo-

franceze au fost introduse direct în cercetarea socială din Spania, de la mâna unor sociologi precum republicanul de la Barcelona Santiago Valenti Camp (1875-1934), traducător al lui Sergi y Bazal-gette și suflet al Bibliotecii Moderne de Științe Sociale, sau „instituționalistul” madrilen Constancio Bernaldo de Quirós (1873-1962), dedicat descifrării fundalului peisajului rural andaluz.72 Astfel, Abordarea antropologică, cu folosirea nediscriminatorie a statisticilor și insistența asupra obiectivității a tot ceea ce putea fi descris, s-a confundat cu moștenirea deja confuză care a rămas din descoperirea hispanică a pozitivismului, într-o relație interactivă cu cariera orbitoare a acelei.

Curent francez în Americi.73 La începutul secolului, aparenta confirmare antropologică a pozitivismului a entuziasmat stânga tinerilor spanioli, care credeau că au găsit un standard analitic materialist, depășind simplul criteriu al egalității cetățenilor în abstract, atât de tipic pentru The Finished Nineteenth Century™
Limbajul folosit reflecta aceste presupuneri noi. Renaixença catalană –înțeleasă ca echivalent și copie a ideii italiene de Risorgimento– a sugerat o viață nouă, o trezire virilă, noi zori: metaforele plastice preferate ale catalanismului au fost alese în consecință.75 Imaginea cea mai repetă a fost Phoenix, o ființă mitologică care renaște din cenușa ei, care a fost tocmai logo-ul ziarului La Renaixensa, de unde a continuat să decoreze fațadele unei multitudini de clădiri noi „moderniste” din Barcelona Ensanche; din aspectul său obișnuit, totuși, simbolul semăna cu un fel de vultur imperial. Dar au existat și alte embleme vizuale: de exemplu, pentru a face referire la trezirea literară a limbii catalane din letargia ei centenară, ca urmare a Primului Congres al Limbii Catalane din 1906, personajul lui Lázaro a fost folosit la gura lui. mormânt, în clipa în care Hristos l-a adus din morți cu porunca să se ridice și să meargă. În același timp, bineînțeles, aceste fantezii simbolice au coincis cu marele cuvânt la modă în mediul hispanic general: „regenerare”, adică capacitatea unui organism de a se recupera și de a reface, referindu-se mai ales la părțile tăiate sau amputate, deși termenul a fost în mod clar în uz înainte de „dezastrul” din 1898. Exista, așadar, o amfibologie implicită în termen, care putea fi înțeleasă fie ca renașterea părților, fie reînnoirea întregului și care a dus la folosirea sa comună. atât regionalişti cât şi unitarişti. De asemenea, în căldura înfrângerii, au fost cei care s-au gândit la îndemnul «Deșteaptă-te Spania», cu conotații matinale evidente, dar univoce.76 Dar contrastul dintre atâtea moduri de a învia poate fi înțeles mai bine prin ideile interconectate ale lui « decădere» și «degenerare», apoi o pereche de termeni foarte actuală. „Decadență”, un cuvânt consacrat, chiar străvechi, avea un sens foarte contradictoriu. Pe de o parte, ar putea fi înțeles în termeni politici, ca fiind sinonim cu declinul unui mare imperiu cândva puternic precum Spania. Concret, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, era o semnificație care reflecta îngrijorarea franceză cu privire la rolul său internațional după dezastrul din 1870, care a scufundat cel de-al Doilea Imperiu

Bonapartist și care a fost rezumat în întrebarea neîncetată dacă -aproape prin definiție- era neputincioasă o „mare putere” învinsă.” estetică militantă și, pe ascuns, o afirmare a prezenței homosexuale.78 De atunci, „degenerarea”, un neologism științific și darwinian, a fost o interpretare biologizantă a socialului, chiar național, consecințele prea multor „degradări”.79 A fost numit „modelul medical al unei crize culturale”.80

În special (și mai ales în Spania), ideea de „declin” a circulat cu mare credibilitate în mass-media neștiințifice începând cu opera lui Max Nordau, Entartung, publicată după 1892, deși avusese deja o răspândire anterioară considerabilă. . Nordau era pseudonimul lui Max Simon SücTfeld, născut din descendență evreiască la Budapesta în 1849, care și-a făcut un nume considerabil ca eseist la sfârșitul anilor 1800. Primul său mare succes ca publicist a venit în 1883, cu Die conventionellen Lügen der Kulturmenschheit, care denunța ipocriziile instituționale în fața nevoilor umane.81 Într-adevăr, Entartung (în franceză Dégénérescence'), textul emblematic al lui Nordau – mai mult citat decât citit – intenționa să înfățișarea modului în care un comportament capricios, excentric, afectat și imitativ al noutății, presupus un semn al „sfârșitului de secol”, a fost de fapt un semn al prăbușirii generale a rolurilor sociale. Pentru Nordau, acest comportament era iresponsabilitate înrădăcinată din punct de vedere biologic, echivalent cu tiparele despre care savantul italian Lombroso le-a arătat că lucrează la criminalii „născuți”. Criteriile interpretative ale lui Lombroso ar putea fi aplicate, potrivit lui Nordau, unei mari părți a creatorilor literari și plastici, judecând după producția lor. Astfel, în evaluarea sa, o creativitate bolnavă și -a răspândit inadaptarea socială de parcă ar fi impregnată de valori alternative, chiar superioare, cu efecte foarte negative pentru societate în ansamblu.82 Având în vedere impactul lui Lombroso și noua criminologie în intelectualii hispanici media. și profesioniști, nu este de mirare că argumentul lui Nordau a fost dus și la orizontul cultural spaniol. În 1894, începând cu Nordau, Gener a prezentat un eseu despre Literaturile nesănătoase, în care intenționează să-și dezvolte argumentul superior autorului germano-evreu ca fiind „optimist”, afirmând că după „patologia literară contemporană” se anunță o nouă renaștere. .vitale (aceste tulburari sunt prodronos ale unei noi ere). Dar a reușit doar o dezbatere amară cu Leopoldo Alas, foarte disprețuitor față de Lombroso și școala sa, căruia a vrut să-i răspundă, așa cum a făcut-o eroul său Nietzsche cu Wagner, cu o broșură intitulată Cazul Clarín, pentru a-și considera criticul drept un exemplu de monomanie răutăcioasă.impulsiv, demnă de studiul psihiatriei pe care pretindea că îl oferă Peius. A fost o luptă cu impact în mediul tineretului din Barcelona.83

În anii următori, Gener a ținut să anunțe consolidarea unui bloc de opinie intelectuală catalană cu aspect „supranațional”, fără considerații patriotice înguste, dar cu un simț identitar clar, capabil să facă pasul spre supraomul nietzschean (asemănător cu depăşirea pe care omul a făcut-o deasupra antropoidului, scria Peius în 1901). După cum remarcă singura studentă actuală a lui

Gener: viitorul Cataloniei, după părerea ei, „nu era în mâinile socialismului și democrației, ci în „suprnaționalii”, un grup select de artiști, oameni de știință, cu o evoluție mai dezvoltată. sensibilitate faţă de problemele sociale, liberă de egoism şi pesimism» care arăta mereu spre viitor.84

Într-un articol din februarie 1900, „Los supernacionales de Cataluña”, publicat în revista Vida Nueva din Madrid, Gener a asigurat că acest grup de presiune

Mișcarea intelectuală era deja în desfășurare, cu oamenii de la La Setmana Catalanista, clubul științific al Ateneu Barcelonés, fondatorii L'Avcnç, echipa Pel i Ploma, toți tineri călare pe aceeași ville lumiere și „Parisul sud". ». A fost o promovare „imperialistă” conștientă de ea însăși și de importanța ei. „Suntem „Supernaționalele”, astăzi fără patrie [Catalonia nenăscută], ne considerăm depășiți. Suntem străini [în Spania]; fiecare ideal care poate fi familiar cuiva din această turmă care sprijină instituțiile moarte ale acestei țări în aceste vremuri de marș. Trăim îndrăgostiți de idealuri care abia se văd; și nu credem în acelea care, asemenea vegetației triste de cimitir, au crescut în umbra instituțiilor mumificate, care dăinuie, dar nu trăiesc, nici nu lasă să trăiască.» Dacă a existat „cooperarea tuturor”, bine; dar dacă n-ar putea fi, atunci «Catalunia va înainta singură, să fie centrul unei Republici aristocratice mediteraneene, întrucât ne simțim intens europeni și nu vrem să murim vegetând în putrezirea mormintelor», adică uzatul. -out Spania liberală.85 Astfel, poziția «supranațională» și catalanistă a lui Peius a devenit contradictorie cu Tânăra Spanie, cu un leagăn wagnerian explicit, dar «regeneraciomsta» și pro-republican, un admirator al lui Lerroux și Blasco Ibáñez, care a anunțat un predicator. al noului „modernism” de la Madrid ca Ernesto Bark în 1901.86 Oricât de mult a fost obiectul ridicolului de personalități prestigioase spaniole precum Juan Valera („Inducțiile lui Pompeyo Gener”), Peius și-a completat argumentul.87

În 1903, Gener a făcut din nou explicită diviziunea „suprenatională” necesară a Spaniei într-un stat dual, a cărui porțiune catalană, o oală de topire, ar aduce reînnoirea întregului. Între sfârşitul anului 1902 şi mijlocul anului următor, a realizat o serie de articole foarte comentate dedicate în ansamblu „Chestiunea catalană (adică catalanismul)”, în revista madrilenă Nuestro Tiempo, regizată de bine- cunoscut jurnalist Salvador Canals, în cei care voiau să-și marcheze distanța față de puternicul „grup al Ligii Regionaliste”, „număroasă și îndrăzneață” și „eminamente politică” dar prea strâns legată de vechile mihtanțe dinastice, carliste sau catolice.88 În în același 1903, compendiul său doctrinar despre politică, Lucrurile Spaniei, recapitularea a trei decenii de campanie. În acel moment (sau poate cu puțin timp înainte), a apărut și un studiu biografic al lui de către un adept, José León Pagano din Buenos Aires, un publicist obișnuit cu mediile intelectuale argentiniană și italiană.89 Ca Gener, mai mult sau mai puțin în acea perioadă, și-a rezumat ideea aceluiași intervievator străin, un admirator necondiționat al lui:

Noi catalaniștii — a continuat profesorul — suntem sau ne declarăm supranaționali, pentru că avem tendința de a ne pune la

nivelul secolului al XIX-lea. Aici ceea ce ne pune în dezacord cu restul Peninsulei, pe lângă rasă, este tocmai decalajul intelectual. În timp ce restul Spaniei încă privește înapoi, trăind din gloriile dubioase ale trecutului, în timp ce celelalte provincii consideră Madridul superior și merg acolo să caute educație, copiii Cataloniei

Nu, cu mulți ani în urmă, se duc în Franța, Germania, Belgia și Anglia. Acest lucru a produs o comunitate de curente cu restul Europei, în timp ce Spania a rămas încastrat în vechile sale sisteme și idei învechite. În plus, comerțul și industria au legat Catalonia de celelalte părți ale lumii și au îmbogățit-o; Astăzi, așadar, este puternică, bogată, inteligentă, în timp ce Spania nu este altceva decât un punct negru, la fel ca Turcia la celălalt capăt al Europei.
Iar Peius, adăugă el, în caz că nu ar fi fost suficient de clar: «În etnografie, și nu în nimic altceva[,] trebuie să căutăm cauza fundamentală a separatismului peninsular, indiferent ce spun cei de dincolo.»90.
A fost punctul culminant al carierei sale. În primii ani ai noului secol, Gener a coincis, mai mult sau mai puțin, cu argumentele din sursele italiene și franceze, apoi larg citite, despre conflictul moral sau rasial dintre popoarele din sudul Europei și oamenii din nordul continentului. Așa cum o teză de doctorat franceză din 1908 adunată tocmai pe La Question Catalane: „Neînțelegerea care separă Catalonia de Castilia provine din ciocnirea a două rase ostile, nesimpatice. Catalanii și castilianii nu aparțin, de fapt, aceluiași grup etnic.»91
Într-un fel, atunci reputația lui Peius a murit de succes: dacă toată lumea a spus așa, atunci care a fost originalitatea lui Gener? A avut sprijinul temporar al unor cursuri studențești de la Universitatea din Barcelona, care în curând au vrut să-l uite ca pe încă un exces al tinereții. Dar respingerea lui față de Lliga de Prat de la Riba - care, după cum se știe, a măturat - a însemnat că linia sa doctrinară a fost absorbită de o mașinărie eficientă de publicitate, mult mai productivă și capabilă să-și califice ideile fără a-și asuma exagerările și costurile corespunzătoare. . Intelectualii catalani nu l-au urmat; mai mult, și-ar ascunde până și memoria. Din publicitatea insistentă a lui Gener s-a putut generaliza ideea că „chestiunea catalană” a fost de fapt „o luptă rasă” în stilul lui Gumplowicz, fără a fi nevoit să-și asume tot bagajul antisemit, cu atât mai puțin aspectele mai idiosincratice ale sale. gândire.
Rasism negat: Dr. Robert
Era – și încă este – ușor de ignorat pe Peius, care, după 1910, va fi șters ca simbol al stilului și criteriilor secolului al XIX-lea de noucentismul triumfător al lui Xenius, dornic să șteargă aventurile ideologice amoroase din timpul studenției sale. Dar este mai greu de ascuns figura sfințită care a întrupat, monumentalizat curând, ascensiunea Ligii Regionaliste și reprezentativitatea acesteia în societatea civilă catalană. Cert este că – după cum se știe – interpretarea rasistă a unei presupuse incompatibilități istorice între catalani și castilieni a fost atribuită și doc-ului.

tor Bartomeu Robert y Yarzábal, născut în îndepărtatul Tampico în 1842, fiul unui medic cataban „indian”. A avut o carieră corporativă de succes: a câștigat catedra de patologie internă la Universitatea din Barcelona în 1875, a prezidat Academia de Medicină și Chirurgie din Barcelona și Laboratori de Ciències Mediques de Catalunya și a jucat un rol proeminent în importanta reorganizare a spitale.Locuitori din Barcelona, cu transferul Clinicii Spitalului în Eixample și înființarea celei din Sânt Pau. Reputația sa profesională a devenit suficient de solidă pentru a fi invitat să consulte în agonia finală a lui Alfonso al XII-lea din 1885. Ca reprezentant al „forțelor vii” (fiind atunci președinte al Societății d’Amics del País), a semnat Missatge. lui María Cristina din 1899. Mai târziu, ca „polaviejista” proeminent, a fost numit primar de guvernul Silvela în 1899 și s-a remarcat prin eliminarea listelor electorale de la recensământul deceselor și a altor anomalii, înainte de a demisiona din simpatie față de „ tancament de caixes”. Dar, dincolo de robustele sale succese profesionale și politice, celebrul medic avea o latură bogată în speculații sociale.
Pe lângă faptul că este autorul a numeroase publicații monografice, Robert a fost întotdeauna fascinat de subiectele din antropologie, așa cum era atunci înțeleasă. Nu s-a îndoit niciodată de puternica „asemănare care se poate stabili între organism și viața omului”, individul fiind puțin mai mult decât „o imensă federație celulară”. Și a adăugat: „Națiunea în conceptul organic, nu este altceva decât un grup mare de oameni care ajung să reprezinte, în raport cu ansamblul, un fel de celule sociale.”12 A intervenit, așadar, în dezbaterea purtată. în Ateneu Barcelona în martie 1899 pe «La Raza Catalana». Pentru corespondentul La Ven, Robert a ridicat distincția relevantă atunci între craniile lungi și cele rotunde, a împărțit Spania în patru regiuni rasiale, a explicat că războiul din Cuba a clarificat importanța unei analize rasiale adecvate a politicii, a arătat un grafic color, el a relatat indicele cefalic și comportamentul de-a lungul istoriei într-un mod mai mult sau mai puțin confuz și chiar a ajuns să califice variațiile fizice dintre șefii catalani (Barcelona, Lleida și Gerona, spre deosebire de Tarragona și Valencia).93 Oricare ar fi teza lui, părea pentru a sugera o diferență cranială între catalani și castilieni, care a provocat zgomot considerabil. Dar această abordare diferențiată castiliano-catalană -dacă chiar a crezut așa- nu a dus nicăieri, γα că ponderea argumentai a catalanismului politic rezidă în specificul societății civile catalane, în „unitatea sa culturală” înțeleasă ca „fapt diferențial” întărit. γ demonstrat prin folosirea limbajului autohton.94 După scandal, Robert însuşi şi-a arătat aderarea la demersul culturalist. Nimeni, așadar, sau aproape nimeni, nu a vrut să recunoască tentația rasistă din catalanism. De pe platforma Ateneu, Robert și-a rezumat ideile, ca răspuns la numeroasele critici primite:
Aceste diferențe de rasă pe care etnologul și antropologul le pot studia în Peninsula Iberică am vrut să le evidențiez în cadrul unor conferințe despre rasa catalană, pe care a trebuit să le las trunchiată din motive pe care toată lumea își va aminti.

Am putut vorbi doar despre indicele cefalic din Spania, expunând configurația craniană a diferiților săi locuitori, ajungând la concluzia că sunt două zone mari; cel scăldat de Ocean cu brahicefalie [craniu aproape tot atât de lat pe cât de lung] și de Mediterana cu dolicocefalie [craniu mai lung decât lat] și inesaticejalia și nu s-a spus nimic aici despre craniile privilegiate, așa cum s-a presupus cu rea-credință vizibilă. sau ignoranta supinata . Dacă cei care au propagat legenda nu au suferit de ceea ce s-ar putea numi surditate morală, a lor, nu a surzilor, ci a celor care nu vor să audă, așa cum am demonstrat grafic aici, că trăsăturile psihologice și nu configurația craniilor sunt datele pe care biologul trebuie să le folosească în principal pentru a căuta diferențele dintre copiii din diferitele regiuni spaniole.95
Cu o altă ocazie, mai calmă, într-un text adresat unui public spaniol, Robert și-a rezumat abordarea:
Dorind acum să aplicăm aceste concepte la cazul specific al problemei catalane, pentru a o studia așa cum sunt studiate astăzi științele sociologice și politice, este necesar să înțelegem că regionalismul în Catalonia reprezintă un corp viu, bine diferențiat și în stare de a exercită propriile funcții; ci un organism complex, cum îl acuză cea mai elementară analiză. Astfel, cel puțin, se poate observa în viața oamenilor din vechiul Principat acțiunea simultană și conjugată a trei factori: unul propriu-zis Organic [sic] – a cărui investigație se încadrează direct în sfera naturalistului – reprezentat de rasa în toată lărgimea caracterelor sale distinctive, dar influențate de mediul în care trăiește; un alt istoric [sic], care cuprinde tradiția ei de-a lungul secolelor și este o garanție a prezentului său și a speranței viitorului său; iar altul care este Dreptul său [sic], reprezentare autentică a personalității sale civile, pe care el însuși și-a dat-o în conformitate cu felul său de a fi și cu propriile sale nevoi. Din această trinitate rezultă ceea ce am putea numi sufletul poporului catalan. Nu există ierarhii reciproce între cele trei elemente care o constituie, deoarece ele formează un tot substanţial; dar dacă se potrivesc, primatul ar trebui acordat factorului organic, întrucât el este cel care, cu propriile sale trăsături, s-a exteriorizat, dând naștere faptelor istoriei sale, și este totodată cel care, în morala sa. şi funcţiile intelectuale, a dat formă legislaţiei.96
Un om considerat universal un comunicator cald, Robert și-a continuat expresivitatea dincolo de moarte. Când, în 1902, fostul primar sfințit al Barcelonei, fost „polaviejista” și deputat al Lliga s-a stins pe neașteptate într-un act politic (în timpul discursului toast la o cină colectivă), a devenit o figură atât de emblematică încât a a fost ridicat un mare monument central în Barcelona, și încă două în Sitges și Camprodón, mărturie a faimei sale de durată. '

Cultul lui Robert provenea din semnificația sa socială: extremismul patriotic al sectoarelor nu în totalitate serioase, „quatre guillais” separatiști care erau obsesiv „sătui”, au fost

schimbate calitativ de recunoașterea burgheză întruchipată în Robert. Ca mărturie servesc Manuel Folcir i Torres, fratele mai mare, născut în 1877, al celui mai cunoscut Josep Maria, suflet al revistei ultracatalane La Tralla, și Joaquim, avocat, militant al Lliga și director al revistei satirice lligaire Cu. - Tăiați! Pentru Manuel Folcir, spunea într-o conferință susținută la 19 mai 1907 în Sala de Adunări a Ligii Regionaliste din Sabadell, doctorul se comportase ca Botezătorul înaintea evangheliei catalanismului: «El, doctorul Robert, este cel care deschide paginile Noului Testament al revendicărilor naționale [...]» Și a adăugat, ca o precizie: «Această speranță era catalanismul, focul sacru al căruia ei l-au întreținut, între batjocură și dispreț, chiar și față de proprii compatrioți, cei patru nebuni Prevăzând acea confuzie în care, mai devreme sau mai târziu, vor cădea spiritele, au avut noua doctrină gata să o ofere ca simbol al credinței și garanție de speranță celor descurajați.»98.

Astfel, mesajul esențial al lui Robert s-a redus la persoana sa, la farmecul personalității sale atrăgătoare, mereu gata să-și iubească aproapele. Potrivit lui Folcii: «Recolta actuală nu este altceva decât efectul semănatului anterior; predicarea constantă a Dr. Robert a iubirii față de proprii dușmani, care nu-i considera ca atare decât în virtutea unei orbiri care spera la vindecare; Lecțiile și exemplele sale de toleranță, munca sa personală de conciliere, cel puțin în ceea ce privește grupurile catalane, au pus despărțiri în folosința comună a patriei, nu vă îndoiți că a fost o pregătire puternică și eficientă pentru revărsarea fraternă care leagă. noi astăzi dușmanilor de ieri și asta ne face să punem ura fatricide la poalele altarului patriei într-un holocaust preasfânt iubirii lui.» Fără respingere, ci, dimpotrivă, dorința de a converti inamicul la propriile adevăruri:

[...] Și înapoi din acele meleaguri castiliane – la regenerarea cărora încă visa marea lui inimă – toate dezamăgirile pe care le adunase acolo s-au transformat în speranțe măgulitoare pentru Catalonia; inima i s-a ofilit în câmpiile încinse ale Castiliei, s-a înverzit în livezile umbroase ale patriei; Opoziția violentă la care au făcut obiectul doctrinelor întruchipate de apostol aici a devenit un entuziasm idolatru pentru eroul care a fost defilat în triumf pe străzile noastre în mijlocul osana cu care au explodat oamenii care îi păzeau carul triumfal.

În consecință, conținutul rasial robertian a fost risipit într-o vagitate medicală:

Întrebarea catalană a fost pentru dr. Robert, în primul rând, o întrebare fiziologică, iar starea actuală a fost doar ridicată.

încă o dată ceea ce se repetă în fiecare zi la indivizi: problema luptei pentru existenţă.

În același timp, întrebarea în sine a fost prezentată ochilor medicului cu tot aspectul ei de caz patologic: acela al predominării activității unui organ asupra celorlalte, care a originat în mod necesar un dezechilibru accentuat în întregul corp social afectat de boala.boala.

Așa a fost diagnosticul și din acesta marele clinician a dedus clar tratamentul care trebuia urmat: asupra tuturor organelor secundare s-a impus ponderarea forțelor în funcție de

activitățile lor, prin restabilirea autonomiei care le-a readus la funcționarea normală.
A fost o mare nenorocire că medicul a murit când pacientul începea să se amelioreze!99
Rasismul evaziv catalan
Deși se poate construi o narațiune a „rasismului" catalan, luând un text sau un autor și apoi altul, până la stabilirea unui lanț, în realitate preocuparea culturală -destul de centrală în definiția internă a catalanismului- a predominat întotdeauna peste orice Argumentul biologixaiitef. „Naționalismul catalan, mai ales în versiunea sa pratiană, a fost afirmarea unei „unități culturale" a cărei esență era lingvistică, nu etnică sau rasială. Schema anticipată de Gener era asemănătoare cu ceea ce basca și înflăcăratul Bizcaitarra Sabino Arana a susținut ca fiind o descoperire la scurt timp după, în timp ce ambii au făcut distincția între o Spanie semitică și un teritoriu salvat de contagiunea oamenilor străini.101 Dar nu mai există melodii rasiste directe. Spre deosebire de Sabino Arana și de teama lui că maketoșii vor învăța să vorbească bască și să se bucure de tradițiile bască, catalanismul a fost întotdeauna proiectat din suficiență, ca modalitate de imitat, cu care se aplauda transformarea străinului într-o clonă. indigenă Prin urmare, Arana a denunțat atât de prompt și notoriu catalanismul ca fiind cel mai bun exemplu de ceea ce nu ar trebui făcut.102 Astfel, de exemplu, opoziția față de imigrație în catalanism a fost formulată ca respingerea apariției formelor sociale străine, pe care acestea le-ar putea deborda. Țesătura socială catalană și echilibrele sale, dar sentimentul xenofob a fost compensat de manifestări de entuziasm pentru integrare, înțeleasă desigur ca omologarea noului venit la standardele țării și, în primul rând, la înțelegerea limbii și, în mod ideal, la dvs. învăţare. Aceasta a fost, fără îndoială, o schemă încăpățânată conservatoare, plină de suspiciuni față de orice cosmopolitism care nu a fost inițiat de partea catalană, dar nu a fost rasism în sensul ei strict, deși asta nu neagă că au existat cei care condimentau sentimentul de superioritate, culturalismul militant și chiar impulsul misionar cu sugestia (sau afirmația dură) că o asemenea bunătate avea o bază înnăscută.
290 ---Imperialismul catalan
În plus, un rasism exclusivist era o contradicție cu sensul ideal de contagios al proiectului catalan. Din acest motiv, cele mai explicite revărsări rasiste din catalanism obișnuiau să fie percepute ca excepționale, chiar provocatoare, o expansiune considerată scuzabilă datorită entuziasmului patriotic pe care îl reflecta, dar care a stârnit un oarecare disconfort, un înroșire ca cel care, foarte eventual, naţionalismul post-Iligaire s-ar manifesta.înaintea propriului criteriu «imperial» al lui Prat sau Cambó. Cel mai notoriu caz de rasism ideologic la începutul noului secol a fost cel al medicului veterinar Pere Mártir Rossell i Vilar (1882-1933). Născut la Olot, Rossell avea de tânăr vederi sociale suficient de radicale încât să-l fi forțat să plece în exil după revoluția din 1909, dar succesul său ca zootehnician în anii 1910, mai ales că a intrat în serviciul Mancomunității în 1916, i-a permis să extrapolează cunoștințele sale despre tipurile de animale la presupusele Diferențe dintre

catalani și spanioli.103 Dar Rossell nu a avut niciodată o urmărire decât ca profesionist în tratarea științifică a animalelor și, în plus, în politică a fost întotdeauna în stânga relativă a naționalismului. 1(14) Taxonomia care identifica tipurile fizice cu morale, derivate din dezvoltarea agriculturii și gustul crescând pentru animalele de companie, nu a avut suficient impact într-o societate precum cea catalană dominată de faptul manufacturier urban și nu a facilitat apariția unui limbaj al diferențierii rasiale așa cum s-ar putea manifesta în alte părți ale Europei.105 Pe scurt, mentalitatea naționalistă catalană a rămas hotărât culturalistă, cu o legitimare mai degrabă sociologică decât biologică. A existat, așadar, un consens clar în ceea ce privește superioritatea inerentă a catalanilor și, prin urmare, scriind în catalană în mijlocul a ceva conținut în catalanismul condamnător, această convingere generalizată ar putea fi decorată cu o provocare îmbucurătoare, dar într-adevăr foarte puțini ar fi ei. a îndrăznit să meargă mai departe și să transforme decorația ocazională într-un tot doctrinar.
De fapt, după cum arată traiectoria lui Rossell, tentația rasistă, ca exercițiu demagogic, a fost mai degrabă tipică stângii catalanismului, decât dreptei sale, agățată de criterii dogmatice catolice. Anticastilianismul generalizat se regăsea, deci, în revistele populare semi-satirice, și nu în publicațiile „burgheze”. În multe privințe, o astfel de orientare a gustului ideologic a fost o pulsație comparabilă - deși considerabil mai slabă - cu antisemitismul politic vienez timpuriu al căruia era mai mult sau mai puțin contemporan. În capitala Austriei, socialiștii și pagermanii s-au întrecut între ei pentru a chinui imigrația recentă, predominant cehă, dar i-au făcut pe evreii din Galiția simbolul tuturor celor mai nedoriți nou-veniți.106 Ceva asemănător s-a întâmplat și la Berlin, deși cu mai puțin succes. .107 Nu a fost o atitudine excepțională: în ambele orașe, mediul profesional și de afaceri evreiesc, bine „asimilat”, a respins Ostjuden cu dispreț.] Dar, mai important pentru orice paralelă cu Barcelona, discursul antisemit. în capitalele central-europene aveau un apel deosebit în mass-media clasei de mijloc inferioare, cele dependente de

servicii ale sectorului terțiar expansiv, într-un mod destul de comparabil cu salta-taulells, vânzătorii din Barcelona, care erau vârful de lance ideologic al catalanismului popular.109 Deloc surprinzător, cele mai extremiste argumente s-au găsit printre cei mai radicali, care căutau pentru un suport conceptual legitimator care într-un fel era „muncitor”, de confruntare de clasă, și nu „burghez” și incluziv social.
Cel mai cunoscut și reprezentativ caz s-a petrecut în plină campanie de solidaritate, cu revista separatistă La Tralla. Acest săptămânal naționalist radical a rivalizat cu Cu-Cnt! de la Lliga în provocarea sa antispaniolă și antimilitaristă. Începând din ultimele luni ale anului 1903, Josep Maria Folch i Torres (1880-1950), fratele mai mic al lui Manuel, care mai târziu avea să devină cu adevărat celebru pentru poveștile copiilor săi în limba catalană, a desfășurat o campanie de agitație (în calitate de militant care era din Unió). Catalanista) din La Tralla, cu

intenția de a enerva dușmanii catalanismului și de a marca distanțe, avantajate ideologic, cu regionalism politic. Succesul său cel mai spectaculos a fost un număr special multicolor dedicat, în mai 1905, independenței Republicii Cubane.110 Urmărit pentru numeroase articole, Folch s-a refugiat în Franța, fugind de arest după distrugerea redacției presei.de la Lliga. , faimoasa "ardere a Cu-Cu f!" de ofițerii înfuriați ai garnizoanei Barcelona la sfârșitul anului 1905.111 La Tralla a fost suspendată și nu a putut reapărea decât în primăvara următoare. Mai târziu, la mijlocul lui ianuarie 1907, cu câteva zile înainte de formarea celui de-al doilea guvern Maura, La Tralla a publicat un număr monografic despre „La Dona Catalana”. A fost o inițiativă în cadrul campaniei de solidaritate de mobilizare, însoțită de revista Or i Grana, un săptămânal „propulsor al unei Ligi Patriotice a Damelor”, în a cărei redacție se afla, de exemplu, Josefina Dachs de Prat de la Riba, printre alte rude cu nume de familie ilustre ale catalanismului.112 Numărul monografic al revistei La Tralla cuprindea articolul «Era Castellana...!», semnat cu pseudonim feminin, autorul fiind de fapt un militant ultracatalanist: era o relatare a modului în care căsătoria fiului cu o casquiva castiliană A distrus, grație capriciilor sale, o familie catalană sobră și reprezentativă.113 Privită dintr-o perspectivă catalanistă, a fost o ironie amuzantă, tinerească, poate excesivă, ca toate glumele, dar pe care nimeni nu o putea prelua. serios.114 Pe de altă parte, din cealaltă parte, a fost înțeles ca un atac cel mai tandru și, prin urmare, o ofensă împotriva femeii spaniole. În consecință, a avut loc un scandal major, care a ajuns până la a provoca distrugerea redacției La Tralla de către o mulțime de studenți din Barcelona și, în consecință, a amenințat stabilitatea Solidaridad Catalana, pe atunci în plină pregătire pentru alegerile legislative. April și că a avut sprijinul liderului republican spaniol Nicolás Salmerón. Vezi o descriere mai mult sau mai puțin a timpului, cu o acuzație considerabilă de indignare pentru ofensa morală provocată:

O femeie a fost autoarea unei monstruozități nefericite.
O doamnă a respins într-un alt articol care a fost publicat în presa madrilenă, dar în termeni decente, nespusa agresiune a separatismului catalan necivil, fără sens.
Este obligatoriu să ne amintim că majoritatea ziarelor din Barcelona și Catalonia în ansamblu, precum și corporațiile oficiale, au protestat împotriva scrierii La Tralla.
Din toată Spania se ridică o voce zgomotătoare, cerând pedeapsa ziarului care provocase o insultă atât de mare la adresa presei din Barcelona.
Scolarii, cuprinsi de indignare patriotica, au alergat in cete de la Universitate, aplaudand Spania, spre localul in care isi avea redacția La Tralla.
Ajunși la ea, au distrus tot ce puteau să pună mâna: scaune, mese, sticlă. cutia poștală de corespondență; totul a fost sfărâmat în bucăți.
Poliția a venit, iar demonstrația s-a rupt după mai multe acuzații. Demonstranții au alergat în diferite direcții,

provocând o confuzie extraordinară; magazinele au fost închise, iar mai multe persoane au căzut la pământ.
Demonstrația a fost refăcută în bulevarde, alăturându-i-se mulți trecători.
Primarul s-a alăturat protestului.
O comisie de doamne castiliane a vizitat, de asemenea, respectiva Autoritate pentru a protesta împotriva articolului menționat mai sus.
Salmerón a protestat și el, spunând că limbajul anumitor ziare este intolerabil.
În fiecare zi separatiștii insultau Castilla, în fiecare zi apăreau candidați nepoliticoși.
Nu putea continua așa. Patrioții s-au săturat să sufere insulte și amenințări, iar ceea ce a durut cel mai mult a fost că nu li s-a impus niciun corector sever celor care, cu o ușurare nemaiauzită, și-au continuat drumul, etalându-și ura fără sens față de Spania.
Potrivit aceluiași autor, încărcat de exasperare ideologică, a existat de fapt o problemă fundamentală, venită din sociologia Barcelonei și comportamentul intolerant atribuit catalaniștilor:
Cu mulți ani înainte [Legea Jurisdicțiilor], s-a remarcat, într-o parte considerabilă a opiniei de la Barcelona, ostilitate manifestă față de străini [sic], considerându-se ca atare, la fel ca cei care, încă din copilărie, locuiau acolo, contractaseră. legăturile de familie și a cooperat cu banii și munca lui la mărirea frumosului oraș, decât la nou-veniți. Toți cei care nu s-au născut în Catalonia, toți castilienii [sic], inclusiv în această confesiune

Spaniolii din celelalte regiuni erau considerați străini sau străini [sic], și ca dușmani ai Cataloniei dacă nu împărtășeau, dacă nu erau de acord cu doctrina catalanistă.
De parcă nu ar fi fost de ajuns, a adăugat el, indignat și suspicios: „Solidaritatea este exacerbarea acelui sentiment ostil.”115 Foarte semnificativ, a fost o hotărâre pronunțată în ciuda faptului că realiza un necrolog elogios al lui Salmerón, care în principiu. a prezidat coaliția de solidaritate. Cu alte cuvinte, provocarea ultracatalanistă, dacă ar fi percepută (întrucât majoritatea batjocurilor nu au ieșit din contextul însuși al consumatorilor săi cei mai entuziaști), ar avea întotdeauna efect și ar genera indignarea spaniolă, într-un mod aproape. contrast simbiotic. Astfel, manifestările cele mai radicale, dintre cele care erau de fapt o opoziție internă ambiguă, catalană, față de Lliga, au avut repercusiuni împotriva acesteia, ca expresie inerentă, în percepția spaniolă.
Era prețul care trebuia plătit pentru relația complexă și contradictorie care se instituționaliza între moderati și extremiști în „familia” catalană, cu roluri interactive social. Deși tinerii extremiști și-au denunțat bătrânii bătrâni pentru că și-au pierdut ardoarea, ei, în funcție de când și cum, au cerut acoperire, fie ea politică sau cu fonduri, argumentând că toți sunt de aceeași latură ideologică. Moderații, îngâmfați, îi criticau pe tinerețe pentru că sunt fără minte și iresponsabili, dar făceau și cu ochiul îngăduitori, cunoscând exagerările tinereții. Cu alte cuvinte, ultracatalanismul nu a trecut

niciodată de la a fi o zonă de presiune asupra celui mai electoral catalanism, fie că a fost Higuera sau naționalist-republican. Naționalismul catalan radical s-a arătat astfel limitat în acțiunile sale, dar cu o capacitate notabilă de a provoca scandal ideologic.
Partidele parlamentare, în special Lliga, ar putea indica extremiștii să-și consolideze caracterul rezonabil înainte de „Madrid”, deși elementul spaniol a confundat constant unul cu celălalt. Pe de altă parte, Lliga nu s-a putut desprinde niciodată complet de extremismul naționalist, deoarece reprezenta accesul său într-un mediu social înfloritor, atât în Barcelona, cât și în orașele industriale mai mici, dincolo de rețelele de liberali profesioniști cu studii universitare, care erau cei stricti. clientela regionalismului politic. Astfel, în rezumat, ultracatalanismul dezorganizat, situat într-o multitudine poroasă de microgrupuri care roiau între Unió Catalanista și asociația protectoare a muncitorilor mercantili, CADCI (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria, fondat în 1903).)., a îndeplinit o funcție de socializare a adolescenței într-un sens ideologic foarte utilizabil. Orientați corespunzător, atunci când tinerii angajați de birou, călători și agenți de vânzări s-au maturizat, s-au căsătorit și s-au stabilit, aceștia puteau continua să exercite „votul util” lligairef
Astfel, ceea ce, la prima vedere informată, părea o importantă cezură ideologică, s-a relevat, dimpotrivă, un echilibru intern al mișcării catalitice.

lanista ca sector social în configurație, definit în mod paradoxal mai ales prin mijloace ideologice. Dar, în același timp și în ciuda funcționalității lor în cadrul catalanismului, aceste mecanisme de stabilizare în curs de dezvoltare, văzute din exterior, erau complet opace.117.
Societatea civilă catalană văzută din afară
Timp de mai bine de un secol, unul dintre cele mai repetate proverbe ale naționalismului catalan a asigurat, amenințător, că „hostes vindran i de casa et treuran”. Cu alte cuvinte, în imaginea de sine catalanistă, emigranții sau refugiații autentici erau înșiși catalanii, rătăcitori în propria lor țară, dar mereu tânjind să-și recupereze „la terra” pentru ei înșiși.118 În „nostratul” imaginar nu a existat niciodată. a fost mult loc pentru varietatea de origine, deși practica zilnică era mult mai tolerantă.11·1
Naționalismul catalan a trebuit să suporte întotdeauna contradicția dintre ponderea Barcelonei, un oraș metropolitan aflat în competiție cu Madridul, și visul de intimitate colectivă, de „a-și trăi propriul”. Este o contradicție care, oricât de inconfortabilă este, nu a fost niciodată plăcută. Și este că secretul societății civile catalane a fost întotdeauna faptul că, în realitate, era o „societate de familie”. Acest lucru ar putea da o semnificație specială „încrederii” care a fost întotdeauna considerată necesară pentru dezvoltarea unei economii capitaliste, fațetă care a fost evidentă mai ales într-un domeniu precum creditul.12” Rețelele familiale s-au amestecat cu legăturile create de prietenie, pentru a determina tiparul de sociabilitate, a celebrei vieți asociative catalane. A cita cel

mai relevant exemplu dintre toate, a observa urma istorică a catalanismului înseamnă a urma o mișcare de rudenie încrucișată, în care toată lumea era văr, frate. -lege, compadre sau, cel puțin, coleg de clasă. Acest factor determinant a dat culoare întregii țesături asociative și a explicat fondul personal al mecanismelor, aparent mai oarbe, care au marcat relațiile de socializare dintre Lliga, naționaliștii republicani și cei dezordonați. ultracatalanismul tineresc.Dar asta nu l-a făcut mai vizibil.De la sine înțeles că, pentru interpretările care se bazează excesiv pe omologarea dintre clasa socială ca presupusă realitate și putere, rădăcina familială a „burgheziei" catalane devine o curioasă. caracteristica „bolnavă", care a limitat (sau limitează) implementarea completă a afacerii121
La începutul secolului al XX-lea, industria catalană era caracterizată de plante care, cu câteva excepții notabile, erau destul de mici. De regulă, aceste mici dimensiuni productive nu au avut tendința de a depăși fabricarea prin comenzi sau loturi speciale, pentru a ajunge, ca plafon absolut, la fabricarea în vrac. Capacitatea de a produce o linie la scară masivă nu a fost aproape niciodată atinsă. 22 Mai mult acordată unei perspective microeconomice decât dimpotrivă, industria catalană a avut tendința de a căuta rețele de confidențialitate și suport, a căror expresie maximă

sion găsită în cartierul fabricii urbane. La acea vreme, aceasta era o perspectivă frecventă în Europa: cartierul de afaceri era punctul central lăudat la acea vreme de economistul englez Alfred Marshall (1842-1924) ca o atmosferă deosebit de favorabilă dezvoltării afacerilor. Acolo, producătorul întreprinzător avea resursele pentru a plasa IOU și hârtie comercială, contracte de subînchiriere pentru proiecte, piese sau servicii și să aibă un grup de muncitori calificați printre alte magazine care practică în egală măsură o strategie specializată. Din concentrarea sa urbană, micul afacerist spera să acceseze infrastructura privată a instituțiilor (bănci, cluburi, asociații corporative, companii de asigurări și chiar școli sau laboratoare tehnice) care, ca grup de interese, susțineau economia regională. Acest context de interrelații între bărbați și afaceri a configurat obiceiuri de încredere reciprocă și reciprocitate, precum și expresii mai înalt de solidaritate cu cei care apăreau drept concurenți.123 Pe scurt, cartierul industrial a oferit un model ale cărui linii directoare și limite erau similare cu relațiile tipice „o familie mare". Colonia industrială (denumită adesea cea mai idiosincratică cale de producție catalană) nu era altceva decât o versiune izolată și exagerat de patriarhală a acelei realități, adaptată celor care, ca producători, își permiteau să funcționeze fără contacte . Pe lângă avantajul reducerii costurilor energetice cu o cascadă, colonia s-a bazat mai mult pe disciplină și a impus virtutea religioasă, pe închidere și izolare, de teama contagiunii subversive (întotdeauna chipul ascuns și periculos al oricărei societăți civile), decât în sinergii și beneficii ale proximității și împrejurărilor împărtășite, în ciuda riscului de greve.124 Au existat, atunci, familii industriale mai mult sau mai puțin normale, iar altele mai problematice, pentru că erau autoritare.125.

După cum a remarcat cunoscutul politolog Isidre Molas, tocmai acordul de căsătorie catalan ar putea fi înțeles de gândirea liberală ca un contract liber între agenți liberi, opus viziunii conservatoare, care l-a conceput ca o unitate socială, o sursă de personal și legături interactive.126 Era, după cum este evident, ambele lucruri în acelaşi timp. Dar, în practică, „parteneriatul de familie” a fost un format neatractiv pentru stânga, cu excepția unui set de principii libertariene pentru a reglementa relațiile dintre indivizi și colectivități. Din acest punct de vedere, experiența catalană a servit în special la accentuarea distanței colective față de puterea de stat, înțeleasă ca abia „publică” tocmai pentru că este nereprezentativă. Dimpotrivă, așa cum este logic să ne așteptăm, realitatea acestei țesături a fost revendicată, logic, din media cea mai conservatoare, cu discursul ei parilist. În expresia succintă a lui Torras i Bages: „atâta timp cât societatea este mai perfectă, cu atât ea servește mai mult caracterului și condițiilor unei mari familii”, prin urmare, „este convenabil ca familia să fie permanentă și să aibă o anumită independență, că constituie o entitate istorică, adică devine casă». În ochii publicistului și prelatului: «Catalonia are un bun exemplu în acest sens în casele de la țară, pe care regretatul Permanyer le-a calificat foarte corect drept.

aristocrația espardeña și în casele meșteșugarilor, cu așezare proprie, care au fost transmise din generație în generație cu mari avantaje morale și industriale." rețelele și regulile, a fost atât un model de comportament, cât și un complot prea adânc pentru ca cineva să-l controleze eficient. politic.

Pe de altă parte, în ochii străinilor, acest fapt fundamental a dat vieții sociale catalane un caracter contrastant, dificil, întrucât mesajele aparente nu corespundeau practicilor sociale. Identitatea „burgheză” – după mulți sociologi – este doar un ansamblu de atitudini de recunoaștere reciprocă: se putea avea încredere într-un „burghez” care își etala propriul cod de valori operaționale, cu care împărtășea o etică a muncii, care era, de asemenea, cumpătat. de expresie și și-a amânat mulțumirile; ai putea să-l crezi pe cuvânt într-o înțelegere, i-ai putea avea încredere în bani.128 Dar cel mai bun mod de a întâlni potențiali parteneri, desigur, a fost să fi fost intim cu ei toată viața. În ciuda regulilor sale presupuse nierito-cratice, piața de promovare catalană s-a bazat în mare parte pe referințe vizibile doar pentru participanți: cine era cine în funcție de rudele, prietenii și cunoștințele lor. La vremea ei, acest lucru i-a înfuriat pe „lerrouxişti” şi pe anarhişti, întrucât, pentru oricine venea din străinătate, un sistem de rudenie şi prietenie părea cu totul opac. Astfel, un oraș mare, aparent plin de oportunități, a fost redus, pentru ambițiosul imigrant, la o oligarhie ascunsă și de nepătruns.

De parcă impresiile nu ar fi fost de ajuns, creșterea spectaculoasă a Barcelonei în trecerea de la un secol la altul părea să transforme jocul subtil de fundal într-o articulare a unor oameni de afaceri puternici, care își etalau puterea și bogăția socială, înconjurați de cercuri de producători minori și un nor de profesioniști (avocați, ingineri, arhitecți) care își conduceau afacerile. Denunțurile de la sfârșitul secolului

împotriva „plutocrației” nemiloase care a inundat marile orașe ale Europei și centrele urbane foarte puternice ale Americii (de la New York sau Chicago până la Buenos Aires) păreau să-și găsească expresia hispanică perfectă la Barcelona. .129 Astfel, mitul puterii «burgheziei catalane», precum și forța «partidului lor».
Dar, la rândul lor, confruntați cu frustrările imigranților și străinilor, naționaliștii catalani au fost asupriți de greutatea unei profeții: va veni ziua când nu vor mai fi băștinași.1·3" Încă din secolul al XVIII-lea, folosirea a metodelor contraceptive a menținut natalitatea catalană la un nivel scăzut.131 Începând cu „Jebre d'or” speculativ din anii 1874-1886, valurile migratorii către centrul industrial catalan au atras tot mai mult oameni din zone mai îndepărtate către o influență culturală comună obiceiurile catalanilor.132 După apariția sa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, catalanismul a insistat atât de obsesiv asupra acestei teme, încât unii observatori au vorbit despre un „naționalism demografic”.133 Ca urmare, pe cât de mult nu le-a plăcut, generații succesive de catalaniști Au fost nevoiți să suporte imigrația datorită unei flote de arme și inteligență pentru a susține dezvoltarea.

Totuși, tensiunea dintre dezvoltare și intimitate a dat naștere unei urbanități deosebite, o combinație neobișnuită de sobrietate „burgheză” și individualism mediteranean radical, care părea o copie aparte a stilului social francez. Dacă a fost imitat obiceiul galic în contracepție, în plus, sexualitatea catalană avea ceva francez (spre fascinația lor), la fel ca și limba de bază pentru formarea asociațiilor în societatea civilă. Pornind de la acest vocabular asociativ de o aprovizionare atât de largă, s-a construit un stil de viață care avea rădăcini istorice foarte adânci. Acest lucru a facilitat comunicarea cu lumea socială din întreaga Mediterană vestică, în special cu italienii, și nu numai cu Franța. Când, de exemplu, romancierul Alexandre Dumas père, în cunoscuta sa lucrare Le comte de Monte-Cristo (scrisă, cu cel puțin un colaborator, în 1844), a vrut să portretizeze – cu o vizibilă intenție didactică, din perspectivă franceză. – varietatea obiceiurilor mediteraneene ale vremii sale, nu a ezitat să transforme colonia catalană din Marsilia în originea ticăloșilor din piesă, precum și eroina sa dezirabilă, dragostea protagonistului.
Cum Catalonia a fost primul venit la industrializare, făcând parte din prima revoluție industrială europeană în tranziția de la secolul al XVIII-lea la secolul al XIX-lea, primii imigranți care au venit în orașele sale în căutare de muncă au fost mai mult sau mai puțin localnici, din Baleare. Insulele, Castellón sau zonele limitrofe Aragonului, care, prin urmare, cunoșteau sau înțeleg mai mult sau mai puțin limba. Dacă mulți nu „gândeau ca catalanii”, în plin cod „burghez”, măcar știau ce înseamnă asta: modalitățile de grup de a lua decizii și de a stabili consensul, gustul pentru întâlniri nesfârșite, plăcerea bârfei, invidia deosebită. dintre cine iese în evidență. Oamenii nu au venit de mai departe decât în zorii secolului al XX-lea, ceea ce a

presupus un conflict cultural mai greu de rezolvat pe plan intern.
Afluxul din secolul al XIX-lea a fost acomodat deoarece inima vie a sistemului de tratament catalan a fost penya, cu un sens mai concret al peña, fiind un cerc deschis care s-a adaptat tuturor acestor cerințe și nu numai. Penya și sociabilitatea masculină care o însoțeau au creat un model aparte, aproape unic în Spania. Era o imitație flexibilă a familiei închise și a rețelei exclusive de prieteni „per tota la vida”. Pentru a sta pe penya, era nevoie de un singur lucru: înțelegerea limbii locale (chiar dacă nu era vorbită) deoarece, cu aceasta, se putea menține ritmul stilului social al țării. Cu aceste atribute, nu era nevoie să oprești schimbul agil indigen pentru a explica pas cu pas străinului ce se întâmplă, o întrerupere insuportabilă pentru nativi. Cu o penya, unitatea fundamentală era disponibilă pentru a construi orice grupare mai complexă, cum ar fi partidele politice sau sindicatele.1'4
Cu câteva ușoare modificări de comportament și adaptarea percepției sale lingvistice, străinul s-a „integrat”, adică a depășit o segregare înțeleasă ca responsabilitate proprie, deși, desigur, intrarea în „societatea familială” a fost un proces destul de dificil. .mai lent și mai laborios. Nimic, de altfel

contrast, mai departe de principalul naționalism basc. Tuakeío nu a putut accesa viața socială Euskalduna, a cărei reînnoire era concepută pentru excluderea lor: fără a merge mai departe, naționalismul basc, ca partid, conceput ca un spațiu de întâlnire al său, nu a permis străinilor fără nume de familie să intre adecvat decât după regimul Franco. Pentru Sabino Arana, încă de la începutul cruciadei sale politice, a face altfel însemna să-și asume literal „erori catalaniste”.135 La rândul său, speranța liberală spaniolă s-a bazat întotdeauna pe amestecul imigrației pentru a termina de îmblânzit exclusivismul tradițional basc și, prin aceasta, a le neutraliza. cele mai neplăcute expresii ideologice. În cuvintele lui Francisco Giner de los Ríos, părintele Institución Libre de Enseñanza, în 1899: „Astfel, de exemplu, prin încrucișare, rasa este unificată, fie că este foarte rapid și energic, ca și în Statele Unite, deja cu tranziția laborioasă și chiar dureroasă care transformă poporul basc dintre noi.”136 Dimpotrivă, experiența catalană, fiind mai difuză, a prezentat probleme de interpretare mai mari, deși — văzută din exterior — părea logic să o echivalăm cu Un basc, cu rasismul lui vădit.
Pe scurt, naționalismul catalan față de imigrant a ascuns două realități, una negativă și cealaltă pozitivă: mecanismul ascuns al „societății familiale” ca rețea de sprijin reciproc în afaceri și încolțirea celorlalți și, în compensație, penya ca un spațiu deschis. Vocabularul asociativ, baza de bază a întregii activități grupai. Acest joc alternativ de excludere și incluziune este, de asemenea, ceea ce a permis discursul condescendenței prin „integrare”. Jocul dintre urbanitatea metropolitană și intimitate a fost expresia Barcelonei ca centru industrial.
După ce a apelat la beneficiile societății civile, radicalizarea naționalistă a fost inseparabilă în Catalonia de clasa de mijloc

urbană ca spațiu de promovare socială. Dacă cea mai sigură promovare a rămas pătratul birocratic, iar dacă „societatea de masă" a fost o expansiune exponențială a cererii de servicii de tot felul, controlul asupra formei de dezvoltare administrativă a devenit, din când în când, aspirația de a obține controlul asupra întregului societate, care, la urma urmei, este ceea ce caută prin definiție tot naționalismul. Nimic util, așadar, pentru a investiga cine a fost mai „burghez" (fie catalan sau spaniol) deși ambele s-au insultat reciproc pe această problemă de mai bine de jumătate de secol. În acest sens, ca să precizez, Liga Regionalistă, de obicei marcată drept „partid de birou". Burghezia industrială catalană" (mai ales de dușmanii săi) era de fapt o opțiune ideologică, care trebuia permanent să concureze cu oferta asociativă sau corporativă existentă, pe lângă alte partide mai mult sau mai puțin moderate, din catalanismul republican sau forțele parlamentare constituționale chiar și carlismul, pentru reprezentarea unei baze sociale foarte înguste.137 Elaborarea ei doctrinară, chiar dacă trebuia să facă față concurenței, avea mai mult de câștigat din celebrarea pluralității decât dintr-un exclusivism defensiv.

Echilibrul tuturor acestor elemente sociologice a permis naționalismului catalan să fi putut folosi discursuri rasiste, dar ele nu au avut niciodată o funcție esențială esențială în elaborarea ideologică.'3* Insistând asupra societății civile, a arătat un conținut latent mai mult decât suficient. pentru a asigura păstrarea unui ideal de promovare socială restrânsă, fără, prin urmare, să fie nevoie să recurgă la explicititatea segregatoare. Mai mult, argumentul „superiorității" catalane, de a avea efect politic în Spania, sau în fața publicului hispanic, nu putea fi decât cultural, oferta de prozelitism în managementul social al modernității industriale și comerciale și în obiceiurile sale mai accesibile.asociativ. Dacă catalanismul și-a pierdut conținutul didactic, și-a pierdut rațiunea de a fi ca proiect „imperial". Un catalanism conștient rasist nu putea fi altceva decât separatist, segregaționist prin logică pură.
„Individualiștii catalani" împotriva „comuniştilor castiliani" sau „piemontezii Spaniei"
În realitate, dacă teoriile sale provocatoare rasiste sunt ignorate, Pompeyo Gener propovăduia aceeași soluție ca și Prat de la Riba: „Pentru moment, să admitem că, având deja o personalitate mare și distinctă, și ca singurul MIJLOC DE REZOLVAND chestiunea catalană [sic], autonomie să fie acordată Cataloniei, așa cum se pretinde; la fel s-ar întâmpla și cu Austria și Ungaria, și cu Anglia și coloniile ei din Oceania.»139
În afară de admirația trecătoare a unor studenți (printre ei probabil tânărul Eugeni d'Ors Rovira și fratele său Josep-Enric), Peius He a fost întotdeauna un profet fără prea multă predicare în patria sa, spre deosebire de admirația care i-a fost dată în cercurile moderniste din America Centrală și de Sud. Când stilul său de reprezentare permanentă s-a demodat, a căzut în sărăcie, salvat de un salariu care i-a fost transmis de consiliul orașului Barcelona pentru a-l salva de foame, până la moartea sa în 1920, uitat decât ca bufon.140

Asemenea lui Gener, republicanul Pere Coromines (sau Coraminas), entuziasmul lui libertarian uzat de implicarea sa în procesul traumatic de la Montjuic din anii 1990, s-a lansat în speculații care, în ciuda ortodoxiei sale de stânga la acea vreme, arătau o asemănare relativă cu Prat. Coromines ar putea fi de acord când a fost vorba despre presupusa sociologie catalană derivată din societatea sa civilă excepțională. Dar continuarea pe calea „imperialistă" i s-a dovedit imposibilă. Deși, de exemplu, își bate joc de capacitatea limitată pe care o aveau marocanii de a se gestiona ei înșiși în orice sens serios al cuvântului, dând astfel o anumită validitate pretențiilor hispanice din Africa, disconfortul său față de noțiunea de „imperiu" era manifest (ca atunci când, ca să ridiculizeze după ce curente, în 1899, a comparat Spania cu Bizanţul: «Asupra fostului puternic Imperiu căzuse o mare tristeţe»).'41

Cu toate acestea, în notele sale teoretice, el a depășit cu mult Prat și nu a fost foarte departe de Gener, deoarece Coromines a interpretat progresul industrial catalan ca fiind rodul individualismului său modern. Potrivit lui Coromines, individualismul sistematic a stat la baza capacității catalane de a articula o societate civilă simultan asociativă, corporativă și de afaceri fără acces la puterea publică, în fața „comunismului castilian" agrar, caracterizat printr-o confuzie intrinsecă între conflictele interne. pulsații, între putere copleșitoare și distribuție egală. În cuvintele lui:

Această diferență de caracter este cu atât mai ireductibilă cu cât poate subzista sub protecția limbajului. Există însă trei soluții în cadrul unității naționale: 1.a, ca comunismul castilian să se supună individualismului levantin, caz în care unirea va subzista doar atâta timp cât va predomina forța învingătorului; 2.a, că individualismul levantin subjugă comunismul castilian, caz în care unirea va avea același pericol final; 3.a, coexistența liberă a acestor două personaje în cadrul aceleiași naționalități, datorită respectului reciproc pentru principii diferențiate. Dar chiar și această soluție va veni doar poporului cu adevărat individualist, a cărui hegemonie va fi singura garanție a unei astfel de constituții. [...]

Manifestarea sanatoasa si ordonata a acestui spirit individualist ar fi periculoasa pentru statele actuale, deoarece ar putea duce la o descompunere generala, predecesorul unei federatii latine. Și singurul precedent serios pentru această demonstrație ar fi un partid catalan, nu un partid catalan. Dacă mișcarea actuală urmărește să trezească în popoarele catalane conștientizarea personalității lor și, în loc să se irosească în lupte politice sterile, urmărește educarea rasei prin cunoașterea profundă a istoriei și limbii sale, precum și a ei. personaje morale colective, ar putea însemna un pericol, departe, da, dar cu siguranță grav pentru unitatea națiunii spaniole.142

Ieșirea, oarecum neclară, pe care a văzut-o, s-a dus direct la visul unei entități suprastatale asemănătoare cu cea propusă de Prat, deși simpatiile lui republicane la momentul scrierii l-au făcut să se îndoiască. Într-adevăr, Coromines, în cadrul eclectismului său ideologic, și-a asumat La Nacionalitat. Catalana ca aport decisiv care a culminat panteonul conceptual

catalan al lui Pi y Margall, Almirall and the Bases de Manresa:143 «În opera lui Prat de la Riba, am găsit un om care mi-a vorbit în limba timpului meu de un realitate clară și armonios definită. Cât timp pasiunea nu mă orbește, voi continua să-l admir pe autorul care în acea carte mi-a vorbit cu cuvinte noi despre sentimentul meu pentru Catalonia și voi afirma că prin publicarea ei a făcut un mare serviciu țării noastre. [...] De aceea, atunci când poziția politică a acestui om mă împiedică să ader la actele care i se fac în omagiu, din această poziție dușmană îi transmit salutările unui patriot.»144.

Întrebarea cheie a fost măsura în care catalanii au fost capabili să-și impună modernitatea restului „castilian” al Spaniei. În 1907, în plină campanie de Solidaritate Catalană, convingerea de superioritate catalană a avut o formulare nouă și impresionantă. Diego (sau, în catalană, Dídac) Ruiz Rodríguez (1881-1959), născut la Málaga, rudă cu pictorul Pablo Ruiz Picasso și model al „modernistului” furios, bine integrat în mediul catalan catalan (cartea sa Contes). d'un filosof , din 1908, apărut cu un prolog de Maragall) şi un profesor de spaniolă în Italia, a oferit un model comparativ inedit, extras din propria sa traiectorie de viaţă. Era o figură la fel de pitorească – și mai bizară – precum ar fi putut fi Peius, dar mai aproape, pe tărâmul ideilor, de Gabriel Alomar, eseistul original care, la începutul secolului, părea farul intelectual al unui „futurism”. ." Catalană și, odată cu ea, a unei stângi catalaniste. Dídac Ruiz, apoi, a publicat o scrisoare deschisă către cetățeanul Lcrroux, justificând Solidaritatea în fața criticilor din partea democrației radicale. În textul său, el și-a prezentat ideea că catalanii vor fi literalmente „piemontezii Spaniei”, autentici unificatori, gata să ducă la bun sfârșit o reînnoire națională de la început până la sfârșit: „acești oameni din Catalonia au fost cei destinați să-și exercite dictatura spirituală. mai presus de restul spaniolilor, pentru a face minunea unui Pia-nionte în Spania [sic]». Entuziasmul său pentru sintezele magistrale haotice l-a făcut să uite, printre altele, faptul că regatul Piemonte-Sardinia fusese, în secolul al XIX-lea, un stat militar, cea mai eficientă putere armată nestrăină din Peninsula Italică. 145
Încrederea în bunătatea comparativă a societății civile catalane a fost așa încât nimeni nu a observat gafa conceptuală considerabilă a lui Ruiz și a continuat să se repete timp de două decenii.
Au fost atât de multe propuneri pentru Catalonia de a renova, în cel mai actual stil european, fațada învechită a Spaniei, încât plin de spiritul Santiago Rusiñol – prietenul apropiat al lui León Daudet – s-a răsfățat cu un roman ironic în 1914, Un catalan din La Mancha (cu un teatru teatral). versiunea patru ani mai târziu), în care un barcelonez progresist se angajează în reforma unui oraș înapoiat din La Mancha într-un fel de inversare a celei de-a doua cărți a lui Don Quijote.146 Cu un sentiment paralel, Pere Aldavert, din La Renaixensa, mârâia că «un catalanism bine înțeles le mai face plăcere la Madrid».147
Dar să-ți placă, ceea ce se spune că-i place, în capitala statului a fost foarte greu pentru principalul argument catalanist și asta dintr- un motiv simplu. Problema lui Jando cu

exportul catalan al societății civile în Spania, ca mijloc de reformă profundă a statului, a fost că, în funcție de cum, a fost percepută ca o privatizare de neînțeles a puterii publice de către o putere privată. Liderul liberal Segismundo Moret y Prendergast, un om cult, foarte apropiat de mediul Institución Libre de Enseñanza, a spus foarte clar acest lucru în discursul său despre „Centralizarea, descentralizarea, regionalismul”, lecție susținută la Ateneo de Madrid pe 30 martie, 1900, fiind politicianul atunci președinte al casei: «După Dicționarul Academiei, a centraliza înseamnă a aduna mai multe lucruri într-un centru comun; se autointitulează guvernul suprem

mine toată autoritatea. Descentralizarea înseamnă, așadar, și conform aceluiași text, transferarea către diverse corporații sau persoane a unei părți din autoritatea care fusese exercitată de Guvernul Suprem al Statului.” Înțeles astfel, criteriul catalanist s-a confruntat cu toate cunoștințele acumulate ale revoluției liberale din secolul al XIX-lea. La urma urmei, marea Revoluție Franceză fusese făcută pentru a pune capăt patrimonializării aristocratice a treburilor și spațiilor publice. Privită în acest fel, oricât de mult l-au deghizat cataloniștii în „imperiu”, propunerea lor a fost extrem de regresivă și așa a fost primită.

Desigur, Moret a fost unul dintre cei mai consecvenți și mai tenace dușmani ai catalanismului politic incipient. Astfel, a negat, deci, frontal, teza catalanistă –exemplificată de opera lui Prat– a insubstanțialității Statului în fața „patriei” trăite:

Municipiul are o funcție, o viață, o origine și un scop complet clar, perceptibil și recunoscut de toți gânditorii și de bunul simț al umanității. Provincia... regiunea... ce înseamnă? Pentru că ele există? Ele nu înseamnă nimic real și pozitiv; ele există prin simple accidente istorice sau politice; [...]

Este, deci, această noțiune de provincie, și deci de regiune, o noțiune întâmplătoare, istorică de cele mai multe ori, mereu trecătoare, lipsită de conținut substanțial, și deci cauzată de erori profunde, dacă ar deveni o noțiune juridică sau de subdiviziune. a Statului.148

Având în vedere insubstanțialitatea funcțională a regiunii, istoricismul ei forțat, potrivit liderului liberal, a forțat niște discursuri agresive, întrucât „pentru a pregăti venirea acelui regionalism egoist nu există altă cale decât să denigrați patria”. Fiind o entitate artificială și inventată, fără o soliditate mai mare decât interesul creatorilor săi, o Catalonie autonomă ar funcționa ca cea mai rea dintre oligarhii. „Ei [muncitorii], nici liberalii din Catalonia, nu vor găsi niciodată satisfacție pentru aspirațiile lor cu un parlament regional produs de caciquismo local, influențat de teocrație și garantat de o forță publică în slujba unui guvern local.” 1

Astfel, propunerile cataloniste de reorganizare a Spaniei nu puteau fi prea credibile. Pentru Moret, analogiile „imperiale” cu statele central-europene care decurg din catalanism au fost pur și simplu un nonsens, dacă nu chiar un efort destul de naiv de înșelăciune:

Nicăieri, în nici un moment istoric, în niciun caz, moartea particularismului și triumful statului central nu au fost văzute așa cum am fost martori, martori uimiți să vadă marele Imperiu al Hohenzollern ieșind din haosul germanic. [...]

Se poate face o ceartă, o aud; regionaliștii o fac tot timpul: față de acele exemple pe care le-ați citat, sunt altele care reprezintă contrariul, adică dezintegrarea unităților regionale ale marilor centre politice, Ungaria, Principatele Dunării, Norvegia față de Suedia. . Dar, oare aceste exemple sunt paralele și nici nu pot fi comparate cu cele anterioare? Nu, domnilor; acestea sunt dezintegrari ale corpurilor care se dizolvă; Servia [sic], Moldova, Țara Românească, Monte-Negro [sic] însuși, nu sunt altceva decât frânturi din mantaua imperială a acelui Imperiu Turc care încetul cu încetul dispare din istorie; Ungaria este primul simptom al dispariției Imperiului Austriac, care este urmat îndeaproape de Boemia și Transilvania; de aici și faptul că ei caută o gravitație diferită; astfel încât în loc să creeze o unitate regională în ei, ceea ce este rupt și pulverizat este falsa federație care i-a legat de un centru care nu era al lor, căutând astfel să se grupeze cu cei de la fel. În așa fel, domnilor, încât exemplul, în loc să trezească speranțe de regenerare și viață, se leagă de ideea de moarte, ruină și descompunere a țărilor. (Aplauze repetate.')'5"

Cu alte cuvinte, naționalismul spaniol era exclusiv în cerința sa, în afara „naționalismului instituționalist” și deci liberal, în afara „naționalismului identitar”, cu pretenția unei coincidențe depline a atitudinilor socio-politice. Dincolo de nuanțe ideologice, poziția spaniolă a considerat că există un singur spațiu politic, cel spaniol și, ca derivat al acestuia, nu era posibilă decât o singură conștiință civică. Faptul că, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, o parte a opiniei catalane și-a făcut explicit „dublu patriotism”, ca sentiment privat, γα era în sine o abordare îndoielnică: în măsura în care alți spanioli nu puteau să-l împărtășească, era o revendicare privilegiata, deci injusta. Dar, după aceeași logică, părea și intolerabil să propunem că o asemenea dualitate sentimentală are o expresie juridică, mai ales când era însoțită de declarații etnice prezumtive, dacă nu jignitoare. În fine, întotdeauna din aceeași perspectivă, a cere ca acest regim juridic special să aibă o articulare instituțională, cu buget, însemna conturarea rupturii.

Inflexiunea cultului propriei superiorități: un sistem politic catalan

Pretenția catalanistă, în rezumat, era văzută din exterior ca extriorizarea unui egoism colectiv. În realitate, relația catalanismului cu „problema Spaniei” a produs un fel de dublu paradox. În primul rând, a existat mult mai multă reflecție catalanistă asupra Spaniei și/sau „Castilla”, prin urmare incluzând abordări care ar putea fi considerate anti-spaniole (sau pur și simplu anti-spaniole), întotdeauna în parametrii solipsiști ai naționalismului catalan, decât celelalte. 151 Dar, în același timp, tendința catalanistă spontană a fost contestată.

trage orice realitate hispanica exclusiv din preocupările catalane, fie ca o critică istorică a trecutului, ca un comentariu politic prezentist sau ca o proiecție către un viitor în construcție. Desigur, aceste distincții erau invizibile pentru circuitele politice obișnuite din Spania, deoarece ele erau exprimate frecvent în catalană și apăreau în publicații cu circulație restrânsă celor care împărtășeau punctul lor de vedere. Au ajuns la conștiința politică obișnuită doar atunci când, dintr-un motiv conjunctural, o declarație catalană, adesea șocantă din cauza extremismului său, a sărit din calea obișnuită de circulație și a provocat scandal.
În același timp, paralel cu procesele de percepție, creșterea în Catalonia a unei opinii mai mult sau mai puțin naționaliste - cu toate ambiguitățile de nuanțe ideologice pe care le doriți - a ajuns să configureze, de la Barcelona, o anumită teritorialitate politică a acesteia. proprii. Inițial puțin mai mult decât o mentalitate, nu a fost definită până când dușmanii săi au recunoscut-o ca un pericol și nu au acționat pe același teren pentru a-l contracara. Odată ce confruntarea a fost regularizată ideologic, politica catalană poate fi deci privită ca un sistem, ca un câmp normalizat de interacțiuni. În realitate, această dinamică nu a început în 1901 — așa cum se repetă adesea — cu prima victorie electorală la Barcelona a Ligii Regionaliste (care a fost și apariția politică și succesul electoral al lui Lerroux). În orice caz, alegerile din 1901 au stabilit niște parametri, care, mai târziu, au căpătat soliditate psihică. Dar a fost mai degrabă „incidentul Ch-Cnt!” în 1905, care a stabilit orientările ideologice și limitele practice ale sistemului politic catalan, ca spațiu determinat de provocarea naționalismului catalan la spaniol și de răspunsul acestuia din urmă. Arderea biroului de presă regionalist din capitala catalană de către ofițeri în uniformă ar fi evenimentul reprezentativ care a marcat începutul unei interrelații susținute între naționalismele rivale, cu începutul unui sistem politic cu parametri simbolici clar definiți. Din afacerea emblematică a Cu-Cut!, au venit Solidaritat Catalana, lerrouxismul spaniol, acuzațiile reciproce de reacționism și confuzionismul despre naționalitate care avea să guverneze pentru totdeauna intervențiile politice ale muncitorului în Catalonia. A fost punctul de origine al unui model de comportament politic interactiv care avea să supraviețuiască până la începutul secolului XXI.
În ciocnirea dintre ziarele catalane, indignate de prezumția spaniolă, și apărătorii insubordonați ai onoarei murdare a garnizoanei militare din Catalonia, au devenit cu totul evidente două extremisme naționaliste, care au condiționat funcționarea oricărei alte manifestări „patriotice”, fie că fiecare reprezenta cea mai „logică” poziţie ideologică în puritatea sa. Fiind polari opuse, cele două poziții puteau fi întotdeauna justificate de amenințarea reprezentată de cealaltă.152 În același timp, ele au fost cea mai simplă expresie a două proiecte rivale de solicitare, formare și consolidare a unei clientele sociale în sectorul serviciilor în expansiune crucială. . . Dacă terenurile simbolice, imaginile și voca

bulario, au fost elaborate între anii 90 și 1905-1907, experiența Solidarității Catalane a permis –din puncte de vedere extreme– să se poată gândi la transformarea unei întregi societăți. În mobilizarea de opinie pe care Marele Război a adus-o câțiva ani mai târziu, analogiile cu variatele experiențe europene în război au facilitat trecerea de la simple forme de sentiment și agitație la formule organizatorice tangibile.
Este adevărat că anticatalanismul nu a dat niciodată naștere unei producții mai mult sau mai puțin regulate. Dimpotrivă, textele anticatalaniste au avut tendința de a fi grupate pe împrejurări politice, apărând în recolte neregulate, rezultat al unor desfășurari semnificative calitativ a catalaniștilor. La rândul său, această neregulă, marcată de conjuncturi, a provocat și iritația politică a adversarilor săi catalani, fie pentru că presupusa „amenințare separatistă” se înrăutățea de fapt, încingând spiritele și făcând pielea mai sensibilă, fie pentru că înșiși susținătorii spanioli, la steagul „patriei în pericol” în fața „inamicului intern”, și ei inventau o anumită desfășurare politică pentru a câștiga putere și a deveni un adversar important.153 Fără îndoială, catalaniștii, ca luptători curajoși înzestrați cu răutăți, se bucurau să-i înfurie pe españoliști. cu pretenţiile lor de dispreţ. Acestea, la rândul lor, erau strâns legate de expresii de militarism în rândul ofițerilor armatei, deja vizibile, cu un discurs victimizator, în anii premergătoare războaielor decisive din 1895-1898.154 Prin urmare, spanioliștii și-au derivat simțul misiunii din confruntarea, ca curajoși. combatanți conștienți de bărbăția lor contestată, în fața obrăzniciei și disprețuirii „separatiștilor”, cu scopul de a repara, cel puțin cu intenție, rănile morale pe care catalaniștii le-au provocat valorilor „cele mai sacre” „tuturor Ei bine”. - născut spaniol”.155 Sensul de bază era acela de a forța adversarul să iasă din propriul său rol prestabilit, portretul său despre sine.
Cel mai bun exemplu ar fi devastatoarea campanie catalană din 1905, care a acumulat satira antimilitară, sarcasm și insulte, până când spaniolismul militarist, alungat literalmente din lăzi, s-a lansat pe panta insubordonării și a demonstrației de stradă a ofițerilor armatei, cu distrugerea redacției responsabile.156 Era vizibil actul distrugerii, arderea La Veu de Catalunya și a Cu-Cut!, complet inadmisibilă într-un Stat de Drept, dar nu sursa furiei militariste: oarecum politică pentru catalaniști, care a permis Lliga -partidul ofensat- să-și orchestreze eventuala mare campanie, Solidaritat Catalana, cu manifestări de civilitate rănită. În situația dificilă a insubordonării lor, armata spaniolă a ridicat antea: au cerut autorităților ierarhice să-i susțină și ca guvernul liberal să legifereze pentru a fi de acord în permanență cu ei, prin transferarea infracțiunilor de infracțiuni la simbolurile și caracterele reprezentative ale instituțiilor naționale. la jurisdicţia judiciară militară. Liberalii, care deţineau vina că au „trădat” forţele armate în 1 8')8, n-au îndrăznit să-i contrazică pe insubordonaţi, ci îi chema la ordine: un pic pentru

spanioliștii. După cum este notoriu, o parte a republicanismului catalan – stânga, în special la Barcelona, împotrivită aderării la Solidaritate – a luat același ton spaniol, în slujba unui

proiect de naționalism de democratizare a Spaniei (de unde și numele, ca „radicali ”) — s-a alăturat aceluiași joc și miza a fost asumată de catalaniștii mereu plini de spirit și de sarcasmele lor.157 De acolo, cel puțin parțial, s-a născut „lerrouxismul” ca forță politică.158 De-a lungul timpului, cel mai plin de speranță muncitorism pe care a știut să-l creați un spațiu, întotdeauna parțial, prin aceeași resursă.

8. Răspunsul spaniol la asumarea superiorității catalane

Nu există niciun motiv să exagerăm nota în ceea ce privește capacitatea de modernizare catalanistă și nici în presupusa susținere unitară pe care l-ar putea trezi un astfel de „intervenționism”1. În orice caz, un asemenea ideal nu ar putea fi niciodată foarte departe de tema „imperialistă”, așadar. în a fost în vogă peste tot în deceniul lung până la Primul Război Mondial. În consecință, nu a fost niciodată destul de clar pentru cei care nu erau inițial simpatici pentru pretențiile catalaniste, exact pe cine urmau să cucerească catalanii cu „imperialismul” lor extrem de „intervenționist”; ca să nu mai vorbim de speculațiile despre cum a aceluiași împușcat „imperial”.

Jocul de proiecție a fost perceput din primul moment. Vezi dacă nu răspunsul lui Francisco Romero Robledo (1838-1906) la conferința despre „rasa catalană” a doctorului Robert. Foarte devreme, evazivul politician Ante-Kerano devenise celebru pentru duritatea luptei sale antiautonomiste cubaneze și, prin urmare, pentru acuzațiile sale anticatalane, până când a fost considerat primul dintr-o succesiune de provocatori de către cei menționați la Barcelona. . Din acest motiv, La Veu de Catalunya a luat-o ca pe o glumă când, din ziarul său El Nacional, sub titlul „La revedere, Patrie!” Romero a rezumat teza de doctor: «Rasa catalană, a spus dr. Robert cu o seară înainte, are cea mai privilegiată configurație craniană din Spania; este singurul care în actuala decadență are dreptul la viață și condiții de apărare; Unitatea națională, pe scurt, nu există, iar catalanii continuă să fie catalani și nimic mai mult decât catalani.» El l-a pedepsit pe noul primar al Barcelonei, numit de cabinetul Silvela, căruia Romero s-a opus, pentru „imnul său arogant la independență”. Cu necumpătarea caracteristică, Romero l-a comparat pe doctorul catalan cu domnii războinici antileeni: «Pentru că a apărat mai puțin decât cere doctorul Robert în aceeași zi în care Majestatea Sa Regina îi conferă cea mai apreciată funcție populară din Catalonia, torenți de sânge au curgea în jungla cubaneză.» Însă concluzia lui a fost scandaloasă într-un alt sens: «Încă un pas și Catalonia va cere sceptrul Spaniei, transformând celelalte regiuni spaniole în fiefe mizerabile ale domiciliului său.»2 Mai mult decât separarea, triumful catalanist ar fi reproiectarea Spaniei. .

Jocul așteptărilor a stârnit atât avertismente anticipate, cât și dezamăgiri. Așa cum ironiza Unamuno înainte de manifestarea propagandistică a Solidarității de la sfârșitul anului 1906: „Dacă aducea — ceea ce mă îndoiesc — o hegemonie culturală a Cataloniei în Spania, ar putea marca noi direcții pentru patrie spre noi destinații. Mă tem că rămâne un act pur politic, ca o criză ministerială, adică

cel mai puțin cultural lucru care se poate întâmpla în Spania și, prin urmare, cel mai jos și mai meschin politic.»3 Publiciștii Lliga puteau deja să repete că spaniolii nu ar trebui să fie atenți, că totul ar fi bine, că cu cât îi reiterează mai mult . mesajul reînnoitor a stârnit mai multe temeri. În primul rând, sistematizarea conceptuală a lui Prat era adresată unei piețe politice locale și, cel puțin inițial, nu fusese destinată exportului. Când a fost citit în afara Cataluniei -deseori greșit și în extrase destul de senzaționale-, a fost perceput pe baza mesajelor mai dure ale cunoscutei dihotomii etnice dintre înapoierea castiliană și progresul catalan pe care Peius Gener și alții o puseseră în circulație din Ghidul Almirall. A existat și o preempțiune spaniolă, deja consolidată, care a condiționat profund orice lectură a unei propuneri „imperiale” catalane.

Spaniolii frica de a toca

Prima reprimare guvernamentală a catalanismului politic a avut loc odată cu Mesajul către Regele Holláis în martie 1897. Bazându-se pe o idee a istoricului și bizantinist Antoni Rubió i Lluch, Prat de la Riba a scris un manifest de simpatie și angajament față de cauza enozei. grec din insula Creta, care a fost prezentat consulului grec la Barcelona. Autoritatea publică a căzut asupra La Renaixensa și în Lo Regionalista, ziarul Asociației Populare Regionaliste, au fost denunțate articole de Prat și Pere Aldavert, iar un act pro-cretan a fost interzis în Centrul Catalan din Sabadell, însoțit de confiscarea Compendiului. de Doctrină catalanist din Prat şi prietenul său Muntanyola. Uniunea Catalană a răspuns cu un manifest în care revendica Bazele Manresa și și-a convocat, cu multă prezență, adunarea sa la Gerona (mutat din Vie, pentru a părăsi provincia Barcelona și puterea guvernului său civil). A fost pasul de foc, de a abandona un rol pur mărturie și de a transforma catalanismul într-un fenomen pur politic.

Catalanismul, deci, se potrivea cu teama de mutilarea de neoprit a unei Spanie care nu putea face diferența între ființa sa „imperială” istorică și esența ei națională încă de dezvoltată politic. O mostră elocventă: în 1889 (într-o colecție regizată de generalul López Domínguez, un proeminent spadasin politic), un soldat putea fi scandalizat, „cu durere profundă”, că La Almudaina, un ziar din Palma de Mallorca. a ridicat posibilitatea ca Papa, „prizonierul Vaticanului” încă din 1870, când Roma anexase Regatul Italiei prin amias, să se refugieze în Insulele Baleare. Cu un asemenea salt al Sfinției Sale, arhipelagul mediteranean avea să devină un nou „State Papal”. A spus autorul îndurerat:

După cum se vede, aceasta pretinde o dezmembrare a teritoriului spaniol; iar locuitorilor săi facem apel pentru ca, sub nici un motiv sau pretext, să autorizeze separarea bucăților din pământul lor.

Nu avem de gând să colectăm Gibraltar? Nu încercăm să ne lărgim sfera de acțiune? Deci cu ce rămânem? Suntem spanioli sau nu? L-am avertizat din timp, și în semn de protest, deși fără a deveni susținători ai gândului lansat în publicitate, pentru ca restul continentului civilizat să nu râdă de noi.

Spania este patrimoniul exclusiv al spaniolilor, și nu aparține niciunui străin, mai ales când din acest motiv ar putea fi implicată în lupte interne, ba chiar să fie un motiv de resentimente, sau poate de rivalități, să apară în Italia care ne-ar putea compromite. naţionalitate.

Eram pe cale să spunem că chestiunea are tentă glumeală, dacă nu ne era teamă să deprimăm seriozitatea acestei modeste lucrări; dar în ipoteza că s-ar putea încerca o astfel de cesiune, trebuie remarcat că, mai ales spaniolă, Insulele Baleare [sic] sunt foarte bine în geografia noastră și că, împreună cu ele, avem un puternic auxiliar pentru toate scopurile noastre în Mediterana. Există cineva care îndrăznește să estompeze istoria patriei noastre iubite cu o astfel de procedură?

Cu alte cuvinte, teama de lovitura cu piciorul statului spaniol a fost o componentă prezentă a întregului discurs naționalist spaniol și așa a fost chiar înainte de sfârșitul secolului pierderea dependențelor sale de peste mări. Simplul fapt că forma teritorială a statului a fost dezbătută a fost o sursă de îngrijorare, deoarece conținutul său negativ părea mult mai semnificativ decât orice implicație pozitivă. După cum a remarcat cronicarul Fernández Almagro, întotdeauna un portret fidel al unui gol de presă, atunci când a evaluat repercusiunile propunerilor dualiste ale catalanismului în 1892. : «Bazele de la Manresa au provocat alarmă, suspiciune și o multitudine de rezerve și obiecții în opinia restului Spaniei. Presa de la Madrid nu s-a remarcat prin rafinamentul în a-și califica judecata asupra unui fenomen care, în profunzime, răspundea la un protest general împotriva politicii predominante.Este adevărat că catalanismul strident și extremist nu a fost un remediu, ci încă o boală.»6

„Dezastrul” din 1898 a afectat, așadar, o reținere preexistentă. În anii rebeliunilor insulelor din a doua jumătate a anilor '90, chiar surse catalane s-au putut alătura, fără complexe, strigătului spaniol. Potrivit exaltatului clam „jingoist”, separatismul, dintre toate relele, era cea mai regresivă, cea mai mare contradicție.7 Un publicist din Barcelona a spus foarte clar în 1897, când a denunțat naționalismul cubanez și filipinez, cu toată dimensiunea lui personalizată: « Curentele istoriei și progresul uman de astăzi conduc popoarele la fuziune și nu la separatism. Separatismul este astăzi mai mult ca niciodată antitetic civilizației și nepatriotic. Este o crimă prostească, contrară interesului celor care o comit. La cubanezii insurgenți nu merită iertare, pentru că este și o crimă împotriva patriei și împotriva rasei. În filipinezii rebeli, separatismul se limitează la a fi o sinucidere. [...] Vai de ei, prostilor! Dacă într-o zi, prin nenorocire, legătura cu

buna ta Mamă Spania!...» În orice caz, din acest punct de vedere, împărțirea teritorială era înțeleasă ca distrugerea Națiunii în sine: nu putea exista o demonstrație mai explicită a relevanței formei teritoriale pentru construcția și întreținerea. de imaginea Naţiunii: «Dar Spania se conformează şi va şti să-şi îndeplinească datoria. Pierderea Cubei și a Filipinelor ar fi pentru noi ca și cum am pierde execuția măreției noastre. [...] A pierde Cuba și Filipinele ar însemna să dărâmăm coloanele care ne

susțin scutul, din care ar trebui să ștergem cuvintele plus ultra.» O asemenea atitudine nu putea contempla, nici nu tolera nicio contradicție: «Așa se întărește unitatea patriei spaniole, spre iubirea unui sentiment național. Așadar, Spania, unanimă și în suspans, are astăzi o singură voce, vocea patriotismului; Ea urmărește doar un singur obiect, conservarea gloriilor sale, mișcat de un singur sentiment; dragostea numelui şi cinstea lui.»8

Dar același argument ar putea fi inversat, deoarece fiii răi ai Mamei Spanie s-ar putea trezi literalmente din inconștiența lor patricidă, ca și când ar fi fost o nebunie temporară, și să-și asume un comportament filial adecvat. . Un roman lansat în intervalul dintre înfrângerea navală de la Cavité și cea -definitivă- de la Santiago de Cuba ar putea lăsa o evidență clară a capacității pentru o răsturnare emoțională la care se aștepta, așa cum se întâmplă în cele mai bune familii, chiar și în cele mai certate, când se mentă mamei:

Trezește-te Spania! De la un capăt la altul al Peninsulei, strigătul de luptă al fiecărei regiuni este lansat în aer.

De la "Santiago si ei!" de la Las Navas de Tolosa la «Aur!... Aur! Deportați fierul!" Dintre almogavarii curajoși, fiii pământului spaniol le vor demonstra celor din America de Nord că, dacă au păcătuit cu curtoazie și condescendență, acum vor păcătui și cu energie, entuziasm și curaj, așa cum au fost date atâtea dovezi. [...]

Sângele vărsat pentru a vă apăra onoarea nu i-a rănit niciodată pe copiii voștri și, cu fluxuri de sânge, ei vor crește fluxul Ohio și Mississippi [sic] pentru a spăla indignarea pe care v-au provocat-o.10

Având în vedere consecințele separatismului cubanez și tagalog, precum și absența unei treziri naționale spaniole, anxietatea a crescut, ștergând cu atacuri bruște de panică orice optimism al unui nou spaniol cu rădăcini catalane sau basce. Apariția bruscă, în vara anului 1899, a unui focar de presupus „anexationism" pro-francez a demonstrat înspăimântaților criterii spanioli că boala corozivă era deja prezentă, dând manifestări de febră. În realitate, „incidentele" aparentele nu au depășit niște aluzii negative criptice la un asemenea pericol în presa catalană, foarte dat de bătăile sale între facțiuni, și un fluier pentru Marșul Regal de la Teatrul Tivoli, cu cântarea unei părți. a audienței de la La Marscllcsa și Els Scgadors, toate în prezența amiralului francez, la comanda unei flote care jumătate

2 iulie, a vizitat portul Barcelona și autoritățile civile și militare ale capitalei catalane. Toate acestea, în ochii spaniolilor, erau un adevărat pericol subversiv; Aceasta a relevat importanța acordată amenințărilor simbolice de mutilare, teamă pe care, în aceiași ani, un neurolog vienez, mai târziu foarte celebru, a început să o asocieze cu frica de castrare. Dintr-o perspectivă catalană, însă, umflarea politică a fost mai importantă decât incidentul în sine. Totul s-a datorat tensiunii care i-a înconjurat pe polaviejisti în mișcarea catalană și divizării incipiente a Unió Catalanista care se profila după „tancament de caixes" împotriva politicii fiscale a guvernului conservator. Având în vedere atitudinea din ce în ce mai

remarcabilă a grupului Prat și La Veu de Catalunya, dispus să întreprindă acțiuni politice cu toate consecințele ei, totul părea o provocare: pentru catolicii ultramontani, francizarea era încă un exemplu al pericolului apostaziei; pentru „puri” precum Guimerá și Aldavert a fost dovada simțului lor „acomodativ” al celor care ar trebui numiți „lo semitisme polítich mercantile a Catalunya”, în timp ce pentru criteriile neurologului Martí i Julia, mereu dispus să standardizeze libertatea și autodeterminarea supunerea de bunăvoie unei puteri şi mai centraliste a fost perversitatea.11

În practică, așa-numitul „curent anexionist” era chiar mai evaziv decât „curentul imperialist” contemporan, lipsit de nume de familie. Dar „toată lumea” cunoștea (sau cel puțin cei „știitori” lasă să se înțeleagă) slăbiciunea resimțită de sectorul naționalist care l-a înconjurat pe Prat de la Riba pentru antisemitismul algerian înfloritor de atunci, ridicat în revoltă împotriva acordării cetăţenie pentru evrei. A fost o relație scurtă, dar a avut un mare impact temporar asupra istoriei Ligii Regionaliste. În 1899, agitatorul Max Régis (Massimiliano Milano), partener electoral al celebrului antisemit Edouard Drumont și primar antisemit al Algerului, a vizitat Barcelona pentru a întări legăturile.12 Anul precedent, Prat de la Riba a folosit chiar și bani de la Frații Guérin (dintre care remarcabil a fost Jules), figuri de frunte ale Ligue Antisémitique Française, pentru a edita un pamflet clandestin, La Question Catalane. L'Espagne et la Catalogne, în numele unui imaginar Comitet Naționalist Catalan cu presupus sediu la Paris. Ligue Antisémitique Française în cauză, fondată în februarie 1897 ca un tribut deschis adus Ligue Antisémitique de France, creată în 1889 de însuși Drumont, se afla pe orbita naționalismului catolic al Union Nationale, foarte dispusă să ajute în orice ar putea avea rezonanță. cu agitația de atunci promițătoare a coloniștilor algerieni.13 Inițial, catalaniștii și „algerienii” au putut să fraternizeze datorită imaginii contemporane rasial contradictorii a independentiștilor cubanezi care au văzut amândoi, cu o simpatie oarecum paradoxală, un exemplu de urmat.14 Dar campania algeriană a fost dizolvată curând, odată cu acordarea unei „autonomii administrative” foarte limitate în 1900, fără a lăsa nicio urmă politică în spatele ei în cadrul francez.15 În aprilie 1899, Ligue Antisémitique Française, trecută de timpul său, a devenit în Grand Occident. de France, evident

dorind partenerii săi să deschidă un nou front anti-masonic, pe măsură ce oportunitățile de a rămâne pe linia de plutire în apele partizane foarte turbulente ale extremei drepte franceze s-au diminuat.

Astfel, mai mult decât o reflectare a ceva anume, scurtul episod de „anexationism” a fost o refracție a relațiilor nespuse ale celui mai neliniştit și politizat sector al catalanismului, obișnuit să se măsoare în oglinda dreptei franceze și dispus la oportunism și orice comoditate de a se realiza ca forță politică organizată. După rujeola de contagiune cu ligile franceze, înființată Liga Regionalistă și lansată pe calea „intervenției” în politica spaniolă, nimeni dintre membrii fondatori ai lligaires nu a vrut să-și amintească păcatele incomode ale

tinereții. Dar ceva a fost mereu asociat cu reputația proastă a lui Prat, ca actor cu o distanță între ce s-a spus și ce s-a făcut. Iar pentru cei care aveau criterii spaniole – sau pur și simplu spanioli – era palpabil că sub vârful catalanului se ascundea aisbergul subversiunii: „Nici republicani, nici anexistenți", striga în 1900 un conservator catalan speriat17.
Separatiști sau separatori?
De la originile sale în „necondiționismul" din Cuba, spaniolismul a fost modelat de o intoleranță care dorea să se înțeleagă ca fiind victima unei perpetue trădări. Pentru susținătorii spanioli, de orice convingere ideologică, presupunerea că a existat (sau ar trebui să existe) o „coincidență patriotică" dincolo de disputele ideologice și în conformitate cu faptele de stat a fost automată. Ca o consecință directă, catalanismul a fost ipso facto ofensator pornind de la aceeași presupunere, dar în spațiul său particularist, în mod explicit în afara cadrului spaniol.18 Făcând aluzie la „adevărata furtună" pe care Unamuno o înarmase „cu un discurs împotriva regionalismului" Jocurile cu flori din Bilbao, în vara anului 1901, Juan Valera i-a scris fiicei sale cu o plângere: „Această manie care a pătruns în spanioli de a merge pe drumul lor este cu adevărat calamoasă."19
De la ipoteze ideologice foarte diferite de cele ale Valerei, „noventayochista" levantin Tomás Giménez Valdivieso (1859-1933), în lucrarea sa El atraso de España de 1909 (înarmat cu pseudonimul „imperial" al lui John Chamberlain), subliniind scandalos The compendiul doctrinei catalane a comentat că „regionaliștii catalani protestează că nu sunt separatiști, dar aceasta este ficțiune". Motivul care stau la baza, în opinia sa, era clar: „Acela al ruperii unei singure națiuni în mai multe națiuni, al interzicerii ne-catalanilor de a ocupa funcții publice în Catalonia și al interzicerii folosirii limbii spaniole, care este una dintre primele din lumea, este o crimă împotriva țării, împotriva umanității și împotriva progresului."211
La fel, răspunsul catalanist a fost evident: mai mult decât separatiști, au existat „separatori", care, în centralismul lor orb, au încurcat o „Spanie" a mai multor popoare γ

limbi cu experiența castiliană și tradiția statului. Ar fi un argument care s-ar repeta neobosit de-a lungul anilor. Ca o mostră a argumentului în deplinătatea sa, explicația timpurie făcută de istoricul fuerista Josep Coroleu, care a murit în capitala catalană în 1895:
Pentru a încheia, întrebăm: se poate spune unui popor care are o limbă și o literatură precum cele catalane, tradiții politice precum cele din Catalonia și un drept civil privat precum cel catalan să renunțe la tot, adică să înceteze să mai existe? ? Sau mai degrabă: este posibil ca un astfel de popor viu să moară? L-ar putea ucide, dar cine ar face-o? Ludovic al XIV-lea este deja mort.
A-i numi separatiști pe cei care cred așa înseamnă a trăda cu calomnie adevărul faptului, care este lipsa argumentelor și excesul de pasiune cu care încearcă să ne reducă la tăcere. Iubirea Spaniei așa cum au făcut-o natura și istoria să fie cea mai pură spaniolitate. Maghiarii care și-au scos săbiile

strigând: Moriamur pro Rege nostro, Maria Teresa, nu erau separatiști. Și Ungaria nu s-a oprit până când sistemul dualist nu a triumfat.
Un lucru este spaniolismul și altul este castilianismul. Nu vrem să-i sacrificăm pe alții și nici să fim sacrificați pentru ei. Nu vrem să ne îmbrăcăm, nu vrem să avem o înfățișare care să nu se armonizeze cu spiritul nostru, nu vrem să renunțăm la tradițiile și obiceiurile cărora le datorăm tot ceea ce suntem. În ce fel ne este superioară Castila, ca să o copiem în toate? Și mai presus de toate, de ce să nu fim cine suntem? Lucrarea lui Dumnezeu și a secolelor nu este modificată de un legiuitor revoltător. De aceea nu ne este frică de aceste probe nesăbuite; cu atât suntem mai revoltați de rea-credința calomnioasă. În ziua în care toate regiunile Spaniei vor deveni conștiente de sine, în acea zi va exista o țară, așa cum se spune acum, și multe legături vor cădea și multe reputații prost câștigate. Timpul făcuse o lucrare de frățietate și pofta câtorva au făcut o lucrare de pasiune și minciună. Ar fi bine dacă toți cei care se numesc separatiști i-ar iubi pe castilieni la fel de adevărat ca noi! Aceia dintre noi care vrem guvernarea țării de către țară, vrem fraternitatea tuturor regiunilor spaniole și căutăm calea de a ne salva multe lacrimi și dezamăgiri, în timp ce unitarismul le transformă într-o națiune de
>   .21
sceptici.
Așa cum o va exprima Prat în 1897: poporul „care guvernează astăzi Spania”, a spus el, „a fost leagănul oricărui separatism, a fost cauza oricărei separări, și-a inoculat descendenții săi spiritul de independență insociabilă. dincolo de Atlantic».22 În acest sens, gândirea lui Prat de la Riba a fost reafirmată în solipsismul tradiţiei politice catalane, în codificarea discursului „Catalunia plus Castila echivalează Spania”. În plină campanie „anexionistă”, în 1899, când catalaniştii s-au agitat pentru posibilitatea „trecerii” în ţară.

vecin, Prat a subliniat cererea de egalitate absolută între identitatea catalană și orice altă identitate și, mai ales, identitatea spaniolă. Într-un articol intitulat „Nacionalismo catata i separatisme espanyol”, în La Veu de Catalunya, el a scris:
În toate ocaziile solemne din viața naționalității catalane, întotdeauna Viva Cataluña care iese din măruntaiele pământului i s-a opus Viva España. Și acum s-au făcut mai multe; când pericolele unei anexări, inerente neprevăzutelor unei intervenții străine, ne împing mai mult ca oricând să dorim o soluție autonomistă spaniolă, când Catalonia, în aceste preliminarii de descompunere finală, a învățat Spaniei singura cale adevărată a mântuirii, piloții de statul spaniol i-a persecutat pe străzile Barcelonei pe cei care strigă Trăiască Catalonia, de parcă simplul fapt de a dori binele pământului catalan ar fi fost deja o crimă, un atac împotriva Spaniei.
Catalonia blocată în aria geografică cunoscută sub numele de Spania, suntem spanioli, la fel în care suntem europeni pentru că Spania este inclusă în continentul european. Cu Spania guvernată de statul spaniol, noi catalanii suntem spanioli ca membri ai

acestui stat, ca cetățeni ai acestei societăți politice. Nu suntem, așadar, dușmani ai Spaniei, luați în acest sens (care este singurul real), și nici nu ne dorim nimic mai mult în combaterea Statului Spaniol decât să-l refacem cu echitate și dreptate, și cu un mod mai adecvat și mai perfect. organizație, în cadrul căreia Catalonia poate găsi o viață de libertate și progres.
Acum, dacă a dori libertate, civilizație, bunăstare pentru Catalonia este împotriva Spaniei, noi mergem împotriva Spaniei; dacă a dori instituții ale pământului, formate din oameni din orașul natal, cu libertate deplină de acțiune pentru a ne guverna destinele, merge împotriva Spaniei, mergem împotriva Spaniei; dacă păstrarea și aducerea în viață a dreptului nostru și readucerea limbii noastre la locul ei de onoare este împotriva Spaniei, noi mergem împotriva Spaniei; și nu numai că mergem, dar am fost și vom merge mereu.
Dar dacă pun așa problema Cataloniei, să se știe că ei sunt separatiștii. Ei fac interesul Cataloniei incompatibil cu cel al Spaniei, limba spaniolă cu catalana, legea spaniolă cu legea catalană; aspiraţiile lor cu ale noastre. Ei, care proclamă castiliana drept singurul și adevăratul spaniol, îi alungă pe catalani din Spania ca [și] euska-ros și galicieni25.
Însă insistența asupra ideii catalane mereu repetate că separatiștii (sau separatorii) autentici erau spaniolii, nu a servit la liniștirea adăugării neliniștite a acestora. Cu alte cuvinte, pentru orice españolist cu temeri serioase de mutilare națională, ascensiunea naționalismului catalan și basc a fost, în sine, un test de turnesol. Așa a fost, oricât de mult au insistat catalaniștii că o astfel de idee ar fi fost o profeție auto-Julfdling, predicția paranoică care ar fi

a indus comportamentul care avea să garanteze tocmai rezultatul temut.24 Dar formula repetată și mult iubită catalană că „mulți separatori castiliani au făcut mai mult rău decât puținii separatiști catalani”, abordare care, prin urmare, a invitat la o inteligență în rândul regionaliștilor creativi, dar responsabil din punct de vedere politic, iar naționaliștii spanioli conștienți de ce era în joc, în loc să calmeze anxietățile spaniole, era și mai deranjant. Printr-o astfel de înșelătorie, cu povestea lor de a fi capabili să fie atât credincioși catalanismului lor, cât și loiali unei noi Spanie care urmează să fie construită, catalaniștii ar putea ajunge să scape cu asta. În consecință, pentru spanioliștii consecvenți, dubla loialitate a catalaniștilor – spre deosebire de separatismul nevinovat al sabinienilor basci – era mai amenințătoare, mai periculoasă. Și dacă „regenerarea” în biologie era capacitatea naturală a unui organism de a înlocui țesuturile deteriorate sau pierdute, sensul său cel mai opus era tocmai dezmembrarea, pierderea fatală fără posibilă reconstituire. După cum a spus Joaquín Costa într-un discurs caracteristic catastrofal ținut la Zaragoza în 1906, „văzând că întregul edificiu social este putrezit până la miez, că întreaga Peninsula [cu Portugalia?], de la Pirinei până la Calpe, este un ulcer pestilențial, cu asta sau cutare oază; Așa cum pierderea Antilelor și a Filipinelor ne-a pregătit, parcă cu cloroformul, pentru extragerea așteptărilor noastre din Maroc,

pierderea Marocului ne pregătește, aproape ne-a pregătit deja, să amputăm Canarele și Insulele Baleare, ruralul Gibraltarului și coasta Galiției”, ca să nu mai vorbim – marele om a tăcut, din prudență – pericolul etern al secesiunii catalane 2

Alții, dimpotrivă, nu s-au reținut în fața unor astfel de temeri. Un susținător spaniol foarte special, Vicente Gay, în 1908, a subliniat relația strânsă dintre orice concesiune autonomă internă și divizarea externă:

Dacă regimul asociațiilor administrative, în așteptarea discuției în Congres, se aplică unor astfel de naționaliști-regionaliști, anarhiștilor statului național, politica administrativă a statului spaniol va fi un act de opoziție cu curentele universale ale organizării politice a administratia interna. (Aplauze).

Și cu acest regim de noi taifa, ce rezistență am putea oferi noi spaniolii, cu statul nostru spaniol -nu mai puteam spune Patrie- acelui vârtej războinic care în Europa se îndreaptă spre Continentul Negru și porțile noastre în căutarea spațiului liber? 26

Cu toate acestea, a fost foarte dificil să se potrivească în întregime această explicație
realitate.

Răspunsurile la diferențierea catalană: Gay împotriva Gener și Prat

Mulți autori mai mult sau mai puțin „nouăzeciști” s-au dedicat să răspundă, chiar cu exaltare, afirmațiilor rasiste ale lui Peius. Poate cel mai reprezentativ al noii generații a fost Vicente Gay Forner (1856-1949). Născut în Valencia, Gay a început, așa cum este tipic pentru tineret, pe stânga, în cheia inovatoare a biologilor de la începutul secolului. A candidat cu sociologul din Barcelona Santiago Valenti Camp, un proeminent republican Lerrouxist care a fost și un introductor al gândirii italiene despre rase și decadență (împreună cu el, Gay a tradus Declinul Națiunilor Launa a lui Sergi). Gay, la fel ca mulți alții din semnul său, a fost corespondent pentru Unamuno, dar a preferat să se alinieze la liberalism, în special cel condus de Santiago Alba. După ce a câștigat câteva opoziții la Universitatea din Valladolid, Gay, la revizuirea curriculum-ului, a inclus printre „monografiile” publicate, o lucrare intitulată Regionalism in the constitution of modern States, precum și De la metropolis con las colonies-EI concept of Autonomy (din care nici unul nu am putut localiza).27

Dar Gay s-a certat cu Peius Gener în Constituția sa și viața poporului spaniol. Studiu asupra etnologiei și psihologiei raselor în Spania contemporană, al cărui prim (și, aparent, singurul) volum a apărut în 1905;28 ipoteza sa a fost însă și rasistă, deși s-a făcut implicit: «Se va determina categoria raselor. cum se formează psihologia lor: Cum se formează psihologia în rase? Cum s-a format rasa în Spania?”29 Începând cu Sergi și spre deosebire de „greșelile grave” ale „scriitorilor de comerț precum Gobineau, [Vachier de] Lapouge etc.”, esența argumentației lui Gay era apropiată de „[1] fondatorii Psihologiei popoarelor (Vólkerpsycliologie) Lazăr și Steinthal”, savanți germani din secolul al XIX-lea care „combat concepția

materialistă, ajungând la concluzia că spiritul triumfă asupra rasei și solului”.30

Gay a respins atât formularea culturalistă inițială a decadenței comparative castiliane făcută de Almirall, cât și relectura biologizantă a acesteia a lui Gener, cât și sociologul „instituționalist” Rafael Altamira, care a susținut contrariul scriitorilor catalaniști. De Almirall a comentat că: „[1]arestările îndrăznețe ale acestor popoare [andaluzieni, extremieni și castilieni] au fost luate de un scriitor catalan [identificat în notă ca Almirall] ca indicii care deosebeau castiliana de catalană . Era tipic doar pentru spiritul castilian să invadeze imperii cu o mână de oameni, să călătorească imensele râuri ale Americii în canoe și să ardă corăbiile, lucru care nu i-ar fi trecut niciodată prin cap unui catalan, de exemplu»31 Pe baza acestei ironie, Gay. i-a criticat deopotrivă pe urmașii și adversarii lui Almirall: aceștia, «fără a fi atenți la percepția științifică a metodei ideografice [sic], au disprețuit notele diferențiale și s-au fixat asupra celor comune exagerând valoarea lor, așa cum a făcut R. [Rafael]] Altamira [în a sa Psicología del pueblo español, din 1902], sau exagerând diferențele și neținând seama de cele comune, ca P. Cener [în «Articole în revista Nuestra Tiempo, 1902-1903 [sic]».32

Explorând granița dintre „uniformitarism și patriotism”, Gay a descoperit că etnologia în curs de dezvoltare nu se potrivea bine cu ipotezele grupurilor impregnate de conținut moral previzibil:

Coexistența raselor care populează Spania a fost interpretată strâmb de cei pătrunși de prejudecăți sau de ideea falsă că patriotismul este uniformitarism. Din acest motiv, ei afirmă că există uniformitate etnică în populația spaniolă înainte de reprezentarea pe care o au toate rasele Spaniei în toate regiunile, care nu sunt prezentate ca fiind separate ca în Italia sunt eurasiaticii (brahicefalici), care ocupă Nordul. , și euroafricanii (dolicocefalici), care ocupă Centrul și Sudul.

Nu se poate spune că o asemenea uniformitate etnică există în populația spaniolă, întrucât amestecul nu a reușit să fuzioneze tipurile diferitelor rase care o compun, nici măcar să prezinte o proporție reprezentativă echilibrată în regiuni; Dimpotrivă, există grupuri clar diferențiate, precum levantinii și cei din nord-vestul peninsulei.

Și a adăugat mai multă precizie lecției sale, cu o mostră de cunoștințe etnologice deasupra noului și puternic rasism doctrinar:

Anumiți antropologi precum [Vachier de] Lapouge, făcând clasificarea imprecisă a tipurilor europene în trei grupe: Homo Europeus, dolicocefalic și blond; Homo Alpiuus, brahicefalic, și Homo Mcditcrraieus, dolicétalo întunecat, i-au atribuit primului o superioritate față de al doilea și celui din urmă față de al treilea. Această diferență de rase care apare în Peninsula, a fost motivul pentru unii regionaliști catalani pentru a stabili diferențe de mentalitate care au profitat în primul rând de catalani. Nimic nu este mai greșit decât această credință, pentru că rasa în sine nu presupune superioritate, ci gradul de civilizație, educația ei, care poate veni pe căi diferite decât cele oferite de potențialul său natural.

Acest lucru i-a permis să dea un sens concret lecției sale, prin specificarea tiparelor rasiale ale catalanilor conform antropologiei fizice, cu măsurătorile sale antropometrice și corectând deducțiile exagerate:
Poporul catalan este un popor eurasiatic care are niște stropi de sânge eurasiatic și o singură insuliță brahicefală (Balaguer), care este ca o picătură de apă dulce aruncată în mare. Indicii și urania [sic] acuză această proveniență, deși unii antropologi și separatiști și regionaliști improvizați din vechiul județ insistă să fie arieni și îi numesc mauri pe restul spaniolilor. Maurul locuieste si in Cata-

Lima, dar era un maur care a sosit devreme: sângele lui este la fel de semitic ca piatra de temelie a vechiului Barcino. Spiritul lui nu mai este așa. Anii lungi de dominație a județului, care condensează un complex de influențe istorice, au determinat formarea unei psihologii care îi diferențiază de frații lor care locuiesc în stepa castiliană și pe versanții Atlasului african.
Din toate aceste motive, Gay i-a apreciat pe catalani într-un mod intenționat eclectic, în cadrul ortodoxiei sale interpretative:
Sufletul lui nu are fulgerări intense; dar nu de aceea încetează să-i iubească. El nu este elocvent, ci mai degrabă clar, concis și în căutarea faptului; dar este fascinat de elocvența și geniul celorlalți. Liderii celei mai proeminente vieți politice catalane nu au fost catalani. Radicalii sunt acum conduși de un agitator madrilen ca Lerroux și de un mare orator andaluz precum Salmerón; catalaniştii au avut perioada lor de glorie când au fost conduşi de doctorul Robert, originar din Mexic; carlistii pentru Galician [Vázquez de] Mella... Catalonia este blocul de mare greutate care ia directia pe care i-o dau altii. Individualismul său nu se ferește de coeziune, dar rezistă sub tutela Administrației centrale· nu vrea stăpâni, ci urmează lideri.
Mediul în care trăiește poporul catalan influențează în a oferi sufletului lor tonalitatea psihologiei care amintește popoarele din Nord. Datorită tuturor acestor caracteristici, poporul catalan oferă o personalitate bine conturată care tocmai a fost determinată de graiul său și care îl diferențiază de restul popoarelor care constituie unitatea politică din Spania. Caracterele distinctive ale personalității sale dezvăluie că germenii unei naționalități există în el în ciuda faptului că rasa sa este aceeași cu cea în care își dezvoltă un spirit care confirmă teoria lui Lazăr și Steinthal.3 ''
În rezumat, Gay a negat granița catalană formulată de Gener, pentru a formula ipoteza unui joc rasial iberic complex, urmat de alte reflecții culturaliste la fel de prost întemeiate precum cele generice. Concluziile sale – tipice unui valencian (a dedicat pagini lungi moștenirii grecești a regiunii sale natale) – erau, așadar, la jumătatea distanței dintre Gener și Altamira:
1 2 Populația spaniolă nu constituie o unitate psihologică așa cum este prezentată de grupurile de populație care constituie o personalitate diferențiată prin istorie și caracter;
2.a Condițiile telurice și cosmice, participarea geniului raselor care o compun și moștenirea istorică sunt factorii care determină diversificarea psihologică a populației Spaniei;

3. a Distribuția caracterului oferă ca grupe de populație diferențiate regiunile fâșiei nordice peninsulare, centrală sau castiliană, andaluza de sud și mediteraneană formată din Valencia și Catalonia;

4. Datorită condiţiilor lor psihologice, popoarele din fâşia nordică a peninsulei sunt mai în acord cu formula progresului şi modalitatea civilizaţiei actuale;

5. Condițiile psihologice ale grupurilor care alcătuiesc nucleul central, sudic și levantin, datorită tendinței reduse la coeziune și relativă plasticitate colectivă, nu prezintă calitățile necesare pentru a câștiga în lupta politică sau competiția națională cu restul grupurile.grupuri de populaţie peninsulară în momentul istoric actual;

6. Populația peninsulară, considerată în ansamblu, oferă o delimitare geografică datorită adaptării sale la viața de progres în mediul istoric actual, delimitare care izolează centrul periferiei peninsulare unde viața este mai intensă.34.

Interesul deosebit al lui Gay ca autor rezidă în ardoarea de a îmbrățișa, în anii următori, teza „imperială” ca soluție la problemele etnice ale Spaniei. Argumentele sale vor fi considerabil similare cu formulările catalaniste, deși, ca scriitor liberal în Valladolid, nu a fost niciodată dispus să cedeze preeminența Lliga. Gay servește, în consecință, ca un indiciu al limitelor reale de influență ale catalanismului teoretizat de Prat și promovat pe scena politică hispanică de Cambó.

În vremurile moderne, regionalismul era ca un vis, ceva subconștient, care a avut diferite manifestări în Peninsula. S-a spus că s-a arătat ca dor de trubaduri din Limousin în Valencia și Mallorca, ca egoisme tarifare în Catalonia, în Țara Bascilor ca fuenism belicos, în Galiția ceva ce amintește de dulcea tristețe pe care o numește morriña vulgară, în Portugalia. sic] , răspunzând caracterului său, precum dă Jachen... Dar după zilele triste ale lui Cavité și Santiago de Cuba, sentimentul patriotic, puțin format în Spania, a avut o criză. Cu Statul rupt în forțele și creditul său, reapar egoismele regionale, regionaliștii crezând în tradiția regională remediul nenorocirilor prezente[...].35

Mai exact, Gay a fost enervat de propunerea catalană de a recurge la societatea civilă împotriva statului, cu scopul de a reface puterea publică pe baza presupuselor energii care se aflau în interiorul acesteia:

Și astfel, legând pasiuni și erori, teoria uluitoare pe care domnul Cambó a susținut-o la Salamanca, asupra necesității de a slăbi

Statului să facă Spania să reapară, adică să slăbească un Stat pentru a-l întări. Oricât de dură ar părea fraza, trebuie să descriem noua teorie a acratismului regionalist a domnului Cambó. Ea răspunde perfect la ceea ce a fost spiritul regionalismului politic îngropat de Revoluția liberală și nu are nicio fundație, nici științifică, nici istorică, ca sistem politic modern, compatibil cu felul în care sunt lucrurile.36

Arătându-și cunoștințele de limba germană și pregătirea sa juridică, profesorul din Valladolid a ținut să sublinieze măsura în care, în gândirea germană, nu s-au făcut mari concesii la particularism. Și a adăugat: „Naționalismul actual tinde spre organizarea tuturor forțelor naționale care răspund unei unități: în ordinea politică înseamnă naționalizarea partidelor și subordonarea lor interesului general și superior al Statului; la religios, unirea confesiunilor, precum cea încercată în Germania de ilustrul profesor Harnack, potolirea luptelor și scăparea de influențe externe care atacă interesul național; în ordinea economică, organizarea forţelor industriale a întregului sistem de energii economice, răspunzând totodată unei unităţi, aşa cum prescrie neo-mercantilismul.”37 În acest sens, după Gay, „imperialismul” pe scară largă a fost calea. de viitor. Cât despre Spania, totul era o chestiune de „îndreptarea politicii sale într-o direcție naționalistă”:
Nici Spania nu a fost castilianizată și nici nu a fost catalanizată, m trăsătura tipică a ceea ce este spaniol s-a dezvoltat suficient. [...] Din acest motiv, munca este de a forma o națiune, de a educa spanioli, adică de a nu se abate de la marșul general al tuturor marilor popoare moderne, tinzând să formeze personalitatea regiunilor, că aceasta a fost necesar atunci când nu existau organisme superioare din punct de vedere politic precum statul național, ci mai degrabă în formarea personalității naționale a Spaniei. Nu formarea statelor regionale autonome trebuie să constituie reforma politică a Spaniei, ci conferirea realității sociale naționalității care astăzi pare să constituie o ficțiune politică.38
Dar el și-a subliniat argumentul cu un exemplu american convingător: „Poate că nici exemplul din North-Amenca [sic] nu este amintit. Acum o jumătate de secol era acolo un Cambó care, cu teoria sa a nulității, a pus bazele acelei mișcări care a dus la un război civil sângeros. Uniunea Nord-Americană nu era altceva decât o uniune conform unui contract al dreptului națiunilor și puterea federală nu ar trebui să atace legislația statelor particulare, care, [...], ar putea respinge o astfel de ingerință. Așa a raționat Calhoun.”39 O aluzie foarte ascuțită, după cum se va vedea.
Din liberalismul său inițial, Gay a avut o carieră politică complexă: de militant germanofil în timpul Primului Război Mondial, va trece prin primorriverism în anii douăzeci, ñlonazism și filo-fascism în deceniul

treizeci, până când a eșuat ca șef de propagandă pentru partea națională în primul an al războiului civil. Dincolo de evoluția ulterioară intensă a profesorului din Valladolid, trebuie remarcat cum simpla afirmare catalanistă a „faptului diferențial” dintre catalani și „castilieni”, exprimată în termeni de progres și decadență comparativă, a adus automat biologizarea argumentului, pozitiv și negativ, precum și reacțiile furioase împotriva acesteia, așa cum era de așteptat, dat fiind contextul politizării.4(1 Odată făcută afirmarea diversității, corolarul ei separator a fost presupunerea unei rupturi iremediabile, a unei amputații.
Prat ca focar pentru anticatalanism

Se poate spune că literatura anticatalană, în sensul ei cel mai strict și doctrinar, înainte de Prat de la Riba era practic inexistentă. Înainte, teama de mutilare era exprimată într-un mod generic, sau răspundea la amenințările specifice care au apărut în anii 1990, între Cuba și Filipine. Teoretizarea lui Prat a permis, într-un cadru destul de restrâns, un anumit răspuns doctrinar monografic, plus reacții furioase și polemici specifice: dovada este folosirea repetitivă a primelor întrebări și răspunsuri catehetice din Compendi de la doctrina catalanista, o mostră a rea intenție . repetate iar si iar. În cuvintele retrospective, în 1919, ale unui practicant al anticatalanismului: «această mișcare de dezintegrare inițiată de cărturari și poeți [...] a trecut în politică prin Almirall, primul definitor al catalanismului militant în felul său dur și abrupt. a cursei; dar abia Prat de la Riba a căpătat caracterul său deplin catalan, nici orientarea sigură pe care „Ciditorul” a putut să o inspire și care scaldă tot gândul burgheziei catalane [,..]»41.
Maragall nu a provocat accese de indignare. Nici, trecut de noutatea ei, Almirall. Reflecțiile catalanismului „prepolitic” nu aveau prea multă semnificație nici în afara cadrului catalan imediat42. Și Prat a fost cel care a presupus că „unitatea culturală” catalană avea derivații logice naționaliste care reduceau statul la o simplă acoperire, supusă unui pact. politician în așteptare. Dar dacă unchiul a fost de acord, atunci ce? De acolo au derivat toate temerile sau resentimentele legate de presupusa superioritate catalană sau temerile de scindare a Spaniei. Relația dintre poziția de „unitate culturală” și derivatele sale pesimiste era atât de evidentă încât oricine a plecat cu punctul de plecare conform căruia Barcelona era, înainte de orice altceva, un oraș spaniol o putea simți. La începutul secolului, poetul nicaraguan Rubén Darío, predispus să confunde catalanismul „separatist” și protestul anarhist ca aceeași expresie socială, care se simțea incapabil să „opună un gând sau altul avalanșei” argumentelor, servește drept exemplu. Cataloniștii:
322 --------------------------------------- Imperialismul catalan
Observ că toată lumea de aici [în Barcelona] bate nota predominantă, pe lângă acea demonstrație foarte semnală a independenței sociale, aceea a unui regionalism care nu contestă, o înălțare și mărire a spiritului catalan asupra întregii națiuni, o dorință care aceste forțe și acele lumini, izolate de moștenirea comună, singure în grupul regatului, numai și exclusiv în Catalonia, Catalonia și pentru Catalonia. Nu numai că impulsul rămâne în propaganda regională, ci depășește o dorință compromițătoare de autonomie, ajunge la cel mai clar și mai convins separatism. Acolo bănuim ceva din asta; dar aici este atins și ne doare ochii cu dovezile sale. Ei oferă o copie grozavă a motivelor și argumentelor, deoarece cineva atinge subiectul și nu sunt complet departe de rațiune și dreptate. Am comparat, în timpul scurt în care am fost nevoită să stau la Barcelona, judecăți diferite și moduri diferite de a gândi, care merg toate către același scop în diferitele moduri de expunere. Am primit vizita unui profesor de la Universitate, o persoană eminentă cu înțelepciune și sfaturi; Am vorbit cu industriași

bogați, cu artiști și cu muncitori. Ei bine, vă spun că în toți există aceeași convingere, că se tratează ca acasă și ca un cămin separat, că în corpul Spaniei ei constituie o individualitate care se luptă să se detașeze de organismul căruia îi aparțin. , crezându-se a fi sânge și un element diferit în acel corp, și care cu cuvinte învățate, care cu limbajul convingător al numerelor, care violent și cu argument dinamit, sunt în punctul în care se îndreaptă spre proclamarea unității . , independența și suveranitatea Cataloniei, nu mai în Spania, ci în afara Spaniei.4

Efortul de conceptualizare sistemică oferit de Prat, cu toate deficiențele sale, s-a opus direct adevărurilor care au informat concepția Spaniei ca „o țară unică” susținută de istoriografia spaniolă din secolul al XIX-lea până aproape de sfârșitul secolului al XX-lea.44 În În plus, în societatea catalană de la începutul secolului existau multe sectoare care nu se identificau cu noțiunea unitară asumată de Prat sau care se simțeau mai confortabil cu o afiliere „unitaristă” spaniolă.45 Din afara consensului aferent, nu exista , și nici nu putea exista, o înțelegere a complexității extraordinare a grupurilor și a pozițiilor care fantezau frecvent în scena diversă catalană. Privind din ignoranță și neîncredere, detaliile vrăjmașilor locale s-au pierdut și catalanismul a apărut în ansamblu: într-un anumit sens a fost, dar într-altul nu a fost.46 Multe exagerări de hype ale publicistului Prat au fost luate la propriu, fără a plăti. atenție la numeroasele nuanțe ulterioare, nici ținând cont de realitatea unei mișcări care s-a născut radicalizată, dar în curând moderată. Dacă Prat a spus-o vreodată, trebuie să fie fără echivoc adevărat, în sensul său cel mai extrem. Mica muncă de combatere a catalanismului, care nu l-a făcut pe Prat coloana vertebrală a furiei sale, s-a dovedit curând deconectată și fadă, fără coerența și forța absolută de convingere de care dădea dovadă exaltarea de „patriotic”.

tera” sau españolista care a abundat atât de mult împotriva „mambiselor” cubaneze sau a membrilor filipinezi în jur de ai Katipunan.47

Pe scurt, înainte de începutul secolului al XX-lea, deși nu exista un curent coerent care să denunțe catalanismul, s-a putut profita de o considerabilă carieră dialectică spaniolă și „necondiționată”, făurită mai ales în nesfârșitul război civil antilean, care, în se potrivește și începe ravene, a durat treizeci de ani. Astfel, de exemplu, în 1893, prezentarea parlamentară a proiectului de autonomie pentru Antile a fost cufundată în strigăte când ministrul în cauză, Antonio Maura, pe atunci liberal, a indicat că este necesar să se atragă toți cubanezii. Contestatorul politic conservator Romero Robledo, caracterizat drept „conducătorul suprem al intransigenței furioase și feroce”, nu a trebuit decât să sugereze: „Și separatiștii de asemenea?” astfel încât răspunsul afirmativ sensibil, dovadă a bunei judecăți politice a Maurei, să deschidă o zarvă distructivă și imposibilă care a anulat viabilitatea propunerii legislative pe termen scurt.48

Dacă în timp de pace – înainte de „Războiul de Independență” cubanez definitiv – un sentiment de identitate abundă atât de

copleșitor încât să fie contraproductiv din punct de vedere politic, efectele „dezastrului” au înăsprit și mai mult astfel de neliniști cu privire la pericolul oricărui delegat de putere. Acest lucru a fost demonstrat de acerul dezbatere parlamentară și jurnalistică care în 1900 a înconjurat publicarea unei pastorale mult discutate de Monseniorul Josep Morgades, Episcop de Barcelona, în care a justificat folosirea pastorală a limbii catalane: printre acrimonii, recursul la analogia antileană.49 Astfel, bătrânul caudillo liberal Sagasta l-a redus, în dezbaterile parlamentare din 1901, la o platformă de ambiții: «[...] dar nu mai este doar așternutul pentru cei care caută să ne distrugă. îndrăgita Patrie Mai degrabă, este așternutul acelor nebuni sau ticăloși care intenționează să renunțe la ea, separat de ea.»5" Așa cum era de așteptat, nu toată lumea a fost de acord cu acea analogie ușoară între fiii răi de ultra și endemar. Șeful Partidului Conservator , Francisco Silvela a lămurit astfel: «Mulți au considerat că catalanismul din Principate era o plantă din aceeași familie cu separatismul cubanez, iar acest lucru a contribuit foarte mult la acru relația de idei. [...] Nu credem într-o asemenea analogie: separatismul american a fost simpla problemă a emancipării din ura față de domnitor, preferându-l clar și simplu pe el oricărui altul; dar nu existau nici tradiții, nici obiceiuri proprii de păstrat ca obiectiv capital, ca adevărat cult și ideal al spiritului [...] pur și simplu au negat o legătură de supunere față de o putere pe care o considerau străină.» În același timp, Silvela a negat catalanismului orice credibilitate politică, pentru că, în adâncul sufletului, a fost o furie, o criză de nebunie furioasă, fără substanță durabilă:

Catalanismul nu este un partid, nici o școală, [...] Catalanismul este în primul rând o agitație, un separatism, o diferențiere | sic], nu în sensul de a aspira, prin combinații de rațiune și forță, să constituie o națiune.

calitate independentă, ci pentru a satisface impulsuri sentimentale și pasiuni pur afective, în care concură atavisme de rasă, legende și amintiri ale propriilor glorii și greșelilor altora. [...]

La cât formele politice sau administrative, cu atât mai mult decât ele, înseamnă pentru adevăraţii catalanişti despărţirea de viaţa naţională comună, să-şi păstreze în cât mai mare integritate propriul suflet; și astfel se observă un entuziasm mai mare și un interes mai adevărat pentru obiceiuri decât în legi, în tonne și manifestări exterioare, decât în cucerirea puterii publice prin evoluție sau revoluție. [...]

Liderul conservator a fost un om bine respectat pentru interpretările sale subtile și rezonanța intelectuală (i se atribuie conceptul de „regenerare”). Dar analiza sociologică a lui Silvela a servit la ștergerea sensului catalanismului „intervenționist” ca poziție politică valabilă, capabilă de negociere, cu care se putea interacționa profitabil pe scena parlamentară. Pentru Silueta, caracteristicile doctrinei naționaliste, deși antispaniole, erau antisociale, și făceau acțiunea ei cu un grup reprezentativ imposibil de fezabil, ceea ce nu era, strict vorbind, același lucru. În cuvintele lui:

În opinia noastră, nu trebuie să existe nici cea mai mică iluzie că politica concesiunilor îi va atrage pe catalaniști militanti și nici să-i transforme într-un partid politic dispus să coexiste cu alții pentru a discuta în Camere problemele care i-ar putea interesa mai îndeaproape. administrarea sau reforma treptată a legilor în sensul ideilor sale; nu sunt și nu vor fi niciodată o petrecere; ele semnifică un fel de protest vag care vrea să se închidă în cenzură, pesimism și condensări absolute; vor veni mereu aici să se lupte cu ceilalți fără intenția de a-i influența și cu scopul de a menține vie agitația și pasiunile celor care îi trimit; [...]51

Dar capacitatea lui Prat de a conduce o mișcare cu o carieră electorală în mod clar în ascensiune după succesul său în „cioccio deis quatre presidents” din 1901 a anulat răspunsul mnguneo. În mod logic, deci, Prat a devenit reperul firesc al tuturor criticilor anticatalane, prin cele mai inflamatorii texte ale lui din anii ’90.

În plus, înaintea posibilității de a răspunde cu sfânta indignare spaniolă la întorsăturile identitare ale lui Prat, au existat, da, o mulțime de aluzii tăioase, multă „catalanofobie” și iritare cu încăpățânare lingvistică, încă din vremea Vechiului Regim ca și de-a lungul timpului. nesfârşita revoluţie liberală, datorită rezistenţei la omogenizarea naţională şi statală devenită vizibilă, din când în când, în istoricul şi încăpăţânatul Principat.52 Dar nu era nevoie să teoretizezi într-un mod monoton.

perversitatea grafică catalană, cu atât mai puțin pentru a argumenta în profunzime cu ea, până când a existat o mișcare mai mult sau mai puțin articulată, cu doctrină proprie. Apoi, în fața organizării contradicției ideologice, pentru că era sistematică, spaniolismul a dat o schimbare calitativă. Dar, de fapt, prevenirea anticatalanistă avea deja un discurs constituit, preluat din războiul civil antilean, extins ulterior și în arhipelagul Pacificului. La urma urmei, dr. José Rizal, o figură intelectuală emblematică a autodeterminării insulei, împușcat pentru „trădător” la Manila în 1896 de către autoritățile militare spaniole, probabil urmând exemplul Lliga de Catalunya din anii optzeci, fondase în 1892 o formație naționalistă la Barcelona, care fusese numită Liga Filipine.53 De acolo până la Liga Regionalistă, urma să tragă, din acest punct de vedere oarecum paranoic, concluzia logică.

După cum a observat socialistul Luis Araquistain ani mai târziu, catalanofobia a avut tendința de a percepe orice publicație într-o altă limbă drept castilianfobie, stabilind astfel o simetrie care ar putea întotdeauna să hrănească și să legitimeze ambele curente opuse.54 Forța catalanismului a fost, foarte specific, provocarea lui la adresa culturală. hegemonia limbii castiliane înțeleasă ca „spaniolă”. În cuvintele pline de umor ale criticului și jurnalistului catalan Agustí Calvet, Gazici: „în mai puțin de un secol, limba catalană reînviată a început să zvâcnească, până la punctul, uneori, a asurzi toată Spania”.55 Tocmai din cauza Centralei. la culturalismul său, naționalismul catalan în curs de dezvoltare a fost capabil să preia și să profite de multe insulte din trecut împotriva „catalanilor”,

precum și să se bazeze pe argumentele catalane generate de polemiciști care datează cel mai devreme din secolul al XVII-lea. Dar, în ciuda numeroaselor antecedente care pot fi urmărite, contribuția lui Prat a fost cea care a dat o formă definitivă și coerentă revendicării naționaliste catalane, făcând teza sa în centrul oricărei replicări spaniole. Astfel, de exemplu, în 1900, Moret a arătat spre Compendi, cu claritatea lui catehism, drept punct de rupere, o adâncire politică care a depășit cu mult Almirall.56 Marele lider liberal nu și-a putut ascunde uimirea față de schimbarea mentalității efectuată:

Acum câțiva ani cuvântul [catalanism] nu era pronunțat și tendința era perfect inofensivă. Astăzi se etalează cu precedente și este expusă în piețe și în ziare; dar adevărul este că germenii a ceea ce se numește acum catalanism trecuseră neobservați de toată lumea. Eu, primul, am avut o mare surpriză, fără să știu de unde vine, am simțit brusc pulsul de ură și de furie al maselor poporului catalan, când au părăsit întâlnirea de la Lleida, strigând „Abaix els ¡ladres” [Jos hoții], sau când au izbucnit fluierele la ascultarea Marșului Regal. Cum s-a format această stare de spirit? Cine a generat acea ură? Cine provoacă această furie inexplicabilă?57

La fel, la zece ani de la apariția La nacionahtat catalana, un anume Ballester Soto, dispus să se uite la Microbul separatist „Prin microscop”, a asigurat că: „în singurătatea și izolarea locuințelor, munca devastatoare la care visa continuă Prat. de la Riba». O astfel de afirmație nu a fost, după acest autor, nicio critică, întrucât: „Domnul Prat de la Riba nu-și ascunde dorințele separatiste”. În orice caz, a concluzionat pesimist: „Păuna este făcută”.58

Mai calm și analitic era Gumersindo de Azcárate, leonez de origine, jurist republican și „instituționalist” proeminent (ar fi director al Institución Libre de Enseñanza), el a lăsat clar centralitatea gândirii lui Prat față de catalanism, fără a-i menționa numele:

Catalanismul [sic] este pentru unii regionalism aplicat exclusiv Cataloniei; pentru alții, doctrina conform căreia regiunile sunt singurele entități cu adevărat naturale, iar Statul simpla unire, mai mult sau mai puțin artificială, a acestora, prin care adevărata patrie este Catalonia, iar pentru unii, împreună cu aceasta, străvechiul regat. din Valencia, Insulele Baleare, Republica Andorra și o mică bucată din Franța.[...]

Nu atât în Programul de la Manresa cât în Compendiul doctrinei catalaniste este uşor de observat cea mai gravă eroare cuprinsă în acesta; pentru că se dovedește că există o singură patrie, și că numai patrie pentru catalaniști este Catalonia și, în caz că nu era destul de clar, se adaugă că Spania nu este patria catalanilor: este doar Statul, care este o entitate politică, artificială, voluntară, în timp ce patria este o comunitate istorică, naturală, necesară, iar ceea ce se numește patrie mare este Statul alcătuit din grupuri sociale care au statut de adevărate patrii. Omul, spun ei, are o singură țară, așa cum are un singur tată și o singură familie.

E ciudat că ei nu-și dau seama că, alergând în acest fel, n-ar avea ce să-i răspundă oricui ar susține că pentru el nu există

altă patrie decât orașul său, Barcelona sau Reus, sau că nu există alta decât regiunea, Ampurdán sau Campo din Tarragona și că Catalonia nu era altceva decât un stat format din județe sau municipalități.

În definiția lui Azcárate, regionalismul „implica afirmarea principiului conform căruia regiunile și municipiile sunt adevărate persoane sociale [sic], care, departe de a-și datora existența voinței arbitrare a statului, au o [existență] firească determinată de lor. obiceiurile, tradițiile lor, limba lor, caracterul și felul lor de a fi și a căror recunoaștere este impusă puterilor publice.” Întrebarea cheie, pentru Azcárate, era simplă: „Există ceva pedepsit în catalanism?” Juristul a scuzat așadar dorința răspândită „ca propaganda catalană să fie pedepsită”. După cum a afirmat el: „Se explică, pentru că granița care despărțea ordinea etică de ordinea juridică este ușor sărită atunci când este vorba de acte care rănesc.

râs viu sentimentul; și din moment ce catalanismul aduce cu sine un impediment al oamenilor luminați și al fanaticilor care, nemulțumiți să fantezeze o poveste pe cât de măgulitoare pentru Catalonia, pe atât de deprimantă pentru Castilia, mortifică și jignesc ceea ce toți spaniolii simt și iubesc ca patria lor incontestabilă, și pe de altă parte, regionalismul catalan, datorită împrejurărilor locale, are un caracter reacţionar şi clerical, [. j»''9

Anticatalanismul ca situație permanentă

Poate că există o prejudecată anti-catalană relativ extinsă, după cum insistă naționaliștii catalani.60 Dar o aprofundare teoretică a replică nu a prosperat. Contestația doctrinară nu a fost de mare înălțime, ci a manifestat o anumită articulare reactivă, de contradicție punctuală cu catalanismul în măsura în care a devenit vizibilă printr-un incident sau inițiativă. Astfel, liberalii au răspuns din încrederea lor în doctrina lor, să facă aluzie la naționalismul catalan ca fiind un fenomen de moment și întâmplător. Dar, pe măsură ce catalanismul a căpătat o mai mare formă și soliditate, a existat o anumită nevoie de a stabili un discurs explicativ. Explicația s-a căutat însă în abaterea de la o normă spaniolă, cu care interpretarea a fost întotdeauna insuficientă. În plus, având în vedere dificultatea, contradicția dintre componentele analitice a fost interiorizată, de parcă ar putea fi valabilă, până când a devenit parte a oricărui discurs critic, anticatalanist. Și în măsura în care Prat a fost capabil să propună conjuncția „solidarității” a elementelor ideologice opuse drept caracteristică supremă a „intervenționismului” catalan, s-a putut face un argument compus din negări reciproc incompatibile: aluzia la „mambí-ses” sau „Katipunanul”, ambele curente cu o puternică amprentă masonică, au apărut împreună cu acuzația că catalanismul ar fi un carlism reînviat, o mișcare ultramontană, așa cum s-a întâmplat în cazul Pastoralei Episcopului Morgades. „Catalan-nofobia”, așadar, nu și-a depășit niciodată caracterul reactiv, care depindea de scandalosul antecedent catalanist pentru a stabili adevărurile patriei spaniole. O mare parte – dacă nu toată – din literatura anticatalanistă a fost un răspuns indignat, dar rudimentar, la ceea ce era perceput ca aroganța superiorității catalane, care,

la rândul său, a fost trăită ca o replică la mândria „castiliană” înveterată și a ei. lipsa inveterata de sensibilitate
O dovadă clară în acest sens a oferit-o campania de presă anti-solidaritate desfășurată în ultimele luni ale anului 1907 de Manuel Bueno, născut la Pau în 1874 și ucis la Madrid în 1936, de la ziarul madrilen El Mundo.Ca scriitor literar, Bueno a fost un ziarist de opinie intrigant, cunoscut pentru că s-a lansat la o vârstă foarte fragedă, la începutul secolului, în aventura hispano-americană și pentru afinitatea sa destul de conservatoare. Când a ajuns situația „debarcării catalaniste la Madrid”, s-a aruncat asupra „imperialismului catalan” ca expresie a „deșertăciunii unui popor” pentru a discredita premiera, ca adevărată forță de întoarcere.

Madora, de la Liga din Parlament. În cuvintele sale: „Nu există nimic atât de pueril și atât de prost ca manifestările reînnoite de presupusă superioritate cu care presa catalană ne copleșește în prezent.” El a continuat pe aceeași linie, pentru a adăuga:
Cel mai oportun lucru pentru a afla despre aceste prostii acoperite cu un anume aparat pseudoștiințific, ar fi să le întâmpinăm râzând; Dar pentru o dată, să fim serioși când le răspundem acestor idioți îngâmfați. Ce este asta despre rasă? Cum te definești? Căruia îi aparține? De la care dintre ele provine tipul spaniol contemporan, presupunând că există un astfel de tip? În primul rând, un om cu ceva mai multă autoritate decât acel Robert, cu care te lăudești ca și cum ar fi un egal cu Darwin sau Huxley, antropologul Babington, neagă caracteristicile rasei și le recunoaște doar pe cele ale individului. Asta, în primul rând. Prin urmare, înțelepții nu s-au pus încă de acord asupra substanței fiecărei rase, despre ce se diferențiază una de alta și cu atât mai puțin asupra numărului de rase care alcătuiesc Universul.
Pentru Bueno, catalanismul a fost un simplu bluff, o opțiune fabricată. După cum a indicat el, cu un ton lăudăros: „Este sensibil că în Parlamentul nostru catalaniştii nu au primit un răspuns adecvat. Deputații fiecărei regiuni ar fi putut opune merite cu merite, fapte cu fapte, capacități cu capacități, și atunci s-ar fi văzut că Catalonia suferă de o aglomerație a vanității care ar putea costa scump.»61 Precizând, un cuplu. de săptămâni mai târziu, jurnalistul He a cerut seriozitate – „Să fim sinceri” – și s-a întrebat: „Dar o să ne salveze Catalonia? Pentru a încerca această întreprindere cu orice viabilitate ar fi necesar să înlăturăm acel imperialism ridicol, [...]». Adevărul era că Bueno nu-i venea să creadă că ligairesle sunt sinceri și se temea că ascund o intenție nerecunoscută:
Unde mergem? Ce fac catalaniştii? Predominanța unei regiuni în detrimentul restului Spaniei? Nu este admisibil. Îi consider pe cei care prezidează acea mișcare, și în special pe domnul Cambó, cu o claritate intelectuală și o probitate care se opun acestor scopuri. Ne zdrobesc cu lăudările lor imperialiste? Nici nu este plauzibil. Acel aspect al luptei a încetat să existe peste tot, cu excepția coloanelor La Vcu și El Poblé Caíala, care sunt două cuptoare ale patimilor rele. Oferiți-ne un exemplu de virilitate care nu se resemnează cu vegetarea? Ar fi fost convenabil să o declarăm mai devreme, când ostilitatea dintre părțile în conflict

nu era la fel de vie și purulentă ca acum? Să promovezi o revoluție care salvează Patria? Dacă s-ar încerca acest lucru, toți cei care avem o inimă ne-am înrola sub steagul catalanist/' Așa cum este probabil adevărat în toate conflictele naționaliste de lungă durată, prejudecățile de ambele părți au fost, într-o oarecare măsură, adevărate γ jal-

esti in acelasi timp Dar, odată ce γ codificat a fost stabilit, temerile reciproce au arătat o stabilitate γ remarcabil de lungă.
Liberalismul monotematic: Royo Villanova ca profesor de anticatalanişti
Jocul provocării și contraprovocarii a trecut, deci, prin cicluri, suișuri și coborâșuri, marcate de pamflete și de vreo carte mai pretențioasă, menținând continuitatea în văi de către presele respective (mai ales prin săptămânale — „fulles de col”; a spus el. la Barcelona — în același timp ușoară, de patru pagini și de scurtă durată, fie din cauza plângerilor procurorului, fie din cauza epuizării resurselor). Începând cu anii 1899-1900, cu panica așa-zisului „anexationism” (o agitație catalanistă care, cu scuza vizitei în portul Barcelona a escadrilei franceze, a dezlănțuit furia pentru „trădarea” drapelului) ; Lucrările se concentrează vizibil pe evenimentele Solidarității Catalane, între 1907 și 1909, și campania «Per Catalunya i l'Espanyagran», din anii 1916-1918, culminând cu agitația iernii 1918-1919 pentru « l'Estatut d'Autonomia integral», pentru a se prelungi mai târziu până în 1931-1932, cu noul Statut şi o nouă revenire a interesului pentru subiect. Dar deficitul de material este surprinzător. Îi este dor chiar de sărăcia celui mai proeminent susținător al denunțării critice a presupuselor abuzuri ale catalanismului, Antonio Royo Villanova (1869-1958).
Profesor de drept administrativ la Universitatea din Valladolid, dar aragonez — mai exact, Zaragoza — prin naștere, cu o carieră politică remarcabilă ca liberal, Royo Villanova a început cu Santiago Alba și César Silió în orașul său adoptiv, deja în 1904 director al important ziar El Norte de Castilla; Va fi deputat sau senator fără întrerupere între 1911 și 1923, director general de primă învățământ de două ori cu Romanones, dar cu mult prestigiu pentru a fi consilier de Instrucțiune Publică la conservatori în 1920, suficient de convins de principiile sale pentru a refuza orice colaborare cu Dictatura primorriverista. Totuși, avea să devină obsedat de catalanism, până la punctul de a-l face centrul vieții sale politice: pentru el, privind înapoi după Războiul Civil, Solidaritatea din 1906 a dus în linie dreaptă către frontul populism din 1936, un continuu Royo principal subversiv al catalanismului.63 Inițial, Royo a fost un regionalist în urma lui Joaquín Costa, profesorul său.64 Ca atare, și pentru sentimentul său de schimbare regenerativă esențială pentru Spania, el a fost lăudat de nimeni altul decât Maragall în 1899?'
Dar dublu lemruajc al catalanistilor i-a dezvaluit riscurile ascunse ale unei asemenea atitudini; era un sentiment obișnuit în zona castiliană.66 Royo a funcționat într-un mediu politic în care memoria Ligii Agrare a anilor optzeci era vie, fusese antrenat în costa Liga Nacional de Productores și a văzut cum, cu

La începutul secolului, o Ligă de Apărare Comercială şi Industrială din Catalonia a făcut loc unei Ligi Regionaliste, cu un ten calitativ diferit.6' Cu o francheţe grosolană care a evoluat spre monomanie, nu a înţeles-o niciodată. Pentru Royo -ca și pentru promoțiile agranismului castilian care l-au urmat timp de mai bine de două decenii-, catalanismul a amenințat cu tirania o „putere industrială” egoistă, campioană a inegalității politice prin atacul său protecționist și capabilă să-și impună voința unui stat slab. Dimpotrivă, în ochii catalanilor, Royo, în loc să fie perceput ca un maniac, părea șeful unui mare curent în favoarea „puterii agrare”, gata să-și asume antidezvoltarea atâta timp cât nu o vedea reușită (nu chiar sub formă de concesii parţiale) proiectul catalan.
Într-o călătorie de cercetare în Catalonia în 1907, un fel de muncă de teren avant la lettre, Royo și-a dat seama că „[...] aproape toți regionaliștii catalani sunt naționaliști”. Și a adăugat: „Nu fără oarecare regret, am dobândit această convingere, pentru că îmi amintesc că, în 1900, când am scris un studiu despre descentralizare și regionalism, am crezut că această doctrină naționalistă nu a fost foarte răspândită. Este adevărat că mișcarea catalanistă a crescut de atunci, iar eu, când am scris asta, nu fusesem la Barcelona.»68 Confruntarea cu realitatea politică a naționalismului catalan și-a schimbat, așadar, lejeritatea teoretică într-un realism extrem de suspect. :
Nu îmi este greu să recunosc buna credință a naționaliștilor, dar cred sincer că aceștia greșesc.
Nu mi se potrivește că Catalonia este o națiune și, de asemenea, cred că cei care susțin așa ceva nu au demonstrat-o. Aceasta este munca căreia ar trebui să se dedice intelectualii castiliani, spaniolii care cultivă științele politice și sociale: aceea de a discuta rece și calm cu catalanii, arătându-le că aici nu ne e frică de nimic și că totul poate fi apărat. , dar că acestor idei serioase trebuie să li se dea fundamentul științific adecvat. Naţionaliştii, repet, nu au dovedit fundamentul real, istoric, sociologic al pretenţiilor lor.
Și din moment ce am încredere în știință și în adevăr, sper că naționalismul va dispărea, pentru că este o preocupare și nu o doctrină; pentru că, după cum a spus Hegel, totul rațional este real și invers, și din acest motiv națiunea catalană nu este rațională pentru că nu este reală și nu este reală pentru că nu este rațională.69
Cu alte cuvinte, o dublă identitate era imposibilă, fără ca una dintre ele să aibă prioritate față de cealaltă. Un spaniol se simțea așa; era felul lui de a fi, limba lui. Dacă nu simțea așa, era literalmente un potențial trădător.70 Asemenea criterii neechivoce, duse la consecințele sale logice, au marcat abandonarea individualismului, ca valoare socială supremă, de către o parte importantă a liberalismului. A fost, în acei ani, de exemplu, unul dintre cele mai actuale argumente ale antisemitismului din Europa Centrală/1

Royo a avut o percepție foarte clară că Prat a fost începutul naționalismului catalan autentic, așa cum a subliniat într-o conferință susținută în ianuarie 1917 la Academia Regală de Jurisprudență și Legislație.72 Axa analitică a celor mai ambițioși comentatori anticatalani, prin urmare, obișnuia să treacă de la Compendi de doctrina anticatalanista la La nacionalitat catalana și înapoi, întrucât un astfel de exercițiu îndeplinea confortabil trei funcții: stabilea foarte clar poziția inamicului; a făcut-o cu propriile sale cuvinte, care trebuia să fie o dovadă de necontestat; și, în sfârșit, astfel de cunoștințe au evitat necesitatea cunoașterii lumii interioare extrem de complicate a catalanismului, deja foarte greu de urmărit datorită manifestărilor sale exterioare. Așa cum ar spune Royo Villanova: „Publicul care citește și scrie în castiliană, nu-l cunoaște pe Prat de la Riba, ci prin panegiriștii sau contestatorii săi.” Royo era atât de hotărât încât cititorii și cetățenii spanioli să-l cunoască pe Prat, încât el însuși, în 1917, a ajuns să traducă însuși La nacionalitat catalana. După cum a indicat în prezentarea versiunii sale traduse:

Pe scurt, concepția lui Prat de la Riba este atât de ciudată încât mărturisesc sincer că nu găsesc doctrină științifică pe care să se poată baza, nici fapt istoric care să servească drept precedent. Nu-mi amintesc să fi citit în vreun autor că statul federal este o uniune de naționalități. Va trebui să vă amintiți ce înseamnă principiul naționalităților în statele moderne și în vremurile contemporane?

Va trebui spus că o Națiune nu poate avea pe nimeni peste ea, că trebuie să fie suverană și că relațiile întreținute de națiunile suverane se numesc relații internaționale?

Acea federație de națiuni despre care vorbește Prat, este o instituție de drept politic sau de drept internațional? Dacă acceptăm doctrina lui Prat de la Riba, cum putem stabili diferențe între o alianță, o uniune personală de state, o confederație și un stat federal?

Acea opoziție care, în schimb, îl stabilește pe Prat între Națiune și Stat, nu-l confundă pe acesta din urmă cu guvernul? Nu este puțin riscant să spunem că Națiunea este un produs natural și că Statul este o creație artificială? Dar există ceva artificial în sociologia modernă?

Confruntat cu discursul lui Prat, Royo a recurs la buna doctrina liberala hispanica:

Statul nu este guvern, nici măcar statul oficial. Statul este asociația umană, care realizează idealul politic având ca suport fizic un teritoriu (Adolfo Posada), un popor ca element personal și o putere suverană ca liant juridic.

Această putere suverană își poate schimba forma (formele de guvernare); dar guvernul este o parte a statului. Nu există stat fără oameni și fără teritoriu. Aceasta

Ceea ce Prat de la Riba numește confuzie între Națiune și Stat, este o consecință a evoluției istorice a ideii politice în măsura în care aceasta a întrupat-o în diferite forme de conviețuire umană. Statul este mai vechi decât Națiunea. Au existat state în antichitatea clasică și Aristotel este încă marele profesor de științe politice. Națiuni, nu au existat până în Epoca Modernă.

Și ar fi nedrept să ignorăm că Statul, care este timbrul politic al naționalității, gradul suprem al perfecțiunii sale, statul, la rândul său, a contribuit la crearea națiunilor. Naţionalitatea este evident o mare unitate spirituală, care are ca factori, printre alţii, limba, religia, cultura. Unitatea politică a statului [sic] trebuie să se bazeze pe această unitate spirituală, dar, la rândul său, unitatea politică Z.í a contribuit la crearea unității naționale. [...]
Va fi Spania o excepție? Secolele în care catalanii, valencianii și aragonezii, castilienii, bascii și asturienii au umblat împreună, lucrurile pe care le-am făcut împreună, s-au întâmplat în zadar?Este la fel de ușor să lichidezi o poveste ca un parteneriat conjugal sau o societate comercială?
Pentru Royo, bilanţul a fost negativ: «Ei bine, acesta este idealul catalan. Negarea unității spirituale a Spaniei, naționalitatea ei, rupând-o în câte bucăți ar fi așa-numitele naționalități iberice. Catalonia nu ar fi separată politic [sicI] de Spania, ar accepta tutela blândă a unui stat federal spaniol, dar eu prefer acelei unități politice care se păstrează, acelei unități spirituale care se pierde odată cu naționalismul”. Nici, potrivit lui Royo, discursul „imperial” al lui Prat nu a servit ca paliativ, ci dimpotrivă: „Pentru un spirit superficial și impresionabil, capitolul pe care autorul îl dedică imperialismului va fi cel mai arogant, întrucât este vorba despre completarea naționalismului. cu o exacerbare debordantă a puterii sale şi o hegemonie incontestabilă asupra tuturor ţărilor din Peninsula Iberică. Pe vremuri, se spunea că este o asimilare inversă.»73
În anul următor, în 1918, într-o conferință susținută la Ateneo de Madrid, când Royo s-a ocupat de „imperialismul catalan” și „visul lui Prat și prieteniile Spaniei” în cadrul problemei mai ample a naționalismului regionalist și a politicii internaționale a Spaniei, poziția sa – deloc fantezist, având în vedere accesele de furie care îmbătau ambasada portugheză la Madrid de fiecare dată când se discuta subiectul – a fost că costurile diplomatice ale pretențiilor expansive și imperiale ale catalaniștilor nu meritau beneficiile dubioase pentru politica internă hispanica. : «Credeți că se poate face un pas în politica internațională fără ca acest paragraf să fie dezavuat în mod expres, acela de „a aduna toate popoarele iberice de la Lisabona până la Ron?” Pentru că pentru a uni popoarele iberice într-un Imperiu Spaniol de la Lisabona la Ron, ar fi necesar să luăm independența Portugaliei și Roussillon din Franța și veți înțelege că, chiar și nesocotind Liga Națiunilor [sic], nu putem. să fim prieteni ai Franței, Portugaliei și Angliei dacă visăm la un Imperiu care vine de la Lisabona

la Rhône.”74 Alți comentatori ostili catalanismului au fost și mai puțin entuziasmați de formulările „imperiale” ale lui Prat. Mai târziu, de exemplu, făcând un bilanț al istoriei, analistul politic Salvador Canals, deputat conservator maurist la Valls în 1903, s-a limitat la a remarca sec că: „Așa se termină cartea lui Prat: cu un imn, așa cum începuse. .. .»75
Dar era întotdeauna un mic crack întredeschis; Juan Valera, care și-a atestat reputația de susținător spaniol în diverse

controverse, a consemnat acest lucru într-un discurs publicat în vara anului 1903 și preluat de o revistă Lliga. Valera a început cu o întrebare: „Vorbind mai clar și mai clar: înainte de Spania nu era decât o expresie geografică, a existat sau putea exista spaniolism?”

Deja despărțiți de noi, după lupte fatricide sângeroase și ură de moarte, sunt cei care au trăit supuși imperiului spaniol și sceptrului regilor noștri timp de aproape patru secole, de la Texas și California până la strâmtoarea Magellan, dar filiația persistă și totuși Privim și sărbătorim ca norocul nostru binele sau prosperitatea dobândită de locuitorii acelor ținuturi îndepărtate și încă ne slăvim în bărbații iluștri care s-au născut acolo, la fel de mult sau aproape la fel de mult ca și cum ar fi băștinași. a provinciei noastre, a orașului nostru natal sau a satului nostru. [...]

Această idee vastă și cuprinzătoare, obiect al iubirii de patrie mare sau, mai bine spus, al iubirii de neam, nu trebuie să se opună, nici nu se opune de fapt, dragostei intime și efective a patriei mici, a cărei dragoste . Urmează un regionalism legitim, frumos și util când nu este pervertit.

Când mă gândesc la aceste lucruri merg și mai departe. Mi se pare că fără dragoste pentru patria mică, fără regionalism drept și bine înțeles, dragostea pentru patria mare este deșertăciune curată și dă singurul rod steril al lăudării. Este necesar să iubim din tot sufletul provincia, orașul natal, satul sau chiar casa sau coliba în care ne-am născut, să dilatăm această iubire și să o facem rodnică, răspândind-o în atâtea regiuni câte formează sau formează patrie căreia îi aparținem și câți oameni au locuit-o sau o locuiesc.76

Cambó s-a agățat de această speranță, devenind omul catalanismului politic la Madrid, pregătit, așadar, pentru negocierile pertinente. În ciuda convingerii, orice relație între spanioli și catalaniști era un joc interactiv între astfel de utopii conflictuale, al căror echilibru era foarte greu de menținut. Așa cum a domnit Rovira i Virgili în 1914 când s-a ocupat de subiectul spinos al „Eh iiiiticatiiltins”, exprimând un sentiment ce putea fi găsit cu ușurință cu un deceniu mai devreme, dacă poate într-o măsură mai mică:

Dușmanii Cataloniei - și de asemenea unii dintre cei care se numesc prieteni - au vorbit frecvent despre stridența și exagerările susținătorilor

a cauzei catalane. Sunt cei care susțin că o parte din naționaliștii catalani este sau a fost prea agresivă, prea virulentă și că este convenabil să adopte o conduită mai blândă. Dar noi, în fața reiterării nemulțumirilor străine împotriva lucrurilor catalane, ne reafirmăm convingerea că naționalismul catalan, departe de a fi violent și agresiv, greșește mai degrabă cu o prudență excesivă.77

9. Prat reformator, construind societatea civilă a viitorului

Toate argumentele „intervenționiste” ale lui Prat de la Riba erau deja prezente la Maragall, cu excepția, bineînțeles, a simțului unui militantism politic puternic grupai, depășind prerogativa de a fi observator privilegiat. Odată cu contribuția reflexivă a poetului, a existat, în mare măsură, suficientă bază conceptuală

pentru a justifica – mai ales emoțional – un rol catalan în politica spaniolă; ceea ce lipsea (și asta era contribuția lui Prat) era inserarea ei într-o schemă strict politică, oricât ar fi avut dimensiunea ei intelectuală și informativă. Folosindu-se de fundamentul metaforic, Prat a reușit cu adevărat să propună o schemă ideologică transversală, o sinteză profundă a temelor preferate de stânga și dreapta, de fapt mult mai eficientă decât se presupune de obicei, atunci când judecă Lliga anterioară Primului Război Mondial cu postbelic. ochi.
Sistemul politic Alfonso se baza pe prezența constituțională (liberali și conservatori) în Cortes și contradicția acesteia cu alte forțe de reprezentare extraparlamentară, de stânga și de dreapta, cu acces la Cameră și Senat, dar fără capacitatea pentru a rupe hegemonia „dinasticilor”. Prat a reușit să concretizeze o ofertă politică care a spart matrița participării sistemice, fără a fi revoluționară sau chiar destabilizatoare, γα că minoritatea catalană, chiar dacă ar avea toate locurile catalane (ceea ce nu s-a întâmplat niciodată), nu și-a putut impune niciodată criteriile în majoritate . camere.Din acest motiv, Liga era sortită să fie un etern „partid balama” şi să propună, în cele mai bune şi mai expansive momente, iniţiative unitare.Nu avea altă opţiune.
Prat a reușit să ofere și un discurs ideologic alternativ care a avut o articulare politică foarte eficientă, întrucât, într-un mod foarte inovator, a oferit „cee mai bun” dintre programele de reproiectare de stat ale forțelor extraparlamentare.
Regionalismul catalan a fost prima formațiune hispanica care a realizat efectiv sinteza nici droite, nici gauche care a transformat politica europeană în secolul al XX-lea și a lăsat loc unor inițiative foarte diverse în politica de masă după 1919.
Procedând astfel, și-a arătat legătura strânsă cu evoluţia politică franceză contemporană.1

Prat înaintea vechii și noii drepte franceze
Este ușor ca prima sursă externă de gândire a lui Prat să pară a fi dreapta franceză, apoi în plină desfășurare la sfârșitul secolului. Dar, dat fiind faptul regimului republican, reflecția politică franceză s-a axat preponderent pe redefinirea statului, oricât de mult a căutat o nouă inspirație pentru reînnoire în pays réel, în faptul regiunii și în societatea civilă (deci printre alte lucruri, noul său antisemitism). Insistând pe spiritul civic și triumful urbanității, Prat de la Riba a evitat atracția prea explicită față de politica franceză contemporană și noutățile ei, întotdeauna atractive, dar străine, în analogia obsesivă dintre franceză 1870 și spaniolă 18982. schimbare, marcată de oameni născuți suficient de departe de repetele invazii franceze care au umbrit Catalonia și Spania de-a lungul primelor decenii ale secolului al XIX-lea și, prin urmare, când a început să se întrezărească primul centenar, a abandonat discursul mândru anti-francez, bazat pe amintirea patriotică spaniolă a asediilor de la Gerona sau Tarragona. Cu depărtare, se poate observa cum s-a schimbat orientarea literaturii Renaixença, inițial neîncrezătoare față de Franța bazată pe amintirea crudului război napoleonian, la o incipientă formulare naționalistă a îndoielii față de Castilia sau Spania.3

Inițial, Prat a lăsat ecranul ideilor pariziene să fie reținut de republicani și de muncitori, obișnuiți că stânga hispanica era să recurgă la noile repertorii franceze și cu atât mai mult cu polarizarea asupra religiei și militarismului care s-a difuzat acolo.4 Dar, în același timp, Prat a putut să facă aluzie la sprijinul său pentru agitația agrară în sudul Franței, când s-a învecinat cu — mai ales în incidentele de la Perpignan — redescoperirea unui particularism occitan foarte ipotetic.5 Și, mai mult, în cel mai tărâm ascuns, Tânărul teoretician catalanist și-a permis o anumită prietenie politică cu antisemiții algerieni plângări și volatili, toți imigranți europeni, cu un contingent spaniol foarte puternic și, prin urmare, susținători ai ceea ce ei numeau „unirea raselor latine”. ." Așadar lansați în „separatismul” lor deosebit înaintea metropolei franceze, algerienii au creat mai mult sau mai puțin mediul propice pentru ca, din mediul antisemit francez, un ajutor specific să fie transmis nucleului Prat. În orice caz, Prat le-a împărtășit o simpatie pentru independentiștii cubanezi, al căror exemplu l-a exaltat, într-un mod abia coerent, pe excitabilii coloniști algerieni.6

Una peste alta, în ciuda preferinței pentru culegerea tradițiilor politice patriotice și, pe baza aceluiași solipsism, arătând spre un gust protecționist în domeniul cultural, Prat a înțeles problema influențelor ideologice străine în dimensiunea sa corectă, precum accesul la modernitate conform standardele lumii contemporane. Fără îndoială, Prat a fost foarte conservator în domeniul social, nu din cauza atașamentului său față de vechii maeștri francezi ai antiliberalismului, ci pentru că se simțea foarte atras de noua orientare socială a catolicismului și de implicațiile ei.

atât intelectual cât şi politic. De fapt, noile curente ale catolicismului social reinterpretaseră gânditorii contrarevoluționari ca puncte de plecare pentru o actualizare a poziției de credință organizată în fața dezvoltării industriale.7 Astfel, a fost evidențiat un nou stil catolic, unul care a depășit egoismul liberal și a concurat. socialist, conform poziției intervenționismului apărat de Ralliementul Francez și sponsorizat public de Papa Leon al XIII-lea după 1892.8 Această renaștere lentă și mereu discretă a Bisericii Romane, care a început odată cu dispariția lui Pius al IX-lea în 1878, s-a deschis. o dezbatere acerbă între ultramontani și posibiliști catolici din întreaga Europă care, în contextul politic spaniol, a fost în mare măsură definită de scindarea carlismului istoric în legitimiști și fundamentaliști, în timp ce ambele tendințe, după ruptura din 1888, s-au dedicat modernizării infrastructurilor lor partizane și se adaptează pe deplin la jocul electoral, indiferent de celelalte poziții ale acestora în fața statului liberal.9 La rândul său, politica catalană a fost condiționată de traducerea locală a unor astfel de controverse, atât în domeniul religios, cât și în prezența socială considerabilă a tradiționalismului.

Toate aceste frământări „social-catolice” au devenit actuale în anii în care Prat își termina cariera academică. Bilanțul final al lui Prat a înclinat spre importanța lucrului prin intermediul

instituțiilor, întrucât amenințarea socială în creștere — semnalată de bombele anarhiste și indignarea civilă care, într-un sens și altul, a înconjurat procesul de la Montju'ic în anii nouăzeci — a făcut necesară să devină conștienți că trebuie oferite servicii, de la caritate la oferte de muncă, care nu erau acoperite de administrația de stat.” Ideea de a face o muncă constructivă chiar dacă ar trebui să colaborăm cu necredincioși γ impíos a coincis cu practic. al tinerilor din jurul lui Prat în lupta lor cu puriştii din Unió Catalanista, care apărau retragerea electorală.'2 Regionalismul politic în curs de dezvoltare a fost, deci, o confluență de tendințe multiple, venite din societatea civilă catalană, dornică de a acționa eficient în politică. 13

Mesajul ideologic promovat de Prat a îmbinat componente, chiar foarte extreme, ale federalismului și sentimentului de reformă republicană radicală, cu altele, foarte opuse, ale celei mai tradiționale drepte carliste și fundamentaliste. O astfel de amestecare a fost posibilă, pe baza unei anumite predispoziții în luarea în considerare a sferelor publice și private în societatea catalană, și datorită rolului central jucat de idealizarea „unității culturale” catalane în gândirea lui Prat. Întrebarea crucială era dacă Catalonia, pe lângă faptul că este un teritoriu mândru de obiceiurile sale adânc înrădăcinate, era un proiect colectiv de elaborare a culturii în toată amploarea (ca să folosim cunoscutele clișee germanice, dacă se bucura de propria sa cultură). atât de mult, Kultiir-ul, cu toată încărcătura ei esenţialistă, chiar folclorică, cât de înaltă, zivilizarea generică şi europeană). Dacă ar fi fost într-adevăr un impuls de civilizație construit pe o cultură autohtonă specială, atunci facilitățile imaginației estetice de a reinventa, topi și corecta ar avea libertatea deplină de a produce cele mai interesante încrucișări ideologice. Dacă „unitatea culturală” ar fi fost o criză

istorice, atunci ideile cele mai răspândite sau utile, active în societatea catalană însăși, ar putea fi reunite și, la rândul lor, noua lor combinație ar face ca adevărul „unității” să devină și mai „adevărat”, mai autentic.

Prat, deci, a susținut ceea ce nimeni altcineva nu pretindea, dorința de a crea un focus complet liber al fuziunii doctrinare — pentru a fi un centru social în toate sensurile posibile, pentru a fi la mijloc, pentru a fi centrat, pentru a fi centrist — de a exercita eclectismul care învinge stânga și dreapta. Încă o dată, Almirall a fost, fără să fie pe deplin conștient de asta, cel care a dat indiciul. Catalanismul a fost în măsură să îmbine federalismul de stânga și carlismul de dreapta, fără a-și pierde prin aceasta intensitatea sa ideologică deosebită, particularitatea sa în particularism, care merită redundanță.

Vizitarea ruinelor libertare ale federalismului republican, cu fundal american

Cu același program „imperial” întocmit de Prat și cu neîncrederea pe care aceasta o emana în fața trucurilor legale și a legalismului liberalismului mai formal, a devenit evident că federalismul republican istoric a fost de puțin folos pentru o identitate neapărat vitală. -reconstruire hispanica bazata pe

inima.in interior, in obiceiuri si obiceiuri sociale. Nu era necesar să.

Federalismul, așa cum este practicat de tradiția republicană catalană, a subliniat mai mult puterea regională, cu slăbirea confederală consecventă a statului post-liberal, decât construirea unei puteri federale solide cu acordarea de regiuni. În mare măsură, a reflectat argumentele liderului său istoric Francisco Pi y Margall, născut în 1824 la Barcelona. Fiul unui muncitor textil, Pi a trecut prin seminar și a studiat Dreptul la Universitatea din Barcelona. A scris părți din proiectele editoriale descriptive ale varietății și bogăției hispanice inițiate de scriitorul romantic Pau Piferrer, ceea ce l-a condus la mai multe comisii similare, pentru care în 1847 s-a mutat la Madrid. Acolo avea să trăiască toată viața, până la moartea sa în 1901. Dar Pi nu era o sensibilitate culturalistă, ci una politică.

Marea preocupare conceptuală a lui Pi a fost protecția suveranității persoanei individuale („O ființă care adună totul în sine este indubitabil suverană [sic]”, spunea el în lucrarea sa The Reaction and the Revolution, din 1854).14 În Ultimately, această suveranitate personală a fost întruchiparea progresului inevitabil, dar a fost zdrobită de instituțiile „reacției”. Propunerea sa a fost întâlnirea instituțională receptivă la orice impuls al dialogului politic ca noțiune de bază a unui nou tip de sistem politic. Acest „pact” multilateral și liber i-a permis la rândul său să gândească în termeni „socialiști”, apărând, împotriva pretențiilor liberalismului individualist, toate acele acțiuni ale puterii publice rezultate din contractul colectiv care redundeau în favoarea intereselor comunității. , un timp

că fusese definită ca o instituţie deschisă. În anii săi ca publicist, după Bieniul progresiv din 1854-1856, și-a elaborat schema, care era deja suficient de matură când, în exilul său francez din 1866-1868, a făcut cunoștință cu opera lui Pierre-Joseph Proudhon, care a murit la Paris în 1865. Avea să devină un difuzor al său, prin traducere, în lumea de limbă spaniolă, dar a păstrat întotdeauna distanțele conceptuale. Pi era Pi, și nimic altceva, o convingere care i-a marcat subtil tot efortul politic, de parcă ar fi fost un parfum.

În primele luni ale Primei Republici, a oferit semne de energie și abilitate, fiind, în calitate de ministru de Interne între februarie și iunie 1873, suportul autentic al președinției lui Estanislao Figueras. Cu toate acestea, Pi și-a făcut celebru simțul moral special când a preferat să renunțe la putere decât să-și asume represiunea energică a cantonalismului pe care o cereau armata; din acest motiv s-a ars ca președinte al executivului republican, în iunie-iulie 1873.15 Astfel a dat impresia că este un om de principii înrădăcinat până la obsesie și, deci, abia înzestrat cu cel mai practic simț al politicii. Ar fi un portret politic bine folosit de dreapta, mai ales în Catalonia, pentru a-l discredita ca protagonist, deși, tocmai din acest motiv, a rămas un erou sentimental pentru muncitorismul în curs de dezvoltare.

La începutul anilor 1980, confruntat cu „federalismul organic” al lui Estanislao Figueras, Pi a subliniat „pactul bilateral

comutativ sinalagmatic”, un termen incomod și abstrus care însemna în esență un acord reciproc între părțile sau teritoriile care au convenit. Ca „pact”, formularea piymargalliană a fost frecvent acceptată (atât în interiorul, cât și în afara Cataloniei) ca și cum ar fi fost reelaborarea unei idei vechi cu rădăcini catalane clare, care ar putea fi atribuită, la origine, acordului fondator al Compozitului. Monarhia Trastámara, ci mai degrabă înainte, chiar în Coroana Aragonului.16 În acest fel, „pactul sinalagmatic” al lui Pi ar putea fi înțeles ca o actualizare radicală a vechii noțiuni de „pactism”, adaptată la suveranitatea populară și la o cetățenie. cu drepturi civile. Dar conceptul de Pi nu a funcționat, în măsura în care părea o declarație doctrinară străină de intersecția murdară a intereselor tipice realității cotidiene. În acest sens și dincolo de problemele personale importante, Almirall a destrămat conducerea lui Pi și a abandonat federalismul pentru a respinge zelul său doctrinar nerealist și autoritar.
Nu că ideea pactului nu a fost acceptată social: dimpotrivă, în Catalonia, cauza lui Don Francisco s-a stins politic din cauza succesului comunicativ, deoarece reinterpretarea sa contemporană a retoricii „constituțiilor arhaice” catalane. „, aplicată la În cadrul unei reorganizări spaniole capabile să slăbească focalizarea tradițională a puterii dintre Armată și dinastie, a devenit foarte comună, până la punctul de a fi folosită ca un clișeu catalan. La fel, în capodopera sa, Las nationalidades, publicată la Madrid în 1876, Pi a insistat asupra importanței orașului ca origine a oricărei politici, și-a arătat preferința pentru „națiunile mici” față de

grozav și a reiterat iar și iar criteriul că: „Federația, doar federația, poate rezolva problema politică din zilele noastre.” . În măsura în care Pi a considerat exemplele Imperiului German și Austna-Ungariei alături de Statele Unite ale Americii în marele său studiu, a existat un criteriu ideologic evident care i-a limitat apelul din partea dreaptă. Dimpotrivă, era mai sănătos să canibalizezi ideile lui Pi decât să riști să fie devorat de potențialii săi moștenitori muncitori, sau așa părea.
Și mai grav, discursul federalist, întrucât era legat de un sistem de valori care pleacă de la libertatea individuală a cetățeanului, deschisese vizibil ușa către un libertarism de stânga, foarte atractiv în Catalonia printre iluminații straturilor populare, care, în cadrul unor abordări conceptuale relativ împărtășite, era cât mai departe posibil de țesutul social responsabil idealizat de adepții catalani ai lui Prat. Folosirea lui Pi era, așadar, aproape obligatorie, iar soluția era un fel de operație culinară: era necesar să se amestece și să se încrucișeze Pi cu alte curente de gândire, neapărat străine, pentru a se produce un preparat digerabil. Zis cu altă imagine, a fost nevoie să-l proclamăm pe Pi ca trecut, să-i vizitezi ruinele și să le prădăm, mereu cu privirea de turist.
Dacă Pi avea surse și exemple prezente indirecte englezești și americane, soluția a fost o aprofundare în aceeași direcție; apoi, de la modelul britanic, s-ar putea face saltul către contribuții vizibile în Europa centrală, în sensul afirmării federalismului monarhic în fața exceselor federaliste

republicane. În plus, semnele indicative erau peste tot. Auto-reprezentarea de la începutul secolului a „personajului național catalan”, de exemplu, era foarte asemănătoare cu autoportretul de a fi englez, care, în celebra sa carte Culture and Anarchy (1868), a fost realizat de către critic influent Matthew Arnold (1822-1888):

Noi [englezii] nu avem noțiunea, atât de actuală pe continentul [european] și în antichitate, a statului - națiunea în caracterul său colectiv și corporativ, încredințată cu puteri severe pentru binele comun și controlând voințele individuale în numele de un interes mai larg decât cel al indivizilor. Spunem, ceea ce este adevărat, că această noțiune este adesea instrumentală pentru tiranie; spunem că un stat este de fapt alcătuit din indivizii care îl compun și că fiecare individ este cel mai bun judecător al propriilor interese18.

Nici în cultura politică catalană nu exista o noțiune comună de stat, percepută ca ceva firesc și propriu; Aceasta a fost o diferență față de perspectiva obișnuită „Madrid”, „Castiliană” sau spaniolă. Pi - și nu a fost puțin - a contribuit la un mod de a concepe această distincție care nu era particularistă. Aceasta înseamnă că, așa cum a susținut Isidre Molas, Pi poate fi înțeles ca cel mai european dintre gânditorii catalani, în ciuda faptului că

legenda negativă pe care aripa dreaptă a țării i-a făurit-o.19 Tocmai datorită solidității sale comparative, era foarte ușor să se ia din repertoriul său conceptual ceea ce era util și să se caute legături cu gândirea europeană sau americană de mai târziu, mult mai conservatoare în implicațiile sale. , pentru a crea un nou produs ideologic, de nerecunoscut din sursa locală.

Mergeți la sursele „anglo-saxone” pentru a corecta federalismul republican

Din contribuția piymargalliană a existat, deci, un loc conceptual pentru confruntarea dintre libertarii de stânga și de dreapta din Catalonia. Regionalismul Lliga s-a întemeiat pe un sentiment de libertate individuală încorporat într-o societate civilă calmă și productivă – „burgheză”, dacă vreți – și deloc predispusă la dezordine. În mod spontan, datorită imperativului rețelelor sociale, cutumei și dreptului cutumiar, s-a căutat un punct de mijloc în autonomia individului, un mediu juste între exercitarea libertății „pozitive”, adică dorința fiecărui individ de a fi. stăpânul de sine și „negativul” sau gradul în care nimeni nu se amestecă în activitatea personală.Jl Mecanismele familiei, prieteniilor, sociabilității și vieții asociative au înfrânat impulsul de a acționa mai nerușinat individualist, pulsație care stă mereu la baza socialului. țesătură și care s-ar putea manifesta în binecunoscuta rauxa, exploziile de furie populară sălbatică care au semănat secolul al XIX-lea catalan.

În același timp, disciplina impusă societății catalane de militarizarea borbonică din secolul al XVIII-lea a facilitat obiceiul de a atribui puterii publice toată presiunea represivă – factorii negativi, restrictivi ai libertății personale–, de parcă ar fi fost mama vitregă rea. într-un basm.21 Astfel, prin comportament și mitificare, s-a rezolvat spinoasa chestiune a identității individuale și colective. Acest sentiment sau

„particularism” catalan, în circumstanțele speciale ale trezirii culturale din secolul al XIX-lea comune întregii lumi europene, a generat o reflectare scrisă enormă a speculației regionalizării, ca răspuns la numeroasele fricțiuni și fricțiuni iritante produse de același joc social caracteristic. a Principatului , cu unele argumente care au căpătat putere, densitate și sens în căldura romantismului și a conștiinței de sine sau a conștiinței de sine care a sponsorizat aproape toată literatura nouă care putea veni din afară. „Regionalismul”, deci, era peste tot în societatea catalană și nu a fost nevoie de mult efort pentru a-și găsi urmele. În rest, marea contribuție federalistă a fost teoretizarea regiunii ca o entitate alternativă reprezentativă și administrativă a provinciei.”’ Dar mai erau, și venea din cele mai îndepărtate origini ale federalismului.
În germenul său a fost aproape imposibil să diferențiem noțiunea de societate civilă de cea de federalism. Acest lucru a fost martor așa-numitul „părinte al federalismului” la începutul secolului al XVII-lea, teoreticianul politic germano-olandez Johannes Althaus (Althusius în latină.

Juan Altusio pentru spanioli). Calvinist militant și lusnaturalist, în Política methodice digesta atque exemplis sacris et profanis illustrata (din 1603, dar extinsă în 1610 și 1614), Althaus a stabilit doctrina suveranității populare și „pactul” care a rezultat în lumina Confederației Elvețiene și a acestora. mai târziu, iluminismul scoțian, bine înrădăcinat în obiceiul prezbiterianismului, a reușit să formuleze ipoteza predominanței societății civile asupra sistemelor de putere și a depășirii proceselor orb din punct de vedere social. la abstracţiile doctrinare sau juridice care le-au plăcut atât de mult filosofilor parizieni. A fost arătat de Adam Ferguson, și Eseul său despre istoria societății civile, din 1767, John Millar, cu a sa Origin of the Distinction of Ranks, din 1771, sau Adam Smith și foarte faimoasa sa anchetă asupra sănătății națiunilor. , din 1776.24 Prin urmare, S-ar putea ajunge, de exemplu, la savantul german contemporan Johann Gottfried Herder, clișeul părintelui doctrinar al tuturor naționalismelor, care l-a citit cu profit pe Ferguson.25 Este posibil să exagerăm opoziția „societății” față de statul în curs de dezvoltare în gândit la secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, dar, în orice caz, a prevalat recitirea pe care romantismul a făcut-o dintr-un astfel de conținut, ca curent de descoperire a forței sentimentelor individuale.26 Ideea superiorității bazei sociale cu respect. la ceea ce mai târziu marxiştii vor numi „suprastructură” politică. Ajuns la perspectivele progresiste ale secolului al XIX-lea, deja într-o concepție mai mult sau mai puțin matură a statului, marele exemplu pentru federalismul republican în Spania, mai degrabă decât excepția istorică a Confederației Elvețiene, au fost Statele Unite. Dar, după cum se știe, tensiunea internă nord-americană cu lecturi confederate și unioniste ale federalismului s-a târât de la prima constituție, din 1777, la a doua, și de acolo la un război civil din 1861-1865, a cărui soluție - net centralizantă - a rezolvat pentru totdeauna de acum înainte disputa. În cadrul federalismului american, sudiștii, conduşi doctrinar de John C. Calhoun, au insistat asupra unui discurs de

„fapt diferenţiat”, numit „drepturile statelor”, negând posibilitatea ca, de exemplu, aboliţioniştii să se amestece în treburile lor de sclavi, atât privat, cât și particularist, întrucât acesta era modul lor particular de viață („instituția noastră particulară”)27. Nevoia de a proteja „faptul diferențial” i-a făcut pe cei mai radicali purtători de cuvânt din sud să apere o lectură „„Confederația” a pactului federal, potrivit pe care fiecare stat participant la uniune avea dreptul să „anuleze” legislația federală care contravenea propriilor legi, ori de câte ori era necesar23 Un prim proces particularist din Carolina de Sud în 1829 a eșuat fără a ajunge la sânge în râu, dar teza „anulării” a continuat să fie baza acțiunii sudice, până la momentul decisiv al secesiunii din iarna anilor 1860-1861.

În esență, o astfel de abordare a fost cea care, copiată și adaptată, a fost propusă de reformiștii și/sau anexioniștii cubanezi în aceiași ani: adică au cerut dreptul de a-și conduce treburile, cu instituții proprii, fără mitropolit. legislație.

tana (temuta abolire) le-a afectat interesele și, dacă nu, erau dispuși să se despartă. Dar, în măsura în care Cuba a fost calea firească prin care ideile americane au trecut în Spania, cei care au adoptat o asemenea abordare a autodeterminarii au fost cei mai radicali federaliști catalani, clar „calhounieni” în gustul lor pentru vetoul particularist, nu. indiferent cât de mult erau aboliţionişti militanţi din punct de vedere doctrinal.29

Înfrângerea în America de Nord a naţionalismului sudic înaintea unionismului în 1865 nu a afectat receptarea conceptelor de autodeterminare, care au ajuns în metropola epurată de lupta cubaneză.3”

Într-un mod contradictoriu și în ciuda influenței federalismului doctrinar, republicanismul spaniol în ansamblu a fost clar francezizat, chiar iacobin, deși și-a căutat rădăcinile în mituri patriotice precum cel al comuneros sau alte rezistențe istorice a jurisdicțiilor și instanțelor la rapacitatea Corona.31 Statul ar trebui să fie un instrument în mâinile reprezentării populare pentru a reforma societatea, a rupe lanțurile trecutului și a crea o societate mai dreaptă și mai liberă. Un astfel de discurs, dinspre hotheads, progresiști și democrați, a ajuns la republicani fără mult mai multe nuanțe decât cele de aprofundare ideologică și tacticism. Din acest punct de vedere, autodeterminarea a intrat prin iberism, întrucât plenitudinea ideală ar fi atât teritorială, cât și instituțională. Deși visele unei federații monarhice cu Portugalia erau încă posibile pentru liberali (ca în 1868-1869), democrații puteau fi la fel de anexioniști ca și nord-americanii și exprimau argumente similare cu privire la destinul geopolitico-moral al Lusitaniei într-un ansamblu peninsular rotunjit. 3'

În Catalonia, însă, atractia republicanismului constă tocmai în caracterul său negativ, întrucât prevedea implicit distrugerea statului existent și crearea unuia nou. Curentul dominant în republicanismul catalan, indiferent de articulația sa conceptuală, a fost în esență dualist, cu foarte puține excepții unitare. Ea reflecta măsura în care discursul istoric catalan din secolul al XVII-lea, preluat de critica romantică catalană, susținea că Castilia a falsificat, prin absolutism, invenția

Spaniei, întrucât adevărata Spanie era formată din Catalonia pe picior de egalitate cu Castilla. 33 Revendicarea comuneros castiliani din secolul al XVI-lea, așa cum a făcut-o tradiția radicală spaniolă (până în punctul de a purta dunga violetă a tricolorului republican de pe steagul Castiliei), deși autorii republicani din secolul al XIX-lea puteau încă să facă acest lucru, din ce în ce mai lipseau sens în fața existenței unei relecturi catalane a propriului trecut specific, cu exemplele proprii de respingere a absolutismului „străin". Prin urmare, în contextul catalan, construirea Republicii Spaniole, „facerea Spaniei" în sensul suveranității populare odată pentru totdeauna, a presupus autodeterminarea Cataloniei, nu doar ca „Popor" conștient și generic, ci și ca un oameni teritoriali. De aici, de exemplu, discursul separatist, care presupunea că ruptura a fost pasul anterior esențial pentru crearea unei noi federații sau confederații iberice.

Cu alte cuvinte, federalismul catalan a preluat programul social eliberator al Americii de Nord, dar, concomitent , schema particularistă a Sudului: apărarea teoretică a drepturilor statelor din cadrul federației împotriva abuzurilor centralizatoare ale acesteia, în nume. a unei societăţi civile articulate şi transferul rapid al acesteia într-un cadru instituţional reprezentativ. Nu degeaba Almirall a apărat Statul Catalan împotriva pretențiilor „practiciste" ale guvernului central al Primei Republici. Cu alte cuvinte, federalismul catalan a îmbrățișat doctrina imperium in imperio, suveranitate în suveranitate, tipică poziției Statelor Drepturilor în cadrul sud-american, și a păstrat-o în ciuda contradicțiilor.34

Drumul către federalismul monarhic, cu Taine, fugind din „republicile spaniole"

Pentru o relectură precum cea la care aspira Prat de la Riba, încăpățânarea conceptuală pimargalliană era optimă: o demonstrație a fidelității naționale catalane față de tradiția federalistă deasupra (sau dedesubt) declarațiilor sale formale și criticilor sale. Întrucât sistemul lui Pi putea fi considerat ca o filozofie a Istoriei, ca o teorie constituțională și, în sfârșit, ca un program politic, era ușor să profităm de un registru și, în același timp, să negi altul.35 În plus, dată fiind înghițirea lui Almirall și În elaborările sale post-federaliste, până la „inventarea catalanismului", datoria nu era o problemă serioasă de ascundere. Criteriul catalanist conservator înainte de Pi și Margall a fost definit de Francese Pujols în 1918, cu ironia ei obișnuită: Pi „reprezintă o contribuție capitală a științei politice catalane la sistemul general al științei politice castiliane, care este aprioristic în teoria centralistă. în practică" . În interpretarea pujolsiană, destul de reprezentativă în acest sens:

Pi y Margall, având ca el avea o concepție a priori despre federație și că nu avea picioarele pe pământ, ci atârna de gâtul gândului lui Proudhon, care era un om al Nordului, „în loc să se agațe. la faptul simplu și simplu al federației și să-l analizăm așa cum vom face acum din sfera noastră modestă, și a vrut să o definească confundând federația naturală elvețiană cu federația circumstanțială a Austro-Ungariei și cu federațiile artificiale

precum United State sau cel la care a visat, nu numai pentru Spania, ci pentru întreaga lume, pentru că, așa cum spune foarte bine el, așa cum monarhia universală a fost întotdeauna un vis, federația universală poate deveni [...], pentru că unul lucru este, de exemplu, federația originară din Valencia, Mallorca, Roussillon și Catalonia, care formează o federație atât de firească încât nu poate fi mai mult, iar altceva a fost federația catalano-aragoneză, care a format o confederație la fel de circumstanțială ca cea. format azi din Austria si Ungaria, si inca ceva

atât de diferită de acestea două ar fi federația iberică pe care a susținut-o Pi y Margall, care ar fi o federație la fel de artificială ca cea a Statelor Unite și ca federația universală care a fost susținută și de Pi y Margall [,..]36

A existat un avantaj suplimentar că federalismul strict fusese consumat din punct de vedere politic de experiența mandatului revoluționar de șase ani. Mișcarea, notoriu predispusă la despărțiri, a fost o forță mărturie importantă, mai ales în Catalonia, dar nimic mai mult.37 Federaliștii hispanici au avut întotdeauna o dorință taumaturgică pentru puterea cuvântului, ca început al întregii Puteri politice, cu majusculă. , această ultimă idee care, în adâncul sufletului, îi făcea incomozi; după cum observă, foarte retrospectiv, actualii juriști Martín-Retortillo și Argullol: «Măsurile federaliste ar putea părea drastice. Simpla lui declarație a avut consecințe dezastruoase.»38

Într-adevăr, Prat γ ceilalți fondatori ai Lliga au fost „copii ai revoluției", născuți γ crescuți în umbra mizerii din Sexenio și, prin urmare, foarte de acord cu criticile pe care foarte conservatorul jurnalist Mañé le-a adresat proces revoluționar și Flaquer, vocea lui Brusi, Diario de Barcelona, care chiar nu avea încredere în Cánovas del Castillo pentru că este prea liberal.39 Prin urmare, influențele federaliste fondatoare — dincolo de criteriile „suveranității în cadrul suveranității"— ar putea fi întotdeauna convenabil. ascuns, ca dovadă de vulgaritate și prost gust, de către Prat și adepții săi fără dificultăți majore, oricât de mult făcea război bătrânul Don Francisco (volumul său Las nationalidades, apărut în 1876, a avut un tiraj mare), și publicând articole. mai mult sau mai putin inteligent, critic la abaterile catalaniste, pana la disparitia sa odata cu noul secol la Madrid, unde locuia de obicei.

Din partea sa a baricadei, Pi avea o poziție ambiguă față de catalanism și era capabil să afirme diferențele, precum și concomitențele. Coincidend cu Bazele de Manresa, în 1892, liderul federalist susținea că «[regionaliștii] [amână mult de la noi; dar mai mult pentru ceea ce tac decât pentru ceea ce determină. Ei nu hotărăsc nici pentru monarhie, nici pentru Republică [sic], nu definesc drepturile individului, nu stabilesc limitele care ar trebui să separe regiunea de regiune sau regiunea de municipiu».4" Dar, după victoria Ligii Regionaliste, Pi scria în vara anului 1901, cu puțin timp înainte de moartea sa: „Există două partide înrudite în Catalonia: unul numit federal, celălalt numit catalanist sau regionalist. Ambele urmăresc același scop, autonomia regiunile și unirea regiunilor de către o putere

centrală. Ambele vor să distrugă acest regim centralist absurd care, așa cum spuneam cu puțin timp în urmă, insistă să aducă în același ritm popoare de grade diferite de cultură, de aptitudini diferite, de aspirații diferite și chiar popoare de limbi diferite și legi diferite.»41

De altfel, în acest sens a existat întotdeauna un curent federalist în Catalonia -exemplificat de Josep Maria Valles i Ribot (1849-1911)- care, din prima

Din anii optzeci încoace, când situația era favorabilă, a căutat inteligență cu catalanismul în spirit de atracție. Această orientare simpatică s-a manifestat, de exemplu, în martie 1897, în fața presiunilor din partea autorităților față de Centre Escolar Catalanista, Lliga de Catalunya și La Rctiaixcnsa.42

Asemenea insinuări de simpatie, însă, nu au servit la oprirea populației tot mai mari. și declinul vizibil, ca opțiune partizană, a federalismului catalan și spaniol.

Liga Regionalistă, ca forță politică recent înființată, dornică să-și asigure consolidarea, nu a dorit să încurajeze apropierea de organizațiile istorice, pe care le-a văzut ca o competiție în lupta pentru monopolul ideologic. Când a sosit momentul oportun pentru a clarifica toate distanțele, principalul ligar responsabil cu aruncarea în aer a ruinelor federaliste a fost Lluís Duran i Ventosa, fiul istoricului conservator Manuel Duran i Bas, în cartea sa doctrinară Regionalisme i fédéralisme, publicată în 1905. Stilul de lucru foarte ordonat al lui Duran i Ventosa, care a rezumat argumentația lui în detaliu în titluri, pentru a o dezvolta ulterior cu o anumită verbozitate, ne permite să profităm de acestea pentru a-i reproduce mai pe scurt sensul:

Loialitate împotriva ficțiunii. Mișcările regionaliste reprezintă lupta societăților naturale împotriva organizațiilor artificiale. Justificarea sa prin știință. [..]

Federalismul ca doctrină completă. Regionalismul s-a născut din sentimentul spontan al popoarelor. Prima apare ca produsul unui anumit sistem politico-filosofic. Știința, în schimb, nu creează regionalismul: doar îl explică și îl justifică.

[...] Toate națiunile ar trebui să se constituie ca state. Statele perfecte din punct de vedere științific trebuie să fie naționale. [...]

Federalismul sinaligmatic nu pleacă de la existența unităților sociale organice, ci de la compuși sociale prin pacte. Incoerența presupunerii pactului dintre familii. Întregul sistem federalist este întemeiat pe pact.

Federalismul sinalgmatic pleacă de la autonomia individului și cea a municipiului, pentru a ajunge la organizarea Statului. Municipiul este, pentru el, societatea politică prin excelență.

[...] Federalismul se opreşte la unul din momentele evoluţiei politice.43

Dar o astfel de disimulare” în fața fantomei lui Pi y Margall a ridicat întrebarea mai complexă: ce să facă cu cadavrul politic al lui Valenti Almirall, fondatorul catalanismului ca nume și doctrină, mai ales când a murit până în 1904 – în plus. , în cadrul republicanismului unitar – era mai mult sau mai puțin în aer liber și mai incomod de evitat decât fostul său profesor Pi.44 Antecedentul lui Almirall în schema lui Prat era evident,

chiar izbitor. După cum a observat în 1912 Angel Ossono y Gallardo (1873-1946), un cunoscut jurist din Madrid.

fesion şi fost guvernator civil al Barcelonei: «Totuşi, teoria particularismului are o notă distinctivă, în raport cu federalismul lui Pi; are mai multă semnificație, e mai catalană, e mai puțin artificială. În plus, Almirall, suspicios pe minte de renașterea tuturor vechilor naționalități iberice, acceptă posibilitatea ca restul Spaniei să nu dorească să fie ceea ce a fost înainte, nici să devină un regim federal și că în cazul în care numai Catalonia o cere, Almirall a optat pentru teoria națiunii duble, în maniera Austro-Ungariei.»45 A fost o lectură mai mult decât discutabilă a lui Lo catalanismo, dar a arătat cum trecerea timpului remodela lucrurile pe linia susținută de Prat de la Riba. Pe de altă parte, în ochii lui Prat y ligile Almirall a fost un antecedent pe care au preferat să-l uite, pentru a pleca de la zero în felul lor y lasă memoria almiralliană spre deliciul stângii autonomiste, care nu a cunoscut niciodată prea bine. ce sa faci cu el. Chiar și un critic naționalist-republican, Alexandre Plana din Lleida, când a încercat să actualizeze gândirea lui Almirall în mijlocul Primului Război Mondial, a revenit asupra schemei interpretative a lui Prat: «Garanția libertăților în interior și extinderea pașnică pe tot continentul . American, tendință care a luat numele de imperialism, sunt obiectivele Uniunii Nord-Americane.»46
În un sfert de secol înainte de 1914, deci, singurul federalism republican demn de menționat –sau de emulat– după criteriul dominant european era cel nord-american, tocmai pentru că era „imperialist”. Elveția - oficial Confederația Elvețiană - a fost un caz cu totul excepțional, o referință utilă pentru o anumită precizie tehnică, dar în rest, fără o semnificație internațională reală, având în vedere aderarea sa acerbă la neutralitate, dacă nu chiar pentru acel excepționalism.47 Și restul, exemplificat de Experiența din America Latină a fost literalmente haos. Renumitul eseist francez Victor Bérard (1864-1931), atât analist politic, cât și elenist, combinație care l-a făcut foarte apreciat de D'Ors, printre alți admiratori catalani, a oferit o evaluare a federalismelor unor astfel de «républiques espagnoles» precum un contrast intenționat cu privire la politica republicană franceză și federalismul german din primii ani ai noului secol: „Fiecare dintre acele republici spaniole nu era decât o federație nominală de state suverane, autonome, independente”. Mai exact în cazul Venezuelei, Bérard a înfățișat cu dispreț, și chiar cu oarecare groază, situația nefericită pe care o poate reprezenta un federalism republican slab și confuz, precum cea care, implicit, ar putea fi anticipată chiar în Spania dacă, încă o dată, republicani:
Federația Venezuelei nu avea nicio realitate, neexistând putere, nici drept de intervenție în treburile [de stat], nici măcar în războaiele locale. Președinte, parlament, finanțe, justiție, armată etc., în fiecare stat s-a instalat un întreg guvern, fără recurs sau apel, pentru a dispune suveran de administrațiile sale. Anumite constituții ale acelor republici spaniole au ajuns să precizeze că, în caz de război civil, fie el între cetățeni

Fie în cadrul aceluiași stat, fie între statele aceleiași republici, federația s-a înscris pentru cea mai deplină neutralitate.
Așa sunt împărțiți două milioane și jumătate de venezueleni în douăzeci de state. „Centraliștii” pot fi găsiți visând la o altă organizație, iar eforturile lor au reușit uneori să reducă numărul acelor state venezuelene la șase. Dar vechile instincte se reimpun mereu și fiecare oraș, fondat sau dezvoltat, își proclamă drepturile la suveranitate. Ce poate face așa-zisul guvern federal într-o astfel de organizație?
Există o capitală federală, un președinte federal și un parlament federal. Dar în lege, ca și în fapt, toate acestea nu reprezintă altceva decât cuvinte goale. Sentimentele profunde și interesele materiale sunt grupate doar în jurul guvernelor locale.44
Mai rău și mai rău, alternativa la dezguvernare era, după Bérard, tirania: „În toate republicile din America Spaniolă, guvernul federal nu devine realitate decât în ziua în care un „om cu cap sau mână” face din asta o chestiune personală și , indiferent de interesele comunității, organizează federația pentru a-și servi propriile interese.” Ca exemple, Bérard a citat caudillos mai târziu ca venezueleanul Antonio Guzmán Blanco și mexicanul Porfirio Díaz, al căror domeniu a ajuns în 1911.49 De fapt, din războiul civil dintre susținătorii puterii centrale federale și apărătorii drepturilor statelor federate care, în anii 1990, au devastat recent proclamata Republică Braziliană (Imperiul s-a prăbușit în 1889), marea dezbatere federalistă care a dominat secolul al XIX-lea în America a dat semne pline de epuizare.50
Chiar și purtătorii de cuvânt republicani din emigrația spaniolă – de exemplu, în Argentina – au insistat. din acest punct de vedere, cu o pertinacitate care ar putea ajunge la republicanismul peninsular.51
Perspectiva lui Prat sau Cambó nu ar fi putut fi foarte diferită de scepticismul arătat de Bérard înaintea federalismului haotic al «republicilor spaniole». Și, din acest motiv, au optat pentru modele de federalism monarhic. Prăbușirea în Spania a federalismului istoric, identificat cu Pi y Margall, a reprezentat o oportunitate firească pentru regionaliștii catalani. Elucubrațiile abstruse ale lui Pi au fost pentru totdeauna relegate la a fi citate (deși rar citite) de libertari și anarhiști, în afara principalelor curente ale evoluției politice. Soluția ortodoxiei federaliste hispanice de a evita textele secolului al XIX-lea a fost simplă, deși surprinzătoare: mergeți la sursele originale americane, sau cel puțin la aspectul lor. Dacă libertarii ar părea să-și uite fundamentul doctrinar, care (cum indică numele lor) era individualismul, pentru a se dedica revoluționismului din ce în ce mai orientat spre clasă, catalaniștii ar urma același principiu, obținând în mod natural rezultate diferite.
Astfel, spre deosebire de exemplul central citat de Bérard, regretabilul haos al sfârșitului de secol în Venezuela, mai ales sub Cipriano Castro (liderul revoluției din 1899 și pre-

siderit din 1901 până în 1908), cu ţara supusă ameninţării intervenţiei puterilor (1902-1904), alternativa la federalismul disfuncţional pe care îl căutau catalaniştii „intervenţionişti” s-a găsit în afara lumii hispanice, în America de Nord. , cu Canada și Statele Unite.52 Ușa deschisă, așa cum a mărturisit în mod liber Prat însuși, a fost exaltarea lui Allibrali a autoguvernării engleze și nord-americane. Profesorul lui Almirall, Pi y Margall, a întruchipat un „individualism radical” care l-a făcut să fie sceptic cu privire la abuzurile de putere și l-a condus la anti-statism.53 Pe lângă insistența republicanismului spaniol asupra unui astfel de concept „anglo-saxon”, însăși noțiunea de autoguvernare a fost o inspirație pentru anarhismul hispanic viguros: teoretizat ca un cadru ideologic de către libertarianul american de la începutul secolului Benjamin Tucker, argumentul său a fost tradus și diseminat de anarho-individualistul francez Emile Armand, el însuși. o sursă obișnuită -deși nu este citată- a atâtor speculații anarhiste spaniole.54 Din stânga tinerească a catalanismului, Pere Coro-minas a fost de acord în această perspectivă: «Poporul catalan este individualist, în sensul că am putea numi englezi [sic] a cuvântului. Uneori, la studierea caracterului spaniol, indomitabilitatea indomabilă, tipică tuturor popoarelor comuniste, a fost confundată cu adevăratul individualism care nu diminuează, ci mai degrabă mărește sociabilitatea umană.»55 Autoguvernarea a fost, așadar, presupunerea unei scheme folosită de preferință de către stânga, dar oferită într-un mod conservator.

Desigur, aceste idei „anglo-saxone” — și „anglomania” care le-a însoțit — au venit în traducere franceză. La acea vreme, coincid cu înmormântarea protestantă comentată a profesorului, tinerii studenți barceloneni au fost captivați de Hippolyte Taine. Deși autorul francez era cel mai bine cunoscut în Spania pentru cartea sa despre călătoriile în Pirinei, scrisă aproape la începutul carierei sale, atât Prat, cât și Narcis Verdaguer i Callís i-au recomandat cu tărie unui tânăr Cambó să citească Les origines de la France contemporaine. și Note. sur l'Anglaterre.56 Potrivit lui Cambó, amintindu-și de vremea studenției: «[...] a fost o sursă imensă de educație politică pentru mine, până la punctul în care se poate spune bine că ideologia mea a fost atunci în mare măsură formată de studiul marii opere a lui Taine».57 Și a adăugat, făcând aluzie la a doua jumătate a anilor 1990: «Unul din lucrurile care ne-au unit cel mai mult pe noi catalaniștii care s-ar putea numi grupul lui Prat de la Riba cu cei mai calificați oameni în grupul The Ateneo a fost tocmai influența pe care învățăturile scriitorului francez Taine o exercitaseră de ambele părți deopotrivă.»58

Adaptarea franceză a contribuit la acordarea unui sens centrat modelelor venite din Nord, precum și convingerii, atât de hotărâtoare pentru gândirea lui Prat, de continuitate rasială ca fundal al oricărei culturi viguroase, precum, în special, cea engleză. , o idee cheie pentru 'Paine5'' Cu predicile sale despre societatea civilă și autoguvernare, sociologul francez, care a trecut de la reprezentările literare la analiza socială, a servit și la diseminarea în mass-media continentală și catolica a tradiției de gândire care este cea mai critică. dintre ipotezele

liberalilor, precum scoțianul Thomas Carlyle, căruia i-a dedicat un eseu,

Idealismul englez. Étude sur Carlyle, în 1864. Tocmai lectura lui Thomas Carlyle, în calitate de eseist și istoric, l-a condus pe Taine însuși la interpretarea istorică.611 Fereastra pe care Taine a deschis-o, la rândul său, tinerilor catalani a transformat concepția pe care ei o aveau despre peisajul politico-social. Le-a arătat cum schimbările aparent îndepărtate pot fi înțelese într-un mod foarte familiar.

Contemplări filo-protestante asupra „imperialismului” catalan

În sursa sa originală anglo-americană, conceptul de „autoguvernare” a avut (și are) un dublu sens, deși interconectat: parte a perspectivei protestante care prioritizează responsabilitatea morală a individului, de a realiza, ca derivat logic, autonomia fiecărui grup de indivizi constituit în mod conștient ca o comunitate pentru a-și dicta propriile norme. A derivat din evoluția protestantismului de la principiul episcopalismului anglican (direcționare de către episcopi) la presbiterianism (prin consilii), ca în Scoția, și de acolo către teze congregaționaliste (libertatea fiecărei congregații), în stil Massachusetts, potențial separatist, prin punând accent pe negarea ierarhiei și selecția locală a aleșilor din fiecare comunitate.

Aceleași idei de organizare fuseseră însoțite de concepții foarte diferite asupra controlului colectiv exercitat asupra indivizilor, până la culminarea, odată cu iluminismul, într-o poziție de toleranță generalizată.61 Dar trecerea la iluminism y la articularea valorilor „burgheze”. »a fost dat din ereziile protestante și nu din ortodoxiile lor, fundamentalismele reformate fiind celebru la fel de închise ca orice obscurantism roman. Idei precum erastianismul (doctrina care suprapune puterea civilă celor religioase) sau arminianismul (mântuirea deschisă tuturor și nu numai aleșilor) au permis evoluția timpului și temporizarea faptelor pentru a transforma subtil criteriile calviniste în militanti.în ambiguitățile deismul neoficial al revoluției nord-americane din secolul al XVIII-lea, până când se ajunge la criza deschisă a criteriului de predeterminare din secolul al XIX-lea.62 Toate acestea, într-un mod eclectic și confuz, au putut ajunge la catolicul catalan mediu datorită mediu de încrucișare culturală în porturile sud-americane (cum ar fi Montevideo, un adevărat centru cosmopolit din secolul al XIX-lea), cu care Barcelona avea legături maritime și comerciale strânse.63

Dar principala lecție a fost primatul „eticii muncii”. Din criteriul înnobilării personale prin muncă, s-a arătat mântuirea pe pământ (și poate și în ceruri) sau (în adaptarea sa catolică) s-a câștigat prin efort, perseverență, economii, fiabilitatea cuvântului dadaist; pe scurt, virtuțile „burgheze” sau artizanale în fața gusturilor extravagante și extravagante ale nobilimii și populației urbane scăzute.6·1 Din asemenea valori, era ușor.

să-ți imaginezi din nou excepționalitatea Cataloniei în fața greutății istorice a Spaniei catolice a Contrareformei.65 Apoi,

cu toate nuanțele și filtrele eretice pe care le dorești, Prat își asuma consecințele istorice ale celei mai radicale reforme protestante. , deși în cod „post-protestant” (consecințe care pot fi rezumate ca neutralitatea religioasă a statului, guvernarea reprezentativă și gustul colectiv pentru inițiativa privată în reordonarea socială). Și a făcut-o cu toate implicațiile sociologice pe care, mai mult sau mai puțin pe la aceleași date, în 1904-1905, sociologul german Max Weber le-a subliniat atât de celebru, însoțit la rândul său de numeroși comentatori ai vremii.66

Acolo unde gândirea catolică avusese Biserica Romană în toată gloria ei, Prat a plasat societatea civilă, justificată de norme de comportament presupus larg răspândite în mentalitatea catalană. În același timp, în ciuda aparentei radicalități a abordării sale, el a păstrat reticența marcată a ortodoxiei catolice în fața entuziasmelor milenare și a dorinței sale augustiniene de a interpreta metaforic abordări pe care alții (inclusiv reformații) tindeau să le interpreteze mult mai literal67. Departe de intenția sa - personal, Prat, crescut în cultul Mont-Serratino, a fost credincios Sfintei Mame Biserici - a fost saltul către anticatolicismul explicit al unui naționalist contemporan precum cehul Thomas G. Masaryk, care a denunțat Monarhia Habsburg, ca „teocrație”.68 Dimpotrivă, dintr-o perspectivă catalanistă, a fost o chestiune de eclectism sănătos, de selectare a punctelor de vedere de întărire pozitivă, fără a-și asuma toată povara.

Cu această logică, catalanismul lui Pratiano s-a identificat, în felul său, cu individualismul „anglo-saxon” și revendicarea acestuia a funcției moralizatoare a societății civile în afara Statului. Astfel de idei au influențat apoi multe naționalisme emergente, așa cum sa întâmplat, pentru a cita câteva exemple, în trezirea naționalistă japoneză contemporană sau în conștientizarea specială a lui Gandhi în Africa de Sud.69 Cu toate acestea, în contextul catalan, a fost un pas intelectual îndrăzneț, deoarece partea cea mai ortodoxă a tradiției intelectuale pe care Prat a alimentat-o, încă de la pregătirea sa la Universitatea din Barcelona, a sfătuit împotriva unor astfel de influențe.

La urma urmei, balinezul, figura preeminentă a gândirii politice catalane în prima jumătate a secolului al XIX-lea, și-a dedicat una dintre lucrările sale fundamentale (El protestantismo comparado con el catolicismo, 1842) aparent pentru a răspunde propunerilor de actualizare făcute de catolicii liberali precum preotul francez Felicité-Robert de Lamennais (1782-1854) sau faimoasa interpretare pe care istoricul și politicianul francez François Guizot (1787-1874), care era protestant, a făcut-o despre dezvoltarea Europei moderne. .7 „Dar Balmes se certase cu asemenea curente și, în plus, el a subliniat supunerea sa față de Supremul Pontif (de exemplu, la sfârșitul protestantismului’) pentru că era falsă. Mai târziu a demonstrat-o cu Pius al IX-lea, o lucrare de 1847 în care După ce și-a arătat scepticismul cu privire la posibila unificare a Italiei, l-a făcut pe Papa Mastai Ferretti apărătorul independenței Italiei ca un improbabil purtător de stindard al „sistemelor libertății”.

O considerabilă vanitate papală l-a protejat de consecințele imediate ale îndrăznei sale și moartea sa timpurie, în plină revoluție europeană din 1848, i-a salvat multe probleme.71 În fața zgomotului revoluționar din Spania, în special a neîncetatului „zgomot” de la Barcelona, „ clericul din Vicenza a răspuns cu o abordare care a reflectat chiar experiența sa în afaceri. A apelat din ce în ce mai mult la funcția de guvernare a țesăturii civile, dincolo de structura clericală a societății care l-a atras inițial; interacțiunea dintre familii și țesătura asociativă i-a servit să respingă atât fundamentalismul religios al apostolicilor sau carlistilor, cât și represiunea liberală.72 În acest sens de invocare crescândă la societatea civilă, în 1844 și-a numit ziarul El Pensamiento de la Nación. 73 Criteriul balmesian de la Barcelona –sau chiar lansat de la o bază de la Barcelona la aventura politică de la Madrid– a fost un răspuns politic foarte coerent într-o societate precum cea catalană, cu un puternic simț al contextului său comunitar, dar lipsit de propria sa tradiție de participare la cutia.
În măsura în care opțiunea de a se alătura activ la construcția statului liberal spaniol din Catalonia a fost consumată –și nu desăvârșită– în termenul revoluționar de șase ani, era firesc să se recurgă la toate abordările care, cu totul contrar celebrei afirmații a lui Marx referitor la bonapartism, a subliniat autonomia societății civile față de stat. În acest sens, curentul care, la mijlocul secolului, atât în America de Nord, cât și în Marea Britanie afirmase ponderea morală absolută a individului întreprinzător, capabil să desfășoare o lucrare de construcție socială în afara sau deasupra puterii ca atare, a fost perfect.
74
Mai exact, prin accesul oferit inițial de Taine, Prat a reușit să tragă o lecție din cultul eroic al morocănosului Thomas Carlyle (1795-1881), un scoțian care se mutase la Londra. Dar –nemai trece prin istoricul și sociologul francez– Prat a profitat simultan de jocul emoției, responsabilității și „încrederii în sine” al „bărbaților reprezentativi” ai „transcendentalistului” și unitarului american Ralph Waldo Emerson, născut la Boston. în 1803 și a murit în Concord, în apropiere, în 1882. Mai mult, a obținut mai mult din Emerson decât din Carlyle. Dar erau autori înrudiți.75 În lumea de limbă engleză era evident că a existat o comunitate de spirit între autorul scoțian al cărții On Heroes and Hero-l-Vorship (1841) și gânditorul din Boston și Concord care a scris Représentative Aleii (1850). Din diferențele lor de ton, se spunea atunci că Emerson era un Carlyle dulce, mereu în lumina soarelui, în timp ce Carlyle era un Emerson militant, care prefera furtunile.76
Atât Emerson, cât și Carlyle, în moduri foarte diferite, au reflectat fracturarea „ortodoxiilor disidente” calviniste (atât prezbiteriane, cât și congregaționaliste) sau metodiste, care, în lumea vorbitoare de limbă engleză, au fost atât de puternice la începutul secolului al XIX-lea și, mai sus. toate, din cauza radicalismului de origine, în Statele Unite. Așa-numita „Marea Trezire” neoprotestantă a secolului al XVIII-lea, construită pe diferitele formulări apărute în timpul revoluției engleze din secol.

turia anterioară, a făcut loc unei a doua fază de Renaștere din secolul al XIX-lea, care, brusc în contextul nord-american, a dat naștere unor mișcări importante cu gust evanghelic! dar, la rândul său, în mod clar și „post-protestanți” (mormonii de la începutul anilor treizeci, adventiştii la sfârșitul anilor patruzeci și martorii lui Iehova după 1872). În Statele Unite, în cele trei decenii de dinaintea Războiului Civil, a existat o graniță blândă, ușor de trecut între milenarismul religios (precum Shakers) și socialismul utopic (în special oweniștii), în special în celebrul cartier depășit din vest. Și, cam în aceeași perioadă, în Marea Britanie, așa cum a observat marele istoric englez GM Trevelyan: „politica în secolul al XIX-lea era atât de mult o chestiune de apartenență religioasă, cât și de clasă.”78 Rezultatul a fost trecerea de la criteriile calviniste stricte la ideologii mai difuze ale conducerii individuale, în care ideea de predestinare a luat forme alternative, comparabile cu valorile liberalismului și industrialismului capitalist. Apoi, mântuirea a fost identificată cu Progresul și, prin extensie, cu cei care puteau exterioriza cel mai bine valorile sale esențiale inerente. În cele din urmă, acest lucru s-ar putea reflecta în popularitatea intelectuală extremă, în a doua jumătate a secolului, a supraviețuirii spenceriene a fittesi și a așa-zisului darwinism social, chiar și a rasismului explicit de la începutul secolului79.
Emerson – unitarian (mai târziu, în termeni istorici, Sociman) – a arătat în mod clar către un individualism radical, moral moale în comparație cu durerile cereri calviniste, într-o linie paralelă cu predicatorii americani de renume de atunci, precum Henry Ward Beecher. Mai mult, propriile sale predici ca pastor unitar, între 1826 și 1832, au fost mijloacele prin care Emerson și-a dezvoltat pentru prima dată doctrina despre încrederea în sine ca mod eroic pentru vremurile moderne.80 Carlyle (deloc o biserică) a fost văzută ca fiind întruchipare, în opera sa, a unei căutări sistematice a autorităţii pierdute, dintr-o îngrijorare îngrijorătoare pentru neputinţă, pe care a vrut să o rezolve, mai întâi, prin proiectarea capacităţii eroice a scriitorului, pentru a termina, mai târziu, prin lăudarea folosirii în forţă a puterii. . 81 Aceasta ar putea fi interpretată ca cererea unui cult al agresiunii atât colectiv, cât și personalizat.82 În ultima etapă a vieții sale creatoare (practic a încetat să scrie după moartea soției sale în 1866, deși a trăit până în 1881) , Carlyle, deși plin de onoruri, a fost privit ca fiind oarecum excentric pentru duritatea tot mai mare a opiniilor sale „anti-filantropice”. La rândul său, înainte de moartea sa în 1882, la fel de admirat Emerson a dispărut în umbra a ceea ce s-ar numi astăzi un caz de Alzheimer.
În ciuda reputației aspre a scoțianului (sau poate datorită acesteia), evaluările ulterioare i-au dat lui Carlyle mai multă importanță decât suavului Emerson, concentrându-se asupra lui, în cadrul tradiției statale europene, ca antecedent al lui Nietzsche și al viziunii politice ulterioare a Führerprinzip. de asemenea, mai mult pentru englezi, Carlyle ar putea apărea ca un punct de cotitură, într-o conștientizare cu privire la costurile capitalismului.83 Dar nu există nicio îndoială că Carlyle, deși abordarea sa nu era „imperativă”

nal”, a avut un impact foarte considerabil asupra formulării abordărilor „imperialiste” în Marea Britanie. Mai presus de toate, a strălucit pentru eficacitatea sa ca răspuns la antiimperialismul liber-comerț și „separatist” (adică susținător al libertății coloniilor albe din coroana engleză) antiimperialism al lui Cobden și Bright.84 Dar cel mai util. Lecția morală atât a lui Carlyle, cât și a lui Emerson a fost că individualitatea respectuoasă, „caracterul”, a fost creată prin efort personal susținut.85
Ambii autori au fost așadar fascinați de povestea rezumată în experiența uneia sau mai multor vieți, întrucât prestația publică a unui „om reprezentativ” sau „erou” exprima triumful subiectivității asupra contextului, adică prin intermediul societății civile86. teoretizarea individualizată a «eticii muncii», utilitatea, ulterior, a lui Carlyle și Emerson pentru cauza catalanismului «intervenționist» poate fi evidențiată. Dar a fost o influență târzie. În 1872, Antonio Bergnes de las Casas (1801-1879), pe atunci rector al Universității din Barcelona, elenist și cunoscut propagandist pro-protestan, sublinia că Eseurile lui Emerson (1865) erau o „operă de măiestrie”, care, însă, , nu a fost atât de grozav. Nici măcar nu a fost tradus în franceză și, prin urmare, era „absolut necunoscut în Spania”, dar că „ar merita să fie studiat, măcar, de cei care, printre noi, sunt numiți oameni politici. ". Cel mai semnificativ, Bergnes l-a folosit pe Emerson pentru a se opune federalismului, argumentând cu tărie că societatea civilă și inițiativa privată, așa cum susținea Emerson, erau prea slabe în Spania (inclusiv în Catalonia) pentru a susține interacțiunile pe care un sistem federal (în special, unul republican).87 Mai mult de treizeci de ani mai târziu, dezvoltarea socioeconomică a Barcelonei a condus la o perspectivă opusă. La începutul secolului, catalaniștii au rămas cu operele tinere ale ambilor autori, Emerson și Carlyle, la care au ajuns cu atâta întârziere. Au preferat să păstreze imaginea militantă, când „valorile victoriene” s-au răspândit de la stricta „clasa de mijloc” la întreaga societate, atât în Anglia, cât și în Statele Unite, decât îndoielile din ce în ce mai vizibile, după anii șaizeci, în timp ce secolul a avansat. ?*
Un biograf entuziast al eroilor protestanți precum Oliver Cromwell (publicat în 1845) sau – în funcție de cum priviți – Frederic al II-lea al Prusiei (în volume publicate între 1858 și 1865), Carlyle a devenit notoriu pentru disprețul său față de perpetuele plângeri jalnice. al umanitarismului. , exprimat, în opinia sa, cu o bogată ipocrizie, de exemplu, în iacobinismul Revoluției Franceze (subiectul unui celebru studiu din 1837).89 În loc de atâta verbiaj sunet, autorul scoțian a preferat să subliniază realitățile dure ale exercitării puterii, dar în chei non-tory, din acest motiv, individualismul său, liberal dar brut, nu a fost ușor pentru cititorii spanioli din secolul al XIX-lea, obișnuiți cu contrastul dintre idealizările progresiste asupra drepturilor politice și realismul contondent în acest sens al celor mai tradiţionalişti conservatori precum Donoso Cortes. Schimbarea evaluării hispanice a lui Carlyle a venit doar odată cu noua promovare la sfârșitul secolului. Cu o jumătate de secol

întârziere, setul său de eseuri despre Eroii a circulat aproape fără nicio traducere.

Tellana cel puțin de la începutul anilor 1990, când s-a făcut o traducere, cu o introducere de Leopoldo Alas; au existat cel puțin două versiuni publicate la Barcelona între 1906 și 1907.90 În Spania, atunci, s-a citit tânărul și incipientul Carlyle și s-a evitat gustul său matur pentru brutalitatea provocatoare, fapt remarcat, de exemplu, în discursul său Occasionai despre problema negrilor. , din 1849.
Pe scurt, în versiunea care a ajuns la catalaniști, Carlyle a dat o viziune asupra unei societăți moderne, clar „burgheză”, dar deloc umanitară, atitudine care a fost de acord cu cea a catalaniștilor politici. Plasându-l pe Luther printre marii săi eroi, el a spus:
Acest zgomot al libertății, egalității, voturilor electorale, independenței și altele, poate fi considerat un fenomen tranzitoriu, deloc permanent. Este posibil să dureze încă mult timp, cu suita lui de tulburări și discordie; totuși, trebuie să-l salutăm ca pe un martor al păcatelor care au trecut deja și ca pe o garanție a unor beneficii inestimabile și așteptate. Era important, în orice caz, ca bărbații să abandoneze simulările și să revină la realitate: era convenabil ca acest lucru să se facă fără sacrificii reparatoare. [...]
În acest zgomot de nenumărate revoluții și tumult, de la protestantism până în vremea noastră, văd cât de fericite se pregătesc rezultate: nu desființarea venerării eroilor, ci ceea ce aș numi mai corect o lume a eroilor. Dacă erou înseamnă om sincer, de ce nu vom fi fiecare erou? O societate de oameni sinceri, toți, a existat deja și trebuie neapărat să se întoarcă. Aceasta ar fi adevărata clasă de adoratori ai eroilor; niciodată sublimul adevărat nu va fi mai venerat decât atunci când toate erau adevărate și bune.
Și comentat despre fostul calvinist Rousseau (care îl plăcea mult mai rău decât fondatorul protestantismului), Carlyle lăuda rolul intelectualilor : «Scriitorul, cu sinceritățile și cu erorile revărsate în producțiile sale, încolțit în zaquizamí lui mizerabil, rușinos, care guvernează (pentru că chiar o face) după moarte, din mormântul lui, națiuni și generații întregi care în viață abia s-au demnit să-i dea o crustă cu care să tragă existența, oferă lumii una dintre cele mai interesante imagini. Forma eroismului său este cu totul neașteptată.»91
La rândul său, cu „oamenii săi reprezentativi”, atât de paraleli cu „eroii” lui Carlyle, Emerson a dat acces la lumea misterioasă -pentru catalani- a politicii protestante americane mature, cu reticența ei libertariană marcată în fața puterii, a ei latitudinare. optimism și capacitate entuziastă de concentrare.92 Îndeosebi implicită în cariera sa a fost cucerirea pieței culturale, un exemplu puternic pentru ambițiile catalaniste în acest sens.93 Pentru gânditorul de la Concord, tot un obiect special de traduceri la acea vreme, a fost „încrederea în sine” esențială, pe care a înțeles-o ca fiind

cea mai activă manifestare a „sincerității” militante a eseistului scoțian: „Să-ți crezi propriul gând, să crezi că ceea ce este adevărat despre tine în inima ta este adevărat pentru toți oamenii, adică geniul. Exprimă-ți convingerea latentă și acesta va fi sensul universal; căci întotdeauna ceea ce este mai intim devine ceea ce este mai exterior, iar primul nostru gând ne este întors prin trâmbițele Judecății de Apoi.”[14] Prin urmare, pentru Emerson:

Încrederea în sine este esența eroismului. Este starea sufletului în război; iar scopurile sale finale sunt sfidarea supremă a minciunii și a vătămării și puterea de a rezista la orice pot provoca agenții răului. El spune adevărul și este corect. Este generos, ospitalier, cumpătat, disprețuitor de calculele meschine și disprețuitor de a fi disprețuit. persistă; este de o îndrăzneală nesfârşită şi o forţă inepuizabilă. Ţinta ridicolului lor este meschinăria vieții obișnuite. Acea falsă prudență care iubește în mod excesiv sănătatea și bogăția este obiectul, ținta și bucuria eroismului.[94]

În mare măsură, combinația dintre încrederea în sine și simțul eroic al vieții a dat „caracter”, expresia morală a individului.[96] Emerson îi plăcea să spună că „geniul”, fiind un amestec de conștiință și voință, „va triumfa. peste circumstanțe". O abordare exuberantă, citită în lumina catalanismului. Și, pentru a-și completa argumentul, Emerson a tratat politica cu intenția de a șterge transcendența statului și orice graniță dintre puterea constituită și societatea civilă.[97] Astfel, amestecul scoțianului și al yankeului din Massachusetts a rezolvat multe probleme pentru catalaniști. Aceștia erau atât de impregnați de un sentiment de comunitate naționalistă încât nu i-au perceput pe ambii autori ca pe o expresie, mai mult sau mai puțin romantică, a răspunsului individualist la conformismul comunitar, care a fost cea mai frecventă interpretare a ambilor în țările lor respective. Dimpotrivă, catalaniștii fin-de-siècle le-au citit ca pe un fel de propunere cumulativă, care a venit dintr-o inițiativă personală care a fost împărtășită social până la atingerea dinamicii împărtășite colectiv, care a fost societatea civilă, adică „unitatea catalană” . Pentru catalaniști, în societatea civilă idealizată, deci, nu a existat nicio contradicție între individualism și spirit comunitar, ci mai degrabă complementaritate.

Dar, în plus, Carlyle și Emerson au avut utilizări ideologice suplimentare, mai concrete. Cu pesimismul său, Carlyle a ajutat la împrăștierea negura deasă a platitudinilor liberale despre bunătatea democratică și egalitarismul, așa cum a subliniat Maragall în eseul său din 1901, intitulat cu precizie „Thomas Carlyle and Democracy”.[98] Emerson, pe de altă parte, a oferit o baie corespunzătoare de optimism în ceea ce privește construirea unei societăți cu o țesătură centrală și asociativă flexibilă, care integrează elemente străine, dar complet impermeabilă, de exemplu, la ravagiile comunismului european importate de imigrație, precum Statele Unite ale Americii[99].

Maragall s-a referit la același optimism emersonian în discursul său prezidențial de la Festa de la Beilesa de Palafrugell din 1905.[100] Așa cum spunea criticul catalan Josep María Capdevila,

referindu-se la emersonianismul poetului: «Este că dacă doi autori au același fond ideologic, nu este surprinzător faptul că coincidențele în detaliu abundă.”101 Împreună Carlyle și Emerson au fost un adevărat program, o evocare a ceea ce era capabilă o societate civilă structurată din protagoniști hotărâți: munca, efortul, erau în sine înnobilătoare, în timp ce lenea. degradat; o bună abordare pentru a generaliza criteriul de preeminență al laborioasei și industriale Barcelonei în fața politicosului și pretențiosului Madrid.

Imnul la trezirea creativă și la puterea articulată politic a unei societăți civile a fost un elixir tonic pentru catalanismul politic în curs de dezvoltare. S-a susținut că, spre deosebire de omologarea ușoară care presupune că Lliga era echivalentă cu „burghezia”, catalanismul „intervenționist” a fost mai degrabă o mișcare modernizatoare, în care elemente care nu erau tocmai producători sau „capitalisti” în sens financiar, s-au oferit drept manageri politici sectorului de afaceri.102 Aceasta ar fi o manifestare târzie și foarte specializată a transformării administrării afacerilor prin figura managerului (noul tip de angajat care, în locul proprietarului, organiza producția și marketingul). , a ținut contabilitatea și a adaptat oamenii la cerințele mașinilor). În descrierea clasică a lui Sidney Pollard, promovările manageriale timpurii, cu tehnicile lor dure de management, și-au forjat de fapt, odată cu procesul de industrializare în sine, și mai sinistră reputație a „capitalismului” ca sistem de exploatare.103 Reorganizarea comparabilă a afacerilor catalane. a întârziat în special, iar „marii bărbați” ai Lliga au fost pionierii în aplicarea acestui proces în lumea restrânsă a afacerilor de familie și, prin extensie, la un serviciu public catalan conceput pentru interacțiunea permanentă cu țesutul firmelor mici într-un mare comun. proiect de dezvoltare regională la scară.

Dezvoltamentalismul neoamerican, imperialismul „anglo-saxon” și catalanismul

Într-o anumită măsură, această fascinație pentru individualismul anglo-american se afla de mult timp în mediul catalan. În primul rând, influența filozofiei scoțiane, care lăuda empirismul și scuza comună sau bunul simț, a fost decisivă în decolarea studiilor universitare de filosofie în prima jumătate a secolului al XIX-lea cu Ramon Martí d'Eixalá, născut la Cardona în 1807 și decedat. la Madrid în 1857, și discipolul său Francese Xavier Llorens i Barba, născut la Vilafranca del Penedés în 1820 și murit la Barcelona în 1872. De la acea primă legătură scoțiană, care a ajuns la Martí în traducerea franceză, se pune problema dacă, în adevăr, „doctrina bunului simț” era „filozofia națională a Cataloniei”, când

nu faceți, mai ales în versiunea lor de seny, o expresie înnăscută a „fizionomiei mentale” lor colective.104 Pentru Menéndez și Pelayo, de exemplu, Martí și Llorens erau „reprezentanții nobili ai gândirii unui popor”.105 Cum este logic. , căci În același timp, în Catalonia, noțiunile de economiști scoțieni și englezi au fost, de asemenea, discutate energic, spre deosebire de autori francezi similari.106 A existat o predispoziție catalană timpurie de a explora sensul funcțional

al societății „burgheze” în oglinda oarecum rivală. de dezvoltare.în ţările de limbă engleză. Era un interes derivat din imperativele manufacturiere și comerciale care nu erau abundente în alte părți ale Spaniei la acea vreme, deși existau zone, precum Andaluzia, în care relațiile cu comerțul britanic erau mult mai intense și mai directe.
Paralel cu lecturile filozofice sau economice, exemplul cel mai viu al dorinței catalane de a fi în ton cu individualismul anglo-american a fost afecțiunea intensă manifestată (de producători și botigieri, precum și de muncitori) pentru spusele și recomandările morale ale lui Benjamin Franklin. (1706-1790).), un pilon al iluminismului colonial nord-american și un „părinte fondator” remarcabil al Republicii Statelor Unite ale Americii, ale cărui lucrări au fost continuu reeditate la Barcelona între 1843 și 1909. 107 Fără îndoială, curiozitatea catalană pentru nordul Spiritul antreprenorial american a fost facilitat de o rută intelectuală și comercială foarte directă prin topitul capitalist care a fost Cuba secolului al XIX-lea, dar, în plus, încă din epoca colonială a existat o legătură specială și vie între dinamica intelectuală nord-americană și reflexia scoțiană. tradiție care, văzută de la Barcelona, a ajutat fără îndoială la stabilirea de legături între presupuneri și cunoștințe mai mult decât parțiale.108 Pe baza unor astfel de indicii, cu surse uneori excentrice, s-a țesut o perspectivă catalană specială, o fereastră orientată către relația dintre individualismul responsabil și modernitate nestăpânită care depindea de faptul că Catalonia a fost un participant deplin la primul mare val de industrializare mondială de la începutul secolului XI/Ш până în secolul al XIX-lea 100
Exista chiar și o legătură directă catalană cu lumea culturală a Statelor Unite, \ pentru că una dintre revistele de frunte ale Renașterii a fost La Llumanera de Nova York, o publicație lunară ilustrată de lux, care a avut o viață lungă, din noiembrie 1874 până în mai 1881. Cu Artur Cuyas în rol principal, cu colaborarea majorității artiștilor și scriitorilor catalani ai momentului, La Llumanera îi plăcea să-și arate respectul față de personaje reprezentative ale progresului precum Edison.”0 Un exemplu mai apropiat de filoamencanism îl găsim la compozitorul catalan Felip Pedroll. (1841-1922). Viitorul autor de opere catalane precum El comte Arnau, din 1904, bazată pe celebra lucrare a lui Maragall, s-a distrat în 1880 cu un poem simfonic bazat pe poemul „Excelsior” al celebrului de atunci Henry Wads-worth Longfellow (1807). -1882), în mod semnificativ un imn la inițiativa personală neobosită. Excelsiorul lui Felip Pedrell, deși nu a fost niciodată în premieră în timpul vieții muzicianului, a fost definit de acesta ca o operă de creație forțată, a celor care se nasc „pentru că un impuls intern îi obligă să iasă la iveală”.1” Ar fi încă una catalană. manifestare a mult comentatei «americanizări a Europei».”2
Reirato al romancierului, poetului, istoricului și politicianului liberal Víctor Balaguer (1X24-1901), la sfârșitul vieții. Monseniorul Jacint Verdaguer i Santaló (1X45-1902) și Monseniorul Jaume Collell i Bancells (1X46-1932), împreună în orașul balnear La Garriga, în martie 1895.
Joan Malìe și Plaquer (IX23-I9OI). încarnarea conciergelui catalan de adurismo

francisco Pi și Margall (IX24-I9OI). întruchiparea federalismului spaniol.
LUCRURI
DIN
SPANIA
Coperta Co.vas de España (1903) de Peius Gener, cu stema imperială a lui Carlos V.
POb
POMPEY IANUARIE

Pompen Gener i Babot (1848-1920): atât de exagerat era stilul său modernist profesionist, cu pălărie și eșarfă, încât s-a mărginit cu autocaricatura, lucru înțeles de prietenul său, caricaturistul barcelonez Bagaría, care l-a prezentat ca soldat al Flandra tercios.
Solidaritatea Catalonia reprezentată ca zeiță germanică: Joan Sola Vilavella (cu F. Maduell). medalie pentru Festivalul Solidarității, în 1906.
Muzeul Național de Artă al Cataloniei/ Cabinetul Numismatic al Cataloniei
Alfonso al XII-lea (1857-1885). căruia i s-a oferit Memorialul de Greuges în anul morţii sale. Pictorii catalani din anii optzeci au vrut să reprezinte vitele ca Mare Maestru al Ordinului Lână de Aur: în dreapta, portretul lui Francese Sans i Cabot (1834-1881). care a pus un fundal de pânză de aur figurii monarhului, deși are detalii neterminate, fără îndoială din cauza morții acestuia în același an 1881; La stânga. un tratament mai convenţional în cadrul spiritului medieval. de Ramón Padró i Pedici (1848-1415). cronicar artistic al lui Don Alfonso. Minen d'.\ri Modern din Barcelona
Rubrica de teme regionaliste a ziarului catalanist La Cosía de Ponen!, publicat în Ganci de Mar între 1844 și 1422. Phoenixul catalanist (luat din La Renai\en.sa) trezește scuturile celor mai neliniştite regate spaniole, sub acoperire de către stindardul Castiliei.
Coroana înscăunării Fecioarei din Montserrat ca ocrotitor al Cataloniei în ISSI, proiectată de arhitectul diecezan Francese de P. del Villar și realizată de argintarul Joan Sunyol. Deși a fost numit discret „bizantin”, imitația sa a coroanei lui Rudolf de Habsburg din 1602 era binecunoscută tuturor.
Armele personale ale Mariei Cristina de Habsburgo-Lorena (1858-1929), care amestecă tema Austnas (era arhiducesă) cu stema spaniolă a Bourbonilor, tipică căsătoriei sale regale, preluată din ex-libris. .
María Cristina ca regina regentă (1885-1902), la care a apelat missatge-ul catalanist din 1888 și 1898.
Arcul de Triumf care a servit drept portal al târgului din Barcelona în 1888, într-o fotografie de la începutul secolului. A fost cea mai cunoscută lucrare a arhitectului Josep Vilaseca i Casanovas (1848-1910). Combinația sa de simboluri patriotice catalane (cum ar fi liliecii care fac aluzie la dragonul de pe coiful lui Jaime I) cu armele tipice celei mai maximaliste revendicări heraldice a Bourbonilor a rezumat în cărămidă și piatră moale aspirațiile pentru un „imperial” sau „dualist”. reproiectare.de Stat care se aflau la acea vreme în mediul catalan.

Valenti Almirall (1841-1904), inventatorul catalanismului ca mișcare politică și marele eșec al politicii catalane în anii optzeci.
Carlos de Borbón y de Austria-Este (1848-1909), pretendentul carlist, autoproclamat drept Duce de Madrid și pentru credinciosul său Carlos al VII-lea. El -rezident pe meleagurile austriece- a fost obiectul privirilor legitimiste.
DWRfflOT
Portretul lui Ramon Nocedal (1846-1907). într-o acerbă satiră carlistă din 1890. Fructul viu al amărăciunii legate de scindarea anului 1888. Almanahurile erau o formă comună de propagandă legitimistă.
Juan Vázquez de Mella y Fanjul (1X61-192X). marele erou al legitimismului politic în maturitate, când a fost admirat din diverse puncte de vedere pentru simultaneitatea spaniolismului și regionalismului său.
Gumersindo de Azcárate (1840-1917), cel mai remarcabil jurist al tradiției krausiste sau linstituc ioniste” deputat -întâi republican și apoi reformist- între 1886 și 1916 care a sponsorizat ideea auto-supravegherii în politica spaniolă, da ei bine el a fost reticent la ios abordări catalaniste. A fost directorul tezei de doctorat în Drept a lui Eugeni D'Ors, dedicată imperialismului, şi l-a împrumutat destul de enervat doctorandului, cartea lui Lord Bryce despre Sfântul Imperiu Roman şi Imperiul German.
Josep Ionas i Bages (1846-1916). Episcop de Vie din 1899 până la moartea sa, a visat să actualizeze modelul „imperial” al Evului Mediu pentru Spania în așa fel încât Biserica Catolică să poată în fiecare țară componentă să dea o structurare adecvată unei societăți civile epurate de excesele sale seculare și de corupțiile care au rezultat din acestea.

În acest sens al interesului pentru originalitatea americană și proiecția ei morală, Emerson a fost preeminent. După cum s-a verificat anterior, deja în 1889 Güell i Mercader vorbea despre structura necesară pe care „confiansa en si inateix” ar putea să o dea instituțiilor politice.113 Penis Gener a evidențiat curând legătura „eroică” dintre Carlyle, Emerson, „filozoful nostru spaniol Lorenzo Gracián» și Nietzsche.114 Gener a avut grijă să includă pe Carlyle, Emerson și Ruskin printre ascendenții săi ideologici.115 Așa cum un savant al influenței altora în contextul hispanic observa cu câțiva ani în urmă: «Today the convergent consideration of from "masters" precum Renan, Carlyle, Emerson și Nietzsche pentru a-i exalta ca „filozofi ai vieții ascendente” pentru că timpul s-a ocupat de a-i distanța și de a evidenția cât de mult există divergență și eterogenitate între ei. Dar lucrurile nu sunt atât de nebunești dacă acceptăm optica particulară pe care o propune Gener.»116 Emerson a fost tradus (La confiança en si inateix. L'aniistat) de către urbanist de vocație Cebriá de Montoliu i de Togores (1873-1923) pentru editura L'Avenç la începutul sec. Fratele mai mare al influentului critic literar Manuel (1877-1961), Montoliu a introdus multe texte în limba engleză în catalanism, precum Ruskin, cu o antologie foarte comentată în 1901, și Whitman în 1912; atât de entuziasmat era cu descoperirea lumii spirituale

„anglo-saxone”, încât avea să moară ca emigrant în New Mexico.117 Pe lângă traducerile directe, Emerson putea veni prin poetul și eseistul cubanez José Martí, întruchiparea „revoluționarului”. separatism” în „Guerra de Independence” începută în 1895. Un înfocat emulator al „transcendentalismului” emersonian, Martí s-a definit în cel mai faimos poem al său, astăzi imnul național cubanez, drept „un om sincer de unde crește palma” [nostru. italice].118 Recepția a fost semnificativă: Maragall i-a citat suficient de pe Carlyle și Emerson pentru emblematicul articol necrolog al lui Miguel S. Oliver, jurnalistul maiorcan care locuiește la Barcelona și un eseist eminent, ca să îi amintim pe cei doi autori pentru a evalua semnificația catalanului. opera poetului; criticii catalani ulterioare au insistat asupra datoriei lor.119 Ambii autori au fost, de asemenea, cheie în evoluția ideologică a lui Pere Coromines, în drumul către teoretizarea sa asupra individualismului catalan în context hispanic („Unul dintre bărbații care m-au influențat cel mai mult, a fost Carly-1c', scria el in 1903).120
Elevul D'Ors, în cadrul seminarului de lecturi moderne al Academiei de Drept a Federației Școlilor Catalane, citea introducerea la Los héroes, alături de autori juridici și glosatori de actualitate ai „superiorității anglo-saxone” precum Edmond Demolins. 121 Cele mai emblematice cărți ale lui Carlyle și Emerson au fost alese de Xenius în 1907 (împreună cu Goethe, Lamartine, Darwin, Spencer și educatorul afro-american Bookcr T. Washington) drept cele moderne recomandate (adică după secolul al XVI-lea) citirea „în săli de clasă”. Metafizică și, în general, la cursurile de filosofie».122 De acolo, de exemplu, nu mai era decât un pas până la și americanul Théodore Roosevelt (1858-1919), întrupare eroică a înfrângerii.

din Spania de către Statele Unite (care, de altfel, a fost distrasă citind Denio-lins în drum spre Cuba).123
Lectura catalană a lui Carlyle, Emerson și Roosevelt
Lui Roosevelt îi plăcea să se prezinte (adesea însoțit de citate din Emerson) ca un vehicul pentru idealismul patriotic necesar pentru a combate corupția politicienilor, răul cinismului și diviziunea politică, despre care republicanul „imperalist” american le pretindea că sunt rele endemice. Sistemele politice europene.124 După cum a remarcat un istoric al „imperialismului” american, Roosevelt nu a fost un gânditor profund, dar a fost atent la curentele intelectuale ale vremii sale și la această atenție – împreună cu lipsa ei de profunzime, mereu în lipsă. în orice epocă – l-a făcut un purtător de cuvânt fidel al timpului său. În plus, înaltele poziții politice l-au poziționat să poată acționa pe baza convingerilor sale.125 Politicianul american de la sfârșitul secolului – care se lăuda că a ucis un soldat spaniol cu propriile mâini – a știut să rezuma discursul încrederii. în termeni de „mai mult -culinitate bine purtată” ca (în cuvintele unui critic psihologizant) „extremist de centru”, adică purtător de valori ale unui radicalism de „normalitate”.126 În plus, Roosevelt era în favoarea „autodeterminărilor” (Cuba în 1902, Panama în 1903) în cadrul unui sistem „imperialist” de hegemonie informală, care nu a fost lipsit de apelul său pentru portjartiere.

Pentru noul catalanism „intervenționist” și „imperialist”, Roosevelt era un pachet ideologic foarte actual și irezistibil. Emerson, a insistat D'Ors, a întemeiat „maxima Încrederii pe faptul unei posibilităţi fără sfârşit...”.127 Prin aceeaşi regulă, pentru Glosator, Roosevelt era agresiv, afirmativ. Ba mai mult, succesul nord-americanilor părea rodul copilăriei lor, un fel de eternă tinerețe; toate acestea puteau fi imitate cu profit în Catalonia și Spania.128 În mod destul de cochet, D'Ors a lăsat mici indicii despre devotamentul său Rooseveltian: scriind o elegie pentru moartea unui prieten medic, a adăugat că «Jo va asigura că dr. Góngora are Acesta este primul care sosește Viața intensă a președintelui Roosevelt... —Al doilea va fi un astfel de timp în adolescență, sunt un prieten devotat, iar o mica sunt un client...», pentru a adăuga imediat că: « Potser acest detaliu nu este din tot desproveït d'intercs en la historia de Γ impérialisme a Espanya.»'2' D'Ors i s-a părut atât de insistent «modernistului» Jaunie Brossa, încât a asigurat că citirea Glossariului ca carte «produce efectul unui „almanah american” realizat de un discipol al lui Emerson altoit pe Mark Twain.”130 Discursul ideologic al Ligii s-a făcut, deci, atât cu gânditorii individualismului social anglo-american, emblematici pentru ceea ce era util din bagajul secolului al XIX-lea, în ciuda puternicei căderi protestante a ambilor, cât și, implicit, cu Nordul. Președintele american care a întruchipat vigoarea care a învins Spania. A fost aceeași întorsătură care putea fi rea

folosit prin preluarea scriitorului englez Rudyard Kipling — după GK Chesterton, „un Carlyle mai puțin mistic”— ca o modalitate de a inversa celebra lecție despre „națiunile pe moarte” pe care marchizul de Salisbury i-a adresat-o Spaniei și Portugaliei în 1898.131 Atât de mult. că, deja în 1900, în mijlocul războiului boer, Maragall era speriat de unde mergeau (sau puteau merge) lucrurile:

Și adăugăm că cazul lui Rudyard Kipling din Anglia este mai grav, pentru că se înscrie într-un curent literar general care este deja mai mult decât început. În fiecare țară prezintă un aspect aparte, deși în cea mai mare parte originea sa imediată (ca și în Italia cu Gabriele d'Anunzio [sic: D'Annunzio]) pare a fi asimilarea vitalismului exasperat al lui Nietzsche, reacționând împotriva spiritismului mort și vagi din ultima vreme.

Dar dacă exaltarea forței sale poate duce la cucerirea imorală a lumii pentru un popor robust precum anglo-saxonul, la ce va duce la poetizarea prea exclusiv a animalității la popoarele slabe? Cea mai mare victorie a celui din urmă ar putea consta, poate, doar în infuzia unui ideal forței materiale a celui dintâi: astfel Grecia a dominat ideal Roma, după ce cea din urmă a cucerit-o132.

Câțiva ani mai târziu, când Kipling câștigase Premiul Nobel pentru Literatură în 1907 și „imperialismul” catalanist era în plină desfășurare de solidaritate, avea să fie mai puține ezitare.

În orice caz, la îndoială, s-ar putea sublinia un acces catolic, chiar nostalgic în ceea ce privește unicitatea pierdută a societății medievale, la spiritul lui Carlyle și Emerson; Discursul lui William Morris, atât de adunat în Catalonia, a

reprezentat, alături de John Ruskin, o cale indirectă suplimentară către recitirea politică și burgheză a formelor instituționale medievale care au inspirat atât de mult catalanismul incipient.133 Și aceasta, la rândul său, a condus la romantismul german. . După cum scria Maragall în 1901: „Novalis, cu Emerson, cu Carlyle, cu Ruskin, sunt părinții unui neo-idealism și chiar ai unui neo-misticism, ale cărui fundații și ortodoxie nu le vom discuta acum, dar a căror existență este evidentă, nu numai în Germania." , ci și în Anglia, în Franța, în Belgia și chiar în noi înșine.»134 Pentru același poet catalan, aceasta, făcând un pas înapoi, a dus direct la Fichte (marea preocupare a lui Carlyle în Eroii). și, cu un alt avans, lui Nietzsche, acesta fiind, pentru Maragall, o versiune materialistă a aceluiași dor „însetat de absolut” care, cu o spiritualitate mai mare, era și în Emerson.135.
Această resursă ideologică încrucișată a catalanismului tineresc de la începutul secolului a îndeplinit mai multe funcții simultane: a dat o lectură exotică moștenirii romantismului din secolul al XIX-lea care a marcat distanțe imense față de tradiția hispanica și, în același timp, a servit ca un reamintire automată că o abordare politică federală ar putea fi înțeleasă ca ceva «<vy<i-nico», firesc în toate sensurile cuvântului. În cele din urmă, a crescut și minciuna

tralitatea religioasă a proiectului Pratiano, în care aveau loc indivizii de orice semn, atâta timp cât erau de natură practică și competitivă. Emerson a insistat pe relația permanentă a creației umane cu natura, ca punct de plecare pentru o afirmare a responsabilității individului în fața societății, care a fost foarte plăcută noilor cataloniști, dornici să sublinieze superioritatea societății lor civile. ponderea statului spaniol tradițional.136 În plus, Carlyle a fost o reamintire a aceluiași efort, înțeles ca un efort excepțional, dar cu o anumită aroganță disprețuitoare față de cei care nu erau capabili să se comporte așa. Dacă Emerson a apărat „partidul viitorului împotriva celui din trecut”, cu atât mai mult motiv pentru a recurge la terapia sa.137 În cele din urmă, Carlyle și Emerson au fost o modalitate de a încorpora cel mai recent strigăt idealist, adică Nietzsche, care, în la rândul său, le folosise ca puncte de lansare (deși cu o mai mare simpatie pentru autorul nord-american).138 Dar, în același timp, erau un pariu sigur, chiar discret: fuerista ultra-catolic din Navarra Arturo Campión, de exemplu. , l-a citat aprobator pe „văzătorul puritan” Carlyle în 1892.1”
Astfel, în mod surprinzător, în mijlocul argumentului „imperial” al La iiacionalitat catalana, pe drumul spre a-l lauda pe agresivul Roosevelt, Prat de la Riba își permite o expansiune emoțională către Emerson, deschizându-se aparent cititorului pentru a-și arăta sentimentele, ceva foarte neobișnuit la o persoană la fel de prudentă ca el. Dar, judecând după modul în care Emerson a fost citat de Prat de la Riba, președintele SUA Tcddy Roosevelt, „conservatorul ca progresist”, s-ar putea întâmpla fără dificultăți conceptuale.” Potrivit lui Prat:
Nu-l pot citi pe Emerson, filozoful poporului nord-american, fără să-i simt cuvintele, vibrante de individualism sălbatic, ca atâtea alte formule vii ale naționalismului, ale imperialismului.

El vorbește omului, dar simt că aceste cuvinte ale lui sunt adresate popoarelor, raselor, vibrează în mine, cu accente de apostolat colectiv, de apostolat al neamurilor. Nu cu forme literale sau cu note de subsol, ci cu impresia vie pe care s-au trezit în spiritul meu, trebuie să le amintesc.
Fii tu însuți. Nu imita, nu căuta în alții, caută în tine. Nu te conforma altora, fă-i pe alții să se conformeze cu tine. Fii lege și stăpân pe tine însuți. Oriunde te-ai afla, acolo este axa pământului: așa au crezut cei care au făcut Grecia, cei care au făcut Anglia. Gândește-te că tu ești centrul lucrurilor, că toate lucrurile sunt pentru tine; că adevărul pe care îl găsești în inima ta este adevărul pentru întreaga lume; că formulele de civilizație pe care le adoptați sunt cele pe care întreaga lume trebuie să le urmeze și să le adopte. Adică fii tu însuți și pentru tine și cei care nu sunt ei și nu sunt pentru ei vor fi afluenți ai „Eului” tău.1
Reprezentarea lui Roosevelt a urmat aceiași pași: Roosevelt a fost „încarnarea deplină a geniului american”, care „pune semne de dreptate și bunătate formulelor”.

Absolutele lui Emerson. „Roosevelt, care nu locuiește în barăci, ci în aer liber al orașului său, nu o spune ca Emerson: ceea ce ai puterea să faci, ai dreptul să faci.” În continuare, Prat îl parafrazează pe Roosevelt, cu intenția ca citatul să aibă rezonanțe ca îndemn pentru catalani: «Să fim americani. Să ne educăm în America și în modul american. Nimic de europenizat. Nimic de păstrat, ca unii, înaintea Europei un spirit de dependență colonială. Lucrăm independent. Să profităm de experiența tuturor popoarelor, dar să gândim, să simțim și să acționăm, să trăim și să murim doar ca americani. Cea mai mare crimă a unui om este eșecul națiunii sale.”142
Nu este de mirare, deci, că Prat regreta că nu a adăugat la La nacionalitat catalana „un studiu al personalităților, un studiu comparativ al bărbaților reprezentativi ai Națiunii Catalane și ai Castiliei, un fel de psihologie a popoarelor văzute în eroii lor”. '43 Potrivit lui D'Ors, privind înapoi după un sfert de secol:
Reacția care, la mijlocul secolului al XIX-lea, a stârnit din nou problema prin lucrarea soților Carlyle, Emerson și a altora, care erau în favoarea negării mulțimilor de atribuirea unei cauzalități în Istorie, contrar acesteia, este la fel de cunoscute.cauzalitate la povara individului extraordinar, a personalității eminente, a „eroului”, a „omului reprezentativ”, căpitan și împărat în același timp, în ochii Eternului și în fața celor istoric lucid, deși nu mânuiește sabia sau coroana ursului. Cu aceasta masa a fost readusă la rolul său de cor. Funcția sa istorică s-a redus din nou la repetarea cuvântului pe care, inspirat de Duhul, marele om l-a adus în lume.
Pe lângă aceste soluții la întrebare, este loc pentru o nouă soluție?144
Cu alte cuvinte, individualismul activ, chiar agresiv, situat într-o țesătură socială care răspundea aceluiași sens, a devenit, pentru Prat de la Riba și tinerii ca D'Ors care i-au urmat conducerea ideologică, un substitut al vechiului γ depășit. Federalismul pimargallian, dependent de un „naționalism

instituțional” spaniol care, pentru ei, era mai mult decât epuizat. Ambele au indicat lumea „anglo-saxonă” și prin ea spre Germania. În 1847, Emerson spunea despre Anglia: „Dacă există un test universal acceptat al geniului național, acesta este succesul”. Dar, după cum a remarcat un istoric despre gânditorul bostonian: „Oricât de pasionat era el, Emerson a fost forțat să admită că, prin acest test, Anglia de la mijlocul secolului al XIX-lea era cea mai bună dintre țări, singura cu un stoc foarte mare de geniu national.'145 Englezii au fost receptivi la o asemenea viziune, oferind un exercitiu tot mai mare de sclf-conf doñee in afacerile publice. În calitate de secretar de stat pentru Colonii, Joseph Chamberlain, un unitar religios, așa cum a fost Emerson în mod notoriu (convingerile sale au fost cele care l-au impulsionat în politică), a impus o asigurare încurajatoare asupra afacerilor „imperiale” britanice:

Suntem cu toții pregătiți să-i admirăm pe marii englezi ai trecutului [...] dar când ajungem la vremea noastră ne pierdem încrederea care cred că aparține unei mari națiuni ca a noastră; și totuși, dacă ne uităm la subiecte atât de relativ mici precum expedițiile engleze din ultimul timp, administrațiile pe care englezii le-au controlat în ultimul timp, nu văd niciun motiv să mă îndoiesc că spiritul britanic încă trăiește. [...] O serie de tineri englezi, luați parcă la întâmplare din masa populației noastre, fără nicio pretenție specială în avans la încrederea și recunoștința noastră, au controlat totuși mari afaceri și, cu responsabilitatea pusă asupra lor în spatele lor. spate, au dat dovadă de o putere, un curaj, o hotărâre și o inteligență care le-au permis să depășească dificultăți extraordinare. Eu spun că este într-adevăr o ființă lașă și slabă de spirit care disperă de viitorul rasei britanice.146

Și, notoriu, mai ales în Statele Unite, „anglo-saxonismul” de la începutul secolului (care a inspirat atât de mult sentimentul Catatoniei Mari la Prat) era încărcat cu un puternic simț al superiorității morale, religioase și protestante, tipic din țările vorbitoare de limbă engleză. , informat de spiritul său practic și hotărât, orientat către rezolvarea rapidă a problemelor, un simț al inițiativei personale care avea să fie un exemplu pentru întreaga lume în curs de dezvoltare.147

Prat, împreună cu Maragall și D'Ors, a susținut că Catalonia noului secol, a lui «Л'окгп/Е», ar trebui să fie înzestrată cu un spirit antreprenorial echivalent, unul dintre cei care au făcut și fac, la propriu, istorie. . În cuvintele lui Xenius: „Dar cum rămâne cu forța de construcție a poveștii unei vieți când această viață este cea a unui erou? Prea multe lucruri înalte și frumoase au fost spuse în acest punct de verbul înflăcărat al unui Carlyle, al unui Emerson, pentru ca Glosatorul să se oprească...»148 Din punct de vedere orsian, combinația atât a scoțianului, cât și a americanului. , Dădea o ideologie aparent practică, aproape empirist în consecințele ei, dar care, paradoxal, era un fel de idealism. Iar D'Ors, la rândul său, va fi recunoscut ca un epigon modern al acestor gânditori: în 1907, Manuel de Montoliu îl considera o „încarnare perfectă... a tipului modern de Om de litere transcendentalizat de Fichte și Carlyle”. Să insiste: „El este și un revelator al curentului

divin [sic] printre oamenii orașului său”, afirmație care dezvăluie gradul extrem de sacralizare a societății civile care era obișnuit în catalanism.149.

La rândul său, D'Ors a insistat de multe ori asupra aceluiaşi lucru, până la sfârşitul perioadei sale catalane: «O persoană nu va înţelege nimic din istoria morală a Europei din ultima vreme care nu pleacă de la principiul că secolul al XIX-lea înseamnă o reacție violentă împotriva că s-a numit -și convenabil să se numească în continuare- „Sfârșitul secolului". dar nu mai pozitivist, „spiritismul vag al timpului său, al cărui sens.

tido ar putea fi caracterizat prin simultaneitate, nu cu opera lui Emerson; dar da cu voga maximă a lui Emerson. Inefabilul, misterul, emoția [sic], avea o mare predicție în acele vremuri.”’511 Din această ultimă referință derogatorie, adunată în U-turn-it din 1921, Emerson dispare pentru totdeauna din Glosarul Orsian, la fel cum că numele lui Théodore Roosevelt îl făcuse înainte. Dar, încă în 1917 (cu o reeditare ulterioară, în anii douăzeci), Editorial Minerva, o companie semicatalamistă cu proiecție spaniolă, a publicat Historia γ política a lui Emerson, în versiunea sociologului republican Santiago Valenti Camp, o carte dominată de eseu despre «Încrederea în sine».151 În mod semnificativ, ultimele traduceri în spaniolă ale lui Emerson și Carlyle, și poate cele mai cunoscute, au fost semnate, între 1938 și 1943, de militantul și propagandistul Lliga Josep Farran i Mayoral, fost adept al Xenius și eseist de mâna a doua: pentru Farran, într-o amintire a instrumentalizării lui Higuera, Carlyle nu a fost „un urător intransigent, ci un mare iubitor”.152 Dar gândirea filozofică din Catalonia, în mod semnificativ, nu a reușit niciodată să scape de o neobosită. reflecție asupra pedagogiei, pentru a lăsa neexplorate multe alte domenii ale metafizicii cu un ecou social.153 Iar idealul de «personaj», așa Emersonian, a rămas o preocupare centrală a catalanismului politic, pentru a modela o dezbatere prelungită care a absorbit multă energie și mai multă cerneală între anii douăzeci și treizeci de ani din Barcelona.

Iar aceasta ar putea ajunge – oricât de mult ar putea nega dogmatismul marxist – literatura muncitoristă sau pentru muncitori, al căror individualism ar avea expresie în mișcarea libertariană. Fascinația pentru Emerson, Carlyle și Nietzsche a demi-contemporanilor - anarhiști și moderniști aragonezi, precum Angel Samblancat și Felipe Alaiz, la jumătatea drumului între un revoluționism moștenit de la Costa și un regionalism forjat cu ochii pe Barcelona - a indicat în ce măsură discursul social lligaire ar putea avea coincidenţe cu idealurile propriilor duşmani.154

În orice caz, a existat o anumită piață la Barcelona pentru încrederea în sine emersoniană până cel puțin până la Războiul Civil.155 În plus, a rămas o cerere pentru lucrări de auto-ajutor de la o sursă americană, după modelul englezului Samuel Smiles din secolul al XIX-lea, care, cu autori precum Orison Swett Marsden (începând cu Always Forward! și Breaking Through, până la patruzeci de titluri), literatură despre puterea personală de William W. Atkinson și Edward E. Beals, plus contribuții locale precum Federico Climent Terrer, How a deveni milionar, confundând

totul cu un teosofism practic, aproape imposibil de distins de cel mai convențional autoajutor, în cărțile lui Rudolph Waldo Trine, traduse de Chinent. Această producție subliterară, fără nicio recunoaștere intelectuală, putea fi totuși prezentată ca mimetică cu jargonul lligaire despre combinația necesară de „cultură și civilitate”.156 Era un mesaj întărit de alte agitații paralele, precum antialcoolismul, care putea veni. din surse nord-americane din America Latină.157 De asemenea romanele de aventuri care au invadat piața de tineret la sfârșitul secolului al XIX-lea (de la Verne la Saiga-ri, Karl May sau Zane Grey) și au supraviețuit până în anii 1920, pentru a fi transformate.

Prin cinematografie și benzi desenate, ei au subliniat protagonistul autonom, încrezător în propriile resurse, capabil să întruchipeze idealul protestant târziu în universuri imaginative din ce în ce mai exotice, care, prin urmare, lasă să se înțeleagă relativismul religios al unor curente spirituale noi precum teosofismul, al cărui importanță era întărite din surse „moderniste” hispano-americane.158 Asemenea lecturi pentru un public popular cu spirit întreprinzător i-au îngrijorat firesc pe cei mai ortodocși eclesiastici, care au desfășurat o lucrare sistematică de denunțare, fără mare impact.157 S-a afirmat chiar că pătrunderea „ anglo-saxonă» ar aduce distrugerea Spaniei începând cu Catalonia, în ciuda laudăriei catalaniste.16"
Diferențele dintre Barcelona și Madrid: individualism antreprenorial și cumpătare livrească
Era adevărat că a avut loc „prozelitism sub mâna”, deși indirect. La Barcelona, foarte faimosul club de fotbal Barcelona, identificat atât de frecvent cu spiritul catalanismului ligii și salutat ca o piesă fundamentală a popularizării în masă a spiritului societății civile, a fost un cuib de protestanți elvețieni, germani și englezi. , dispus să răspândească valorile – presupus străine în rândul catolicilor – ale fair-play-ului, sportivității și muncii în echipă.161 Munca sa educațională a fost paralelă într-o anumită măsură cu legătura surprinzătoare care a putut fi observată la Madrid între misionarii baptiști germani, protestanții nord-americani și „ liber-gânditori” de la Institución Libre de Enseñanza în roiul său de entități paralele, în special Institutul Internațional (celebrul «Miguel Angel, 8» al generațiilor succesive de «progresiști» din Madrid).162 Dar au existat diferențe foarte semnificative de temperament între stat. capitala si Ciudad Condal care s-au tradus in moduri foarte diferite de a propune o deschidere catre influente aparent atat de straine.
Posibilitatea unei omologări catolice modernizatoare a presupuselor beneficii moralizatoare ale individualismului tipic societăților protestante industrializate din Europa de Nord sau America de Nord avea o semnificație specifică la Barcelona orientată spre trăsăturile comportamentului „burghez”, ale unui mediu social dominat de oameni de afaceri. , oameni de afaceri. Pe scurt, au existat mai multe idealuri înlănțuite: în primul rând, conștiința de sine ca conștientizare; în consecință, încrederea în sine sau mândria individuală și colectivă combinată cu dorința de a recunoaște inițiativa personală și, într-o anumită măsură, originalitatea, până la, să zicem, respectul de

sine și, în sfârșit, autoguvernarea sau autonomia politică ca rezultat al acumulării de eforturi spre autodeterminare sau autodeterminare. În ansamblu, era versatil, cu semnificații care puteau fi interpretate atât în mod social, cât și politic, personal și comunitar. În realitate, în afara contextului lor anglo-saxon, aceste formule erau cultisme, propoziții

mişcat de intelectuali, dar care, datorită importanţei acordate comportamentului antreprenorial, a plasat antreprenorul în centrul oricărei dezvoltări sociale viitoare. Datorită acestei portretizări măgulitoare, catalanismul „intervenționist” în expansiune și-a păstrat imaginea unei „mișcări burgheze”, deschisă inițiativei într-un grad mai mare decât ceea ce a susținut de fapt „societatea familială”. A fost, totuși, un ghid bun pentru orice creștere viitoare. În plus, succesiunea de sine și a „încrederii în sine” ar putea fi tradusă, prin sursele omniprezente franceze –cu Renan și „plebiscitul lui zilnic”, sinonim pentru catalaniștii „unității culturale”– ca un exercițiu de civilitate, un cuvânt cheie pentru anglo-americani care, în mod semnificativ, a devenit cuvântul de ordine al Ligii.163 Și toate acestea au avut un ultim beneficiu: datorită relevanței implicite acordate producătorului sau comerciantului ca prototip social, intelectualii ca sector niciodată. și-au pierdut controlul social asupra catalanismului, deși Lliga ca partid se afla sub controlul ferm al unui grup foarte specific.

În ciuda pretențiilor sale ca material ideologic importat din lumea „anglo-saxonă” și tradus neapărat, multiplele idealuri activiste ale sinelui au format un set care se potrivea bine cu tradiția educată a țării, manifestată încă din secolul al XIX-lea pasiunea pentru scoțian. școala și cultul ei al simțului.obișnuit și empirism, care era atât de asemănător cu gustul catalan pentru seny. Catalanismul ficționalizat al unor autori precum Víctor Balaguer, printre alții, a reușit să tragă din Walter Scott și din abundenta literatură romantică engleză o „teoria Whig a istoriei” în care Anglia, de atunci, în 1215, baronii îl forțau pe un nefericit Juan Fără. Tierra pentru a semna Magna Carta, el trăise o cale specială, aproape predestinată, care ducea direct la viața parlamentară modernă.164 Nu a fost nevoie de multă ingeniozitate pentru a aplica această schemă unei abordări catalane, conform căreia pionierii secolului al XIX-lea. parlamentele erau curțile catalane și aragoneze, mereu gata să pună Coroana la locul ei în fața legii.165 O reinterpretare liberală a tradiției forale, așadar, a actualizat totul, cu exemplul superior britanic în față. În plus, constituționalismul nord-american a insistat să atribuie antecedentul protecției proprietății private împotriva abuzurilor de putere publică aceleiași experiențe magice medievale a Magna Carta.166 Toate acestea împreună, ca un pachet ideologic adaptat circumstanțelor catalane, au consolidat , cu aluzii la cele mai actuale modele străine, nostrat, acasa și valorile familiei, și a servit pentru a demonstra irefutabil că „stilul de viață” catalan era în același timp adânc înrădăcinat în istorie și modern în sine. În plus, în cele din urmă, a fost posibil să-l exporte ca practică de modernizare sau mod de lucru în restul Spaniei.

Contrastul cu Madrid nu ar putea fi mai pronunțat, dacă se ține cont de faptul că echivalentul madrilen al acestui individualism antreprenorial cu rezonanțe de afaceri și regionale a fost Krausismo.167 Mișcarea care l-a urmat pe Julián Sauz del Río (1814-1869) în acceptarea sa idealismul filosofului german Karl Christian Friedrich Krause (1781-1832) s-a înțeles ca un curent strict

intelectual, al cărui scop a fost predominarea în universitate, pentru formarea morală a generațiilor viitoare și, ca expresie maximă, în cea mai înaltă politică a Națiunii, care a fost, fără îndoială, Spania.168 Combinația ei de focalizare educațională și ideologico-politică, insistența acestora pe un stil de comportament sobru, chiar riguros, contrastat cu bombastul expresiei și atitudinilor spaniole din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.169 Cu alte cuvinte, krausistii s-au ridicat ca purtători de cuvânt pentru reînarmarea morală și modernă a unei societăți agrare și înapoiate. Dușmanii săi recunoscuți imediat erau clericaliștii. Din acest motiv, din puncte de vedere foarte diferite, ei au fost recunoscuți drept „reformatorii” prin excelență ai Spaniei înrădăcinate și catolice.170 După trecerea influenței personale a lui Sauz, sanctuarul curentului a fost Institución Libre de Enseñanza, fondată în 1876 în Madrid de Francisco Giner de los Ríos, născut la Ronda în 1839.171 Totuși, dincolo de gustul comun de a acționa ca grup de presiune intelectuală, criteriul educațional conștient al predării prin contactul direct cu realitatea, afirmarea generică a autocomvenimentului ca ideal și un anumit iberism, puncte argumentative care au servit drept punte de legătură cu stil practic care era obișnuit să fie folosit în societatea catalană, nu exista prea multe temeiuri pentru raportul cu pulsația morală catalană, nici măcar pentru o înțelegere condescendentă.172 În spinosa problemă juridică a suveranității, înaintea propunerilor juriștilor în mod necesar favorabile pretențiilor particulariste. precum Jellinek, Laband sau Duguit, care puteau recunoaște statulitatea funcțională a statelor federate sau protejate, Giner și discipolii săi au rămas în „poziția centrală a științei politice: statul este întotdeauna suveran.” 173 În consecință, gândirea politică republicană în conformitate cu această abordare, precum cea a lui Gumersindo de Azcáratc, nu a arătat simpatie pentru catalanism, dacă nu chiar contrariul.174 La rădăcina sa, Krausismo nu avea încredere în oamenii de afaceri, deoarece, sub cererea lui pentru o morală alternativă, împărtășea cele mai grave prejudecăți împotriva operațiunilor mercantile. cu rivalii săi catolici. Pentru a avea acces la mântuirea krausistă, ponderea datoriei intelectuale era mai importantă decât simțul eroic al individului întreprinzător, motiv pentru care, cu o oarecare excepție de la margine, toți solicitanții au fost nevoiți să părăsească afacerile și să ia cărți. Tocmai acea cumpătare livrească, de exemplu, l-a atras spre virtutea parcimonioasă krausistă pe democratul radical argentinian Hipólito Yrigoyen (1852-1933), care îl citise deja pe Emerson, fără să-și găsească consolare în el.175 În acest sens, ca unul dintre dușmanii săi, Krausismul. a rămas într-un domeniu spiritual foarte comparabil cu unitarismul religios de la care

Emerson a plecat, fără a fi interesat de potențialul unor asemenea idei, prin cântecul inițiativei individuale canalizate de eficiența grupai, de a atrage un mediu de afaceri în sensul său cadru social mai larg, ca teoreticienii Lliga au făcut.176

La rândul lor, catalaniștii priveau cu suspiciune tendința de la Madrid. În cuvintele istoricului Cacho Viu:

Krausismul părea în mod inevitabil îndepărtat și, într-un fel, ostil: tendința sa organică putea fi folosită pentru a justifica varietățile regionale în cadrul unui singur organism național, întemeind astfel o viziune castiliană asupra trecutului spaniol. Această prevenire a fost împărtășită, mai mult sau mai puțin conștient, de mulți dintre acei absolvenți de Barcelona care au venit să-și încununeze studiile la Madrid. Erau deja făcuți oameni și făcuți într-un alt oraș, deci predispuși să experimenteze un sentiment de respingere a tot ceea ce făcea parte din acel mediu potențial inamic: „viziunea Madridului –va mărturisi James Carner–, prin legea contrastului ne trezește conștiința. ca catalani ».

Pentru Cacho, Prat – care și-a făcut doctoratul, ca toți ceilalți la acea vreme, la Universitatea Centrală – a fost poate „un caz extrem” al acestei suspiciuni.177 Se pare că Prat cunoștea opera lui Sanz del Río și a unor krausiști europeni precum Ahrens. și Tiberghien., dar ideile sale nu i-au pătruns formarea.178 Școala de la Madrid era prea exigentă în tonul ei de superioritate morală, prea mult o alternativă spirituală la catolicism, pentru subtilul latitudinarism organizatoric] la care aspira Liga, al cărui singur fidelitatea decisivă a fost credinţa.în criteriul naţionalist însuşi.179

Unii refugiați din monopolul catalan, precum Josep Pijoan sau Gaziel, au stabilit legături personale puternice cu Giner, care a murit în 1915. La fel, celebrul dialog epistolar dintre Unamuno și Maragall a avut întotdeauna fundalul relației poetului catalan cu Giner.180 Salmerón. a crezut că a înțeles la Solidaritate din aceeași bază. Dar Krausismul nu a avut întotdeauna încredere în insistența lingvistică a catalanismului ca punte de diviziuni când ceea ce era de dorit era înțelegerea prin unire. Astfel, fratele mai mic al lui Giner, Hermenegildo, născut la Cádiz în 1847, profesor de liceu la Barcelona, a luptat împotriva catalanismului din armatele republicane din Lerroux și, ca radical, a fost un consilier belicos în consiliul orașului Barcelona.181. nici nu a prosperat.încercările de a coloniza Catalonia cu entităţi „instituţionaliste”.182

Dar, nu era individualismul antreprenorial catalan la fel de „reformator” în mod substanțial precum moralitatea educatoarei încordată tipică krausismului? În cele din urmă, sub protecția unei relații birocratice și de stat împărtășite, mulțumită „omul pod” care a fost Pijoan și, de asemenea, contactelor calculate pe care ambițioșii D'Ors le-au căutat la Madrid, Institut d'Estudis Catalans, fondat în 1907, iar Junta de Ampliación de Estudios, creată tot în același an, sub conducerea lui José Castillejo, a ajuns la un modus vivendi.'83

Catalanism și pragmatism

În orice caz, dincolo de unele traiectorii intelectuale precum cea a „incontormista” Maragall sau evoluția foarte personală a lui Xenius, sursele angloameric.i

O parte din individualismul teoretic au fost importante în ancorarea discursului „imperial” al Ligii. Aceștia au subliniat cu tărie că proiectul „imperial” catalan nu a avut nimic de-a face cu pretențiile aristocratice care încă abundă în Europa înainte de 1914.184 „Imperiul” a fost revendicat din „unitatea culturală” catalană și din forța civilității sale de afaceri și asociative, în mod clar. „burghez”, deloc dat la lăudarea lenei și fără loc, dincolo de Liceu, pentru spectacolul ostentației. Proiectul lui Prat era, așadar, foarte explicit un „imperialism al societății civile”, a cărui intenție, printre altele, a fost să dea lecția didactică a modernității, atât individualistă, cât și colectivă, unei Spanie încă foarte îndoielnice.grade și titluri. Patronul SUA a reamintit obiectivul final, în domeniul social, ca „unitate culturală” cu mentalitate „burgheză”, capitalistă și activă, cu recunoaștere politică deplină a suveranității duale de tip federal; englezi, posibilitatea unui compromis de spirit „burghez” cu dominația aristocratică până când prima a prevalat, precum și avantajul unui imperium in imperium care s-ar putea încheia efectiv într-o independență virtuală după modelul canadian.185 Dar odată ce acesta a fost stabilit în la început, „imperialismul societății civile” a căpătat o viață proprie, iar antecedentele sale doctrinare au contat puțin și puteau fi lăsate în urmă, ancorajul inițial transformat în balast.
Începând cu Emerson, calea a fost deschisă gândirii americane fin-de-siècle, deci orientată către moralitatea practică a unei societăți civile de succes, deși relecturile europene ar putea fi surprinzătoare.186 În multe privințe, abordarea anglo-americană a lui Prat a fost paralelă cu atât numit „pragmatism juridic” de către juristul francez Léon Duguit (1859-1928), care a atins faima internațională – și mai ales în lumea ibero-americană – în anii 1910 și 1920. Este adevărat că nu există nicio referință în opera lui Pratiana, nici în vastul Glosar Orsian în catalană sau spaniolă, dar asemănarea este revelatoare a sensului programului ideologic lligaire. Influențat de noua gândire nord-americană a vremii sale (de unde și aluzia la „pragmatismul lui William James”) și dornic să lupte împotriva jurisprudenței germane dominante atunci, Duguit a susținut că doi factori au condiționat transformarea statului: primul loc, „concepția unei reguli sociale care se impune tuturor, sau drept obiectiv”; și, în al doilea rând, „descentralizarea sau federalismul sindicalist”. Gândirea lui Duguit a reprezentat o deconsacrare a Statului bazată pe sferele locale și țesutul asociativ. După cum a rezumat în 1909 binecunoscutul jurist și sociolog spaniol Adolfo González Posada (1860-1944), un discipol al lui Giner și un produs al Institución Libre:
Puterea politică, [sic] pare să însemne putere juridică, capacitatea personală a statului politic, nici superioară, nici inferioară, dar echivalentă cu capacitatea fiecărei persoane – individuală sau colectivă–; este pentru stat ceea ce este puterea

de organizare și autonomie pentru sindicate. -Suveranitatea este caracteristica

ca, nu a puterii politice, ci a fiecărei persoane, inclusiv a uniunii, pentru că persoana, individul precum și statul – statul prin excelență – are în sine capacitatea suficientă de a se guverna; Imperiul nu indică suveranitatea asupra altora, ci asupra propriei persoane; cu excepția acelor cazuri de tutelă, în care o persoană o guvernează pe alta incapabilă să se adreseze - minorului, nebunului, criminalului - și în alte privințe și relații, cartierul, satul, municipiul. Suveranitatea are o asumare sociologică în realitatea comunității, iar aceasta o asumare psihologică în întrepătrunderea vieților pe care o presupune solidaritatea, condiție care permite elaborarea spiritului comun. Nu există, deci, în suveranitate nici un concept de substanță; este pur şi simplu o calitate, aceea de a se putea dirija.187
După cum arată textul lui Posada, abordarea „imperialismului societății civile" și a „imperiului" politic, dar și a „societății civile" care ar putea rezulta din acesta, conectată cu multiple curente care se aflau în mediul european. După intoxicarea de la începutul secolului a discuțiilor despre superioritatea „gemianilor" sau „anglo-saxonilor" asupra „latinoilor", s-au ridicat multe modalități despre cum să profităm de esența culturală a Nordului pentru a reface. Sud.188 În plus, a fost depășită contagiune „protestantă" pe care a treia Republică Franceză a transferat-o republicanismului hispanic, fără a fi nevoită deloc să intre în chestiuni religioase și, odată cu aceasta, să-și piardă sprijinul.189 De fapt, abordarea „pragmatică" a lui James a căutat pentru a depăși în mod explicit tensiunea dintre idealism și empirism filosofic, dintre teorie și practică, dintre religie și raționalism și, din acest motiv, s-a pretat la combinații ideologice și la sinteza particulară pe care a propus-o Liga.190.
„Pragmatismul catalan" a fost o iluzie durabilă în Lliga și, mai ales, în mintea lui Cambó. Aproape de sfârșitul vieții, și-a amintit cu adevărată satisfacție de o experiență pe care a împărtășit-o cu Ventosa în 1918, când o delegație americană de oameni de afaceri, oameni practici, disperați în fața întârzierilor și confuziei Madridului, i-a recunoscut pentru simțul lor rapid și eficient, pronunţându-i nord-americani aproape de onoare („Semeni mai mult cu noi").191 Pentru Cambó, în adâncul sufletului, nu putea exista o laudă mai bună.
10. Catalanismul înaintea raclei: societatea civilă istorică
Odată instrumentalizase comportamentul civic „anglo-saxon" și „post-protestant" ca expresie a unui stil de viață modern tocmai de către „burghez", Prat de la Riba, pentru a-și articula răspunsul unitar și culturalist și, prin urmare, neutru, de asemenea a luat niște împrumuturi din repertoriul tradiționalist. Toate acestea, pe lângă contribuția dreptei ecleziastice sau procatalamiste catalane, au fost facilitate de efortul de modernizare organizațională promovat, în special, de carliștii catalani în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea.1
Catalaniștii „intervenţiști" erau conștient de a fi rivali ai oricărei forțe politice regionale. Intenția lui a fost, de

asemenea, să încorporeze tot ceea ce era util în tradiționalism, parțial pentru a scăpa de concurența acestuia, dar și pentru a echilibra contribuția „post-protestantă” și pentru a se asigura că grefa „anglo-saxonă”, sau mai degrabă mugurel ideologic tandru, va aclimatiza.

Reticența catalană în fața exceselor importate

A fost o precauție necesară, având în vedere precauțiile de mediu. La urma urmei, persistența pe calea lui Emerson și Carlyle ar putea duce în cele din urmă la masonerie și republicanism, un destin politic spre nemulțumirea lui Prat și a congenerelor săi, mai ales când intenția era, de dragul contrariului, neutralizarea acestuia. Maistre (care se afla în loji) și mai ales abatele Barruel, ambii autori foarte apreciați în tradiția catolică catalană, avertizaseră împotriva „sectei” puturoși.2 Dar încercările de a contracara munca insidioasă a „fraților” printr-un „alb”. Francmasoneria”, visul unei replice activiste a atâtor contrarevoluționari papiști, nu s-a desăvârșit niciodată, cel puțin în timpul vieții lui Prat. Soluția, așa cum a perceput el foarte clar, a fost anularea rădăcinilor: crearea unor condiții asociative care, datorită modernității lor inerente, făceau imposibilă - sau cel puțin ineficientă presiunea sectară prietenoasă a Francmasoneriei.

Neîncrederea față de discursul modernizator dintr-o sursă străină (în special anglo-americană) a fost o trăsătură vizibilă a contextului cultural și politic hispanic. După cum a observat cunoscutul sociolog catolic Severino Aznar Embid (1870-1959), dedicat evaluării eficienței publicității pentru Acción Social Popular, munca engleză a apărut din surse foarte specifice. Cu cuvinte dinainte de 1914,

Aznar a dat asigurări că: „Învățătorii fuseseră Ruskin și Carlyle, Emerson și Henri Georges [sic: Henry George], Dikens [sic: Dickens], Marx și Biblia [trebuie să ne amintim de convingerea catolică că textele sacre nu trebuie citite fără consimțământul și sfatul unui preot autorizat]”. Purtătorul de cuvânt catolic îngrijorat a avertizat asupra riscului subiacent: „Propaganda ideilor conținute în câteva cărți elaborase revoluția radicală a unui popor, aparent [cel] mai solid și de neclintit din Europa”. Din Aragon, propagandist neobosit al social-catolicismului, Aznar a fost foarte clar cu privire la incompatibilitatea absolută dintre socialism și catolicism, apoi avertismentul său cu privire la riscurile în funcție de care lecturi se calculează complet și cu atât mai mult când a fost mereu deschis către „sănătoși”. " propuneri venite din regionalismul catalan. 3 Este de la sine înțeles că spiritul conservator catalan adânc înrădăcinat nu avea nevoie de avertismente aragoneze pentru a privi cu prudență în funcție de ce inovații.

Astfel, datorită barajului constant al unor astfel de avertismente din partea dreaptă, Prat și adepții săi, în ciuda entuziasmului lor „post-protestant”, au fost foarte mult pe linie. În mediul conservator care înconjura Lliga, a existat întotdeauna suspiciunea — cu un motiv oarecare — că lojele constituiau o prezență mai mare decât ar părea, capabilă să acționeze ca un rival pro-republican în cadrul mișcării catalane

în sine.4 La rândul lor. , lojile spaniole, deși nu s-au opus conținutului imperialist ca atare (dacă era discret, de exemplu de afirmare lingvistică), nici contrar însăși hegemoniei spaniole și, de asemenea, foarte date federalizării interne în organigramele lor bombastice, ele în mod foarte consecvent a dezaprobat formele aparente «imperial» și regionalismul în general.5 Având în vedere reticența reciprocă cu masoneria, ambițiosul program catalanist de export al «modului de viață catalan» și conținutul său pragmatic și fratern către întreaga Spanie avea nevoie de elemente de compensare, care trebuia să vină dimpotrivă extrem de catolic.
La rândul ei, partea mai puțin condescendentă a ortodoxiei catolice era obsedată de pierderea monopolului pe care Biserica îl putea exercita asupra societății civile. Economismul extrem al istoriografiei ultimelor decenii a ascuns într-o oarecare măsură măsura în care, de-a lungul secolului al XIX-lea, liberalizarea progresivă a societății spaniole — fie că a fost vorba despre celebra confiscare a pământurilor ecleziastice sau doar desființarea breslelor a căror viață. a fost în mare parte parohială — a redus rolul central al clerului și al rudelor lor instituționale la o situație de competiție, logic dezamăgită de cei care au moștenit o astfel de performanță diminuată. Exista, așadar, o teamă catolică de amenințarea secularizantă și secularizantă, a cărei expresie cea mai pură se regăsea în analiza esențelor inamice și — dat fiind tipul de interpretare învățată în seminarii — în conținutul credințelor lor. Presiunea inovației care a fost asociată cu dezvoltarea industrială și urbanizarea nu a fost mai mică. Oamenii de rând au început să gândească singuri și, de altfel, au inventat noi formule religioase, precum gândirea liberă, cu un organ propriu de exprimare în catalană, sau, mai rău, dacă se poate, spiritismul.

Dezvoltarea feminismului (sau sufragismului) și a muncii în Statele Unite au devenit inseparabile de speculațiile intelectuale „plebee” și, în consecință, de sistemele de credințe, precum spiritismul, care ar putea subzista ca o credință particulară, concepută individual, paralel cu o credință calvină sau Apartenența religioasă metodistă sau chiar la un militantism „materialist”. Spiritismul, datorită spontaneității sale populare în afara crezurilor consacrate - în mâinile celor alfabetizați - a avut un impuls important, ștergând în prima jumătate a secolului al XIX-lea deismul iluminat care părea atât de influent la sfârșitul secolului precedent. Începând din anii 1930, s-a răspândit rapid, printr-o interacțiune între America de Nord și Insulele Britanice.7 A ajuns curând în Catalonia, dar, foarte caracteristic, prin Franța și concrețiile și argumentele spiritismului și ocultismului galic, prin răspândirea belgianului. Alain Kardec, părintele «spiritismului științific».8 În orice caz, spiritismul a prins în contextul catalan cu o oarecare forță, acum uitată.9 De exemplu, mediumul sevillian Amalia Soler y Domingo, născută în 1835, a fost chemată din Madrid, unde locuia prost, în capitala catalană de către vicontele de Torres-Solanot —titlu nou-nouț din 1852— pentru a-l sprijini în prozelitismul său spiritist și, timp de douăzeci de ani, din 1879 încoace, văzătorul a locuit la Gracia publicând

revista lunară Lu Luz del Porvenir. Simțul controversat al percepției ei a fost evident – recitațiile ei în transă au fost adunate și publicate, așa cum era obișnuit în acest mediu –, deoarece, la scurt timp după sosirea ei la Barcelona, în 1880, Soler a publicat o compilație a scrierilor ei, intitulată nimic mai puțin. decât spiritismul respingând erorile romano-catolicismului În 1888, anul Expoziției Universale, unul dintre cele opt congrese desfășurate la Barcelona a fost o mare întâlnire spiritistă, care a reunit cercurile franceze, flamande și italiene cu spanioli și catalani. -speculaţiile spiritualiste secolului s-au intersectat şi amestecat cu teme precum puterea vindecătoare „naturală” a plantelor, „naturismul” nudist şi heliofil şi „iubirea liberă”.Asemenea curente au avut o forţă durabilă în mediul republican şi popular catalan, vopsindu-se. mișcarea muncitorească cu un postgust bine caracterizat.12 Republicanismul din Lleida, în special, a avut un curent spiritist puternic și de durată.13

Acest fond de credințe alternative a dat sens uriașului scandal care, în ultimii săi ani, l-a înconjurat pe poetul Mosen Verdaguer, protector al unei familii de „înzestrați”, spre indignarea și rușinea credincioșilor ortodocși și bucuria stângii. Desigur, Verdaguer nu era un spiritist, dar unii dintre apărătorii săi laici puteau fi.14 Adevărul este că „Mossen Cinto” nu a fost singurul ecleziastic catalan care, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, s-a riscat pe terenul evaziv al exorcismelor. . .1' În ciuda precedentelor, faptul că principalul protagonist al Renaixença, preotul cerșetor Güell, a fost implicat într-o astfel de afacere a polarizat opiniile și a generat o vastă literatură de comentarii.16

Având în vedere panorama credulității heterodoxe, opinia catolică și clericală a fost dispusă să o depășească și să creadă cele mai incredibile fantezii ale „manifestărilor”.

ectoplasmatică” care se presupune că ar fi fost produse în lojile masonice, după cum arată notoriile înșelăciuni a lui Leo Taxil, dedicat la acea vreme extragerii din ce în ce mai multe „dezvăluiri” imposibile și surprinzătoare din cultul diabolic secret și (printre alte frumusețe) din lesbiană. secte, ajungând să-l convingă chiar și pe Papa Leon al XIII-lea, până când, într-o bună zi, el însuși s-a dezvăluit ca fiind arhitectul unei glume anticlericale prelungite.17 Pe scurt, mediul catolic era extrem de suspicios față de orice sistem de credință alternativ, în special unul care avea propria liturghie.(ca masoneria), deoarece o percepea ca pe o amenințare mortală.18 Publicismul pios a avut mare grijă să prevină orice contagiune.19 Astfel, distincția dintre credința intimă și comportamentul civic public pe care Prat și prietenii săi o propuneau prezenta o problemă, înaintea căreia exista împărțirea criteriilor între ecleziastici.

În plus, proeminența lui Prat de la Riba cu schema sa „imperială”, bazată pe „unitatea culturală” a Cataloniei, inclusiv originalitatea unei teze și a alteia, a fost imediat contestată din tabăra tradiționalistă, întrucât rivalitatea era percepută dincolo. posibilele coincidenţe ideologice. Deși derivațiile repertoriului ideologic carlist la Prat au fost semnificative, ele au fost și într-o oarecare măsură

superficiale. În același timp, a fost ușor să se ajungă la înțelegeri locale cu „legitimiștii”, mai ales în conjuncturile în care aceștia din urmă au preferat să-și pună accentul pe foralismul. În realitate, așa cum se spune adesea, cortegiul a mers din interior, γα că naționalismul catalan, cu metaforele lui orbitoare, a aspirat la o reformulare a societății civile care a înjosit sectorul istoric catolic, oferindu-i în același timp laude calculate.

Rivalitatea cu tradiționaliștii

Din stânga a existat întotdeauna o obișnuință încăpățânată de a reduce catalaniștii la rangul de simplă transmutare a tradiționalismului, o actualizare sau reactualizare a tezelor forale învechite susținute de carlisti.20 Astfel, spre sfârșitul sec. fierăstrăul bătrânului Laureano Figuerola, născut în Cala! în 1816 și murit la Madrid în 1903, un liber schimbător catalan stabilit la Madrid și arhitect al politicii de trezorerie a guvernului generalului Prim în 1868 și 1869-1870, în plină „Revoluție glorioasă”. Convertit în republican sub Restaurație, el a declarat, într-o dezbatere răsunătoare la Academia de Științe Morale și Politice din Capitală, că:

Astăzi se poate spune, cu puține excepții, că toți cei care susțin Fueros sunt carlisti [italice în original] care poartă acea mască pentru a-și masca intențiile, cu particularitatea că se declară a fi o ramură a familiei Bourbon care A fost cel care a scos Fuerosul din Catalonia. Nu inteleg printre carlisti niste tineri entuziasti care exagereaza ideile autonomice, fara sa calculeze

secvenţe fatale pentru unitatea patriei. Ei sunt împărțiți în catalaniști și separatiști: aceștia sunt puțini; în loc de autonomia pe care o caută, ceea ce ar realiza este să cadă sub dominația franceză, mai centralizatoare decât spaniolă.21

A fost o descriere foarte apreciată în mediul liberal și, bineînțeles, printre coreligionarii săi republicani. Dar opțiunea lui Prat a vizat mai mult decât astfel de concomitenții, lăsând în urmă numeroasele inițiative în ceea ce privește un Consiliu Catalonia care a abundat în rândurile carliste în timpul a patru decenii de război aproape continuu împotriva liberalismului triumfător.22 Prat nu a intenționat să încadreze Catalonia într-un sistem politic hispanic ca precum și redefinirea sistemului. În general, sectorul ideologic „carlist” sau „tradiționalist” (ca să-i spun ceva), prost înțeles în afara zidurilor sale spirituale și ideologice puternice, era foarte divizat în interiorul lui. Oricât de împărțit spre interior, avea însă o mare capacitate de a se uni în exterior, cea mai bună apărare fiind atacul. Dușmanii erau mulți: „liberalismul dominant”, sistemul politic alfonismului, moștenitor al cauzei victorioase în interminabilul „război civil” prin excelență al secolului al XIX-lea sau, mai rău și mai grav, republicanismul sau muncitorismul, care l-au disputat. diverse familii tradiționaliste reprezentativitatea populară, externă sistemului constituțional, a orașului „decreștinizat” și, în funcție de unde, chiar a ruralului. Când punctele comune -foarte mai ales, relevanța absolută a Bisericii Spaniole ca coloană vertebrală a societății civile- au fost criticate, atacate sau amenințate dintr-o stângă atât de larg

concepută, când liberalismul constituțional și stânga subversivă, antidinastică s-au unit pe o anumită temă. –de obicei legat de educație sau de venituri ecleziastice– pentru a striga împotriva „umbrei Inchiziției”, apoi ramurile tradiționaliste, oricât de prost s-ar fi găsit, obișnuiau să-și lase deoparte disputele și să se contopească într-o luptă împotriva „francmasoneriei”. (adică alianța centru-stânga, prin cadrul ei asociativ), preludiul celor mai rele farse ale Neobositului Rău.
Carlismul Războiului de Șapte Ani (1833-1840) și revoltele și revoltele care s-au succedat împotriva predominanței liberale, a fost o mișcare mixtă. Cu multe facțiuni, justificări și manii ideologice, era mult mai coerentă văzută de adversarii săi decât de simpatizanții săi. Evoluția cauzei carliste de la înfrângere la înfrângere a cerut însă adaptări mai mari la realitatea politică, la fel cum, cu un pitoresc variat, atât romanticul conte de Montemolín, cât și nefericitul Don Juan, frați și pretendenți succesivi la Coroană între 1845. și 1845, încercat. și 1868. Aceste inițiative ar putea părea o temporizare cu „neo-catolicismul” liberalilor „moderați”, care a provocat polemici furioase la vremea ei.partidul parlamentar și rețeaua insurecțională – a fost opera lui Cándido Nocedal și fiul său și moștenitorul politic Ramón, în fața provocării revoluției din septembrie 1868, „Glorioasa” de antonio-

fermă, care a răsturnat ramura dinastică a ura Cristina (Isabel a II-a, fiica Mariei Cristina, „regina guvernantă”) și a deschis posibilitatea teoretică a unei recuperări a tronului de către ramura „legitimă”. În ciuda speranțelor, Prim, Serrano și Topete au căutat un alt rege, iar opoziția parlamentară a lui Nocedal nu a putut depăși impedimentele instituționale, care au dat naștere unei noi revolte în 1872, cu dispută în consecință și eșecul acesteia în 1876.
Odată cu moartea lui Don Cándido în 1885, reînnoirea carlismului ca partid a fost condusă de fiul său Ramón Nocedal până când, în 1888, s-a separat de sub tutela monarhului carlist și a proclamat Partidul Integrist. În fața presiunii acestei scindări și a revenirii simultane a republicanilor, rivali pereni pentru clientela populară, carlismul oficial a fost reorganizat în anii următori ca forță politică modernizată electoral. Într-o măsură mai mică, fundamentalismul a procedat la fel.24 Inițial, în atmosfera generată de primul Missatge reginei reginei, părea că noul fundamentalism ar putea avea o anumită slăbiciune pentru catalanismul în curs de dezvoltare, așa cum ar putea, în funcție de cum și în cheia dinastiei alternative, carlismul de la care a plecat.25
Competiția lor electorală reciprocă – înainte de recuperarea votului universal în 1890, de către mâna liberală – i-a determinat pe fundamentaliști și „legitimiști” să-și rafineze și să clarifice pozițiile ideologice respective, în căldura noilor mijloace de propagandă. „Legitimiştii” au fost singurii cu adevărat carlisti, adică susţinători ai lui Carol al VII-lea, Duce de Madrid, în calitate de „autentic” rege al Spaniei, indiferent de ceea ce succesiv Alfonso XII, regina regentă, Maria Cristina de Habsburg sau fiul său Alfonso. XIII. Tema carlistă, deci, deși a avut multă fidelitate catolică ultramontană și

promotoare a caracteristicilor presupuse inerente Monarhiei tradiționale, a fost în mare măsură dinastică, afirmând necontenit virtuțile și excelențele „veritabilei” familii regale. Dimpotrivă, fundamentalismul a avut, tocmai din cauza pretenției sale la o mai mare puritate doctrinară, problema unei definiții ideologice mai stricte. Numele său se referea la integritatea programului tradiționalist, presupus ocolit de egoismul dinastiei în fața simțului politic superior al nocedalilor și al moștenitorilor acestora: a fost la fel de mult o greșeală să pun principiul autorității în regi sau „Cesarismo” ca în popoare sau „suveranitatea națională”, conform Manifestului de la Burgos al lui Ramón Nocedal.26 Exemplul pe care fundamentalismul l-a luat drept ghid a fost președinția lui Gabriel García Moreno în Ecuador din 1860 până la moartea sa, asasinat de o conspirație liberală, în 1875.27 Impregnat de doctrina lui Pius al IX-lea, pontif domnitor din 1846 până în 1878, și mai ales de programa sa de erori din 1854, García Moreno, guvernând în temeiul unei cartă care recunoaște doar catolicii cetățenia, a renunțat) la orice control de stat asupra Bisericii Romane. (inclusiv drepturi moștenite de la regimul colonial spaniol) și a făcut din Indexul cărților interzise temelia universității, dar a fost și republican, naționalist și perfect actual.28 Având în vedere exemplul ecuadorian salutar, fundamentalismul

Nocedaliano a trecut, atunci, la goană. Succesul fundamentalist în consecință a fost elaborarea unui naționalism tradiționalist, care cuprindea toată parajernalia dragă cauzei carliste, dar a sintetizat-o în sentimentul identității religioase, nu în loialitatea față de dinastie: unul era spaniol, sau mai bine spaniol, pentru că asemenea fapt implicat, de esențial Jornia, fiind catolic, apostolic si roman.
Anii 1990 au dat putere și vehemență doctrinară acestei poziții a naționalismului religios. Pe de o parte, pe baza universalismului catolic, idealizarea muncii misionare a fost căutată ca o justificare a excepționalismului spaniol din istorie, care i-a determinat pe fundamentaliști să clame pentru apărarea posesiunilor de peste mări. Pe de altă parte, pericolul masonic vizibil în separatismele insulare (mai întâi în Cuba, apoi în Filipine) a confirmat înfricoșătoarea amenințare satanică împotriva unei spanioli ortodoxe, care a facilitat încorporarea abordărilor obișnuite ale spaniolismului militarist în repertoriul fundamentalist fără prea mult. modificare.
Deși fundamentalismul nu a putut contesta niciodată serios susținerea electorală a „legitimiștilor”, dominația sa intelectuală a fost virtuală în viața spirituală și în marile organe de presă ale lagărului tradiționalist, datorită abstracției conceptuale mai mari; Faptul de a se concentra asupra conținutului religios al societății a fost, comparativ, o superioritate foarte evidentă a articulării doctrinare. Slăbiciunea lor venea însă din același punct: fiind inflexibili în puritate, aveau mult mai puțin spațiu de manevră decât rivalii lor dinastici și considerabil mai puțin sănătoși din punct de vedere tactic, deși în teorie puteau opera la marginea feudului central Monarhie-Republică. in viata politica. Acest joc, de altfel, s-a desfășurat într-un mediu răsturnat în sine, în așa

fel încât inovațiile ideologice fundamentaliste au ajuns la foarte puțini, dincolo de cititorii celei mai sistematice și clare „presă bună”. Dischizițiile sale, așadar, s-au pierdut pentru baza analfabetă carlistă care se atașa de simboluri și nu de buclele silogistice ale acestor falsificatori neotomiști ai discursului naționalist. În același timp, acești publiciști au funcționat întotdeauna într-un context în care granițele fracționale erau elastice și polemicile puteau schimba direcția foarte brusc; prin urmare, cea mai mare laudă avea să fie copiată de „loialişti”, întrucât putea fi întotdeauna anunţul unei reuniuni.
Apariția naționalismelor peninsulare non-spaniole, simultană cu cea a spaniolismului fundamentalist însuși, a fost extrem de vexatoare pentru ei, motiv pentru care a reprezentat o altă frână a expansiunii lor. În cel mai important discurs al său din Catalonia, în Fomento del Trabajo de la Barcelona, în 1892, în același an în care s-a convenit asupra bazelor de la Manre-sa, Nocedal, printre laudele formale ale țării și diligența ei, și-a exprimat clar poziția: când Lucrurile mergeau bine, Spania funcționase pentru că „era unitate morală, era deci o unitate națională intimă și adevărată, era un spirit catolic și spaniol care informa totul, însuflețea și guverna, ca sufletul la trup”. 29 În zona bascilor, poziția paralelă cu fundamentalismul în gândirea lui Sabino Arana a permis un spațiu de manevră deosebit, foarte în opoziție cu rivalii eus-halerric ai sabinismului.3" Dar în Catalonia - și oricât de mult unii cié -

Rigori influente (celebrul vigatanism imanent al episcopiei Vie) au susținut catalanismul în curs de dezvoltare – situația nu putea fi mai diferită31. Catalanismul politic, de la apariția sa în anii 1980, a avut întotdeauna ceva „mestizo” (insulta favorită a fundamentaliștilor). , făcând aluzie la cei care s-au amestecat cu liberalismul, moderat sau extrem), în măsura în care a căutat confluența tuturor, republicani și dinastici, liberali și conservatori, pe problematica specifică a recuperării limbii și a unor instituții de reprezentare autohtone (nu neapărat cele tradiţionale, anterioare anului 1714).32
Neutralitatea religioasă complexă a catalanismului politic
Oricât de mult nu este obișnuit să o abordăm în acest fel, regionalismul catalan a împărtășit o componentă puternică a libertarianismului de dreapta cu lumea istorică tradiționalistă (și, de asemenea, cu disidența specială post-liberală a maurismului). În cuvintele de mai târziu ale eseistului catalan Josep Pía, mereu gata să laude astfel de sentimente idealizate: «Libertatea pe care o propovăduiau și o ofereau vechii carliști a fost poate mai solidă decât cea postulată de liberali. Era libertatea înțeleasă în vechiul mod. Nu libertatea cu majuscula, abstracta si vaga, scrisa pe o bucata de hartie; ci libertățile concrete, garantate de organisme, instituții, obiceiuri și obiceiuri străvechi, vii și imposibil de ascuns. Nu altfel este guvernată Anglia.
A existat, deci, o parte foarte importantă a tradiționalismului care s-a concentrat asupra societății civile „tradiționale”, a formelor juridice și a instituțiilor ei – prima, Biserica – sau pentru a face față „globalizării” liberalismului din secolul al

XIX-lea, care, în Spania, a luat forma unei revoluții prin revizuirea codurilor, devastatoare pentru obiceiurile precapitaliste. Dar acest tradiționalism, fie el sau nu carlist, a justificat trecutul legal fără a subordona neapărat totul conducerii ecleziastice. A existat o abordare de recuperare a cadrului juridic al vieții înainte de revoluția liberală, spre deosebire, într-o oarecare măsură, de o alta care se concentra pe apărarea predominanței absolute a Bisericii în societatea civilă și a superiorității acesteia față de puterea civilă. Poziția ecleziastic-centrală era, după limba vremii, „ultramontană”, din cauza a ceea ce Roma, văzută din Franța sau din Spania, era dincolo de munți. „Ultramontanismul”, așadar, a fost supus unui simț monarhic al papalității, poziție care a avut sprijinul deplin al lui Pius al IX-lea, manifestată de la publicarea sus-menționului Syllabus de erori până la atitudinea sa controversată la Conciliul de la Roma din 1870-1871. , conclav în care a impus dogma „infailibilității” papale. Ca răspuns celor care s-ar putea îndoi de criteriile sale, la 8 decembrie 1864, Papa Mastai, în timp ce promulga Imaculata Concepție ca dogmă, a emis enciclica Quanta cura, care condamna secularizarea educației, separarea de Biserică și Stat și însăși noțiunea de stat laic sau neutru în materie

spiritual.[34] În situația spaniolă, dezbaterea carlistă cu statul liberal și „revoluția” acestuia, chiar și în versiunile sale cele mai absurd teocratice, ar putea fi înțeleasă ca o apărare a „libertăților” și „drepturilor” civile demontate sau ignorate de transformare. individualist al proprietăţii şi cetăţeniei. Rezistența frontală deschisă la toate schimbările, tipică tezei predominanței absolute a Bisericii în societatea civilă, a făcut ca o astfel de abordare să fie aproape orbitoare, mult mai prezentă decât alte abordări mai puțin extreme, dar și-a anunțat și natura utopică și eșecul previzibil. . . Datorită însuși maximalismului său, datorită cerinței de a fi deasupra oricărei puteri publice, a fost o poziție luată fără soluții comunicative ușoare față de alte poziții mai compromise. A rămas, însă, o lectură diferită a aceleiași idei de opoziție absolută și radicală a puterii civile și religioase, care și-ar păstra esența spirituală ca adevăr incontestabil și, pe de altă parte, ar ceda în domeniul mai material. . Era posibilitatea preconizată de preotul disident Félicité Lamennais (decedat în 1854) în trecerea sa de la apărarea criteriului „Tronului și Altarului” (adică predominanța „ultramontană”) la cel al „Bisericii libere într-o societate liberă” . Cu alte cuvinte, Biserica ar fi verticală și absolută în mijlocul ei, cerând ascultare pentru credincioși, dar a recunoscut că se află într-un context social în care – aparent paradox – a acceptat concurența liberă cu alte credințe și forțe sociale, ba chiar a cerut un cadru politic care să faciliteze o astfel de inserare.[3]

Respingerea dictată de Pius al IX-lea a avut așadar două lecturi posibile, ambele marcate de predominanța incontestabilă a Vaticanului asupra Bisericilor naționale. Formulat în termeni de exemple contemporane, ar fi contrastul extrem al situației Bisericii din Ecuador sub Gabriel García Moreno, idealul celor mai înverșunați fundamentaliști antiliberali, cu circumstanțele

catolice din Țările de Jos, unde „pilarizarea” (drepturi și
resurse echivalente pentru fiecare comunitate, începând cu
școlile) au luat naștere, mai întâi dintr-o alianță între
liberali și papiști împotriva calvinilor și, mai târziu, din
1888, din acordul surprinzător dintre cele două comunități de
credincioși opuse împotriva criteriilor secularizatoare.36 În în
felul său, întotdeauna cu precauția tipică Vaticanului, Papa Leon
al XIII-lea (al cărui pontificat a cuprins ultimele două decenii
ale secolului al XIX-lea) ar putea lua în considerare
binecuvântarea adaptării credincioșilor la circumstanțe politice
altfel dubioase, așa cum a făcut celebrul în 1889- 1892 odată cu
mitingul catolic eșuat către a Treia Republică Franceză.37
Proiectul „imperialismului catolic” al Sfântului Părinte dorea să
aibă sprijinul Coroanei Apostolice Austro-Ungare, marea putere
catolică prin excelență, dar relativa dezamăgire față de Viena îi
inspirase abordare a Franței nelegiuite. Cu toate acestea, însăși
vizibilitatea unei societăți civile catolice în Franța, împreună
cu revendicările sale culturale flagrante, au contribuit la
deschiderea unei crize politico-religioase prelungite – afacerea
Dreyfus – care a dus la eventuala ruptură între Republică și
Vatican și la separarea ulterioară. de Biserică și Stat în 1905,
deja sub un nou Papă.38 Până atunci, Biserica Romană și-a revenit

orbita sa diplomatică austro-ungară obișnuită, de când succesorul
la tron al lui Petru, Pius al X-lea, care a domnit între 1903 și
1914, a conferit abordării sale internaționale o părtinire anti-
rusă marcată, neîncrezând în lumea slavă de rit ortodox.39
Având în vedere costurile liniștirii, chiar dacă relative, cu
tendințele modernizatoare exemplificate de Franța, noul pontif a
căutat disciplina în interiorul Bisericii însăși și fidelitatea
obligatorie în rândul credincioșilor.4” Leon al XIII-lea avusese
deja o preocupare specială de periculosul „americanism”, care a
condamnat ferm în 1899, dar noul Papă Sarto, fiind un ecleziastic
mai preocupat de chestiunile de credință și dogmă decât de înalta
politică, a mers mai departe, iar „moderniștii” catolici. În
iulie 1907, Pius al X-lea a sponsorizat un nou antimodernist.
„Syllabus”, iar în septembrie enciclica sa Pasccndi a disciplinat
clerul, în mare măsură supus episcopilor lor. În același timp, s-
a folosit din Indexul Cărților Interzise Asociate, din 1909
încolo, de fundamentaliștii într-un Sodalitum Pianum (confrație
dedicată). în memoria Sfântului Pius al V-lea, fost inchizitor al
secolului al XVI-lea care a cerut aplicarea deplină a decretelor
Conciliului de la Trent), se presupune că cu sprijinul Papei și
mai ales al dreptei sale, cardinalul Merry del Val, ei s-au
dedicat denunţării şi chiar persecuţiei „moderniştilor”. Curând,
problema a fost otrăvită și mai mult prin denunțarea intrigilor
și manevrelor, întrucât lupta s-a așezat într-un spațiu confuz
între sfera strict eclesială și spațiul laic catolic, chiar
politic.41 Un rezultat indirect al disputei a fost
internaționalizarea însuși conceptului. de «integrism», din
adaptarea franceză a termenului hispanic, o reflectare a
influenței hispanice foarte importante, deși suprapuse, în
gândirea de dreapta franceză.42 Bătălia a continuat până la
moartea lui Pío în august 1914, inima i s-a lovit la pământ.
printr-o depresie dinaintea Războiului European și alegerea lui

Benedict al XV-lea, care a înlăturat prompt echipa predecesorului său și a corectat tonul agresiv al Vaticanului.43 Cum să nu fie altfel, „criza modernistă” a avut reverberațiile ei intelectuale spaniolă și catalană, de când Merry. Ascendența spaniolă a lui del Val a contribuit la readucerea tensiunii catolice dintre fundamentaliști și „moderniști” în mediul spaniol.44 Așa cum este tipic pentru toate problemele Vaticanului, nu este ușor de simplificat: condamnarea lui Maurras și a lui. Curentul a venit de la Pius al X-lea în 1914. , înainte de moartea sa, deși a amânat publicitatea deciziei.45

Obiectul atât de multe dispute a fost forma politică sau mecanismul de încadrare care urma să articuleze răspunsul catolic la liberalism și secularizare; ceea ce se numea atunci „mişcarea catolică”. Potrivit nunciaturii de la Madrid din 1896: «Sub titlul de acţiune sau mişcare catolică sunt cuprinse asociaţii, cercurile, societăţile muncitoreşti, băncile rurale, instituţiile de credit, presa etc.: pe scurt, toate acele lucrări care, născute sub impuls al religiei, ei au tendința de a impregna instituțiile civile cu spiritul creștinismului, de a restabili influența Bisericii în viața publică.»46 În acest sens specific, în Italia, de exemplu-

pio, în ultimele trei decenii ale secolului al XIX-lea, Opera dei Congressi condusese apărarea „drepturilor” pontificale bătute împotriva statului liberal Savoia cu un proiect ambițios de recucerire a societății printr-o desfășurare instituțională privată a caselor de economii rurale. , bănci populare, școli, entități sociale, asociații de muncitori și ziare, au marcat toate cu întâlniri regulate sau „congrese” pentru a ghida mai bine efortul sociologic. Conflictele din interiorul lor l-au sfătuit însă pe Pius al X-lea să desființeze o astfel de „asociere de asociații” în 1904. 47 După bătăliile teologice dintre fundamentaliști și „moderniști”, întrebările cruciale au fost, pe de o parte, monopolul efectiv pe care îl avea partidele politice „legitimiştii” existenţi puteau pretinde că exercită asupra „unităţii catolice” şi, pe de altă parte, care erau bazele teologice corecte în baza cărora se putea formula şi propune o politică catolică inovatoare din partea societăţii civile. În fața acestor întrebări deschise, prezența masivă a ecleziaștilor și a credincioșilor catalani remarcabili în cadre unitare catolice – cum ar fi cel de-al IV-lea Congres catolic spaniol, desfășurat la Tarragona în octombrie 1894 – nu a putut ascunde tensiunile interne care au făcut imposibilă construirea unui sistem eficient articulat. .48 Și aceasta a fost una dintre oportunitățile de care catalanismul politic în curs de dezvoltare a știut să profite.

După ce a stabilit atât de clar domeniul concurenței, precum și contradicțiile sale interne, era evident că proiectul lui Prat avea aceleași ambiții ca și așa-zisa „mișcare catolică” și era dispus să-i acorde terenul, dar în niciun caz direcția. , nici măcar preeminență. Catalanismul Jilguero s-a ferit să acționeze ca un scut pentru Biserică, indiferent cum ar fi fost. După cum a observat în 1908 (anul morții sale) cardinalul Salvador Casa-ñas i Pagès, pe atunci episcopul Barcelonei, Cardinalul Salvador Casa-ñas i Pagès, născut la Barcelona în 1834: „Este bine știut

că obiectul principal al catalanismului, în ceea ce privește alegerile , este de a obține cât mai mulți deputați catalani, căruia îi este subordonat totul, inclusiv sentimentele religioase în candidații la Deputație sau Municipalitate.»49 Nici Lliga nu a preluat, darămite a făcut un banner despre tema forai. . Deși au fost cei care au încercat, la fel ca istoricul din Girona Pella i Forgas, să facă acest lucru, mișcarea ca atare a luat-o pe alte căi.5" Din acest motiv, și din lipsa unui presupus criteriu catolic coerent, Pella a anunțat Criza Catalanismul în 1906.51 Concret, Prat -și în asta l-au emulat numeroasele sale epigoni-nu a vrut să se piardă în dezbaterea care a căutat granița dintre liberalism și tradiționalism într-o permanentă confruntare a valorilor, mai exact, lupta dintre definiția apartenenței la comunitatea hispanica. prin mijloace religioase, așa cum a articulat clar Menéndez y Pelayo, în opoziție cu conceptul liberal de cetățenie reprezentativă.52 Deja, la vremea sa, cazul Verdaguer a demonstrat că existau implicite posibile riscuri de apostazie în altă direcție decât cea religioasă. În disperare, „mosseti Cinto" a plecat la Madrid și, după ce a apelat la însuși Menéndez, un catalanofil și catolic, a căutat sprijin de la figuri deja atât de timpuriu definite ca anticatalaniști, precum liderul liberal Montero Ríos și scriitorul Núñez de Arce. cu plăcere

vizitele lor au fost servite, dar gestul — banal în sine — a fost o reamintire a gradului de credință și, prin urmare, a potențialului dezamăgire, care a însoțit noul crez ideologic naționalist.53 Gândind la rece, din punct de vedere catalan, deducția logică a acestuia a fost că criza vizibilă a credinței tradiționale, care era vizibilă peste tot la sfârșitul secolului, nu putea fi lăsată să aibă repercusiuni asupra identității catalane, în principiu mai lipsită de apărare decât catolicismul. Poziția catolică spera că regionalismul va ajuta la protejarea Bisericii, dar cine a protejat condiția naționalizabilă a regiunii, dacă dezvoltarea liberalismului ar putea cu ponderea istorică a religiei în versiunea sa tradițională? Pentru Prat era necesar, chiar urgent, construirea unui nou Stat bazat pe societatea civilă și nu pe o traiectorie exclusivă a unor organe ale puterii deloc sau puțin legate de adevărata —în ochii lui—realității sociale. Pentru a funcționa, această operațiune trebuia să cuprindă întreaga societate civilă sau, cel puțin, grosul ei, chiar dacă unii camarazi de o anumită traiectorie istorică au regretat personal.

De ce Prat nu s-a subordonat lui Torras i Bages

Prin urmare, un preot la fel de respectat precum Josep Torras i Bages nu a scăpat cu asta. Torras a visat la un catalanism catolic care să apară ca o alternativă la fundamentalism. A fost o iluzie ridicată la sfârșitul anilor optzeci și care a colorat toată opera sa regionalistă, apărută la începutul deceniului următor. La începutul secolului însă, speranța părintelui Torras nu era întruchipată în Liga Regionalistă, oricât de mult ar fi insinuat stânga, atunci și mai târziu.54

În notele sale nepublicate despre „La práctica del regionalisme", el a început cu o propoziție concludentă: „Deoarece regionalismul este un principiu obligatoriu, nu poate fi un partid". Și a

adăugat, cu o ironie acidă cu privire la ceea ce a fost (sau ar fi, stilul lligaire): „Autoguvernarea [sic] și guvernul literaților este în mod natural birocratic.”55 În anii 1990, Torras a putut consilia Unió Catalanista cu privire la politica sa religioasă și, mai târziu, a întreținut prietenia sau, cel puțin, o legătură cu mulți lideri ai Ligii Regionaliste, dar a realizat foarte puțin în domeniul concreției politice.56 „Pentru mine, regionalismul este confuz”, scria în note private preotul, foarte frustrat, de vreme ce mișcarea nu înțelegea — fundamentul drept divin al sociologiei umane».57 Cu sfântă resemnare, preotul a suportat-o din motive practice, întrucât, așa cum anunțase în 1893, la chiar de la începutul său Considerations sociologiques on regionalism, această opțiune era „antiteza socialismului”.58 Pentru Torras, când Liga Regionalistă a apărut în sfârșit, mai mult decât un bine în sine, era un rău mai mic.
Scandaluri precum cel provocat de Pastorala influentului episcop Josep Mor-gades i Gilí în 1900 (născut în 1826, predecesorul lui Torras în scaunul de Vie, și care, după o scurtă dar notorie ședere în fruntea eparhiei de Barcelona, ar muri în

capitala catalană anul următor) părea să confirme catolicismul esențial al catalanismului politic, dar a fost o greșeală, o neînțelegere.5 J Toate analogiile —foarte ușor de tras— cu naționalismul basc, de o fervoare religioasă incontestabilă, erau și ele greșite. Acestea fiind spuse, nu trebuie subestimat stridentul militantism apostolic al jurnalismului catolic catalan sau relația ei mereu specială, prin calea ecleziastică privilegiată, cu mass-media fundamentalistă.611 În ciuda discrepanțelor, Prat a fost întotdeauna dispus să profite de imaginea de fidelitate fervent. religios pentru politică. În acest sens, de exemplu, a existat oferta unei candidaturi la funcția de consilier al Barcelonei pentru excentricul arhitect Antoni Gaudi i Cornet, născut la Reus (sau în apropiere) în 1852, binecuvântat blindat încă de la reconversia sa în anii nouăzeci și prieten al lui Torras, respectatul iezuit Ignasi Casanovas și, mai ales, episcopul de Astorga Baptista Grau (pentru care a proiectat palatul episcopal al acelui oraș din Leon). Tocmai din cauza schimbării sale răsunătoare în orientarea religioasă — în tinerețe a fost un dandy lipsit de respect, pentru a deveni un credincios credincios, ascet până la exagerare și dezinteresat de tot ce este lumesc — Gaudi a fost o mărturie de încredere pentru Torras a poziției active. din partea Bisericii ar putea realiza dacă ar domina oameni talentați, iar acest lucru a fost demonstrat cu intervenția sa în reconstrucția Seo din Palma de Mallorca. la cea a poetului Cinto Verdaguer.6- Însă Gandí a respins invitația politică, invocându-i pe bună dreptate (temperamentul înalt).63 Pentru Prat, însă, oferta îndeplinea deja o interesantă funcție reprezentativă, fără a fi nevoit să-și asume costul personajului.
După criteriile lui Prat — și cu atât mai mult ale lui Cambó — lucrurile lui Cezar și cele ale lui Dumnezeu erau fiecare la locul lor. Țesătura asociativă catolică a fost ținută deoparte, nu în Liga Regionalistă din 1901, ci în Liga Spirituală a Fecioarei Maria din Montserrat, fondată în 1899, combinând elementele religioase care trăiau în Uniunea Catalanistă, supravegheată de Torras, cu cea Mariană. Congregații, Academia

Catalanista, condusă personal și de noul episcop de Vie; în orice caz, prin adaos, Torras era conciliarul Ligii Spirituale. Participanții prezentați au fost cu adevărat semnificativi: Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, romancierul Narcis Oller, gramaticianul Emili Vqllès i Vidal, poetul și editorialistul Joan Maragall, muzicianul Lluís Millet, celebrul arhitect Gaudi, poetul Ricard Per- manyer și Luocart, juristul Francese Maspons și Anglasell, până la secolul XX, cu poetul și jurnalistul Josep Carner, clasicistul Lluís Nicolau d'Ohver sau o personalitate politică de prim rang, Jaume Bofill și Mates.64 Revista Montserrat , care a servit ca organ, putea conta pe colaborarea sistematică a unor astfel de pene; de asemenea, manifestele și chemările Ligii Spirituale au apărut în ziarul Ligii Regionaliste ca una dintre numeroasele asociații de interes pentru cititorii săi, fără nicio indicație de parțialitate.65 Greutatea catolică, așadar, se afla în țesutul social, întruchipat. în entităţi strict religioase, şi nu în partidul politic care, bazat pe neutralitate, a apărat pluralitatea societăţii civile6''

Mai mult, Torras a fost, o vreme, mărturisitorul lui Prat, dar, nevoit să-și respecte liberul arbitru de a păcătui, alături de secretul mărturisirii, trebuie să fi suferit o frustrare considerabilă din cauza poziției sale spirituale.

Prat a avut întotdeauna foarte clar ideea că unitatea catolică, în măsura în care era de dorit, era o sarcină proprie și exclusivă a societății civile, nu a puterii politice. În acest sens, el era în întregime liberal și nu avea nevoie deloc de tipul de voce care, în mod ironic, a fost numit „tomistul în Cortes”, care, cu toată întârzierea tipică tradiționalismului, ar ajunge să fie postulatul carlist sau fundamentalist. a indicat el însuși în 1906 când lăuda Liga Spirituală și mănăstirea benedictină idealizată care i-a servit drept punct de referință: Trebuie să ajutăm cu devotament iubitor pentru a face din Montserrat centrul intens, viu și strălucitor al vieții morale și supranaturale catalane. Din toate părțile vocile moderne proclamă că înălțimile morale și intelectuale fac unitățile, dăm unitate oamenilor și popoarelor, iar noi, victimele unui individualism distructiv, avem nevoie mai mult decât orice alt popor de o sursă de unitate care fertiliză toate forțele catalane. Am suferit destul de răul indisciplinei, acum și înainte de acum, ne-a făcut să cădem suficient și creșterea noastră ne-a oprit, destul din cauza lui, ca naționalitatea catalană să fie tăiată și împrăștiată dincolo de Pirinei, fără niciodată, niciodată. , a reușit să le potrivească pe toate cu o singură lege și un singur pastor.

Acum că o aură de primăvară ne împinge pământul spre un mâine fericit, acum că o nouă viață îi fertiliză toate energiile și îi transformă glorios personalitatea, mai mult ca oricând trebuie să căutăm unitatea morală și în Montserrat o putem găsi. Deasupra unității de limbă, de rasă și de caracter, Fecioara din Montserrat, care este o înălțime sublimă și suverană, așezată pe muntele ei, care este o înălțime materială, de unitate morală cu pământul catalan, ne face pe toți să gândim și o voință, aprinzând în inimile poporului nostru flacăra calmă a virtuților,

alungând din Catalonia spiritul discordiei y mânjind pe toți copiii săi cu inimile de frați [litere originale]/

Unitatea culturală subiacentă ar trebui realizată în practică din politică, într-un mod elastic, latitudinar, de către Ligă, și în paralel cimentată de asociații precum mănăstirea și Liga Spirituală. Prin urmare, în ciuda declarațiilor de fervoare evlavioasă, oricât de mult a fost admirat și chiar adulat cpie pentru rolul său inspirator și pentru multiplele sale inițiative organizaționale, Torras nu a reușit să-și impună convingerea satulă.

În același sens, ca să dau un alt exemplu, liderii Ihgmres, iar Prat primul, au înțeles mesajul insistent al predicării lui Torres cu privire la importanța crucială a dimensiunii artistice pentru viitorul țării și bunele obiceiuri; dar nu era tocmai Barcelona Cíen le Artistic de Sant 1 lue

(care a abjurat, de exemplu, nudul), fondată sub îndrumarea lui Torras în 1893 (și catalanizată, după un semnal de trezire public de la Prat, în 1896), axa care avea să centreze efortul estetic al Ligii Regionaliste, dar ceva foarte contrar, așa cum demonstrează rolul principal al lui Ors, oricât de mult au trecut prin sălile de clasă și prin atmosfera lor D'Ors însuși, precum și Josep Pijoan, Joaquim Torres-García sau Feliu Elias, în ciuda relativei lor indiferențe religioase. al Cercului se afla în afara unei alte surse a înfloririi «noucentista».6"' Era, în ansamblu, un joc foarte tipic practicii politice patronate de Biserică, cu precedente importante, deși a zădărnicit proiectele de intelectualitate sau predominanța culturalistă a anumitor clerici.7, 1. Dualitatea dintre militantismul politic, cu jocul său ideologic destul de independent, și exercițiul spiritual paralel a derutat chiar și unii observatori critici recenti.71 Și este că limbajul politic al mediului catolic torrasista a fost încărcat. a ascunde cât mai mult distincţia latitudinară a lui Prat .72

Fundul problemei a fost dezvăluit de ascuțitul Francese Pujols, care, asumându-și rolul de bufon la curtea lui Cambó, putea spune altora adevăruri care erau interzise: potrivit pitorescului înțelept, Torras – ca și Gandí – s-a dedicat predicării că « la nostra terra ha d'esser cada dia niés catholic", a confundat „misiunea modernă a Cataloniei", care urma să învețe Spania un stil de modernitate socială tipic muncii catalane, cu „misiunea antică a Castiliei".73

Prat împotriva fundamentaliștilor

În pofida atribuțiilor care se făceau clericalismului, Prat de la Riba avea un criteriu strict. La câteva săptămâni după revoluția de vară din 1909, a lăsat o evidență emfatică a unei diferențieri care era fundamentală pentru el, denunțând „El radicalisme de la dreta"·. „Nu, a fost confuzie. Un lucru este Biserica, știința, școala; un alt lucru este acțiunea politică. Dincolo de dogmă, principiile absolute, adevărurile inflexibile; aici relativitățile, circumstanțialul, posibilul, tranzacțiile, impunerea unor forțe inexorabile care sunt deasupra voinței și convingerilor oamenilor.» Și a adăugat, cu intenția de a lămuri: „Uitarea acestor adevăruri fundamentale explică o mare parte a istoriei contemporane. Dacă bărbații și grupurile politice care

luptă împotriva demagogiei roșii sunt mulțumiți de aspectul pe care, pentru cauza pe care o apărăm, a luat această istorie, să persistă în radicalismul lor și viitorul le va mulțumi.»74.

Concret, separarea fidelității religioase și a exercițiului politic a însemnat, în cuvintele regretatului istoric catolic Cacho Viu, că „naționalismul catalan a acționat în practică, [...] ca un detergent pentru fundamentalismul în care fuseseră mari sectoare ale catolicismului. închisă. Catalană, ca în restul Spaniei".75 De fapt, Prat și-a asumat ceea ce s-a numit „de-teologizarea" societății, realizată de presiunile modernizatoare ale secolului al XIX-lea.76 S-ar putea, așadar,

Într-adevăr, pentru a aplica catalanismului lui Prat vechea formulă a cunoscutului politolog canadian Charles Taylor, celebru pentru teoretizarea sa asupra „multiculturalismului”, potrivit căreia ar trebui să facă diferența între un naționalism „defensiv”, un răspuns disperat la schimbarea socială rapidă. iar ceea ce idealizează rigid formează un tipar de viață atunci când dispare, și o altă „deschidere”, bazată pe o intelectualitate dornică să se plaseze pe procesul schimbării și să-l controleze, din perspectiva sa particularistă.77 Pentru Prat, asociativul modern. iar individualismul de afaceri, tipic societății civile catalane, era o valoare exportabilă, originală și regenerativă, care conținea o promisiune de dezamăgire pentru alte societăți regionale hispanice; devotamentul și clericalismul, dimpotrivă, erau deja ceva mai mult decât cunoscut, fără posibilă promovare de către Swords.

În inima sa, Prat era, după toate probabilitățile, un catolic destul de fervent. De tânăr, în anii 1990, a aparținut Secției Catalaniste a Tineretului Catolic și, la fel ca Puig i Cadafalch, a fost membru activ al Congregației Imaculatei Concepții din Barcelona și San Luis Gonzaga.78 Un răspuns la Examenul de bacalaureat al lui Prat dedicat temei „Del Mal”, necunoscută lucrărilor sale complete, servește drept exemplu, prezentând ateismul ca punct de plecare („Ateii se prezintă deja sub forma repugnantă a ateismului pur, deja sub forma ascunsă). , da, dar nu mai puțin fatuos [sic?] decât mam-queos, ea profită întotdeauna de rău ca o săgetă otrăvită pentru a răni și rupe fărădelege și pentru baza ei Sfânta noastră Religie care stabilește [sic?] unitatea lui Dumnezeu. . toate teoriile lor sunt false și sofisticate [...]»); este întotdeauna posibil să fi spus-o doar căutând o notă, dar adevărul este că se potrivește personajului.79 Gândirea sa socială matură a fost înfățișată, pe bună dreptate, ca extrem de conservatoare și clar catolică.80

După cum a remarcat el, retrospectiv și multe ani mai târziu, republicanul catalan Pere Coromines, născut, ca și Prat, în 1870: „Prat era un catolic credincios și practicant, cu acel tip de credință totală care este ca un mediu spiritual în familiile de munte. A trecut rozariul, s-a spovedit, s-a împărtășit. În forfota amețitoare a perioadelor sale de luptă, și-a predat copiii catehismul și s-a ocupat personal de educația lor religioasă. Siguranța convingerii sale i-a permis să nu se teamă de contagierea altor sentimente: cel mai apropiat prieten al său de la universitate era Albert Bastardas, de tradiție familială republicană.”81 Pe scurt, pentru Prat, termenul de „integrism”

era în întregime negativ, întrucât când a respins în 1899 opoziţia faţă de politizarea lui ca un simplu «fundamentalism catalan».8'
Totuși, ca ideolog catalan, el percepea Lliga ca pe un „partid balama” tocmai între catolici și republicani, ultramontani și anticlericali, ori de câte ori se simțeau chemați la unire din cauza atașamentului față de viața asociativă și, deci, de o sociabilitate care, în cele din urmă, a fost o expresie a identității catalane. După cum am subliniat) însuși Prat în La nacionalitat catalana, la definirea «Idei și tendințe care se confundă», a existat «un mare adevăr» care le ștergea pe toate celelalte: «O Catalonie liberă ar putea fi unificată.

formist, centralizator, democrat, absolutist, catolic, liber gânditor, unitar, federal, individualist, etatist, autonomist, imperialist, fără a înceta să fie catalan. Sunt probleme interne care se rezolvă în conștiința și în voința poporului, întrucât echivalentele lor se rezolvă în sufletul omului, fără ca omul sau oamenii să înceteze să mai fie același om și același popor prin faptul de a trece prin acestea. state.diferite." Pentru Prat pur și simplu nu a existat o identitate mai mare decât cea națională; Religia era un criteriu privat, a cărui articulare era tipică societății civile?3 În plus, așa cum a subliniat cu lăudare Pere Coromines (poate chiar cu invidie, având în vedere propria sa carieră politică), Prat a fost foarte clar în ceea ce privește controlul său asupra comenzii politice: «The [...] instituțiile care apar, hirotoniile care se publică, lucrările care se fac, se datorează aproape întotdeauna unor oameni din propriul său partid sau din afara partidului său dar pe care i-a ales. [...] Dar el ține roșa, selectează colaboratorii, spune ce trebuie făcut mai întâi și ce trebuie lăsat deoparte, stabilește ritmul și stabilește și limitează obiectivele și arată fiecăruia acum posibilitățile sale. »84 Prat era foarte zelos în împărțirea puterii și nu avea de gând să dea nimănui, mai puțin eclesiastici, o putere de cenzură sau de veto asupra planurilor sale. Explicarea menționată mai sus, în 1906, de către Prat, a unui criteriu naționalist de latitudinarism teologic a venit ca un răspuns foarte deliberat la criticile fundamentaliste îndreptate împotriva Lliga în anii precedenți.
Abordarea latitudinară a fost confirmată în mod notoriu în confruntarea Limoso care a avut loc în consiliul orașului Barcelona cu privire la bugetul Culturii din 1908. În acel moment, împreună cu republicanii și foarte mult împotriva criteriilor ecleziastice, Lliga a susținut învățământul municipal mixt cu învățământul religios voluntar, cu condiția, desigur, ca predarea să se facă în catalană. Problema „școlii neutre” a împărțit Lliga între susținătorii săi entuziaști, precum Pere Kahola Molinas, și oponenții săi, precum Narcis Pia i Deniel, un catolic independent din minoritatea catalană și fratele unui canonic de la Barcelona, care urcat va deveni cardinal primat al Spaniei. Dar nici tensiunile interne ale Lliga, nici amenințarea cu opoziția din dreapta Solidarității Catalane, nici plângerile pastorale ale episcopului Casañas nu l-au făcut pe Prat să dea înapoi.85 Cambó l-a susținut activ pe Prat în acest criteriu. În 1908, într-un vibrant discurs parlamentar, a denunțat intoleranța

catolică ca fiind echivalentul demagogiei de stânga, la scandalul opiniei clericale. Mai târziu, în 1910, în momentul luptei guvernului Canalejas cu Biserica pentru „Legea lacătului”, care restricționa numărul ordinelor religioase din Spania, Cambó, pe atunci aliat al lui Canalejas prin promisiunea Commonwealth-ului , S-a declarat în favoarea separării instituției religioase și a puterii publice: „să lase Biserica liberă, separată de Stat”.86

Având în vedere neutralitatea sa activă asupra „chestiunii religioase” arzătoare, comportamentul lui Prat cu teme ideologice de dreapta a fost, dacă nu furtiv, cel puțin delicat. Nu a avut de ales decât să fie, deoarece poziția sa latitudinară era deschisă criticilor de a fi un instrument diabolic inconștient al Revoluției Cosmopolitane și al Protestanților.

tantismo, după cum se menționează în titlul confuz al părintelui filoharist Jacinto Comella y Coloni, publicat la Barcelona în 1908.87 În special, așa cum era de așteptat, criticile celor care, din catolicismul militant s-au declarat dispuși să intre în Liga, s-au concentrat. «pe o singură eroare; aceea de a spune că toate tendințele, toate doctrinele, toate crezurile și principiile se încadrează în catalanism [sic}”, în cuvintele unui atac din 1904.88 Acest argument a fost folosit neobosit împotriva Ligii și mai ales împotriva Solidarității, o punte nefirească între dreapta. iar stânga de clerici furiosi.89 De fapt, cel mai fundamentalist mediu ecleziastic obișnuia să fie foarte iritabil de presiunile opuse eforturilor lor de a acționa cu eficiență hegemonică în societatea civilă. De aici o mare parte din notorietatea părintelui combativ Félix Sarda i Salvany (din Sabadell, născut acolo în 1844 și murit în 1916), renumit pentru opera sa, Liberalismul este un păcat, din 1884. Cu cuvinte elocvente, scrise tot în anii optzeci dar valabil încă în 1907 pentru autorul său, Sarda se plângea de limitele și excluderile impuse celui mai militant catolicism:

Ai spus întâlnire? Càspita, și cât m-a șocat cuvântul mic! și [sic] ce bine adus! Cu ani în urmă, dușmanii noștri ne-au învinuit pentru oroarea vieții moderne și ne-au apostrofat pentru că nu am intrat pe deplin în ea, asigurându-ne că ne-ar ierta multe lucruri dacă le-am oferi această plăcere. Dar se întâmplă că, atunci când încercăm să profităm de spusa viață modernă de ceva care, bine purificat și bine exorcizat, credem că ne poate servi, atunci iese corul sectei, aruncându-ne în față cu o insolență brutală chiar acel lucru. la care tocmai ne-au invitat. Publicăm un ziar. "Hei! Și de ce ar trebui catolicismul [sic] să aibă ziare? Cărțile tale de rugăciuni nu sunt suficiente pentru tine?» Deschidem un cerc sau o academie. „Ce profit are credința din acele cluburi de jochei ale religiei? Templul nu este suficient? Mergem la alegeri. „Bah! Și de ce ar trebui Religia să se amestece cu politica și cu politicienii?» Ah, monștri de rea-credință! Și când ai de gând să încetezi să mai fii mincinoși și inconsecvenți? Asta se întâmplă în cazul nostru astăzi. Punem laolaltă un pelerinaj, iar ei ies aruncându-se în fața noastră care arată ca o întâlnire. Ei bine, dacă am vrea să ne întâlnim într-o întâlnire publică și zgomotoasă, nu am fi în stare?90

Răspunsul fundamentalist față de Prat a fost în mod corespunzător critic, având în vedere ambițiile sale. În vara anului 1906, mult mai agresiv părinte Cayetano Soler (1863-1914), din Badalona și colaborator activ cu Sarda, a avut un impact direct împotriva campaniei Solidarității Catalane cu un capitol și un vers al episcopului Torras de atunci. en ristre (când nu este de doctrină papală), pentru a fi expediat chiar de Prat de la Riba, cu un argument impresionant, deși intenționat ofuscator. Sarda și Soler pretindeau că apără un «catalanism catolic» în opoziție cu «catalanismul militant».91 Soler, cu pseudonimul «CS», s-a lansat în a sublinia contradicția evidentă dintre pretenția lui Torras de hegemonia ecleziastică în L<i

Tradiția catalană și răspunsul latitudinal al lui Prat în Naționalitatea catalană. La mijloc s-a aflat abandonul pe care Miquel deis Sants Oliver l-a făcut de El Diario de Barcelona, obosit de cenzurele pe care a trebuit să-i ceară articolele lui Maragall. De la Lu Ven de Catalunya, Prat a răspuns cu un pufnit „regionalismului sănătos” apărat de Soler la Brusi:

Că La Tradició Catalana este un program (!); că naționalitatea catalană este un alt program (!); că programul de naționalitate catalană este inversul tradiției catalane; [...]

Că cartea mea este un program

Unde s-a văzut? Despre ce reforme vorbesti? ce legi intrebi? Ce transformări scala sau propune? Ce idee ar trebui să aveți despre ce este un program, domnule CS? 92

Nu a fost un răspuns grozav, dar a funcționat. Confruntat cu criticile fundamentaliste la adresa Solidarității, condusă în cele din urmă de Sarda, care a negat posibilitatea de a vota pentru o candidatură care să prezinte împreună anti-catolici și republicani, se spune că Prat a apelat la părintele iezuit Ignasi Casanovas, considerat — în cuvintele recente. al părintelui Miquel Batllori, care a adunat anecdota - „consilierul său politic”, care „a scris un memorial pentru catalanii catolici în care a aplicat principiile medievale și pe cele ale Sfântului Toma: când dintr-o cauză pot deriva consecințe bune și rele, acea cauză. poate fi propus în cel în care predomină consecințele bune, deși are și consecințe neplăcute, ca în cazul Solidarității Catalane. Prat de la Riba i-a cerut să-l publice, dar a refuzat”.93 În cele din urmă, Prat i-a dăruit-o monseniorului Antoni Maria Alcover (1862-1926), preot și lexicograf majorquin, format ideologic la umbra Sardei, dar acum adept Liga şi Solidaritatea.94 Alcover «a folosit textul pentru a ţine mai multe conferinţe şi a publica acea opinie cu semnătura sa. S-a vandut foarte bine si cu banii incasati din vanzarea ei, Prat de la Riba a cumparat o masina de scris de la Alcover. Alcover îi plăcea să spună că a avut prima mașinărie datorită unui text care nu era al lui»95. Manevra a contribuit la întărirea flancului majorquin al catalanismului, deoarece la Palma, în noiembrie 1906, exista deja un răspuns explicit la Solidaritat. sub forma unei „Solidarităţi catolice” care a căutat să depăşească mişcarea catalană dorind să „pună interesele lui Dumnezeu” înaintea celor ale regiunii şi ale politicii.96 La fel, Prat a obţinut sprijinul franciscanilor, cu părintele Miquel d ' Esplugues în față, dedicată polemicului cu Sarda.97 Presa satirică, atât

regionalistă, cât și republicană, s-a ocupat și de Soler. Curând, poziția fundamentalistă în rândul preoților a fost izolată, fără sprijinul autorității ecleziastice relevante. Dar laicii nu erau supuși aceleiași discipline și, din 1908, de exemplu, fundamentaliștii și-au organizat Partidul Național Catolic în afara Solidarității într-un cartier la fel de semnificativ precum cel al Vie.98

Versiunea mai blândă a marelui spectacol politic al Solidarității a fost oferită în 1907 de iezuitul Juan de Abadal. A existat, fără îndoială, „revoluția anticatolică, dornică de a face din Spania o a doua Franță, [...] dându-ne republica [sic]”; dar «[paralel] mișcării revoluționare [republicană] s-a născut în Spania o altă mișcare fără comparație, mai sinceră, mai viguroasă și mai sănătoasă [...]; această mişcare este cea regionalistă». Abadal a mărturisit că a fost impresionat de modul în care cândva înfricoșatorii francmasoni „care iubesc cu drag iacobinismul francez brutal și arhi-centralist” au fost „făcuți campioni ai cauzei regionaliste”. Potrivit iezuitului: „Această schimbare a feței este o nouă rază de lumină și dă, mai clar decât oricare alta, o idee exactă a forței puternice care este cuprinsă în această mișcare națională”. Având în vedere că scopul final era „ alianța catolică”, în fața comentatorului iezuit s-a deschis o panoramă de activism catolic regenerator care promitea să copleșească voințe cu mult dincolo de regionalismul însuși, dar datorită inițiativei sale”.

Desigur, părintele Soler a rămas nedescurat de răspunsurile lui Prat și Alcover și de nuanțele lui Abadal. Câțiva ani mai târziu, a făcut o abordare analitică foarte precisă a contradicțiilor structurale ale Lliga. Generalizând cazul catalan, Soler a susținut că:

În Catalonia, Insulele Baleare și Țara Bascilor, există și grupuri mai mult sau mai puțin numeroase de regionaliști care, neavând alt scop decât unul administrativ, nu pot fi numite strict partide politice. Sunt grupuri care au un loc desemnat în orice partid: de aceea au declarat la începutul propagandei că, având în vedere scopul lor, toți au fost indiferenți. Era logic, deoarece în orice partid poate fi cineva care dorește descentralizarea administrativă și o susține. Dar, mai târziu, târâți de panta lucrurilor, au încercat să-și facă simțită acțiunea în Municipalitate și în Parlament, și s-au dus la vot. Din acest moment, grupul ar fi trebuit să devină un partid politic, formulând un program și ștergând vechiul motto al indiferenței față de forma de guvernare, față de problema religioasă, față de apartenența indivizilor săi la alte partide. Nu s-a făcut așa.

Soler a revendicat vizibil Unió Catalanista –cel puțin ca o orientare organizatorică ideală– în fața desfășurării „intervenționiste” a Lliga și, până în 1911, a prezis eșecul necesar al opțiunii regionaliste:

Moartea unor astfel de grupuri este, deci, inevitabilă, deoarece chiar și în cazul câștigării candidaților lor, cu forțe proprii, ei își vor fi pierdut caracterul de grup apolitic și se vor fi plasat pe același teren cu dinastia. Catolici sau independenți, dispărând ca grup indiferent față de orice partid politic, orice

tip de guvernare etc. Le mai rămâne o singură soluție, și anume să readucă lucrurile la starea lor naturală, care nu este alta decât asocierea dintre

propagandă descentralizată, fără opțiune pentru candidaturi de nici un fel, căci la fel și în Municipalitate, ca și în Consiliul Provincial, ca și în Cortes, ca și în Senat, problema politico-religioasă va fi pe masă mulți ani.10. „1
În fața unui astfel de prevestire, formula lui Prat, îndreptățirea „imperiului”, a fost o strălucită plecare pe o tangentă; a fost Monarhie, a fost tradițional, dar a fost și culmea modernității, exemplificată de Marea Britanie, Germania și chiar, în felul său, de Statele Unite, toate exemple lăudate deja de Torras i Bages.
spaniolismul integrist
Confruntarea Lliga cu fundamentalismul spaniol nu ar fi putut fi mai profundă. Odată cu ruperea legăturii cu carlismul, fundamentalismul s-a trezit condamnat la exaltarea absolută a unei societăți civile sfințite de cea mai strictă ortodoxie, prezidată de cultul Inimii Sacre ca focar substitut al Coroanei legitimiste. Când liberalii sau republicanii au fost scandalizați de o oarecare armonie între catalanism și establishmentul ecleziastic, presa fundamentalistă a fost nevoită, dintr-un sentiment de consecință, să apere dreptul episcopal de a predica pe îndelete, așa cum sa întâmplat cu ziarul madrilen El Siglo Enturo cu afacerea episcopului Morgadas.1111 Viziunea sa asupra viitoarei societăți chiilastice, în așteptarea împărăției iminente a lui Hristos pe pământ, a păstrat un regust de stat notabil, în concordanță cu politica Vaticanului de concordate. Pentru fundamentalism, mai ales în afara Cataloniei, premisele catalaniste erau anateme: în primul rând, voința de a face politică unică, o politică de front unitar, pe o problemă străină de religie; în al doilea rând, definiția pe care catalanismul a făcut-o instituțiilor existente și pentru a fi fost constant laic, singurul mijloc de susținere a tipului de coaliție cerut; și, în sfârșit, în al treilea rând, respingerea catalanistă, ca irealizabilă, a oricărei încercări arheologice de recuperare a tradiției instituționale a Bisericii anterioare secolului al XIX-lea, pierdută iremediabil. Catalanismul a fost relativ pragmatic: nu a căutat să recupereze presupusul succes istoric, prin combinarea Cruciadei cu Coroana, pe care Habsburgii Mari le-au întruchipat, nici să salveze o reprezentativitate esențială analogă a Trastámara dinaintea lor. Dimpotrivă, Lliga a fost eclectică în formulele de soluționare a procesului său, fiind dispusă să copieze modelele politice predominante, caracterizate de toleranță religioasă și de o cetățenie definită de îndatoririle civice, determinată moral de realitatea sociologică de a face parte dintr-o colectivitate, fără mai mult; pentru fundamentalism, astfel de noțiuni erau cult de stat, sau mai rău. Cel mai blând lucru care putea fi condus de fundamentaliștii catalani a fost distincția dintre „catalanismul de drept bun”, pe deplin simpatic cu „cauza catolică”, și celălalt, care, în mod necesar, era o monedă falsă.”12 Astfel, invocarea

„un regionalism catalan creștin” de către un publicist precum Părintele Sarda i Salvany a fost de fapt o respingere, deoarece nu exista, de fapt, nici un aspect al catalanismului politic existent pe care fundamentalistul furios de la Sabadell să-l privească favorabil.103 Conform formulei foarte clare că, chiar la sfârşitul secolului, un profesor din Barcelona cu puternice convingeri fundamentaliste le-a impus copiilor săi discipoli (printre care se afla viitorul poet, apoi copil, Josep Maria de Sagarra): «Catalanii da, dar catalaniştii nu» ; Acest lucru nu l-a împiedicat să fie „un catalan ca o casă” care, după ce a părăsit clasa, vorbea „familiarnieiit la nostra ¡lengua”.104
Așadar, când Prat de la Riba a început să-și formuleze doctrina catalanistă „imperială” (lăudând, pentru a înrăutăți lucrurile, protestanții americani și britanici), fundamentaliștii au ridicat un strigăt la cer. În același timp, a existat o recunoaștere foarte incomodă, întrucât, ca și cele mai clasice formule catalane, noul discurs catalan putea apărea (deși în realitate nu era) ca laudă pentru Monarhia formată din Habsburgi, un exemplu – în ochii multor tradiționaliști, dinastici sau fundamentaliști – ai Spaniei ca regat cu adevărat creștin, unit prin legătura sacră a adevăratei religie. Contradicția a fost acutizată și de conștientizarea că noul „intervenționism” catalan părea să aibă tot mai mult succes.

Foarte reprezentativ atât pentru ardoarea fundamentalistă, cât și pentru proximitățile ideologice simultane și paradoxale cu catalanismul a fost neobositul preot José Domingo Corbató y Chillida (1862-1913), născut în Bell-lloc de Benifaixons (în nordul provinciei Castellón de la Plana).), care, datorită caracterului său de valencian luptător, a fost dispus să vâneze erorile remarcabile și fatale ale catalaniștilor, să le dicteze adevărurile a ceea ce el însuși a numit Doctrina Spaniolă (a semnat cu pseudonimul „Carlos María Negón”, în memoria primului „rege legitim” victimă a liberalismului și, în același timp, în celebrarea gustului său deosebit de a fi contrar). Trebuie să fi fost atât de dispus să contrazică, încât, în jurul anului 1900, s-a rupt de ducele de Madrid, pretendentul legitimist, și s-a dedicat, aparent cu anumite aeruri sectare, așteptării venirii „Marele Monarh” spiritual, în conformitate cu cultul fundamentalist al lui Hristos-Rege ca alternativă la falsele puteri pământești.1"'

Oricât de extremist și certat ar fi fost, Corbató, câștigându-și reputația de „fundamentalist clasic”, servește drept exemplu, tocmai datorită radicalismului său, al tezelor tradiționaliste în înțelegerea statului.106 Marea sa preocupare, față de catalanism, a fost de a pune lucrurile la locul lor, de a face diferența și de a recupera modelele politice bune ca ale lor și nu împrumutate. Scriind „A un catalanista” în 1904, a clarificat punctul critic al disputei: „Prietene, partea V. a unei presupuneri eretice foarte dezastruoase, care este că Religia trebuie separată de politică |...|»107 Și aceasta A fost pentru că: «Această confederație de regiuni nu este posibilă în Spania, pentru că este mult mai importantă decât Elveția și mai atacabilă decât Statele Unite. În Spania nu există regionalism mai viabil decât cel catolic, cel tradițional, unic, adevărat, pentru care am fost într-o zi stăpâni ai mini-ului.

şi prin a cărui abolire liberalismul centralizator ne-a transformat în sclavi ai lumii.”108
Din astfel de premise, pentru Corbato era foarte evident că pretențiile lui Prat erau, la propriu, un furt politic impios: antireligios, pentru acceptarea, cu ajutorul unor instituții indiferente sau heterodoxe, profane atunci când acestea trebuiau neapărat să fie catolice; furtul, pentru că este deja proprietatea ideologică a tradiționalismului. Așa cum a susținut Corbató: „[...] în Programul de tradiționalism scris există și, ca principiu esențial, integritatea statului spaniol și speranța de a constitui imperiul său iberic cu Portugalia și Maroc. Și fie că avem tendința către Monarhia universală, fie către cea europeană, fie că ne mulțumim cu o Federație Iberică, și chiar pur și simplu cu Monarhia actuală, să spunem foarte clar! autonomia radicală a tuturor regiunilor care vor alcătui marele imperiu sau monarhie, este singura legătură destul de puternică care va împiedica dezintegrarea lor.”109 Ideal ar fi fuziunea dintre spaniolism și catalanism, pentru a realiza un „catalanism spaniol,” sau adică spaniolismul însuşi.110
În cazul în care ar exista vreo îndoială cu privire la asemănarea tezelor sale cu cele ale lui Prat, Corbató, într-un „Proiect de program fundamental pentru o confederație regionalistă”, din același 1904, după stabilirea „Drepturile fundamentale ale națiunilor”, a emis primul și „bază introductivă” preeminentă;
1. Națiunea spaniolă, mai degrabă decât un regat, este un imperiu federativ al diferitelor regate, principate, dominații și orașe confederate.
Niciuna dintre aceste entități regionale confederate nu și-a pierdut personalitatea juridică sau istorică, prin unirea sub un singur sceptru, ci fiecare și-a păstrat cartele, privilegiile, instituțiile, autonomia administrativă, limba sau dialectul, literatura, istoria, obiceiurile sale. și caracterul lor regional; dar toți și-au renunțat la independență pentru folosul comun și și-au contopit naționalitatea lor particulară în naționalitatea generală spaniolă, cu care Spania a devenit din nou una din punct de vedere politic, ca înainte de Recucerire, deși una prin federație, și nu prin dominație. În virtutea acestui fapt a fost numită Spania și nu doar Spania așa cum este acum. Această denumire ar trebui restaurată, folosind-o ori de câte ori se vorbește despre statele spaniole în general.111
Dar, în adâncul lui Corbató, incapacitatea catalană de a înțelege sensul profund al spaniolității, de a celebra spaniolitatea fără erezii sau particularisme, a fost nefericită:
[citează aprobator un prieten] «Spune ce vor catalaniştii împotriva Castiliei, şi vor spune puţin; dar nu confunda Patria Spaniolă cu o regiune mândră și nesățioasă numită Castilla. Urăște Castilia, dacă vrei, dar consideră-o doar ca parte a Spaniei; este o porțiune, nedemnă poate, a Patriei, dar nu este aceasta de la sine. [...]»

Catalanismul modern și modernist, care dacă nu e separatism nu este departe de el, merită cu adevărat cenzurele pe care le aruncă prietenul nostru, și altele mult mai dure. Că falsul

catalanism nu este regionalism, ci exclusiv închis, și asta nu este substanțial diferit de separatism, folosește atâtea trucuri câte vor dori adepții tăi să distanțeze două lucruri care merg atât de strâns împreună. Acest fals catalanism nu promovează adevăratele interese ale Cataloniei, mai degrabă le deprimă și le degradează, făcând chiar și iubitorii necatalani ai Cataloniei să înceapă să urască acea perlă a Spaniei [...]
Catalanismul modern este o mare minciună și o insultă colosală la adresa Spanielor! Numai în catalanismul tradiţional şi tradiţionalist sunt mântuirea şi adevărul.112
Corbató era un om de o religiozitate debordantă, obsesivă: un adevărat milenar care aștepta sosirea „Marele Monarh” și care, așa cum se întâmplă deseori la conducătorii nucleelor eshatologice, poate să fi ajuns să creadă că el este cel pe care îl aștepta. . Evoluția proprie și disponibilitatea de a contrazice părerea celorlalți și de a acumula contradicții în propria sa, dispus să rupă de oricine, l-au determinat să se răzgândească și să cruțe catalanismul, pe la 1908, judecând după textele sale inedite, în special, un mare carte intitulată Carlismul și marele monarh, la care a lucrat până la moartea sa în 1913.113 Până atunci, alți fundamentaliști valencieni mai prudenti nu au mers atât de departe și s-au mulțumit cu inițiative precum „Marele proiect spaniol”, al cărui obiectiv era să plaseze Sfânta Inimă a lui Isus în centrul stemei regale și a drapelului spaniol, ceea ce a însemnat încolțirea definitivă a dinastiei alternative și a presupusei sale legitimități.”4
Alfonso al XIII-lea a dat o satisfacție parțială tuturor celor care simpatizau cu acest obiectiv, consacrarea verbală a Spaniei. acestui cult emblematic al tradiționalismului la inaugurarea marelui monument din Cerro de los Angeles, la periferia Madridului, în 1919.115
În mod clar, Prat a știut să lupte cu fundamentaliștii, fie că erau catalani sau spanioli. Au devenit disperați de modul în care catalaniștii politici puteau spune „la fel” ca și ei, fără să se simtă în vreun fel implicați în adevărurile consecvente pe care, în sentimentul fundamentalist, le-a târât. Pe lângă vehemența fundamentalismului său, frustrarea lui era palpabilă în răspunsurile și atacurile sale. Pe de altă parte, „legitimismul”, mereu mai politic, mai conștient de a fi o mișcare cu obiective lumești, a știut să caute concomitențele cu „imperialismul” catalan.

„Tovarășii de călătorie” tradiționaliști incomozi ai „imperialismului” lui Prat
Carlismul, în ceea ce privește ideologia, a avut întotdeauna ceva magmatic, apoi elastic, care putea fi supus unor relecturi proteice, după dorințele celui care a făcut efortul de proiectare și/sau reproiectare doctrinară. Mai mult decât un corp central de gândire, avea niște puncte minime esențiale, fără a căror recunoaștere și-au părăsit propriul domeniu, pentru a intra în speculații și afinități extraterestre. După nevoi, s-ar putea adânci în mina adâncă a „tradiționalului” pentru a ieși la suprafață cu bijuterii cu care să încununăm argumente absolutiste, clencaliste, fundamentaliste, anticapitaliste și sălbatice. Au fost, deci, cei care au „demonstrat” regionalismul

inevitabil al „Tradiției”, teză care, chiar fiind adevărată, nu s-a dovedit puțin dincolo de bogăția scufundată a repertoriului. Prin asumarea unei poziții libertarie de dreapta, prin revendicarea societății civile împotriva centralismului liberal, prin pledoaria pentru o viitoare Monarhie formată din substate (monedele bătute cu efigia lui Carlos al VII-lea în 1874-1876, în timpul ultimului război civil, l-au prezentat în continuare drept „Regele Spanielor”) și, în cele din urmă, făcându-le cu ochiul la catolici (în ciuda admirației ereticilor protestanți), au existat puncte de contact și lacune în cadrele doctrinare respective pentru o înțelegere între carliști și liligari.117 În primul loc, dată fiind relativă slăbiciune în scenariul electoral al ambelor, adunarea a fost, ca proverbiala întâlnire a foametei și a dorinței de a mânca. Pentru a face acest lucru, s-ar putea vedea unul pe celălalt ca „însoțitori de călătorie”.
Acest lucru a mărturisit Juan Vázquez de Mella y Fanjul (1861-1928), „tribunul” prin excelență al carlismului (Carol al VII-lea, în numerotarea legitimistă) și jaimismului (Jaime III). Într-adevăr, Vázquez de Mella nu a rămas scurt în apelurile și abordările sale tactice.118 Punctul său de plecare, niciodată abandonat, a fost sprijinul pentru necondiționismul spaniol din Antile: așa cum a declarat furios la Cortes în 1896: „Spania poate cădea într-un Guadalete. sau un Trafalgar; Dar nu poți părăsi America așa. [...] nu poate părăsi insula Cuba din Golful Mexic ca și cum ar fi o piatră de mormânt.”119 După înfrângere, pentru Mella, toată politica ulterioară a fost condiționată de greutatea umilinței din 1898 și de nevoia imperioasă de recuperare. a Spaniei ca putere: cum scria în august 1898: «Ce să facem? Dă-ne demisia! Niciodata. Suntem expulzați nevrednic din America și suntem biciuiți din Filipine. Toată Imperta a pierdut și, de asemenea, onoarea. Nu, asta nu poate fi.”120
Trezirea spaniolă – după Mella – ar fi implicată din partea societății civile, condusă de Biserica independentă de statul ateu, titlul unuia dintre discursurile sale fundamentale, rostit la Santiago în 1904, dar ulterior scris ca carte, deși a rămas nepublicat. . Acolo Mella și-a clarificat poziția doctrinară în fața ligii I:

Există două concepte opuse ale regionalismului, în măsura în care se referă íα națiune la regiuni, sau regiunile la națiune [sic: original italic]; dar pot conveni, deși nu într-un mod stabil, despre organizarea și atribuțiile statului central. Cei care trimit națiunea la regiuni, [sic] le consideră pe toate independente, cu viață și personalitate într-un mod atât de propriu și exclusivist, încât o mențin și o rezervă în întregime, nu împărtășind și legând o parte din ea într-un viata superioara si comuna.la toate regiunile.
Cei care trimit regiunile la națiune, [sic] le consideră pe toate relativ independente, cu viața proprie și particulară pe de o parte, dar legate și împărtășite, pe de altă parte, în unitatea unui spirit național comun. Pentru prima, regiunile sunt substante complete care nu au nevoie de ajutorul altora pentru a exista si actiona; și, pentru acestea din urmă, sunt regiunile, ca și sufletele umane, substanțe incomplete care nu își pot desfășura activitatea fără ajutorul altor substanțe incomplete,

de asemenea, precum corpurile, dar care, chiar separate de ele, pot exista și își pot desfășura acțiunile. prin ele înseле.puteri specifice.
Cei care privesc regiunile ca întregi independente, ca substanțe complete, le transformă în națiuni. Considerate substanțe, da, dar, pentru un aspect, incomplete, corespund termenului care le exprimă, și sunt regiuni. Primul concept ar trebui numit naționalism regional, și nu regionalism. Pe al doilea l-am formulat şi l-am apărat întotdeauna şi sunt regionalist.12
Pentru Mella, naționalismul regional era legat de „principiul naționalităților” („conform căruia, fiecare națiune are dreptul de a deveni stat independent”). Și a adăugat că „aceasta este formula ei, deși nu de puține ori a fost confundată cu conceptele parțiale [sic] de națiune la care au încercat să o aplice, precum elementul etnic, filologic, intelectual sau cultural, sau suma dintre ei în Istorie, ca în Italia; şi chiar uniformitatea practicii dreptului moral, ca în federaţia elveţiană». Dar purtătorul de cuvânt carlist a remarcat faptul că cei mai puțin radicali „recunosc unitatea unui stat central comun care are direcția afacerilor generale și internaționale”122.
Prima concluzie presupune un dublu separatism, național și politic; iar al doilea, separatismul național și unitatea politică. le resping pe amândouă; dar nu îi condamn atât de mult pe susținătorii celui de-al doilea, insultându-i drept trădători care își ascund ipocrit intențiile împotriva Spaniei, pentru că un studiu atent și imparțial a ceea ce au scris și a ceea ce cred ei mi-a arătat chiar dovada că eroarea lor, în atribuirea naționalității regiunilor, provine din confuziile lamentabile pe care dreptul politic liberal, în esență centralist, le-a extins asupra conceptelor de stat și societate, confundându-le, și pe cea de națiune, care, cu principiul său de libertate fără adevăruri superioare și împotriva toate adevărurile pe care nu au știut să le recunoască, rup unitatea

interior spiritual [sic] al credințelor și, prin urmare, al sentimentelor unanime și al aspirațiilor comune, și îi obligă să considere națiunea ca un întreg, care este mai mult simultan și actual decât succesiv și istoric, și ca unitate externă [sic] și politică, în maniera oricărui panteist, cu distincții ideale, dar fără diferențe reale; care reduce regiunile la manifestări proprii, în loc să fie o manifestare și sinteză a regiunilor. Este suficient să restabilim adevăratul concept de națiune ca rezultat [sic], unde spiritele regionale se reunesc într-unul superior, care este consecința lor și ca efect comun al diferitelor cauze, astfel încât separatismul național, mai aparent decât adevărat , dispare, iar Cei care sunt de acord asupra atribuțiilor și organizării statului central comun sunt de acord și cu recunoașterea existenței acelei unități superioare, pe care tradițiile generale o exprimă ca bază [sic] care face legitimă existența unei Puteri suverane generale, care fără acea unitate ar fi producţie.arbitrare care ar putea exista doar circumstanţial. [...]123
În consecință, potrivit tribunei „legitimiste”, dacă a prevalat o tactică bună de întoarcere a eșecului internațional spaniol, sprijinul catalanismului a fost esențial, tocmai din cauza

rădăcinilor sale în societatea civilă și a simțului său de oportunitate. La Barcelona, în iunie 1903, Vázquez de Mella a făcut un apel caracteristic: „Este necesar să facem ca o Spanie liberă să se ridice împotriva acestei Spanie opresive. Începe această mare lucrare. Să nu confundăm Spania asuprită, dezonorata prin Tratatul de la Paris [cu Statele Unite], cu cealaltă Spanie care se întemeiază pe gruparea liberă a regiunilor sale.»124 În noiembrie 1906, deja cufundat în dinamica Solidarității, Mella a prăjit entuziasmat: «Jos pesimismul! De ce să ne temem? Suntem fii ai unei neamuri foarte înalte, suntem ai unui neam de uriași.»125 Influența exercitată de astfel de afaceri asupra lui Mella însuși și, prin intermediul lui, asupra carlismului a fost importantă. După cum observa un admirator al tribunului: «Ceea ce pe atunci cu toții numim fuerismo, a fost extins și într-un anumit fel înfrumusețat și mărit de Mella cu susținerea strălucită și continuă a doctrinei regionaliste, pe care unii dușmani sistematici ai noutăților, sau dintre cele care pentru ei erau noutăți, erau reticenți să recunoască. Din acest motiv, au existat plusuri și minusuri printre unele dintre elementele principale ale El Correo Español și, în cele din urmă, și după cum era logic să se întâmple, criteriile lui Mella, care susțineau natura federală a Monarhiei Spaniole, au triumfat pe tot parcursul.» 126.

Cu toate acestea, însuși Mella a fost cel care, într-o metaforă de la începutul secolului, a stabilit și criteriile conform cărora separatismul ar fi reversul medaliei catalane.12’ Faptul era că Prat de la Riba se întorsese complet în jurul tradiționalismului denaturalizant. abordări, în sens foarte opus cu Arana, de exemplu. Cu schema sa „imperială” pentru Spania, Prat, fără tam-tam, a făcut o ruptură majoră cu cosmogonia catolică, ultra-conservatoare sau tradiționalistă, deoarece depășea justificarea religioasă. Argumentele pratienului au fost, fără îndoială

scos probabil din cariera gândirii politice catolice, obsedată, de la revoluția liberală încoace, de relațiile din ce în ce mai complexe dintre Stat și Biserică, atât în interiorul fiecărei țări, cât și în dimensiunea ei exterioară, în măsura în care episcopia respectivă ar putea fi depășite de politica papală a concordatelor.128 Dar conceptele care, în reflecția ecleziastică, se refereau la cadrul său instituțional și la ascendența socială sau la rădăcinile sale în societate, în mâinile catalane, au devenit justificarea pentru societatea civilă însăși, ca atare, ar fi fost determinate de experiență istorică, în fața presiunilor statului trecut.

Astfel, de exemplu, doctrina papală vorbea despre „independență, nu separare” între Biserică și Stat, criteriu care, în mâinile capabile ale lui Prat, a devenit relația dintre Catalonia și Spania. La fel, potrivit recentelor enciclice, ar trebui căutată „concorda în chestiuni mixte”, care s-a mutat din domeniul spiritual la relația dintre naționalismele instituționale și politica lingvistică. Chiar și „principiul subsidiarității” (adică ideea, care reapare ocazional și astăzi în dezbaterile catalane, referindu-se la „[t]ele funcții ale statului sunt concurente cu cele ale altor societăți intermediare și sunt

subsidiare ale acestora ») exprimat. Adaptarea de către Prat a repertoriului conceptual catolic la scopuri perfect socio-politice, golindu-le de conținutul lor teologic.129 În consecință, „imperiul” proiectat al lui Prat, protejat de argumente fluent religioase, dar secularizate, era în principiu republicani atei deschisi, dacă doreau. , fără a le abjur de principiile.

În acest moment, deoarece Prat era apărătorul unui stat neutru, implicit laic, „imperiul” său, în cele din urmă, a fost mereu expus criticii tradiționaliste și catolice la adresa state-latry, adică eroarea de a ridica puterea temporală dincolo de îndatoririle creștine. . De exemplu, Mella (deși era într-o fază de rivalitate și nu de colaborare cu Lliga), a considerat că „cultul de stat” era „[centralismul] de la municipalitate la puterea executivă a statului care tinde să absoarbă totul. „130 Și, în ceea ce privește noțiunile de „imperiu”, purtătorul de cuvânt legitimist ar putea sublinia „cezarismul roman pentru a găsi un exemplu cu care să compare suveranitatea atotcuprinzătoare a statului, care înăbușă legea și libertatea”.131 Cu alte cuvinte, pentru Mella, o societate civilă unită de unitatea religioasă, a servit drept contrafort forței atotcuprinzătoare a unui stat potențial tiranic, dar orice încercare de a căuta coerența țesăturii sociale în propria sa natură ca țesătură asociativă sau presupunerea că aceasta putea avea o mai mare soliditate antropologică, era o prostie care avea să servească doar la întărirea puterii publice. Posibila acuzație de „cult de stat” față de o ideologie la fel de suspectă față de Statul istoric precum catalanismul poate fi surprinzătoare, dar, în domeniul doctrinar, a fost greu, din punct de vedere ultracatolic, să ierte criteriul laic, al acceptarea puterii fără scop mai înalt, care a fost făcută implicit de Prat.

Mai târziu, în 1918, folosind cealaltă critică posibilă a catalanismului „intervenționist”, Vázquez de Mella a subliniat din nou relația dintre regionalism și separatism prin întrebarea cheie și arzătoare a indiferenței religioase:

Separatism ireligios și național. — Dacă regionalismul poate fi aconfesional. [...]

Există două separatisme: cel care se referă la legătura internă și morală care i-a legat pe ceilalți factori, și cel care vrea să rupă legăturile naționale externe, luând contur în state independente. [...]

Sunt cei care afirmă că regionalismul ar trebui să ignore chestiunea religioasă, să fie, după cum se spune acum, „non-confesional”; că ar trebui să se limiteze la reunirea persoanelor care doresc să afirme personalitatea regiunilor sau națiunilor, așa cum le consideră acestea, indiferent de credințele religioase; și sunt alții care spun că nu este posibil să ignorăm care este baza fundamentală a națiunilor și o problemă fundamentală pentru toate spiritele.132.

Dar, în ciuda tuturor conflictelor, pentru Mella, înțelegerea s-a bazat pe constituirea unei mari comunități culturale, cu mai multe fațete, dar întotdeauna catolice:

Astfel, pentru ca regionalismul să nu fie un stindard al dezintegrarii sau al unui nou cacicato care tinde să le

înlocuiască pe cele precedente, pentru a fi regionalism adevărat, trebuie să fie „imperialist”, trebuie să stabilească într-un „ "federativă" unirea tuturor regiunilor, fără a exclude, firește, Portugalia, și trebuie să formeze o federație spirituală cu toate celelalte popoare din rasa noastră peninsulară și extrapeninsulară, întrucât aici este o a treia parte, iar celelalte două. în America. [...] Astfel, regionalismul integral, adică afirmarea deplină a tuturor drepturilor regionale, din limba care se vorbește, din legea care s-a practicat și s-a născut, din uzurile și obiceiurile care modelează în mod deosebit viața. , până la autarhia administrativă și economică pentru dezvoltare și progres în toate formele și manifestările sale de activitate regională. Adică exercitarea liberă și deplină a suveranității sociale în întreaga ierarhie a persoanelor și claselor sale colective, ceea ce constituie esența regionalismului. □ Întrucât această suveranitate și exercitarea ei sunt negate și diminuate, regionalismul va fi un cuvânt gol. imperialismul federativ. În acest fel trebuie să ne unim și să ne asociem cu toții, astfel încât această unitate să strălucească și solidaritatea interioară să fie tradusă în exterior într-un ideal comun al celor trei dogme naționale.
Să luptăm pentru acel steag, nobil, altruist, și vom triumfa; dar este necesar să prevenim cu orice preț că este bastardizat să acopere ambițiile de simple cacicatos! [...]133
Cu toate acestea, nici Mella – la fel ca Corbató – nu a văzut utilitatea abandonării limbii de stat, pentru a împuternici, cu statut egal, numeroasele limbi populare pe care le găzduiau regiunile:

Această legătură a limbajului pe care o vorbește toată lumea și în care toată lumea se înțelege nu poate fi tăgăduită fără a nega realitatea însăși, care intră prin ochi.
Cel mai puternic stat peninsular a devenit cel care își avea sediul în centru; iar acest Stat, care nu s-a format violent, ci prin fapte și evenimente din istorie, a transformat limba spaniolă într-o limbă proprie; și pe măsură ce s-a extins datorită politicii sale, rasei sale, culturii sale, cuceritorilor ei, lumii, s-a extins și limba; iar din moment ce ocupa pozitia centrala, toate celelalte State si toate celelalte regiuni ale periferiei au trebuit sa o accepte treptat si, pentru a o accepta, i-au dat ceva din esenta lor, din mostenirea comuna. Şi chiar acum ei numesc limba castiliană care s-a format cu ajutorul tuturor regiunilor!134
Potrivit lui Mella, această diferențiere între „spaniolă”, limba comună a tuturor și vorbirea privată sau particularistă, nu a fost o problemă minoră. Pentru ca comunitatea să funcționeze, era necesar să se întărească tocmai ceea ce era comun, întrucât acesta era consacrat de istorie și reprezenta (deși nu a precizat termenul) o Shicksalsgemeinschaft, o comunitate a destinului. Toate statele se alăturau prin legături de regi, sau spontan și liber, când orașele le recunoșteau ca domni.
Toată istoria secolului al XVI-lea, al XVII-lea, al XVIII-lea, Independența, chiar și toate luptele din secolul al XIX-lea împotriva tiraniei, au căzut pe o singură regiune? Sau nu le-au

acoperit pe toate, la fel cu necazurile lor, cu durerile lor și chiar cu necazurile lor? [...]
De câte ori se spune că Castilia asuprește, că Castilia jignește alte regiuni! În Castilla, în cele mai bogate Centre castiliane, am apărat libertățile regionaliste, iar cuvintele mele au găsit întotdeauna un ecou simpatic în inimile castiliane.135
Mella, deci, spunea lucruri foarte asemănătoare cu cele pe care Prat le-a enunţat ca fiind o descoperire. Dar „intervenționismul" catalan a reușit mereu să fie diferit și să mențină astfel o distanță adecvată.
Pe scurt, dincolo de revendicarea purității doctrinare, cu o anumită indignare caracteristică, fundamentaliștii ar putea sublinia armonia evidentă a doctrinei „imperiale" catalane enunțată de Prat de la Riba. Cu o mai mare flexibilitate decât propagandiștii fundamentaliști, purtătorii de cuvânt mai politici ai legitimismului dinastic ar putea afirma și o comunitate de abordări comune, cel puțin în aparență, cu Prat, însoțitorii săi și adepții săi. Criticile unora și insinuările altora au avut o parte importantă din adevăr. Într-adevăr, Prat a profitat ideologic de ambele curente, întrucât a sistematizat argumentele

tuse pe care fundamentaliștii și carliștii le foloseau ocazional, când le convine. De fapt, mai mult decât abordări, teoreticianul catalanist a știut să extragă din ultraortodoxie un lac care a dat argumentelor sale o patina fără prea multă responsabilitate. Cu acea tentă a împrumuturilor sale ideologice nuanțate, Prat a corectat „particularismul" lui Almirall și a netezit potențialele excese ale autoguvernării. De asemenea, el a echilibrat utilizarea unei viziuni libertarie asupra societății civile, tipică federalismului, și recurgerea la criterii de rădăcini „post-protestante". În cele din urmă, sensul „imperial" al Monarhiei Carliste, care nu era decât o amintire decorativă a Coroanei Habsburgilor (în special măreția împăratului Carlos I), i-a servit lui Prat să separe proiectul catalan de un nou „imperiu spaniol". din orice legătură directă cu „imperialismul" contemporan de peste mări. Cu atâtea însușiri, Prat se afla într-o poziție optimă: putea vorbi cu toți cei de stânga sau de dreapta dintr-o parte a ideologiei sale, liber de orice legătură directă.
Era Solidaritatea în aer? Voința sincretică a lui Prat, sau pătratul catalan al cercului politic
Pe scurt, relația gândirii lui Prat cu tradiționalismul –fie fundamentalist, fie legitimist– a fost apropiată, dar și dificilă: nici da, nici nu, ci dimpotrivă. Iar piatra de poticnire a stat în viziunea instituțională – bazată pe un sistem politic care să fie neutru din punct de vedere religios și plural din punct de vedere lingvistic – pe care regionalismul catalan a promovat-o în transformarea sa a statului.
După aceeași regulă, dar invers, pentru „Esquerra" federalizator catalan și pentru republicanism a fost greu de depășit sensul „reacționar" evident al catalanismului din Lliga, cu concomitențele sale carliste surde și clericalismul său „evident". Dar, după cum se știe, Prat a realizat asta și mai mult cu Solidaritatea, în care a reunit francmasoni și „ultramontani", șeful republican Salmerón și reprezentantul

catalan al „regelui legitim”. Ambiția sa realizată a fost aceea de a-i combina pe credincioșii Bisericii și pe cei ai „contra-bisericii” de stânga într-o îmbrățișare națională biruitoare. A exporta îmbrățișarea – care exista deja în practica cotidiană a relațiilor sociale între domni – însemna, în consecință, a duce la îndeplinire „imperialismul societății civile”.
Ultimul detaliu al schemei de „solidaritate” a lui Prat și a lui de la Lliga a demonstrat voința sa sincretică: de fapt, a luat ideea dintr-o inițiativă a cercurilor intelectuale madrilene, sau cel puțin au anticipat, în vara lui 1905, ceea ce va deveni un răspuns la incendierea biroului de presă regionalist din noiembrie următor și, mai ales, la reacțiile comune ale catalaniștilor, republicanilor și carlistilor, toate forțele extradinastice, în fața legislației de cenzură prin militarizare (Legea Jurisdicțiilor) cu care liberalii au căutat să potolească furia militaristă.[136]
În vara fierbinte din Madrid a anului 1905, a verificat la mijlocul lunii iunie căderea cabinetului conservator al lui Raimundo Fernández Villaverde, guvernul autentic.

semestrul, și succesiunea lui de către un altul de semn liberal în cadrul proiectului Eugenio Montero Ríos, a produs o anumită atmosferă de glumă tinerească în rândul claselor de intelectuali autoproclamați din capitală, nu toți sănătoși. Pe 23 iunie, în aceeași zi în care noul cabinet a preluat mandatul, ziarul republican El País a evidențiat în editorialul său lansarea unui protest, „Intelectualii în campanie”. Într-adevăr, a doua zi a apărut o scrisoare nu foarte substanțială adresată „Al País y los politicos”;
Aceia dintre noi care am semnat acest protest nu suntem străini. Cert este, însă, că suntem ignorați în lumea politică. Nu contează. Frăția noastră cu lumea intelectuală valorează la fel de mult ca acea ignoranță.
Acest protest nu se naște din capricii care ne trage astăzi în politică. Suntem mișcați de o angoasă dureroasă și violentă, aproape o disperare anarhică la spectacolul unui popor dedicat celor care nu ezită să se dezbrace de orice putere morală, să creeze un azil în guvernarea națiunii pentru copiii lor, ginerele și slujitorii lor...
Noi, distanțați și disprețuitori față de politică și mijloacele ei, în fața tăcerii păstrate de cei pentru care era o mai mare datorie să vorbim, ne ridicăm drept judecători ai acestei filiații de ambiție, care stârnește resentimentele sumbre și mânioase ale unui oameni întregi. [...]
A fost semnat de o listă lungă de personaje cu renume cultural mai mare sau mai mic:
Benito Perez Galdos - Vicente Blasco Ibañez - Manuel Bueno - Francisco Grandmontagne - Pio Baroja - Azorin - Ramon Perez de Ayala - Jose Maria Matheu - Ramiro de Maeztu - Pedro Gonzalez Blanco - Antonio Palomero - Luis Morote - Federico Oliver - Jose Nogales - Alfredo Calderon - Jose Verdes Muntenegru - Luis Paris - Edmundo Gonzalez Blanco - Manuel Machado - N. Rodriguez de Celis - Enrique Lopez Marin - Luis de la Sorda - Jaime Balmes - Jose Bethancort - Manuel Ciges Aparicio - Ramon del Valle-Inclan

Au fost suișuri și coborâșuri ale semnăturilor în zilele următoare, în funcție de apartenența politică a ziarului care a relatat vestea, dar a fost semnificativ faptul că ambițiosul jurnalist de opinie Manuel Bueno, cunoscut pentru conservatorul său, care a lansat ideea de constituind un nou partid, definit ca „revizionist”.138 În ciuda reputației sale de „profesor al jurnaliştilor”, Bueno a fost întotdeauna însoţit de proastele sale maniere de zgomotos (a fost o luptă cu el care l-a determinat să-l coste pe Valle-Inclán amputarea unui braț gangrenos) și corupt, capabil să strice „fondul de reptile” al

Ministerul de Interne și mințindu-l pe partenerul său în operațiune despre suma sumei extrase.139 Fie sau nu din cauza mirosului ei deosebit, propunerea lui Bueno i-a supărat pe republicani, care aveau deja platforma lor, o „Unire” proprie care eforturile lor îi costaseră să se adune. Alți semnatari, totuși, și-au dat numele din simpla respingere a politicii, așa cum este exemplificată de cabinetul Montero, cu Weyler în portofoliul Guerra și amintirea lui despre oprobiul „dezastrului”. De exemplu, jurnalistul și autorul de caricaturi José Nogales, din Vaiverde del Camino onu-ban, născut în 1860, care, la sfârșitul lunii iunie 1905, scria în El Liberal că «Am vorbit destul», pentru a se asigura că «există nu este nimeni atât de prost încât un adame să se încreadă în cuvântul unui politician".1*0

Noul guvern a convocat alegeri legislative pentru 10 septembrie, iar propunerea lui Bueno era urgent să se materializeze la timp. Bueno a anunțat apariția unui nou ziar - s-a speculat că ar fi vorba despre revista La Anarquía Literaria, aparent de o viață foarte scurtă - și a încercat să-și mențină blufa „revizionistă” în fața ostilității în creștere a republicanilor, printr-un miting numit și apoi anulat de presupuse coincidențe. Dar, într-o apărare pe care și-a făcut-o poziției sale în paginile El Liberal, pe 13 iulie, a ridicat un ambițios front de protest care avea să reunească extrema dreaptă (fundamentalistul Ramón Nocedal -decedat în 1907-, carlistul Vázquez de Mella) cu extrema stângă (Joaquín Costa sau biologul Santiago Ramón y Cajal). La Madrid, propunerea de aderare la extremele ideologice a fost foarte șocantă. Răspunsul a venit apoi, la mijlocul lunii iulie, în săptămânalul recent înființat (în mai) La República de las Letras, de romancierul și liderul republican din Valencia, Vicente Blasco Ibáñez. Pe 15, economistul Antonio Flores de Lemus (a cărui semnătură a fost inclusă în primul manifest) și unul dintre frații González Blanco (probabil Pedro), și-au eliberat latura, „În jurul mitingului”;

... [sic] În țara noastră, formulele democratice se confruntă cu un popor ale cărui regiuni și straturi diferite au fost paralizate în diferite secole, stabilindu-se în civilizații și culturi diferite, fiecare vorbind o limbă, până la punctul în care este himeretic | sic] toată acțiunea viguroasă născută de jos. Ceea ce nu exclude o vagă comunitate de gândire și conștiință națională: dacă nu ar exista, nici măcar Spania n-ar exista. Trebuie spus foarte tare: proletariatul este cel care simte cel mai viguros acea identitate a aspirațiilor. Formula totul pentru oameni, nimic pentru oameni [sicj, nu merge la noi.

Faptul că acest popor și-a vărsat sângele în apărarea libertății și a drepturilor sale, nu va fi nimeni care să-l șteargă din Istorie; dar nu este mai puțin de neșters faptul că el nu a reușit cu prețul sângelui său, ci a crescut numărul de vampiri și de adepți venali de orice tip. Elementele generate de mișcarea liberală au eșuat total. Oamenii s-au dovedit până acum incapabili să producă singuri elemente de regie.

Numai vârful piramidei rămâne nevătămat și un popor care, în esență, are nevoie de conducere străină: doar un imperialism social [sic] care transmite impulsul viguros de sus către mase poate conta aici cu șanse de succes.141.
În ansamblu, chestiunea nu a fost decât o furtună de vară la Madrid, cu excepția a două detalii: în primul rând, abordarea unei forțe „revisioniste” al cărei apel naționalist era capabil să șteargă, chiar și momentan, cele mai profunde fracturi colective, în numele unei noi politică; și, în al doilea rând, în răspunsul care a pus capăt tuturor, apelul la „imperialismul social” ca inevitabil pentru vulgari și elite. Coincidența cu ideea de Solidaritate este prea izbitoare pentru a fi cu totul întâmplătoare, dacă nu ar fi faptul că mișcarea catalană, care a reușit să aducă laolaltă fundamentaliști, carliști, republicani și naționaliști, pe lângă catalanismul politic care a fost coloana vertebrală a acordului , și-a luat punctul de plecare la «Banquet de la Victoria» pentru a sărbători rezultatele ligii la alegerile din septembrie (este întotdeauna citat desenul lui Junceda care face aluzie la acesta, în care un husar spune clar: «De la Victoria? Ah! wow, vor fi compatrioți.”) a fost rezultatul protestului împotriva poziției pe care guvernul Montero Ríos și-a asumat-o odată cu arderea presei regionaliste la Barcelona în noiembrie 1905 și și-a luat energia unitară din campania împotriva „Legii Jurisdicțiile” pe care noul cabinet liberal al lui Segismundo Moret (format la 1 decembrie) le-a îndeplinit.142
Dacă ideea unui mare acord transversal cu intenție regenerativă, depășind limitele liberalismului, a fost în mediul politic și/sau intelectual din Madrid, identificarea marelui istoric republican Nicolás Salmerón cu apelul catalan de Solidaritate este nu chiar atât de surprinzător. Atât de mult încât, la acea vreme, mai mulți i-au atribuit idealul de „solidaritate” lui Salmerón, fost președinte al Primei Republici și deputat pentru Barcelona, în locul lui Prat. S-a spus că:
A plecat de la principiul Salmerón, că republica nu era viabilă în Spania pentru că Castilla nu o simțea și că forța politică care o va promova trebuia să vină de la periferie. Dându-și seama că partidele republicane nu văd limpede, i-a trecut prin cap să dea mai departe o idee pe care o prețuise de ceva vreme de când fiul său Pablo, în decursurile electorale, intrase ca spectator în întâlnirile oponenților și văzut calitatea intelectuală a celor pe care i-ar fi putut avea alături de tatăl său. Uniți două forțe explozive, cum ar fi stângismul muncitoresc, cu oameni de valoare și poziție socială într-o regiune rebelă, răspândiți acest sentiment și monarhia nu avea nicio ieșire.”43
Oricum ar fi, posibilul machiavelism salmeronian, șeful republican și catalanismul împărtășeau prejudecăți importante,

precum iberismul entuziast. După cum și-a rezumat istoricul Manuel Suírez Cortina atitudinea:

Pentru Salmerón, Solidaridad a reprezentat o oportunitate unică de a încorpora alte forțe în această sarcină de regenerare, anti-caciquil. Era expresia voinței unui popor, în fața unui sistem inechitabil care accentua divorțul dintre Stat și Națiune. În consecință, a fost primul act de emancipare națională, dar nu al Cataloniei ca națiune, ci al unei națiuni spaniole care, ca și celelalte, a început să se elibereze din ghearele unui sistem corupt. Caracterul anti-șef al Solidarității a fost evident în tendința politicii catalane de a se emancipa de sub controlul rețelelor clienteliste controlate de puterea centrală. Solidaritatea s-a născut astfel ca urmare a unui act de generozitate al unui popor și deasupra intereselor particulare ale partidelor.
În al doilea rând, Salmerón a situat verificarea castrării Parlamentului ca o expresie a voinței naționale. Având în vedere corupția puterii centrale, trebuiau să fie forțele periferice, cele care s-au ridicat primele împotriva corupției caciciului, formând structuri de partid străine rețelelor clientelare tradiționale, care să inițieze emanciparea națiunii. Solidaritatea ar fi noua seva pe care Parlamentul o va reînnoi și, în consecință, Salmerón a văzut în ea prima expresie a regenerării naționale, întrucât nu putea fi concepută decât prin voința națională exprimată liber prin vot și cu Parlamentul ca ultim depozitar al ei.
În al treilea rând, el a conceput Solidaritatea nu ca un experiment exclusiv operațional în Catalonia, ci mai degrabă ca ceva care trebuia exportat în restul Spaniei. Încercarea de a reproduce solidarități în toată țara, dar mai ales în acele regiuni istorice în care chestiunea autonomă putea fi canalizată împotriva sistemului, a fost un element cheie în concepția finală a Solidarității pe care a avut-o Nicolás Salmerón144.
Interpretarea lui Salmerón despre Solidaritatea ca o mișcare de salvare spaniolă a fost împărtășită de mulți catalaniști, cum ar fi locotenent-colonelul Francese Macia i Llussà (1859-1933), un inginer al armatei care a devenit o cauză-celebră pentru opoziția sa față de militarism în 1905, ales ca „solidaritatea” din cartierele Barcelona și Les Borges Banques.145 Dar destrămarea Uniunii Republicanelor și crearea Partidului Radical de către Alejandro Lerroux în 1907 l-au lăsat pe Salmerón fără o bază adecvată și, în consecință, în mâinile lui Cambó.146 Și scopul lui Prat și Cambó nu a fost, desigur, o tranziție la un nou regim republican; aveau o altă alternativă, în ochii lor mai realistă și chiar mai actuală.

Partea a patra
CAMBÓ ȘI D'ORS ÎNCĂ împrejur
LA IDEIA „IMPERIALĂ”.

Învață să gândești imperial. [...] Ziua națiunilor mici este de mult așteptată.
Ziua Imperiilor a sosit.
Joseph Chamberlain, discurs la Birmingham, 12 mai 1904

Până la capăt, el [Napoleon] a avut un fel de vis; și anume cea a „la carrière ouverte aux talentes”, instrumentele celor care le pot descurca.
Thomas Carlyle, „Sir Walter Scott”
în Eseuri critice și diverse, 1838
Atitudinea unor englezi față de sentimentele naționale scoțiane sau irlandeze necesită corectare. [...]
„Luxul stimei de sine”. Este o frază înțeleaptă. A oferi Irlandei și irlandezilor respect de sine este o sarcină a oamenilor de stat.
Augustine Birrell, „Naționalitatea”, în Res Judicatce. Lucrări și eseuri, 1892
11. Politicianul de frunte înaintea ideologului: Cambó, Prat și ideea „imperială”.
Chiar înainte de data fatidică a „dezastrului”, situația de la începutul secolului din Spania a invitat la o confruntare intelectuală și nemulțumirea care a rezultat ar putea îndrepta în multe direcții. În timp ce în articolul său nepublicat «La Independência de Catalunya», din 1897, Maragall și-a arătat dezinteresul și disprețul față de producția literară madrilenă, Ramiro de Maeztu, în cartea sa Towards another Spain, publicată în 1899, a dat o replică inconștientă, dar care pare directă. . Textul lui Maeztu, «Separatismul peninsular și hegemonia basco-catalană», solicita «cucerirea Madridului» celor care erau în măsură să o ducă la îndeplinire:
[...] În orice caz, în Catalonia tinerii gândesc ca vremurile în care trăiesc –ceva ce nu se întâmplă la Madrid–, parțial pentru că sunt educați în lecturi noi, dar, în principal, pentru că trăiesc viața de timpul nostru.
Și stând lucrurile, scriitorii basco-catalani vor continua să se întunece, înfundați într-un colț? Dacă sunt înzestrați, prin naștere, cu toate condițiile care facilitează victoria, de ce să nu înfrunte lupta în câmp deschis?
Există un angajament de îndeplinit care trebuie să vă zâmbească și să vă ispitească. Pentru că sunt bătrâni, pentru că sunt de rutină, pentru că sunt clasici, scriitorii spanioli au pierdut piața americană. Publicul de mai jos este încă păstrat pentru Spania, cel care frecventează teatrele. Publicul de cărți este stocat la Paris. Recucerirea acestui public poate fi realizată, mai bine decât oricine altcineva, de catalani și basci, datorită atmosferei moderne în care respiră...[sic] Să trecem la treabă!...[sic] Dar a câștigat nu curățați de praf tomurile vremurilor eroice ale lui Roger de Flor sau Don Diego López de Haro, oricum se poate, ci însușind, ca îmbrăcăminte pentru ideile lor, sonoritatea maiestuoasă a scriitorilor castiliani și culoarea fascinantă a andaluzei. prozatori.
Și nu numai literații, ci toți cei care simt forțe expansive în spiritul lor, sunt interesați să le arate, nu să se închidă în carapacea lor, ca moluștele, ci să se pregătească să cucerească Madridul.
A fost destul de o invitație, care avea să aibă o atracție foarte semnificativă pentru dezvoltarea catalanismului, întrucât principalii adepți ai lui Prat de la Riba, care erau, în politică, Francese Cambó și, în ideologie, Eugeni D'Ors, au presupus,

fiecare în felul lui, provocarea lansată de Maeztu când a cerut „o altă Spanie”, dintr-o nevoie diferită de cea a experienței epuizate a liberalismului secolului al XIX-lea.
Problema a urmat însă, dincolo de chestiunea limbii, dacă am acceptat apelul de a crea o „unitate culturală” spaniolă după imaginea și înfățișarea celei catalane. Dacă s-a impus, rău și, dacă nu, la fel. În mod previzibil, reticența a apărut odată cu simpla apariție a Solidarității Catalane în 1906, convertită implicit într-o prezență hispanica, și cu atât mai mult cu triumful ei electoral la alegerile legislative din aprilie 1907. După cum a subliniat Miguel de Unamuno, un spirit indecis în fața subiect, în decembrie 1906: «Dacă [Solidaritatea] aduce – ceea ce mă îndoiesc – o hegemonie culturală a Cataloniei în Spania, ar putea marca noi direcții pentru patrie spre noi destinații. Mi-e teamă că rămâne un act pur politic, ca o criză ministerială, care este unul dintre cele mai puțin culturale lucruri care se pot întâmpla în Spania și, prin urmare, unul dintre cele mai josnice și mărunte politice.»2
Oricare ar fi încercarea, lansarea unui lanț de „solidarități” regionale bazate pe modelul catalan nu a dat un rezultat foarte strălucit. Oriunde ar fi existat, cum ar fi în Galiția, sensul, impactul și consecințele sale erau departe de ambițiile găzduite de liderii Lliga.3 Mai târziu, cucerirea hispanică a mesajului regionalist din Catalonia s-a dovedit a fi mai grea și mai lentă decât ceea ce, cu spirit utopic remarcabil, fusese anticipat. În consecință, însăși evoluția evenimentelor a forțat noi reconsiderări ideologice.
Cambó înaintea figurii lui Prat de la Riba
Există diverse distorsiuni care s-au încăpățânat menținute în autoexplicațiile catalane și care au fost transmise adversarilor lor: printre aceștia, în special, tind să insiste pe o armonie perfectă între membrii echipei de conducere a partidului regionalist. Privită din exterior, Lliga a fost suma jocului atractiv dintre Prat și Cambó. După cum a povestit, cu invidie admirativă, publicistul naționalist-republican Claudi Ametlla: „Cu sau fără înțelegere, perechea Prat-Cambó este cheia principală a triumfului Lliga. Cei doi bărbați, cu o vocație de nezdruncinat pentru politică – vocație pe care n-am știut niciodată să o văd în niciunul dintre bărbații catalanismului de stânga – se înțeleg și se completează, în ciuda neasemănării lor; cel combativ, dinamic, pătrunzător, entuziasmat de acțiune; celălalt chibzuit, încet, prudent, entuziasmat de patrie. Ce combinatie frumoasa! Niciun partid catalan nu a reușit să-și găsească echivalentul, în acești ani plini și transcendenți!»4 Se presupune, datorită discreției propriului său partid și fascinației altora, că Lliga a funcționat ca un tot armonios, expresie a va guverna național catalană, conform istoriografiei naționaliste, și un instrument de apărare al „burgheziei” industriale a țării, conform analiștilor critici, mai ales din stânga.5 În realitate, și în ciuda laudelor, Lliga a avut mult mai multe discrepanțe.

și fisuri în interior decât ceea ce se amintește de obicei. Dar, fiind o mișcare care a plecat de la o teză a „unității culturale” și care s-a conceput ca forță unitară, a avut o tendință marcată de a acoperi orice neînțelegere internă. Nici Liga nu era tocmai o organizație democratică, nici în scopurile și nici în preceptele sale, așa că nu a fost nevoită să facă un fetiș de a recunoaște voci contradictorii. Presupusa sa funcție clasistă a fost un angajament consecvent de a obține monopolul informativ și argumentativ în sfera regionalistă; tot ceea ce nu era relatat era prin definiție un dușman; tot ce s-a dorit a fi realizat s-a căutat cu campanii de agitaţie şi denunţare, una după alta.
Fără a intra în mai multe nuanțe, stilul de lucru din vârful ligii a făcut ca Cambó să nu fi fost niciodată un om disciplinat din Prat de la Riba, deși l-a respectat, a împărtășit multe dintre criteriile sale –de exemplu, în chestiuni religioase– și a muncit bine cu el. Pe termen lung, Cambó, conform propriei sale mărturii, obișnuia să fie de acord cu Lluís Duran i Ventosa în majoritatea deciziilor, se deosebea oarecum de Josep Puig i Cadafalch și, jumătate din timp, față de Joan Ventosa i Calvell, 6 Experiența propriei firme de avocatură și relația sa progresivă cu oamenii de afaceri internaționali l-au șlefuit, pentru a-i oferi o perspectivă originală, chiar excepțională, în comparație cu înțelepciunea convențională a afacerilor din Barcelona.7
Cambó, în orice caz, avea propriile sale idei, care îl vor însoți pe tot parcursul vieții.8 În propriile sale cuvinte, în timpul dezbaterii parlamentare extrem de acerbe de la sfârșitul anului 1934:
SS va putea citi toate textele pe care le vrea de domnul Prat de la Riba. Mi-a adus aminte de ceea ce în Senat, când eram ministru, i-am spus domnului Royo Vilano-va [sic: Villanova] despre domnul Prat de la Riba. Prat de la Riba nu este Allah și nici eu nu sunt Muhammad, profetul său.
Prat de la Riba a scris lucruri extrem de apreciabile și a prezentat teorii de mare putere științifică; dar Prat de la Riba, ca toate spiritele superioare, în cursul vieții și-a îndreptat convingerile, le contura. Nu trebuie să-i rectific nimic domnului Prat de la Riba: suprema rectificare, suprema purificare pe care a făcut-o ideilor sale, se află în ultima dintre documentele sale, document pe care l-a scris cu câteva săptămâni [sic] înainte a murit: Manifestul pentru marea Spanie pe care îl cunosc mulți dintre cei care mă ascultă.9
În viziunea retrospectivă a lui Cambó, Prat „a fost un conservator modern, dar un conservator”.1’1 Unii au interpretat aceste cuvinte ca pe o melodie, dar contextul referinței – limitările temperamentului lui Prat – în Meinóries-ul său arată clar că Cambó se credea diferit.11 Prima sa întâlnire cu Prat, căruia i s-a prezentat în numele Centrului Escolar Catalanista, când acesta din urmă rupsese pe cale grea de entitatea, nu putea fi mai puțin promițătoare.1’ În plus, Cambó , pe când era student, a fost pregătit politic în pctiyu din Lliga de Catalunya, cu oameni mult mai în vârstă decât el, precum Guimerá și Aldavert, ber

manos Permanyer, istoricul Antoni Aulestià i Pijoan, Folguera i Duran din Sabadell, printre alții, care i-au criticat pe Prat, Puig i Cadafalch și Lluís Duran i Ventosa pentru că s-au

distanțat de media catalană obișnuită.13 Prat nu s-a dezvăluit pe deplin lui Cambó. ca creier politic autentic până când a auzit jocul său delicat dialectic între neomedievalism și modernitate (Găsit o justificare a Evului Mediu) în prelegerea sa de la Academia de Tineret Catolică din Barcelona în ultimele zile ale anului 1897.14 Dar Cambó nu s-a rupt de catalanistul. Unire până la jumătatea lui februarie 1900, când el și cei mai admirați ai săi Narcis Verdaguer și Callís au călătorit la Lérida pentru a fi excluși din panelul de vorbitori la un eveniment.15

Francese d'Asís Cambó i Batlle s-a născut la Verges, în Ampurdán, în 1876, într-o familie de țărani, dar ambițioasă. Deci era cu vreo șase ani mai mic decât Prat. A fost aproape cel mai tânăr din curentul studențesc difuz condus de Verdaguer i Callís la Universitatea din Barcelona, unde a absolvit Filosofie și Litere în 1896 și Drept în 1897. Verdaguer, din Vicenza și fost seminarist, născut în 1863, a fost în orbita părintelui Collell și a mediului catolic înrudit, de care era în mod firesc apropiat datorită aspectului său „niossén Cinto”. Transformat în student la drept, a fost corespondent la Barcelona pentru La Veu de Montserrat. A participat la întâlnirea Lonja care a văzut nașterea frustratului proiect almirallian al Memorialului. După ce a observat experiența contradictorie a Centrului Catalá al lui Almirall, a fost printre fondatorii Centrului Escolar Catalanista, pe care l-a prezidat în anul universitar 1887-1888. Fratele său mai mare Magi, viitor profesor la Institutul de Limbi Clasice, a fost un coleg drag cu Menéndez și Pelayo la Universitatea din Barcelona, cu care Narcis s-a împrietenit și cu Don Marcelino; unul dintre frați, împreună cu Mosen Collell, a tradus în catalană celebrul text despre limba catalană pe care Menéndez l-a citit, cu atât de impact, la Jocurile Florale din 1888, de parcă l-ar fi scris direct.16 În anul următor, în 1889. , Narcis Verdaguer a condus campania de protest împotriva revizuirii codului civil efectuată de cabinetul liberal de la Sagasta.17 Odată cu proeminența sa crescândă, Narcis l-a convins pe Collell să transfere La Veu de Montserrat la Barcelona în 1890, cu rezultate nefavorabile. Așa că au înființat împreună La Veu de Catalunya ca un organism combativ, capabil să continue bătălia fostului purtător de cuvânt al Vigatá. Curând, Verdaguer i Callís, afectat de comportamentul vărului său poet în ciudata sa bătălie cu marchizul de Comillas și episcopul Barcelonei, a luat partea lor împotriva rudei sale. La urma urmei, ca avocat, s-a ocupat de treburile unor personaje precum marchizul. După asemenea lupte și tristețe, până la confluența cu abordarea politică a lui Prat, a fost un profesor perfect pentru Cambó.18

Cariera și evoluția lui Narcis Verdaguer l-au condiționat inevitabil pe tânărul din Empordà. Cambó a fost stagiar la firma de avocatură a lui Verdaguer, cu toate responsabilitățile și legăturile pe care aceasta le presupunea; mai târziu a fost manager în cadrul rețelei bancare a familiei Arnús.19 După moartea lui Verdaguer, ani mai târziu, în 1918, văduva sa, Francesca de Bonnemaison, va fi confidenta, prietena și consilierul

jera pe viata Trebuie înțeles că Cambó a avut o tinerețe relativ „necunoscută”, a trăit ca un fără adăpost (l-a dus pe micuțul

Agustí Calvet –viitorul Gaziel– la școală pentru a câștiga niște bani), în timp ce și-a făcut prieteni pe terenul de joacă al universității. Tocmai învățase obiceiurile lumești ca avocat, până s-a făcut cunoscut, fiind „cineva” datorită politicii.2(1 În comun cu Prat, dar într-o măsură și mai mare, Cambó avea în favoarea lui să fie, ca profesionist liberal. , o întruchipare a omului făcut de sine și, în consecință, o demonstrație vie, aproape o reclamă, a potențialului de avansare socială oferit de mișcarea catalană.

Momentul în care a decis să „devină barcelonez” sau, după propriile sale cuvinte, să se alăture „selecției societății catalane care s-a întâlnit la Barcelona” a fost așadar decisiv.21 Cambó a avut însă întotdeauna o trăsătură marcată de independență de criterii. De exemplu, ea și-a dat drumul personalității în viața ei intimă neregulată, care era neapărat scandaloasă, judecată după canoanele înguste ale „societății bune” catalane din vremea ei.22 Dovadă a tăriei ei de caracter este că gentul prudenți. de The bé, care a urmat Lliga, a trebuit mereu să pretindă că ignoră dorința sa puternică de autonomie sexuală și disprețul față de obiceiurile matrimoniale „burgheze”. În ciuda relativului obscur al începuturilor sale, odată înființat, s-a comportat ca și cum ar fi un „mare domn” al strămoșilor, lipsit de unele prejudecăți.

Distribuția sferelor de influență ideologică

În ciuda independenței sale palpabile de criterii, Cambó a fost adesea considerat mai mult un lider decât un teoretician.23 Conducerea ideologică a naționalismului catalan incipient a fost atribuită lui Prat sau, mai nuanțat, lui D'Ors.

Cu toate acestea, poate Cambó a fost unul dintre primii catalaniști care au acceptat ideea de „imperiu”, înainte, poate, chiar de Prat de la Riba. În 1899 a propus să înțeleagă afacerea Dreyfus din Franța ca pe o axă încrucișată: „Aceasta este o luptă între imperialism și democrație, pe de o parte, și naționalism și cel mai puternic, pe de altă parte.”24 Într-un alt articol din același an, a recunoscut Almirall ca punct de plecare, dar a formulat pluralitatea specificităților ca o normă universală: «Regionalismul nu este fiul drepturilor istorice [a se citi fueros], ci se bazează pe particularism sau pe recunoașterea imperiului varietății, [...] », aceasta fiind o regulă generală a tuturor marilor grupări active ale dezvoltării istorice, de la catolicism până la capitalism

Implicit, în opera lui Prat de la Riba, ambiguitatea conceptului de „imperiu” era legată de alte inexactități utile. „Imperialismul” a ajuns să fie sinonim – cel puțin emoțional – cu o „hegemonia catalană” în treburile unui stat vădit ineficient: au existat, așadar, rezonanțe precum presupusul beneficiu pe care ar trebui să-l aducă intervenția activă catalană în afacerile spaniole, la in acelasi timp in care

astfel de implicații raționalizante implicau apelul internațional tot mai mare la protecționismul economic, care se baza pe presupunerea, pe atunci actuală, că controlul unor suprafețe mari ar favoriza dezvoltarea unor schimburi avantajoase. În același timp, Prat, foarte aparent, nu era interesat de partea spaniolă a ofertei sale; Nu și-a tradus opera fundamentală La nacionalitat

catalana în spaniolă (acest lucru ar fi făcut de un anticatalanist precum Royo Villanova) și nici nu și-a prodigat intervențiile asupra presei spaniole. Cambó a procedat exact invers și a privit relația constructivă Spania-Catalunia într-un mod foarte diferit.
Lui Cambó i s-a atribuit popular un rol activ, în loc de unul ideologic, pentru că el a condus cele mai semnificative inițiative politice, începând cu provocarea scindării Lliga în 1904, prin salutarea –în catalană– pe Alfonso XIII, contravenind astfel unui partid. acord, când regele a mers la consiliul orașului Barcelona în timpul unei vizite regale în capitala catalană. Notorietatea a fost imediată. În cuvintele unui contemporan: «Actul domnului Cambó a ridicat mult praf în Liga și, din acest motiv, s-a exteriorizat un dualism de proceduri care a provocat demisia președintelui [Albert] Rusiñol, numirea unui fel de Consiliul de administrație și nașterea a ceea ce am putea numi „colaboraționism” regionalist.26 Într-adevăr, cariera lui Cambó către celebritate a fost o succesiune de neoprit de evenimente publicitare. De asemenea, el a fost cel care a suferit atacul hostafranchilor în timpul campaniei electorale a Solidarității Catalane, deși a fost însoțit de alții, precum republicanul Salmerón, în mașina împușcată27. Și, parțial, ca urmare a „martiriului” său. , Cambó a început cu conducerea deputaților și senatorilor de solidaritate din Cortes în 1907-1909, combinând doctrină și practica, o carieră preeminentă ca catalanist la Madrid.
În repartizarea rolurilor pentru echipa Lliga, Cambó a fost cel care a revendicat rolul de promovare a influenței hispanice a catalanismului, din momentul în care, în 1904, salutul său către tânărul monarh în numele minorității regionaliste în Consiliul Municipal Barcelona. a provocat ruptura Ligii și despărțirea stângii regionaliste. Conducerea sa a minorității parlamentare Solidaritat în 1907 nu a făcut decât să confirme reprezentarea sa a ceea ce a ajuns să fie numit orientarea Catalunya enfora, Catalonia afară, în sloganul campaniei electorale din 1918. În contrast marcat, Prat a fost întotdeauna bine văzut ca protagonistul spiritul Cataloniei se termină, Catalonia înăuntru, poziție mereu mai simpatică pentru mediul catalan în general 28 Pentru Prat, mai ales de la ridicarea la președinția Consiliului Provincial din Barcelona în 1907, activismul și realizarea programatică au constat în întărirea, din partea organismului provincial, a eforturilor de dezvoltare care au reieșit din societatea civilă catalană însăși, ca fiind, foarte exemplar, de Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i de Balears, fondată în 1904 -sub conducerea militantului Lliga Francese Moragas i Barret- ca răspuns la grevele muncitorilor din 1901 și 1902 și din care numeroase

inițiative roz.29 În «la Caixa» prin excelență a fost exemplificată idealizarea catolică a spiritului antreprenorial «neoprotestant», pentru a se asigura că încrederea în sine, încrederea în sine, era articulată ca ajutor de sine, ca ajutor de sine; Aceștia au fost pașii necesari pentru a garanta bazele autoguvernării colective, celebra autoguvernare care a fost germinația inițială moștenită de la Almirall de Prat. Pe scurt,

Prat era interesat să aibă instrumente pentru consolidarea unei „infrastructuri de capital social” care, la rândul său, ar avea ca rezultat societatea civilă catalană pe care dorea să o apere și să o extindă în același timp.30
Cambó, dimpotrivă, nu a avut același lux ca Prat, deoarece sarcina lui era tocmai negocierea obiectivelor catalaniste în politica spaniolă. Astfel, Cambó a trebuit să dea conținut și o mai mare precizie amfibologiei „imperiale”, fie și doar din cauza implicațiilor ei. Ambiția unei „hegemonii catalane” ar putea fi atractivă în Catalonia, dar o asemenea dominație ar putea ridica suspiciuni serioase în altă parte. Era o dovadă, reflectată în literatura momentului: dificila înțelegere reciprocă a sentimentelor conflictuale dintre lumea catalană și cea spaniolă putea fi exprimată –într-un mod extrem de indirect– într-o piesă de impact enorm, precum En Flanders Has Set the Sun (premiera în 1910) de Eduardo Marquina, un autor care cunoștea bine, prin propria sa traiectorie de viață, granița dintre Barcelona și Madrid.31 Apoi, pentru a face înțelegeri, Cambó trebuia să dea ceva în schimb.
Proiectele asociative care i-au fost cele mai interesante au avut o dimensiune statală. Astfel, una dintre primele sale intervenții parlamentare, pe parcursul mai multor zile în februarie 1908, a fost în apărarea votului corporativ în lunga dezbatere care a înconjurat Proiectul de lege de administrație locală pe care guvernul Maura l-a susținut, în contradicție cu criteriile formalistului lui Moret și liberalilor. Cu agilitatea sa, și-a câștigat o reputație în cameră. Pentru Cambó atunci, votul universal masculin era „o ficțiune legislativă” din moment ce sistemul reprezentativ „făcea primii pași”, „în plină copilărie”; așa cum a fost aplicat, a fost „retardant”, „conservator”.32
Șeful parlamentar a reamintit libertatea criteriilor în cadrul Solidarității și, chiar, în cadrul Lliga însăși, fapt pe care îl considera tipic pentru o țesătură asociativă la fel de densă precum cea catalană. unul, al cărui sector comercial –a amintit– dăduse dovada capacității sale de mobilizare în 1898 și 1899. Reforma, așadar, trebuia să fie progresivă, în măsura în care a ajutat la maturizarea socială, deschiderea de fapt, nu teoretică și distorsionată, care, prin urmare, , i s-a opus, ca orice schimbare semnificativă, cei mai reacţionari (în acest caz, liberalii). Însă dezbaterea a scos la iveală contradicția internă a poziției lligare: dacă Catalonia avea deja o societate civilă densă, spre deosebire de sărăcia relativă a asociațiilor din restul Spaniei, ce sens democratic avea măsura generală? Cambó nu și-a pierdut echilibrul:
Așteptam această întrerupere de la contele de Romanones, pentru a-i spune lui HH că, într-adevăr, Catalonia este o excepție, iar dacă Catalonia este exclusiv

Dacă ar fi în cauză, dacă am legifera în special pentru Catalonia, este posibil să nu cred că reprezentarea corporativă era atât de necesară [zvonuri]; dar trebuie să-i spun contelui de Romanones că, când am trecut prin aceste porți și am depus jurământul în funcție, am promis să mă consider în orice moment deputat spaniol și să legi pentru toată Spania. [Foarte bine, din toate părțile Camerei.]

Vom vorbi despre procesul de trezire a votului în Catalonia; dar trebuie să vă amintesc ce s-a întâmplat în Spania după dezastru. După anul 1898 au venit alegerile și votul a rămas mut, pentru că din respect pentru poporul spaniol presupun că au tăcut, deoarece ar fi o insultă pentru poporul spaniol să presupunem că au votat pe cei care au provocat dezastrul și că i-au adus în acest loc.
[Dl García Prieto: Nu aș fi avut pe cine să votez.]

Cambó a întors cu pricepere protestele liberale, amintind de pretențiile republicane: «când votul a rămas tăcut, domnul García Prieto, vocea apocaliptică a lui Costa s-a ridicat la Barbastro în numele Camerelor agricole, și a Camerelor de comerț din Zaragoza și a adunat protestul național, exprimând de o mie de ori cu mai multă intensitate decât sufragiul protestul întregii Spanie.»33.

Într-un articol de presă de atunci, la mijlocul lunii ianuarie a aceluiași 1908 și cu aceeași intenție didactică, Cambó afirma armonia dintre corporatism și autonomism: «Reprezentarea corporativă pentru catalaniști, pentru cei dintre noi care am fost întotdeauna catalaniști, este un lucru. rezolvat, este un antiquata [sic], este ceva consubstanțial cu noi, la fel ca și autonomia.» Și a adăugat că falsificarea voinței colective și a votului universal a fost norma până când Lliga a arătat calea opusă. De ce, s-a întrebat el, tinerii sub douăzeci și cinci de ani și femeile nu au votat pentru ca participarea să fie cu adevărat „universală”? «O simplă observație: bărbați care în Barcelona nu sunt înscriși pe listele recensământului electoral, îi veți găsi cu miile; Bărbați care în Barcelona nu sunt înscriși în listele vreunei Asociații, veți găsi foarte puțini, poate niciunul, iar cei care nu apar în ei este pentru că nu vor, în timp ce dacă nu sunt în listele electorale este pentru că nu pot.” Aceasta a fost, deci, cetățenia care a însoțit „imperialismul societății civile” catalane, justificată cu o aluzie explicită la apărarea pe care Almirall, în vremea lui, o făcuse din același vot corporativ34.

O propunere de afaceri remarcabilă din 1910 ar fi reprezentativă pentru cel mai organic răspuns - adică ofensiva de prozelitism a societății civile catalane față de restul Spaniei -: aproape de Lliga (dacă nu militant, cel puțin frecvent contribuind la La Veu de Catalunya).), maiorcanul Bartolomé Amengual i Andreu (1866-1961), din 1902 secretar al Camerei de Comerț și Navigație din Barcelona, a încercat să exporte în restul Spaniei concernul asociativ catalan, în Lstudio-ul său despre Organizația Corporativă Oficială. a comercianților și industriașilor din străinătate ca bază pentru reorganizarea Camerelor Oficiale de Comerț, Industrie și Naviuni

după compararea sistemelor Franței, Austro-Ungariei, Germaniei și altor state.35 Dar problema fundamentală a rămas deschisă: dacă Lliga a propus „imperialismul societății civile” ca și cum ar fi o „revoluție a juste milieu”, chiar în la mijloc, nici de jos (socialism, muncitorism), nici de sus (celebra oferta a Maurei), cum ar putea fi refăcută Spania din realitatea organică vibrantă a asociațiilor, corporațiilor și sindicatelor, acolo unde aceste entități nu existau ? De fapt, a fost o problemă „socialistă”, așa cum s-ar spune în controversa internă a Lliga câțiva ani mai

târziu. Pe acest teren alunecos, în 1908, Cambó s-a lipit de ortodoxia lui Prat și de metaforele ei. Dar a înțeles că este necesar să-și asume un anumit etatism pentru a planta, iriga și promova societatea civilă în numeroasele deșerturi spaniole, lipsite de complexitatea afacerilor, profesionale sau chiar muncitorești. Mai mult decât atât, era urgent să se facă o astfel de muncă înainte ca mișcarea muncitorească să-și propovăduiască în mod convingător prostiile că lipsa țesăturii corporative va fi compensată chiar de mișcarea muncitorească.
Percepția sa l-a adus mai aproape de oameni de afaceri și publiciști, foști polaviejisti cu încărcătură ideologică catalană mai mică, ale căror criterii „burgheze” proindustriale impuneau protecționism, pentru care accesul la puterea statului la cel mai înalt nivel era esențial: Solidaritatea a coincis atât cu Legea Tarifului. Bazele, din 1906, sub guvernarea liberală, și Legea pentru protecția industriilor, realizată deja de cabinetul Maura în 1907. Din acest unghi, era esențial să avem voce și vot în viitoarele corectări ale unei astfel de legislații.36 La fel ca mulți alți politicieni înainte și după el, Cambó a descoperit încetineala realității și s-a simțit nerăbdător, dorind să treacă dincolo de metafore și răsturnări ideologice. Prat, în aceiași ani, descoperea gustul reformator și concret pe care îl dădea controlul instrumentelor politice locale și perspectiva sa era, așadar, mai lejeră. Între cei doi puteau glumi, ca atunci când, în ianuarie 1908, Cambó i-a trimis lui Prat un discurs eșuat al lui Ferran Agulló, plat și fără grație, dar eficient în conținut, și l-a invitat să adauge ceva picant: «Adăugați numele Spaniei și al sentimentul unei Catalonie invadatoare, imperialistă [sic], care va fi pe placul tuturor.”37
În plină euforie creatoare și anticipare a lansării Solidarității, în aprilie 1906, la o lună de la votul unanim al reprezentanților catalani de toate paturile împotriva Legii Jurisdicțiilor care a stârnit mișcarea de protest civic, Prat și-a marcat poziția în raport cu Cambo. :
Sunt două momente în cauzele naționale -a spus Cambó în ziua aceea-: defensivă și izolare, în care se încearcă păstrarea și refacerea personalității, și momentul expansiunii și invaziei, în care se impune idealul colectiv de naționalitate. . Suntem deja în al doilea moment, suntem deja în perioada invadării catalanismului. Cucerirea Spaniei este o consecință fatală a naționalismului nostru; cei dintre noi care luptă cu ea sunt inconștienți sau săraci cu spiritul. Catalonia trebuie să meargă să cucerească Spania; și îl implantează

Promovarea autonomiei și federalismului, concepția de guvernare proprie rasei catalane, este formula firească pentru această cucerire pașnică.
Aceste idei nu au fost înțelese de toată lumea. Superioritatea supremă a temperamentelor critice s-a manifestat în satire răutăcioase. Și totuși, faptele sunt faptele și adevărul este că toată politica spaniolă, la bine și la rău, întoarce Catalonia, că marea problemă acum este problema catalană, problema pusă de Catalonia, că greutatea al Cataloniei se face simţit viguros în organele supreme ale Statului. [...] Solidaritatea Catalană își va îndeplini lucrarea de răscumpărare a popoarelor spaniole.38

Prat s-a mulțumit de afirmarea faptului catalan, a potențialului de schimbare excepțională pe care „unitatea sa culturală” îl oferea Spaniei, a prozelitismului „imperialist” catalan, a „imperiului” hispanic care putea fi construit. Dar nu a depășit această afirmație. Marea sa - aproape exclusivă - preocupare era piața politică catalană. Cambó nu a putut rămâne în acel moment, deoarece sarcina sa politică era să construiască o coaliție în Spania suficient de largă pentru a realiza măcar o parte din acest program extrem de ambițios.
Desigur, a existat deplină conștientizare contemporană a acestei tensiuni latente între viziunea lui Prat asupra construcției locale sau regionale și perspectiva mai expansivă sau „statistă” a lui Cambó. Francese Pujols, realizată în 1918, la un an și ceva după moartea lui Prat, servește ca un indiciu al unui eseist mereu dispus să spună ceea ce alții au preferat să nu spună:
Și ca punct final la istoria școlii juridice catalane, fără a trece de la problemele de drept comercial, vom vorbi despre Prat de la Riba, care a murit deja și care a fost unul dintre principalii cultivatori ai acestei școli și dacă ar fi avut nu a optat hotărât spre politică, unde a devenit catalanul care până astăzi a făcut cel mai mult pentru libertatea Cataloniei și care a conceput tactica de a o realiza încet pornind de la principiul că cizma se umple picătură cu picătură și separându-se sistematic de gașca celor din toate sau nimic și alăturându-se celor ale celebrului Cambó, care a fost cel care a conceput proiectul cu adevărat neobișnuit de a obține libertatea națiunii catalane prin acapararea guvernului Spaniei, care este un guvern fără nicio forță sau prestigiu. , și lasă adversarii acestui mare om să spună ce vor, este o modalitate pe cât de practică, pe atât de originală de a rezolva problema naționalismului, pentru că înseamnă a da o altă soluție tuturor celor care s-au încercat să le dea. alte naționalități din state la fel de afectate precum statul spaniol și singura scuză pe care o au pentru a nu fi făcut acest lucru este că nu au avut norocul să aibă un Cambó care a spus ce a spus când a spus că noi catalanii nu trebuie să ne despărțim de Spania, dar ar trebui să o guverneze, adăugând ca comentariu, că nu trebuie comentată, că nu trebuie să o guvernăm pentru a o asupri, ci pentru a o salva.

Pe baza acestei abordări filo-cambodgiane de bază, Pujols a descris relația dintre Prat, Cambó și naționalismul radical apolitic; Proza sa barocă, transformată într-o parodie a colocvialității discursive catalane, îi permite să spună adevăruri care i-ar fi determinat pe alții să fie expulzați din cercul catalan:
Desigur, dacă catalaniștii tot-sau-nimic, care erau cei ai Unió [catalanistă] politic vorbind, aveau defectul intransigenței și nu voiau să se preocupe de altceva decât de reconstituirea personalității catalane, cambomstas-ul trebuia uitați de punctele fundamentale ale acestei reconstituiri, pentru că, sincer, cu programul politic pe care îl desfășurau aveau deja destulă muncă și din acest motiv marele merit al lui Prat de la Riba este acela de a fi știut să se pună între cele. iar ceilalți, căutând reconstituirea susținută de Unió Catalanista și susținând politica surprinzătoare a celebrului Cambó, care a făcut minuni

și va face mult mai multe decât cred oamenii, pentru că este un om care, dacă nu se va întâmpla o nenorocire. el, va merge departe și va fi admirația din întreaga lume, așa cum vom demonstra în lucrarea noastră referitor la conceptul general de patrie catalană, dacă el, care nu se limitează niciodată, nu a demonstrat-o cu opera sa înainte de a publica. al nostru, care încă va dura să îl publicăm, pentru că mai întâi trebuie să publicăm conceptul general al Dreptului Catalan, cel al artei catalane și cel al religiei catalane, care sunt cele mai avansate.

Și după ce am explicat semnificația politică a lui Prat de la Riba, care, după cum pot vedea cititorii noștri, este extraordinară, și revenind la ceea ce spuneam despre lucrarea juridică pe care i-a rămas, vom spune că, dacă este răspândită în multe și lucrări variate distribuite de ziare și reviste, poate fi foarte bine cunoscută în Legea juridică a industriei și în Jurații mixte, care sunt> titlurile celor două lucrări pe care le-a publicat care, deși bine gândite, nu au nicio originalitate. , departe de asta, ele sunt scrise sub manta termenului mediu catalan, atat de tipic pamantului nostru, incat in acest caz Prat de la Riba a adus ceea ce el numeste legea naturala a industriei si legea muncii, in balanta de individul și a societății, ceea ce îl face să se sacrifice proporțional unul față de celălalt și să se îndepărteze atât de individualism, cât și de socialismul de stat, susținut de școala materialistă modernă, și, vorbind despre altceva, am spune că, în ciuda discrepanțelor pe care Prat de a remarcat la Riba, aparține deplin școlii Savigny, care este o școală proaspătă ca un trandafir care, cu farmecele și parfumurile sale, adoarme și anesteziază puterea generalizantă a celor care o ascultă prea mult.'1'

Pentru a conduce un program hispanic credibil, Cambó avea nevoie de mai mult decât „școala Savigny”. Era mult mai dispus decât Prat să exploreze granița ideologică complexă și contradictorie dintre dreapta și stânga, pentru care cadrul ideal, în acei ani, era cadrul francez.

Barres hispanist și catalanismul politic

Cambó nu ar ajunge imediat la versiunea sa a ideii „imperiale” și nici nu ar adera la entuziasmele „anglo-saxone” ale lui Prat sau D’Ors dacă nu ar fi fost prin perspectiva franceză. La punctul de plecare, a fost format din „noul naționalism” francez, al cărui catalanism a fost, în mare măsură, introductorul oarecum contradictoriu în Spania. Aproape de sfârșitul vieții, Cambó și-a amintit că „în ultima treime a secolului trecut cultura franceză înaltă (Taine, Le Play, Fustel de Coulanges... mai târziu Barrés) era regionalistă”; a adăugat că ei au fost „profesorii tinereții mele”, în ciuda faptului că nu au avut „nici o influență asupra orientării politicii franceze”.4” Ambiția lui Cambó era, deci, tocmai aceea de a impune o perspectivă echivalentă asupra orientării francezei. politică.politica spaniolă, din cea catalană. Astfel, funcția imciatică pe care, în tânărul încă nesofisticat Cambó, o exercitase Taine, ca critic al originilor contemporaneității, precum și ca descoperitor al autoguvernării și al individualismului „anglo-saxon” creator, s-a îndreptat curând spre căutare. modele de acțiune politică, pe care le-a

absorbit cu munca sa de redactor salariat la La Ven de Catalunya (atât în revistă, cât și în ziar), responsabil cu studierea și diseminarea tehnicilor diferitelor mișcări naționaliste de la sfârșitul secolului. 41 Din această perspectivă, Barrés, ca „profesor de energie”, considerat primul care a aplicat, în 1892, termenul de „naționalism” afacerilor politice franceze, a oferit trecerea de la gândire la acțiune.42

Pentru Barres, descentralizarea a fost nimic mai puțin decât un moment de transformare atât a societății, cât și a statului. Precizând, în 1895, Barres a prevăzut impactul unei Franțe federalizate, deși republicane, asupra monarhiilor care o înconjurau: «Federalismul nu este doar tipic politicii interne, ci este o politică de export care ar trebui să aibă rezonanță în Germania, că este , deși prea des uitat, un imperiu federal; pe Austria, unde predomină; peste Italia, unde avea să reapare, pentru binele civilizației italiene și pentru siguranța noastră; pe Spania, unde o revendică Catalonia; peste Insulele Britanice, unde avea să rezolve problema irlandeză.»43

Cu toate acestea, au existat diferențe importante cu perspectiva catalanistă în construcție. Odată cu dezastrul de la Sedan și înfrângerea lui Napoleon al III-lea din 1870, zdrobită de coaliția germană condusă de prusaci, ideea de „Imperiu” a fost revărsată pe scena naționalistă franceză, cu excepția unei extinderi a esențialității Franței de peste mări. Doar în acest sens a existat o temă „imperialistă” în care —începând de la expansionismul agresiv către Africa și Asia sponsorizat de Jules Ferry în 1883-1885—, republicanii și monarhiștii francezi puteau coincide.44 Dar, întotdeauna din oarecum utopic perspectiva catalanismului, o astfel de eliminare a bonapartismului învechit a permis eclectismul corector și compensator.

Un exemplu cheie al jocului dintre modelele externe folosite de la Barcelona demonstrează cum, din abordarea receptoare, orientările politice ar putea fi combinate

cas sau ideologice foarte diverse ca origine. Însuși modelul politic al unei „ligi” își are originea dintr-un împrumut din politica britanică: atunci când Lliga de Catalunya a fost fondată în 1887, a vrut să evoce Irish Home Rule League și, odată cu aceasta, ideea engleză a secolului al XIX-lea de o formație care să pună presiune asupra politicii cu un singur subiect (întotdeauna politică cu un singur subiect).45 Dar senzația de dinamică care a însoțit ascensiunea Ligii Regionaliste în primăvara anului 1901 și-a derivat impulsul mai ales din modelul renovator al francezilor departe- liga de dreapta, deja exercitată de zeci de ani de boulangerism și anti-Dreyfusism, deși este adevărat că până atunci cuvântul politic era, în plus, un clișeu în politica hispanica, de când José Rizal a fondat Liga Filipine în 1892, iar galicianul Alfredo Brañas Liga Galiziană în 1897.46 Dar, în lecturile franceze ale fenomenelor politice engleze, nord-americane sau germane, Cambó a fost mult mai influențat de exemplele franceze decât de alte „mișcări particulariste” exotice sau inferioare, precum și mai mult de Maurice Barrés, născut în Charmes. -sur-Moselle (Vosges) și identificat ca „scriitor lorenean”, cel de Charles Maurras, din Martigues (Bouches-du-Rhône) și în toate sensurile provencalist.

În mod destul de semnificativ, în memoriile sale, când a trecut în revistă influențele formative ale tinereții sale, Cambó nu a menționat Emerson sau Carlyle. Pe lângă francezii deja amintiți în amintirile sale, el a adăugat germanul Savigny, citind un text al unui student la drept mai mult sau mai puțin aplicat.47 Cu alte cuvinte, el și-a imaginat individualismul antreprenorial și societatea civilă prin perspectiva naționalistă franceză particulară. Deși contactele, în vremea lui, cu antisemitismul francez și algerian au fost purtate de Prat, Cambó a fost mult mai atins decât de schema naționalistă a lui Barrés. Potrivit acestui romancier și eseist, mai ales în faza sa cea mai tinerească și creativă, în plină campanie împotriva lui Dreyfus (care este momentul în care Cambó l-a absorbit), nu s-ar putea fi cu adevărat francez fără regionalitatea trăită, fără o experiență formativă regională, că experienta fiind cea care imprima caracterul. Față de această relație activă cu trecutul existențial, un pact între vii și morți în perpetuă transmitere generațională, cetățenia urbană și formală atât de lăudată de republicani era o simplă superficialitate, în măsura în care nu obliga nimic și nici nu pretindea nimic. un adevărat angajament faţă de identitate.48 Cu alte cuvinte, patriotismul local a fost cel care a permis accesul la un naţionalism colectiv, superior. Astfel, Barrés era francez, pentru că simțea Lorena strămoșilor săi în oase. Evreul sau imigrantul cu greu puteau spune același lucru, prin urmare nu era „național” francez, greșeală pe care a acoperit-o cu șmecherii abstracte, mai ales cele oferite de neokantianismul moralist tipic profesorilor și profesorilor reprezentanți ai francmasonului. mediul politic care a controlat Republica a III-a Franceză.47 Pe scurt, chiar mai mult decât restul echipei regionaliste catalane, Cambó a fost marcat de discursul barrezian.50 Așa cum, mai târziu, criticul marxist Walter Benjamin l-ar observa cu ascuțire pe romancierul francez: « Filosofia lui Barrés este o filozofie a moștenirii.»51 Și așa a înțeles-o Cambó, fiul de țărani din Empordà. În plus, insistența

Proeminența literară barresiană în culte du moi, dezvoltarea sensibilității ascuțite a individului, a fost un accent firesc pentru cineva care, ca și Cambó, și-a construit o personalitate ca om de lume cu gusturi culturale rafinate.

Pe baza relației dintre moștenirea națională din regiune, ideea baresiană era a unei dezvoltări plăcut asimetrice a practicii sociale a puterilor publice. În citatul care, în 1914, făcea din autorul francez un jurist tradiționalist, un observator aragonez atent al dinamicii catalane: «Mauricio Barrés, când cerea libertate pentru municipalitate și pentru regiune, a adăugat: Trebuie să fie laboratoare de sociologie. Este acolo unde am avea experiențe politice și economice,'repetate în proporții modeste, și generalizate ulterior, nu prin decrete sau legi comune, ci prin imitarea spontană a orașelor și regiunilor învecinate, martori ai efectelor bune sau rele. acolo.»52 A existat, deci, o utilizare bogată într-o lectură regionalistă hispanică a lui Barres.

Dar, înainte de orice adaptare, aceeași abordare regionalistă hispanica a avut o taxă semnificativă de plătit. Deși Barres a trecut prin Barcelona și a avut unele contacte cu tinerii

catalaniști, el era un hispanofil notoriu care și-a căutat prietenii din Barcelona în altă parte.5"' Poziția sa cea mai matură era în mod clar spaniolă, unitară, așa cum se reflectă, de exemplu, în lucrarea sa celebrul Greco . ou le secret de Tolède, din 1911, și a împărtășit fascinația sa pentru El Greco cu „moderniștii" catalani grupați la Sitges în jurul lui Santiago Rusiñol. Și-a ales relațiile între prietenii acelui cerc. Astfel, portretul pe care l-a pictat avea să devină celebru. În 1913, pictorul basc Ignacio Zuloaga a jucat rolul scriitorului din Lorena cu un fundal din Toledo, în semn de sărbătoare a afinității lor.
Cartea lui Toledo a evidențiat gustul său neoromantic pentru trecutul hispanic, presupus încă viu, mai mult decât pentru realitatea pietonală contemporană.54 Dar, cu mult înainte, Barres se simțea atras tocmai de tot ce se opunea mediului urban și în țara iberică. a avansat pe care catalaniştii „intervenţionişti" îl admirau. „Pentru a sparge letargia — scria scriitorul francez într-o lucrare reprezentativă, publicată în 1894 —, Spania este o mare resursă. Nu cunosc o țară în care viața să aibă atâta aromă. Ea îl trezește pe cel mai zdrobit de administrația modernă." Și, în caz că nu i s-a înțeles plăcerea pentru tema Merimée și Bizet, a adăugat: „Este o Africa: intră în suflet cu un fel de furie iute ca un ardei în gură."55 În orice caz. , Spania a intrat în mitologia sa personală, așa cum insista în însemnările sale: «A fost în Spania unde am înțeles viața, curajul și libertatea de a usca».56 Pasiunea lui neîndoielnică îl îngrijora chiar. Și-a notat: „gustul meu nesănătos pentru Spania" (caiet din 1898-1899); era contrapunctul Lorenei, o alternativă despre care credea că va supune părțile voalate ale sufletului său la lumina soarelui (caiet din 1906-1907), și care i-a permis să simtă Mediterana musulmană încă din catolicitate (caiet egiptean, 1907). -1908).57 Abordarea barresiană a avut alți imitatori, precum romancierul și eseistul Louis Bertrand (1866-1941), tot din Lorena, indicând că cultul lumii mediteraneene deja

sus contrastes a fost, pentru principes de siglo, o temă fundamentală a culturii galice, transmisă prin piaţa literară şi artistică pariziană întregii „modernităţi".58
Câțiva ani mai târziu, Vicente Blasco Ibáñez, un republican militant, dar francofil, a rezumat spaniolismul literar al Lorenei: «Pilotul lui Barres [sic] este în Franța un stilou spaniol. Viața actuală a Spaniei și literatura ei antică i-au oferit un subiect pentru numeroase studii. Cineva l-a numit, nu fără motiv, „consul intelectual al Spaniei la Paris". Nu vorbește bine spaniola, dar o citește perfect [...]», așa cum susținea romancierul valencian, a atestat biblioteca sa abundentă. Însuși Barrés i-a spus lui Blasco, când acesta din urmă l-a vizitat în primele luni ale Războiului European: „Dacă nu eram francez, aș fi vrut să fiu spaniol... Dacă într-o zi trebuie să-mi părăsesc patria, mă voi duce la trăiesc în Spania." 59 Având în vedere entuziasmul său pentru spaniolizare, poziția sa față de catalanism a fost mai degrabă critică și a fost percepută ca atare de comentatorii contemporani. Făcând bilanțul, el a asigurat că naționalismul catalan este o mișcare „foarte egoistă în spiritul ei, care propune bunăvoinței tinerei Spanie o anarhie

iritantă mai degrabă decât o disciplină fructuoasă”. În opinia sa, „Catalunia este atât de exasperată pentru că a pierdut, în dezastru, Cuba și Filipine, unde se aflau cele mai bune piețe pentru produse din fabrică.”60 În lumina unor astfel de opinii, influența barresiană a fost încă o povară . grea pentru bagajul intelectual al unui catalanist.
Dar ucenicia camboniенă a lui Barres avea importanța ei. Pentru Cambó, ca o consecință a perspectivei barresiane, «vibrarea cu memoria pământului și a predecesorilor care au trăit în el, a fost un fapt catalan; mai târziu, același sentiment tradițional i-a inspirat respect pentru faptele Spaniei, chiar și pentru Stat. A învățat, deci, să califice posibila virulență a naționalismului său catalan cu un anumit hispanism. În același timp, Cambó nu a fost un imitator orb al maniilor eseistului naționalist francez. De exemplu, liberalismul avansat al Institución Libre de Enseñanza, analog cu kantianismul detestat de Barrés, nu a devenit un dușman hotărât al „instituționalismului” madrilen. A știut să aleagă.
Disfuncția lui Maurras în Spania
Desigur, Maurras ar putea spune ceva foarte asemănător cu mesajul barrezian și, în plus, ca un regionalist provensal și plin de cunoștințe, cu o mai bună cunoaștere a faptelor pentru catalaniști. În propriile sale cuvinte: «Pentru mine, este ca provensal că mă simt francez. Nu-mi înțeleg Provence fără Franța.”61 A început ca provencalist, adept al poetului Frédéric Mistral (1830-1914), care promovase o „trezire provensală” treptată încă din 1854 și care avea să fie uns cu Premiul Nobel pentru Literatură în 1904, în declinul vieții sale. Într-adevăr, în 1892, un grup de felibre din Paris, în frunte cu Maurras și Frédéric Amouretti, a propus o Franță federalizată în autonomii („tous, gascons, Auvergnats, Limousins, Bearnais,

Dauphinois, Roussillonais, Provençaux, Languedociens"), pulsație la care (conform manifestului) au răspuns deja unii regionaliști bretoni și a apărut o dezbatere considerabilă care a ajutat la promovarea tânărului și devotatul Mistrahano.62 Fără îndoială, Barrés a fost de acord cu aprecierea de la Mistral; în cuvintele istoricului militant al Action française, Jacques Bainville: „Domnul Maurice Barrés a putut observa pe bună dreptate că opera mistraliană are o valoare universală și că, departe de a fi limitată la lumea Provence, ea a fost însuflețitoare pentru toți. al Franţei, că, întreprinsă la Arles, a răsunat la Strasbourg.»6' Dar, ca profesor ideologic, Mistral s-a remarcat prin relația sa strânsă literară și de admirație cu Renașterea catalană, în special prin legătura cu poeți precum Víctor Balaguer și Jacint Verdaguer.64 Evoluția densă a catalanismului, din ce în ce mai vizibilă ca mișcare politică A. care a depășit cu mult simpla cultivare literară a unei limbi non-statale a servit în mod necesar ca un contrast cu averile în scădere blândă ale apelului provencalist mistralian. Criticul catalan Joaquim Folguera: aceeași calitate ca Mistral, „deși pare paradoxal [... j, este dovada cea mai clară că Provence a murit”, întrucât, altfel, s-ar fi făcut „tragedii ridicole pe teme ale istoriei romane, precum Víctor Balaguer al nostru”.66 Realitatea palpabilă a regresului provensal l-a ajutat fără îndoială pe Maurras să evolueze în

emigrația sa pariziană (sau, cel puțin, a făcut explicit gândul său ascuns anterior): „pentru că Republica nu se poate descentraliza.”67
Adică, mai mult decât un regionalist, Maurras și-a dorit să fie un mare doctrinar în stil francez. Din acest motiv, el a adăugat întotdeauna o morală ideologică aluziilor sale regionale, așa cum a repetat fără încetare prin, de exemplu, versiunile succesive cumulate ale Enquête sur la Monarchie: cine s-a hotărât să fie patriot trebuie să fie neapărat regalist sau absolutist. monarhist. După formula concludentă a teoreticianului: „practic, precum și teoretic, dacă cineva vrea să fie naționalist [italică originală], există doar partidul naționalismului integral, adică Monarhia”68 În ultima versiune, deja în anii Treizeci, marele manual maurrasian conchidea, ca ultima sa frază: „Partidul Ordinului nu poate alege./ Dacă respinge anarhia, trebuie să adopte Monarhia./ Dacă respinge Monarhia, trebuie să se resemneze în anarhie. „69 În rest, după criteriile sale „filosofice”, atât de rigide și presupuse logice, era secundară. Această afirmație, în Spania, a însemnat carlism, așa cum însuși Maurras a recunoscut aproape de la începutul carierei sale.
Insistând asupra reprezentativității naționale superioare a unei Monarhii de drept divin asupra tuturor formelor plebiscitate de Popor, Maurras a fost mai aproape – în contextul politic spaniol – de argumentele cele mai lucide ale purtătorilor de cuvânt carlist, în special ale tribunului și academicului Vázquez de Mella, capabilă să rupă cu aceeași dinastie «legitimă» în numele purității «tradiționaliste», ca și cu amfibologiile caracteristice Lliga.7", gândirea maurrasiană a înțeles.

În sensul ei cel mai strict ca doctrină de stat, ea nu a fost niciodată predicată pe scară largă în Spania, dintr-un motiv foarte simplu, pentru că exista deja cu atâta claritate sau mai bine: tradiționalismul sistematizat în nenumărate și nesfârșite discursuri de Mella, printre altele. Așa cum André Buffet i-a răspuns lui Maurras însuși în prima rundă de respondenți („cu exilații noștri”) a faimoasei sale Enquête sur la Monarchie din 1900, o lucrare monumentală extinsă în anii succesivi, adevăratul ideal al naționaliștilor francezi, ceea ce ei „cere. în visele lui” a fost nimic mai mult și nimic mai puțin decât „Un César avec des fueros”. O astfel de „frază exactă care îi descrie starea sufletească” era de la „un naționalist spaniol” („vorbea spaniolă și latină”), „care a fost întrebat care ar fi regimul pe care l-ar prefera și a răspuns calm: „Un César cu privilegii. ." Pentru consumul galic s-a adăugat explicația: «Prin César am înțeles o autoritate energică și, prin privilegii, libertăți comunale și provinciale. [...] Vorbind franceză, ar fi spus, mai mult sau mai puțin, precum Contele de Paris: Stat Liber, Municipalitate Liberă.’7’ Mai mult, naționaliștii francezi apropiați de maurrasism, precum diplomatul și istoricul Charles Benoist, admirau Restaurarea Canovistă ca model al modului în care a treia Republică Franceză ar putea fi corectată. În 1894, în Revue des Deux Mondes, Benoist chiar declara că redresarea Bourbon în Spania „a fost monarhică, națională și modernă”, provocând un răspuns ironic din partea lui Maragall.72 În orice caz, Maurras, cu literalitate absolută și cu cea mai autentică.

dispreţuind inconvenientele practice ale politicii parlamentare, el și-a sfătuit mereu prietenii catalani să se înţeleagă cu regele lor, ca la punctul de plecare al catalanismului, cu proiectul Memorialelor. În cuvintele sale retrospective: „Dar să te înţelegi cu regele tău, contele tău, dacă preferi...!”73
Privind în oglinda opusă, a circumstanţei franceze cu care se confruntă Spania, încă tânărul Prat admira fără rușine asemenea surse pentru ceea ce aveau ca o critică la adresa deschiderii democratice a sistemului liberal. Despre Benoist în special, el a proclamat în 1895, din paginile Revistei juridice din Catalonia că:
La deja numeroșii gânditori care au anatemizat acest instrument aproape nou și totuși învechit [vot de vot universal masculin], trebuie să adăugăm un scriitor francez aparţinând școlii pozitiviste [sic] și deloc suspicios din cauza radicalismului său, Ch. [sic] Benoist , care în Revue des Deux Mondes, studiază, cu o graţie a stilului care îl dezvăluie pe scriitor și o precizie care îl dezvăluie pe gânditor, criza statului modern, a cărui cauză se găsește în votul universal anorganic care este, astăzi, temelia lui. .”74
Dar de acolo la neomonarhismul galic enfatic anunţat de tânărul Maurras a existat un salt pe care catalaniștii nu l-au putut face. Maurras, în special, a fost întotdeauna conștient de o astfel de limitare a «la Fraternité catalane»75. Era dificil pentru catalaniști sau pentru alţi hispanici să parcurgă traseul Maurrasian în mod corect galic. Acolo, în ciuda tuturor discuţiilor sale despre realitatea politică dură, Maurras nu a fost niciodată nevoit să se adapteze exi-ului

agenţii ale unei mişcări politice autentice cu obiective străine de capriciile lor. „Naţionalistul filozofic” surd s-a bucurat întotdeauna de faptul că, în Franţa, legitimismul în sensul său strict se prăbușise odată cu moartea contelui de Chambord în 1883, ceea ce reprezenta, fără îndoială, un avantaj incontestabil pentru un teoretician al Monarhiei.pură. Dar, având în vedere ponderea incontestabilă a carlismului în politica spaniolă și chiar catalană, modelul stabilit de naţionalismul francez în versiunea sa maurrasiană a fost o cale foarte contestată în cadrul politic spaniol. După cum a observat, cu ascuţit joc de cuvinte, publicistul naţionalist-republican Antoni Rovi-ra i Virgili, mulţi ani mai târziu:
— Du-te la rege! Charles Maurras i-a sfătuit în mod repetat pe catalani, în conversaţii private și în scrieri publice. Teoria monarhico-regionalistă a lui Maurras face din Stat un grup de republici prezidat de rege, conform cuvintelor sale exacte. El vede în monarh, înzestrat miraculos cu toate virtuţile politice, protectorul libertăţilor regionale și locale și arbitrul corect al disputelor interne. Împotriva tendinţelor unitare și centraliste ridică figura personală a suveranului.
Maurras poate fi la fel de realist [reúj/ísta] pe cât pretinde el, deși ne putem îndoi că este un om cu o mândrie intelectuală atât de puternică. Lucrul evident este că este foarte nerealist. Realitatea pe care o vede sau pe care vrea să o vadă este o creaţie subiectivă. Celebra sa „Ţara adevărată” este o utopie pură, o ficţiune teoreticiană cu imaginaţia unui poet. Cine are

simțul realității istorice va trebui să recunoască că puterea monarhică, de îndată ce a încetat să mai fie națională, din cauza deciziei nelegiuite a lui Caspe [în 1412], a devenit dușmanul numărul 1 al Cataloniei.76

Cu alte cuvinte, maurrasismul ca doctrină politică, fără ambalajul său de stil și prezentare intelectualizată, a fost mai bine exprimat în spaniolă și în tradiționalism mai tradițional decât în orice alt mod. Mai mult, în funcție de modul în care realismul politic – convingerea că realitățile puterii sunt fixe și nu așa cum ar putea fi imaginate în elucubrații frumoase – era deja un atribut al carlismului însuși, dacă era contemplat fără încărcătura sa legitimistă și religioasă.77 Atunci, Pentru cititorii hispanici, ceea ce, ηιηγ în special, a fost important la maurrasism a fost tocmai inovația sa de stil intelectual: conținutul carlismului asumat ca un exercițiu de pragmatism conștient, cunoscându-și balastele, fără o credință catolică specială, întrucât Maurras era ateu și filozofic. -Catolic din cauza funcției foarte importante de ordine și definire socială pe care o exercita Biserica. Așa trebuie să se înțeleagă, de exemplu, lectura selectivă a maurrasismului făcută de Azorín ca militant de cerb.78

Mergând dincolo de Barrés, Maurras a considerat că nu numai regiunea, ci și o copilărie catolică erau semnele distinctive esențiale ale êtreului francez și, prin urmare, i-a exclus pe cei care nu puteau face parte dintr-un astfel de proces de inducție:

Evrei, protestanți, francmasoni și metèques (străini).79 Desigur, așa cum a arătat relația apropiată a lui Maurras cu poetul simbolist Jean Moréas (Yanni Papiadiamantopoulos, născut la Atena în 1856, sosit la Paris în 1879 ca iubitor de limba franceză, și a murit acolo în 1910), care împreună „au format o foarte faimoasă Ecole Romaine, au fost imigranți și excepții, au fost fuziuni culturale care, fiind clasice, îmbinau identități și altele care nu. Având în vedere importanța mesajului hiperculturalist, impactul maurrasian, ca militantism în „politica estetică”, a ajuns la un loc de primire precum capitala catalană prin rafinament intelectual.

Barcelona, în măsura în care o parte a elitei sale diferă din punct de vedere lingvistic și cultural de restul Spaniei, făcea parte – în calitate de consumator – din înalta cultură franceză de la începutul secolului, ca alternativă naturală.80 A fost , ca „Parisul Mediteranei”, un fel de focus „onorific” al cultului galocentrismului. Dar, în realitate, accesul său la cultul centralității franceze în lume s-a realizat informal, adăugându-se indivizi care, din motive profesionale, au petrecut un sezon la Paris. Astfel, de preferință și în detrimentul grupărilor ideologice, naționalismul francez și-a stabilit relația specială cu Barcelona prin pictorul și scriitorul Santiago Rusiñol, prieten cu León Daudet, ca urmare a unei șederi formative în capitala Franței: faptul că ambele coincid, dependent de droguri, într-o detoxifiere la clinica doctorului Sollier i-a făcut intimi pe viață.81 Primul fiu (liereu) al unei mari familii burgheze din Barcelona, Rusiñol, născut în 1861, s-a aflat la granița dintre boem și „societate bună”, împărțindu-și ironiile în ambele sensuri. A reușit să facă acest lucru datorită unui acord cu

fratele său mai mic, Albert, născut în 1862, care a condus afacerile familiei și a avut o carieră remarcabilă, prezidând Fomento del Trabajo Nacional, Sociedad de Amigos del País și Liga însăși, din care a fost membru.parlamentar multi ani.82 Dar -si era o contradictie majora- Rusiñol era un dusman deschis, agresiv al lui D'Ors si al noucentistilor in general, care i-au rezervat cel mai mare dispret ca un « vuitcentista», în lumina lor un personaj cu totul demodat.83 Explicată în alt mod, legătura dintre școala naționalistă franceză și catalanism a fost întotdeauna una de refracție, cu distorsiuni și unghiuri, și nu o simplă reflecție.
Cezarismul barezian, spre deosebire de „cezarul cu privilegii" maurrasian încoronat și uns, era mult mai implicit, deoarece era intenționat ambiguu. De fapt, mai mult decât legitimism, așa cum a făcut Maurras, romancierul din Lorena ar apela la tradiția bonapartistă în sensul ei cel mai difuz, emoțional, limitându-se la indiferența față de formele statului, așa cum ar putea întruchipa l'homme à cheval. , General Georges Boulanger (care, în 1887-1889, părea capabil să amenințe Republica a treia cu capacitatea sa eclectică de a fuziona dreapta și stânga într-o singură mișcare). Acest cezarism, tocmai datorită eclectismului său, a fost, pe termen lung, una dintre cele trei tradiții (cu orleanismul și legitimismul) pe care istoricul René Rémond le-a marcat ca caracteristici ale evoluției istorice a

Dreptul francez.84 Era o noțiune de stat executiv și, desigur, „imperial" (de către bonapartist), pe care Cambó știa să o aprecieze. În ochii săi, Barrés a acordat prioritate perspectivei societății civile (din identitatea regională) și nu continuității esențialiste a puterii, idealizată de Maurras în imnul său realpolitik-ului consistent al Monarhiei ancestrale mereu decisive. Pe scurt, așa cum a perceput Cambó, perspectiva barresiană însemna, printre altele, că ruptura cu statul liberal nu era obligatorie.
Din toate aceste motive, Cambó a păstrat limitări clare, extrem de realiste și nerealiste, a ceea ce era dispus să adune de la școala naționalistă franceză. În primul rând, ca politician profesionist a cărui carieră s-a bazat pe căutarea vedetei în Cortes, nu s-a simțit deloc atras de antiparlamentarismul, abordarea centrală a lui Barrés și sursa aderării sale la boulangism, care avea să devină o teză obsesivă a Maurras și adepții săi.85 Poate că, de foarte tânăr, proaspăt absolvent, s-a lăsat sedus de reverberațiile agitațiilor antisemite din Algeria, așa cum a făcut Prat. Dar acest lucru nu i-a lăsat lui Cambó urme semnificative sau amintiri obsesive. Dimpotrivă, în măsura în care Cambó a acumulat experiență politică în foruri alese, culminând cu succesul Solidaridad Catalana, care l-a făcut protagonist de stat, a câștigat în sens reflex asupra pozițiilor pur ideologice.86
Influența naționalismului francez în Cambó
Combinația lui Maurras de rigiditate doctrinară și atracție intelectuală subtilă nu era atrăgătoare pentru un politician practic precum Cambó, dar, mai important, diferența de atitudine față de Barres și Maurras era o chestiune de „generații".87 A Cambó (născut, să ne amintim, în 1876), figura lui Barrés (născut

în 1862) l-a prins pe când era student universitar, deja la sfârșitul anilor optzeci, și a ajuns să-l influențeze, în timp ce Maurras (născut în 1868) a avut marea sa vizibilitate vreo zece ani mai târziu. tarziu, cand tanarul avocat catalan incepea deja sa fie cineva in mica scena Barcelonei.

În ciuda altor nuanțe, marea barieră pentru Cambó a fost traducerea imposibilă într-un filotradiționalism hispanic care semnifica poziția regalistă maurrasiană, explicită, de altfel, târziu, în primii ani ai noului secol. Barrés, dimpotrivă, a fost întotdeauna ostentativ accidental în formele sale de guvernare: naționalismul său s-a opus republicanilor, dar nu instituției republicane în sine, așa cum a arătat în sprijinul său pentru Boulanger. Romancierul francez era în favoarea oricărui regim care și-a asumat ceea ce el înțelegea a fi o politică națională franceză. În aceea, Cambó a coincis, foarte confortabil, cu scriitorul din Lorena. La fel, deși Barrés nu avea încredere în imigranții străini, fără trecut regional, care au devenit francezi generici prin urbanizarea dezastruoasă

El a fost dispus să recunoască sacrificiul lor patriotic, afișat, de exemplu, pe câmpul de luptă, așa cum va fi în Primul Război Mondial. Cine nu ar putea „simți” în mod natural Franța ar trebui să o demonstreze; de aici și importanța pe care beliculismul a avut-o pentru el ca școală patriotică esențială.88 Și acea belicozitate, pe de altă parte, nu a putut fi niciodată înghițită de politicianul catalan, antrenat în neîncrederea catalanistă față de militarismul spaniol.

Viziunea baresiană a „rădăcinării” naționaliste, a patriotismului regional ca componentă esențială a întregului naționalism de stat, a fost un imn logic la natura „imperială” a Franței deasupra conținuturilor reprezentative sau mecanismelor de promovare socială.89 A fost un discurs care trebuie au fost foarte impresionante pentru un tânăr provincial din Ampurdán, fiul pământului, devenit avocat, un exemplu de „profesionist-liberal” în ascensiune în societate, a cărui experiență a fost un exemplu viu al acestei teze identitare.90 Cu un snobism aprig (deși intenționează să-l critice pe Cambó pentru asta), un bătrân D'Ors l-a înfățișat ca pe un tînăr nebun, vizitând pentru prima dată fabulosul „Paris des Frances”:

Când Cambó a venit pentru prima dată la Paris, a avut o experiență lumească atât de scurtă, deși era deja, oficial, consilier al Barcelonei și, sentimental, lider și erou al unei întregi mișcări politice, încât, pentru ospătar. dintre cafenele sau restaurante, ea îl numea monsieur în loc de garçon; Și nu puteam ghici de ce, în cazinourile marilor stațiuni de pe litoral, unii domni se închid să se joace în săli neîmpodobite, când alături sunt alte încăperi spațioase și somptuoase cu multe mese. În ciuda acestui fapt, de îndată ce a intrat în Paris, a vrut să meargă la Trouville și să experimenteze atmosfera lui. Iar acel caricaturist Sem avea să-i facă o caricatură, al cărui creion îi satiriza pe notabilii vremii. Că aici nu era vorba de snobism vulgar, ci de o proiecție de măreție a celor mai nerezonabil de ambițioase instincte vitale, o bună dovadă este faptul că, într-o viziune exactă a anumitor căi pe care urma să le urmeze lumea, Cambó a studiat atunci, la Muzeul Social de pe

rue Les Cases, tot ce ține de posibila formare de sindicate patronale. Și și-a deschis, în principal, micul lui caiet, celebrul lui caiet printre prieteni! Că era mic și făcut din hârtie comercială cu grilă albastră și acoperit cu piele lacuită granulată; dar pe a cărui modestie un creion nervos a scris singuratic cele mai ample și profetice gânduri despre politica internațională. Poate s-a citit acolo, într-un colț, între abrevieri: „Rusia pregătește o revoluție mai grozavă decât revoluția franceză”. Sau: „Înflorirea industriei textile indică inferioritate într-un popor; cea a industriilor chimice, prosperitatea. Și alte lucruri mai enigmatice sau mai puțin precise, dar cu perspective nu mai puțin extinse. În ceea ce privește conștientizarea unui enorm simț al misiunii, este suficient să evocăm zicala unei rude, care -mărturie, de altfel, a unei vocații, nu doar personală, ci gentilă-, atunci când tânărul lider era în pericol de moarte, din cauza spre efectul ilei atac care i-a deschis

rasă, el era calm, în timp ce ceilalți erau chinuiți. Și a spus: „Dacă Dumnezeu vrea să ne fie dor de el, un alt membru al familiei va face ceea ce a trebuit să facă”.

Noțiunea barresiană că nu se poate fi francez la nivel regional decât dacă se trăiește „experiența” de a fi dintr-o regiune, l-a ajutat pe Cambó –un om autentic inventat de el însuși cu ambiții de descendență – să transforme „ideea imperială” a lui Prat într-o mare propunere de redefinirea Spaniei. De asemenea, ideea lui Prat fusese deja preluată (când nu era anticipată) de D'Ors ca o rampă de proiectare prin vizibilitatea și/sau importanța producției culturale într-o limbă retrogradată, lărgindu-și astfel rezonanța în contextul catalan. Cumva, în reelaborarile ambelor, individualismul lui Emerson sau Carlyle, expresie, în ultimă instanță, a optimismului tipic unei societăți industriale expansive, a fost confundat cu pesimismul antiurban al culte du moi barrezian. A fost un amestec puternic.

Dar legătura cu naționalismul francez a avut și omologul ei: este foarte probabil ca însăși noțiunea de „regionalism” să fi fost un transfer de la politica spaniolă -și, destul de logic, în primul rând din politica catalană, de frontieră- la franceză. Principalul promotor al impulsului „regionalist” în Franța a fost Jean Charles-Brun, născut la Montpellier în 1870; Acesta din urmă, în principala sa lucrare teoretică, publicată în 1911, a insistat asupra inovației pe care o reprezintă termenul, la fel ca și alte părți interesate precum Paul-Boncour („regionalismul pare a fi noul cuvânt care desemnează frecvent renașterea incontestabilă a descentralizării și idei federaliste”). Potrivit lui Charles-Brun, în anii 1990, Maurras folosea doar descentralizarea, iar stânga prefera fédération', din câte se vede, Barres vorbea de terroir (terroir sau patrie mică) sau provincie, pe lângă, bineînțeles, de déraciné (dezrădăcinat).).92 Dar în curând micul cuvânt s-a răspândit prin politica franceză. Forța neologismului l-a determinat pe Maurras să precizeze în broșura sa L'idée de la décentralisation din 1898, care, desigur, era familiarizat cu conceptul, inventat -cel puțin- în 1874 de «nobilul și înțeleptul poet din Provence, unul al luminarilor filosofici ale felibrismului, M. de Berluc-

Perussis».93 Într-adevăr, o căutare suplimentară a găsit cuvântul în numeroase texte franceze meridionaliste sau provencaliste din anii nouăzeci, precum și în unele bretonnisant.94 În plus, traducătorul lui Charles. -Brun către José G. Acuña, un jurnalist spaniol cu o vastă experiență în străinătate și o vastă cunoaștere a particularismelor hispanice (în special a galicismului), a subliniat generalizarea termenului în cadrul politic hispanic după Memorialul de greuges al lui Almirall, așa cum arată revista catalană La España regionalista sau El regionalismo de către galicianul Alfredo Brañas în 1889.95 Pe scurt, deși neologismul își avea originea în Félibrige, generalizarea lui și, prin urmare, impactul său autentic în Franța au venit din contextul spaniol și, mai ales, din puternicul catalan . experienţă, atât de cunoscută în sfera fraternă occitană. Atunci, poziția lui Cambó nu era, pentru că nu putea fi, de pură importanță intelectuală.

În rezumat, pentru Cambó, naționalismul francez a fost un punct de plecare, dar ucenicia sa politică i-a oferit multe elemente de contrabalansare la astfel de influențe tinere. Într-adevăr, în momentul în care a simțit influența naționalistă franceză, această școală a apărat utilitatea Monarhiei Austro-Ungare ca esențială pentru echilibrul diplomatic și chiar pentru pacea între naționalități. Așa a venit argumentul lui în Spania. După cum a spus marchizul de la Vega de Armijo (Antonio Aguilar y Correa, care va fi prim-ministru liberal între 1906 și 1907), într-o sesiune din 1902 a Academiei Regale de Științe Morale și Politice, comentând un articol al lui Charles Benoist, An autor întotdeauna apreciat în Spania, în Revue de Deux Mondes publicată în 1899: «Domnul Benoist deduce că pentru ca să existe o Europă, este necesar să existe în acea Europă o Austria [italică originală], alcătuită din cinci sau șase popoare sau părți de orașe fără consistență și fără rezistență. Austria, conform autorului, este starea tampon ideală, prea slabă pentru a fi perturbată, suficient de puternică pentru a fi menținută; este ca o garanție a păcii.»96 Jurnalismul lui Barrés (de mult timp director al L'Echo de Paris') și Maurras (din L'Action Jrançaise) avea să susțină aceeași teză până la sfârșitul primului război mondial. .97 A fost, după cum se poate observa, o evaluare greu plauzibilă, dar ușor de aplicat, cu o mai bună precizie, Spaniei, mai ales din perspectiva franceză. Spania era, de asemenea, formată din naționalități care nu au putut deveni independente. Era și un „stat tampon", slab în jocul marilor puteri dar capabil să-și mențină ordinea interioară. Era și „o garanție a păcii". O revizuire conștientă a rolului Spaniei ca stat, în lumina Austro-Ungariei, a fost, așadar, un program foarte actual.

Astfel, principala lecție de desprins din școala naționalistă franceză a fost recitirea însăși a realității spaniole și catalane. Pentru că cele mai practice lecții politice nu au fost foarte încurajatoare. Mai exact, între 1899 și 1904, încercarea lui Barres de a federa naționalismul prin Ligue de la Patrie Française a eșuat lamentabil și organizația sa a fost redusă la domeniul apărării sociale și religioase, un banal conservatorism pe care membrii grupului La Veu din Catalonia l-au rapid. lăsat în urmă, asumându-și temperamentul ideologic latitudinar.98 Prin

urmare, pentru a forma gândirea lui Cambó și a teoretiza „imperiul” hispanic din Catalonia cu tentă de credibilitate, dincolo de ceea ce a subliniat Prat, erau necesare mai multe elemente.

Alte influențe franceze, mai surprinzătoare: stânga

Niciuna dintre aceste influențe franceze nu a făcut adâncitură în catalanismul, să spunem „istoric”, a celor care au rămas în Unió Catalanista la despărțirea Centre Nacionalista Català, cu Prat de la Riba în față și Cambé) în spate. Pere Aldavert, mereu agresiv și viper, se întreba cu voce tare: «Ce știu cei care neagă tradiția, că nu este altceva decât o selecție care face timpul între lucruri bune și rele? Ce știu mereu cei care știu să-și abată privirea de la Franța unitară, cezaristă?

pre, când nu a unui Bonaparte, a unei marionete de carnaval ca brav' général [Boulanger] care s-a sinucis pentru o amantă.» Potrivit lui Aldavert, republicanismul și monarhismul erau distrageri periculoase de la datoria de fidelitate față de contemplarea absorbită a Cataloniei, ca grup social stabil. A juca o Coroană „imperială” i s-a părut cu totul îndoielnic: „Că sunt un reacționar? Ei bine, voi fi un reacționar care ar vinde toate sceptrele și coroanele pentru că găsesc că sunt inutile și s-ar putea câștiga mulți bani, fiind așa cum sunt făcute din aur și pietre prețioase.»29.

Această moștenire ideologică din prima tinerețe, anterioară radicalizării vag franceze, Cambó îi datora un pragmatism sănătos care l-a ținut departe de excesul doctrinar. Poate că ar fi, de asemenea, instructiv să vedem cum s-au diluat lecțiile ideologice franceze într-un scenariu politic spaniol, dacă ar fi comparat, de exemplu, „generalul creștin” Polavieja cu modelul său boulangerista.100 În loc să insistăm asupra valorilor instituționale ale secolul trecut (precum Coroana sau „Revoluția Glorioasă” din 1868), așa cum au făcut carliștii, conservatorii, liberalii și republicanii în diverse moduri și, spre deosebire de Noventayochistas, care idealizau trecutul castilian, Cambó intenționa să conducă un mare coaliție de forțe regionale și regionaliști dornici să refacă Spania într-un sens constructiv și chiar naționalizator. „Superioritatea” catalanilor s-ar manifesta într-un mod constructiv, prin eventualul salt de la o Solidaritate Catalană la o Solidaritate Spaniolă. În ochii lui Prat y Cambó și chiar ai lui D'Ors, cea mai brutală lecție a dușmanilor celei de-a treia republici franceze nu putea fi tradusă literal în împrejurarea hispano-catalană, ca o confruntare rupturistă cu parlamentarismul spaniol, oricât de întortocheat. ar putea fi. ar fi acesta.1"1 Răspunsul catalan – când a apărut din societatea civilă – nu putea fi altceva decât edificator, în toate sensurile cuvântului. La Lliga nu putea favoriza subversia.

Solidaritatea a fost o idee cu rădăcini republicane și galice, dar, în același timp, o temă întâmplătoare în semănatul timpurilor contemporane, nuanțată de însăși dispersarea ei în Zeitgeist. Cu talentul lor binecunoscut pentru însuşirea selectivă, regionaliştii catalani au împrumutat-o din discursul social contemporan al republicanismului francez sau, cel puţin, s-au simţit îndreptăţiţi de utilizarea lui în ţara vecină.102 Dar

era clar în aer. Filipinezii din Spania, mai întâi la Barcelona și mai târziu la Madrid, organizați în jurul publicației La Solidaridad în 1888.103 Într-un context mai restrictiv catalan, părintele Torras i Bages a putut binecuvânta noțiunea în marea sa lucrare La tradició catalana de 1892.104 Atunci, a fost, la începutul secolului, „solidarismul” o reflecție fierbinte, foarte la modă, pentru a rezolva contradicțiile din ce în ce mai aparente dintre Stat -individualist în sensul său liberal- și cerințele din ce în ce mai complexe ale societății civile, exprimate frecvent în termeni de identități colective: de aici, așadar, discuția între polii conceptuali ai «solidarității restrânse și solidarității extinse», o abordare care a venit din sertarul în relația lligare dintre tactică și strategie, sau dintre cndins și enfora Catalonia.™3 A fost, de altfel , o abordare clar „masonică”, dar la fel

minte asimilabilă logicii catolice.106 Astfel, transformarea Solidarității Catalane în Solidaritatea Spaniolă, prin reformă, ar putea evita confuziile dezastruoase ale revendicărilor stângii, exemplificate toate prin confuziile intenționate și manipulările grosolane, precum cele care —a În ochii lui Prat și Cambó, cei mai extremi stângi catalani au arătat în timpul revoluției din iulie, așa-numita „Săptămâna Trágica” din 1909, o experiență complet traumatizantă pentru Lliga.107

La fel, ideologii Lliga, foarte actuali în dezbaterile politice europene, au preferat să evite termenul de „federalism” pentru propunerile lor de reformare a Statului. Un motiv pentru o asemenea discreție era evident, chiar familiar: datorită rezonanțelor spaniole evidente și nefericite care au însoțit cuvântul, atât datorită eșecului răsunător al Primei Republici Spaniole, experimentatoare a conceptului și parțial scufundată de extravaganțe cantonaliste, cât și prin asocierea unor astfel de formule cu elucubraţiile abia pragmatice ale lui Pi şi Margall. Ultimul lucru pe care regionaliștii catalani și-au dorit a fost să fie asociați cu un fundal atât de sumbru. Dar de ce, în mod concret, ar trebui să înlocuiască „imperiu” cu „federalism” sau „federație”? Pe lângă reverberațiile de stânga, „federalismul” a fost denumirea alternativă pentru pacificismul european în creștere, o mișcare cu mare greutate în cadrul dreptului internațional, binecunoscută avocaților care alcătuiau staff-ul (cu un arhitect) al Lliga. 108 De fapt, „pacifismul” a fost un neologism din 1901 și membri influenți ai mișcării, precum Gaston Moch, au continuat să apere pacificateurs sau federalistes ca sinonime, cel puțin superioare termenului impus de vorbitorii germani sau englezi. În 1902, la al XI-lea Congres de pace de la Monaco, Moch a propus „o organizație federativă care grupează patriile fără a le absorbi, adică o „Ligă a Națiunilor” recomandată [pronunțată de „federaliști”».109

Liga a mai propus ceva asemănător formelor suprastatale și, ca Moch, dar cu o intenție diferită, se temeau de respingerea opiniei militariste. De la începutul secolului, militarismul a fost principalul inamic ideologic al catalanismului în ansamblu (și a existat, ca să dovedească asta, arderea emblematică a Cu-Cut! și Legea Jurisdicțiilor rezultată). Fără îndoială, această ură reciprocă a servit la stabilirea hărții politice catalane

moderne.110 Prin antimilitarismul său, catalanismul a putut construi un trecut istoric de mare continuitate, plecând de la opoziția față de tradiția statală întruchipată în Armată. În plus, a fost o atitudine care a servit la dezavuarea atacurilor de stânga, întrucât lerrouxismul -cum a subliniat însuși Împăratul Paralelei în celebrul său articol „Cu sufletul pe buze”- se putea aștepta la o lovitură militară (mai mult sau mai puțin ca ceea ce s-a întâmplat în Portugalia în octombrie 1910) i-a oferit darul Republicii.111 Fără a merge până la oportunismul politic, este de asemenea adevărat că tradiția politică a democrației radicale a izvorât din neîncrederea istorică a popoarelor de limbă engleză față de un armata profesionistă sau din pasiunea franceză pentru „Națiunea în arme”, buna doctrină a stângii a înțeles că o confluență între societate și forța armată era ceva pozitiv. servește la fel de bine

indicație a dr. Andrés Martínez Vargas, o adevărată putere în Facultatea de Medicină a Universității din Barcelona, fost admirator al doctorului Robert, dar legat de școlile raționaliste Ferrer și Guardia, un cunoscut republican radical și rector anti-catalan supărat în 1919. După cum a observat medicul, comentând vizita sa pe frontul francez în timpul războiului mondial: „În fiecare popor, un bun spirit civil stă la baza unei armate bune.”112 Și, desigur. , viceversa.
Forțele armate și mai ales Armata, așadar, au fost întotdeauna factorul inevitabil, dar crucial, în toate calculele regionalismului catalan. Realizarea unei Monarhii regionalizate sau autonome, de fapt federativă, ar fi imposibilă fără a depăși vetoul tacit al opiniei în uniformă. A câștiga competiția lor, așadar, însemna să oferi ceva atractiv în schimb: dar ce? Părerile lui Ricardo Burguete, un ofițer influent care, de la comandant la începutul secolului, a devenit un general remarcabil două decenii mai târziu, cu o evoluție ideologică evidențiată de evoluția sa, pot servi drept indiciu al dilemei în care „intervenționistul”. » Cataloniștii s-au găsit.progresiști spre stânga. Într-un roman anonim, Așa vorbea Zarrapastro, pe care Burguete l-a publicat la Valencia la începutul secolului, făcând o parodie superficială a Zarathustra lui Nietszche, protagonistul său a ajuns la Barcelona pentru a fi îngrozit, dintr-un punct de vedere vag libertar, de rasistul predominant. criterii în Ciudad Condal, conform cărora catalanii erau „arieni” iar castilienii erau evrei, toate bazate pe niște cranii mucegăite, prost măsurate. Cu alte cuvinte, provocarea lui Pompeyo Gener (cu toată controversa de la sfârșitul secolului) îi rănise sensibilitatea, condiționându-i simpatiile. Dar în eseurile sale istorice de mai târziu, mai substanțiale (cu multe citate din Carlyle și Taine), Burguete a văzut ca fiind decisivă, și nu ca un succes istoric, situația în care profitabilul echilibru aragonez-catalan, cu privirea spre estul Mediteranei, a fost trunchiată la vest, spre Castilla, pentru a se dezorienta și a-și pierde bunul simț inițial.’13 Dacă Burguete era o figură reprezentativă a măcar unei părți a oficialității, era, atunci, un cost de asumat, dar și o speranță. . Pe baza acestei percepții, ce poate fi mai plăcut opiniei militare decât mărirea „imperială” a Statului, mai ales în perspectiva pierderii de peste mări din 1898?

Toate „regeneraționismele” spaniole și-au asumat cu încredere opoziția naționalistă franceză dintre pays légal și pays réel, presupunând că viața socială era vie (mai târziu, capabilă să se „regenereze”), în timp ce statul, instituțiile erau artificiale. moartă.114 Această formulare a «Două spate», ca în celebrul poem machadian, aflat în conflict din motive evidente, nu i-a mulțumit catalaniștilor, care, cu mult înainte de nașterea Lliga, elaboraseră deja contrastul dintre Catalonia și bogatul ei asociativ. și țesătură productivă („regiune harnică” prin excelență) și centralismul înțeles ca ciumă.115 Dar, la rândul său, jocul binar catalan (uneori, cu un ușor rasism, exprimat în termenii unui „nord” european, făcut vieții moderne. , opus unui „Sud”, non-european, peren înapoiat) a făcut dificilă o înțelegere de negociere cu alte forțe.

politici în afara cadrului confortabil catalan. În special, persistenta dilemă morală a catalanismului a complicat relațiile cu intelectualitatea spaniolă, foarte dispusă, chiar dornică să ajungă la o înțelegere cu pluralitatea „Las Españas”, dar în curând ofensată de articularea catalanistă a identității duale, spaniolă și catalană. Aceste echilibre, care păreau atât de naturale la Barcelona, erau greu de înțeles din exterior, dacă nu chiar revoltătoare. Afirmând ceea ce pretindeau că este identitatea lor, „catalanii” au părut întotdeauna exclusivi, gata să-și nege contextul celor care, de bunăvoie, nu puteau accesa din cauza monolingvismului.”6
Răspunsurile prompte catalane, dornice să justifice protecția necesară a limbii lor, în ochii lor amenințați de simplul fapt de a concura cu spaniola, limba statului, nu au făcut decât să complice lucrurile. Evitarea unor astfel de argumente înguste a fost tocmai motivul pentru care, din catalanism, iberismul putea fi privit ca o soluție. Ca să-l citez pe Ignasi de L. Ribera y Rovira, un înflăcărat publicist gallego-catalan și susținător catalan al fuziunii iberice, Peninsula era formată din trei mari blocuri naționale cu componenta lor lingvistică și originea lor etnică: o unitate națională luso-peninsulară atlantică. Galice, părți „conduse de un spirit portughez”, „o naționalitate centrală” care a reunit „celelalte nuclee care trăiesc idealul castilian” (în care au fost subsumați bascii), plus cadrul catalan sau, mai degrabă, pancatalan. . Exaltat de revoluția portugheză din 1910, Ribera y Rovira credea că, în căldura evenimentelor portugheze și în ciuda revoltelor monarhice promovate din Galiția împotriva noului regim vecin, a existat o oportunitate istorică de reorganizare, pe care a interpretat-o din poziția sa republicană. . , în termeni pimargallieni.117
Dar același argument s-ar putea face, profitând de aceeași situație, într-un sens diferit, așa cum a făcut Liga. „Imperiul”, atunci, a servit la încorporarea ideilor din stânga într-o ofertă esențial conservatoare. Dar a actualizat și adevăratul reformism lligare care ar putea fi neutralizat de „imperialismul” său.
Prima încercare de a promova ideea catalană de „imperiu” de către hispanici
În ciuda faptului că pretindea că întruchipează o întreagă societate civilă împotriva abuzurilor militariste, abordarea Solidarității avea deja un sentiment explicit de redefinire

constituțională și un sentiment implicit de recuperare „imperială”. A oferit câte ceva pentru toată lumea, de stânga și de dreapta, combinând în același timp oferte atât pentru regionaliști, cât și pentru toți cei preocupați de supraviețuirea statului central. Pentru a-și răspândi mesajul multidirecțional, Lliga a lansat un manifest de clarificare ideologică, intitulat The Catalan question. A fost primul dintre multe, de când partidul s-a obișnuit să emită lungi declarații cu un clar spirit didactic. Deși documentul a fost semnat la 12 ianuarie 1906, de Albert Rusiñol, marchizul de Camps,

Limasi Girona, Frédéric Rahola, Leonci Soler i March, Francese Albo i Martí, Trini-tat Rius i Torres și Josep Bertrán i Musitu, a fost de fapt scris de Prat.

Circulată abundent sub formă de pamflet în 1906, problema catalană a subliniat că revendicările formulate la vremea ei de Adunarea de la Manresa din 1892 erau încă valabile, în același timp că, față de restul orașelor sau regiunilor hispanice, se oferea să aprofundeze. în propunerea dualistă pe drumul către o schemă mai divizată. Potrivit textului, cu forță: «Aspirațiile regionaliste ale Cataloniei: se reduc la înlocuirea actualei constituții unitare a Spaniei cu o constituție federativă.» Pe coperta sa erau două hărți: „Spania înainte de regimul centralizator”, care arăta dispărutul Imperiu a două lumi, și micul stat peninsular, „Spania după patru secole de centralizare”. Adică mesajul „imperial” cu cele două aspecte ale sale este propagat din cadrul strict catalan, către un public mai larg.

Potrivit La cuestión catalana, parlamentarii catalani – paravan pentru proza lui Prat – au înțeles că: „Cauza Cataloniei este cea a tuturor regiunilor spaniole”, despre care o presă ușoară sau frivolă răspândise „un concept eronat”. „Catalunia nu poate fi separatistă”: însăși noțiunea a fost generată de atacurile și de provocarea neîncetată a presei spaniole de la Madrid „care a [sic] ajuns să familiarizeze unii dintre compatrioții noștri cu această idee până acum necunoscută”. După cum se afirma în document, reiterarea spaniolă a fost pur și simplu contraproductivă: „Cu câțiva ani în urmă am fi putut declara că nu a existat nici măcar un separatist în Catalonia: nu astăzi”119

Sub privirea colectivă caldă a Lliga, asumarea „superiorității” catalane. » s-a transmutat în conducere, în drumul spre o nouă Spanie, atât „imperială”, cât și federativă.

Spre deosebire de viziunea apocaliptică, clar separatoare, a spaniolilor, a existat, potrivit semnatarilor manifestului, o posibilă salvare pentru Spania. Exprimându-se în limbajul mentalităților tipizate care dominau apoi toată evaluarea sociologică a realității hispanice, „spiritul de sociabilitate” tipic unui „popor individualist” precum catalanul, plus experiența istorică a vechii Coroane a Aragonului, cu sensul ei. de Reprezentare prin instituțiile locale a oferit un tipar de depășire a separatismului, care, în orice caz, fusese un impuls propriu regiunilor și orașelor americane „venite din stocul castilian” și „absolut necunoscut în Coroana Aragoneză”. Astfel, potrivit parlamentarilor lipaires, principalul „efect al politicii centralizatoare” a fost „dezmembrarea Spaniei”, cu

pierderea Cubei și a Filipinelor. Era esențial să se depășească diviziunea inutilă exprimată de „două strigăte la fel de condamnabile și criminale: strigătele Moartei Spaniei și Moartei Cataloniei”. Dar au fost semne de redresare pozitivă: «Din fericire, mici cenacluri de spirite generoase, de inteligențe alese, adăpostesc germinația lentă a ideii regionaliste în Galiția, în Valencia, în Aragon, în Mallorca, în Castilia însăși, în regiunile cele mai bogate. de pe coasta andaluzei, în provinciile basce și în Navarra.» În plus, au adăugat ei, întregul arc de forțe contemporane pe care regionalismul l-a avut în favoarea sa

iarba: republicanii (inclusiv Lerroux), liberalii, conservatorii, traditionalistii. Ca și în Bazele de la Manresa, s-a propus un sistem politic teritorial „asemănător cu regimul în vigoare în Germania, în Elveția, în Statele Unite, cu regimul pe care marii oameni ai Angliei îl pregătesc să-l întemeieze în Marea Britanie [sic], Imperiul Britanic.” [sic]»120 Prin „imperiu”, Lliga a propus depășirea confruntării dintre dreapta și stânga, precum și dintre centru și periferie.

Pe scurt, potrivit senatorilor și deputaților din Lliga: «Catalunia vrea o constituție spaniolă largă, liberă, expansivă, care să organizeze o putere puternică, reprezentativă a unității spaniole, și să lase regiunilor libertate deplină de rezolvare, fără tutele ofensive sau tulburări. interferența, afacerile particulare, private, interne ale aceleiași.»121 Merită subliniat limbajul: «larg, liber, expansiv, organizat de o putere puternică, reprezentant al unității spaniole»; Spus succint ar fi: „unu, mare, liber”, înțelegând mereu că realizarea unui astfel de motto ar fi posibilă doar prin federalizare. În ciuda încărcăturii sale federale, de-a lungul timpului, acest vocabular ar avea o recepție surprinzătoare în formulări ideologice foarte diferite. Deocamdată i-a mulțumit pe cei convinși, care au citat manifestul senatorilor și deputaților ca dovadă de încredere a depășirii tuturor capriciilor separatiste de partea catalană122.

Cambó a fost întotdeauna foarte clar că o astfel de soluție regionalistă, federativă, va fi singurul regim capabil să îndemne regenerarea mult așteptată a Spaniei. În același timp, însă, a perceput soluția ca un spațiu competitiv, chiar inegal, cu unele regiuni conducând, modernizându-se, iar altele dirijate. A fost citat în vremea Solidarității de o sursă franceză, căreia Cambó i-a explicat direct:

Nu știu dacă acea federație care va veni, sigur, va fi un lucru definitiv. Cred că, odată ce personalitatea tuturor naționalităților spaniole este recunoscută, odată ce toate se bucură de un regim de libertate deplină, va avea loc un fapt biologic, o selecție, fiica liberei concurențe. Printre diferitele naționalități va fi o luptă pentru hegemonie, o luptă care va fi un stimulent rodnic al tuturor energiilor. Naționalitatea care va fi cea mai bogată și mai cultivată, care va avea cea mai mare voință și inteligență, care va ști cel mai bine să întruchipeze spiritul timpului nostru, va fi și cea care își va impune modul de a vedea Spania în ansamblu. Puteți vedea viitorul pe care ni-l rezervă autonomia [italice original]. Nu știu dacă vom fi într-o zi demni să vedem adevărata unitate

națională creându-se în jurul personalității catalane. Dacă nu ajungem acolo, va fi vina noastră... În felul acesta, așteptăm acel viitor magnific al hegemonia catalană, vom realiza un ideal mult mai mare, mult mai nobil, decât acel celălalt ideal întruchipat în mofturile lui. separatism și independență, pe care unii le consideră summum, ca stadiu final al aspirațiilor catalaniste.123

440 --Imperialismul catalan

Convingerea superiorității esențiale a catalanilor nu putea fi exprimată mai clar, ca o comunitate „cea mai bogată și mai cultivată, care va avea o voință mai mare și o mai mare inteligență, care va ști cel mai bine să întruchipeze spiritul timpului nostru”. inserată totuşi într-un cadru de competiţie şi competiţie pentru „adevărata unitate naţională”. Rolul principal al Cataloniei a fost evident, pentru a repeta și a sublinia formula optimistă cambonienă, „naționalitatea care [...] va fi și cea care își va impune modul de a vedea Spania în ansamblu”.

Cu toate acestea, a fost greu de armonizat ambițiile catalane cu presupunerile obișnuite ale naționalismului spaniol. Pentru catalaniștii care erau mai conștienți de naționalismul lor, Catalonia era cultura lor, catalana poate oj Ufe cu limba sa actualizată ca mijloc de diseminare și identitate. Având în vedere vitalitatea sa și deplina sa armonie socială cu valorile „cele mai moderne”, combinația dintre cultura națională catalană și vehiculul lingvistic trebuia să fie „imperialist”, expansiv, creându-și propria piață culturală din Valencia până în Occitania. Dar aceeași expansiune „pancatalanistă” a contrazis, cel puțin potențial, propriul său proiect hispanic și, în orice caz, s-a ciocnit frontal cu majoritatea formulărilor spaniole, care priveau cu suspiciune bolnavă orice utilizare lingvistică oficială (nu deja oficial) că nu s-a exercitat în limba castiliană, adică «spaniola». Prin urmare, era dificil să câștigi cel mai agresiv sector al naționalismului spaniol printr-un acord expansionist, întrucât modul de articulare a oricărei noi entități „imperiale” ar fi chiar invers.

Pentru a realiza „imperiul” ca proiect peninsular, integrând pe deplin toate părțile sale componente (și chiar Portugalia, din moment ce, o vreme, catalanismul și-a însușit, aproape exclusiv, tema iberică), catalaniștii „intervenționiști” aveau nevoie de aliați .124. Altfel, așa cum părea să-i placă uneori lui Prat, era doar propagandă. Pe de altă parte, din cauza responsabilității sale, Cambó a fost nevoit să creadă, sau să recunoască că își pierde timpul.

Nuanțele* dintre Prat de la Buba și Cambó

Ideile neo-barresiene ale lui Cambó erau diferite de schema lui Prat de la Riba, deoarece acordau un rol foarte important statului spaniol, dintr-o perspectivă mereu catalanistă. Pe de altă parte, Prat, în viziunea sa asupra lucrurilor, a acordat o predominanță decisivă catalanității, pe care a ajuns să o înțeleagă ca o ecuație între pământ și populația lui de-a lungul istoriei, așa cum a formulat-o în La nacionalitat catalana. Prat, în contrast marcat cu Sabino Arana, a înțeles această ecuație ca fiind istorică - adică ca un produs al culturii și al formelor sociale de-a lungul timpului - și nu ca ceva rasial, deși modul lui Prat de a înțelege fenomenele sociale se afla în ansamblul

său biologizant, prin prezentarea evoluţia umană prin ritmuri sau cicluri naturale. Pentru Prat, a fi catalan a fost un fapt firesc, a fi

Spaniolă un simplu accident, deoarece Catalonia și-a trăit ciclurile biologice ca comunitate în afară de orice alt fapt.125 Esențialismul lui Pratiano l-a făcut să se dedice cu bucurie politicii locale, în timp ce Cambó a privit întotdeauna orizontul înaltei politici de stat. Dar concentrarea ambelor a căutat neutralitatea religioasă. Poate că Prat, mai mult decât Cambó, avea un simț religios personal pe care, în ciuda tuturor, l-a minimalizat. În orice caz, Cambó a fost cel care, în timpul dezbaterii asupra bugetului educației din consiliul orașului Barcelona din 1908, s-a remarcat în numele sensului libertarian de dreapta al Lliga ca purtător de cuvânt al indiferenței religioase a serviciilor publice din parlamentul spaniol, prin echivalarea autonomiei instituționale cu libertatea personală, oricât de mult a fost Prat cel care a trebuit să facă față indignării cardinalului Casañas. Accidentalismul religios în favoarea preeminenței instituțiilor publice împărtășită de toți a reprezentat, deci, o ruptură cu premisele interpretative ale dreptei spaniole neliberale. Catalaniștii au negat unitatea religioasă fondatoare, deoarece își revendicau propria lor tradiție instituțională, nu hispanica, în mod explicit anterioară Trástámara și, prin urmare, o altă tradiție catolică. Atașamentul față de o lectură instituționalistă a trecutului a legat regionalismul lligaire de liberalismul generic, dar, având în vedere asumarea naționalismului instituțional fără echivoc al liberalismului spaniol din secolul al XIX-lea, catalanismul a postulat identitatea colectivă, de neînțeles, chiar pervers, în ochii liberalilor spanioli, tocmai din cauza instituţionalismului său încăpăţânat.
Potrivit lui Prat, Catalonia, pentru a atinge plenitudinea istorică, trebuia să devină un „imperiu”, ca constructor autentic al unei Hispanii veritabile, nu Spania restrictivă castiliană; în consecință, ar putea să atragă Portugalia către o reformare Iberista. Din noțiunea sa despre relația dintre om și pământ, cu o perspectivă înrădăcinată în juridicismul germanic, viziunea lui Pratiana a construit o construcție politică bazată pe o schemă tradiționalistă hispanica, dar separată de centralitatea catolicismului, așa cum obișnuiau să reflecte ele- Carlismul și diviziunile sale. . Soarta catalană a fost, la propriu, o cale instituțională neparcursă, dar în așteptare, recuperabilă. Atunci, „imperiul” lui Prat era laic, o instituție modernă în măsura în care era neutră, la fel ca catalanismul însuși. Republicanii atei și catolicii fervenți ar putea participa la acest „imperialism” atâta timp cât au convenit asupra unei idei colective a identității catalane și a potrivirii sale viitoare. Cambó a fost de acord cu Prat în această idee catalanistă de proiecție „imperială”, dar el a fost mult mai dispus decât el să încerce să integreze o astfel de abordare în preocupările legate de redefinirea națională spaniolă care a dominat primele decenii ale noului secol. Cambó intenționa să depășească cu mult metafora lui Prat. Dar ambii au convenit asupra necesității de a conta pe sprijinul purtătorilor de cuvânt intelectuali pentru idealul lor,

dornici atât să insiste asupra schemei strategice, cât și să apere cu subtilitate inevitabilele răsturnări de situație ale tacticismului.
Astfel, deși Cambó - ca și Prat însuși - era predispus să construiască pe noua gândire naționalistă franceză,

Pregătirea juridică germană tipică pregătirii juridice de la Universitatea din Barcelona la sfârșitul secolului al XIX-lea, prin urmare învățată în traducere în contextul catolic spaniol. În plus, în dreptul istoric catalan, acordurile jurisdicționale dintre Coroană și autoritățile ecleziastice dădeau sensul concret decisiv abstracției unei „concordii". Ideea de a face „revoluția de sus" cu un ideal de „armonie" a fost o abordare care a venit direct din gândirea neo-catolică și antiliberală germană, fiind atribuită în mod specific lui Fredrich von Schlegel, deși visul de a realiza „uniune de inimi" poate era la fel de veche ca și discuțiile Concordia din Epistolele lui Horațiu.126 Având în vedere această idee, este oportun să ne amintim că, la fel ca Prat, Cambó a fost educat în legea germană de la Savigny, datornic familiei Schlegel. și companie, și că, conform mărturiei sale, citirea clasicilor greco-latini l-a scos din mai mult de un moment depresiv.
Cumva, gândirea lui Cambó vedea Catalonia ca un fel de minuscul Kultnr-nalion, unde teritorialitatea nu era la fel de importantă în sine ca fidelitatea deosebită și caracteristică față de propriul trecut. După cum indică importanța pe care Cambó o va acorda ulterior Fundației Bernat Metge, într-un fel a preluat mai mult visul schlegelian de a dori să fie clasic, greco-roman, pentru a-și atinge patria spirituală. Asemenea lui Schlegel, Cambó a păstrat un ideal de „imperiu", văzând statul ca pe o entitate modernă care ar avea de câștigat recuperând o parte din ambiguitatea Imperiului medieval, potrivit căruia „Sfântul-Roman al Națiunii Germane" ar putea fi echivalat, nu. atât de mult nu la expansiunea mediteraneană a casei Barcelona (o dinamică în care Cambó nu a avut întotdeauna încredere în formulările sale geoistorice), ci la «Imperiul» Hispaniei recuperate. Toate aceste influențe – în cele din urmă remodelând definiția legală a puterii constituite – au fost echilibrate de entuziasmul individualist din surse „anglo-saxone" și post-protestante pentru dominația societății civile.
Nici tezele barreziene nu se potriveau perfect cu formulările regionalismului și/sau naționalismului catalan. Primul text esențial al lui Prat de la Riba (cu Pere Muntanyola), Compendi de doctrina catalanista din 1894, a făcut diferența foarte clar în primele sale rânduri. „Conceput ca un mic manual de cateheză patriotică, Compendiul stabilește falsitatea încă de la început. a distincției dintre «patria petita i patria gran», întrucât «Statul este o entitate politică, artificială, voluntară; Patria este o comunitate istorică, firească, necesară.»127 Cu alte cuvinte, teza lui Prat, niciodată abandonată, era opusul relaţiei iniţiatice a lui Barres între regiune şi naţiune.
În cele din urmă, impulsul central al catalanismului a fost dualist. El a căutat să valorifice distincția „Rege-Împărat" atât de caracteristică statului imperial european de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, după cum s-a verificat deja, pentru

a exploata faptul că regenta María Cristina era un Habsburg-Lorena, fondarea catalanismului a cerut o împărțire a Coroanelor „regale și condale", Spania-Catalunia, în Mensa-.

regina regentă în 1888 și bazele Manresei în 1892.128 Rămâne de văzut dacă se poate apela la anumite aeruri habsburgice ale foarte tânărului rege, care va prelua tronul cu majoritatea declarată la vârsta de șaisprezece ani în 1902. Ar putea catalanismul să-și realizeze în sfârșit ambiția ascunsă de a-și transforma programul într-un proiect specific dinastic, până în punctul în care a fost preluat ca program pentru Coroană de către monarh?
Deși fără împărat, Spania din secolul al XIX-lea fusese de facto un stat „imperial", datorită dimensiunii sale interoceanice. Odată cu „dezastrul" din 1898 și pierderea teritoriilor de peste mări , în consecință, a trebuit să se facă față diviziunii dintre „construcția imperială" și „construcția națională", între forma teritorială și conținutul reprezentativ al statului. Același lucru a insinuat Prat când a cedat tentației ascunse a obligațiilor sale de președinte al Consiliului Provincial Barcelona și, în octombrie 1908, i-a primit pe tânărul Alfonso al XIII-lea și pe regina sa, prințesa britanică Victoria Eugenia de Battenberg, cu o invocație care a reamintit apelurile anterioare catalane pentru rolul Coroanei, de la Almirall încoace:
Dar pentru ca acest ideal, Domnule, să se încarneze în realitate, este necesar ca confuzia existentă între funcţiile Statului şi cele ale organismelor locale să dispară; că haciendasle locale nu sunt, așa cum au fost până astăzi, simple continuare ale Trezoreriei Statului; că obstacolele actualei centralizări cad; într-un cuvânt, că știm să ne întoarcem la tradițiile sănătoase ale țării noastre sau să ne inspirăm din exemplul instituțiilor similare din Anglia și Germania.
Germania, revigorându-și organizațiile locale, a început munca de reconstrucție națională care a făcut-o să treacă în șaizeci de ani de la umilințele de la Jena la statutul de mare putere mondială.
Primindu-te în această casă, Tu, Doamne, Suveranul unei țări în care în altă vreme libertățile locale au înflorit cu tot felul de splendori, și tu, Doamnă, care în afară de a împărtăși această suveranitate, ai avut leagănul tău într-un neam mare și puternic. Printre cele mai puternice națiuni și stăpâne al gloriilor în libertate și autonomie, nu găsesc nici o modalitate de a vă saluta mai potrivită reprezentării cu care vă adresez, decât de a evoca fatala, inexorabilă corelație existentă între măreția și puterea Statelor și puterea și vigoarea libertăților lor locale; și sperăm că reforma vieții noastre locale care este în curs de desfășurare este începutul, punctul de plecare al unei epoci de renaștere viguroasă care va permite încă o dată Spaniei să se ridice la culmile imperiului.
Că totdeauna, Doamne, imperiul însoțește popoarele care știu să-l iubească; ceea ce este la fel cu a spune, celor care ştiu să o merite.124
A fost acest discurs un simplu flirt pro-guvernamental pentru o călătorie regală? A fost un apel către conștiința reformistă a guvernului Maura, aflat atunci la putere? Sau a existat vreo

iluzie de a putea câștiga, cu o primă insinuare, voința șovăitoare

al lui Alfonso al XIII-lea, considerat de mulți dintre dușmanii săi un rege „neo-absolutist” ambițios? În orice caz, Prat a rămas fidel gustului catalan pentru chemarea plângătoare către Coroană, din afara ușilor politicii de stat, în timp ce, deja la acea vreme, Cambó căuta o potrivire între pretențiile catalaniste și procesul legislativ normal. Când va veni momentul, odată cu moartea lui Prat, Cambó avea să negocieze înaltă politică spaniolă, cu monarhul, și nu aspirații regionale; În afară de amabilitatea, de la Regina „Ena” nu se aștepta la nimic, pentru că nimic nu era de așteptat. Nimic mai mult, deci, „mesaje” către sediul statului. Nici la bine, nici la rău, Cambó nu s-a gândit în principal la serviciile consiliilor catalane, așa cum îi plăcea lui Prat să facă.
Pe scurt, propunerea lui Cambó nu era identică cu afirmația teoretică a lui Prat. Arhitectul Lliga a fost Prat: el formulase o schemă de „unitate culturală” catalană și o propunere „particularistă”, care devenise deja obișnuită în catalanism când noul partid a apărut la începutul secolului. Cambó, situat la granița dintre politica internă catalană și adaptarea ei necesară la politica generală spaniolă, a trebuit să reformuleze argumentul lui Prat în exterior și să-și coboare retorica mai ambițioasă, pentru a oferi propuneri care, deși la fel de retorice, erau acceptabile și din perspectiva statului. Când a reconsiderat reinterpretarea lui Prat a incipientului corpus doctrinar catalan, Cambó a înțeles că întrebarea, într-un scenariu spaniol, era, la propriu, cum să promovăm „imperiul societății civile”, întrucât, în cadrul mai larg, insistența asupra „unității culturale”. „A fost mai mult o sursă de conflict decât de atracție.
Mai bine avansați argumentele treptat. Prin urmare, Cambó a dorit de la început să sublinieze pozițiile tradiției dreptului civil european, o abordare notoriu de slabă în experiența spaniolă a secolului al XIX-lea și, în consecință, a contribuit cu nota de modernitate pe care regionalismul catalan a aventurat-o întotdeauna ca marcă comercială.130 În abstractul, căci Cambó a propus așadar o inovație puternică, o încrucișare între „imperialism” și pacificism.
Dialogul teoretic cu conservatorii spanioli: Sánchez de Toca
După cum este logic, nu numai catalanismul i s-a răspuns furios sau disprețuitor din partea politicii spaniole. Au fost și cei care au încercat să dialogheze, adică să folosească ideile altora, comentându-le sau calificându-le abordările. Argumentele foarte proeminentului politician conservator Joaquín Sánchez de Toca (1852-1942) servesc drept exemplu. Era din Madrid prin naștere, ceva destul de rar printre politicienii spanioli importanți ai timpului său. Exemplu de eseist politic acut, autor a numeroase lucrări, el a știut să pună în evidență devreme, după succesiunea lui Cánovas, problema conducerii ca centrală în eventuala disfuncționalitate a partidelor constituționale.131 A fost primar al capitalei, ministru în cabinetele conservatoare de Azcárraga, Silvela și Maura între 1900 și 1904 (fără a lua în considerare alte funcții ulterioare);

nu era un uşoară. În timp, va deveni prim-ministru (1919) în ultima etapă conservatoare a dictaturii primoriveriste.
Într-o lucrare îndrăzneață, Centralizarea și regionalismul înaintea politicii unitare a unei patrii mai mari, Sánchez de Toca s-a remarcat în 1899 pentru „demascarea a ceea ce numim idealul Spaniei Mari”. El a subliniat necesitatea unei politici externe spaniole mai coerente după expulzarea acesteia din America de către Statele Unite, cu afirmarea „principiului unitar al naționalității hispano-americane”. De la început a criticat catalanismul pentru imaturitate; termenul „regionalism” a fost o inovație însoțită de „lipsa de precizie”:
A fost folosit pentru prima dată de comisarii catalani care, în 1885, i-au prezentat Regelui o expoziție despre diverse probleme de administrație și guvernare. Dar chiar cuvântul regionalism, folosit de ei la acea vreme ca expresie sintetică a reformei descentralizate pe care o tânjeau în guvernul statului, reflecta un gând atât de imatur, încât, pentru a-l explica, spuneau că aspiră ca Spania să se constituie în așa cum erau.Anglia, Austria și Germania, neobservând că fiecare dintre aceste trei suveranități de stat răspunde unui regim de guvernare atât de complet diferit încât, în timp ce în Austro-Ungaria reprezintă doar o uniune personală a monarhului, mai degrabă decât o uniune reală. în suveranitatea statului, iar în noul Imperiu German este o uniune de suveranitate națională care lasă subzistență suveranități interne monarhice și republicane ale diferitelor state”, în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei este, dimpotrivă, un regim al unei singure suveranități interne și externe, regat unificat prin încorporare, formând un singur stat sub aceeași coroană și același Parlament, deși fiecare dintre cele trei regate antice păstrează în mare parte legi specifice și propria administrație separată.
Mai mult, el a adăugat:
[...] pretenția regionalistă este criptată în idealisme vagi și infatuații romantice pentru lucruri și ființe care nu sunt doar necunoscute, dar care nici măcar nu au o existență reală în afara imaginației. Sunt lucruri sau ființe mai mult sau mai puțin viitoare pe care, dacă dintr-o dată, în starea lor prezentă de simplă idealitate, pot impresiona imaginația visătoare halucinând-o cu perspective de tot felul de perfecțiuni și averi, pe de altă parte, poartă multe riscuri. de a fi impracticabil, sau cel puțin că regiunea care încearcă să le ducă la îndeplinire și să trăiască singură cu ea ajunge să sufere pentru o lungă perioadă de anarhie mult mai mult decât ceea ce nu vrea să tolereze în prezent.
Totuși, Sánchez de Toca în fața „această explozie a regionalismului” a considerat că este esențială separarea elementelor care „perturbează sentimentul de libertate”.

mare patrie” și cei care au întruchipat „idei vii, surse de regenerare și acumulatoare de energii naționale”. Căutând inspirație, ca conservator, în Burke și catalanul Antonio de Capmany, Toca a subliniat că „|datorită faptului că am căsătorit regimul parlamentar cu centralismul, organele noastre

constituționale au degenerat într-o gangrenă atât de teribilă”, o „corupție a statului” invazivă. a societăţii, „o singură generaţie este suficientă pentru ca economia centrală a organismului social să apară într-o stare de descompunere putridă”. Critica regionalistă avea, deci, o bază importantă. E mai mult:

Aceste idealuri regionaliste, tocmai din cauza aceluiași vag cu care sunt formulate, constituie unul dintre subiectele cele mai propice pentru purificarea fructuoasă a ideologiilor lor care să fie realizată vorbind senin despre motive întemeiate. Procedând astfel, nu va dura mult să verificăm că nu puțini dintre cei care astăzi se proclamă centraliști insolubili sunt regionaliști în adâncime fără să știe; și că nu un număr mai mic dintre cei care apar acum ca regionaliști intransigenți, de îndată ce vor afla ce au de făcut în orașele și locurile pământului lor pentru a face viață regională, vor cere poate o protecție mai mare față de puterea centrală decât cei se dispută astăzi ca primat al jurisdicţiilor Statului pe aceiaşi centralişti.132

Înființată teza „Marea Spaniei” deschisă dialogului cu regionaliștii, Sánchez de Toca și-a continuat demersul, așa cum se arată în cartea Mișcarea antimilitaristă în Europa, publicată în 1910. O mare parte din ceea ce Toca a revărsat în opera sa, în realitate Compus din intervenții făcute în 1907 la Academia Regală de Științe Morale și Politice, poate fi înțeles ca un răspuns la tezele contemporane ale Lliga, mai ales în varianta sa cambonienă. Preocuparea lui centrală în Mișcarea Antimilitaristă a fost „depravarea uriașă a spiritului și a afecțiunilor, care determină acum mulțimi considerabile să-și detestă țara și să-și nege naționalismul”, pe care el l-a înțeles ca fiind produsul „bolii națiunilor”. al antimilitarismului însuși.133 În ciuda stilului său bombastic, care face lectura greoaie, Sánchez de Toca a fost mai puțin închis la minte decât ar putea face să presupună apartenența sa ideologică; era perfect la curent, de exemplu, cu dezbaterile din timpul congresului Internaționalei Socialiste de la Stuttgart, în același an, 1907. Mai presus de toate, și foarte semnificativ, era preocupat de demagogia extrem de nepatriotică exprimată acolo de excentric. Socialistul francez Gustave Hervé și ravagiile pe care fanfara lui l-ar putea face în mediul popular spaniol, în timp ce îl lăuda pe liderul social-democrat german Augusto Bebel ca pe un adevărat om de stat, cu statura unui prim-ministru, care în ochii lui era foarte irosit 1'

Sánchez de Toca a plecat de la o analogie implicită între „dezastrul” francez din 1870 și cel spaniol din 1898.135 Franța părea să fi depășit criza, dar, se întâmplă,

Pentru o vreme, corupția sentimentului colectiv și-a făcut apariția nemiloasă. Potrivit lui Toca: „Franța îi impresionează astăzi pe străini ca fiind una dintre națiunile în care numărul cetățenilor fără spirit de sacrificiu pentru îndatoririle patriotului este mai mare.” Deci, politicianul și teoreticianul conservator, spre deosebire, s-a referit la Fichte pentru a defini sănătatea națională:

Că singura viață națională care merită să fie trăită este cea care este acceptată ca izvor și origine a ceea ce dăinuie mereu.

Și întrucât în cadrul unei ordini temporale această durabilitate este caracteristică numai națiunilor cu credință în perena durată a patriei, trebuie să mori pentru a o păstra pentru ca ea să trăiască și în ea să poată trăi transmisă perpetuu tuturor descendenților neamului care. comoară prețioasă a spiritualității sale. Aceasta este dragostea patriotică adevărată, care nu este legată doar de lucrurile trecute, ci crește și se exaltă cu viziunea unor destinații nedefinite. Înțelegerea în acest fel a poporului său și a patriei sale merge mult mai departe decât Statul, care nu-și integrează scopul social, ci mai degrabă o ordine foarte restrânsă în limite foarte înguste.
Erau cuvinte la care puteau subscrie atât Prat de la Riba, cât și Cambó, mai ales dacă s-a adăugat criteriul că, în expresia lui Sánchez de Toca: «Degeaba se nega patria. Toată civilizația își are punctul de plecare în limba maternă și nu se poate dezvolta decât în sfera națională.” Cu toate acestea, vorbind la vremea Solidarității Catalane (în noiembrie 1907, la mai bine de jumătate de an de la alegerile legislative din aprilie), Sánchez de Toca a ținut să sublinieze -parcă în trecere- că și contribuțiile Lliga pot fi gândite. direct în Spania, fără mediere catalanistă. „Orice națiune politic sănătoasă de astăzi are un suflet imperial, pentru că în cetățenii săi domnește sentimentul de solidaritate al patriei cu o civilizație la fel de intensă ca cea a Senatului și a poporului Romei. Iar domnia, în mintea mulțimilor, a acestei conștiințe imperialiste a cetățeniei, deși constituie principalul izvor al existenței sale naționale, este ceea ce face posibile instituțiile democratice în coexistență cu organizarea disciplinelor militare contemporane.»136 .
Și, în cazul în care sensul cuvintelor sale ar fi pus la îndoială, Toca a dedicat câteva pagini citarii, cu deplin acord, cuvintele președintelui american Théodore Roosevelt despre virtuțile unui sistem democratic și rolul forțelor armate în acestea.137 Parcă ar fi vrut să indice că nu a fost impresionat de citatele pe care le-ar fi putut face Prat —sau Arana— despre întruparea înfrângerii spaniole din 1998. Aceasta însemna că, pe cât de mult existau concomitenții conceptuale vizibile între conservatorismul spaniol. iar Lliga, o întâlnire solidă, bazată pe o astfel de suprapunere, a fost extrem de dificilă din cauza tendinței de polarizare emoțională antagonistă. După cum a observat în 1913 jurnalistul naționalist-republican catalan Antoni Rovi-ra i Virgili, respingând cu furie o declarație verbală a aceluiași politician din Madrid:

„Din acest motiv, când am văzut că domnul Sánchez de Toca, un regionalist din Madrid, a criticat un anumit tip de regionalism și l-a calificat drept „preistoric”, ne-am spus: Domnii buni nu își dau seama că sunt cei „preistoric” .»1'8
Dar obiectivul final al lui Sánchez de Toca a depășit cu mult Ligii, până la pericolul corodării valorilor colective.13’ Din acest motiv, după Săptămâna Tragică, rebeliunea împotriva Armatei, până la urmă, și înainte de flirtul lui Moret și al Liberalii la alegerile din 1910 cu conjuncția republicano-socialistă și-au publicat reflecțiile acum vechi despre Mișcarea antimilitaristă. A vizat „socialismul revoluționar și

intelectualii anarhizanți”. Pentru Toca: «Dezacordul lui fundamental cu sentimentul patriotic nu constă în preeminența pe care o conferă civilitatea statului. Dimpotrivă, în numele interesului public, ei solicită în favoarea statului puteri suverane asupra drepturilor individuale pe care naționalismele nu au ajuns niciodată să le invoce.»140.

Cu alte cuvinte, întregul program lligaire – propus de Prat implicit în La nacionalitat catalana și care i-a servit lui Cambó pentru spectaculosul său debut parlamentar cu Solidaritat – ar putea fi considerat consumat, având în vedere evenimentele din 1909 și consecințele lor. Era nevoie de o reînnoire ideologică. Rezultatul a fost o dezbatere internă ascunsă, în cadrul Lliga, în culisele regionaliste, pentru a clarifica opțiunile.

Tensiunea dintre Cambó și Prat de la Riba

În vara lui 1909, revolta populară, vag republicană și extrem de anticlericală, care a paralizat capitala catalană și unele dintre orașele industriale de la periferia ei, a fost un adevărat dezastru politic pentru Lliga. Dacă, în luna mai a acelui an, cheia de boltă a bolții noii cupole care urma să încununeze noua fațadă gotică a Catedralei din Barcelona ar fi fost finalizată, cu încrederea că aceasta ar putea reprezenta într-un ansamblu matur, unit și stabil, prezida peste simbolic Pentru vârful catolic al societății civile, explozia din iulie a făcut dintr-o dată vizibile contradicții interne și confruntări extrem de violente.

Săptămâna Tragică a pus capăt Solidarității Catalane, atât prin mitul său politic ca expresie intrinsecă a Cataloniei, cât și cu condițiile care au favorizat o convergență între dreapta și stânga regională.141 Manevra ministrului de Interne, Juan de la Cierva, când a prezentat revolta de vară ca o revoltă separatistă, a provocat campanii incipiente de boicot împotriva produselor catalane, întrerupte în cele din urmă prin declarații liniștitoare ale lui Maura însuși, care a subliniat că Catalonia a fost prima victimă. Dar mișcarea a pus sub semnul întrebării însăși reprezentativitatea catalanismului conservator: dacă Lliga a întruchipat cererea pentru o identitate colectivă, cum s-ar fi putut întâmpla o astfel de nenorocire? În plus, reprezentarea externă a „revoluției din iulie” a accentuat în mod logic pozițiile defensive ale clasei.

Mergeți în societatea catalană, de vreme ce boicotul a făcut esențială – în special pentru angajatori – căutarea unor lideri anumiți.142 Dar, în afara cadrului catalan, panorama baricadelor urbane și a bisericilor arse a scufundat, pentru totdeauna, imaginea modernizării controlate. γ de superioritate catalană pe care Lliga o cultivase atât de eficient.

Efectul traumatizant al răscoalei s-a reflectat clar în reacția lui Maragall, care s-a opus reacției dure a lui Prat de la Riba și a suferit cenzură, susținând o poziție de mai mare democratizare și sensibilitate socială.143 Dar realitatea era că întreaga poziție a Liga era în discuție: tactica ei, strategia, direcția ei, atât în context specific catalan, cât și în înalta politică spaniolă, având în vedere căderea guvernului Maura la jumătatea lunii octombrie. În plus, din iunie 1907, apariția Acciò Social Popular, ca grup de presiune catolic care a

încorporat oameni din dreapta Lliga, a fost o manifestare explicită a rezistenței, niciodată complet ascunsă, la neutralismul religios al catalanismului „intervenționist”. . . Desigur, astfel de atitudini au apărut în contextul repulsiunii anticlericale a «revoluției din iulie»144.

La fel, înainte de tensiunile de după Săptămâna Tragică, au existat fisuri importante în clădirea regionalistă, ca și în relațiile din cadrul întregului catalanism, și, în consecință, critica centralizării organizaționale. Așa cum exprimase un Girona supărat în 1908: «Și să te gândești că cu o asemenea ipocrizie se vorbește atât de des în numele Cataloniei, când mulți oameni au dreptul să vorbească doar în numele Barcelonei! Acestea [sic] nu sunt ideale pentru imperialismul catalan. Acest lucru nu este ideal pentru a ajunge la formarea statului național catalan, deși este confederat după principiile tuturor autonomiștilor, cu celelalte state spaniole. Adică pentru a afirma existența orașului-stat. Asta se întoarce la vremurile Romei.”145

Marea teamă a unora dintre liderii regionaliști catalani era că circumstanțele ar deschide o mare dezbatere politică în cadrul organizației. Atunci Lliga ar fi aceeași oală de grătare în care erau foștii lor colegi naționalist-republicani, acum scindați și incapabili să mențină o structură organizatorică solidă, datorită (după Prat) slăbiciunii lor când a fost vorba de a impune clar și ferm o linie politică. , mai presus de orice critică. Pericolul era, deci, în intelectuali, întotdeauna atât de folositori, dar cu o dorință teribilă și inoportună de a spune seva. Confruntat cu amenințarea gestionabilă din mediul intern, Prat era obiceiul să joace un joc de „polițist bun”, cu Puig i Cadafalch în rolul corespunzător de „polițist rău”, rol de controlor al inteligenței dispersate care i-a fost în mod constant propriu. .146 Dar lucrurile au devenit mai mari. A existat chiar și o încercare de a îmbunătăți figura lui Cambó și starea lui de spirit cu un simț ceva mai particularist decât Prat.”

Când Solidaritatea s-a desființat oficial în noiembrie 1909 în fața unui nou guvern liberal condus de Moret, dușmanul de multă vreme al regionaliștilor catalani și acum mai mult ca niciodată dispus să se joace periculos cu extra-stânga.

parlamentar și extraconstituțional, liderul politic din cadrul Lliga care a fost lăsat într-o poziție falsă a fost Cambó, deoarece era responsabil pentru performanța parlamentară a partidului, întrucât Prat, prin definiție, era o deguvernare internă, cufundată în Provincialul Barcelona. Consiliu.148 Dar a fost foarte fezabil să se facă un bilanț interpretativ al ultimilor ani în care succesele lui Cambó s-au adăugat în fața a ceea ce —după Săptămâna Tragică și consecințele ei de neoprit în echilibrul de stat între dreapta și stânga — au fost greșelile lui. cei care conduceau afacerile.interioare sau spații în Catalonia: asta, până la urmă, însemna Prat.

În plus, rezistența populară la trimiterea trupelor de rezervă de la Barcelona la Mehlla - cauza inițială a revoltei de vară - a avut ca efect scurtarea speculațiilor cu privire la marile beneficii pe care le-ar aduce o politică de „pătrundere pașnică” în Maroc. pentru industria catalană. Până atunci, un Josep

Pijoan, ca să dau un exemplu, cântase, din La Veu de Catalunya, excelențe – în perspectiva viitorului – intervenției spaniole în Africa de Nord, justificând «Tutela Marroc». După cum spunea în 1906: „Cei care cred că Catalonia trebuie să fie o Andorra mare, cuibărit între Franța și Spania, se înșală. Generația catalană care se ridică vrea o datorie, o povară, o acțiune, o responsabilitate. Revendicați această tutelă asupra Marocului pe care generația trecută a neglijat-o și care astăzi ne expune cu siguranță la pierderi. […] Marocul este expansiune, este sacrificiu, este tutelă, este muncă de a da viață nouă și de a informa un alt popor.”149 Dintr-o dată, asemenea extinderi păreau, în funcție de cum, prea scumpe. Prin urmare, a fost mult mai ușor de susținut discursul metaforic al „imperialismului” spiritual decât programul specific pe care Cambó, în calitate de șef al minorității parlamentare din Madrid, trebuia să îl pregătească și să-l negocieze.
Cambó a fost cel care a încorporat ideea de „imperiu” în sensul exemplelor contemporane din Europa Centrală și/sau „anglo-saxonă” în gândirea politică spaniolă. Dar a ajuns la ei prin educația perceptivă pe care i-a oferit-o politica franceză, datorită contradicțiilor căreia Cambó a înțeles importanța flexibilității ideologice. Modelul Cambonian a fost oferit ca un vehicul pentru a depăși costurile tranziției de la liberalism la democrație în Spania. Datorită noului „imperiu”, s-a putut avansa dincolo de memoria contextului imperial al secolului al XIX-lea (în special a foarte problematică Cuba) până la construirea unei comunități peninsulare coezive. Un context de facto, scufundat iremediabil, a fost abandonat pentru a dobândi o nouă instituție juridică. Prin lecția barresiană a interacțiunii dintre identitatea patriei de naștere și marele stat național, Cambó, într-un anumit sens, a recuperat și a reactualizat «dublu patriotism» al catalanilor de la mijlocul secolului precedent. Nu ar trebui să fie surprinzător, deci, că a găsit o rezistență naționalistă semnificativă față de propunerea sa specială „statustă” în rândurile Lliga.

12. Reinventarea unității catalane prin imaginea artistică

Ceea ce ar fi Lliga a fost constituit, cu unele excepții, dintr-un nucleu de avocați. Ca studenți la drept, ei s-au format într-un mediu de tulburări juridice care a dominat anii 1980 în Catalonia.1 Dar concepția profesiei de avocat despre realitatea socială este, prin însăși natura sa, bidimensională; Este o limitare de perspectivă întărită de convingerea juridică hispanică încăpățânată că legea, pentru că este clarvăzătoare, este superioară realității, pentru că este confuză. Având în vedere această distincție juridică, viziunea catalanistă a societății civile ca infrastructură solidă, în contrast cu un stat incomplet și ineficient, era falsă, întrucât țesutul asociativ și serviciile private erau –în felul lor și în moduri diferite– la fel de șchiopate ca și dezordinea și realitatea abuzivă a serviciilor publice.
În măsura în care catalanismul „intervenționist” a fost oportunist și, în plus, de succes, sărind din victorie în victorie în ceea ce se prezenta ca o ascensiune de neoprit, nu a avut prea multe ocazii să verifice soliditatea tezelor sale ideologice care stau la baza. Dimpotrivă, tonul presei lligaire era foarte defensiv sau, mai exact, era caracterizat de o

agresivitate foarte eficientă, dar ascundea fragilitatea bazei conceptuale. Dorința monopolistă în ideologia catalanistă pe care Lliga a afișat-o mereu, afirmațiile necontenite ale „scientismului” său superior au ascuns cu forța niște abordări care denota fără îndoială experiență sau capital politic, dar care au fost și produsul unui eseu fără verificare, afirmare liberă. și improvizația. Singurul avantaj era, pur și simplu, că rivalii săi, atât în interiorul cât și în afara catalanismului, erau și mai prost.

Aceeași carte a lui Prat de la Riba, Naționalitatea catalană, pe lângă stabilirea poziției oficiale asupra a ceea ce ar fi marea aventură expansivă a Solidarității, a ajuns să acopere o gaură doctrinară, subliniată de scindarea stângii regionaliste în 1904. organ al dizidenților, El Poble Catata, când a denunțat „Criza catalanismului” la mijlocul lunii noiembrie, a subliniat utilizările și abuzurile pe care Prat și semenii săi le-au făcut ideii de unitate. Editorialul ziarului a cerut o nouă revoluție în catalanismul politic, deoarece unitatea fictive născută din impunerea unei discipline și a unei dogme era nesustenabilă.2 În măsura în care Prat a plecat de la „unitatea culturală” și catalanismul s-a bazat pe o tradiție unitară. (după cum demonstrează numărul Unió Catalanista), era firesc, deși cinic, să transformăm ideea doctrinară într-un mecanism monopolist. Naționalitatea catalană, fără a pune la îndoială acest criteriu, a deschis mai multe căi pentru acțiuni viitoare.

Confruntarea cu realitatea murdară și imprecisă a venit, în mod firesc, după victoria maximă, care a fost rezultatul pozitiv al alegerilor din 1907, conducerea sistemului de partide din Catalonia (inclusiv „Lerrouxistasi”, care, în opoziția lor tenace, nu au putut niciodată să ia iniţiativa). Însă improvizația acoperită de editorialiști intelectuali disciplinați, gata să ridiculizeze pe oricine ajungea în fața ei, nu putea suporta greutatea succesului. Marea navă unitară a Solidarității, odată lansată, a arătat că nu știe unde vrea să meargă, iar Cambó, ca și pilotul său, avea nevoie de ceva mai mult decât metafore și formule strălucitoare pentru a ști să negocieze.

Pe lângă toate acestea, revolta extrem de confuză din zonele industriale urbane ale Cataloniei din vara anului 1909, care a rupt Solidaritatea pentru totdeauna și a scufundat cariera de lider reformator a lui Antonio Maura, ne-a obligat să regândim multe scheme. Așa-numita „Săptămâna tragică” a avut consecințe ideologice decisive pentru toată Spania. La stânga, republicanismul insurecționar s-a transformat într-o cauză martirică, cu consacrarea auto-felicitativă în consecință a relației educație-revoluție (Francisco Ferrer y Guardia, deși cunoscut pentru insurecționismul său, a fost justificat ca nevinovat pentru activitatea sa de profesor, fiind devenit țap ispășitor al represiunii guvernamentale). În dreapta a avut loc întâlnirea sentimentală decisivă a Bisericii și Armatei, văzute de ei înșiși ca victime împletite, confirmând astfel, în sfera peninsulară, o mare parte din propaganda războiului filipinez. În traiectoria Lliga, așa cum se spune de obicei în conversația catalană, calía fer un pensanient. Cu criterii retrospective, în

1913, publicistul Revira i Virgili a rezumat mahmureala din 1909: «Când ne-am plâns noi, naționaliștii catalani, de depresia suferită de mișcarea noastră când s-a topit marea bulă orbitoare a Solidarității, trebuie să ne gândim că nu există soartă. . duşman care lucrează împotriva noastră, că nu purtăm niciun blestem de neînvins.»3
I teza cambonienă a catalanismului „statist” și „socialist”.
Dar dacă revolta incendiară a fost regretabilă și a produs tot felul de regrete, ar putea fi profitată și de ea. La urma urmei, dacă anarhiștii ar fi răspuns la „Solidaritatea Catalană” cu o „Solidaritate muncitorească”, de ce nu s-ar putea formula sensul colectiv de naționalism ca „socialism”?4 Sub o asemenea amenințare, era fezabil să ne gândim la validitate. a «unității culturale» a catalanilor? În mai 1906, în timp ce se înfiinţa marea confluenţă civică de solidaritate, Prat, într-o serie de articole, arătase „i duşmanii Solidarităţii”. Toți erau dușmani interni, ghemuiți în societatea catalană: „solvenții”, „caciquistas”, și, între ele, teribilul „cinism” al lui Moret și liberalismul spaniol.5 În urma Săptămânii Tragice, aceleași combinații au fost ar putea părea să fi răsărit din umbră.

Implicațiile structurale au fost sfâșietoare pentru discursul cândva încrezător și optimist al Lliga. Fără ordine socială înnăscută, ce sens ar putea avea „imperialismul societății civile”? Lecția a ajuns la sursele libertare „anglo-saxone” pe care s-a bazat orice „intervenție” catalanistă în Spania. După cum și-a amintit Matthew Arnold, de exemplu, în „Culture and Anarchy” din 1868, dacă fundalul feudal al unei Constituții nescrise și agreate precum cea engleză s-a evaporat și a rămas doar delicatul joc al echilibrului, controalele și echilibrele fără alte prelungiri. alternativa ar putea fi anarhia.6
Cheia pentru a profita de nefericita „revoluție” de vară constă într-o reflecție dincolo de impactul șocant al „apostaziei maselor” vizibile în distrugerea templelor și clădirilor religioase.7 Confruntat cu catastrofa, Maragall a predicat că Săptămâna tragică fusese produsul unui eșec al „clasei conducătoare” catalane.8 Mai mult, s-a susținut că Maragall se confrunta în mod specific cu discursul de urbanism elitist pe care D'Ors începea să-l pună în circulație în acel moment9. , Opinia catolică Cea mai ortodoxă își formulase deja aprecierea liniară, cu care, cel puțin, se aștepta să provoace o dezbatere asupra consecințelor unor evenimente atât de grave.
Acest lucru a fost remarcat — în lumina reflecțiilor balineze — de părintele iezuit Ignasi Casanovas în conferințele sale de revizuire la El nòstre estât social [sic] din 1910. La fel ca în forul său intern, consilierul aulic și mărturisitorul lui Prat s-a simțit vindecat de „idolatria societății”, a cerut să fie completată și structurată o societate civilă incompletă — bineînțeles, din perspectivă catolică —, în care să se evidențieze caracterul „unilateral” al intelectualilor, vacuitatea și faisul umanism, care au fost de puțin. folosirea, împreună cu masa antisocială a claselor populare și dovezile de atonie, apartamentul din populație, egoismul claselor conservatoare. Casanovas, deci, a cerut «acciò normal i orqa-nisada» (italicele sale) pentru a completa țesutul social într-un

mod echilibrat, axat pe un sens paralel, dar diferit de cel pe care îl pretindea Torras.”[1] De fapt, a existat un inițiativă reprezentativă a acestei orientări catolice, corectoare a absențelor intelectualilor. O agitație sistematică anti-blasfemie și moralizatoare a limbii vorbite a fost inițiată în 1908 de Ivon l'Escop (preotul Ricard Aragó, 1883-1963), cu scopul de a crearea unei Ligi a lui Bon Mot, care la începutul anului următor a obținut binecuvântarea expresă a episcopului Torras i Bages și chiar sprijinul lui Maragall. Datorită campaniei împotriva blasfemiei zilnice, s-ar putea susține că acest sector ecleziastic prezisese cumva orgie de distrugere.După ei, hulirea era o vici bestială, dacă nu cel mai grav și corupător act pe care îl poate săvârși un om păcătos, iar dacă s-ar începe de acolo, cele mai mari consecințe nu puteau fi departe.[11]
Inițiativa lui L'Escop. a coincis mai mult sau mai puţin cu ultima latură a curentului fundamentalist ecleziastic. Dispariția sa efectivă a coincis cu o amplă reconsiderare interpretativă ca urmare a incendierii bisericilor și mănăstirilor.

Oricum ar fi, dacă Săptămâna Tragică a însemnat un eșec al conducerii politice în Catalonia, atunci era crucial să preia controlul deplin asupra situației, în special

în măsura în care episodul s-a concentrat, aproape exclusiv, pe procesul împotriva lui Ferrer și pe zgomotul internațional pe care acest proces l-a produs ca urmare a „martiriului” „pedagogului”, prezentat cu succes ca o victimă nevinovată, liber-cugetătoare, a unei crude. Neo-inchiziția spaniolă.[12]

Reacția Lliga a fost să înțeleagă că, în primul rând, „revoluția din iulie” a fost o oportunitate de a reduce presiunea Partidului Radical și, în al doilea rând, de a stabili legături cu opinia spaniolă anti-solidaritate, pentru care lerrouxismul ar putea reprezenta o funcție patriotică pozitivă și, mai ales, cu militarismul atât de asiduu curtat de Lerroux. Manifestul Lliga despre evenimente a arătat foarte clar:

În timp ce deplângem această sterilizare parțială a fecundității educaționale a mișcării Solidaritatea, nu credem că este încă timpul să îi semnalăm și să chem la răspundere în fața Cataloniei pe cei responsabili pentru că au împiedicat Solidaridad Catalana să suprime din viața noastră colectivă spiritul negativ, revolta, neîncrederea și, într-un cuvânt, toți solvenții coeziunii sociale, toate obstacolele în calea unei acțiuni constructive fructuoase.

Dar directiva și acțiunea decisivă întreprinsă în ultimele violențe de către un partid care, ajungând să tulbure normalitatea vieții politice catalane, a fost prezentată din răutate și inconștiență ca reprezentant în Catalonia al cauzei Spaniei și al onoarei armatei acesteia. și steagul său și a fost considerat de o vreme ca un contributor la un proiect guvernamental din Catalonia, este atât de evident încât nici nu trebuie să fie subliniat.

Pentru a-și completa viziunea pozitivă asupra viitorului, manifestul a adăugat:

Interesul și viitorul Cataloniei cer astăzi de la toți catalanii și de la toți cei care, nefiind copii ai Cataloniei, au găsit ospitalitate în ea, din toate clasele și din toate partidele și

din toate ideile, care, ca în pragul supremației convergența patriotică ne permite să instaurăm pentru totdeauna statul de drept și normalitatea, în dezvoltarea vieții noastre colective pentru ca marșul progresiv al poporului nostru să se dezvolte într-un mediu de pace activă și rodnică, de toleranță respectuoasă, în fața a ceea ce ne desparte. , de fraternitate efuzivă, înainte de ceea ce ne unește, că numai așa Catalonia își va atinge măreția și își va îndeplini misiunea de a fi baza și temelia măreției unei noi Spanie.13
Cu alte cuvinte, prin acordul privind „statul de drept și normalitatea” s-ar putea ajunge la o mai bună înțelegere a viitorului „imperial” și regional al Spaniei. Cambó a considerat foarte evident că încercarea republicană eșuată - oricât de spontană ar fi fost - a deschis oportunități pe scena spaniolă, în ciuda prăbușirii Solidarității.

Organul cambonezilor era revista La Cataluña, publicată în limba spaniolă, în ciuda militanței lingvistice catalane, tocmai pentru că a fost concepută pentru a difuza mesajul regionalist prin Săbii.14 La 8 noiembrie, Cambó a ținut un discurs important în fața Ligii Naționaliste Joventut. Acolo și-a ridicat, mai mult sau mai puțin implicit, argumentele pentru o repoziționare a partidului. Potrivit liderului parlamentar catalan, dacă, acum fără Solidaritat, a continuat să pretindă că acționează în politica spaniolă, Lliga ar trebui să-și lărgească baza în Catalonia dincolo de limitele relativ înguste ale catalanismului. O asemenea extindere, printr-un apel la „practica” administrativă regionalistă, ar servi și ca un corector social, gândindu-ne la sperietura serioasă a revoluției de vară. În cuvintele lui Cambó însuși: „Dacă cei ai Ligii Regionaliste au stăruit să fie un grup, un partid, cum vrei să-l numim unilateral, cu o singură problemă, uitând toate problemele politicii generale, aceste probleme de ordin economic. , a unei ordini culturale , a unei ordini sociale, care sunt ridicate peste tot, fiți siguri că o mare parte a maselor noastre, văzând aceste probleme care le afectează direct ridicate, de partidele generale ale politicii spaniole, vor merge direct către acele partide, pentru că nu li s-ar potrivi.un alt remediu, pentru că realitățile inexorabile ale vieții le-ar induce.”15 Începând cu noiembrie, atunci, paginile La Catalunya au început să apară articole ale promisiunilor tinere care l-au confruntat pe Cambó cu conducerea lligare „mai tradițională”. . Pentru a ascunde ofensiva cambonienilor, s-a susținut că erau contestate unele opinii apărute în presa spaniolă care meritau o replică catalană adecvată.
Au profitat de pretextul unui cunoscut articol al lui Luis de Zulueta y Escola-no (1878-1964), născut la Barcelona, dar cu o reputație făurită la Madrid, în mijlocul Institución Libre de Enseñanza; La fel, unele comentarii ale lui Ramiro de Maeztu de la El Heraldo de Madrid au servit drept acoperire. Textul lui Zulueta a fost scris când se afla în Catalonia în primăvara lui 1909, aproape în luna de miere, și a fost publicat în noiembrie de revista madrilenă Nuestro Tiempo, de Salvador Canals. Până atunci, guvernul Maura fusese consumat în urma represive aprinse ale Săptămânii Tragice și, pe 21 octombrie, liberalul Segismundo

Moret formase un cabinet; A fost, așadar, în preajma campaniei electorale, care a întărit conținutul articolului lui Zulueta, dispus să puncteze cu equanimitate proiectul „imperial” al Lliga: Barcelona de azi, marele oraș parvenit, exagerat și pompos, cam grosolan, fără rafinament istoric, aproape adaptat europeanului mediocru, entuziast până la febră, nu poate accepta, tel quel, un regionalism țărănesc, un patriotism tradiționalist.

Grupul director al politicii conservatoare din Catalonia a încercat să-și adapteze catalanismul la noul moment. Ca și conservatorii din cele mai avansate țări, el se străduiește acum să ofere programului său o nouă tinerețe cu un modern

nici un sens imperialist. Astfel domnii Prat de la Riba, Cambó și prietenii lor nu mai apără un catalanism închis, retras în Catalonia, ci, dimpotrivă, intervenționist, expansiv, metropolitan. Ei visează la o hegemonie iberică, iar odată în acest câmp liber al viselor, nu un taita care se lansează să profețească imperii pirineene sau mediteraneene.

Zulueta era mai bine informat despre catalanism decât era de obicei în presa madrilenă, dar chiar și așa, au fost nuanțe care i-au scăpat. Articolul a fost prezentarea în societate, sau cel puțin la Madrid, a noucentismului, deși, cu mai multă speranță decât succes, Zulueta a atașat noua tendință unei opoziții față de Lliga:

În timp ce inspiratorii dreptei catalane își reînnoiesc astfel idealul tradițional, începe să înceapă un nou curent de oameni și mai tineri, primul produs pur cetățean, care nu se simt legați spiritual de catalanismul istoric și trebuie să ajungă la orice compromis respectuos cu aceasta. Mă refer la acei băieți născuți în viața publică după 1900 și cărora unul dintre ei le-a dat numele de noucentistas.

Noucentismo este civil și nu agrar. Nu vrea să aducă catalanul tipic la Barcelona, ci cultura și cetățenia Barcelonei în toată Catalonia. Noucentistii nu sunt strict regionaliști, nici autonomiști, nici naționaliști. Dacă Catalonia ar fi Bretania și Madrid ar fi Paris, nu ar fi catalaniști, ci centraliști. Ei văd un aspect uman în mișcarea catalană, o forță pentru cultură și progres și, din moment ce simt toate acestea vii în ei înșiși, ei ajută la ghidarea și mărirea acelei mișcări.

Tipicitatea catalană nu-i mișcă. Ar arunca cu plăcere și acea cheie dublă cu care Costa voia să închidă mormântul Cidului la mormântul lui D. Jaime Cuceritorul ca să doarmă liniștit acolo în catedrala cezariană din taragona.

Era evident că Zulueta vorbise și ascultase la Barcelona, dar el a rămas cu o impresie mixtă a tensiunilor din cadrul naționalismului/regionalismului lligare:

Într-un mod oarecum brut, naiv [sic] și pedant, într-un cuvânt, oarecum copilăresc, au vrut să transmită Cataloniei ritmul activității europene actuale. Catalanismul tradițional deschide și muzee, fondează biblioteci, comandă misiuni științifice; dar pentru el cultura este un instrument de catalanizare. „Cultură pentru Catalonia” ar fi formula lui. În timp ce noul catalanism ar spune: «Catalunia pentru cultură».

Acest neocatalanism este doar descentralizator față de Madrid. Practic, deși din motive tactice pare altfel, tinde să facă

centralism, pentru că orașul este întotdeauna centralist, absorbant, tentacular. Ceea ce există este că el crede că Catalonia lui întruchipează o energie reînnoitoare în fața centralismului Covachuelista al Spaniei oficiale. Și asta nu crede doar intelectual, ci o simte cu pasiune. Dar ziua în care catalanismul noucentista era convins că Catalonia în raport cu Madridul centralizator reprezenta un ideal inferior sau mai înapoiat, o reacție precum cea a unei părți a Poloniei față de Berlin sau cea a Irlandei față de Londra, nu i-ar face pe mulți. dintre acești catalani nu au făcut nici un efort pentru a realiza ca în lume să mai existe o Irlanda sau o Polonia.
Nu s-ar lăsa purtați de un respect romantic pentru grupările naturale. Ei nu se bazează pe acea teorie a spontaneității [sic]. Orașul nu este ceea ce este spontan [sic], ci este ceea ce este elaborat, artistic și conștient. Orașul nu este viață naturală', este o normă de viață. Nu este Pământul, este Legea. Și iată cum acest alt catalanism ajunge să aibă ca rezultat evoluția acelui catalanism radical, legat de federalismul republican, latent de ceva vreme, iar acum reînviat într-o formă nouă.16
Loviturile lui Zulueta au avut un impact notabil. De fapt, dezbaterea pe care o căuta Cambó a fost lansată, chiar dacă nu era tocmai în termenii doriti.17 În ianuarie 1910, cu intenția aparentă de a-i răspunde lui Zulueta și de a stabili parametrii discuției de la Barcelona, Joseph María Tallada i Pauli a vorbit în La Catalunya despre «Dreapta și stânga», cu teza că nu era suficient Stat; dimpotrivă, era nevoie de mai multă și mai bună naționalizare.18 În numărul următor, Miquel Vidal i Guardiola a anunțat că cei mai neliniştiți și ambițioși tineri ligaires erau cu Cambó. Curând, ambii au fost catalogați, datorită etatismului lor, drept „socialiști” (deși aceasta era, printre altele, o amintire a mai clasicului Barres).19 Juristul catolic Francese Maspons i Anglasell a răspuns imediat noilor teze. La fel a făcut și Ferran Sans i Buigas, care, la rândul său, i-a acuzat pe criticii anti-statuști de „guvernamentalism” și de identificare cu un „sistem de cabinet” atât în interiorul, cât și în afara Lliga.2” Din acel moment, a intervenit și Manuel Raventós,
J. Vidal i Tarrago, Ferran de Sagarra, Antoni Griera și Lluís Puig de la Bellacasa. Comentariile au devenit mai sângeroase. Deși mai târziu va fi un consilier cultural apropiat liderului parlamentar al Lliga, la acea vreme Joaquim Folch i Torres a făcut explicit lupta Cambó-Prat, denunțând „snper-intel-lectnals-econo-mistes-socialistes-conservadors-imperialistes”. -centralisti". 2'
La rândul său, la acea vreme, Zulueta avea o mulțime de satisfacții. La alegerile generale din mai 1910, a fost ales deputat pentru Barcelona de către Conjuncția Republicano-Socialistă (împreună cu Pablo Iglesias, pentru Madrid), și-a luat doctoratul la Universitatea din Madrid și a câștigat concursuri pentru o funcție de profesor la Școala Superioară de Învățătură, căci vezi și nașterea primului lor urmaș."" C.im bonianos nu ar avea același noroc.

Predica „național-socialistă” a lui Gabriel Alomar

Când au propus ideea unui „catalanism socialist”, cambonienii s-au intersectat cu ideile deja puse în circulație de scriitorul original și agitatorul politic Gabriel Alomar i Vilallonga, pe atunci deja cunoscut agitator cultural, foarte proeminent poziționat în dezbaterile de la Barcelona despre naționalism pentru originalitatea lui. Născut la Palma în 1873, s-a mutat în capitala catalană în 1889 pentru a studia Literele la Universitate. Lectura timpurie a diatribei Liberalismul este un păcat de către Sarda i Salvany i-a provocat o criză religioasă și l-a făcut anticlerical, un semn atunci al stângii. Alomar s-a remarcat curând prin primăvara sa imaginativă, deși nu a avut avere profesională și a fost lăsat să profeseze catedre de institut fără a reuși vreodată să treacă de bariera opozițiilor către o funcție superioară de profesor.23 În ciuda frustrării sale, a continuat pe urmele de succes ale Miquel deis Sants Oliver, precum și eclesiasticii Alcover și Costa i Llobera, să devină întruparea „Mallorquin în Barcelona”, un exponent al vitalității insulei în litere catalane în versiunea sa cea mai avansată sau îndrăzneață ideologic.24
Pe urmele lui Pompeyo Gener, tânărul Alomar căuta ceea ce bătrânul Peius numise vocea „modernilor, intelectualilor, Cataloniei liberale”; de fapt, ascensiunea lui Alomar a servit pentru a facilita uitarea fostului model de moderniști în rândul noilor promoții universitare. Inițial, Alomar s-a aflat pe orbita nasterii Lliga, publicând în La Veu de Catalunya, deși s-a remarcat prin gustul său de a da lecții (cum ar fi, de exemplu, în cadrul ortodoxiei sale de atunci, corectarea comparativă a cuvântului „naționalism” în raport cu cel de «regionalism», precum și sensul eronat al termenului «descentralizare»).25 Dar Alomar a părăsit curând polul Lliga, după ce a fost interzis din La Veu din cauza protestului lui Mosseti Alcover a Prat în 1904, care s-a plâns că prezența unui activ anticlerical în organismul regionalist a redus atractivitatea lligaire în Mallorca.26 Caracteristic, simultan precis și dispersat, Alomar și-a punctat judecata – în impresiile sale despre evreii sefarzi din Africa de Nord franceză – cu eliptice. aluzii (« Vive Drumont! Vine Regis!» pe un zid al qasbei din Alger) la relațiile nu atât de îndepărtate de simpatie pe care Prat le avea cu antisemiții algerieni la începutul secolului. «căutați-l [.. .] o apartenență intelectuală specifică»), ceva neobișnuit ca vestimentație și stil, evoluția sa spre stânga a scandalizat media ligii, dar a făcut-o într-un mod care a făcut-o mai ușor de ridicolizat: «it’s a astonishing thing veure a nostre bon amidi devingut revolutionize –a rejinat in tnànigues de camisa”, spunea revista Catalunya în mai 1904.28
Ideea motrice a gândirii allomariene a fost, într-un mod consistent și susținut, proeminența orașului, ca focar al energiilor moderne și, prin urmare, caracterul urban necesar al tuturor proiectelor regionaliste: a rezumat-o cu formula de «Catalunia-oraş». Cu această idee – și altele asemănătoare, precum respingerea naturii și exaltarea artificialului ca esențial umanist – din

a dat naștere tânărului Eugeni D'Ors, până când dorința Allomană de a rămâne pe stânga i-a distanțat treptat.29 În realitate,

viziunea sa asupra funcției motrice a Barcelonei nu diferă atât de mult de abordarea fundamentală a rolului lui Prat de la Riba. jucat de capitala catalană, dar, într-un mediu atât de îngust precum cel catalan, distincțiile erau mai mult în nuanțe, în ton, decât în substanță.
Ambiția esențială a lui Alomar era să facă mari sinteze conceptuale, inclusiv marea sinteză. Astfel, mai degrabă decât să ofere unei mișcări politice un instrument ideologic util (cum a făcut Prat), Alomar a dorit idei care să creeze mișcarea sau, cel puțin, să-i dea forma finală. Altfel spus, Alomar credea în realitatea metaforelor sale. În acest fel, de exemplu, prin centralitatea unei capitale și metropolitane Barcelona, Alomar a dorit să depășească conflictul static dintre, pe de o parte, revendicarea autonomiei regionale, eminamente teritorialiste, a catalanismului, și, pe de altă parte, revendicarea municipalistă a tradiţiei republicane, atât unitară cât şi federală.
Reflecțiile sale în această direcție au fost consumate cu atenție de studenții catalani, cum ar fi atunci când, în 1903, a susținut întâlnirea dintre ruralismul jocfloralist („tradiția bunicii, sufletul ascuns al națiunilor") și conștiința civică („[l] el orașul). este unul dintre marile aspecte ale poeziei umane"), „când acea înviere periodică a elementului tradițional are caractere de renaștere patriotică, națională în sensul său autentic și cel mai înalt."30 Dar, în ciuda imaginației sale incontestabile și a faptului de a fi citit, Alomar a eșuat în toate inițiativele sale politico-ideologice. Era perfect previzibil.
Contribuția sa teoretică cea mai substanțială la catalanism a fost o serie lungă de eseuri, între 1902 și 1907 (dar cu un punct culminant în 1916), despre Armonizarea curentului socialist cu cel naționalist,31 Această serie a fost publicată în Revista juridică a Catalonia (înființată în 1895, în scrisul căreia Prat a avut, timp de câțiva ani, o importantă participare). Pentru Alomar, din anumite motive, atât naționalismul, cât și socialismul strict (sau obrerismo) erau idealuri socialiste, în măsura în care ambele erau identități colective bazate pe protagoniștii respectivi (națiune și clasă) care erau grupări similare și comparabile - mișcări masive de oameni. În opinia sa, dacă s-ar putea reduce formularea lor la esențele lor respective și s-ar putea găsi elementele comune, ar fi posibil să le contopim – sau să le „armonizeze", după propria terminologie – într-un ceva ideologic superior. După cum a explicat în prima sa tranșă din 1902:
Dacă ar fi să facem o clasificare științifică a sistemelor în care s-au rezolvat aspirațiile politico-sociale din zilele noastre, le-am putea reduce la următorul tabel:
I. Tendinţa de concentrare - Socialism (aspiraţia individuală). -Federalism (aspirație colectivă).
II. Tendința de deconcentrare. -Individualismul (aspirația individuală). -Naționalism (aspirație colectivă).

Astfel, individualismul (un scop propriu-zis) și socialismul (un mijloc propriu-zis pentru acest scop) sunt școli sociologice; naţionalismul (numit greşit regionalism, confundând condiţia

geografică cu cea antropologică sau etnică) şi federalismul sunt şcoli politice.

Pentru un observator superficial, aceste tendințe vor apărea opuse sau ireconciliabile, deoarece vizează idealuri care se resping și se distrug reciproc: se aspiră la formarea unor mari unități, sau a unei singure unități, dacă este posibil, cu amestecul de diverse și împrăștiate politici. elemente; celălalt vizează consolidarea sferei de acțiune a individului ca element izolat de drept public și comunicarea personalității și a unei vieți deplin libere colectivităților marcate de o fizionomie etnică comună, prin participarea la aceleași interese generale și private și prin o voinţă constantă de a exercita dreptul public cu o mai mare sau mai mică independenţă şi întotdeauna într-un anumit sens.32

Deloc surprinzător, Alomar a acordat o mare importanță ideii de „solidaritate” ca mecanism de trecere a podului „armonic” național-socialist. După cum a afirmat în a doua lui tranșă, în 1904:

Ei bine, atunci: nu putem afirma, ca o inducție finală a tuturor acestor observații, că opera acestui puternic spirit de solidaritate, care, așa cum spunem, ajunge să fie caracteristica timpurilor moderne, forța care astăzi animă, vivifică și face? fecundează materia politico-socială, nu își va fi îndeplinit misiunea decât atunci când va reuși să personalizeze cea mai înaltă individualitate dintre toate, care este însăși omenirea, contopindu-se într-o confederație universală, într-o armonie superioară tuturor, într-o activitate generală, energii inferioare sau parțiale ale entităților politice și ale indivizilor, neutralizând forțele lor opuse și făcându-le să contribuie la o singură lucrare continuă de apărare reciprocă împotriva ostilităților naturii, mediului sau tendințelor atavice; favorizarea evoluției treptate a administrației, și schimbarea conceptului de suveranitate în cel de funcție politică; Realizând, în sfârșit, ca cineva care închide o boltă, acea naționalizare umană totală, care nu ar trebui să fie distructivă, ci cuprinzătoare și protectoare a națiunilor diverse și infinite în care omul este distribuit pe pământ? Acest scop ultim ne apare, deci, ca un scop eminamente naționalist, iar formula sa ar putea fi: reabilitarea națiunii în sensul său propriu, în întruparea sa vie, pentru a o face elementul viu al unității umane totale, al armoniei. idealul absolut, suprem al păcii.33

Concreția propunerii allomariene a fost, desigur, o sinteză: «Alianța dintre idealul socialist și idealul naționalist va rezulta, atunci, din coordonare.

a elementului progresist şi ideologic cu elementul conservator. Este o acomodare între artificial și natural, adică este vorba despre regularizarea transformării eterne și lente pe care omul o face să sufere însăși natura lucrurilor.»34 Dar abordarea a fost mai puțin șocantă decât părea, din moment ce acel Alomar. era situat atât într-un spațiu sociologic, cât și într-un teren ideologic: schema lui înțelegea că „tradiția” era rurală, în timp ce orașul era modernizarea agresivă care a servit drept punct de întâlnire creator pentru toate formele de schimbare cu

vechea.suvă patriei. Așa cum a spus în versul din 1906 a lucrării sale foarte lungi în curs de desfășurare asupra armonizării; „În acest cuvânt, orașul, se găsește vârful ideal în care cele două curente se vor reuni, în perfect echilibru, într-un minunat echilibru de forțe.”35 Idealul său, deci, a fost rezumat în formula „Cata-lunya- ciutat» și în dorința de El futurisme, prelegere pe care a ținut-o la Ateneu Barcelona la mijlocul lunii iunie 1904.36
Alomar a pozat jocuri intelectuale și politice prea jucăușe pentru norma Barcelonei. Astfel, personalismul său ideologic cu totul deosebit a făcut din el o figură care putea fi criticată din ceea ce era înțeles ca fiind propria lui latură (de exemplu, pentru a critica „barcelonocentrismo” eșuat al schemei sale de „•Catalunya-ciutat”’)37, în realitate. , A fost un tip de personaj foarte des întâlnit în Barcelona, un om de idei, dornic să zboare cu coloane, nu ușor de clasificat, și care a mers într-o anumită măsură independent, fapt pentru care, în consecință, a fost recunoscut și disprețuit la în același timp, în timp ce propunerile lor au fost profitate de alții fără mulțumiri. Apoi; Alomar era un personaj recunoscut în mediul catalan și chiar în spaniol.38 Azorín, de exemplu, dat întotdeauna ca originar din Alicante pentru a-și demonstra cunoștințele despre lucrurile catalane, a asigurat că: «Antagoniștii lui Alomar în politică, nu ne târguim pentru admirație. , sincer și cordial, pentru talentul său clar, cultura sa vastă, impetuozitatea și eleganța estrului său liric.» „Deși orientat [sic] sincer către un ideal de progres, un ideal futurist [sic]”, potrivit lui Martínez Ruiz, „există în spiritul autorului nostru subtilități și complexități care sunt greu de exprimat.”39
Cu schema sa personală de interpretare, Alomar a menținut o relație dificilă și contradictorie cu „Esquerra” catalană, ziarul său Él Poblé Catata și încarnările sale organizaționale succesive. În 1907, când toată lumea vorbea în sfârșit despre Solidaritate, Alomar a comentat „chestiunea socialismului[-]naționalismului” la Congresul Internaționalei Socialiste și duelul care a avut loc acolo între antimilitaristul francez Gustave Hervé și socialistul german. August Bebei, ciocnire comentată de mulți chiar și în Spania, unde, de exemplu, germanul i s-a părut admirabil chiar și conservatorului Sánchez de Toca. Pentru Alomar era vorba de a lua în calcul „eroicismul”; „Extrema dreaptă [Bebel] și extrema stângă [Hervé] a socialismului? Da; [...]» Dar, a explicat el: «Întregul suflet latin, neliniştit, grăbit, accelerând şi anticipând orice mişcare, bate în ceea ce am numi ultra-socialism francez. Socialismul germanic este, pe de altă parte, o doctrină a cărei sferă se limitează în mod specific la emanciparea muncitorilor, la lupta împotriva

înapoi capitalei.” Alomar a înțeles că din societatea civilă pot fi proiectate concluzii metaistorice: în versiunea sa, în fața falsului „Patrie-Stat”, doar „Patria-Națiune” (adică însăși societatea civilă) merita „adjectivul patrie”. Și a concluzionat, „într-o confederație universală pentru libertate, numai națiunea este federabilă, pentru că numai prin unirea pură și liberă a elementelor etnologice se poate constitui un Stat sau Oraș

universal fără uzurpari sau tiranii, la fel ca unii indivizi asupra altora. , ca a unor rase peste altele.»40

Cu fondul său doctrinar favorabil „armonizării curentului socialist cu cel naţionalist” şi insistenţa asupra unei abordări sociologice, dar în acelaşi timp idealiste, susţinută de prestigiul său personal, Alomar, din poziţia sa particulară în „Esquerra”. lansat chiar în mijlocul dezbaterii lligare cu privire la implicațiile Săptămânii Tragice. În aprilie 1910, în căldura alegerilor legislative convocate pentru 8 mai, stânga catalanistă și catalană republicană s-au contopit, cu denumirea convenită de Unió Federal Nacionalista Republicana, care a scos la iveală fragilitatea de bază a noului organism; presa satirică din ligă l-a numit „Partit Unió Federal” sau mai bine „PUF”. Cu rezultate pozitive la alegeri, noul partid de coaliție trebuia să-și clarifice poziția pe termen lung. În această situație și având în vedere dezbaterile interne ale Lliga, în care cambonienii apelau la adjective precum „socialist” sau „statalist”, Alomar, în două conferințe succesive din decembrie 1910, s-a lansat în cea mai îndrăzneață definiție ideologică: „armonizare naționalistă și socialistă” sau, pe termen mai scurt, „catalanism socialist”, dar cu muncitori adevărați. Pe baza acestui demers, a cerut reorganizarea catalanismului în general și a UFNR în special. Propunerea allomariană a constat în recunoașterea unui spațiu privilegiat pentru proletariatul catalan în schema catalanistă, logic pe partea republicană, tăind astfel drumul atât demagogiei „lerrouxiste”, cât și dezbaterii limitate asupra societății civile din cadrul Ligii.

Pe 4 decembrie, la Teatro Circo Barcelonés, cu sprijinul săptămânalului La Campana de Gracia, Alomar a vorbit despre Negocions și afirmații ale catalanismului. Scriitorul din Mallorca a mers la originile antileene ale catalanismului politic și spaniolismului pentru a-și concentra argumentația. Pe atunci, spunea el, exista un imperialism autentic și un antiimperialism ideologic:

Cele două Barcelona nu și-au exprimat niciodată un dezacord mai mare. Pe de o parte, Barcelona romantică, adică cea a lui La Renaixensa în raport cu ideea națională, și cea a lui Almirall și Pi y Margall în raport cu ideea de libertate, observa la acea vreme o conduită foarte nobilă. . În toată Spania au fost o excepție, adăugându-se doar figura lui Pablo Iglesias, deja venerabil la acea vreme, geamăn cu cea a lui Pi. Pe de altă parte, cealaltă Barcelona, cea de piatră, cea de aur, nu a fost doar unul dintre propulsoarele inițiale ale acelor războaie, slujind pentru ca mai târziu toată Spania, oricât de vinovată era ea, să o arunce. în fața tuturor

Enric Ucelay-Da Cal --463

Catalonia, de parcă toți am fi complici la acea conduită; Mai degrabă, în momentul în care vocea ministrului de peste mări a propus câteva reforme autonome vag târzii pentru Cuba, deputații catalani cu Cánovas, au votat cu spaniolism pur și tradițional împotriva acelui caz practic de autonomie și libertate națională.

Alomar a insistat asupra argumentului său:

Amintiți-vă: Renaixensa și-a văzut reprezentarea pură a catalanismului uzurpată de aceiași care exercitaseră, înainte de autonomia sau libertatea Cubei, o atitudine opusă, o atitudine

războinică, opresivă, despotică. Și pentru o ridicolizare și mai mare, prima persoană necatalană în care s-a văzut un nucleu care lucrează în instanță în favoarea autonomiei treptate a Cataloniei a fost generalul Polavieja, teribilul zdrobitor al autonomiei filipineze, el al lui Rizal! Cum vă prefaceți că nu există întotdeauna un sediment de nesinceritate, de duplicitate, în formularea doctrinelor noastre, dacă simțim că doar o apărare a intereselor scăzute cuibărește sub pompozitatea principiilor și umflarea paragrafelor parlamentare.
Războaiele coloniale au dovedit, deci, această spaniolitate radicală a Cataloniei; pentru că ea, salvând minoritatea nobilă a excepțiilor ei romantice, a participat la nebunia națională. Chiar mai mult. Această participare a ajuns la dreapta și la stânga. Fomentismo [al Fomento del Trabajo Nacional] și republicanii au coincis în aceeași conduită antiliberală și antiautonomistă.
În interpretarea sa, cu o sociologie destul de schematică (ca să spunem așa), Alomar vedea o structură socială în Catalonia alcătuită din trei clase sau, mai bine spus, „caste”:
Există trei rase catalane; în primul rând: plutocrații, care ajung să fie aristocrații parvenus, bogați în improvizație, fără puternica tradiție educațională și aris-tarhică a adevăraților nobili; al doilea: negustorii |botignerii], meșteșugul înflorit, burghezul pur; al treilea: proletarii; Și aceste trei caste catalane au format, fără a se amesteca între ele, cele trei partide cele mai puternice din Catalonia: mai sus, regionaliștii; la mijloc, nationalistii; jos, radicalii. Luați în considerare ceea ce am putea spune, clasificând aceste partide după diferențe de interese, și nu mai diferențe de principiu sau de idee: mai sus, marii industriași; la mijloc, negustorii; mai jos, muncitori manuali. Industria, nativ conservatoare; comerț, neutru intermediar; munca, firesc nonconformista si radicala. Nu-i așa? Eșecul stângii noastre catalane este să fi acționat mereu ca un partid de centru, fără să ne îngrijoreze această muncă care ar fi trebuit să fie pn-

În primul rând: să atragă o politică catalană și afirmativă către masele muncitoare, adoptându-le cu sinceritate idealurile, care sunt cele ale întregii stângi adevărate.
„Esquerra” fusese prea reținută și prudentă în formularea ei, întrucât viitorul era în mâinile proletariatului, cu apelul său la o democratizare profundă și anti-burgheză. Era necesar: „Să spună muncitorii: catalanismul suntem noi”. Astfel, revoluția socială și cea națională au fost complet armonizate. Riscul, în opinia sa, constă în distanțarea față de Europa care a întruchipat experiența istorică spaniolă, și nu atât în întrebarea dacă a ajuns sau nu să se rupă de o Spanie înapoiată istoric:
separatism de Europa. Vezi aici răul Spaniei, un rău pe care Catalonia l-a suferit într-un mod explicit și clar, tocmai din cauza spaniolismului, din cauza împărtășirii calităților spaniole. Adevăratul separatism al Cataloniei este separatismul Europei, nu separatismul Spaniei. Este separatismul Europei din cauza unirii excesive cu Spania. Și iată formula supremă a inferiorității Cataloniei. Până când Catalonia nu-și va proclama

cu voce tare unitatea supranațională cu Europa, Catalonia nu va fi capabilă de autonomie. Și eu, care ador cel mai mult idealul Cataloniei autonome, cred și eu că îmi îndeplinesc o datorie cea mai sfântă, ținându-ne pe toți această incapacitate, pentru că cred că numai așa, prin această voce dureros de crudă, poate somnolența noastră. conștiința să fie trezită, în cea care încă arată influența seculară a atâtor ani de captivitate, a atâtor ani de sclavie, a atâtor ani de neexercitare a guvernării proprii, care ne-au făcut un popor de sclavi, de sclavi obișnuiți. să adorăm biciul stăpânului, pentru că nu suntem în stare să-l spargem, și-l proclamăm divin ca un zeu.
Pentru că rasele disprețuite și persecutate ajung să merite să fie așa, ca evreii.
Deși nu a putut rezista sloganului antisemit, care stă la baza discuției peninsulare despre catalanism încă de pe marginile lui Peius Gener, Alomar răspundea dinamicii care au însoțit ruptura „Conjuncției republicano-socialiste” tocmai din cauza unei chestiuni de corupție „lerrouxistă”. și invitând UFNR („Orientări. Este posibil un nou partid catalan?”) să se ofere drept adevăratul partid revoluționar din Catalonia, o fuziune socialistă și naționalistă în sine, cu consecințele pe care aceasta le-ar putea avea pe scena spaniolă. Ar fi cel mai bun răspuns la pretențiile purtătorilor de cuvânt cambodgieni. Și, în ceea ce privește intelectualii care s-au înconjurat în jurul Lliga, Alomar a vrut să-și arate cel mai profund dispreț: «Cred, prieteni, că intelectualismul catalan, ca urmare a acestui amestec, trece printr-o criză de scepticism și infertilitate. Intelectualii noștri s-au obișnuit prea mult să zâmbească despre lucruri [sic], să nu aibă încredere și

în avans, a oricărei acțiuni, la diletantismul indiferenței [pocăiți], este că ei trăiesc într-un mediu care îi omoară, într-un mediu care nu-i poate înțelege, sau, mai bine, care nu vrea să-i înțeleagă, și se preface altfel că îi atrage .»41
La peste două săptămâni după prelegerea sa despre Négocions i affirmacions del catalanismo, pe 18 decembrie, într-o conferință organizată de Ateneu Enciclopédie Popular și susținută la Teatre Principal din Barcelona, Alomar și-a explicat pe deplin ideea unui catalanism socialist. El a subliniat miezul schemei împărtășite de Prat și Cambó, dar pe baza – ca întotdeauna – pe perspectiva sa sociologică specială:
Catalonia prezintă catalanismul Spaniei. Și ce este catalanismul? Ce definiție foarte concretă, foarte plastică am face? Este o problemă de „castă”, nu o problemă de „rasă”. Mă voi proteja să nu reproșez încă o dată acele afirmații atribuite în mod calomnios doctorului Robert despre superioritatea craniilor catalane. Dar, oricum ar fi, catalanismul poate fi definit: opoziția dintre casta catalană și casta castiliană. [...]
Care castă este superioară, castiliana sau catalana? Superioritatea este un concept relativ. Avem niște superiorități față de castilieni și ei [unele] asupra noastră. Hegemonia pe care o exercită astăzi înseamnă că au fost superiori. Renașterea Cataloniei înseamnă că astăzi, politic, suntem superiori. Deoarece? Pentru că am știut să ne adaptăm la momentul actual.

Alomar a înțeles pe deplin fundalul radical al discursului lui Prat „unitatea culturală”, dar l-a considerat insuficient, pentru că era prea limitat în sens istoric. În interpretarea sa: „De la Revoluția Franceză, castele nobiliare au cedat imperiul [puterea] castelor burgheze”. Cu alte cuvinte, deși dușmanul Ligii din Spania părea de parcă ar fi fost încă aristocrația, realitatea indica că a fost deja învinsă și că nu era decât un mort viu, al cărui aspect puternic spaniol era doar o aparență.
Înviorarea gândirii lui Alomar prin câteva doze de marxism a fost evidentă. A folosit ideea – atât de bine perfecţionată de Lenin chiar în acea vreme – a primatului principalului adversar determinat de o presupusă logică istorică, chiar dacă acest adversar decisiv era diferit de cel care părea să domine scena politică imediată. Proletariatul a ajuns acum să domine faza istorică și a întruchipat spiritul de reînnoire și revoltă:
Pe scurt: ne-am simțit superiori Madridului, pentru că suntem burghezi, în timp ce la Madrid sunt curteni, oameni ai vechiului regim. Această superioritate socială a noastră a vrut să devină superioritate politică, a vrut să „guverneze”. Și acesta este catalanismul. Ei bine, atunci: vă spun că dacă acum nu știm să convertim acest burghezism catalanist care astăzi ne face forța în

Muncirismul catalan care ne face puterea de mâine, timpul va trece pe lângă noi și vom muri ca catalani.
Noi, ca burghezi, am ridicat strigătul împotriva castilianismului, care este vechiul regim. Dar acum muncitorii scot strigătul împotriva noastră, care suntem regimul de mâine. Există un separatism împotriva noastră: separatismul muncitorilor. Pentru că muncitorii ne spun: nu vrem să știm nimic despre țara ta, steagul tău, istoria ta națională, cererea ta, pretenția ta. Avem cererea noastră împotriva ta. Avem ceea ce spui. z -42
o „întrebare preliminară”.
Cu toate acestea, Alomar nu a derivat concluziile leniniste din lupta de clasă ca război civil permanent; dimpotrivă. Proiectul lui Alomar a fost marea sinteză, încorporarea muncitorului în catalanism ca subiect al unei noi fuziuni democratizante a unui semn „național-socialist”. Primatul comunității istorice – „tradiția” aloniară – a fost păstrat ca cadru pentru o fuziune socială pe deplin democratizantă. În ochii leniniştilor (care nu exista la Barcelona la acea vreme), era un exemplu greţuitor al celei mai proaste ideologii „mic-burgheze”. Nici libertarii, care abundă, nu vedeau cu îngăduință tezele alomariene. Dintr-un organ anarhist din Gijón, galicianul Ricardo Mella (1861-1925), cel mai original gânditor anarhist spaniol, s-a năpustit la visul „o stângă socialistă catalană” împreună cu pretențiile dirigiste ale lui Maeztu, care, cam în același timp , ținuse prelegeri despre „Revoluția și intelectualii” la Ateneo de Madrid.43 Dar Alomar a rămas entuziasmat de sinteza sa:
Catalonia este o realitate organică. Are propriul ei discurs. Este o cifră, în suma naționalităților care vor constitui într-o bună zi federația internațională. Ei bine, atunci, în formulă, muncitori ai Cataloniei: este necesar ca Catalonia să vorbească

socialismul în catalană, în concert cu întreaga lume. Socialismul trebuie tradus în catalană, deoarece este noua Biblie. [...] Politica catalană a pierdut și în catalanism, în același timp cu care a pierdut în libertate. Am învățat să fim reptile înțelepte, pentru curtezană, în loc să fim suverani. Și acest reptilianism în fața așa-ziselor guverne centrale „energetice” a avut ca rezultat ca guvernele să atace formidabil împotriva Cataloniei și împotriva muncitorului, care reprezintă libertatea. Împotriva Cataloniei, în dreptul jurisdicțiilor. Împotriva muncitorului în represiunea unei Maurei și a unei Ciervei. Ei văd deja că inamicul atacă blocul, ideea Cataloniei și ideea muncitorilor. Să-i unim, ca cetăţeni, ca să se poată apăra formând trupul şi sufletul unui singur popor: Catalonia trupul şi libertatea sufletului.44

Chemarea lui Alomar a fost un strigăt profetic despre ceea ce va fi „populismul” anilor treizeci în Catalonia, dar fără semnificație imediată.45 Desigur, a servit

pentru a menține „catalanismul socialist” în circulație. În ciuda succeselor sale extraordinare ca falsificator de sloganuri extrem de durabile („Catalunya-ciutat”, „futurisme” sau „catalanisme socialista”), Alomar nu a reușit întotdeauna acest efect. El voia atunci să provoace discuția cu „panpolitism” (sau, din nefericire încă, „papolitism”, după cum scria el însuși), nu cosmopolitism, ci spiritul civic a o sută de orașe concentrat în mândria de a aparține unui betonul orasului. Termenul, cu totul meritat, nu a mers nicăieri. Cu mai puțină dreptate, nici Alomar nu face.

Dezbaterea internă a Ligii

Rezumând, în fața apelului allomarian la un „catalanism socialist”, făcut din stânga, s-a deschis o dezbatere, mai mult sau mai puțin în același timp, formulată în aceiași termeni, dar situată în cadrul Lliga . Era necesar, a repetat el, să se acorde o „orientare” clară întregului naționalism catalan, o schimbare de direcție care să stabilească un curs pe înțelesul tuturor. În ce direcție ar trebui să îndrepte mișcarea? Spre rezolvarea problemelor Spaniei? Sau exclusiv, spre o afirmare de a fi cetățean catalan, fără a mai lua în considerare faptul de a fi hispanic?

Fotografiile încrucișate au ridicat nevoia de sinceritate: un colaborator al La Catalunya, Ferran Sans i Buigas, a pretins un „catalanism statist” bazat pe realitățile existente, un stat spaniol și o societate civilă catalană. Sans i Buigas, foarte apropiat de Tallada, era avocat și avea să devină secretar al Primăriei din Sarria.46 În eseul său, Despre catalanismul etatist, a apărut pentru prima dată în La Cataluña ca răspuns la „discuția Zulueta, Tallada și Vidal și Guardiola. „și apoi sub formă de pamflet, a enunțat calea: „De la regionalism la etatism”.

În primul rând, Sans a ieșit în apărarea tineretului care, la vremea respectivă, s-a identificat cu redefinirea poziției Lliga la care aspira Cambó, având în vedere evenimentele tragice din vara lui 1909. Potrivit lui Sans: «The așa-zisul element de tineret al „Ligii Regionaliste” a intrat în politică pe calea catalanismului. Mai mult: a fost și continuă să fie catalană. Cât despre acestea și emoționat de exemplul liderului său, Cambó, el

își dedică energiile spirituale cercetării problemelor politice care se ridică și a celorlalte care ar trebui să fie ridicate în țara noastră. Tânărul element al „Lliga” consideră că „catalanistul bun” este sinonim cu un catalanist bine orientat, al unui catalanist care nu este împietrit”. Pe baza laudelor aduse sectorului cambonic, Sans a continuat cu argumentul său:
Este adevărat că atunci când catalanismul a decis să intervină în viața politică în 1901, idealul care l-a condus nu a fost acela de a crea și cu atât mai puțin de a întări Statul Spaniol, ci dimpotrivă, motivul său a constat în a lua puteri acestui Stat pentru a da ei în regiune. [...]

De fapt: mișcarea regionalistă, așa cum a reapărut în 1901, deși poate părea absurd, a fost doar exclusiv regionalistă în formă, în modul de a se manifesta, pentru că în adâncul ei și regionalistă era șocul unui popor care, simțindu-se viu, nu s-a resemnat să moară; Catalonia a fost cea care, contemplând cursul neîncetat către dezastru întreprins de statul spaniol, după un război de patru ani care i-a distrus banii și puținele colonii rămase, a fost reticent să-și urmeze soarta.
Catalonia avea la acea vreme un ideal de viață, dar îi lipsea o orientare.
Apoi, destul de grosolan, a adăugat patru adevăruri camboniene:
Așa că vine o zi și [Catalanismul] afirmă necesitatea studierii problemelor administrative, ulterior cele economico-sociale și în cele din urmă cele care țin de ordinea culturală. Paralel cu aceasta, noi cataloniștii recunoaștem că studiul și rezolvarea problemelor indicate constituie o problemă esențială pentru viitorul Cataloniei; că ideea autonomistă nu are acea virtualitate mare pe care i-am acordat-o inițial și, în final, că prin ea însăși nici măcar nu rezolvă problema regenerării noastre.
Atunci catalanismul, purificându-se oarecum de fostul său exclusivism, a ajuns să se convingă că problemele indicate nu trebuie și nu pot fi rezolvate numai pentru Catalonia, ci pentru toată Spania.
Și acum spunem: dacă catalanismul, în evoluția sa cea mai recentă și recentă, afirmă categoric necesitatea rezolvării la nivel național, adică pentru toată Spania, aceleași probleme pe care colegul meu Vidal y Guardiola le subliniază în articolul său, drept corolar. trebuie să admitem nevoia de a lucra intens pentru consolidarea organismului național responsabil de respectiva rezoluție, statul spaniol, pentru că altfel am avea un ideal și am nega singurele mijloace care există pentru a realiza implementarea lui.
Sans a insistat: «Cu alte cuvinte: pentru noi, catalanismul trebuie să fie numitorul comun al tuturor acțiunilor noastre, dar în niciun caz singura și suprema noastră normă de orientare politică. Catalanismului ca atare nu i se poate cere soluții specifice la probleme specifice.» Cu alte cuvinte, potrivit lui Sans i Buigas, Lliga ar putea continua să-și consolideze propria orientare, întorcând-o· «Pentru etatism la regionalism».
Dar este și mai mult: cine iubește cu adevărat idealul autonomist trebuie să fie cel mai ferm susținător al întăririi statului spaniol, întrucât primul lucru care este necesar pentru a putea

acorda un astfel de regim diferitelor regiuni constă într-o plenitudine totală de putere. , în posesia unei puteri cu adevărat supreme

de către statul respectiv, ceea ce îl face capabil să garanteze ceea ce acordă.

Dacă Spania, al cărei Stat nu există în adevăratul sens al cuvântului, datorită faptului că fenomenul de conștiință care stă la baza ei nu a apărut, ar acorda în prezent un regim de autonomie regiunilor sale; Diferitele entități regionale care s-ar forma le-ar lipsi ceva care să-și armonizeze și să-și coordoneze energiile, o putere puternică care să le țină pe fiecare în propria sferă de acțiune, iar atunci o dezintegrare totală s-ar termina inevitabil cu Spania și cu autonomie a regiunilor, care nu poate fi concepută sau poate subzista fără o puternică putere superioară care să le protejeze și să le garanteze.

Organismele centrale ale statului nu sunt cel mai rău și nici cel mai de temut dușman al autonomiei regiunilor. Cel mai mare pericol al acestora constă în propria lor slăbiciune, în slăbiciunea organizațiilor regionale, în lipsa de disciplină a cetățenilor lor. Mai ales în perioada de tranziție, orice autonomie regională este în pericol de a se transforma în anarhie.

Noi catalaniștii nu trebuie să uităm că și în vremuri de sentimentalism acut ne-a speriat posibilitatea de a acorda pe moment Cataloniei autonomia pe care o doream atât de mult. Catalanistul care nu gândește așa, fie nu știe ce este autonomia, fie este ceva mai mult decât autonomist, caz în care suferă de o încăpățânare care îl împiedică să discute.

Statul puternic este o garanție a autonomiei pentru că este a libertății. [...]

Din acest motiv, Sans i Buigas a fost dispus să cânte mari adevăruri: „Întărirea statului spaniol este o chestiune de puțin mai puțin de viață sau de moarte pentru Catalonia și pentru catalani”.

Există, însă, catalaniști care resping ideea de a întări statul spaniol pentru că adăpostesc o teamă serioasă: că noul organism, departe de a fi un instrument de progres pentru Catalonia, va fi unul de înapoiere; că noul organism își va folosi forța pentru a face imposibilă realizarea idealului autonomist.

Un astfel de pericol este complet iluzoriu. În primul rând, pentru că un stat care a asuprit Catalonia nu ar mai fi un stat în adevăratul sens al cuvântului; Nu ar fi Statul pe care vrem să-l construim cu eforturile noastre, pentru că, după noi, Statul trebuie să-și îndeplinească misiunea de a implanta idealurile societății, iar dacă acest Stat este multinațional -cum sunt majoritatea celor actuali- nu poate fi decât ținând cont și respectând toate soiurile naționale care apar în el. Și în al doilea rând pentru că, întrucât statul trebuie să fie un fenomen de conștiință, adică poporul spaniol care se guvernează pe sine, după felul său de a fi și de a gândi, este, fără îndoială, că posedând acest popor, deși în stare latentă, un suflet regional , ziua în care acest suflet se trezește și se cristalizează în conștiința spaniolului, numai pentru asta

Acest fapt se va cristaliza și în organizarea Statului Spaniol, care va deveni, nu distrugătorul, ci cel mai ferm apărător al autonomiei regionale. Și nu poate fi înțeles altfel, pentru că altfel, ar trebui să admitem absurditatea că statul spaniol ar putea acționa într-un alt mod decât cel dictat de conștiința sa.
Desigur, o poziție atât de puternică în favoarea statului a adus probleme, atacuri nejustificate din partea celor care pretindeau monopolul patriotismului:
Sunt și cei care ne acuză că am încetat să mai fim catalaniști. [...]
A fi catalan poate însemna două lucruri: poate însemna afirmarea personalității Cataloniei și poate însemna luarea în considerare a acestei personalități în guvernul societății catalane. Primul este rodul simțirii, al doilea produsul unei serii de acte ale rațiunii.
Acela al sentimentului aplicat politicii ne duce irezistibil la o atitudine negativ agresivă, la izolare. Al doilea la o atitudine pozitiv agresivă, la intervenție.
Afirmam, fara tocmeala de nici un fel, personalitatea Cataloniei, caracterele ei nationale perfect definite. Negăm doar că acest fapt trebuie să constituie pentru totdeauna singurul factor de bază al luptelor noastre politice.
În cele din urmă, concluzia lui Sans a fost plină de optimism:
Este un lucru minunat că noi, socialiștii, trebuie să fim cei care să le reamintim catalaniștilor clasici acest lucru, apărători înveterați ai individualismului. Este a slăbi, înseamnă a ridiculiza conceptul de personalitate al unui popor, a-l reduce la suma a ceea ce este în mâinile puterilor publice să nege sau să acorde. Și dacă am scris în fruntea programului nostru datoria de a oferi societății spaniole un stat puternic, am făcut-o din două motive. În primul rând, pentru că există sarcini pe care doar o societate bine organizată le poate rezolva; în al doilea rând, pentru că doar o societate bine organizată oferă o garanție solidă de dezvoltare personalității tuturor indivizilor săi.
La baza etatismului nostru, a socialismului nostru este dorința de a îmbunătăți starea morală și materială a cetățenilor noștri. Acesta este singurul nostru ideal suprem. Din această cauză, subscriem doar motto-ului catalaniștilor clasici: Trebuie să fii și să acționezi în primul rând ca catalani, cu condiția ca a fi catalan înseamnă a fi foarte bun, [italice în original]4”
În paralel, alți intelectuali Lliga, precum poetul Josep Carner, au fost foarte afectați de evenimentele din 1909 și de consecințele lor extrem de controversate. erau multi

îngrijorat și deprimat de felul în care revolta de vară smulsese lumea mentală a „noii politici”, care, de la începutul secolului, părea să se înființeze, să câștige adepți și să cucerească instituții. O astfel de perspectivă trebuie să-i fi afectat prietenii de facțiune, strâns legați de figura lui Prat: poetul Josep Maria López-Picó, Josep Roig i Raventós, Francese Sitjá i Pineda, Ramón Rucabado, Emili Vallès și Jaume Bofill i Mates.48
După cum a denunțat Barcelonanul Rucabado (1884-1966), fiul „majordom de despatx” al Muntadas, în La España Industrial, într-

un discurs la Associació Catalana Autonomista de Sânt Feliu de Guíxols în iunie 1911: „După mulți, catalanismul și-a pierdut fosta forță internă și stimulatoare și a devenit inexpresivă și incoloră alături de alte motivații cunoscute mai modern.”49 Dar preocuparea centrală a lui Rucabado a fost depășirea individualismului „modernist” și „de la începutul secolului” printr-un nou criteriu, care , în principiu, s-a identificat cu programul „statist” și „socialist” al tinerilor cambonieni:
Din fericire, acel nor [de individualism demode] a trecut. Pentru că toată lumea realizează golul individualismului și eșecul lui în toate ordinele. Dar amprenta pe care a lăsat-o în sufletul nostru este încă foarte adâncă și, chiar dacă a înlocuit deja vechile dogme cu o nouă ideologie, ea nu ajunge pe deplin în fundul sufletului nostru, pentru că mai există aluat de individualism, legat tocmai de moştenire etnică care a ţinut mereu spre expansiunea liberă a subiectului. Ideile noi nu sunt încă suficient de puternice pentru a stârni sentimente și astăzi, strict vorbind, ne aflăm într-o stare de tranziție. Iar ceea ce ne lipsește este formarea unei conștiințe morale în armonie cu ideile socialiste, cu noul conținut al catalanismului.
Transformarea filosofică a catalanismului, departe de a fi o abatere, este o mărturie fără echivoc a progresului său, de vreme ce începe repede să se verifice că seriozitatea studioasă a celor mai neliniştite duhuri, superioară însăşi motivaţiilor de atunci, intră în contact cu ideile și sentimentele care guvernează umanitatea.
Strict vorbind, putem spune că catalanismul nu și-a schimbat obiectul, ci mai degrabă, în căldura socialismului, l-a dobândit pentru prima dată, de când cei care se sperie când aud de conținutul catalanismului și de aceste adăugiri necesare la conceptul de catalanism Nu țin cont că vorbim de catalanism socialist, al lor poate și trebuie definit ca catalanism liberal, pentru că a răspuns mentalității liberale și individualiste, care a eșuat peste tot în lumea de azi .
Atât cei care susțin astăzi eșecul catalanismului, cât și cei care prevăd un declin național calamitos, derivat din idei noi, ceea ce ei proclamă este eșecul propriei mentalități. Pentru că această evoluție pe care toată lumea a urmat-o prin intuiție, nu arată foarte clar că asta
---------------------------------------Imperialismul catalan
Catalanismul – pur și simplu catalanismul – era insuficient, iar dacă umplea gura nu umplea spiritele?
Erau vremurile individului împotriva Statului, ale Omului Puternic izolat de ibsenism, de antimilitarism, de divinizări: Viața, Iubirea, Supraomul, Natura, Voința, Idealul... Dar imediat au început să aibă relații. cu Statul și cu armata, și cu natura și cu viața și cu dragostea, și când a trebuit să ne apucăm de lucru cu Will, cu Nerve, am văzut cum acele nume magice, acea sinteză și îndumnezeire atât de frumoase, au devenit. s-a împărțit într-o infinitate de întrebări și probleme analitice. Și apoi, cei care au știut să se umilească pentru a acorda atenție multor probleme, au fost nevoiți să se închine în fața galanterii individuale înaintea obiectivității lucrurilor și, lăsând deoparte să fii tu însuți, au fost nevoiți să se închine să studieze, să exerseze , să nu mai vadă ce relații a avut cu alți

bărbați, iar toată mentalitatea a trebuit să fie socializată.
[...]
Și vezi, deci, în domeniul politicii, că doctrina Voinței -care este doctrina personalismului individului- a devenit automat o doctrină a Necesității -doctrina serviciului public- doctrina socialismului.51'
Pe scurt, ceea ce Prat – și să nu mai vorbim Puig i Cadaialch, mereu iubitor de disciplină – dorea să evite, avea loc: o discuție politică despre Catalonia se încheie sau se concentrează, pentru a înrăutăți lucrurile, riscau să se personifice.
Pe lângă toate acestea, Tallada, născut la Barcelona în 1884, a preluat președinția noii organizații de tineret, Joventut Nacionalista de la Lliga, care a început să-și îngrijoreze serios adversarii. În discursul său de acceptare, a trecut în revistă toate tezele aripii sale a partidului. Desigur, potrivit subiectului esențial, el a indicat că este „dispus să continue să-i ajute pe toți cei care fac ceva pentru mărirea iubitei noastre Catalonie și pentru mărirea întregii Spanie”. Și a adăugat cât de mult nu este de acord cu criteriile lui Zulueta conform cărora Liga este „un paradox, trăiește-o”, precum și cu ceea ce spusese Maeztu: „În ceea ce le negăm deja categoric rațiunea este, potrivit lui Maeztu, că aspirațiile noastre. Sunt un vis materialist, că facem o politică a lucrurilor. Asta presupune o lipsă de cunoaștere a ceea ce fac oamenii Ligii pe care un scriitor atât de remarcabil nu ar trebui să o aibă. Simpla contemplare a întregii lucrări spirituale care, promovată de domnul Prat de la Riba, face Consiliul nostru Provincial, este suficientă pentru ca acesta să nu facă o asemenea afirmație.» Dar apoi, după ce a răspuns la criticile externe, el a marcat terenul pentru luptă în cadrul partidului:
A existat o vreme în care Catalonia a avut un caracter aproape exclusiv de protest, în care elementele care au simțit nevoia de a reconstrui Catalonia, văzând torpoarea în care a rămas, au fost nevoite să ridice

tonul strigătelor lor, al propagandei lor, până la atât de extreme încât astăzi ne aduc zâmbetul pe buze și uneori chiar ne lasă o umbră de tristețe.
Era o perioadă în care ne concentram pe noi înșine, când ceea ce era în afara noastră era dușmanul nostru și ne îndreptam criticile și animozitatea către asta. Ceea ce exista cu adevărat din viața catalană era totul în stradă. O febră politică ne-a dominat și în munca de trezire fiecare și-a contribuit cu activitățile. [...]
Dar aceste febre, atât în orașe, cât și la oameni, nu durează mult și vai de ele dacă au făcut-o! Și aici în Catalonia au scăzut deja.
Tallada a subliniat importanța modelelor străine, în cazul în care programul lligaire ar fi cu adevărat să fie realizat. Afirmarea generică a unei idei nu era suficientă, a asigurat el, că nu depășește simpla ideologie, ci că este necesar să ne gândim la alternativele reale, oricât de mult ar afecta aceasta puritatea sentimentelor de atașament doctrinar:

Această contemplare a europeanului s-a lovit în creierul nostru cu ideea simplistă la care ne-a condus mișcarea patriotică catalană. Ni s-au spus și s-au repetat atât de multe, încât pentru catalanism cele ale libertății și conservatorismului, ale religiei, ale organizării educației, din aproape orice, pe scurt, din ceea ce constituie nucleul vieții politice erau probleme întâmplătoare. și, pe de altă parte. pe de altă parte, acțiunea noastră catalanistă trebuia să fie atât de intensă în ultimii ani, încât pentru o bună parte dintre noi aceste probleme deveniseră nu numai întâmplătoare din punct de vedere catalanist, ci deloc întâmplătoare pentru întreaga noastră viață politică; Și acum, la întâlnirea cu realitatea, cu experiența pe care o dobândim cu un contact mai mare cu organele guvernamentale, creierul nostru este invadat de îndoială și ne temem să nu fi greșit; Într-un cuvânt, ideile noastre trec printr-o perioadă de criză.
Din toate aceste motive, Tallada, în linia explicită a lui Cambó (pe care l-a citat pentru a-și întări argumentul), a reamintit importanța pe care proiectul său de reorganizare a statului spaniol o avea pentru Lliga. În bună logică, după Tallada, manevrând evident astfel încât unul și altul în dezbatere să apară ca buni prieteni, catalaniștii „intervenționisti” („Și susținem acest criteriu intervenționist în toate domeniile”), au fost „statiști” ca Sans. și „socialiști” ca Rucabado:
Spunând Stat, nu ne referim la organismele sale externe, la instituțiile care guvernează societatea, ci mai degrabă Statul pentru noi ш/ fenomen al științei ionice, un act prin care societatea (comunitatea guvernată) se recunoaște ca fiind însărcinată cu supravegherea. asupra realizării idealurilor lor [italice originale].

Tendința către un Stat astfel înțeles este ceea ce numim statism. Acest cuvânt, în uz curent în întreaga lume, deja încorporat în limbajul științific, poate să nu fie cel mai apt pentru a fi înțeles în Catalonia, unde, dintr-o multitudine de motive, unele justificate, altele complet nejustificate, tot ce vine de la Stat este privit cu prevenție. Astfel, poate că va fi mai clar pentru mulți să spună că tendința noastră este socialistă, că suntem socialiști, chiar dacă socialismul nostru nu a fost pe deplin formulat și delimitat. Din acest motiv, atunci când trebuie să ne definim atitudinea față de marile probleme, probleme neimportate din străinătate, nu idealuri: cea a ignoranței și cea a mizeriei, declarăm că caracteristica noastră este să fim socialiști în pedagogie și socialiști în economie, și că , noi toți, deși atunci când mai târziu îi observăm pe fiecare individual, găsim o gradare de nuanțe în socialismul nostru.
Apoi Tallada și-a invitat publicul să contemple ce Catalonie ar fi administrată de Lliga, neapărat centralistă și concentrată pe Barcelona:
Nu am renunțat niciodată la centralismul științific, și deci la rațional, și doar la sistemul care se numește așa în Spania, apt doar să atrofieze energiile și, de aceea, admitem că poate veni o zi în care Catalonia cu autonomie față de restul Spaniei ce urmează să vină să fie organizat intern într-un mod centralist sau ca într-o zi să lucrăm astfel încât actuala organizare

anarhică a Spaniei să ajungă să fie înlocuită cu un sistem în care, la fel cum inima este cea care distribuie sângele vivificat de oxigen în tot organismul, printr-un organ central puternic, viața popoarelor își putea găsi expansiune și prosperitate.
Dacă baia de realism i-a costat pe militanții Lliga, la fel a fost: «Acum că Lliga, așa cum este constituită astăzi, nu poate dura, este evident că, pe măsură ce devine mai concretă, va îmbrățișa mai multe probleme, va pierde. unele elemente şi câştigă altele .»51
Adevărul era că, până atunci, problema planificării economice și sociale, cu exaltarea consecventă a aparatului de stat care trebuia să „intervină” în economie și societate, împărțise toate partidele în tabere ideologice, de exemplu, în Marea Britanie. , inclusiv Muncii.52 Tensiunea trebuie să fi fost mai acută într-o organizație bazată ideologic pe superioritatea pe care societatea civilă o avea asupra statului în eficiență și libertate, precum a fost cazul Lliga.

Rezolvarea conflictului și funcționalitatea noncentisnte ca ideologie
Dar, între timp, Cambó fusese învins la alegerile legislative din 8 mai 1910, atât la La Bisbal, cât și la Barcelona. Candidatura sa a făcut obiectul unor campanii personalizate din stânga, într-o mică versiune particularistă a „Maura no!”53 Atacul care îl acuza că a comandat moral echipajul de execuție al lui Francisco Ferrer i Guardia, considerat de instanța care l-a condamnat drept instigator. a revoltei de la Barcelona din 1954
vara precedentă.
În orice caz, la sfârșitul lunii mai 1910, la Teatro Principal din Barcelona, Cambó a ținut un discurs fundamental, clar justificativ, în care a răspuns fără milă stângii catalane, acuzând-o pentru toate problemele Solidarității. În același timp, discursul său a putut fi citit –între rânduri– ca răspuns la criticile sale din cadrul Ligii. Potrivit lui Cambó, Solidaritatea fusese mult mai mult decât „o simplă conjuncție de partide” sau „o mișcare pur de protest”. Mai exact: „Caracteristica Solidarității Catalane este să fie ceva diferit de cele care s-au produs până acum în țara noastră și de cele care au fost produse până acum în toată Spania în istoria mișcărilor colective.” Motivul era evident: «Solidaritatea Catalană a însemnat o nouă politică; A însemnat o nouă orientare în conducerea politică a poporului nostru, și tot ce era puternic, tot ce era roditor, tot ce putea fi transcendental pentru viața poporului Cataloniei, a fost această nouă orientare [...]». Fusese o mare pulsație civică, o mișcare care contrasta cu tradiția reventada și rauxa care era suma, nu foarte constructivă, a trecutului catalan. „Istoria Cataloniei este plină de mișcări de revoltă și protest și a fost, de câteva secole, aproape virgină a afirmațiilor.”
Astfel, făcând un bilanț, pentru Cambó a fost evident că Săptămâna Tragică a fost un eveniment tradițional, în timp ce Solidaritatea a spart modelul. Plecarea, în aceste împrejurări, a fost o eroare care a dat motiv celor mai proaste impulsuri catalane: „este aceeași manifestare de lene și egoism să te retragi acasă și să nu-ți faci griji pentru viața colectivă, și

să te răsfeți cu afirmații radicale și revoluționare, stimulatoare. de aceeași lene și aceleași dezamăgiri.» Tocmai, era faptul diferențiator al naționalismului: „Singura mișcare colectivă catalană care se îndepărtase de această caracteristică a fost, în parte, mișcarea catalanistă”. Odată stabilită teza de bază, restul conferinței a fost o lungă demonstrație a iresponsabilității naționaliștilor republicani, susținători ai „o înfrângere căutată” în fața oportunităților pe care le oferise relația cu Maura, precum votul corporativ în administrația locală sau posibila abrogare a Legii jurisdicțiilor.55 Pentru Cambó, așadar, calea a continuat să fie aceeași.

Din marginalitatea lor, ultracatalaniştii au încercat să profite de diviziune. Doctorul Doménec Martí i Julia, de la Unió Catalanista, i-a răspuns lui Cambó la Teatrul Granvía din Barcelona la mijlocul lunii iunie: Solidaritatea fusese „denaturată”, ceea ce a provocat dezintegrarea ei. „Dcse/gwiy//”, a exclamat doctorul. Trebuie să te gândești la ce înseamnă acest cuvânt când vine vorba de un popor.” Dar el a subliniat pericolul pe care îl reprezenta pentru Lliga poziția tinerilor dizidenți care acționează în numele lui Cambó:
Tinerii „Ligii Regionaliste” s-au plâns că unii nu au acceptat problema anterioară de stânga și dreapta, întrucât s-au simțit inconfortabil asociind acțiunea lor cu luptele, active pretutindeni, pentru marile probleme umane. dar să nu credeți că doar acești tineri, ci majoritatea bărbaților din Catalonia, se simt impulsionați la astfel de acțiuni; sunt mulți, iar eu mă număr printre ei, care ne împing cu intensitate la necesitatea de a acționa ferm în acțiunile care cer marile libertăți umane, dar înțelegem că trebuie să fie un lucru înainte de altul, afirmația catalană, și dacă este dispensată. cu , nici dreapta nu va fi dreapta, nici stânga nu va fi, pentru că teama că aceasta este o schimbare în problema Cataloniei îi va înlătura pe mulți, care au pus afirmația catalană înaintea tuturor celorlalte probleme sociale și au dreptate. 56
Prat a reușit să schimbe situația. În Consiliul Provincial Barcelona, agitația insistentă a lui Manuel Folguera y Duran, un catalanist de o viață, dar străin de V-ul înainte de Lliga, făcuse presiuni pentru statutul de cooficial al catalanului și pentru o lege interprovincială a Commonwealth-ului.5^ Prat. a știut să facă o contraofertă, să-și asume propunerea lui Folguera, în schimbul lansării, împotriva „Madridului”, a vreunei campanii unitare catalane prin problema presantă a legislației pentru coordonarea consiliilor. Astfel, ariergarda partidului a fost asigurată.
Discret, capetele se rostogoleau. Bofill i Mates și-a asumat steagul Catalunya endins!, întotdeauna o resursă decisivă într-o formațiune naționalistă precum Lliga, și a anunțat măturarea susținătorilor impurității. În versiunea proprie a lui Bofill, totul s-a redus la un acces la bunul simț –încarnat în persoana lui– care, cu încurajarea lui Prat, a curățat scena lligaire de verbiajul filocambonilor și a impus un nou staff politic, care va dura peste un deceniu, cu care, implicit, liderul parlamentar al partidului a trebuit să se înțeleagă:

Chiar și singuraticii au acționat politic în Catalonia, este clar. Prat de la Riba (pe care l-am cunoscut într-un moment foarte apropiat de boala lui)^ Carner m-a repezit în acțiune. Am intrat la Joventut Nacionalista de la Lliga. Pe atunci se repeta mult un cuvânt măreț și gol: Statism. Ca reacție, am scris primul meu articol politic în La Leu de Catalunya.

Se numea „El Catalanisme”. Am publicat alte articole în același ziar. Și când Joan Torrendell, redactorul său șef, a plecat în America, Prat m-a sunat să-l înlocuiesc. Cu acest fapt începe perioada mea de scriitor politic. Din 1910 până în mai 1922, colaborarea mea la La Veu a fost constantă. A scris aproape zilnic articole editoriale.58
Într-adevăr, Joan Torrendell i Miquel, directorul majorcan al La Catalunya și o figură cheie în La Veu, a fost expulzat la Montevideo, la cererea lui Puig i Cadafalch. Miquel deis Sants Oliver, tot din Mallorca, cunoscută simpatie Niau-rista în cadrul afilierii sale catalane, a preluat conducerea revistei, cu sprijinul tinerilor catalaniști catolici precum Ramón Rucabado — într-o alianță în evoluție rapidă— și Josep Maria. López- Cioc. În același timp, același grup și-a impus senyul special ziarului La Veu de Catalunya, în detrimentul lui Raimon Casellas, factotumul lui Prat și om de încredere până atunci.59 Faptul că a fost confirmat ca președinte al Consiliului Provincial Barcelona în 19 ianuarie lü a servit ca un moment stelar între alegerile municipale din decembrie 1909 și alegerile legislative din mai următor, alegeri în care Lliga nu a obținut rezultate strălucitoare. Astfel, pentru a încuraja și în treacăt pentru a evidenția loialități, la sfârșitul anului a fost mobilizat un omagiu adus lui Prat —inițiat de Manuel Folguera i Duran și secondat de Maragall— cu scuza reeditării La nacionalitat catalana. Omagiul din 1910 a fost marcat de un cult exagerat al personalității șefului. În cuvintele lui D'Ors: „Nebun, oamenii s-au luptat. Tu, liniștit, în mijlocul luptei ai construit un templu./ Te-au ucis cu pietre. aceleași pietre nu erau inutile .”61
Bofill a profitat de ocazie pentru a se poziționa proeminent în cadrul festivităților.62 Mult mai semnificativ încă, Cambó, fără înregistrare din mai, a fost îndepărtat și s-a limitat la un articol din revista umoristică Cu-Cut!, pentru a apărea absent de pe paginile lui. orga ei. , La Catalunya, când revista a fost transformată într-un expozant de linguşiri pentru Prat. Au fost, deci, reajustări, cu proasta dispoziție în consecință. În joventutul naţionalist, Bofill, cu tot sprijinul lui Prat, a efectuat o epurare. Tallada a ieșit învins, în ciuda încercării sale de a se apropia de Prat cu o participare remarcabilă la omagiu: în discursul său a susținut că „era mai necesar ca naționalistul Jouentut să aducă un omagiu ideilor susținute de domnul Prat”, comparând organizația sa și el însuși cu „rătăcitorul distras de accidente de pe drum” care „trebuie să fie foarte atent să nu piardă direcția corectă luând cărări false”. Autocritica lui publică a fost inutilă.6
După cum și-a amintit Jordi Rubio i Balaguer (1887-1982), fiul istoricului Rubio i Lluch, Prat a prezidat victoria: președintele Consiliului Provincial Barcelona și autoritatea ideologică a

Lliga, „fără a-și nega vechile poziții, a repetat generalul. formule și pur și simplu pragmatică” despre cucerirea cadrului cultural intern al Cataloniei.64 O astfel de orientare era acoperită de mantia retoricii „imperiale” despre „Personalitatea și misiunea Cataloniei după Prat „le la Riba”, care

asta nu este de acord cu toată lumea.65 Deputatul leridan Francese Macia, erou simbolic al campaniei electorale Solidaritatea și viitor lider separatist sau „leader stea singur”, a demisionat din partid?6 Dar, în timp ce compensație, același proces a adus noi adepți în linie cu noua linie, cum ar fi tânărul Ramón d'Abadal y Vinyals, născut în Vie în 1888.67 După cum remarcă istoricul literar Jordi Castellanos, într-o interpretare marxistă.

A triumfat Prat și nu Cambó, adică politica care încearcă să configureze binomul instituții conștiință-stat din sfera catalană ca modalitate de inserție în statul spaniol. Spre deosebire de Tallada și compania, care au încercat să acționeze prin întărirea organelor centrale ale puterii. Diferența este mult mai mult decât nuanță. Cu alte cuvinte, burghezia catalană, care nu are puterea unui stat, se confruntă cu o dilemă în încercarea de a-și susține/realiza hegemonia de clasă și de a-și opri interesele: ocuparea și întărirea structurilor „de stat” (în perspectiva că ea, care reprezintă forțele progresului, va beneficia de pe urma modernizării care trebuie neapărat să aibă loc), așa cum o susțin și statiștii cambonieni (și pe care, ani mai târziu, în fața forței stângii, Lliga și-ar fi asumat-o), sau ar încerca. să-și doteze propria sa zonă teritorială, Catalonia, cu o anumită autonomie de acțiune în fața restului statului și să configureze astfel o societate după chipul și asemănarea ei, pe care să-și întemeieze forța în momentul inevitabilului pact cu puterea politică centrală. Această a doua soluție, care nu este alta decât alternativa oferită burgheziei de Liga Regionalistă din Polaviejismo, a presupus asumarea naționalismului, chiar dacă a fost să-și coboare abordările și, mai ales, să-l instrumentalizeze pentru a realiza omogenizarea societății. și atrage celelalte clase. Datorită acestei duplicităţi - asumare şi instrumentalizare - care se impune definitiv, burghezia a devenit o forţă progresistă, întrucât trebuie să caute aderarea claselor populare. În acest moment, inteligența noucentista își va juca pe deplin cartea de creator și transmițător al unei ideologii și, în același timp, de legitimator al aspirațiilor burgheze. Triumful pratismului, care a fost inserat în campania în curs de dezvoltare pro-Mancomunitate, este perfect definit în răspunsul lui Jaume Bofill i Mates către Cambó când discută despre funcțiile pe care tinerii specializati trebuie să le îndeplinească în instituțiile emergente.68

De pe vremea, cu cinci ani înainte, a divizării autonomismului republican în 1904, care a dat naștere El Poblé Català în 1905 și Centrul Nacionalista República în anul următor, Lliga nu a trecut prin criza internă care să impună disciplina sa. intelectuali organici... În fine, i s-ar putea oferi o soluție politică și ideologică mai mult decât adecvată conflictului intern. Prat a continuat să domnească, de necontestat

și indiscutabil, din Diputación, unde propunerea lui Folguera a servit la conducerea unei mari campanii de catalanizare în întreaga societate. Dar Cambó și-a însușit problema comunității interprovinciale, inițiată tot de Folguera, și a plasat-o pe terenul crizei liberale la apogeul politic.
După înfrângerea sa din mai 1910, revenirea deschisă a lui Cambó la politica spaniolă a durat mai mult de un an, marcată de conferința despre regionalism, un factor în restaurarea Spaniei, pe care a susținut-o la Círculo Mercantil de Zaragoza la 20 decembrie 1911, în care și-a anunțat programul pentru aplicarea unei legi precum proiectul „mancomunidades" către grupul spaniol. Círculo Zaragoza era un scenariu privilegiat, deoarece în aceeași entitate politicianul catalan își anunțase programul „Catalunia împotriva Castiliei" în 1908.69 Acum, Cambó a subliniat regionalismul ca un mijloc de conștientizare contagioasă, capabil să se răspândească până când Spania va putea fi reconstruită din ea. începutul.bază. Pentru Ferran Agulló, care a acoperit evenimentul pentru La Veu de Catalunya:
Cambó a vorbit cu sinceritate catalană; publicul i-a fost dat cu loialitate aragoneză. Poate că mâine unii dintre cei care au aplaudat, induși în eroare de un sentiment de patriotism neînțeles, flatați de sirene verbale, vor reveni la avertismente și nedumeriri, dar la momentul discursului nu era nimeni care să nu fi simțit măiestrie spuse, sincer, marile adevăruri. expus, de Cambo. [...] Când Cambó expunea audiența, în așteptarea cuvântului său, [...], când a demonstrat că trebuie să intervenim în politica spaniolă pentru a rezolva problemele generale care afectează pe toată lumea și pentru a facilita [sic] ale noastre si ajuta la rezolvarea celor din celelalte regiuni, asentimentul privirilor si al fetelor a fost mai ferm decat cel al aplauzelor.7'1
A fost în aceeași zi în care, la Barcelona, a fost înmormântat Joan Maragall, cu doliu general și afișare a societății civile din Barcelona. Coincidența a dat un sens subtil reapariției cambomane pentru a predica vestea bună a regionalizării hispanice generale, de atâtea ori revendicată de regretatul poet.71
Intervenția lui Cambó a fost întâmpinată de opinia spaniolă, de la La Canguardia din Barcelona până la El Imparcial din Madrid, ca o apropiere istorică, poziție în care au fost de acord chiar și organisme precum Armata Spaniolă. După cum a rezumat La Leu reacția ABC, un ziar renumit pentru anticatalanismul său: „Păcat de timpul pierdut în lupte sterile pentru a pune capăt celei mai fericite concordii!"72 Răspunsul oficial al partidului catalan. , pe prima pagină a organului său, trebuia să se asigure că jurnaliștii și comentatorii au greșit atunci când credeau că observă o schimbare în Lliga sau în Cambó, deoarece erau acolo unde au fost întotdeauna. Dar au trebuit să profite de circumstanțele bune și, pentru a-l aduce pe Cambo înapoi la Madrid, au trebuit să recurgă la o operațiune complicată în care Lluís Ferrer-Vidal i Soler, deputat regionalist pentru Castellterçol, și-a demisionat și a devenit

Au convocat alegeri parțiale în martie 1912, care l-au readus pe Cambó în hemiciclu.74

Între timp, Canalejas, șeful aripii stângi a liberalismului, a corectat programul lui Moret –care își preluase funcția în octombrie 1909, în plină apropiere de republicani și socialiști–, când i-a înlăturat pe cei din urmă în februarie 1910, fiind în cele din urmă protagonistul alegerilor care an. Dar Canalejas a făcut o întorsătură neprevăzută și i-a oferit o înțelegere lui Cambó, cu propunerea unei Legi a Commonwealth-ului; astfel, i-a îndepărtat pe conservatori din relația lor privilegiată ca interlocutori ai Lliga. Mișcarea a fost magistrală, deoarece întâlnirea tactică dintre Canalejas și Cambó, după anii de flirt între liderul minorității parlamentare catalane și Maura, a dat peste cap întregul joc politic. Recunoașterea spaniolă a lui Cambó i-a consolidat reputația de om de stat în devenire, de care, la rândul său, a fost mulțumit pentru o vreme.
Aceasta, la rândul său, i-a permis lui Prat să profite de abordările lui Folguera i Duran și, prin aceasta, să-și satisfacă propriul sprijin mai naționalist, în timp ce, încă o dată, evidențiază predominanța Lliga în cadrul întregii mișcări catalane, înaintea puriștii și naționalistul și republicanul „Esquerra”. Simultan, oferind o soluție de înțelegere cu Canalejas în guvern, care a rupt cu dezacordurile obișnuite (inițiа tradițională dintre liberali și Lliga), l-a repoziționat pe Cambó în poziția sa obișnuită de negociere de lider politic al Lliga pe frontul parlamentar de la Madrid. 75 Situația internă a Lliga, așadar, ar putea fi deblocată într-un sens favorabil pentru Prat și partidul de guvernământ Higuera, în detrimentul speculațiilor ideologice, întrucât „statismul” cambogian a primit și el recunoașterea. Totuși, era necesară o rezoluție ideologică adecvată.
Regionalismul a acceptat acordul, dar Canalejas, care credea că are totul sub control, de la rege la fracțiunile liberale, s-a trezit confruntat cu o rebeliune parlamentară a propriilor coreligionari care a consumat legislatura 1911-1912.
Redeschiderea Parlamentului în noiembrie 1912, după o vară agitată de dispute de muncă, a adus o schimbare bruscă, oricât de neașteptată: prim-ministrul a fost asasinat la Puerta del Sol, în drum spre Carrera de San Jerónimo. Succesorul său, contele de Romanones, a stabilit o mare prietenie cu Cambó și s-a comportat ca și cum ar fi intenționat să ducă la îndeplinire proiectul regretatului conducător, dar, în practică, și-a dezvăluit strategia, care avea să fie obișnuită pe tot parcursul deceniului următor, de întârziere. conflicte politice până când, în penultimul moment, înaintea unui focar, s-a retras. Concluzia este că Partidul Liberal, ca parte unită, a ajuns definitiv rupt de dezbaterea privind Legea Commonwealth. Romanones a fost de acord cu Cambó, dar proiectul părea mort.
Regele, prin obiceiul constituțional, trebuia să o cheme pe Maura, să-i dea puterea, dar, dată fiind agitația lui „Maura nu!” care s-a prelungit de la protestele legate de execuția lui Ferrer din 1909, Alfonso a decis să-l cheme pe Eduardo Dato, o figură eminentă a conservatorismului, dar nu și liderul său. Dato a fost de acord cu promulgarea de către

decret regal al controversatei legi de a pune în comun provinciile, în urma resursei de a se sustrage dezbaterii care ar

fi marea lui inovație pentru a depăși blocada în creștere a parlamentului. Ca și înainte de liberalism, conservatorismul a fost scindat de operațiune.76

Procesul politic ambiguu de la Madrid, deși s-a încheiat cu un aparent „sfârșit fericit” pentru catalanism, a demonstrat caracterul controversat al Lliga, în ciuda insistenței sale asupra unui consens unitar. Oricât de mult, în sfârșit, înaintea pretențiilor politicii parlamentare, confruntarea dintre Prat și Cambó fusese acoperită cu succes, dezbaterea fusese instructivă: ceva ce nu trebuia repetat, desigur. Era nevoie de o ideologie care să fie caracteristică, dar să însemne puțin pe teren concret, γ care, prin urmare, să permită pozițiilor interne conflictuale din Lliga să manevreze fără ca ostilitățile să devină vreodată mai vizibile.

Catalanismul ca „contrarevoluție culturală”

După numărul special de Crăciun din 1910, lăudând linia corectă a lui Prat de la Riba, fosta revistă capricioasă, redenumită simplu Cataluña, a proclamat cu entuziasm teme unitare. Oliver i-a predat în scurt timp conducerea revistei lui Rucabado, deși jurnalistul din Mallorca și-a păstrat privilegiul de a continua să-l apere pe Maura în paginile sale, în timp ce cariera sa l-a dus la La Vanguardia și ABC și, în cele din urmă, până la ruperea philomaunsta cu Lliga. 77 La rândul său, Rucabado a devenit un discipol fidel al lui Eugeni D'Ors la dreapta și a promovat o reinterpretare catolică a noucentismului, favorizând cenzura morală strictă.78

Soluția, în ceea ce privește politica ideologică, a fost asumarea noucentisme γ pentru ca cei mai înapoiați moderniști să se adapteze. În plină mahmureală, cu amintirea acră a Săptămânii Tragice încă proaspătă, era ușor, în acest sens, de înțeles că noul spirit elitist presupunea o respingere militantă a oricărei «reemergeneia de la „patu-Icia”», a tuturor sentimentelor. ar funcţiona continuismul cu tradiţia insurecţională şi populară turbulentă a Barcelonei. Unii puriști au contestat termenul: geograful și istoricul Francese Carreras i Candi a scris o piesă pedantă în La Ven pentru a-i critica imprecizia («Nosaltres som cls “dinouccntistes”»')f) Previzibil, astfel de plângeri au fost respinse cu voioșie. Noua linie, promovată cu toată capacitatea de rezonanță care a caracterizat mereu Liga, a fost un discurs cu latura ei de enforă, atât de explicit „etatistă”, dar cu o lectură Endin, al cărei ideal (în rezumatul concis al lui Alexandre Gali) era „Catalonia”. ca o funcţie a Statului».80 Astfel, graţie pătrarii cercului, naţionalismul a apărut simultan ca coloana vertebrală a societăţii civile şi coloana vertebrală a acesteia.

S-a propus o relație activă între societatea civilă și catalanismul renovator, pe deplin actualizată pentru a fi nouccntista, tipică noului secol, care odată

„Tinerii cambonieni” nu puteau refuza. După cum a rezumat Rucabado, într-o parodie virtuală a lui D'Ors: «[când| în virtutea catalanismului, tinerii joacă fotbal, desenează, desenează planuri sau vânează insecte și călătoresc și se educă ei înșiși, atunci catalanismul poate aduce dragoste adevărată și poate conține substanța adevăratului progres, a adevăratei măriri

a Cataloniei»81. exaltarea lui Bofill si multimea de tineri care l-au urmat. Inutil să spun că a garantat hegemonia și vizibilitatea lui Xenius timp de un deceniu.
Modernismul nu a avut niciodată o substanță clară, nici în Catalonia, nici în altă parte. În realitate, au fost multe lucruri vag asemănătoare în același timp, cu o puternică orientare spre design. După cum a observat pe bună dreptate un critic: „Mai puternic decât o tendință, mai puțin coerent decât o mișcare, Art Nouveau a fost un stil, sau mai degrabă mai multe stiluri care s-au adăugat la un aspect, recunoscut instantaneu și la fel de adaptabil la fațadele clădirilor și la mobilier, la coperțile cărților. şi afişe de teatru, la agrafe de păr şi ustensile ceramice.»8' Începutul secolului a confirmat proeminenţa «oraşelor lumii», a centrelor cu resurse de tot felul, politice, economice, culturale, ştiinţifice. Au fost marile capitale imperiale (Paris, Londra, Viena, Berlin), nuclee lăudate ca puncte decisive în dezvoltarea civilizației de gânditori precum Spengler (191S), foarte reprezentativi pentru prejudecățile vremii lor.83 Dar, în același timp. , un răspuns mai avansat a apărut insistent din orașele secundare, care deseori nu au avut capital politic (sau cu o relativă pondere instituțională), nici nu au moștenit monumentalitatea barocului și și-au asumat dezvoltarea culturală ca o speculație în același timp urbanistică și de relevanță morală dobândită. . A fost un proces care a fost numit „răzvrătirea provinciilor”, deja vizibil odată cu popularitatea Art Nouveau-Jugendstil-Stilo Liberty în anii 1990 și care a adus capitalele în prim-planul designului din diverse motive secundare, precum Munchen. , Bruxelles sau Rio de Janeiro, sau către „al doilea oraș”, dornic să-și depășească complexele în fața unui sediu urban al puterii, ca, în mod exemplar, Barcelona înaintea Madridului.84
În „general, deci, noua înfățișare a fost expresia clară a societății civile în fața statului, întrucât expresia sa plastică era departe de sobrietatea necesară sublinierii puterii (de fapt, abia la Viena în primul deceniu al noului secol stilul a venit. pentru a fi folosit pentru bani de hârtie și timbre.) Dar, odată cu noucn-tismul, catalanismul Lliga a încercat să semnaleze depășirea Jase-ului său pur urban, a preocupării sale exclusive pentru sectorul privat și pentru societatea civilă, prin clasicism insistent – un simbol tradițional european, încă din baroc, pentru puterea de a Listing – și-a subliniat ambiția de a-și exercita „en función d'estat”, într-un cadru regional, dincolo de capitala Barcelonei. , D'Ors a devenit reprezentantul țării. fuziune γ administrare.
Cu întruchiparea vizuală a discursului teoretic orsian, de exemplu, în unele pânze emblematice ale pictorului Joaquim Sunyer sau în picturile murale ale lui Joaquim Torres

Garcia, liniștea vag elenică și idealizată luată de la Puvis de Chavannes și catalanizată, făcută mediteraneană, a fost codificată ca noua viziune noucentista.35 D'Ors însuși era foarte conștient de importanța promovării unui stil sau a unui look renovator pentru contextul ideologic și a avut grijă să exalte artiști precum sculptorul Josep Clara, născut în 1878 la Olot dar stabilit la Paris din 1900, care la rândul său a mulțumit

sprijinului cu producția proprie (printre altele, cu un bust elenizant al lui Xenius).86 D' Ors a devenit complet celebru prin evocarea lui La bou plantada în 1911, a cărei temă de fundal era aceeași liniște făcută femeia.87 Lucrarea, deși slabă, a mai avut două ediții în 1912 și a provocat bârfe și bârfe în mediul destul de chibzuit, deoarece s-a spus că era lauda unui iubit al autorului. Dar impactul a fost larg răspândit, spre deosebire de a fi anecdotic: nimic mai puțin decât Unamuno a proclamat-o un fel de breviar al rasei catalane, fraza a devenit furie și noncentistes nu puteau fi mai de acord88.

Adevărul era că imaginea calmului plenitudinei mediteraneene, cu insistență asupra formei groase feminine, fusese deja ridicată înainte, la începutul anilor 1990, de Școala Romană pariziană din Moreas și, mai târziu, în Catalonia Franceză: deja în 1895, Arístides Maillol, a pictat, într-un tablou luminos, o figură bombastică a unei femei care se dezbracă pentru a se scălda într-un golfuleț caracteristic, operă pe care a botezat-o Mediterana; În 1909, artistul a dăruit consiliului orașului Perpignan o sculptură a unui nud feminin plinuț, intitulată și Mediterráneo, o piesă din 1902 care l-a consacrat la Salonul parizian de toamnă în 1905.89 Dar sculptorul, născut la Banyuls în 1861, se lăuda că este catalan. : conform În iunie 1914, l-a citat pe romancierul și jurnalistul Prudenci Bertrana: „Consider Catalonia a fi patria cea mai puțin necesară”.caracteristic catalană și centrată pe Barcelona, oricât de mult cuprindea sărbătorirea fericirii vieții în Orașe și sate catalane.

Forța schimbării percepției se descoperă cel mai bine în opera pictorului Joaquim Sunyer, dedicată în timpul șederii sale de paisprezece ani la Paris, din 1896 până în 1910, unui portret întunecat al buricului urban al dezvoltării, în obișnuitul post-prezentarea impresionistă a vremii, ca „pictor al vieții moderne”; Revenind la un context catalan mai mare, de la Sitges, Sunyer a avut un „deceniu prodigios” (pornind de la un antecedent de tranziție, precum La oída nicditerrania, din 1909), cu mari pânze precum Pastoral (1910-1911), Mediterrania (tot 1910). -191 1), La primavera (1915) și Cala Forti (1917), până la (încă o dată) Pastoral (1919), care oferea un peisaj utopic de vis, un tărâm catalan în afara timpului, deopotrivă senzual și inocent, perfect neo- elen.în puritatea sa imaginată; nimic din restul carierei sale de portrete și peisaje nu ar avea forța, impactul palpabil, al declarațiilor sale ideologice prin imagine, care au rămas ca un rezumat plastic perfect al idealului noncentista.'1' Pe lângă distanța marcată. cu privire la visul de identitate

teritoriul contemporan în Spania (de exemplu, cu stilul andaluz al lui Julio Romero de Torres din Cordoba și din Madrid, care își începe cariera specială și triumfătoare în aceleași date), marile picturi nouccntiste ale lui Sunyer au fost răspunsul catalanist al independenței la estetic și politic. parizian de capitală, ale cărui fauve descopereau literalmente Mediterana.)2 Și, de parcă toată această afișare de imagini nu ar fi fost suficientă, în 1912 Pompen Fabra a publicat Gramatica limbii catalane, pentru mulți, precum filologul Joan Coro-mines, «Capodopera» sa;93 odată cu ea, reforma lingvistică a devenit o mișcare socială, o poziție de reînnoire culturală care s-a redat în favoarea noucentismului, care a făcut din «normă» un banner.

Noucentisme a devenit, deci, ceva foarte asemănător cu jocul profund al antropologului Clifford Geertz: un „joc profund” a cărui realizare este mai semnificativă și mai importantă decât „realitatea”, întrucât o rezumă și o simplifică într-un mod deosebit de activ pe aceasta din urmă.14 Așa cum a stabilit D'Ors, «noucntiștii» ar putea «juca» să stabilească, cu o pretenție pur fundamentală, regulile «civilizației» pure și absolute din cunoștințele lor locale speciale (un alt concept geertzian), ridicându-l automat la principiu general. , aplicabilă tuturor societăților hispanice, dincolo de cea catalană?3 A fost o adevărată operațiune de autopromovare, dar a fost și un „joc de rol”, în care miza era aceeași credibilitate. Noul stil a găsit un sprijin puternic în rândul tinerilor studenți: promoțiile acelor ani, precum poeții Caries Riba sau Josep Maria de Sagarra, s-au identificat pe deplin cu noile valori, până la ultimele lor concomitenții: Riba, din Madrid, unde a și-a început studiile doctorale, i-a cerut lui López-Picó exemplarul cărții lui Barres despre El Greco și Toledo, deoarece aceasta ar servi drept „ghid spiritual”.96 Poate că cheia decisivă a fost găsită în afara sferei regionaliste și/sau naționaliste restrânse. De asemenea, până în 1911, ca o reflectare a succesului intelectual catalan (dar și a propriei consolidări sociale), republicanii -conduși de sociologul Santiago Valenti Camp, în curând parte a ofensivei lerrouxiste în consiliul orașului Barcelona - au descoperit beneficiile. a societăţii civile, înţeleasă în modul nou.97

Unii dintre învinșii din dezbatere, într-un fel sau altul, au dispărut și. odată cu ei s-a evaporat puținul eclectism care mai rămânea în Lliga. Dominat de dezamăgire (și cu impulsul unei infatuări umbrie), Josep Pi-joan s-a autoexilat într-o călătorie de cercetare la Londra în primăvara anului 1910, o ședere care s-a prelungit și de acolo pentru a conduce Școala Spaniolă din Roma. în 1911,9S După Jordi Rubio i Balaguer: «Pijoan a înțeles foarte bine că Prat de la Riba, alături de Xenius și atâta timp cât i-a rămas fidel, a asigurat echipa sa politică, dacă nu aderarea totală măcar neutralitatea unui forţă intelectuală considerabilă care nu gândea ca Liga, dar i-a servit atâta timp cât a putut lucra la vocaţiile sale.”99 De fapt, acelaşi lucru s-ar putea spune despre facţiunile interne ale Ligii. Dar recrutarea a devenit mai dificilă. Tânărul jurnalist Agustí Calvet, Gazici, de exemplu, recent sosit în Lliga, a fost curând dezamăgit.100

Casellas – cel mai emblematic dintre învinși – a fost în mare măsură copleșit ca critic estetic și, ca jurnalist, a suferit un proces paranoic în urma unui incident cu o patrulă de supraveghere în timpul Săptămânii Tragice, care i-a scufundat cariera, sau așa a perceput el. , de când s-a sinucis, aruncându-se sub roțile unui tren în Sânt Joan de les Abadesses în noiembrie 1910.101 Moartea tragică a lui Casellas a adus cu sine și spălarea. De parcă ar fi fost o cortină care cădea, acoperind scena, a dispărut amenințarea unei confruntări deschise între Prat și Cambó. Prat a știut să preia și să aprobe propunerea de acțiune pentru regionalism, impunând însă preeminența ideologică

a celui mai naționalist sector într-un echilibru care să fie mereu instabil.
Lupta internă prelungită a Lliga dintre cambonieni și pratista a marcat limitele teoretice și practice ale idealizării societății civile și construcția unei „culturi civice” catalane, după chipul și asemănarea individualismului „anglo-saxon”, cu drepturile sale civile. și libertarianismul său conservator, așa cum au subliniat cambonienii spre înțelepciunea călăuzitoare a exemplului naționalismului de stat german, cu un accent mai mare executiv pe performanța serviciului public. Lupta internă a servit, în orice caz, drept repetiție generală pentru bătălia normalizării lingvistice, cu adversari externi și aliniamente diferite, care era un obiectiv mult mai important pentru naționalismul catalan și ale cărei vicisitudințe au ajutat la ștergerea memoriei indezirabile din tensiunea din direcţia lligai-re. După cum observa Jaunie Brossa, cu o intuiție care i-a fost caracteristică, în ciuda numeroaselor greșeli ale ei: «Cambó, recunoscând în discursul său, cu urme în cele din urmă, că problema Cataloniei nu este pur istorică, a fost influențat de teoriile noastre și a părăsit deoparte ştiinţa istorică a lui Prat de la Riba. Când capitoștii regionalismului istoric își lac tradiționalismul cu un strat de conservatorism englezesc a la Salisbury și Chamberlain, sclipind cu vermilion a la Spencer și Stuart Mill, ei ajung să mărturisească că nici barretina, nici porrón nu sunt suficiente pentru a extinde inteligența și testamentul Cataloniei”.102
Din toate acestea, posteritatea a reținut foarte puțin. Câștigătorii s-au ținut de limbajul foștilor lor adversari: astfel, de exemplu, în 1919, Bofill lăuda încă „socialismul” lui Prat. situația părea o ordine logică, chiar imperativă, a ceea ce fusese spontaneitatea începutului de secol. Ca exemplu, un fiu al acelei promoții intelectuale, filosoful Josep Maria Calsamiglia i Vives (1913-1982) a înțeles că „programul noucntismului este prezentat sub formă de alternative la liniile moderniste, cu unii „acest în loc de asta” » . Pentru Calsamiglia, student universitar la sfârşitul anilor douăzeci, această succesiune, într-un mod mai experienţial, a însemnat înainte de toate o schimbare perceptibilă de stil, trecerea de la un profesor ca Rubio i Lluch, care a îndrăznit să plângă în clasă, la altul. ca fiul său Rubio i Balaguer, care nu a greșit niciodată când a dat lecția.104
Succesul noucentismului avea să-l convingă pe Cambó însuși. Pluralismul național (etnic, dacă vreți) ar servi -în propunerea cambonienă- pentru a crea

o sinteză superioară, prin definiție „imperialistă” și îndreptată spre expansiune, dar nu cu canoniere (ceva deja imposibil) ci prin forța producției intelectuale, plastice și de design. Prognoza era ca toata dorinta de modernizare, canalizata de cele mai avansate elite, sa fie adaugata efectiv la proiect, asa cum sa intamplat cu Noucentisme si derivatele sale in Catalonia.

13. Trio Rege-Împărat, Exemplu de cacealma pentru jucătorii plini de speranță

Consolidarea Imperiului Britanic a mers mână în mână cu confirmarea „declinului” spaniol. În piesa sa Don Carlos, din

1787, marele dramaturg german Friedrich von Schiller l-a făcut pe unul dintre personajele sale, Filip al II-lea, să explice că soarele nu a apus în domeniile sale (Die Sonne geht in ineinen Staat nielli nnter), instituind astfel un influent metaforă a globalității „imperiai”. Puțin mai mult de patruzeci de ani mai târziu, în 1829, eseistul scoțian Christopher North (John Wilson), a putut transforma imaginea într-o laudă „imperială” a regelui britanic, făcând aluzie la stăpâniile Majestății Sale, pe care Soarele nu apune niciodată)

O jumătate de secol mai târziu însă, această imagine părea deja obosită pentru ochii englezilor, un clișeu „deloc în concordanță cu tonul ideilor care predomină în rândul claselor noastre conducătoare”, care ascunde dezbaterea asupra datelor concrete, printre care se număra și varietatea. de forme politice pe care le găzduia faptul imperial însuși.2 În ciuda unei asemenea reticențe față de excesul retoric, rolul instituțional al Imperiului Britanic a fost făcut deosebit de vizibil, atât în interiorul, cât și în afara contextului cultural specific englezesc, prin afișarea care a înconjurat Jubileul de Aur al regină-împărătease în 1887 și, mai ales, pentru toată splendoarea și propaganda „imperialistă” care au însoțit Jubileul de diamant al Victoriei în 1897.3 Era imposibil, la această ultimă dată, să nu fi conștient de multitudinea de oameni și instituții care au înconjurat Coroana britanică.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în lumina pierderii posesiunilor Spaniei de peste mări, orice viziune expansivă asupra puterii internaționale trebuia aproape în mod necesar să fie pusă în contrast cu regresul până la nulitatea Spaniei ca putere. În măsura în care, după „dezastrul” de la Sedan, ideea „declinului” a devenit o obsesie franceză, în literatura care emană de la Paris s-a făcut deducția evidentă că prăbușirea Spaniei fusese mult mai gravă decât eșecul. că oglinda umilinței hispanice, cea mai bună comparație pentru a măsura adâncimea căderii sale, a fost tocmai predominanța britanică.4 Participarea aproape nulă a hispanicilor la împărțirea continentului african, combinată cu înfrângerea lor decisivă în mâinile Americii de Nord la At the sfârșitul secolului, ei au confirmat judecata morală a experienței „imperiale” spaniole, mai ales în contrast cu triumful evident al „civilizației engleze”.

Imaginea primatului „anglo-saxon” sau „nordic” a fost foarte prezentă în catalanismul în curs de dezvoltare. Juristul și tratatistul Pedro listasen (1850-1913), a făcut consi

Considerații retrospective dintr-o abordare regionalistă în lucrarea sa considerabilă despre prospectiva economico-geografică, Catalonia, publicată în 1900:

Catalonia nu este doar regiunea care prezintă un caracter aparte, deoarece există multe regiuni din Peninsula și insulele adiacente care au propria fizionomie. Acea imensă Spanie pe care a moștenit-o împăratul Carol, pe ale cărei State soarele nu apunea niciodată [italicele originale], era un grup de popoare de obiceiuri diverse, care nu puteau să supună multă vreme și nici să standardizeze Guvernul casei Austriei; iar dezmembrarea acelui vast Imperiu, semnala învierea la adevărata viață națională, a multor popoare și a regiunilor foarte întinse complet eterogene.

Între timp, și de atunci, regiunile se luptă să se manifeste așa cum sunt, cu spontaneitatea limbii lor natale, obiceiurile lor deosebite, privilegiile lor, iar regionalismul se accentuează zi de zi.
Nu trebuie să ne amintim măsurile care au fost adoptate pentru a înăbuși sentimentul catalan, pentru a finaliza cucerirea lui Felipe al V-lea în toate domeniile și, în ciuda faptului că a fost atât de energic, sentimentul catalan perseverează și, deși rămâne înăbușit și reprimat, trăiește latent, se lărgește și prinde contur în secolul al XIX-lea și devine puternic și viguros în ultimii ani.
După ce a reamintit cererea de echivalare cu politica teritorială a Austro-Ungariei, Germaniei și Regatului Unit pe care, ca urmare a Memorialului de grenues, Maspons a făcut-o în 1885, Estasén a asigurat că faza „negativă” a politicii catalane s-a încheiat. , pentru a da naștere unei atitudini mai pozitive față de grupul spaniol: «Catalanismul, ulterior regionalismul, au început să se schițeze în mod negativ [sic], ca manifestare a tendințelor opuse stăpânirii Castiliei, avantajelor acordate întotdeauna orașul și curtea Madridului, la privilegiile de care se bucura capitala, la centralizare, la expedient, iar mai târziu s-au definit aspirațiile, dorințele și idealurile regiunilor, luând contur și caractere pozitive [sic], care încetul cu încetul distorsionează orice antagonism între diferitele regiuni ale națiunii iberice și „pregăsesc soluții de o mare varietate în cadrul unității marii patrii spaniole.”5
Sub presiunea faptelor și având în vedere literatura din ce în ce mai abundentă, chiar și Prat de la Riba a fost nevoit să accepte clarificarea necesară între simpla „descentralizare” așa cum se regăsea în sursele naționaliste franceze contemporane și care abundă în speculații. mai mult sau mai puțin „arbitristi”. în politica spaniolă însăși și ambiția sa naționalistă catalană. O rețetă catalană pentru transformarea Spaniei a fost esențială, o metaforă care să servească atât pentru a conține (în toate sensurile) ambițiile catalaniste de autoguvernare catalană, cât și pentru a îndulci sensibilitățile spaniole . După cum a subliniat Prat în martie 1909, întărit de experiențele lui Cambó în relația lor complexă

cu guvernul Maura și proiectul său de lege de regim local: «Spontan, datorită unei intuiții remarcabile, asemănătoare cu cea a Germaniei, Catalonia a înțeles, încă din primele momente ale actualei Renaixença, că trebuie să înceapă cu reînnoirea instituțiilor locale. . Administrarea municipiilor și a provinciilor și regiunilor este o problemă; autonomia politică a Cataloniei, o altă problemă foarte diferită. Cu toate acestea, prietenii și dușmanii pământului nostru, apostolii cauzei catalane și detractorii aceleiași cauze aproape întotdeauna i-au prezentat și tratat confuzi și amestecați, confuzi și amestecați și astăzi.
Nu a fost însă o simplă problemă a administrației locale, ci a stabilirii unui criteriu de îngrijire alternativ celui existent, constituit pe o bază radical diferită. După cum se spune în manifestul electoral al Ligii la alegerile legislative din 1910, semnat de Ramon d'Abadal, Francese Cambó, marchizul de lagăre,

Josep Puig i Cadafalch, Narcis Verdaguer i Callís (dar probabil scris de Prat de la Riba) :

Întrebarea fundamentală, primordială a Spaniei este aceasta, aceea a constituției sale. Spania nu este încă constituită: este un stat slab încordat. Este cu greu mai mult decât o „țară” guvernată de o bandă ca pe vremea vizigoților. Nu există conștiință colectivă, nici cetățenii nu sunt cetățeni, ci supuși; nici nu se produce vreun rezultat cu adevărat colectiv; totul vine de sus, binele și răul, ca în regimul despotic. Din acest motiv, primul lucru care trebuie făcut este schimbarea sursei puterii, ca activitatea motrice să vină de la cetățeni, să revitalizeze organismele regionale, care sunt în același timp o școală de netrecut de educație politică națională, să transformă statul într-o concretizare armonioasă a simţirii şi dorinţei regiunilor. De aceea această problemă regionalistă este cronologic prima problemă pentru Spania, iar cei care se străduiesc să ridice artificial alte probleme tipice popoarelor deja constituite rătăcesc în vid și își irosesc toate eforturile.»7

Metafora compusă a lui Prat de la Riba despre „unitate culturală” și „imperiu” a fost luată oarecum la propriu de Cambó, în dorința sa de a transforma catalanismul în ceva mai solid, în cele din urmă mai mult stat decât o simplă societate civilă. În măsura în care Cambó s-a profesionalizat ca politician în arena parlamentară de la Madrid, el a căutat foarte spontan modalități de a transforma metafora lui Prat în ceea ce tocmai nu a fost: un program politic negociabil. Fără transformarea imaginii în ceva mai tangibil, Cambó nu ar putea negocia pe coridoare și să găsească formule legale care să traducă schema „imperială” într-un proiect politic, și nu o simplă proiecție. Cel mai simplu mijloc de a-și realiza intenția a fost să se conformeze exemplelor de stat din jurul său.

O lume a „imperii”

Catalaniștii politici au căutat o alternativă constituțională la centralismul liberal, nu la liberalism în sensul său cel mai generic, de exemplu germanic sau „anglo-saxon”. Prin urmare, în măsura în care preocuparea lor era constituționalistă, nu au căutat lecții în cadrul „imperialist” pentru a colecta posesiunile de peste mări, întrucât acestea, mai ales în operațiunea spaniolă, nu se bucurau de recunoașterea cetățenească. Fervoarea liberalismului revoluționar de a elabora o lege fundamentală nu a ajuns în Antilele și Filipine, care au fost excluse de la protecția constituțională, așteptând o lege fundamentală specială care nu a venit niciodată. Mai târziu – cel puțin în teritoriile americane – au fost omologate la metropolă într-un mod prost și recunoașterea lor deplină a venit mână în mână cu foarte târzie autonomie a Cubei și Puerto Rico, cu puțin timp înainte de sfârșitul definitiv. Situația în vederea noului secol a rămas aceeași: noile achiziții ale Africii ecuatoriale au continuat în limbul constituțional.8

Nimic, deci, de cetățeni de clasa întâi și de subiecți de clasa a doua. Modelul de stat la care aspirau atât Prat, cât și Cambó a fost, în primă instanță, cel central-european, exemplificat de dualismul sud-langarist sau de echilibrul prusac și bavarez în

Germania unificată, abordare pe care l-au moștenit din catalanismul în curs de dezvoltare al anii '80 și '90, întruchipați în documentele fondatoare, imediat sacre, precum Mesajul către Regina Regenta sau Bazele Manresei.4 În aceeași orientare a interesului central-european, au fost urmați de Lluis Duran i Ventosa, care, în calitate de un teoretician de rang secund al Lliga, ambiționa un anumit rol orientat spre conștientizarea ideologică în interiorul Cataloniei.1" În orice caz, prudența care i-a caracterizat pe toți i-a determinat să califice modelul «imperial» german sau austro-ungar cu admirație pentru jocul instituțional, în același timp atât de eficient și atât de ambiguu, al „Dominiilor” din Imperiul Britanic, precum și dezbaterile prelungite despre Home Rule și „federația imperială” care l-au însoțit”. Așadar, impulsul renovator al surselor franceze -pentru care, după dezastrul din 1871 care a scufundat „Al Doilea Imperiu” al lui Napoleon al III-lea, „imperialismul” a însemnat exclusiv un impuls extern dintr-o focalizare națională ideal univocă-12 va fi întotdeauna modificat și adaptat punctului de vedere specific catalan cu eclectismul său corespunzător. Abordările lui Prat de la Riba sau Cambó, după cum se vede, nu au existat într-un vid ideologic. Dimpotrivă, a existat o lume întreagă de exemple și reflecție teoretică care i-a înconjurat și stimulat. Dar, de parcă nu era de ajuns, discuția era vie, era în mișcare și evoluție, deși urma să fie privită excesiv din aspectul ei economic, în detrimentul conținutului ei politic și instituțional.13 Simpla convingere a superiorității. exprimat de JA Cramb ca un fel de „mandat din cer” în The Origins and Destiny of Imperial Britain, 1900: „Imperiile sunt încarnări succesive ale ideii divine”. că „imperii”

au fost forma macropolitică a viitorului sau, cu atât mai mult, puntea dintre structurile mai mici, micropolitice, γ consacrarea unui sistem internațional într-o perioadă de legături politice și economice crescânde, civilizație exuberantă și îmbunătățiri tehnologice constante.

Convingerea dominantă în gândirea europeană și nord-americană în primul deceniu al secolului al XX-lea a fost că toate schimbările instituționale susținute în societate și economie vor fi în mod necesar canalizate de mari „imperii”, ceea ce nu era deloc considerat negativ. Dacă „imperii” au încetat să mai fie mari cadre politice represive (să zicem, fără reputația proastă a Imperiului Rus) și au devenit mai flexibile, luând o articulare din ce în ce mai federală, cu o mai mare recunoaștere a drepturilor individuale, dar și a colectivităților umane care istoric le-a compus, consecința fericită ar fi că „concertul puterilor” va deveni „concertul națiunilor”, până la primele priviri ale unui anumit guvernare universal, o temă prețuită încă de la propunerile din secolul al XIX-lea ale Saint-Simonienilor. Ernest Barker (1874-1960), distins istoric de la Oxford al temelor „imperiale” britanice și unul dintre savanții de pionierat din mediul academic englez al fenomenului naționalist, a rezumat acest ideal pentru celebra a unsprezecea ediție a Encyclopedia Britannica., apărută în 1910-1911:

Pentru englezii de astăzi, ca și pentru germani înainte de 1870, termenul și conceptul [de „imperiu”] înseamnă unitatea mai mare

și guvernarea definitiv federală a unui număr de state separate. Pentru german, într-adevăr, Imperiul a reprezentat, în mare măsură, întărirea unei instituţii federale slabe prin adăugarea unui superior personal comun; pentru noi, aceasta implică conversia unei uniuni libere deja sub un superior personal comun (regele) într-un Commonwealth care trăiește sub instituții federale comune. Dar scopul este mai degrabă același; este integrarea unui popor sub o singură schemă care va fi în concordanţă cu un grad înalt de autonomie politică. Vorbim de federație imperială; și într-adevăr imperialismul nostru modern este foarte strâns legat de imperialism. Facem bine să păstrăm termenul Imperiu în loc de federație; pentru că un cuvânt subliniază întregul și unitatea lui, în timp ce celălalt subliniază partea și independența lui. Acest imperialism, care este federalismul văzut ca formând un întreg unic, este foarte diferit de imperialismul bonapartist, care înseamnă autocrație; întrucât în esenţă este libera coordonare a fiecărei părţi coordonatoare. Imperiul Britanic este, într-un fel, mai mult o aspirație decât o realitate, mai degrabă o idee decât un fapt; dar, tocmai din acest motiv, este ca vechiul Imperiu despre care am vorbit; și, deși nu este nici sacru, nici roman, totuși are, ca prototip, o lege - chiar dacă nu este legea Romei - și un te, dacă nu în materie de religie, oricum în domeniul politic. idealuri. și sociale."'

Pe scurt, pentru un autor ca Barker, exista un tip bun de „imperiu” și unul rău: distincția era între expansiunea forțată prin cucerire sau absorbția pașnică prin atracția unei mai mari stări de bine; între federația liberă (în stare să prevadă secesiunea, dacă cineva ar fi atât de prost încât să o dorească) și „închisoarea popoarelor” denunțată de Mazzini; între sentimentul pozitiv de unitate plurală, bazată pe lege și obicei, dar capabilă de progres și schimbare, și autocrațiile închise sau tiraniile mulțimii – ca unele republici latino-americane – al căror atașament formal față de democrație a devenit în practică într-o luptă internă nesfârșită. și în cea mai neagră lipsă a drepturilor omului. Firul „imperial” a fost secundar altor probleme ale dezbaterii politice engleze, dar a fost punctul de legătură dintre politica locală și spaniolă, în context internațional, pe care l-au descoperit catalaniștii conservatori, dar „intervenționisti”.17

Au existat și republici „imperiale”: în special Franța, atât de instabilă în formele sale politice, dar a cărei articulare administrativă era napoleonică, și Statele Unite, convertite la proiecția peste mări în 1898, pe cheltuiala Spaniei. Erau, în orice caz, excepții care dovedeau regula.18 În criteriile generale de la începutul secolului al XX-lea, majoritatea Republicilor nu erau sisteme promițătoare, cu excepția unor țări idiosincratice precum Elveția. Cele două transformări ale imperiilor în republici în ultimele decenii -Brazilia, care a detronat Bragança în 1889; China, care a înlăturat Q'ing-ul în 1910 (deși a existat o nouă restaurare sub generalul Yuan shi'Kai și regimul republican nu s-a consolidat complet până în 1917) – nu a câștigat stabilitate sau recunoaștere generală pentru schimbare.

Astfel, un imperiu părea să ceară coloana vertebrală a unei coroane centrale, cu aderarea reverențială pe care ar putea-o inspira: comentând asupra impactului sărbătoririi încoronării lui Eduard al VII-lea în 1902, vechiul lord conservator George Hamilton – unionist și comerț liber, secretar pentru India în guvernele Sahsbury și Balfour de la începutul secolului - au respins argumentele radicalilor britanici, republicani de fapt, de stânga liberalismului, care sperau că „totul va fi mai mult ca înainte, cu excepția faptului că un președinte ales sau nominalizat va lua locul actualului monarh ereditar şi ar fi ocupantul Palatului Buckingham şi sursa autorităţii [...]'. Dar, Lordul Hamilton a continuat:

Ei au descoperit, totuși, că farmecul/vraja și reverența din jurul Tronului nostru sunt atuuri politice substanțiale care poartă cu ei o influență și o jurisdicție acceptată pe care nici un surogat republican nu le-ar putea atinge sau susține. Niciun președinte, ales periodic pentru a fi figura oficială a Marii Britanii, nu ar putea menține în permanență loialitatea marilor noastre dominații de peste mări, cu atât mai puțin Imperiului nostru indian. O republică acasă înseamnă dezintegrarea

Imperiul Britanic de peste mări. Suveranitatea nu este o simplă emblemă, ci întruchiparea ideii imperiale. A deranja sau a desființa Monarhia Britanică înseamnă a distruge nu vârful, ci întreaga fundație a țesăturii a cărei licitație este.2(1).

Nu trebuie exagerat: așa cum s-a verificat deja, nimeni altul decât Bismarck și-a amintit cu dispreț „garderoul medieval cu care regele își îmbrăca fanteziile”, referindu-se la Frederic William al IV-lea al Prusiei, care a ajuns nebun în 1858. Un alt exemplu, celebrul Ludwig al II-lea al Bavariei, care a domnit între 1864 și 1886, a servit poate ca un exemplu și mai bun de monarh posedat, până la nebunie, de himera romantică a accesoriilor dreptului divin al regilor.21 Totuși, atașamentul față de Crowns nu a fost așa de nostalgic sau istoricist pe cât ar părea la prima vedere. În același an în care a apărut La nacionalitat catalana, remarcabilul istoric german Otto Hintze (1861-1940) a afirmat că monarhii erau singura frână instituțională a impulsului firesc către militarism în statele moderne, cu care, peste tot, viitorul Coroanei era mai mult decât garantat.22

Întregul secol al XIX-lea în Europa a fost o lungă luptă între principiul „național” sau „democratic”, care reflecta dreptul popoarelor la reprezentare colectivă și/sau individuală, și principiul „dinastic”, care reflecta drepturile istorice dobândite. ponderea rațiunii de stat. Până la începutul secolului, se ajunsese la un anumit compromis: conservatorii nu se mai temeau de naționalism sau de alegeri ca factori politici, în timp ce radicalii și muncitorii nu credeau întotdeauna că alegerea șefului statului va însemna neapărat îmbunătățiri mari. . La interfața dintre micropolitică și macropolitică, dinastiile s-au dovedit utile, permițând diplomației marilor puteri să prevină masacrele și să creeze autonomie în zone alcătuite din grupuri de oameni deopotrivă în dezacord și indisolubil împletite, ca în Balcani. Acolo, de exemplu, aplicarea rasa a principiului național ar duce la masacre și

expulzări dezastruoase, în timp ce intervenția externă ar putea impune un prinț ca șef titular al unei entități quasi-statale, care la rândul ei a respectat suveranitatea sultanului.23 Pentru el. o mai mare flexibilitate pentru negociere, a fost un exemplu de superioritate a Coroanelor asupra democrației în chestiuni naționale. Doar cei mai amăgiți erau convinși de fericirea umanitară care va domni din aplicarea egalitară a reprezentării, fără distincții și fără să fi prevăzut nevoia unor noi forțe politice, capabile să se instaleze ca intermediari și reparatori, care să înlocuiască formele tradiționale de violență. negocierea (adică recurgerea implicită la război, care, potrivit celebrului general prusac Carl von Clausewitz în 1832, era diplomație prin alte mijloace). Cambó a înțeles perfect toate acestea.

Mai mult, la vremea ei, percepția catalanistă asupra contextului social hispanic - chiar dacă după un secol a fost redusă la cel mai rău clișeu - a reprezentat o percepție sociologică acută și vie, anticipând abordări apărute în altă parte în perioada post-război mondial. . . De exemplu, argumentul cata-

Discuția lui lanista despre confruntarea dintre Spania și Catalonia semăna cu ceea ce intelectualii critici maghiari care s-au maturizat la sfârșitul perioadei interbelice au numit „societate duală”, în care vechea structură socială „nobilă” nu a fost înlocuită cu o nouă structură „burgheză”. unu. », dar că au coexistat într-o relație strânsă, cu multe interconexiuni, dar și strict separate. Potrivit unui istoric ungur de mai târziu, care a călcat pe urmele acestui argument: „Societatea duală a fost caracterizată de existența paralelă a proprietarilor aristocrați și a unei elite conducătoare burgheze. Ea s-a manifestat, de asemenea, într-o structură duală a clasei de mijloc, care conținea, pe de o parte, o noblețe tradițională și o elită birocratică militară și, pe de altă parte, o pătură mijlocie a burgheziei moderne, o nouă inteligență și o „guler- „birocratie de guler. alb” dedicat afacerilor.»u Fie că această perspectivă central-europeană a fost sau nu adevărată, așa — sau într-un mod foarte analog — conducerea și intelectualii Lliga și-au înțeles propria situație în fața presupusa „oligarhie” spaniolă. Propunerea lui a fost, așadar, o încercare de homeopatie politică, conform căreia administrarea unei otrăvi — precum Jórmula „imperială”, cu tot ce ar putea presupune ca regresiv — ar avea efectul opus.

Cele trei „imperii”, modele exemplare

Catalanismul -de vreme ce a existat ca atitudine politică- a fost întotdeauna foarte atent la exemplele străine.25 În cuvintele lui Pere Aldavert: «Și în afara Cataloniei sunt multe mii de lucruri care ar trebui cunoscute.»26 Dimpotrivă, tânărul Cambó, de exemplu, directorul matur al La Renaixensa a găsit needificantă agitația naționalistă franceză („Toată legenda trădării lui Dreyfus vine dintr-un petit bleu, pe care cine știe cine l-a aruncat în coș, iar acest petit bleu aproape că nu a supărat. toată Franța după ce a dezonorat un om cinstit [...]»).27 Concret, Aldavert era înfuriat de orbirea spaniolă, capabilă doar să vadă după ce semne de organizare statală: «Din Europa văd Franța și văd Italia. ; ei nu văd Germania, nu văd Austro-Ungaria, nu văd statele Scandinaviei, nu văd [Marea] Britanie, nu văd Elveția. Ei nu văd nimic din America de Nord, despre America

care este gloria secolului.»28 Au existat, evident, câteva cazuri exemplare care i-au interesat pe toți catalaniștii, cum ar fi atunci când Aldavert și-a amintit că mișcarea în sine – în opinia sa a triumfător în anii. anii nouăzeci – „cerusese autonomie absolută pentru colonii, la fel de absolută ca cea a Canadei, care nu poate fi tentată de libertățile marii republici americane pentru că le are deja acasă.”29 Dar, chiar contrar cu În dispersia obișnuită. a unui catalanist „pur” exaltat precum Aldavert, întrebarea cheie era prioritățile care, dintr-o anumită logică strategică, erau stabilite în modele.
Sentimentul priorităților a marcat scindarea îmbătrânirii Unió Catalanista și crearea ulterioară a Lliga. După cum a remarcat istoricul Pella i Forgas

în 1902 (pe atunci încă membru al Lliga), opțiunea câștigătoare a fost încarnarea directă a știrilor politice:
Regionalismul trebuie, în primul rând, clasificat ca o tendință modernă. În națiunile actuale ale Europei ea a apărut sub o diversitate de aspecte: uneori a luat forma unui protest, așa cum s-a întâmplat la națiunile organizate după tiparul iacobin și napoleonian: precum Spania, Franța, Italia, Belgia; În altele, și s-a întâmplat în națiuni mai mult sau mai puțin divizate federal (Germania, Elveția, Suedia-Norvegia sunt în acest caz), regionalismul s-a întruchipat în rezistența organizațiilor locale de a se lăsa subjugate de puterea centrală sau de militarism; În cele din urmă, acolo unde supremația unei rase a stârnit rivalități și amărăciuni, regionalismul capătă caracterul furios al tuturor luptelor rasiale; în acest fel celticii Irlandei se luptă împotriva saxonilor-normanzii din Anglia, iar ungurii și boemii din rasa slavă împotriva germanilor din Austria antică.
Pe lângă aluziile de actualitate la teoriile lui Gumplowicz despre „războiul rasial” și antimilitarismul din Germania, Pella a asigurat, cu un exemplu analitic negativ, că „[e]m interesant să privim primul grup, adică atât -numite națiuni latine”, pentru a demonstra că „regionalismul nu este un regres sau o descompunere care acaparează popoarele învechite”. Cu cât este mai mare complicația rezultată din dezvoltare, cu atât mai mare „diversificarea orașelor ” și funcțiile mai complexe ale serviciilor și ale funcției publice.30
Guillem Graell i Moles, născut în La Seu d'Urgell în 1846, de mulți ani, ne poate da o idee despre ierarhia conceptelor de „imperiu” cu care au funcționat conducătorii Lliga. secretar al patronatului. asociația Fomento del Trabajo Nacional, purtător de cuvânt al protecționismului și, din 1904, profesor de economie politică la Estudis Universitaris Catalans.3' Potrivit lui Graell, în influenta sa carte The Catalan question of 1902:
Dacă procesul uman ar fi fost întotdeauna logic, după liga sau alianță, formată temporar în scopuri speciale între popoare înrudite, unirea ar fi trebuit să se întâmple, precum cea a Suediei și Norvegiei și Austro-Ungariei, unite printr-un pact constituțional, mai perfect suveran; iar în spatele ei, confederația, cu un guvern care are personalitate proprie, și o Trezorerie comună, pe care statele confederate sunt obligate să o asigure, deși nu indivizi; și strângerea legăturilor, o federație, în care există o singură suveranitate națională, ale

cărei atribute Constituția le distribuie între un organism central și organe locale, cu o Trezorerie autonomă pentru ambele, dar Suta nu își mai distribuie contribuțiile pe cote, ci prin impunând direct cetăţenilor. Ceea ce nu mai este logic și corect, ci mai degrabă împotriva naturii, este absorbția sau

unitarismul. Cu o mare diversitate de forme, și aproape întotdeauna neregulate, așa s-a întâmplat, dar cei de la care se putea aștepta cel mai puțin, adică liberalii și democrații, indică această absorbție drept ultimul termen din proces. Și pe măsură ce fiecare zi aduce consecințe mai grave, orașele, trecând peste ele, cer personalitate juridică și viață regiunilor și municipiilor. Aceasta este bătălia pusă direct în Catalonia și cred că, mai mult sau mai puțin ascuns, în toată Spania; bate vii in Franta; este acută în Austria-Ungaria; În Germania încep să se confrunte cu măsuri absorbante, iar în Anglia însăși, nu numai în Irlanda, ci și în Scoția și Țara Galilor, se face propagandă activă pentru a dezintegra ceea ce ei consideră că este excesiv de integrat. Oamenii încep să se plictisească de verbiajul scump al Camerelor și observă, ceea ce Gladstone a observat deja cu ani în urmă, adică că guvernele sunt impotente să se ocupe de toate interesele, atât de ordine interioară, cât și de ordin extern, având în vedere dezvoltarea imensă care au luat-o și care în complexitatea crescândă a civilizației industriale moderne sunt sacrificate interesele locale; și sunt nimic mai puțin decât comunicații, educație, caritate, lucrări publice, problema socială, adică lucrul cel mai esențial în viață; Și se dovedește așa, pentru că nu există niciun organism politic care să poată gestiona, de la sine, această vastă mașinărie. Astăzi orice națiune are mai multe afaceri și scopuri de care să se ocupe decât Imperiul Roman.3
Insistența asupra funcției Coroanei ca element stabilizator al oricărei soluții „particulariste”, fie ea dualistă, confederată sau federală, nu ar trebui să fie surprinzătoare. Astăzi, frecvent cu superficialitate analitică, formulele federative sunt confundate cu faptul republican și flexibilitatea organizatorică atât de utilă încât ambiguitatea mecanismului monarhic ar putea-o oferi este disprețuită. În trecerea de la secolul al XIX-lea la al XX-lea, un monarh părea încă o garanție a stabilității și a viitorului.
Modelul F1 al Austro-Ungariei: de la dualismul primitiv catalan la federalismul «imperial».
Pentru început, a existat exemplul austro-ungar, o Monarhie duală, punctul de plecare al speculației catalaniste. După cum ironiza Pi y Margall în 1897: „Nu există separatiști în Catalonia și nici nicaieri în Spania. Cine aspiră acolo mai mult este că Catalonia în națiune este ceea ce este Ungaria în Austria.»33 În mare măsură, Coroana a inventat-o în 1867 pentru Francisco José de Habsburgo -pentru a-și salva tronul după înfrângerile militare din 1859 și 1866- întotdeauna a fost o construcție a imaginii mai degrabă decât a substanței, construită cu mitologii acumulate și chiar contradictorii.34 Dar, poate datorită acestui fapt, la începutul secolului ar fi putut părea un pas cu viitor pentru soluționarea efectivă a disputelor naționale în cadrul unui sistem monarhic.

Într-adevăr, mulți alți teoreticieni ai „naționalismelor minoritare” din Europa înainte de Primul Război Mondial gândiseră la fel ca pionierii catalaniști. Un caz foarte indicativ a fost jurnalistul naționalist irlandez Arthur Griffith, născut în 1872, care a publicat în 1903 o serie de articole, Învierea Ungariei, adunate imediat sub formă de carte (s-a vândut în 30.000 de exemplare în trei luni), relatând succesele lui Francisc. Déak. (1803-1876) și Partidul său Popular Magyar pentru a obține autoguvernarea pentru Ungaria în 1867, toate sub conducerea călăuzitoare a contelui Gyula Andrássy (1823-1890). Răspunsul public la ideile sale l-a încurajat pe Griffith, care avea să înființeze partidul Sinn Féin în 1905, să urmeze liniile directoare stabilite, conform versiunii sale, de Déak35. .plebei vremii, care încă nu aveau încredere în eficacitatea republicilor ca sistem politic, ceea ce, dată fiind traiectoria instabilă a Franței și mai ales a Americii Latine, nu era un criteriu surprinzător. Cealaltă inspirație a lui Griffith, romantică și liberală fără a îmbrățișa pe deplin republicanismul, a fost economistul german Friedrich List, idealizatorul Statelor Unite în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Apărarea de către List a grupărilor tarifare și a uniunilor civico-economice și naționale a oferit, de asemenea, un model pentru un cadru „imperial” mai înalt în cadrul unui viitor sistem englez, la reapariția unei coroane irlandeze regal independente.
Pe scurt, adevărul evident a fost că politica internă a Austro-Ungariei, deși extrem de complexă (cu șaptesprezece naționalități recunoscute oficial), a fost o inspirație consecventă pentru naționalismele mărunte în curs de dezvoltare din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Desigur, cei mai puriști sau radicali - ca cei care, în mișcarea catalană, priveau lumea din Lliga de Catalunya sau Unió Catalanista - au avut tendința de a indica mișcări de protest, precum cehii sau românii din Transilvania, deoarece Ei înșiși nu aveau mai multă ambiție politică decât răspândirea propriei plângeri.36 Dar pasul pe care l-a însemnat formarea Ligii Regionaliste a presupus mult mai mult: ambiția „imperială” de a reface Statul, de a reinventa Monarhia, în loc să viseze ca o identitate redusă restaurată. Pentru cei care aspirau la un nou tip de ansamblu, exemplul austro-himgarian a fost primul loc în care să se uite. A fost laboratorul natural pentru toți cei care erau interesați de soluții practice pentru „Nțiunile fără stat”, așa cum Germania unificată a avut toată fascinația de a explica succesul naționalismului de stat.
Prin însăși natura sa și cu totul în afară de meritele îndoielnice ale dinastiei în sine, Coroana Habsburgică a reprezentat un amestec pentru toată literatura despre pannaționalisme, deoarece era aproape imposibil să discutăm naționalitățile sale componente fără a face aluzie la extinderea ei în afara ei. granițe, granițe.37 Dar, în plus, cu Habsburgii fiind marii învinși în anii șaizeci, o perioadă bogată în vise ale unei posibile mari federații europene, sistemul lor particular părea să conțină, în germen, redresarea.

mentiunea acestui ideal.38 Modelul austro-ungar ar putea fi deci considerat ca o linie directoare pentru o eventuala solutie federalizatoare care ar eradica pericolul razboiului in Europa, care i-a preocupat pe pacifisti. Pentru opinia politică anterioară anului 1918, nu exista o mare distincție conceptuală între o viitoare Europă, convertită într-un „concert” activ de „națiuni” în loc de „putențe”, și idealurile de federație și/sau confederație continentală, înțelese ca mijlocul ideal pentru a evita orice posibil război interstatal.39

În al doilea rând, înalta politică a Monarhiei Duale a fost un joc de echilibre delicate care părea să vestească o mecanică instituțională capabilă să îmbine exigențele contradictorii ale principiului național și democratic cu dreptul dinastic, un ideal uitat astăzi, dar extrem de important la acea vreme. Pe scurt, sistemul consta dintr-o coroană și forțe armate, dar două guverne, două parlamente suverane și numeroase camere secundare. Cisleithania – un nume neoficial ambiguu dat „Imperiului Austriac” propriu-zis, la vest de râul Leitha – era ținută într-un echilibru dificil între germani și cehi, în care proprietarii polonezi din Galiția serveau drept wild card; acestea, la rândul lor, au fost ținute în frâu de amenințarea votului „ruteni” (adică ucrainean) și evreiesc. Opoziţia faţă de sistem fusese mai degrabă germană, pan-germanii şi socialiştii creştini, care, din fericire pentru supravieţuirea sistemului, se urau între ei. Pretențiile maghiare exaltate din „Transleitania”, „Regatul Ungariei”, au fost, într-o oarecare măsură, reținute de contrapresiunea croaților și a minorităților slave în general, mai degrabă nemulțumite de puternica „magiarizare” care a fost fiind promovat de la Budapesta în numele constituționalismului din 1867, pecetluit de încoronarea acolo a lui Francisco José și Isabel cu coroana istorică a Sfântului Ștefan. Câtiva ani mai târziu, în 1871, combinația dintre presiunile guvernului maghiar și a partidelor germane de la Cisleithama a făcut imposibilă o operațiune similară la Praga, așa că dualismul a rămas un sistem închis. Faptul a fost că magnații maghiari au șantajat Coroana cu faptul că „acordul” maghiar poate fi reînnoit de numai zece ani, pentru că ei amenințau mereu că vor reduce legătura cu Austria la o simplă „uniune personală”. Inaugurarea în 1904 a magnificului edificiu al Dietei Maghiare de pe Dunăre, proiectat într-un stil neogotic extravagant, imitand parlamentul britanic, a semnalat vitalitatea ambițiilor maghiare.

Toate acestea au însemnat că – în ochii naționaliștilor fără degajare instituțională în sistemele politice centraliste – experiența austro-ungară a oferit tot felul de exemple tactice și strategice. Inițial, toți naționaliștii străini revendicau rolul maghiarilor, care era cel mai bun, exaltați în paralel cu Italia ca eroicul Risorgimento, cu lauri câștigați în comun la revoluțiile din 1848-1849. Pentru cei care s-au putut identifica cu succesul maghiar de după 1867, dualismul a oferit o propunere deosebit de atractivă, nu în ultimul rând pentru că a reprezentat o liberalizare cu adevărat revoluționară a formelor asociative, combinând

nimic cu empanciparea evreilor, în așa fel încât societatea civilă și viața profesională au decolat în regatul ungar.40 Mulți

catalaniști din primele promoții au înțeles-o așa și de aici și fascinația pentru „arhiducesa” María Cristina. Dar, de asemenea, partea austriacă a Dublei Coroane, pentru cei cu mai multă sensibilitate politică, a oferit exemple de guverne de coaliție surprinzătoare - precum cabinetul de lungă durată al contelui Taaffe, din 1879 până în 1893 - care a împuternicit minoritățile în detrimentul naționalității. .majoritate, dar și a utilizării creative a guvernului prin decret-lege în același scop de circumlocuție instituțională, și chiar a soluției extreme a votului universal și a folosirii social-democraților de către Coroană, deși nu a fost, strict. vorbind, , un regim parlamentar.41 În ceea ce privește extinderea mai mare a drepturilor de reprezentare a cetățenilor, pe de altă parte, partea maghiară a întruchipat modelul negativ, lipsa deschiderii votului restricționat și, prin urmare, un guvern de coaliție ultraconservator între toate Elemente maghiarizante .42 Libertatea relativă de exprimare (paradoxal mai mare în Ungaria decât în Austria, datorită temeiului legal al liberalismului său) a făcut ca astfel de complicații și diversele lor lecturi doctrinare să circule fără prea multe impedimente în interiorul granițelor.

Dar toată această rachetă era o atribuție a împăratului-rege Francisco José I și nu era clar că era transferabilă. Fără a intra prea adânc în istoria chinuită a familiei domnitoare, până la începutul secolului a existat o atmosferă care părea să anticipeze schimbări. Fiind una dintre primele persoane publice care a devenit un obiect de cult comparabil cu cel care avea să caracterizeze, la doar câteva decenii după moartea sa în 1898, „vedelele” cinematografului, împărăteasa Elisabeta a știut să stabilească o legătură personală. cu liderul Magyar Andrássy, care a depășit limitele obișnuite ale relației dintre consoarta regală și cea politică și care i-a câștigat, ca regină a Ungariei, o popularitate extraordinară.43 Când, în 1889, fiul ei Rudolf s-a sinucis, s-au răspândit tot felul de zvonuri despre un complot maghiar care se baza pe prinț pentru a proclama independența maghiară în fața tatălui său.44 Noul moștenitor, însă, nepot al împăratului, detesta aroganța și încăpățânarea constituțională a marilor domni maghiari și căuta o soluție care să fie atât federalizarea, crearea unui cadru de reprezentări naționale slave în detrimentul pretențiilor maghiare și întărirea rolului Coroanei.

Arhiducele Franz Ferdinand, născut în 1863, un bărbat foarte temperamental, abrupt și cu temperament prost, cu o relație teribilă cu unchiul său imperial și apostolic, a fost căsătorit morganatic cu o fostă doamnă de companie a nobilimii cehe inferioare, exclusă de ea. rang din deplina reprezentare curtenitoare și fără arme de înalta nobilime maghiară. Parțial din motive personale, visa la o Monarhie federală cu vot universal impus maghiarilor și la „trialismo>i” pentru a asigura delimitarea puterii germanilor și maghiarilor: adică mai multe coroane. Boemia, să împartă Cisleithania, poate și Croația să facă același lucru în regatul maghiar. Dar, fiind contradictoriu, și Francisco Fernando

El a exprimat, în deseele sale izbucniri, dorința „josefinistă” de a impune limba germană ca limbă generală de administrare sau, chiar, de a-și susține puterea în Armată în cel mai bun stil neo-absolutist, ceea ce, foarte firesc, l-a făcut să piardă. multe dintre simpatiile pe care propunerile sale „trialiste” i-ar putea câștiga.45 A avut un sprijin puternic în presa germană-catolică, de tendință social-creștină și în același timp antagonistă monarhului și pan-germanilor, precum și anti- semitic. Aceste opinii intradinastice au reflectat și opțiuni politice larg dezbătute în Monarhia Dunării în ansamblu. Ceea ce ar putea părea a fi ideile stângace ale moștenitorului au devenit astfel proiecte fluide care ar garanta recunoașterea instituțională tuturor minorităților naționale majore printr-un fel de reformă federală care, rupând confederația bilaterală, ar permite un guvern central puternic, capabil de apel. (împreună cu dinastia) la democratizare pentru a se susţine.46

Jocul „trialist” în fața dualismului predominant a avut, deci, deplină valabilitate aparentă până la izbucnirea Marelui Război European și chiar până la sfârșitul războiului. În anii de dinainte de război, speranțele contradictorii puse în Franz Ferdinand au făcut din reședința sa, Palatul Belvedere din Viena, un centru permanent de atenție, frecventat de clerici germani și social-creștini, dar și de slovaci, croați, sloveni și români ardeleni. O vreme, dificilul moștenitor habsburgic a fost asociat în mod deosebit cu ideile temporar celebre ale unei ipotetice „Statele Unite ale Austriei Mari” pentru reformarea federală a Monarhiei, avansate de ardeleanul Aurel C. Popovici (1863-1917). apărat mai mult sau mai puțin de alți politicieni contemporani ostili închiderii politice maghiare, precum compatriotul său Alexander Vaida-Voived și slovacul Milan Hodza.47 Anexarea anticipată a Bosniei-Herțegovinei a devenit definitivă în 1908 ca teritoriu în același timp. „imperial și regal” (în paralel cu regimul Alsacia-Lorena din Germania), a provocat multe dezechilibre politice, întrucât existau deja mulți susținători (cum ar fi șeful militar Conrad) ai încorporării acestuia în regatul Croației-Slavoniei, la cheltuiala greutății maghiare .48 Au fost incidente violente în Slovacia, care l-au făcut pe părintele Hlinka celebru ca lider clerical al naționalismului său în sens anti-maghiar.49 Croația a scăpat de sub control și, în cele din urmă, a ajuns sub un regim excepțional (1912-1912). 1913), în timp ce mulți croați au început să se gândească la o cale de ieșire a drumului național către Belgrad și Serbia independentă, un stat foarte ostil Austro-Ungariei de la schimbarea dinastiei sale în 1903.50 Astfel, slavii de sud (croații și sârbii precani din Transleitania). , slovenii în Cisleithania) a atras mult sprijin . în străinătate, mai ales în Anglia, cu un discurs de „renaștere” națională repetând succesul italian din secolul al XIX-lea. Ministru ungar, agitația a dispărut52. În paralel, în Cisleithania în primul deceniu. al noului secol, tendinţele

Tensiunile dintre germani și cehi au devenit din ce în ce mai de nesuportat, cu radicalizări puternice de ambele părți (și cu fulgerări antisemite comune) cu un efect din ce în ce mai rău asupra sistemului de partide: în special, votul universal

masculin, instituit în 1906, era clar. benefic pentru impulsul naționalist ceh, cu rezultate destabilizatoare pe termen lung pentru social-democrații, singura forță de până atunci de depășire a diviziunilor etnice.53

Pentru a rezuma, faptul că, la începutul anilor optzeci, în zorii catalanismului politic (când, de exemplu, Cambó era copil), nu este deloc surprinzător că cazul austro-ungar părea o cale mai sigură decât neconcludentul. Agitația irlandeză (însoțită ca atare de agitație agrară violentă) și cu atât mai puțin cu o nouă regină spaniolă (soția lui Alfonso al XII-lea din 1879), în curând regentă, care era habsburgică. „Dualismul” austro-ungar a reprezentat modernizarea conștientă a vechiului sistem de „monarhie compusă” sau „agregare de Coroane” în care centrul, ca punct de referință comun, era dinastia și dinastia ei; chiar faptul era cel mai flagrant dezavantaj al său. Tradusă în cadrul spaniol, a însemnat o divizare castiliană-catalană, care, la fel ca în Monarhia Dunării, excludea -sau tindea să excludă- alte posibile opțiuni naționale. Apoi, așa cum au insistat susținătorii maghiari, propunerea multiplicării dualismului pentru a da acces altor naționalități presupunea riscul unor relații duale multiple cu Coroana, fără o legătură efectivă între ele. Ceea ce nu era deloc clar era dacă regina regentă a Spaniei și augustul ei fiu, nesiguri pe tronul lor și limitați de canotajul constituțional, se vor înscrie pentru a sprijini (dar nu au putut face) o operațiune atât de riscantă de reproiectare dinastică, cu un scop care ar putea fi puțin mai mult decât cosmetic.

Pentru cei mai aspri critici ai săi (în special favorabil naționalismului ceh), die osterreichische Staatsidec, ideea statului austriac, oricât de mult ar fi pretins a fi Hausmacht, puterea Casei de Habsburg, era un termen imprecis, fără sens vizibil. 54 Visul „unității pluralității” fusese o veche temă a Coroanei Dunării, până în punctul în care a servit drept legitimare pentru dinastie în procesul de modernizare al secolului al XIX-lea.55 În același timp, însă, a reprezentat și un cost. . Ideea de bază era că, întâmplător, istoria crease o „unitate a destinului” pusă în valoare în ansamblu, cu spațiul central european comun, ea era superioară cerințelor firești ale fiecărui grup național component, abordare răspândită intelectual înainte de toate. de social-democraţia austriacă. Dar diferitele naționalisme, așa cum era logic, fiecare la rândul său, puteau justifica o interpretare alternativă a istoriei ca unitate victimizată a „închisorii popoarelor” care, din critica ei, s-a asigurat întotdeauna că este Coroana Habsburgii ... Astfel, idealul „patriei federale” cu „naționalitatea personală” consecventă (fiecare cetățean avea apartenența națională, cu serviciile corespunzătoare, chiar dacă nu se aflau pe teritoriul corespunzător), schemă despre care se discută așa, mai ales în rangurile „austromarxismului”. », chiar dacă era o propoziție

atrăgătoare din punct de vedere intelectual, nu a prins niciodată prea bine ca o propunere ideologică potrivită pentru politica de masă.

Monarhiei dunărene îi lipsea o misiune recunoscută pentru diversele sale intelectuali (chiar și în capitală, Viena, unde se

puteau face glume precum celebra „kakania” a lui Robert Musil, indicând că administrația imperială și regală – „KuK” – mai ales în acele servicii care erau unit – «K.-
K.»–, a fost literalmente o caca). Singura funcție recunoscută a statului dualist era îmbunătățirea relativă a bunăstării multiplelor sale populații, dar aceasta nu a fost suficientă ca justificare atunci când apelul naționalismului separatist promitea o distribuție a bunăstării -un socialism într-un anumit sens. , dacă vreți - prin comunități izolate dintre ele părea să depășească beneficiile integrării multiculturale lente și birocratizate.56 Mai târziu, în fața corupției endemice a „starilor succesoare” de după 1918, va apărea o nostalgie surprinzătoare pentru un și o administrație mai eficientă decât se credea la vremea ei.57 Dar, când a sosit joncțiunea decisivă cu Marele Război, onestitatea stângace nu a fost suficientă pentru a păstra loialitatea în fața manifestării dureroase a sentimentelor naționaliste, întărite de întotdeauna mai bună promisiune a viitorului.58

Cu toate acestea, Cambó nu a uitat niciodată posibilitățile prețiosului său model austro-ungar, deși era conștient de defectele acestuia. Scriea în vara lui 1939, încărcat de nostalgie și sentimentul oportunităților ratate:

Dacă Imperiul Austro-Ungar ar fi existat, națiunea cehă ar fi devenit stat, nici Iugoslavia nu ar fi putut să reunească toți sârbii, nici Polonia nu și-ar fi reconstituit unitatea națională, nici România nu și-ar fi consolidat independența cu expansiuni care păreau esențiale. la el.

Și dacă toate acestea sunt adevărate, trebuie să ne întrebăm: principiul „fiecărei națiuni un stat” a fost servit cu aceste revoluții? A crescut bunăstarea foștilor supuși ai Monarhiei Duale? Este Europa astăzi mai solid structurată decât înainte de Tratatul de la Versailles?

Principiul naționalist nu a fost aplicat în crearea de noi state și nici în extinderea statelor înainte de Marele Război: [...]

Și nu s-a împlinit pentru că nu a fost posibil. Datorită războaielor și migrațiilor de nemenționat din Europa Centrală de Est, s-au creat realități interconectate care nu pot fi tăiate în linie dreaptă. Uneori popoare de aceeași rasă și aceeași limbă nu ocupă un teritoriu învecinat; alteori populatiile sunt atat de amestecate incat uneori ajungem la situatii de panda numeric; uneori este cursul unui râu sau existența unei capitale economice sau amplasarea unor fabrici sau mine care fac acum imposibilă aplicarea strictă a doctrinei naționaliste, acum teribil de tulburătoare. Crearea unei frontiere apărabile militar recomandă uneori un anumit sacrificiu doctrinei, pentru a asigura independența unuia sau mai multor state.

Iar dacă la prima întrebare pe care mi-ai pus-o trebuie să i se răspundă negativ, va trebui să dau un răspuns similar celui de-al doilea: [...]

Și în ceea ce privește a treia dintre întrebările mele, nimeni nu contrazice răspunsul negativ: pentru că Austria a fost distrusă, Europa de astăzi nu are pace și este foarte posibil ca acea crimă să fie plătită cu cel mai teribil dintre războaie.59

Și Cambó a concluzionat: «Austria a fost cea mai admirabilă creație politică din toate timpurile. A fost complicată așa cum este viața: de aceea un spirit simplist precum Hitler îl ura. Sub Austria nimeni nu era pe deplin fericit... dar nimeni nu era exasperat. Câți dintre cei care au murmurat astăzi tânjesc după asta!»60 Pe scurt, Cambó adera la un sistem foarte sui generis, destul de fragil și în perpetuă negociere, de parcă ar fi ceva fix și sigur. Însă ironia sa palpabilă în detrimentul principiului sacru al fiecărui born a listat indică cât de departe a progresat pe calea „imperială”, distanțându-se de orice abordare naționalistă îngustă.
Istoricul Cacho Viu a sugerat că naționalismul catalan a vrut să se vadă în oglinda naționalismului ceh, în mod tradițional în favoarea transformării Monarhiei duale într-o federație/'1 Odată cu venirea Primului Război Mondial, tocmai din cauza asasinarii lui Francisco. Fernando la Saraievo, soluțiile sponsorizate de moștenitorul frustrat s-au evaporat peste noapte, oricât de mult succesorul său, arhiducele Carol (care avea să devină ultimul „împărat și rege” în 1916, când a murit în cele din urmă Franz Joseph) a continuat să insiste asupra unei ipotetice tederalizări. . În plină desfășurare a concursului, propunerile federale erau, pentru emblematicul naționalist ceh Thomas G. Masaryk (1850-1937), care devenise un dușman irevocabil al sistemului dinastic, „o fațadă germană pentru o casă slavă”. Și așa s-a încheiat procesul.istoric după dizolvarea Austro-Ungariei în 1918 și crearea unei Republici Cehoslovace, până când aceasta, la rândul ei, s-a dovedit la fel de fragilă în timp.
Dar trebuie recunoscut și faptul că formula originală cehă, prezentată pentru prima dată de istoricul Frantisele Palackÿ (1798-1876) în căldura revoluțiilor din 1848 și reelaborată în sa Idea shiín rakouslecho –ideea de stat austriac– în 1865), a imaginat un Imperiu multinațional, federal, împărțit în opt provincii „rasiale” (austro-germană, ceho-slovacă, poloneză, iliră, italiană, sud-slavă, maghiară și română) care, totuși, reflecta istoria habsburgică. , fiecare autonom dar legat de un legislativ din Viena și loial dinastiei. Partidele naționaliste („Vechii Cehi” și „Tinerii Cehi”) au menținut aceste scheme aproape până la sfârșitul Monarhiei Dunării. Masaryk însuși era un „tânăr deputat ceh” și îi era greu să facă saltul, după ruptura din 16 14. la idealul republican al unui stat cehoslovac. Până în 1615, Masarvk s-a gândit în termenii unei „vâsle boeme” sau a unei coroane pan-slave, chiar și la o entitate cehă și sud-slavă învecinată: pusă așa cum era până atunci pe distrugerea absolută a Monarhiei Ilabsburg. Masarvk. cu toate acestea, el încă contempla nevoia unui rege dintr-o casă domnitoare din

mana, deși visul său deosebit era un prinț englez.63 La sfârșitul războiului mondial, Karel Kramár, liderul „Tinerilor Cehi”, visa încă la un mare duce rus la tronul Cehoslovacului sau, în cel mai rău caz, cu Ducele de Connaught, unchiul regelui englez George V 64
Era firesc, deci, ca Cambó și Lliga, mult mai puțin radicali, să gândească ceva asemănător. Nici nu trebuiau să-i copieze foarte concret pe naționaliștii cehi, dacă nimeni altul decât moștenitorul tronurilor austriece și maghiare a predicat același lucru. În orice caz, mai mult de un observator – precum

naționalistul francez Maurras, de exemplu – au crezut că văd în transformarea federală a Monarhiei Habsburgice o soluție clară la problemele hispanice. Potrivit versiunii sale, publicată în mijlocul celui de-al Doilea Război Mondial, Maurras i-a sfătuit mereu pe „prietenii noștri catalani” că „procesul, tripla unire a Austriei, Ungariei și Boemiei” va fi funcțională în Spania, așa cum ar trebui să fie în „acea europeană”. nevoie care se numeşte Imperiul Austro-Ungar. Pentru a concluziona că „unii dintre prietenii noștri s-au gândit la asta și au aplicat, știu.”65
În plus, evoluțiile internaționale au descurajat o persistență în virtuțile dualiste exemplare ale Austro-Ungariei. De altfel, modelul biconfederal a cuprins întotdeauna semințele unei eventuale rupturi: consacrarea dualismului în Bazele de la Manrcsa a ascuns și – ca exemplu strict contemporan – ruptura legăturii dinastice dintre Regatul Țărilor de Jos și Marele Ducat de Luxemburg , proclamat independent și cedat unei ramuri minore a familiei regale olandeze când Wilhelmina I a urcat pe tron în 1890, pentru că era guvernată de legea salice. Din acest motiv, reacțiile spaniole au fost atât de nervoase în fața marii adunări catalane, de vreme ce se temeau că vor pune bazele (niciodată mai bine spus) unei despărțiri, pentru al cărei principat, când se ivea ocazia, se putea găsi întotdeauna un candidat. 66
Mai târziu, împărțirea Monarhiei duale Suedia-Norvegia în 1905 și, după revoluția „Tânărului Turc” din 1908, ruperea regimului de autonomie otoman, garantat de marile puteri în crizele din 1878 și 1897, care a avut ca rezultat independența formală a Bulgariei și anexarea austro-ungare a Bosniei-Herțegovinei și anexarea grecească a Cretei (o enoză de facto, nu legală până în 1913), a ajuns să evidențieze fragilitatea pe termen lung a confederalului sau excepțional. solutii'. Pentru a fi convingătoare într-un cadru spaniol, „intervenționiștii” regionalismului catalan aveau nevoie de un exemplu mai solid decât dualismul, chiar dacă acesta din urmă avea o valoare rădăcină foarte apreciată în cadrul mișcării catalane însăși. Pentru a promova un răspuns larg hispanic la propunerea „imperială” și regionalistă, era esențial să oferim ceva mai mult decât satisfacția arogantă a Cataloniei, precum Ungaria. O formulă federalistă monarhică promitea să satisfacă tot felul de sentimente regionaliste, dar și carliste și republicane cu simțul realității. Cu un „imperiu” federal hispanic (sau mai bine zis, iberic), vechii centraliști și spaniolii ar fi cei care s-au dezvăluit drept „egoiştii” autentici.

Dar, la trecerea la un context de promovare federală, exemplul în sine a fost nuanțat. Dacă, după cum a insistat Cacho Viu, idealul Ligii Regionaliste, ca depășire conștientă a Lliga de Catalunya, însemna trecerea de la modelul agitației maghiare la cel al „tinerilor cehi”, un asemenea pas a fost mai bine rezolvat cu pasul direct la modelul german.67
Orientarea corectivă a Germaniei unificate: cum se constituie „marele bloc” în Spania?
Exemplul Imperiului German avea un sens foarte diferit de cel al Austro-Ungariei, întrucât o confederație de facto se opunea unei federații, cu puternice pulsații centralizatoare în practică. „Acordul” din 1867 a divizat o Austria centralistă, acordul din

1871 a unificat Germania. Din toate punctele de vedere, Austria-Illungaria era o putere în declin, în timp ce o Germania unită era indiscutabil cea mai mare forță militară de pe continentul european, capabilă să învingă orice alt stat izolat.
În consecință, a privi noul Reich german însemna automat amplasarea tuturor reflecțiilor asupra naționalităților și „imperii” într-o schemă dinamică, care presupunea conflictul ca componentă inevitabilă a oricărei eventuale soluții mai stabile. Chiar și printre cei care au apărat ideea de macro-entități ca mijloc de a evita povara războaielor agresive, a fost acceptată necesitatea unei apărări întotdeauna legale. Imperialismul german, deși încrezător în câștigurile de bunăstare ale Kaiserreich, a fost caracterizat de accese violente de nesiguranță, de parcă ceea ce s-ar fi adunat s-ar putea să se distrugă și să se piardă brusc.68 Potrivit „socialistului educat” Gustav Schmoller (economistul german —1838). -1917- cunoscut și foarte apreciat la Barcelona), înfrângerea Spaniei din 1898 dezlănțuise pericole serioase pentru germani. L-a citat pe un altul de la aceeași școală, Clemens von Brentano, care denunțase apariția unor bătăuși periculoși pe scena internațională. În evaluarea lui Schmoller:
În mai multe state, aroganți, cu sânge rece, îndrăzneți și peste măsură, bătăușii Gen'altniensclicn, bărbați care posedă moralitatea unui căpitan de pirați, așa cum i-a caracterizat cu atâta dreptate profesorul [Klemens von] Brentano zilele trecute, se propulsează spre intra in Guvern. ... [sic] Nu trebuie să uităm că este în cele mai libere state, Anglia și Statele Unite, unde tendințele de cucerire, schemele imperiale și ura față de noii concurenți economici cresc în rândul maselor. Liderii unor astfel de agitații sunt mari speculatori, cu moralitatea unui pirat, care sunt în același timp lideri de partid și miniștri de stat.

[...] Pentru a ne atinge obiectivul modest, avem nevoie disperată de o flotă mare. Imperiul German trebuie să devină centrul unei coaliții de state, mai ales pentru a menține echilibrul în lupta până la moarte dintre Rusia și Anglia, dar acest lucru va fi posibil doar dacă va fi disponibilă o flotă mai puternică decât cea actuală. ... [sic] Trebuie să sperăm că, cu orice preț, o țară germană, populată de douăzeci până la treizeci de milioane de germani, va crește în sudul Braziliei. Fără posibilitatea unei acțiuni în forță din partea Germaniei, viitorul nostru acolo este amenințat. ... [sic] Nu vrem să facem eforturi pentru o alianță economică cu Țările de Jos, dar dacă olandezii sunt deștepți, dacă nu vor să-și piardă coloniile într-o zi, așa cum a făcut Spania, se vor grăbi să caute asociația noastră
Căderea „imperială” spaniolă de la sfârșitul secolului fusese, atunci, un avertisment care s-a instituit pe o imagine istorică a decadenței, un apel la regândirea împrejurărilor sistemului de state în cheie defensivă, conform căreia acestea puteau contează mai mult în balanță greutatea materialistă a armelor și a alianțelor agresive decât echilibrele federative, drepturile politice și suveranitățile partajate.
Astfel, tendința generală de a gândi în termeni macropolitici a cauzat pagube semnificative. A existat, după punctul culminant

decisiv al secolului al XIX-lea, între 1867 și 1871, o dezbatere indiană prelungită <e/>r<· <7 îngrădită </(7 federalism, <■<>/; interacțiuni importante între gândirea juridică americană, britanicii și germanii.În anii șaizeci, înaintea spectacolului războiului civil nord-american și a impulsului disputelor provocate de Bismarck, istoricul juridic Georg Waitz (1813-1886) a ridicat în cheie juridică germană, doctrina co. -suveranitatea dintre statul central (Staateitreich, „imperiul statelor") și individ. După cum era previzibil, constituirea „Al Doilea Imperiu" german a complicat discuția. Unii, precum Max von Seydel (1846-1961), scriind în În anii 1990, ei s-au identificat cu purtătorul de cuvânt sud-american Calhoun și au apărat inexistența federațiilor, întrucât statele componente specifice erau determinante din punct de vedere juridic; Seydel în special a mers atât de departe încât a rămas un teoretician juridic al particularismului bavarez." dimpotrivă, în În același timp, juristul Philip Zorn (1850-1928), precum și istoricul Heinrich von Treitschke (1834-1896), un înflăcărat purtător de cuvânt german prusac, au răspuns cu doctrina suveranității exclusive a statului federal. , asimilabil, în consecință, unitarului Într-o încercare conceptuală de a face o sinteză, juristul Paul Laband (1838-1918) a răspuns că, deși Federația era singurul stat cu suveranitate, membrii erau și state. În aceasta a fost urmat, cu nuanțe, de influenți juriști germani precum austriacul Georg [ellinek (1851-1911), și el introductor al doctrinei nord-americane (și la rândul său, foarte apreciat în Spania, tradus de socialistul Fernando de los Ríos y citat explicit de șeful falangist José Antonio Primo de Rivera ca o influență de bază pentru propria sa gândire). Pentru [ellinek, a scris

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, suveranitatea era un stat autoimpus, care putea fi astfel atotputernic, dar concomitent supus voinței populare.71 Toată această discuție avea să aibă următoarea înflorire după primul război mondial, la începutul anilor douăzeci. .., în căldura convertirii Imperiului German într-o republică federală, cu o evaluare explicită a supremației statului asupra partidelor, a redus definitiv puterea Lânder-ului.72 Dar spinoasa chestiune a suveranității va continua să fie inima gândirii politice germane, așa cum se va vedea în cariera strălucitoare a lui Carl Schmitt (1888-1985).73 În realitate, în spatele apariției unei mari puteri agresive, Germania imperială era un „sistem de decizii evitate" (într-o expresie a istoricului Wolfgang Mommsen), principalul și primul dintre care a fost echilibrul dintre federalism și o structură unitară a Statului.7'

Dezbaterea asupra naturii juridice a sistemelor federale a stimulat ca, în cadrul Germaniei unificate, statele mici să fie concepute ca entități, în mod ideal autonome de construcții politice mai mari, deși acest lucru ar putea duce la subsumarea identității particulariste într-una mai largă, până la cca. de a construi o „Națiune a patriilor mici", deși tensiunea dintre particularismul substatal și Heimatkunde –cunoașterea patriei mici– nu a fost niciodată pe deplin rezolvată în sistemul așa-numitului Al Doilea Reich.75 Deși era o mare putere, Germania era formată din douăzeci și șase de state (patru regate, patru mari

ducate și restul ducate și principate, minus trei „republici”, orașele libere Lúbeck, Bremen și Hamburg), mereu sub hegemonie prusacă. Statul mare, datorită dimensiunii sale, era înțeles în sine ca un progres în fața dispersării istorice a Germaniilor și a varietatii sau dialectului lor lingvistic considerabil; ideea de îmbunătățire a fost un argument comun, așa cum este de așteptat, în comentariul politic german.7S
Într-o pregustare a argumentelor multiculturale un secol mai târziu, mulți observatori liberali au susținut că o entitate pur „imperială” ca o colecție de populații diferite din punct de vedere cultural a fost un semn de dezvoltare, facilitând interacțiunea economică și dezvoltarea socială. În același timp, s-a asigurat că macrostatele, datorită avantajelor lor evidente, au evitat războaiele dinastice și chiar conflictele armate populare. Dacă unii apărători ai minorităților au văzut beneficiile „imperiilor”, mulți naționaliști — în special în Germania — au crezut și ei că puterea concentrată în ei este benefică. În opoziție directă cu eventualele abuzuri ale localismului s-au aflat, deci, apărătorii Primat des Naționalei! -primatul naționalului- care se baza pe ideea de „imperiu” ca stat național; din acest motiv, «naţionaliştii radicali |germani| şi-au exprimat loialitatea faţă de Imperiu mai degrabă decât faţă de guvernele federate.'
Deloc surprinzător, într-un asemenea context intelectual, sectorul liberal al curții din Berlin, grupat în jurul prințului moștenitor Friedrich și a soției sale, prințesa engleză Vicky (fiica cea mare a reginei Victoria), a fost cel care a promovat ideea de a crea sau reinventând un „imperiu” în 1871. Regelui prusac Wilhelm I. a

Bătrân conservator, prusac până în miez, formula nu a contat pentru el. Friedrich — a asigurat el în corespondența sa privată — l-a cucerit pe Bismarck la idee, iar el pe monarh. Friedrich a fost atât de entuziasmat de ideea sa încât, la moartea tatălui său, în 1888, a vrut să se autoproclame împărat cu titlul Frederic al IV-lea, luând numerotarea Sfântului Imperiu Roman, idee oprită curând de cancelarul sumbru.78 Invenția, cu toate acestea, a rămas ca un II Reich, numărând de la marea instituție medievală care ajunsese la începutul secolului al XIX-lea.
Pe scurt, modelul „imperial” german - cu care juriștii nu prea s-au pus de acord asupra faptului că este o federație sau o confederație - putea fi apărat din diverse motive și, de asemenea, din contra. Dezbaterea academică, fără o soluție, a avut firesc derivații politice către răspunsuri naționaliste mai globale. Într-o cheie optimistă, cu cât s-a apropiat mai mult de un conflict european general, pan-germanismul - răsturnând liberalismul romantic al lui Friedrich List, transformându-l într-un profet conservator - a propus un proces de unificare europeană, imitând unificarea din secolul al XIX-lea. Țările germane într-o mare entitate „imperială”: mai întâi, un Zollverein sau uniune vamală și, mai târziu, odată înființat Mitteleuropei economice, va veni din Europa centrală un cadru politic care să respecte mai mult sau mai puțin multiplele particularități statale preexistente. 79 Plecând de la o idee de „cooperare macroregională”, așadar, ar duce la formarea unei

„Statele Unite ale Europei” sub tutela germană.80 Cu toate acestea, mulți, mai ales în afara Germaniei, au interpretat aceste proiecte ca instigări la cea mai nesăbuită cucerire imaginabilă. .81

Din perspectiva catalanistă, dacă exemplul austro-ungar a fost manifest și ușor de aplicat nevoilor catalane (mai ales datorită utilității sale la momentul reinventării „constituțiilor istorice” care nu existaseră niciodată ca atare, în nici un sens modern), în schimb , interpretarea modelului german era mai problematică.82 Catalaniștii „puriști” erau în mod tradițional incomod de tendințele anticatolice ale Reichului sau de germanizarea minorităților sale naționale (polonezi, danezi, alsacieni).83 Principala atracție a Modelul german Unificat a fost flexibilitatea sa când a fost vorba de „încorporarea unor entități preexistente, fie ele monarhice sau republicane, cu caracteristici constituționale foarte diferite în cadrul aceluiași sistem politic, cu acceptare vizibilă și succes unitar. De exemplu, istoricul Heinrich von Treitschke, în poziția doctrinară care - epurată de excesele prusace - ar ajunge să domine însăși Germania, a susținut că sistemul german nu avea altceva decât o formă confederată superficială și că este un Einheitstaat, sau un stat. .uniți, întrucât predominanța Prusiei și a regelui ei era absolută: Imperiul German, în versiunea sa, era „întemeiat pe o inegalitate, adică pe faptul că există un Stat dominant, care leagă și subordonează însuși celelalte State. printr-o Confederaţie».8·1 Această realitate era implicită -dar niciodată explicită- în abordarea cambonienă, în măsura în care ea a apărut de îndată ce au fost luate în considerare implicaţiile strategice. Un dualism spanio-catalan

ña a fost, după cum sa văzut în repetate rânduri, schema de bază a catalanismului; era o confederație a două state. Dar cum să ne asigurăm că Catalonia nu va fi subordonată în cadrul sistemului? Era un risc care, de exemplu, bântuia gândirea politică maghiară până la blocarea întregii funcționări austro-ungare. În cazul german, Bavaria, ca al doilea stat al monarhiei, avea propriul său rege și dinastie și, în plus, putea ridica o interogare prinților monarhiilor și ducatelor rămase, care s-ar putea traduce în acțiuni politice în camera superioară imperială, Reichsrat. Așa ceva nu s-a întâmplat niciodată, dar a fost fezabil și, ca amenințare teoretică, a existat ca o constrângere structurală asupra unui abuz de stat prusac, deși atât admiratorii, cât și detractorii „prusianismului” se îndoiau de eficacitatea unei astfel de acțiuni. Dar Catalonia nu s-ar putea lăuda niciodată cu o asemenea resursă, lipsită de punctul de plecare , și s-ar restrânge la presiuni de tip maghiar, care, în anii de după începutul secolului, a fost din ce în ce mai pusă sub semnul întrebării în cadrul discuției politice asupra viitorului. a Monarhiei Dunării.

În plus, discursul catalanist s-a lăudat că a impus Catalonia ca parte puternică a cuplului. La fel de? Aici devin vizibile cele două etape ale gândirii strategice a Lliga. Primul pas a fost asigurarea dublei diviziuni, care să garanteze obiectivele minime de particularitate care au stat la baza catalanismului. Dar a doua a fost diviziunea regională a părții spaniole. Promovarea

bascismului și galicismului a fost un pas evident. De asemenea, într-un alt sens, a fost regionalizarea Valencia și a Insulelor Baleare, fără de care o proiecție pancatalană a limbii catalane era de neconceput. Dar încurajarea regionalismului strict castilian a fost ultima și primordială abordare: distingerea Andaluziei, Extremadura, La Montaña, Asturias, precum și Castilla și, poate, León, ar servi pentru a garanta că puterea existentă a statului – și în special a forțelor. înarmat în general și al Armatei în special – nu va fi niciodată folosit împotriva Cataloniei.

Conținutul pacifist al catalanismului presupunea o împărțire de sfere, cu o anumită bază sociologică, o distribuție a funcțiilor. Exista o anumită tradiție catalană, mezocratică și populară, care nu avea profundă încredere în serviciul militar și, mai general, în însăși funcția Armatei, sentimentul că era convenabil ca Lliga să se liniștească.85 Mai târziu, dezvoltarea unei miliții catalane a fost niciodată luat în considerare (dincolo de Somaténul urban, din 1919), cu atât mai puțin recuperarea discursurilor milițiane ale liberalismului secolului al XIX-lea, întrucât asta ar fi deschis ușa revoluționismului și instabilității demagogice pe care Lliga le disprețuia.

Republicanii - ca Joaquín Costa, tunând în 1906 - au fost cei care au pledat neobosit pentru insurecție: „Pentru mine”, a urlat „León de Graus” în 1906, „partidul republican ar trebui să facă pur și simplu ceea ce a făcut restaurarea cu Cánovas în 1875. : ea a declarat apoi partidul republican „ilegal”, partidul republican trebuie acum să declare ilegală restaurarea, sau ceea ce înseamnă același lucru, ilegitim și, în consecință, să se stabilească drept al său și să declare țara în stare de revoluție. și

nu faceți altceva decât să o pregătească.»86 Nu aceasta era calea schimbării pe care o căuta Liga, nici măcar ca o încântare retorică. Dimpotrivă, el a acceptat că sociologia istorică și distribuția statală a funcțiilor erau deja corecte, odată corectate: prin logica pură a pregătirii și a temperamentului, clasele de proprietari agrari și zonele mai puțin dezvoltate ar trebui să își asume funcția tradițională de annada. , dar mediat de o împărțire teritorială și de obstacole constituționale care le-ar lega mâinile dincolo de ceea ce, în vremea lui, tânjise Cánovas. Administrația eficientă ar fi deja responsabilă de catalani, cu seny și mai bună practică lor de afaceri.

Pentru a înțelege mai bine speranța de a țese o alianță politică care a inspirat Liga I, trebuie să vedem cum dezbaterea unui mare bloc format din național-liberalii germani de stânga, a combinat diferitele grupuri de liberali de stânga cu Partidul Social Democrat. Obiectivul era formarea unei majorități în Reichstag, parlamentul imperial, care să fie capabilă să impună – chiar și parțial – criteriul răspunderii ministeriale în fața deputaților, întrucât operațiunea era, în practică, absolutistă, cabinetul răspunzând doar așa. imparatul. Această idee a fost marele obiectiv al politicii interne a lui Friedrich Naumann (pe care l-am citat ca tânăr ideolog, cu Max Weber, paralel, sau cel puțin comparabil, cu proiectele „imperiale” pratiene inițiale).87

Blocul mare avea un anumit sens regional. Tendința Statelor Germane de Sud a fost constituționalistă față de Prusia, a cărei funcționare era complet restrictivă în ceea ce privește reprezentarea, deși Prusia a condiționat sistemul general], prin jocul figurii rege-împărat. A existat, deci, perspectiva care considera că minimele obișnuite din sud ar trebui să guverneze întregul. Din 19( )5 până în primăvara anului 1914, Marele Ducat de Baden -considerat Musterlande sau „stat model”- a funcționat în politica sa internă grație unui bloc a/n \' în mai multe rânduri s-a crezut că era pe cale de a fi. capabilă să creeze o coaliție echivalentă la nivel imperial, ceea ce era imposibil din cauza ponderii exercitate de securitatea națională sau problemele sociale.88 Dar, timp de aproape un deceniu, până cu câteva luni înainte de izbucnirea războiului mondial, politica germană a estimat condiționat prin ideea unei mari coaliții de reformă ideologică, capabilă să forțeze marșul deschiderii parlamentare și constituționaliste, care dcinostrah contribuția pozitivă a unui spațiu particularist la marea politică a statului.
În cele din urmă, din Germania au venit cele mai actuale linii directoare tactice, chiar și cele mai înalte expresii ale germanismului puteau servi argumentelor lligaires. La fel ca mulți alți liberali naționaliști germani, celebrul istoric Friedrich Meinecke (1S62-1954) s-a lansat în teoretizarea identității în IVeltbíirgertuni und Xationalstaat [Cosmopolitismul și statul național] din 1907, criteriul puterii iluminate și din secolul al XVIII-lea. în esență cosmopolit, la ideea unui stat național autonom; pentru a-și realiza studiul, el a făcut neapărat distincția între Staatsnation (sau „State Nation”) și Kulturnation (sau „Cultural Nation”).86 Dacă, pe Meinecke, națiunea culturală se sprijină

Pe experiența bunurilor culturale, precum comunitatea de limbă, cultură înaltă sau religie, Națiunea politică o face, dimpotrivă, într-o istorie și o constituție comune. Așa cum rezumă García-Pelayo conținutul „Comentariului” introductiv al istoricului german: „Uneori, ambele tipuri de națiuni coincid, dar există cazuri în care ele pot să nu coincida, fie pentru că aceeași națiune politică adăpostește mai multe națiuni culturale, fie pentru că aceeași națiune culturală este împărțită între două sau trei națiuni politice. Pe de altă parte, lucrul normal este că națiunile culturale au fost în altă vreme și națiuni politice; așa că și-au pierdut statutul, dar își păstrează caracterul cultural distinctiv.»'"'
Pusă în asemenea termeni și cu blocul delir de resurse, teza politică a Ligii a urmărit nimic mai puțin decât să stabilească o nouă idee a „Statului Național” pe o redefinire a „Statului Națiune” care, la rândul său, depindea de o reformulare foarte radicală a «Naţiunii Culturale». Nu numai că aspectul francez și generic al naționalismului instituțional spaniol a fost respins, ștergând amprenta secolelor XVIII și XIX, dar s-a presupus că realitatea culturală, fiind fundamental plurală, ar trebui să fie articulată într-un cadru variat, care – simultan și fără contradicție– va păstra continuitatea Coroanei și a forțelor armate. Numai în acest fel s-ar păstra interesele tuturor

colectivităţilor istorice capabile să se contureze teritorial sau să i se opună deschis.
Exemplu suprem de F1 al Marii Britanii: hegemonie, ierarhie și democrație la apogeul vremii
Risto cu ochi catalanişti γ sens juridic, exemplu incontestabil de Stat „imperial” care a îmbinat natura confederai (fără bipolaritatea) a cazului anstro-ungar γ sensul jederalizant al cazului german cu preeminenţa absolută a elementului civil asupra. armata era, pentru Desigur Marea Britanie. Având în vedere echilibrele dintre coroane oferite de cazurile austro-ungare și germane, Regatul Unit s-ar putea lăuda că este centrul unui fel de întâlnire în devenire între parlamentele coloniștilor albi, formate din oameni toți obișnuiți cu libertăți și responsabilitate. societate civilă modernă, tipică celui mai avansat capitalism, poate în drum spre o presupusă federație universală „anglo-saxonă”.
Dar complexitatea modelelor reale a fost sporită de faptul că unul și celălalt au fost observați, precum și contemplate de privirea oarecum idealistă a catalaniștilor. După cum a arătat optimismul filogermic al proeminentului jurist, istoric și diplomat victorian [Ames Brycc (I 83S I 922), atât de favorabil faptului „imperial” unificator, încât în criteriile sale de bază ar putea coincide cu Treitschke prusac, perspectiva engleză. era destul de neîncrezătoare în privinţa particularismului german: „principii germani” ((Jcrnian piimelmqsi erau o glumă v

o carieră nesfârșită, a fost o „balcanizare” activă în detrimentul decrepitului Imperiu Otoman și al stabilității internaționale. Totuși, așa cum a remarcat istoricul Paul Kennedy, aceiași britanici care au văzut Germania ca un model se temeau de ea ca fiind cea mai periculoasă. rival extern, în timp ce compromisorii – liberalii de stânga, radicalii, „mavericii” religioși și socialiștii – erau cel mai incomod cu instituțiile Kaiserreich.92
Fără îndoială, poziția de succes în înalta politică britanică de la mijlocul secolului al XIX-lea a fost „imperialismul liberal”, identificat cu Palmerston și întruchipat retrospectiv în raportul din 1839 despre Canada de Sus și de Jos de Lord Durham, un politician destul de „radical”. Raportul Durham a stabilit principiul conform căruia camerele coloniale – și nu Parlamentul Westminster – ar trebui să suporte responsabilitatea pentru costurile guvernării. Deja în 1862, Camera Comunelor a stabilit relația dintre sclf-govcrnineiit și autodefciise, care ar putea scuti guvernul britanic de responsabilitatea fiscală, întotdeauna într-un context războinic al numeroaselor mici războaie locale produse în cadrul pacificării teritoriale a coloniile. Tranziția conducerii liberale de la Palmerston (d. 1865) și apoi de la Russell (pensionat în 1866) la William Ewart Gladstone (1809-1898) a avut o importanță ideologică importantă. În 1868, Gladstone a adus la putere poziția colonială cea mai reticentă față de expansionismul prelungit sau susținut, cea a așa-numiților „Littie Eii^laiidcrs”, care au preluat în mare măsură tradiția antiimperialistă și de liber schimb a lui Richard Cobden. (1804-1865), și a „radicalismului” anterior anilor ’60. Această succesiune ideologică în liberalismul britanic a fost

subtil marcată de implicațiile pentru industria engleză ale Războiului Civil American, cu „foametea de bumbac” care a rezultat. Palmerston și Russell erau susținători liniștiți ai Confederației de Sud și chiar și Gladstone a mers atât de departe încât a făcut declarații nefericite în 1862 despre felul în care președintele sudic Jefferson Davis „făcuse o națiune”.93 În fața acestei simpatii rușinoase, comercianții liberi precum Cobden și John Luminoase, cu sprijin obrenla in ciuda imprejurarilor grele, au sustinut cauza Unirii.94

Rezultatul dezbaterii foarte aprinse care a zguduit societatea britanică în anii războiului nord-american a ajuns să fie (pe lângă eventualul pariu conservator din deschiderea votului) o anumită întorsătură radicală a tonului liberalismului oficial și o lentă. recunoașterea posibilității ca o anumită comunitate să fie recunoscută în rândul „popoarelor de limbă engleză” din lume, ca o depășire, după un secol, a ranchiunilor moștenite din destrămarea violentă anglo-americană și formarea Statelor Unite. Tensiunile din coloniile australiene și din Noua Zeelandă, precum și Actul Britanic al Americii de Nord din 1867 (care recunoștea Canada unificată ca „Dominion” – într-adevăr, un regat independent –) care a precedat primul guvern Gladstone (1868-1874) au provocat o primă dezbatere asupra naturii «Imperiului Britanic» marcată de apariţie

scrierea în 1868 a cărții Greater Britain de radicalul Sir Charles Wentworth Dilke (1843-1911), fiul unui tată cu același nume, care, după un oarecare refuz al onorurilor, acceptase în cele din urmă să fie înnobilat.95

Dincolo de contextul politic britanic, deja destul de agitat în anii şaizeci, cartea lui Dilke a apărut ca punctul culminant al unei lungi şi acerbe confruntări care a divizat, cu mare amărăciune, intelectualii victoriani. Drepturile coloniale erau indisolubil legate de recunoașterea cetățeniei cu drept de vot; Coincidența legii de reorganizare a Canadei cu cea de-a doua reformă electorală condusă de Disraeli în guvernul conservator al Lordului Derby din 1866-1868 este elocventă în acest sens.96 Dar a existat și un fundal de scandal, care se referea foarte vizibil la tensiunile dintre partizani ai Nordului și Sudului în războiul american. În 1865, o revoltă colorată în Jamaica, o colonie a Indiei de Vest cu propria sa adunare, a fost zdrobită cu o ferocitate extraordinară de guvernatorul său. Protestele din metropolă au dus la o comisie de anchetă și la urmărirea penală a lui EJ Eyre, guvernatorul în cauză.97 Opiniile au fost împărțite între Carlyle, poetul Tennyson, criticul Ruskin, romancierii Dickens și Kingsley, printre alții, care au apărat ideea lui Eyre . performanță, și John Stuart Mill, istoricul TH Green, omul de știință Thomas Huxley și susținătorii „radicalismului”, care l-au denunțat ca pe un adevărat sălbatic. Justificându-l pe Eyre, Carlyle, în special, s-a confirmat în abordările pe care le avansase deja în 1849, cu provocatorul său Discurs Occasionai asupra chestiunii Nh^er, text în care, în urma extinderii drepturilor omului la sclavii eliberați în Indiile de Vest Franceze, susținuseră o misiune rasială „anglo-saxonă” responsabilă, productivă.98 Eyre a rămas un erou conservator, acuzația împotriva lui a renunțat, în timp ce, în 1866, insula în

care și-a desfășurat scandalurile a fost redusă la o colonie a Coroanei. , fără adunarea ei.99 Pe această confruntare ideologică „între liberalismul centrului și rasismul periferiei” s-a ridicat cariera paradoxală a lui Dilke, la fel cum sentimentul său personal, de student la Cambridge, l-a condus la cel mai riguros condamnarea metodelor barbare ale guvernatorului sinistru.1 „n Reputat ca fiind practic republican în opinia, prieten apropiat în tinerețe cu Mazzini în exil la Londra, Dilke a avut originalitatea de a prelua multe dintre argumentele avansate de dreapta în trista afacere jamaicană, pentru a le întoarce din stânga. 101 Astfel, el a situat dezbaterea asupra naturii Imperiului Britanic pe linia drepturilor individuale (inclusiv a persoanelor de culoare, la acel moment) și a problemei spinoase a responsabilităților de apărare colectivă. În relatarea sa despre „călătoria sa în țările de limbă engleză” (nu a considerat că se duce la ele, ci că se află în ele) în perioada 1866-1867. Dilke a formulat triumful britanic drept unitar: Anglia „și-a impus instituțiile descendenților Germaniei, Irlandei, Scandinaviei și Spaniei”. Un astfel de succes instituțional răsunător a fost o chestiune de rasă în ansamblu (inclusiv, de exemplu,

piuit. americanii), asigurând astfel că „puterea legilor engleze și a principiilor engleze de guvernare nu este doar o problemă engleză; continuitatea sa este esențială pentru libertatea umanității”.
Intenția vizibilă a lui Dilke, tocmai prin concepțiile sale scandalos de radicale, a fost să înlocuiască o literatură engleză abundentă de dispreț anti-Vanqui, care ridiculiza prezumțiile fostelor colonii nord-americane și care aveau ocazional izbucniri rebele pe celălalt mal.”13 El era un un discurs care putea fi mai bine înțeles, de exemplu, din coloniile australiene, vag republicane și în același timp susținători ai universalității rasiale și anglofone, decât din contextul metropolitan.11'4 Deși Dilke s-a exprimat cu forță după cât de revigorant, Ideea unei comunități internaționale „anglo-saxone” nu era originală; vezi declarația lui Emerson despre „La Raza” cu un deceniu mai devreme, în English Traits (1856):
Se consideră că Imperiul Britanic conține 222.000.000 de suflete, — poate o cincime din populația globului; și constă dintr-un teritoriu de 5 MoM).()()(> mile pătrate. Până acum, poporul britanic a predominat. Poate patruzeci dintre aceste milioane sunt de stoc britanic. Dacă se adaugă Statele Unite ale Americii, care conțin, fără a număra sclavii, 20.000.000 de locuitori pe un teritoriu de 3.000.000 de mile pătrate, și în care elementul străin, oricât de considerabil ar fi, este rapid asimilat, există o populație de ascendență și limbă engleză de 60.000.000 U, guvernând o populație de 2405.000. suflete.1115
În 1870, la doi ani după apariția Marii Britanii a lui Dilke, binecunoscutul critic de artă John Ruskin (1819-1900) a ținut prelegerea inaugurală la Universitatea Oxford, invitând studenții să recunoască că „| suntem încă fără să degenerăm ca rasă. ; o rasă amestecată cu cei mai buni sânge nordic”, și, prin urmare, „[a]i este un destin care este acum posibil pentru noi, cea mai înaltă poziție dinaintea unei națiuni care să fie acceptată sau respinsă”: să facem din Anglia „o incută”. de lumină, centru de

pace» întemeind colonii «cu cât de multă grabă și cât poate». Era un imperativ, potrivit lui Ruskin: fă sau mori 106
Nu că Little Englanders ar fi fost tocmai în favoarea renunțării la responsabilitățile care veneau cu posesiunile britanice. După cum scria Gladstone în 1878, când se ocupa de subiectul Misiunii lui Etigland: în ciuda faptului că „|sentimentul de imperiu poate fi considerat înnăscut în fiecare britanic”, ceea ce, totuși, liderul liberal a subliniat a fost că, pe termen lung. , desfășurarea instituțională a contat mai mult decât puterea și. la acea vreme, și-a amintit de costul real pe care acest lucru îl însemna; a fost ușor să te orbi, spunea el, de faptul că „forța centrală a Angliei îi revine Angliei.” Dar apelurile insistente pentru o conștiință „imperială și anglo-saxonă rasială” și-au făcut efectul în rândul unui electorat lărgit, capabil de a simţi afinităţi de semn patriotic.
Enric Ucelay-Da Cai. ------------------------------
———---------------- 515
Acuzațiile de dezertare din colonii au contribuit la subminarea ultimei clase a cabinetului Gladstone, au doborât politic Micul ILiplcuideis și au facilitat ascensiunea conservatorului Benjamin Disraeli (1804-1881), care a putut profita de proclamarea Indiei ca „Imperiul” sub conducerea sa. Până atunci, cu excepția Newfoundland-ului, toate coloniile autonome erau protejate, chiar și în fața producției metropolitane, așa că dezbaterea avea un fundal economic clar.10’ Potrivit liderului conservator, în celebrul său Jumo de In 1872 la Londra. Crystal Palace, Gladstone a greșit considerând coloniile un lux scump:
Ei bine, []care a fost rezultatul acestei încercări de dezintegrare a imperiului în timpul domniei liberalismului[?] A eșuat complet. Dar cum s-a căsătorit Ira? Prin simpatia coloniilor pentru patria-mamă. Au decis că imperiul nu va fi distrus; și, după părerea mea, niciun ministru din această țară nu își va face datoria dacă neglijează vreo oportunitate de a reconstrui [sic] imperiul nostru colonial pe cât posibil și, astfel, de a răspunde acelor simpatii îndepărtate care pot deveni sursa unei puteri și fericiri nespuse. acest pământ. [...] Subiectul nu este banal. Este dacă te vei mulțumi să rămâi o Anglia confortabilă, modelată și modelată pe principiile continentale [adică, europene] pentru a îndeplini un destin inevitabil în timp, sau dacă vei fi o țară mare, o țară imperială, o țară în care ta fiii, când urcă, ocupă funcţii foarte importante şi obţin nu numai stima compatrioţilor lor, ci cer şi respectul lumii.111'
Cu toate acestea, o astfel de retorică nu a avut o traducere foarte solidă în al doilea guvern conservator al lui Disraeli (1874-1880). Originea legală a „coroanei imperiale” în sine a fost în mare măsură un capriciu al reginei Victoria, răsfățată la începutul anului 1876 de către prim-ministru cu un „Proiect de lege pentru titluri regale”, al cărui ton superficial este dezvăluit de numele propunerii. Disraeli nu a reușit să avertizeze opoziția liberală, făcând astfel bătălia parlamentară dură, deoarece liderul liberal Gladstone a fost deosebit de dezgustat de gustul roman al schimbării. Puțin important în sine, titlul onorific de „Împărăteasa Indiei” (era deja „Regina Indiei” din 1858, când a fost suprimată Compania Engleză a Indiilor de Est) părea să prefigureze o regândire a rolului Coroanei în

sistemul constituțional. britanic, posibilitate care a îngrijorat opinia liberală (în special a radicalilor) și a facilitat') reîntoarcerea lui Gladstone la conducerea guvernului) la alegerile din 1880. nobilime pentru așa-zisul „Imperiu”, idee în cele din urmă aruncată, deși este structurat) către prinții ereditari indieni, rajah, nawab și alții, conform gamei ele britanice unice).

Au existat tot felul de ordine imperiale de cavalerism, din India și din alte părți, care au încântat generații de supuși britanici sau imperiali dornici de rang.113 În funcție de cum, s-a susținut că tocmai această ierarhizare, cu simțul său exagerat de exagerări tory cu privire la sistemul social „natural”, a fost scopul esențial al Imperiului Britanic”.
În consecință, whigismul a adoptat o atitudine contradictorie față de desfășurarea „imperială” în creștere și a fost nerăbdător să îi ofere limitări și chiar conținut constituțional. Cel de-al doilea guvern al lui Gladstone (1880-1885) s-a concentrat, implicit, pe dezbaterea asupra naturii „Imperiului” și asupra dimensiunilor sau naturii „imperialismului” consecvent, deși acest lucru s-ar vedea mai mult în urma lui. În cel de-al doilea cabinet Gladstone, Dilke – o figură majoră a stângii radicale a liberalismului – a fost subsecretar pentru afaceri externe (1880-1882) și președinte al Consiliului de administrație locală (1882-1885), până când cariera sa politică s-a prăbușit din cauza fiind citat (ca participant adulter, se înțelege) într-un dosar de divorț.115 Joseph Chamberlain (1836-1914) i-a succedat în fruntea consiliului guvernamental local, celălalt protagonist al stângii radicale, cu reputația de cvasi. -republican, unitar religios (cum ar fi Emerson) și producător de succes din Birmingham, celebru ca primar al orașului său la începutul anilor 1970: Joe a fost primul om de afaceri care a făcut o carieră în politica britanică și s-a mândrit că și-a aplicat experiența în administrație.116 La alegerile generale din 1885, echilibrul parlamentar a fost în mâinile Partidului Naționalist Irlandez al lui Charles Stewart Parnell, care a cerut de la Gladstone o lege de guvernare auto (sau autonomie administrativă) pentru Irlanda. Aparent, Marele Bătrân al liberalismului englez a simțit chemarea autonomă când a contemplat exemplul norvegian, în cadrul monarhiei duale suedeză-norvegiene, în timpul unei croazieri de vară prin fiorduri în august 1885; simțul lui al timpului nu ar fi putut fi mai puțin pertinent. Ar fi marea temă a celui de-al treilea cabinet gladstonian, din februarie până în iulie 1886, care s-a încheiat atât de grăbit, înainte de scindarea liberalismului.
A existat o puternică dominație a unei culturi protestante „conformiste”, cu un așa-numit „partid evanghelic!” care în mod informal în Biserica oficială și, prin extensie, în Partidul Liberal, a făcut o punte între instituția anglicană și capelele „disidente”. O astfel de hegemonie avea un sens interclasic între clasele mijlocii și muncitoare; s-a făurit în campaniile constante împotriva sclaviei care au culminat în anii războiului civil american. În ciuda contradicțiilor sale, Gladstone a reușit să întruchipeze acel sentiment și să-l canalizeze în cadrul parlamentar.117 Dar insistența lui Gladston asupra guvernării

interne irlandeze – cu rezonanța sa de sprijin pentru perena „conspirație popistă” – a rupt acel impuls.118 Cea mai agresivă opoziție. către Gladstone - condus de Lord Randolph Churchill, care formase o Ligă Primrose în numele „democrației conservatoare” și „imperialismului” în 1883 și care, se spunea, aspira să formeze un „al patrulea partid” la dreapta conservatorilor. - și-a asumat, cu un cinism desăvârșit, „opțiunea portocalie” a Ulsterului protestant (Home Rule

este Regula Rouie). Adoptarea legii autovehiculului a devenit imposibilă.”19 Chamberlain fiind, la fel ca și Dilke, un susținător al „unității imperiale”, a rupt în 1886 de Gladstone și de liberalismul în privința chestiunii irlandeze, organizând Partidul Unionist în alianță cu conservatorismul. Scindarea liberală și ascensiunea unionismului a fost considerată de observatorii contemporani ca un pas decisiv în formarea „caucuselor”, sursa declinului partidelor clasice și, mai ales a dispariției radicalismului istoric, având în vedere sinergiile În mod ironic, la fel ca inamicul său Dilke, liderul parlamentar naționalist irlandez Pamell a fost prăbușit de un scandal de divorț în 1890.121

Ca o consecință directă a rupturii liberale prin Irlanda, ultimele decenii ale secolului al XIX-lea au cunoscut o schimbare bruscă a opiniei „conformiste”: până în anii 1970, a fost profund anti-imperialist, dar, din anii 1990, a devenit din ce în ce mai mult. favorabil sensului „moral” al Imperiului.122 În general, după ascensiunea pozițiilor liberale și radicale între 1866 și 1886, a avut loc un fel de redresare aristocratică.123 Din nou în fruntea guvernului în 1892, Gladstone a încercat din nou. „Proiectul de lege pentru guvernare auto”, care a fost adoptat de Camera Comunelor, dar a fost învins de Camera Lorzilor. Gladstone a demisionat din funcția de prim-ministru în 1894, punând capăt carierei sale. La rândul său, în calitate de secretar pentru colonii în guvernul conservator de la Salisbury (1895-1903), Chamberlain a avut responsabilitatea politică pentru conducerea războiului din Africa de Sud și s-a remarcat ca un purtător de cuvânt agresiv pentru ceea ce a ajuns să fie numit „noul imperialism”. „. , insistând mai ales asupra potențialului unei „alianțe anglo-saxone” în 1898.124 În cele din urmă, în 1909, conservatorismul și unionismul s-au contopit oficial.

Din nou, în anii 1980, discuția despre natura „imperiului” a coincis cu expansiunea electorală, în legile „reformei” din 1884 și 1885. În multe privințe, pionierii „unității anglo-saxone” au fost doi istorici ai Oxfordului. Universitatea, Goldwin Smith (1823-1910) și EA Freeman (1823-1892), care dețineau, unul după altul, cel mai remarcabil scaun „regal”. Susținător activ al cauzei unioniste în Războiul Civil American (deși mai târziu oarecum dezamăgit de scurta sa ședere ca profesor în Statele Unite), Smith a devenit și un purtător de cuvânt fervent pentru o lectură rasială a dezvoltării popoarelor vorbitoare de limbă engleză (baza marilor sale istorii politice ale republicii nord-americane și ale Regatului Unit), ceea ce l-a determinat să se opună atât Home Rule for Ireland, cât și imigrației evreiești, împotriva cărora a adunat argumente germane contemporane.125 Freeman, un medievalist care i-a succedat în scaun. care a

ocupat, a fost mai moderat decât predecesorul său în poziția sa irlandeză și a rămas suficient de liberal pentru a se arunca în apărarea naționalităților balcanice împotriva opresiunii otomane. În general, el a exaltat contribuția teutonă la civilizația modernă, sentiment care l-a determinat să apere „anglo-saxonismul”.126 Ambii istorici au lăsat în urmă un criteriu academic puternic, foarte influent, care a fost în curând confirmat de alți autori.

Asa de. dezbaterea anilor 1980 a fost dominată de un nou lot de lucrări dedicate virtualității „imperiale” și „anglo-saxone”. Cele mai remarcabile au fost 1 lie Isxpaiision ofliiiplaml (1883) din [. R. Seeley, un impresionant succes editorial care s-a vândut în optzeci de mii de exemplare în doi ani și ale cărui reeditări succesive au rămas în catalog până la jumătatea secolului următor, și Oceana (1886) de JA Fronde, un discipol al lui Carlyle (a fost executorul său executor).) și autor în 1881 a unei lungi istorii a Irlandei în secolul al XVIII-lea, care arăta un dispreț total față de irlandezi.1-7 Din nou, ambii autori au fost istorici mai mult sau mai puțin cunoscuți, deși scrisul lor era destul de ușor. Textul lui Seeley a fost un eseu interpretativ fluent (de fapt, există două serii de prelegeri susținute la Universitatea Cambridge, unde a deținut scaunul „regal” corespunzătoare) și o narațiune de călătorie a lui Fronde (în special prin coloniile australiene și Noua Zeelandă), precum Dilke. cu aproape douăzeci de ani mai devreme. Cartea lui Fronde a fost atacată cu înverșunare de critici (în special de Freeman), deoarece a făcut erori grosolane (conform biografiei sale din linciclopedia Hritaiinica, „era inexactă din punct de vedere constitutiv”, iar alții au glumit despre Disidența lui Inonde, sau adică „boala” de a fi gresit). În ciuda inexactității sale, el a primit poziția „regală” la Oxford după moartea lui Freeman. În schimb, munca lui Seeley i-a adus promovarea la rang de domn, la sugestia lordului Rosebery.” Inutil să spun că Dilke a fost un public entuziast atât pentru Seeley, cât și pentru Froude.
Pentru Seeev, cheia comportamentului imperial englez constă în disponibilitatea sa de a fonda colonii în sensul său cel mai pur, așezări de coloniști sau coloniști, mai degrabă decât dependențe ale unui centru îndepărtat: „faptul simplu și evident al extinderii numelui englezesc în alte ţări ale globului, fundamentele mai multor Mari Britanii». Însoțite de legea și obiceiurile engleze, astfel de entități compuse din popoare Linplisli-iiien „născute libere” au servit drept „baza populară necesară pentru un Commonwealth”; neliniștiți de comanda centrală, dar hrăniți de ideea de a fi parteneri („nerăbdător o/ imperiul rule, dar prețuind noțiuni de parteneriat imperial”), „au deschis un drum pe care o putere metropolitană în sine nu l-ar fi urmat cu siguranță niciodată.”129 Seeley’s argumentul central a fost că Imperiul Britanic era imun la slăbiciunile care distruseseră imperiile anterioare, care fuseseră simplele uniuni forțate și mecanice ale popoarelor străine între ele. Seeley a subliniat complexitatea experienței britanice, alcătuită din emigrări cu valori comune, pregătite pentru o verigă aparent slabă, dar care, în momentul decisiv, fusese și avea să fie de o mare fermitate colectivă.13" După cum se vede, Seeley. a fost un

susținător puternic al ideii de „federație imperială”, mai ales în circumstanțe amenințătoare de război. Alți savanți, precum Freeman, s-au pronunțat împotriva concluziilor lui Seeley „federației imperiale”, dar doar pentru a aminti idealul rasial anticipat de Dilke (care la rândul său a revenit asupra subiectului).131 Prima explozie discursivă asupra „unității anglo-saxone” a fost finalizată în 1888 de The American (Ammomeealtli, de James Bryce, un eseist politic celebru care, la rândul său,

discipol al lui Freeman, sub influența căruia își scrisese studiul anterior despre Sfântul Imperiu Roman.132 Toată această producție „anglo-saxonă” și-a avut răspunsul interactiv de cealaltă parte a Atlanticului, în Statele Unite, la mijlocul anilor 1980. , unde John Fiske, reverendul Josiah Strong și politologul profesor John W. Burgess, printre alții, au insistat, cu propria lor ardoare patriotică, asupra aptitudinii federative naturale a „popoarelor de limbă engleză”, cu argumente care ar înflori odată cu deplina trezire americană la imperialism în 1898.13'' Dar, în contextul britanic, problema „anglo-saxonă” a fost în esență o discuție internă, instituțională, chiar dacă a avut publiciști atât de fervenți precum Rudyard Kipling, a cărui carieră de jurnalist a început. tocmai atunci, în anii 1980, în focul unor asemenea argumente.134

Astfel, deși fondul doctrinar a rămas același, sensul discuției despre potrivirea „imperială” apărută în anii optzeci s-a transformat odată cu scindarea Partidului Liberal de sectorul opiniei unioniste (pe problema irlandeză), care, Mai mult, era destul de de acord cu susținătorii unei coordonări nuvor imperiale, care, începând cu „preferința imperială” pentru protecția economică comună, ar trebui să se termine cu o protecție militară coordonată în mod egal. De fapt, abia în anii 1990, astfel de noțiuni au găsit circulație pe coridoarele din Whitehall, printre administratorii Birourilor Externe, Coloniale și Indiene.135 Dar, atunci și după aceea, opinia în colonii a fost atât de amară în această problemă, care ar amărî orice discuţie viitoare despre „federaţia imperială”.

Protagonistul incontestabil al noului discurs imperial al anilor 90 a fost Joseph Chamberlain, de la sediul Oficiului Colonial. Deși și-a făcut renume mondial ca purtător de cuvânt al unei poziții agresive, a avut resurse politice mai mari decât predecesorii săi, cum ar fi Dilke. După cum a susținut istoricul Scott Newton, radicalul Joe Chamberlain a apărat o viziune sociologică care nu a abandonat niciodată esența abordărilor radicale ale lui Cobden, dar care le-a reformulat în termenii noilor cerințe ale sectoarelor productive ale societății britanice, în perspectiva sa, supuse revendicări ale consumatorilor; El a vrut să inverseze alianța socială eșuată a comerțului liber cu un nou naționalism protecționist și imperialist care să unească oamenii de afaceri și muncitorii într-o democrație cu conținut meritocratic autentic, eficientă din punct de vedere politic și economic, cu conștientizare socială și intervenție activă a serviciilor publice ca răspuns la acțiunile populare. nevoi (cum a făcut el însuși ca primar al

Birminghamului în 1873-1875).Inutil să spun că a fost un program foarte atractiv pentru catalaniștii „intervenţionişti”.

La mijlocul anilor 1980, odată cu dezbaterea declanșată de propunerea liberală Plome Rule pentru Irlanda, odată cu prăbușirea liberalismului și ascensiunea unionismului, ideile lui Chamberlain au fost plasate în cadrul numeroaselor proiecte care au înconjurat Liga Federației Imperiale. După o vizită în 18S^ la (lana da, nava amiral a desfășurării Imperiului ca instituție, Radicaljoe a oprit ideea de a numi Rule All Reumi, ile autonomia para todos, așa cum răspunde el la vec.

imperial și echitabil față de periculosul excepționalism hibernian (și poate și ca o manevră cinică de a înlătura problema).137 În orice caz, era clar că, din experiența Canadei, a Noii Zeelande, a tuturor „coloniilor albe autoguvernante. „ , o anumită tradiție de discuție federalizantă a cadrului «imperial» părea susținută, chiar dacă era un tribut mai mult verbal decât credibil.138 Mai mult, dezbaterea despre «federația imperială» – cu între 150 și 200 de propuneri sau variații de ei, după spusele unui specialist – aveau o tendință marcată de a schimba direcția și direcția, în funcție de faptul că se vorbea din metropolă sau din colonii; chiar și protagoniști cu poziții aparent clare s-ar putea întoarce destul de brusc în înțelegerea argumentelor.13) Dilke, de exemplu, a profitat de timpul său de relativ ostracism pentru a-și rescrie vechile teze într-o nouă carte, Problems of Greater Britain, publicată în 1890. , pe care a revăzut-o ca fiind în întregime trecută (wliolly ont of date) lucrarea sa anterioară, în care a apreciat solidaritatea rasială a „anglo-saxonilor”, indiferent dacă depindeau de Londra sau americanii complet independenți. Cu perspectiva acumulată de douăzeci și doi de ani de viață politică, Dilke se schimbase: înainte văzuse „separatismul” ca fiind acceptabil și acum îl vedea ca pe un „pericol” și revizuia în detaliu formulele de legătură, erau diferitele propuneri pentru „ federație imperială” , de la britanic Zollvercín sau de la consiliile de consultare reciprocă.140

Rivalitatea navală anglo-germană, începută în anii 1990, a schimbat perspectivele metropolitane cu privire la problematica costurilor militare, în sensul întăririi ideii unei politici defensive comune, abordare care, mai ales în coloniile îndepărtate din Oceanul Pacific precum noua federație din Australia sau Noua Zeelandă, părea o extravaganță. Astfel, după cum a observat un istoric militar britanic, abia în anii 1990 presa oficială engleză s-a trezit la implicațiile apartenenței la un mare Imperiu.141 „Conferințe coloniale” ale prim-miniștrilor „coloniilor autonome” s-au desfășurat cu scopul ca șef al guvernului mitropolitan să se ocupe de „probleme de interes reciproc”, chestiunile decisive de comerț și apărare (sau, mai precis, atribuirea costurilor militare) în 1887, 1897, 1902 și 1907. Fie că trimiterea sau nu de trupe coloniale în sprijinul forțelor britanice, implicate în extremul controversat război sud-african din 1899-1902, a provocat tot felul de proteste - precum și exaltări ale cauzei „afro-olandeze” în Irlanda și chiar în Anglia. în sine – și a concentrat ședința din 1902. 142 De la ședința din 1907, în care s-a recunoscut autonomia în politică internă și externă, „coloniile autonome” au fost redenumite

oficial „Dominii”, prelungindu-se în același an, cu o anumită formalitate. , pentru Noua Zeelandă statutul de care se bucură Canada din 1867 și recent înființată Commonwealth of Australia din 1901. Formula care combina federația cu Coroana sub cea mai absolută lipsă de definiție -și care părea să fi fost atât de funcțională unind diferitele colonii australiene-. a servit la rezolvarea disputei structurale a războiului boer, cel

întemeierea „Uniunii” sud-africane în 1910.143 De asemenea, Newfoundland (sau Newfoundland), cea mai veche colonie engleză, reglementată de aceeași lege care a înființat Canada în 1867, a fost tratată implicit.

De la data anului 1907, aceleași ședințe au fost numite „Conferințe imperiale”, următoarele ținându-se în 1911 și 1917. Problema costurilor financiare și umane ale apărării „imperiale”, deja axată în întregime pe vechiul ei secol al XIX-lea. topoare , târâte, așadar, până la Primul Război Mondial, când premierul canadian, conservatorul Robert L. Borden, a aprobat în 1917 conscripția generală (pe care franco-canadienii au repudiat-o vehement) în schimbul ștergerii definitive a chestiunii obligației. a unei apărări comune.144 Aceasta a închis pentru totdeauna orice idee de „federație imperială” și a deschis ușa ideii unei comunități oficiale de state independente (o doctrină stabilită în „conferința imperială” din 1926), care a luat forma definitivă odată, „Statul Liber Irlandez” a fost proclamat ca „Dominion” (cel puțin din punct de vedere englez) în 1921.

Astfel, contradicțiile idealului imperial britanic nu aveau să devină vizibile până la trecerea timpului. Anii dinaintea Primului Război Mondial păreau să anunțe o adevărată izbucnire a posibilităților de federalizare în cadrul politic britanic, care părea să culeagă roadele inițiativelor prezentate cu aproape trei decenii mai devreme. Conferința Imperială din 1911, convocată cu conștientizarea necesității unei relații mai regulate între guvernele „Dominiilor” și cabinetul britanic (acest criteriu era deja stabilit în Conferința Colonială din 1907), l-a văzut pe prim-ministrul Noii Zeelande. , Sir Joseph Ward, să propună un „Parlament de Apărare Imperială”, în timp ce „Grupul Masei Rotunde” condus de Lord Arthur Milner a păstrat această perspectivă vie, în mod informal, în politica engleză și schimburile intelectuale.145 Propunerea reînnoită de Home Rule cu care Partidul Naționalist Irlandez, cu o minoritate parlamentară decisivă pentru liberali după alegerile generale din 1910, a convocat guvernul liberal din Asquith în 1912-1914 și a făcut problema deplină de actualitate, așa cum sa făcut și în Ulster prin reînnoirea agitației unioniste împotriva autonomiei. . Formarea unor grupuri paramilitare rivale (Forța de Voluntari din Ulster și Voluntarii Naționali Irlandezi) în 1913 și sugestia de insubordonare antinaționalistă de către armata engleză din Irlanda („Incidentul Curragh” din martie 1914) au adăugat o urgență problemei. care, în ambele sensuri, autonomiștii irlandezi și unioniștii din Ulster, păreau să indice federalizarea ca soluție generală.146 Într-un nou context în care Camera Lorzilor nu putea amâna legislația mai mult de doi ani, legea administrației locale pentru Irlanda. , aprobat în Comune în 1912, a fost recunoscut oficial în 1914, dar, cu scuza

războiului european care a început în acea vară, aplicarea sa a fost amânată cât au durat ostilitățile.
Evoluția conflictului internațional, prin rezolvarea prin alte mijloace a chestiunii sprijinului militar al „Dominiilor” metropolei în situație de urgență, precum și

S-a încheiat cu întreaga dezbatere de lungă durată „federației imperiale” de peste mări, care se prelungise cel puțin în secolul precedent. Mișcarea federalistă și-a pierdut atunci dimensiunea „imperială” și a fost redusă la o problemă de „revenire” a puterilor în cadrul politicii interne britanice. Dar orice „întoarcere” regională în islmizii de origine a fost întreruptă de evenimentele irlandeze amare din 1916 și 1919-1921 și de crearea „Statului Liber”, mai mult sau mai puțin conform precedentului istoric canadian.147
Catalaniştii „intervenţionişti” trec de la irlandezi la oglinda britanică
Fascinația pe care circumstanțele irlandeze au exercitat-o asupra catalaniștilor în a doua jumătate a anilor 1980 și în primii ani 1990 nu poate fi subestimată; De exemplu, după căderea lui Parnell în 1890 și moartea sa în anul următor, precum și înfrângerea definitivă a Home K ule în Gamara lorzilor în 1893, cu ultimul cabinet Gladstone, un tânăr Cambó s-a dedicat completării paginilor „despre tactica mișcării irlandeze” cu toată documentația pe care a găsit-o acasă la mentorul său Verdaguer i Callís, din moment ce acesta din urmă îl însărcinase să se ocupe de problemele de politică externă „și mai ales de cea a Mișcărilor Particulariste” pentru încă săptămânalul La P'cíí de Cúitu/m/pi.148 Lue, by muto, an odo de oliti)' a calculat consistența politică pentru a compara trecerea simpatiei spontane/irlandeze tipice naționaliștilor catalani cu repertoriul ideologic al celor mai mari dușmani ai lor. Însemna acceptarea depășirii celor mai simple idealuri, transcenderea lecției de maghiară, trecută și chiar periculoasă, și învățarea în profunzime a unor discipline noi, mai de anvergură.
Iniţial, atitudinea catalaniştilor „intervenţionişti” faţă de „imperialismul” britanic nu era departe de cea a coreligioniştilor lor purişti. În războiul boer. Ca o mare parte din opinia europeană, ambii au fost în favoarea cauzei republicilor „afro-olandeze” împotriva presiunii flagrante lansate din Colonia Britanică a Capului de către fostul ei prim-ministru, milionarul Ceci] Rhodes (1853-1902), iar apoi exercitat direct de comandanţi „imperialişti” precum Alfred Milner. Acest expansionist agresiv apare o singură dată în toată opera lui Prat, într-un mod aparent condamnător: intrarea forțelor britanice în Pretoria, capitala Transvaalului, în 1900 sacci o plângere pentru „La fi d’un poblé” din pen. al lui Prat, a ales pentru afrikaneri pe care a vrut să-l încheie cu o profeție: «Cine știe ce timp mai ține [pentru poporul Bóeij, care ascunde atâtea transmutări, atâtea suișuri și coborâșuri! Cine știe dacă într-o zi vor fi nucleul marii federații africane! Cine știe dacă nepoții celor care abandonează cu tristețe forturile Pretoria astăzi vor duce, în timp, un război fatal de independență pentru Anglia și vor forma Statele Unite ale Africii de Sud cu descendenții lui Cecil Rhodes și Jameson [com. -

Partenerul lui Rhodes, care a început atacul asupra Transvaalului]!"149 Uriasa ironie inconștientă aici este că un astfel de proiect al „Statelor Unite ale Africii de Sud” a fost tocmai planul lui Rhodes și deloc idealul principalului său adversar, cel președintele închis și foarte conservator al Transvaalului Paulus Kruger (1825-1904), căruia nu îi păsa mai mult decât independența statului său și menținerea obiceiurilor sale presupus ancestrale (printre acestea, supunerea brutală a populației de culoare). La un moment dat în următorii câțiva ani, Prat și Suvo și-au dat seama de greșeala lor și și-au modificat strategia.
Rodos a fost adesea descris ca un fel de discipol al lui Ruskin, influențat de „Prelegerea inaugurală” din 1870 și de apelul său la colonizarea rasială engleză, deși un istoric sceptic mai recent a subliniat că nu există nicio dovadă că marele „constructor de imperiu” l-ar fi tratat pe faimosul critic pe vremea lui la Oxford sau ar fi citit opiniile lui.lMI Dar este și adevărat că Rhodes, deși o combinație insondabilă de cinism uimitor, coruptivitate extraordinară și pretenții „imperiale” înalte, a expus, în privat, Rodos. note din 1877, o doctrină a unității rasiale engleze, de tipul atât de la modă, mai ales din Marea Britanie a lui Dilke: „De ce să nu formăm o societate secretă cu un singur obiectiv, extinderea Imperiului Britanic și adunarea întregului lume necivilizată sub stăpânirea britanică, pentru recuperarea Statelor Unite, pentru a face din rasa anglo-saxonă un singur Imperiu? aceste idei în mod permanent.152 În orice caz, Rhodos a jucat o bună parte a carierei sale politice în ceea ce privește apropierea de Afrikaner Bond, partidul „național” al „afro-olandezilor” din Colonia Capului; Am susținut și) naționalismul irlandez al lui Pariteli cu o sumă considerabilă de bani, arătând în direcția unui „parlament imperial.” , a fost un rhodesism foarte repetat. Atrăgătorul capitalist sud-african l-a cumpărat pe Dilke cu acțiuni și a conspirat cu vechiul său inamic Chamberlain pentru a se pregăti pentru anexarea Transvaalului. Așa că, deși Rhodes și-a încheiat cariera în pananglicism militant, scăpându-se de aíri-kaneri și uitând de irlandezi, evoluția sa retorică - pentru a lăsa deoparte ceea ce ar putea crede de fapt un asemenea personaj machiavelic - și-a păstrat întotdeauna un sigiliu de joc. - ^oi'ernmeiit, cu toate implicatiile sale. În cele din urmă, Chamberlain și-a încheiat cariera cu apărarea protecționismului ca soluție pentru viitor (economic și de muncă), scufundând astfel guvernul conservator în 19()3.H4 Din mai multe motive, „martiriul” său pe altarul principiilor protecționiștilor ar fi fă-l pe fostul radical, transfigurat într-un colonialist înflăcărat, un exemplu eroic demn de admirat, în ochii catalanilor.
.4 Pornind de la aceste elemente, tocmai pentru cele mai sensibile Utalanisías din punct de vedere politic, experiența britanică a fost plină de dispute: impoi tanna limbii, un sunet transnațional și pannațional, paradoxul unui amplificator strâns!" și libertatea pai.

lamentarea coloniilor, posibilitățile bogate ale unei politici economice protecționiste cu o politică militară „de liber schimb" (adică pacifist), apelul unei dezbateri susținute asupra autonomiei ca alternativă între independență și federație. Exemplul britanic avea farmecul indubitabil al unui liberalism structural mai mare și al unui simț mai mare al dezvoltării capitaliste ca stil politic, ambele lucruri de apreciat din punct de vedere catalanist. Dacă Confederaţia Germană ar fi fost produsul protecţionismului economic al lui Zollvercin, Imperiul Britanic, dimpotrivă, fusese un campion al comerţului liber; cu toate acestea, criteriul „preferinței imperiale" părea să prevaleze din ce în ce mai mult, o abordare mult mai atractivă pentru apărătorii convinși ai protecționismului precum catalaniștii din La Higa.155.
Dar, mai presus de toate, exemplul britanic avea o ambiguitate fundamentală care era încântătoare, deoarece făcea inutilă autodeterminarea. După cum a spus liderul conservator Arthur Balfour la Londra, în noiembrie 1911: „Existența Imperiului depinde de cooperarea unor parlamente absolut independente. Nu vorbesc ca avocat, ci ca politician. Din punct de vedere juridic, cred că Parlamentul britanic are supremația asupra parlamentelor din Canada sau Australia sau Cape sau Africa de Sud; dar în realitate acestea sunt independente și se cuvine să recunoaștem acest lucru și să constituim Imperiul Britanic pe baza cooperării dintre parlamente deloc independente."56
Cambó a spus același lucru, în discursul său agitat în fața lui García Prieto din 7 iulie 1916: „Și în ceea ce privește regimul colonial al Angliei, coloniile lor nu ar avea nevoie de coloniile lor pentru a-și obține libertatea deplină mai mult decât un act de voință, și că act de voinţă nu a fost produs.»157 Pe lângă sursele originale, această perspectivă a ajuns şi mai confortabil la catalanişti prin texte precum L'An-glaterre et l'imperialisme (1907), ale francezului Víctor Bérard; pentru Bérard, tema lui Chamberlain și sensul descoperirii „imperialismului" de către vechii radicali, a fost împărțită între expansionismul economic burghez, utilitarist și comercial, și impulsul anstocțâtico, doctrinar și literar al cuceririi; tensiunea dintre protecţionism şi ortodoxia liberului schimb, ceea ce Béraud numea „pan-britannisme"; comparația și chiar simpatia cu Imperiul German; și, în cele din urmă, cel mai eminent englez.138 Nu ar fi o întâmplare că, în 1918, D'Ors l-a invitat pe Bérard –pentru a discuta o temă neoclasică, «Homer and Spain»– la cursurile de schimb ale Institut d'Estudis Catalans. .159 În realitate, perspectiva anglofilă catalană ar putea fi comparată cu o lectură a lui Pi y Margall făcută de un observator britanic, indiferent de problemele simbolice centrale pentru un hispanic, cum ar fi religia publică sau forma de stat, fie Monarhie, fie Republică.1611.
Însă același model britanic, cu toate avantajele lui, a avut contradicții importante, mai ales faptul că a fost cu greu un model consistent, ci mai degrabă o evoluție politică, în discuție constantă, cu un grad ridicat de improvizație. Cu toate acestea, a câștigat

cu distanța, dobândind o consistență instituțională care era mai caracteristică puterii britanice decât soliditatea instituțională. Poate că, pentru un observator acut precum Cambó, aceeași fragilitate a fost o inspirație. Cu toate acestea, astfel de entuziasme de lligare au avut contradicțiile lor, preluate de curentele rivale din cadrul catalanismului.
Întrebarea de bază, cu privire la viitor, era simplă. Celebrul istoric englez Arnold Toynbee a amintit cum, la începutul secolului al XX-lea: „Liberalii englezi ai vremii vorbeau liber, și cu aprobare, despre eliberarea naționalităților supuse din Austro-Ungaria și Balcani. Dar, în ciuda spectrului „Home Rule” [în Irlanda] și a începuturilor „treburilor din India”, nu le-a trecut prin cap că salutau primele simptome ale unui proces de lichidare politică care avea să se răspândească, în timpul vieții lor. . . , atât India, cât și Irlanda și că, în progresul său irezistibil în întreaga lume, va destrăma alte imperii decât Austro-Ungaria.”61 Dar unii englezi nu atât de liberali au observat. Așa cum un alt comentator, istoricul și eseistul italian Gugliemo Ferrerò, observa retrospectiv: „Adevărul a fost ghicit acum douăzeci de ani, de unul dintre cei mai iluștri campioni ai imperialismului din generația trecută, Lord Cromer, proconsul englez în Egipt: civilizația occidentală. este negaţia imperialismului, din cauza imposibilităţii totale şi aproape organice de a fi ascultat, în care se dezbate fără speranţă.»16'
14. Promovarea unui „imperiu al societății civile”: Cambó și transgresiunea ideologică
Cele trei modele exterioare atât de idealizate de gândirea Ligii nu puteau fi împărțite în bucăți, separate unele de altele. Dimpotrivă, au constituit un pachet complet. Cazurile austro-ungare, germane și britanice au reprezentat un rezumat al procesului de învățare pe care l-a format catalanismul «intervenționist» și pe care și l-a asumat, cu erorile și contradicțiile sale, ca un bagaj necesar.1
Prin urmare, succesiunea în care se desfășurase educația politică Iii latre era importantă în sine, întrucât rezuma un proces istoric, început în 1S70, printre literații «Jove Catalunya». După revoluţiile din 1S4S-1S49, catalanismul tineresc, opus republicanismului, a fost entuziast) cu „trezirea” maghiară, în locul „resurgenţei” italiene. În practică, alegerea fie a lui Kossuth, fie a lui Garibaldi a presupus o adolescență ideologică prelungită, ca „eliberatorul a două lumi” supus planurilor lui Cavour și statului piemontez-srrdo în fața anexării regatelor italiene rămase și, câțiva ani mai târziu. , rebelii maghiari vor cauta calea celei mai practice si realiste politici dupa laicile imparatesei Elisabeta, Sissi. Adepții „Partidului 4P” au subzistat în politica maghiară la fel ca garibaldinii în italiană, ca o forță puristă ancorată în vremuri glorioase (apuse pentru dușmanii lor), dar admiratorii lor nu au putut niciodată să treacă la corupțiile normale ale vieții. politica adulților. Aderarea la „trădătorii” care acceptau urata dinastie austriacă a reprezentat deja, la vremea ei, un pas considerabil către realismul politic, deși era un efort de a evita răul mai mare al „particularismului” almirallian și articularea în consecință a unei forme practice sau practice. chiar politică „practicistă”. Noua promoție a râs de foștii ei profesori ideologici și și-a afișat simțul acut al realismului politic, respingând acuzațiile

de oportunism cu dispreț intelectual. El și-a asumat punctul de plecare, care a fost dualismul austro-ungar și viziunea romantică a cauzei maghiare. Dar același gust „modernist” pentru realitățile practice ale lumii, reticența în fața cultului reacționar al „cauzelor pierdute” din secolul al XIX-lea, i-au făcut pe tinerii din fin-de-siècle să vadă toate defectele schemei unei Monarhii duale precum cea a Habsburgilor. Au acceptat critica naționaliștilor cehi, ceva ușor de vreme ce a făcut, într-un anumit sens, chiar și moștenitorul tronurilor Vienei și Budapestei, care nu a încetat să-mi insinueze dorința de a fi încoronat și la Praga și chiar la Zagreb. Postări pentru a admira

modernitate riguroasă, mai bine profitați de lecțiile federației germane, care era o putere mult mai avansată decât Austro-Ungaria.

Dar partea socială a mesajului Lliga, așa cum a fost formulat de Prat de la Riba, a subliniat rolul societății în fața puterii. Asta era originalitatea lui, mijloacele sale de a anticipa schemele multiplelor grupări de dreapta care înconjurau Lliga, fie că erau catolice sau pur și simplu învechite, fixate pe perspective din secolul trecut care nu înțelegeau imensa noutate pe care o deschidea. în lume. Tocmai din acest motiv, schema societății civile a lui Prat a fost articulată, de la individualism la stilul american, teoretizat cu mult timp în urmă de Emerson (și într-o anumită măsură Carlyle) și exemplificată acum strălucit de președintele nord-american Théodore Roosevelt. De aici, de exemplu, conceptul inițiatic, avansat de Eugeni D'Ors, de a fi tipic secolului al XX-lea —sau iioi-iccníistci— și de a respinge imitațiile repetitive ale trecutului secolului al XIX-lea care încă abundă.

Ambele argumente s-au găsit în orbirea pe care Imperiul Britanic o provoca peste tot atunci, la apogeul gloriei sale în acei ani dinaintea Primului Război Mondial. Marea Britanie — sau „Dominiile” sale precum Canada, Australia sau Noua Zeelandă, la fel de active, moderne, cu picioarele pe pământ și sociabile precum Statele Unite — au demonstrat prospețimea vizibilă în societatea americană, sentimentul de cetățenie într-un „ societatea liberă întreprindere”, ar putea fi combinată cu succes cu ierarhiile monarhice. Republica nu era necesară, o ofertă instituțională care, în ochii tuturor, în afară de extrema stângă, eșuase lamentabil în 1873-1874. Dar nici acceptarea blândă a hegemoniei tradiției spaniole de comandă „moderată” care se prelungise pe tot parcursul secolului al XIX-lea. Liberalismul spaniol, centralist până în miez, neîncrezător în orice inițiativă care nu era controlată de oficialii statului, promovat de avocați neobișnuiți cu managementul afacerilor și de pixuri transformate în jurnaliști venali, ar putea fi depășit printr-o schimbare care să aibă rădăcini de afaceri, de către avocați cu practică, oameni cu darul publicității moderne și sentimentul de a fi „intelectuali” moderni. Regionaliștii credeau că întruchipează viitorul tocmai pentru că erau deschiși la vitalitatea care a izvorât din baza celei mai dinamice societăți spaniole și pentru că nu așteptau nimic de la vârf, de la avantajele statului. Viitorul hispanic, prin descentralizarea

regionalistă și prin sinergiile vieții locale, s-ar deschide spre munca bună demonstrată de societatea civilă și experiența economică, pierzând pentru totdeauna povara grea a birocrației, ineficienței și folosirii violenței de către o armată care nu profesează. .

Pe scurt, cine a fost atât de retrograd, atât de înapoiat, încât să nu vrea să învețe din cele mai avansate țări? Era mai multă lume decât Franța. Și chiar și în acea oglindă obișnuită, aproape obsesivă, a speranțelor sau ambițiilor spaniole, nu era oare adevărat că cele mai neliniștite spirite au început să se îndoiască de beneficiile bogatului patron galic Insto, raționalist, rigid și lipsit de energie socială?

Derivarea logică sau „povestea lăptătorului”

Toată lumea cunoaște proverbiala „poveste a lăptășoarei”, în care o fată tânără duce la piață un ulcior sau un alt recipient umplut cu lapte. Țăranca se gândește la afacerea ei, cum ar duce o vânzare inițială la una mai mare și așa mai departe, până când, atât de distrată, nu observă o piatră pe drum și cade, rămânând fără marfă. Catalanismul „intervenționist”, cu succesiunea eșalonată de exemple imperiale și proiectele sale de a reface Spania „corect” și pe placul tuturor, a făcut ceva asemănător. Metaforele lui Prat de la Riba, în măsura în care au fost expuse frecării constante a vieții politice, au crescut exponențial. Problemele au venit odată cu succesul. În măsura în care noul curent a avut o rată imbatabilă de ascensiune politică în terenul său, contradicția argumentelor obișnuite a abundat. Prin urmare, a devenit mai mare și obligația conducerii catalanismului „intervenționist” de a exercita o perfecționare permanentă. De fiecare dată a trebuit să „intervină” pe mai multe fronturi ideologice, să ofere răspunsuri la mai multe întrebări, să se arate ca un grup dispus să concureze și să-și mențină reputația de nucleu mereu original, cu lucruri noi de spus despre problemele Spaniei. Presiunea mai mare a făcut necesară „vânzarea” metaforelor originale (cu toată încărcătura lor cumulativă, târâtă pe măsură ce au evoluat) pe piețe mult mai greu de înțeles și de gestionat decât cadrul îngust catalan sau Barcelona metropolitană. Ca întreprindere intelectuală, un partid politic are problema de a nu putea scăpa de trecutul său, întrucât imaginea lui este capitala sa. În același timp, însă, trebuie să se arate ca un turn de veghe atent la fiecare eveniment, capabil să prevadă viitorul. La Lliga, deci, a trebuit să-și etaleze în mod constant imaginația pentru a rezolva situația spaniolă – o problemă deosebit de obsesivă în noul secol –, în timp ce, în același timp, nu și-a revoltat adepții sau simpatizanții din Catalonia printr-o reconversie a sentimentului său catalanist. sens şi apărarea sa regionalistă a jocului discursiv tipic scenei politice spaniole. Această dificultate i-a fost încredințată lui Cambó, care a transformat-o în efortul său vital. Confruntat cu riscul permanent al unei reprezentativități cu două fețe, Cambó a tras tema „imperială”, deoarece a rezolvat dificultatea deosebită. Ca orice organizație confruntată cu o contradicție dinamică, Liga a folosit ideologia pentru a-și rezolva conflictul special, cu întărirea publicității constante și repetitive. Combinația sa deosebită a fost capacitatea de a

îmbina politica locală, pe care Prat a fost întotdeauna un maestru, cu referințe internaționale, consubstanțiale cu firul argumentativ lligaire, și care au constituit întotdeauna resursa oricărui partid care avea nevoie de o referință clară care în același timp. timp În același timp, nu vă angajați la nimic anume. Cambó s-a ocupat de restul, de gestionarea problemelor spaniole, ca parlamentar, la Madrid.

Punctul crucial, deloc surprinzător, pentru codificarea bagajului metaforic a fost lansarea Solidarității Catalane din partidul de acasă.

parlamentarilor care au votat împotriva Legii jurisdicțiilor, act ținut la 20 mai 1906. Pe cât de mult a profitat de propriile sale materiale vechi din date și origini diferite, Prat a scris La nacioijalitat catalana -care a apărut în aceeași lună a Mai- ca text justificativ al capturii sale de stânga și dreapta catalană. Dar era deja o sarcină obișnuită să lupte cu vechiul catalanism leneș și cu neliniștitul și instabilul republicanism naționalist. Adevărata provocare a venit cu succesul electoral în anul următor. La Lliga, cu Cambó ca purtător de cuvânt, s-a prezentat ca o forță în arena parlamentară spaniolă și nu o simplă prezență pe un orizont îndepărtat al provinciilor. Cel mai eficient mod de a se prezenta, simultan, la Barcelona și Madrid, a fost ca o forță „imperialistă”. Era un cuvânt care putea fi explicat diferit în ambele majuscule, care dădea ample semne de originalitate ideologică și care invita o publicitate copleșitoare. Restul a fost elaborarea obligatorie a mesajului. Rezultatul a fost argumentul pentru ceea ce numim aici „imperialismul societății civile”. Trebuie să insistăm că acest termen, spre deosebire de majoritatea folosit în acest studiu, nu este tipic pentru ligueros, ci o descriere a noastră, pentru a descrie relația înlănțuită dintre ideile lui Prat despre „unitate culturală”, societate civilă și „imperiu”. ». La Barcelona, „imperialismul” a reamintit superioritatea clară a societății catalane ca focus industrial și urbanizat, față de Spania agrară și Madrid ca focar parazitar, dependent de Stat. La Madrid, dimpotrivă, a fost o creștere în ordinul obișnuit de mărime, care a recunoscut ponderea puterii, atât în Spania, cât și în străinătate. Ca atare, în capitala statului, promovarea „imperiului” a deschis mâinile catalane în invitația unui pact de creare a unei noi „Mări Spanie”.

Sau așa sperau Prat și Cambó și restul conducerii Lliga. Fără îndoială, a fost dificil de explicat toate semnificațiile „imperialismului” catalan, deoarece multe erau contradictorii între ele. Cel mai bun lucru a fost să apelezi la „metaforele metaforei”, la lanțul de exemple „imperiale”, la trioul de împărați moderni care promiteau să câștige orice joc.

Imperiul Britanic, poate cel mai atractiv pentru hegemonia sa mondială incontestabilă, capitalismul său de bază și natura sa de expresie a liberalismului englez și a societății civile britanice, a avut incontestabilul dezavantaj de a fi un grup de neconceput, aproape aleatoriu în eterogenitatea sa. În evaluarea istoricului DK Fieldhouse, extinderea din secolul al XIX-lea a Coroanei Britanice a fost caracterizată negativ prin lipsa ei de coerență și, în consecință, prin lipsa oricărei funcții

„imperiale” integratoare, dincolo de interesul strategic.2 improvizație a mai bine de un secol de hegemonie maritimă, complet inaplicabilă circumstanțelor spaniole râvnite de Liga. experiența germană a servit ca un contrapunct cu totul adecvat, întrucât, la o anumită dată destul de recentă, în 1871, Imperiul German a fost creat din nimic (sau, în orice caz, din fuziunea Confederației de Nord a

Germania, creată de Prusia în 1866, cu Monarhiile Sudgermane). Modelul englez atractiv, cu afirmarea drepturilor cutumiare și insistența asupra drepturilor civile, a fost astfel completat de exemplul german, el însuși împodobit brusc în contrast puternic cu cazul britanic, dar fără garanții de posibilă recunoaștere a hotărâre în cadrul Coroanei, mult pe placul tradiției catalane inițiate de Almirall. Exemplul german avea însă împotriva lui incontestabilul rol prusac în cadrul său, depășind orice egalitate între regate, dinamică susținută și de rolul central al Armatei în procesul decizional; ambele erau componente care îndreptau spre „imperialismul societății civile” pe care Lliga îl urmărea, anulând „misiunea civilizatoare” -în sensul de „civism” sau „civilism”- pe care aceasta ar trebui să o implice. Din acest motiv, esențial a fost și exemplul „compromisului” austro-ungar, care nu numai că datează dintr-o dată „revoluționară” în 1867, un înainte și un după, dar a garantat și că „sfera publică” catalană putea fi afirmată fără ingerință ulterioară.” Castiliană”, în timp ce reprezentanții catalani puteau interveni liber în treburile comune ale noului „imperiu” spaniol.

Derivarea logică a tuturor acestor lucruri a fost formularea unei scheme foarte heterodoxe, dar care, pe baza heterodoxiei sale ideologice, ar fi capabilă – se presupunea – să atragă dreapta și stânga către o politică de întâlnire și sinteză. Dacă „unitatea culturală” catalană ar fi capabilă să convingă, de jos, și să promoveze regionalisme fraterne cu conducerea catalanistă, o multitudine de societăți civile în curs de dezvoltare, în drum spre unificările lor respective, ar contribui la construirea unei noi unități – deloc. centralist şi foarte plural, chiar federal- pentru Spania. Și dacă Liga ar fi suficient de pricepută, ar putea fi găsită din vârful politic o formulă de reorganizare a statului adaptată variabilității hispanice. În forma ei cea mai primară, dacă mișcările paralele cu catalana nu au decolat, această soluție ar putea fi „dualistă”, precum Austro-Ungaria. Cu niște mișcări regionale care rămân în urma exemplului catalan, soluția spaniolă mult dorită ar putea fi ca o Germanie unificată, o Confederație germanică de vâsle, cu conducerea militară cedată unei mari Castile, echivalentă cu Prusia, dar cu Catalonia – ca Bavaria–. exercitând o funcţie culturală şi politică de ordinul întâi. În fine, dacă acțiunile promovate de la baza regională și cele convenite în înalta politică ar coincide, soluția ar putea fi cea mai ideală: ceva asemănător Imperiului Britanic, în cadrul căruia fiecare „Dominion” era chemat să-și găsească propriul drum, propria identitate și propriul parlament, în cadrul unui tot armonic. Toate aceste alternative au fost admirate dintr-o anumită traducere mentală franceză, care a făcut posibilă contemplarea foarte abstractă, cu ceva generic sau sistemic, a tuturor circumstanțelor foarte specifice fiecărui caz.

Dintr-o astfel de schemă globalizatoare de exemple „imperiale”, era greu să nu începi să tragi deduceri și consecințe în lanț, precum celebra lăptăriță din vechea poveste, dedicată adaugă beneficii pentru a beneficia de găleata cu lapte pe care o turna.

A alergat, până s-a împiedicat. Cea mai evidentă sumă a fost încorporarea Portugaliei într-o Iberie reunită. Monarhiștii portughezi au desfășurat o campanie agresivă de conspirații armate din partea spaniolă a frontierei, începând cu revolta militară din octombrie 1910, care a dus la proclamarea Republicii Portugheze.3 Dacă instaurarea noului regim ar fi fost legitimată din a dictaturii antiparlamentare a lui João Franco sub regele Carlos I, violența contrarevoluționară a fost justificată de violența pe care o exercitaseră republicanii, asasinandu-l pe Carlos, împreună cu moștenitorul, într-un atac șocant la Lisabona în 1908, precum și prin insurecțional și lider de lovitură care a instituit schimbarea și din cauza anticlericalismului agresiv al noilor autorități republicane.4 În plus, situația portugheză a avut implicații pentru coroana spaniolă: Alfonso al XIII-lea ar fi trebuit să fie puternic implicat în manevrele monarhice care a răspuns la schimbarea regimului portughez, atitudine care a coincis cu reticența vizibilă a regelui detronat Manuel al II-lea (1889-1932), exilat în Anglia, care nu a manifestat un mare entuziasm pentru revenirea pe tronul său.în jos statul în lumină. de tot felul de combinații, era foarte ușor să presupunem că, în asemenea împrejurări schimbătoare, s-ar putea ajunge la un acord general, la o soluție iberică care să fie „trialista”, de multiplicitate confederată sau, foarte special, în conformitate cu jocul „imperial” britanic specific; Oricare dintre aceste soluții ar fi sub Coroana lui Alfonso al XIII-lea, ceea ce ar satisface dreapta și militarismul spaniol, neobosit suspicios față de orice inițiativă catalană.
În același timp, însă, pentru a compensa stânga, macroschema hispano-iberică deja umflată ar putea fi umflată până la limitele unei Europe unite în obiceiurile păcii, nemaifiind frică de război, temă asupra căreia s-a insistat mult. plasat în anii anteriori anului 1914. În măsura în care formula catalanistă era supremația societăților civile asupra statelor, chiar dacă era un ideal acoperit de ideea de autonomie teritorială, ar fi o compensație mai mult decât interesată pentru sentimentul republican hispanic, neapărat rănit de ceea ce ar fi evaporarea noului regim portughez impus. În plus, accesul dintr-o peninsulă iberică pacificată la visul de aur al unui continent orientat spre depășirea conflictelor armate încadrat cu ambiția istorică a majorității stângii europene, inclusiv a muncitoriștilor. Toate acestea fuseseră unul dintre marile clișee umanitare din secolul al XIX-lea: de exemplu, naționalistul italian Mazzini, un socialist înflăcărat, a susținut întotdeauna că naționalitățile europene, odată ce libertatea lor națională va fi garantată tuturor, vor respinge războiul pentru totdeauna; În 1870, gânditorul francez Renan a imaginat, așa cum făcuseră Saint-Simon și alții înaintea lui, viitoarea federație a Europei, plebiscitul colectiv suprem și dovada de bun simț civic în fața naționalismelor agresive.6

Privită din relativa siguranță a Barcelonei, cu glumetul naționalismului republican și în ciuda necazurilor cauzate de Lerroux sau de anar

Quism, se putea crede – sau măcar visa – cu posibila satisfacție a stângii, prin noul tip de „imperiu" care se oferea. Până în septembrie 1914, programul de predare al Școlii de funcționari de administrație locală nou creată a Consiliului Provincial din Barcelona a culminat cu subiectul Ideea registrului administrației locale pentru străini, care a clarificat greutatea modelelor: Poblé unghi-sax [sic] (opt lecții pentru Imperiul Britanic, trei pentru Statele Unite), Pohles del veli imperi germanic (cinsprezece lecții, dintre care treisprezece pentru statele membre ale Imperiului German și două, după aceeași logică, pentru Austria și Ungaria). , plus una generală, alta pentru Elveția și alta pentru Țările de Jos –sau Benelux– în ansamblu), urmate de Pables llatins (patru lecții despre Franța, Italia și America Latină), Pables escandinans (trei lecții pentru Danemarca, Suedia și Norvegia).) și, în final, Pables eslans (Rusia cu Finlanda și Balcanic Pables într-o singură lecție). Exprimat în termeni de cunoștințe tehnice, a fost echivalentul recitării practice de către Cambó a metaforei lui Prat, acceptabilă pentru președintele Consiliului Provincial Barcelona care, ca atare, a prezidat și consiliul de administrație al noii școli.7 Cu toate acestea, The The marile așteptări ale Lliga de a reînnoi statul spaniol de jos, după exemplele imperiilor central-europene și ale sistemului britanic de peste mări, au plecat de la un lanț de ipoteze care promiteau a fi foarte greu de îndeplinit.

Stânga dinainte de război și imperialismul: inovații conceptuale și limite ale acordului

Mult-așteptatul potrivire ideologică, care a îndreptat în atâtea direcții simultane, nu a fost o problemă izolată a catalaniștilor conservatori, ci o căutare comună în politica europeană, în anii dinaintea Marelui Război, în fața disfuncției integratoare tot mai mari și vizibile. a modelului istoric.de stat liberal. Vizitând Germania în vara lui 1909, Winston Churchill ia scris soției sale că: „Există un divorț complet între cele două părți ale vieții germane, imperialiștii și socialiștii. Nimic nu-i unește. Sunt două națiuni diferite.»8 Dar, în plus, politicianul și publicistul englez a văzut doar la suprafață, deoarece socialismul german a fost profund divizat de dezbaterile despre imperialism și „chestiunea colonială".9 Mai mult, aceeași temă a „ imperiu" a împărțit și stânga europeană înainte de războiul mondial și, mai târziu, pe noi fracturi, înaintea faptului însuși al conflictului, le-a împărțit din nou . Loialitatea patriotică sticloasă a împărțit democrații radicali și muncitorii în deceniul dinaintea conflictului internațional, pentru a face averea tinerilor publiciști agresivi, care și-au făcut cariera ca campioni extremiști ai antipatriotismului, precum Gustave Hervé în Franța sau Benito Mussolini în Italia. este că «chestiunea naţională», jargonul marxist, a fost în acelaşi timp «chestiunea colonială», adică, în ansamblu, problema statului «imperial».

Se repetă adesea că gândirii marxiste îi lipsește o teorie a Națiunii; dacă da, nu a fost din lipsă de efort, mai ales înainte de Primul Război Mondial.
Chiar și în cadrul socialismului internațional, au fost cei care au adoptat o „perspectivă imperială”, bazată pe experiența articulării Imperiului Britanic, de la partidul muncitoresc scoțian Ramsay MacDonald până la liderul argentinian Julio Justo, primul traducător al Capitalei în spaniolă, nu la menționați celebrul Eduard Bernstein, rezident al Londrei de mulți ani.11 O astfel de viziune asupra lucrurilor era pe deplin justificată de cunoscutul dispreț al fondatorilor marxismului, Friedrich Engels și Karl Marx, față de „oameni fără istorie”, din cauza rolul lor regresiv în dezvoltarea maximă a forțelor productive, văzut, la mijlocul secolului al XIX-lea, dintr-o poziție notorie pro-germană și anti-slavă.12 În același timp, din scrierile sale despre Irlanda și referirile sale la India, nu putea exista nicio îndoială cu privire la intenția eliberatoare a lui Marx și Engels, deși problema era ce teritorii vor fi în cele din urmă libere și, mai ales, cum vor fi configurate.13 Dar, în Europa centrală, ponderea dualismului austro-ungar și a Federalismul german a marcat de asemenea agenda. Însuși executorul lui Marx, germanul Karl Kautsky, a luat o poziție ambiguă asupra faptului „imperial”.14 Chiar și Rosa Luxemburg, o strălucită publicistă evreu-poloneză, activă atât în social-democrația din Imperiul German, cât și în Imperiul Rus, a fost aspru criticată pentru implacabilul Lenin. pentru concesiile sale față de prostia „mic-burgheză”, în special pe probleme precum separarea Norvegiei și Suediei („[...] unirea Norvegiei cu Suedia nu a fost voluntară, așa că Rosa Luxemburg [sic] vorbește despre „federație” complet în zadar, pur și simplu pentru că nu știe ce să spună.”).15
Nu este surprinzător că maximaliştii ruşi - opunându-se ferm unui sistem „imperial” mai puţin discret în absolutismul său şi mult mai lent de adaptare la parlamentarismul liberal – au fost cei care s-au definit prin purismul lor în faţa „chestiunii naţionale” şi a autodeterminarii. în ceea ce priveşte teoreticienii din perspectiva foarte strictă „proletariană”.16 Deşi la Congresele Internaţionalei Socialiste de la Stuttgart în 1907 şi la Amsterdam în anul următor s-a încercat să se ajungă la o abordare consensuală, internaţionalismul teoretic muncitoresc a fost rupt de problema apartenenței naționale .17 Confruntările pe această temă nu au fost o trăsătură exclusivă a partidelor din Europa Centrală sau de Est, deoarece, de exemplu, în 1912-1913 tribunul socialist francez Jean Jaurès s-a angajat într-o acerbă polemică în apărarea social-democrației germane , pentru a-i nega natura „imperialistă”.18 Nu era vorba de o disensiune foarte abstractă despre colonii, așa cum se repetă încă des. Dimpotrivă, ei au luptat pentru menținerea unor comploturi de putere foarte practice, pentru menținerea organizării unitare a partidelor „de clasă unitară”, constituite în cadrele statale existente.
Între 1900 și 1910 s-au fracturat diverse partide social-democrate, mai ales în cazurile Poloniei (divizată teritorial între trei imperii și cu trei socialisme, naționalist polonez, evreiesc și rus) și Boemiei (unde socialiștii cehi au cerut separarea de germani). Social Democrația Rusă

a dat evreilor, care și-au organizat propriul socialism, Bnnd, și, de asemenea, polonezilor mai naționaliști, care l-au urmat pe Pilsudski și Partidul Socialist Polonez.19 Dar și mai tare din cauza rezonanțelor sale în stânga vest-europeană, social-democrată austriacă. Partidul a suferit de pe urma divizării socialiștilor cehi, care au preferat să împartă socialismul austriac decât să-și asume ceea ce au înțeles ca o perspectivă germanizantă. Această ruptură a fost semnificativă pentru că „austro-marxiştii” au încercat tot felul de teorii să se adapteze la cererile cehe în creştere, care au apărut în mod clar din baza socială şi care au fost paralele cu un muncitorism pangerman, radical democratic în sentiment, dar care se anunţa. ca „național-socialist”. și că, după prăbușirea Monarhiei Duale și încorporarea forțată a provinciilor germane Boemia în noua Republică Cehoslovacia, s-ar alătura hitlerismului.20 Mai exact și în căldura multor „burghezi” speculații cu privire la aplicabilitatea experienței Elveției, Otto Bauer, Karl Renner și Josef Strasser s-au remarcat în anii dinaintea despărțirii pentru inventivitatea propunerilor lor, care au pus bazele unei teorii a naționalității în cadrul hermeneuticii marxiste, până atunci vădit absentă. Renner a expus, mai întâi în cartea sa Lupta națiunilor austriece, din 1902, și apoi în Criza dualismului, din 1904, ideea națiunii ca autonomie personală și nu teritorială. Pe scurt, fiecare la rândul său, ei au propus eliminarea teritoriilor istorice și instituirea unui sistem federal cu naționalitatea atribuită individului, astfel încât un ceh din teritoriu neceh să poată continua „să trăiască ca ceh”. cu școala relevantă, documentație și alte drepturi similare și, de asemenea, un german în pământ negerman.21

După cum observă juristul spaniol García-Pelayo, centrul de greutate al teoriei lui Bauer, în cele din urmă cel mai important dintre cei trei „austro-marxişti”, în propriile sale cuvinte, „nu se află în definiţia naţiunii, ci în descrierea a acelui proces de integrare din care a ieșit națiunea modernă. În consecință, pentru Bauer, națiunea concretă era o „comunitate de caracter” (a se citi, de exemplu, cehii), produsă la rândul ei de o „comunitate a destinului” (a se citi Monarhia Dunării).22 Acest concept de Shicksalsgemeinschaft (sau „ comunitatea destinului”) a avut un interes logic pentru catalaniştii „imperialişti” şi, ηιηγ, probabil catalanismul a fost mijlocul prin care această noţiune a fost introdusă pe deplin în gândirea politică spaniolă, până când a devenit axa conceptuală a falangismului.

În abordarea „chestiunii naționale” (spre deosebire, de exemplu, de percepția lor asupra procesului de dezvoltare capitalistă), „austro-marxiștii” erau, în consecință, și nu i-au plăcut, dinastici, în măsura în care susțineau o „piață comună central-europeană”. .” a luat naștere din politica particulară de potrivire a Habsburgilor din secolul al XV-lea, dar consacrate de patru secole de conviețuire și a căror valabilitate ca spațiu a transcendet accidentul încununat. Teoreticienii „austro-marxiști” Bauer, Renner și Strasser au susținut că triumful socialismului, atunci când a venit, ar trebui să păstreze o astfel de șansă profitabilă precum cauzalitatea istorică. Din același motiv, și

Împăratul Franz Joseph a considerat drept util votul universal masculin în „Cisleithania”, aprobat în 1906 (de fapt a fost un pas care, odată cu acordarea aceluiași drept în „Manifestul din octombrie” al țarului rus în plină revoluție din 1905). , a devenit greu de amânat).23 Împăratul-împărat habsburg în vârstă și consilierii săi au calculat pur și simplu că social-democrația era, de fapt, Kaisertreu (loial împăratului) și a servit drept bastion, printre supușii vorbitori de limbă germană, împotriva pangermanismului. și creștinismul social.dezbinare, precum și un control asupra ravagiilor naționalismului ceh. Dimpotrivă, în fața propunerilor de democratizare, în Ungaria a existat o rezistență frontală la astfel de concesii, din cauza riscului pe care votul general ar putea reprezenta pentru hegemonia maghiară în cadrul „Sfintei Coroane a Sfântului Ștefan”.
Toate aceste interacțiuni și speculații asupra cetățeniei tipice Europei Centrale se aflau la ani lumină de concepția „descentralizatoare” a socialismului francez, o oglindă firească a stângii muncitorești spaniole, mai predispusă să mediteze la viitoarea organizare a Statului. Până în 1907, socialiștii francezi mai generoși erau gata să ia în considerare coordonarea departamentelor în ceva mai mare. Potrivit unei propuneri de proiect doctrinar din acel an: «Departamentul însuși, micșorat de creșterea rapidă a comunicațiilor, putea intra într-o grupare mai mare: regiunile sau provinciile ¡cursiva originali, formate după condițiile geografiei și istoriei locale. , ar fi adevăratele unități componente ale națiunii.» De acolo, generozitate: „Se pot imagina cu ușurință adunări regionale investite cu o parte din puterea legislativă, [...]”. Dar limitele erau foarte marcate: «Cine dintre noi ar dori să vadă aplicată în Lorena [nu întâmplător țara Barres] o lege penală diferită de cea a Champagnei, așa cum se întâmplă, de exemplu, în două state ale Confederației Americane [sic] ? Unitatea legislației este un bun prețios la care nu se renunță, odată ce s-a putut realiza: dorim, nu numai să o menținem în Franța, ci să o extindem treptat la toate națiunile civilizate.” Ei au adăugat, desigur, că: „Totuși, este necesar ca acest lucru să se limiteze la anumite obiecte esențiale”. Ar fi, au precizat, absurd ca o municipalitate să ceară semnătura Președintelui Republicii pentru a construi un pod.24
În fața concepției centraliste franceze, stânga hispanică și-a reflectat preferințele pentru Stat ca instrument de transformare activă, radicală și completă a societății civile într-un sens fără echivoc. Acolo unde nu ajungea inițiativa privată, ajungea mâna lungă a Statului. A fost modul definitoriu de a înțelege modelul socialist, din moștenirea tradiției liberale, democratice și progresiste din Spania. Din acest motiv, catalaniştii „intervenţionişti” ar putea privi formulele central-europene, inclusiv pe socialişti, cu argumentul realizării, prin intermediul acestora, a unei transformări mai extreme a puterii publice în Spania, prin demontarea vcrtehracióii ei istorice, fără parelio dcshacei. Monarhia convenită în Restaurarea anilor șaptezeci ai secolului al XIX-lea.
Implicațiile alternativelor discursului socialist copiat erau palpabile: deși catalaniștii din Lliga au propus câteva schimbări foarte importante, oamenii lor

țiunile erau suspecte. Când Cambó s-a oferit să fie, din punctul de vedere al monarhiei germane, Bundcstreiie (loial federației) ca parte a unui acord, a văzut că o bună parte din opinia centralistă consideră deja o astfel de loialitate de bună și a considerat oferta în sine o insinuare intolerabilă. 25 Cu alte cuvinte, cu o nuanță de exemplu extern, atașamentul catalanist față de exemplul maghiar a semănat întotdeauna atâtea îndoieli câte asigurări a încercat să ofere. Mai rău încă, din mediul spaniol, inclusiv din stânga, a existat tendința de a-i privi pe catalani cu aceeași suspiciune complexă pe care o presupunea așa-zisa „problemă evreiască” de atunci, cu un „asimilaționism” aproape la fel de respins ca afirmarea unei identităţi separate.26

Transgresiunea ideologică

Cambó știa perfect că /<1 Lliga întruchipa o ofertă ideologică mixtă, chiar contradictorie. Mai mult, era mândru de asta. Într-un sistem și o tradiție politică în care rolurile erau atribuite foarte fix și trecerea granițelor ideologice era puțin mai mult decât de neconceput, regionaliștii catalani au combinat elemente tipice ofertelor unuia și celuilalt. După cum a spus Cambó în discursul său în Camera Deputaților din 7 iunie 1916:

Noi, regionaliştii catalani, suntem un caz unic în flora politică spaniolă, poate în flora politică a Europei; ne petrecem viața luptând cu guvernele; dar trebuie să vă spun, onorabili reprezentanți, și să îmi permiteți în acest moment de sinceritate să nu am ipocrizia modestiei, că suntem un grup de oameni guvernamentali, care s-au născut să guverneze, că în sfera de acțiune în care avem guvernat [Consiliul Provincial Barcelona și Mancomumtat Catalan] au demonstrat capacitatea de a guverna și, totuși, onorabili deputați, suntem condamnați să fim în permanență în opoziție. 7

În plină dezbatere parlamentară din 1916 despre „problema catalană”, Cambó a apărut într-un interviu din 11 iunie în revista aliată España, cu o explicație a poziției sale după modelul manifestului „Pentru Catalonia și Spania Mare”. scrisă de Prat de la Riba și făcută publică în martie precedent: «În rezumat, ceea ce ne dorim este să se formeze o confederație în care să intre oricine vrea, în care Catalonia să-și găsească naționalitatea recunoscută, reușind ca până la urmă După un anumit timp, când anumite suspiciuni au dispărut, Portugalia poate intra. Astfel, se va putea visa la transformarea acestei vieți meschine, egale, omogene, care satisface politicienii din centrul Spaniei, într-una mai fertilă, mai diferențiată, mai complexă, care face să se conceapă un imperialism spaniol.» 28

Cambó, deci, a urmat poziția iberică, deja bine consolidată în dialectica lligaire, indiferent de ce ar putea crede forțele politice portugheze, care, în general, nu aveau încredere totală în astfel de insinuări.29 În măsura în care acel iberismo era mai degrabă o revendicare istorică a tradiția hispanica de stânga -încă, deși revendicată pe furiș de federali și libertari-, folosirea ei ca element structural al argumentului conservator catalanist a fost un semn clar al dorinței sale de a depăși

barierele ideologice stereotipe, al modului său caracteristic de a trimite o cale încrucișată. Într-un fel, Liga a oferit combinația dintre visul unei «federații europene» pacifiste cu competitivitatea sălbatică «imperialistă» a «darwiniștilor sociali»; ei erau ideologiile polarități care au dominat politica interstatală în anii dintre Sedan şi Sarajevo.31

Dar „imperialismul” lui Prat de la Riba y Cambó (și publicistul său cultural, D’Ors) a avut o implicație doctrinară importantă pentru viitor, deoarece sublinia disponibilitatea lui Higuera de a oferi o ideologie încrucișată intenționat, amestecată între pozițiile standardizate de dreapta. si a plecat. În aceasta, Lliga a reflectat relația sa specială cu maurismo, la fel de transgresiv, care a încorporat regionalismul catalan în înalta politică spaniolă în legislatura din 1907.32 La începuturile sale, maurismo a fost o tendință în tabăra conservatoare, o reinterpretare reformistă și liberalizantă a conservatorismului ca un reflectare a traiectoriei lui Antonio Maura însuși, provenind din fuzionismul sagastmic, dar cu o bază personală în Mallorca; Devenit o forță care nu are legătură cu conservatorismul oficial și cu un anumit ton contrar regelui (din cauza tratării lui Maura în 1913), Partidul Maurista nu și-a găsit niciodată locul ideologic, oarecum sălbatic în propunerile sale de a fi de dreapta civilizată, dar străină prin natura sa de stânga, inclusiv de cele constituţionale.33

Evident, pentru Lliga au fost probleme care au avut de-a face atât cu faptul „imperial”, cât și cu colonialismul și care, inevitabil, îngreunau orice coerență ideologică. Militarismul a fost poate cea mai evidentă problemă care ar tulbura stabilitatea conceptuală a regionalismului catalan, fără a intra în dimensiunea lungului -poate eternă- dezbatere dintre liberul schimb și protecționism ca manifestări spațiale.34 S-a susținut că rivalitatea dintre militari. iar intelectualitatea a fost una dintre trăsăturile cele mai importante ale competiției dintre elite în Spania secolului XX.35 De asemenea, s-a spus că politica spaniolă contemporană a fost marcată de opoziția „civilismului” față de „militarism”.36 Antimilitarismul a fost o trăsătură esențială a propagandei Lliga până la arderea Cn-Cnt!, campania împotriva Legii Jurisdicțiilor și apariția Solidarității: atunci a apărut La nacionalitat catalana de Prat de la Riba, cu explicația sa doctrinară a „imperialism”, în ciuda faptului că subiectul se târâse în articolele sale de presă de câțiva ani. Satira deşertăciunii umflate a groteştilor inilci gloriosi spanioli va rămâne, de atunci încolo, ca o caracteristică a naţionalismului radical, tip

La Tralla, la periferia Unió Catalanista, mai mult decât a Lliga. A fost o schimbare care a coincis în timp cu împărțirea regionalismului între conservatorul Lliga și naționaliștii republicani. În fața pretențiilor puriste și a confruntării prin caricatură, Lliga s-a impus ca un exponent al realismului politic.

În schimb, Liga a păstrat o schemă sociologică implicită, conform căreia militarismul era expresia unei societăți regresive, aristocratice, agrare, spre deosebire de o societate civilă modernă, urbană și industrială. A fost o abordare care a venit

din tradiția radicală engleză a lui Cobden. Încă o dată, Almirall a fost cel care la Barcelona prevăzuse utilitatea abordărilor cobdenite, deși brutalitatea abordării sale l-a costat conducerea ideologică a catalanismului incipient.
Fără dimensiunea sa morală de „nonconformism” protestant și de dezvoltare similară, Cobden părea rece, calculat și antinaționalist;r**dar, reevaluat din pacifismul de la sfârșitul secolului, cu puternica sa încărcătură de religiozitate civică. , el ar putea fi transformat în opusul său, un apărător al identităților mici ca parte a mecanismului unui schimb global vast și profitabil între societățile civile.37 Astfel, contrastul dintre aristocrațiile belliciste și țesătura urbană deschisă afacerilor (și, în cele din urmă, la negociere) a fost un subiect al literaturii despre militarism la începutul secolului: de exemplu, sociologul italian Gugliemo Ferrerò (1871-1942), a arătat contrastul dintre Spania și Statele Unite în concursul din 1898 pentru a fi fostul „societate de protecție” (adică neofeudală), în timp ce Republica Nord-Americană a fost cel mai bun exemplu de societate civilă pe deplin activă.38 Abordarea a fost atât de impresionantă încât, după războiul european, economistul austriac Joseph A. Schumpeter (1883-1883). 1950), a teoretizat „imperialismul” în aceiași termeni, ca expresie a impulsurilor regresive, a nobilimii agrare, și încorporat într-o societate capitalistă care nu are nevoie de asemenea efuzii războinice pentru a genera profit.39 Această formulare, la ani de la publicare, devenit celebru, pentru a fi reprezentativ pentru o poziție anti-leninistă. De fapt, a fost o idee destul de comună, care, după cum s-a verificat deja, era în atmosfera începutului de secol.
În contextul catalanismului, după furia căderii lui Almirall, aceste argumente au putut fi folosite, atâta timp cât spinoasa problemă a liberului schimb era sustragetă. Dr. Martí i Julia, eternul rival doctrinar al lui Prat dintr-o poziție ultra-naționalistă, era pe această cale. La începutul secolului, el a construit o teorie oarecum rudimentară, dar consecventă despre opresiunea imperialistă înapoiată a oricărei entități multinaționale și nevoia rezultată de autodeterminare generală a națiunilor. Martí și-a repetat argumentul cu un zel neobosit.4" Din astfel de critici, un tânăr republican, precum imberbul Joan Casano-vas i Manstany (1890-1942), și-a scos în evidență cele mai bune și mai ironice finețe de „modernist” turbat în 1907, să echivaleze duminică dimineața parada celei mai prezumți burghezii pe Paseo de Gracia din Barcelona cu un baix imperi tipic gândirii ligii.41 Dar, în ciuda tuturor acestor atacuri, Prat și mai presus de toate

Cambó a eludat criticile anti-imperialiste la adresa stângii catalane, asumând cea mai sistematică denunțare a „imperialismului” tipic lui Cobden pentru latura sa politică și nu economică. Cu insistența lor asupra superiorității societății civile catalane ca expresie a cunoștințelor inerente, ei au fuzionat un trunchi de cobdenită cu opusul său aparent. Cambó în special a preluat acest discurs pentru a „vinde” „idealul catalan” politicii spaniole. Căuta el astfel să liniștească cu opinia militară și spaniolă?42

În același timp în care și-au asumat fundalul de bază al mișcării pacifiste din perioada antebelică a anului 1914, gânditorii Lliga au acceptat să-și asume unele contradicții fundamentale, sperând să le depășească printr-o speculație din ce în ce mai optimistă (care, pe de altă parte, mana, a fost aproape o greseala).traditie in pacifism). În măsura în care Cambó a abandonat în mod specific toate intențiile secesioniste, dar a pus sub semnul întrebării patriotismul centralist spaniol, nu a existat niciun motiv să-l distanțeze –în mare parte– de criteriile aparent inamice ale unui libertar precum francezul Charles Malato (1857-1938). influent în cercurile anarhiste spaniole, care, la mijlocul anilor 1990, scrisese: „Există două moduri de a-și nega patria: una îngustă, barbară, irealizabilă, care ar fi dorința să sfâșie o țară unită prin limbă și printr-o set de obiceiuri. Aceasta ar fi revenirea la provincialism, la Evul Mediu. Celălalt, nobil, generos, la fel de bine, pentru că este în concordanță cu mișcarea lucrurilor, care este să susțină federația popoarelor libere, constituind o singură patrie, fără rival.»4J Pe baza capacității de selecție catalaniste, selectivul ei. naţionalism, a existat, în cel mai bun caz, un pământ de nimeni utilizabil.
Dar la eclectismul lipairc trebuia lucrat. În primul rând, argumentul neo-Cobdenian a fost în mod tradițional comerțul liber, iar pacifismul a avut tendința de a vedea protecționismul ca un excitator periculos al diferențelor între state. Începând cu Prat, poziția Lliga a identificat –deși implicit– protecția tarifară cu „impeno”. Libertatea schimbului economic, în orice caz, ar avea loc în cadrul unui Zollvercin protecționist. De aici și fascinația față de Joseph Chamberlain, un fost liberal și fost liber schimbător care mersese cu amii și bagaje la „protecția imperială” la vamă și ale cărui campanii, în primii ani ai noului secol, mergeau direct să se agite în această direcție. o „preferinţă impenală”. În al doilea rând, spre deosebire de sursele lor britanice, teoreticienii catalanismului conservator au părăsit în mod conștient tradiția umanitară, care era omologul natural al abordării pacifiste și neo-cobdeniene pe care au adoptat-o. Când însuși Chamberlain și-a anunțat, în mai 1903, trecerea la protecționism, declarația sa a avut un efect impresionant în Spania; „Bomba a fost aruncată”, a declarat Liga Producătorilor Biscayne înaintea știrii, ceea ce a însemnat, în cuvintele unui abonat, „răsturnarea credinței liberului schimb în Marea Britanie.” Cu aceasta, discursul ar putea în sfârșit să fie separată morala pacifistă de arsenalul argumentelor lihremmbiste și, dacă se dorește, să profite de ea dintr-o perspectivă protecționistă. La dispariția politică a lui Chamberlain în 1906 , anulată de un atac de paralizie în deplinătatea sa, s-a adăugat

reticența lordului său contemporan Milner, în calitate de purtător de cuvânt al „noului imperialism” în grupul Masei Rotunde. Întors din Africa de Sud în 1905 pentru a ține prelegeri și a-și înregistra discursurile în The Nation and the Idmpire, Milner nu era deloc înclinat spre acțiuni. -on de organizare politică , trunchiind astfel posibila dezvoltare a unui „nou drept” englezesc, echivalent cu numeroasele exemple europene

continentale.46 În definiția lligaire, atunci, umanitarismul, cu derivatele sale, precum exaltarea votului universal, ar fie proprietate republicană și, în contextul specific catalan, ceva tipic naționaliștilor republicani. La Lliga a păstrat nuanțele, precum feminismul, ceva general în dreapta spaniolă până la sfârșitul franismului.

Din acumularea doctrinară a tradiției pacifiste în creștere, Liga a reținut un alt aspect esențial: convingerea că formele federale, ridicate pe scară largă, erau calea viitorului, ca cale către o guvernare comună, globală, în afara rivalităților naționale. . Naționalismul catalan, în ansamblu, de dreapta și de stânga, a insistat mereu, până astăzi, pe funcția pacificatoare pe care ar exercita-o un „concert al națiunilor” în fața belicozității. Dar, deși catalanismul în general a avut o înclinație puternică pentru formulele statale, distingând în orice caz, pe baza noțiunii de naționalisme bune și rele, între statele bune și cele rele, Lliqa, foarte concret, și-a asumat convingerea, larg răspândită în cu ani înainte de Primul Război Mondial, că niacroentitățile erau superioare în toate privințele microparticularităților. Dilema, deci, era evidentă: cum să ajungi, din particularismul catalan, să dai un sentiment adecvat, pașnic de „imperialism” cultural și comercial Spaniei și, prin urmare, Peninsulei Iberice, convertită într-un singur bloc politic. realități politice. Din iberism, cu entuziasm discret, a fost doar un pas spre visul unei uniuni federale europene și, oarecum surprinzător, a fost un mijloc de a recupera abordarea mai obișnuită franceză, după atâtea germani, central-europeni sau „anglo-saxoni”. împrumuturi, întrucât O astfel de reflecție a ajuns să fie singurul domeniu în care gândirea republicană galǎ a contemplat alternative la statul centralist, care cu diferitele posibilități (confederație, federație, unire a statelor) a intrat pe deplin în limba preferată de catalaniști.47

Argumentele Lliga, deci, au apelat la Realpolitik dintr-o abordare culturalistă și chiar moralizatoare, ceea ce era incomod. Poziția opusă, în cadrul catalanismului, a fost dibăcită de D'Ors: a fost un „idealism” militant, umilitor și oarecum năzdrăvan, pe care Xenius l-ar defini drept „început de secol” și secolul al XIX-lea, opusul „noucentistului”. „spiritul secolului, practic, simplu și chiar funcțional în formele sale, iubitor al jocului de idei în cultura înaltă. Cu toate acestea, plafonul practic impus de schema Prat-Cambó-D'Ors era situat în Stat, a cărui suveranitate de a reglementa treburile părților corespunzătoare a fost pusă sub semnul întrebării pe plan intern, dar nu de cererea generală, externă.

Dimpotrivă, naționaliștii republicani și, eventual, separatiștii au fost cei care vor cere revizuirea internă a statului spaniol pe baza

o morală superioară suveranității: cea care permitea să ceară, de exemplu, pământuri „grecești” de la sultanul Constantinopolului, oricât de mult drept dinastic avea liderul otoman, așa cum subliniase Prat însuși în 18 9 7.48 Întemeindu-și poziție privind democratizarea permanentă a societății, o propunere utopică, dar foarte atractivă, pe lângă faptul că o acoperă cu toată morala umanitaristă obișnuită, stânga catalană a luat o perspectivă

flexibilă în fața oricărei schimbări în sistemul statal european, lucru care Lliga nu prevăzuse, tocmai datorită realismului și simțului său de stat. Astfel, antiimperialismul catalan s-a găsit într-o poziție mai bună pentru a se alinia revendicărilor ideologice ale aliaților din Primul Război Mondial, putând să se identifice pe deplin cu agitația pacifistă la care aspira, pe linia lui Léon Bourgeois (1851-1925). , întruchiparea celui mai reformist republicanism francez, care a reproiectat învățământul secundar și superior, a instituit schimburi de muncă și a luptat pentru eliminarea conflictelor internaționale prin mijloace similare, prin revizuirea dreptului internațional, crearea de supra-statale și organizații multilaterale capabile să evite conflictele viitorului (pentru care a primit Premiul Nobel pentru Pace în 1920).49 Când, între 1917 și 1918, cele patru imperii istorice s-au prăbușit și, în pacea imediată a Parisului, Societatea Națiunilor, stânga catalană a avut sentimentul, destul de justificat, de a fi în val, în timp ce Cambó a trebuit să facă față unei revizuiri majore a demersurilor sale, pe care, după cum vom vedea, a realizat-o doar parțial50.
Făcând combinația lor specială de elemente, gânditorii Lliga au construit cumulativ un sistem conceptual transgresiv pentru stânga în general tocmai datorită punctelor sale de contact, ceea ce a dus la definirea unui catalanism ideologic opus, datorită sa anti- imperialismului, până la inima programatică.liguero, și, în cele din urmă, că nu a încetat să fie un criminal pentru dreapta spaniolă în general și pentru spaniolism în special. Numai maurismo, care, cu vrăjmășia lui față de monarh, a avut mereu și ceva de încălcare a regulilor, putea contempla, în funcție de cum, o anumită înțelegere. Optimismul său în ceea ce privește valabilitatea modelului „imperial" și beneficiile acestuia i-a orbit pe liderii regionaliști la riscurile proiecției viitoare cu un exces de încredere. În dezbaterea parlamentară extrem de vizibilă din iunie 1916, Cambó a fost nevoit să-și apere afinitatea cu modelul Monarhiei Dunării împotriva unui parlament ostil, dominat de liberali, dispus să ridice atât alianța transversală cu conservatorii împotriva pericolului catalanist, precum şi a fi atras de republicani din aceleaşi motive. Și, în acest moment, și-a arătat încrederea absolută în durabilitatea și supraviețuirea Coroanei Habsburgilor:
Imposibilitatea ca în Spania să existe o naționalitate în cadrul statului spaniol, coexistând cu dragoste cu toate celelalte naționalități și regiuni ale statului spaniol! Ştie SS-ul dumneavoastră ce aţi spus, domnule preşedinte al?

Consiliul de ministru? În aceste momente, în aceste zile de conflict european, este măcar dreptul de a pronunța aceste cuvinte. În Austria [adică Cisleithania, jumătatea austriacă a Austro-Ungariei], domnule președinte al Consiliului de Miniștri, coexistă diferite naționalități, cu propriile parlamente, cu puteri executive, singurele responsabile față de acele parlamente, și ați auzit vreodată SS? , ai citit vreodata, ca in Austria a fost o tentativa separatista? (zvonuri).
În Austria, în Imperiul Austriac, ei bine, vorbesc despre acel Imperiu, niciodată, niciodată; și toate naționalitățile care coexistă în interiorul Imperiului Austriac au fost, de partea

Austriei, în fața Ungariei, în mod constant și au spus...[sic] (dl Giner de los Ríos rostește cuvinte care nu sunt percepute). Cehii, domnul Giner de los Ríos, apără subzistența Imperiului Austriac, iar din Palacki | sic] ultimii vorbitori de cehă au spus întotdeauna că au nevoie de Austria pentru a subzista, pentru că atunci va subzista doar cetăţenia. (Dl Giner de los Ríos: Pentru că li s-a dat Universitatea din Praga. Cer cuvântul.)51

Cambó, în același discurs de replică adresat liberalilor, din 7 iulie 1916, risca să marcheze distanța absolută dintre naționalismul Lliga și o ipotetică mișcare de independență insurecționară. Provocându-l pe premierul liberal García Prieto (numindu-l ignorant), el a început să comenteze și evenimentele irlandeze contemporane, de atâta importanță pentru ultra-catalaniști:

În ultimele zile am citit relatările despre revolta de la Dublin și ați văzut, domnilor, partidul naționalist irlandez [sic], condus de Redmond, sfătuind irlandezii să nu se alăture acestei mișcări; că nu au înlesnit manevra care o provocase, iar astăzi sunt văzuți lucrând cu guvernul englez pentru implementarea imediată a autonomiei. Ar fi avut loc acest eveniment dacă Gladstone nu ar fi trecut prin Guvernul Angliei? dacă nu ar fi decretat emanciparea catolicilor; dacă regimul de proprietate nu s-ar fi schimbat; dacă nu ar fi existat un partid național englez, precum Partidul Liberal, care a îmbrățișat toate revendicările irlandeze; să prezinte și să aibă aprobat de Parlament un proiect de autonomie politică, sancționat de marea masă a poporului englez în două alegeri consecutive?52

Puțin mai mult de doi ani mai târziu, Monarhia Austro-Ungară nu avea să mai existe, împărțită de naționalitățile sale cândva atât de „loiale” dinastiei. Și mândra Marea Britanie, câștigătoarea de necontestat al războiului european, ar trebui să plătească același preț ca învinșii, pierderea teritoriului: Anglia a trebuit să accepte, după un conflict civil amar, un război de gherilă urbană foarte murdar, crearea

a unui stat irlandez independent de facto, deși ambiguitățile sistemului „imperial” britanic i-ar permite să fie un „dominion”. Cambó nu a prezis cu clarviziune.

Cu multă retrospectivă, un istoric cu nu mulți ani în urmă a trecut în revistă perioada de glorie a expansiunii europene, de la mijlocul secolului al XIX-lea până la Primul Război Mondial. Privind critic la speranțele, nu doar economice, ci și instituționale, și chiar misionare, ale unui „imperativ moral”, „civilizant”, pe care le-a trezit epoca, el a caracterizat perioada ca un „zori iluzorii”, începutul unui grandios. calea dezvoltării.care s-a dovedit a fi nesustenabilă.^ Este de la sine înțeles că faptul de a miza pe o modernitate care s-a dovedit a fi efemeră a fost cea mai mare greșeală a ideologilor Lliga. Astfel, gândirea lligaire nu a descoperit potențialul dialectic al formațiunilor suprastatale și noțiuni precum paneuropeanismul până la adaptarea bruscă a lui Cambó la circumstanțele postbelice.

15. Tabla de resonantă intelectuală: D'Ors şi jocul influenţelor ideologice

Având în vedere caracterul literal al abordării lui Cambó, metafora compozită a lui Prat de la Riba a „unității culturale” și „imperiu” ar putea fi interpretată și utilizată în alte moduri și în alte direcții. Personajul care a realizat cea mai extremă și remarcabilă lectură a ideii „imperiale” a fost Eugeni D’Ors. A fost, fără îndoială, cea mai remarcabilă figură a „intelectualului” în contextul catalan, de rang incontestabil până în anii 1920, când căderea sa politică amețitoare l-a transformat într-un anticatalanist și l-a obligat să înceapă o carieră târzie la Madrid.

D'Ors a luat metafora lui Prat, deja complexă în sine, şi a complicat-o. Fără a o distorsiona sau a scoate din contextul său catalan și, în același timp, recunoscând evoluția pragmatică a comparațiilor între regimuri pe care le-a efectuat Cambó, D'Ors a făcut un fel de siipenietafor al îmbinării „unității culturale” și „imperiu”. Împingând doar puțin, fără să piardă din vedere retorica Higuera despre societatea civilă, dar deloc determinată de asemenea limite, D'Ors a făcut un salt subtil: a început să conceapă „unitatea culturală” ca „unitatea culturii”. " », a tușit, în abstract; mai târziu, el l-a conceput ca pe imperiul aceluiași, fără totuși să lepădă de poziția politică formală a Ligii.

Am profitat) de ambiguitatea intrinsecă a metaforei, ca atare, pentru a o regândi din interior și a-mi face voia cu ea. Cu D'Ors, «metaforizarea» a devenit mai mult decât sistematică, chiar sistemică, în «glosa» lui cotidiană, de obicei un comentariu metaforic asupra a ceva, adesea lipsit de importanţă, căruia i-a înzestrat transcendenţa. de muncă cumulată ca Glosări. Personalizând jocul de fundal al lui Prat, D'Ors a indicat posibilităţile elastice conţinute în conceptele de „unitate” şi „imperiu”, eliberându-le pentru elaborări ideologice ulterioare.

Apariția unui intelectual ca protagonist, într-un mediu studențesc „imperialist”.

Scriind în 1900, Miguel de Unamuno a criticat ignoranța reciprocă care, în opinia sa, era cel mai mare impediment în calea înțelegerii dintre capitala catalană și stat: „Tinerețea intelectuală a Barcelonei disprețuiește scriitorii și artiștii castiliani și crede că au niște semigenii; tineretul intelectual din Madrid

Leña (care locuiește la Madrid) se gândește la tinerii scriitori catalani ca pe niște reparatori iscusiți ai ultimelor mode din Paris, fără nicio originalitate pozitivă. Și pe de o parte și pe cealaltă, împreună cu nu puțină aroganță, ignoranță și un cult al minciunii».2

Unul dintre „semigenii” în devenire din Barcelona care l-a convins atât de puțin pe Unamuno a fost, fără îndoială, Eugeni Ors i Rovira, născut la Barcelona în 1881, care, într-un fel sau altul, și-a petrecut viața intelectuală ca gânditor gândindu-se la problemele „nu. puțină aroganță, ignoranță și cult al minciunii” pe care le subliniase filozoful din Bilbao.

«De la prima lui glosă, D'Ors (Xeiiius) apare deja magistral. Nu există pagini de tineret în opera sa”, a observat despre D'Ors poetul Dionisio Ridruejo, deja post-falangist3. De fapt, a reuşit să-şi deseneze imaginea atât de bine, încât confuziile sale din

tinereţe aproape s-au şterse: cine-şi va aminti aventuri în jurul anului 1903? și l-ai considera un discipol student al unui încă tânăr Gabriel Alomar?4 Fără îndoială, Ors a avut un rol intelectual care l-a făcut să-și accepte rolul de promotor al lozincilor și să-l ducă cu mult peste orice limite, până când s-a convins că el putea juca un rol decisiv, nu mai în viața spirituală, ci în activitatea politică. Foarte dat jocurilor de cuvinte, la scurt timp după 1906, când a semnat un articol foarte celebru despre „Norvegia imperialistă”, și-a demnificat numele de familie cu particula aristocratică –D'Ors–, în același timp în care se considera eugenic, sau propriu al o naștere fericită, cu care și-a început îndelungata carieră construindu-se ca personaj.5 A fost un gest care nu avea să fie iertat în scena invidioasă de la Barcelona; cum ar spune ireprimabilul Francese Pujols cu sarcastică, câțiva ani mai târziu: D'Ors coт se posa eli portât per la tendência d'ennoblir tot el que toca.6
Ca student la drept la Universitatea din Barcelona (cum erau anterior Prat de la Riba, Cambó, Ventosa și Duran), D'Ors conducea deja, în anii 1897-1903, cu alți studenți care vorbeau în termeni de «imperialism» . ».7 De fapt, subiectul era deja în mediul universitar pentru că era omniprezent în reflecția publică a anilor nouăzeci. Pere Coromines, de exemplu, un elev al generației anterioare, a fost entuziasmat de Războiul de la Melilla din 1893, chiar dacă acesta era în evoluție de la republicanism la simpatiile libertariene.8 Dar, odată cu „dezastrul” din 1998, asemenea aeruri au devenit mai mult exercițiu intelectual complex, când se dovedește amărăciunea înfrângerii unei țări înapoiate în fața unei puteri mai puternice, pentru că este, potrivit celor mai experimentați contemporani, înzestrată cu coeziune de către o societate civilă eficientă.
Moda politică europeană de la începutul secolului, privind concursul britanic din Africa de Sud între 1899 și 1902, a întărit această ambiguitate a sentimentului. Simpatia pentru afrikaner a fost la modă în toate cercurile naționaliste din Europa, fie că erau orientați spre Paris sau Berlin. Germanii contribuiseră la declanșarea conflictului, în măsura în care Kaiserul, într-o telegramă celebră, îl felicitase pe președintele Paul Kruger al Transvaalului pentru măsurile luate împotriva pătrunderii britanice, în special pentru victoria asupra atacului armat al lui Jameson din decembrie 1895.

Pe de altă parte, opinia franceză era încă înălțată de „umilirea” lui Fashoda, impusă de puterea britanică ambițiilor galilor din Sudan în 1898.11 Și, desigur, naționaliștii irlandezi, întotdeauna un indiciu bun pentru catalaniști, nu au făcut-o. ratați ocazia.ocazie de a vă opune cu hotărâre oricărei asupriri engleze, oriunde ar fi avut loc.12 În Spania, astfel de simpatii au dat naștere unor manifestări literare remarcabile, inclusiv un roman al tânărului Ramiro de Maeztu, viitor anglofil.13 Având în vedere mediul înconjurător, nu este de mirare că Unici Catalanista i-a trimis o scrisoare de sprijin lui Kruger, pentru a-i lăuda fermitatea, ca șef al unui mic stat independent în fața presiunii agresive britanice.14

Astfel, la Barcelona, celebrul „Război Boer” a reușit să scadă formal fumul „imperialist”, să amintească de bunătatea luptelor pentru autodeterminare precum recentul efort cubanez, cu care împărtășea aceleași caracteristici de nemilos. război de gherilă și o politică imperialistă a lagărelor de concentrare.15 Dar situația sud-africană nu a șters convingerea unui rol catalan sporit în lume, care a ajuns să fie același cu proiecția „imperială”. Acest lucru a arătat tânărul Josep Pijoan i Soferas, o vreme rival al lui D'Ors ca „intelectual organic” alături de Prat de la Riba. În cuvintele lui Pijoan, care era la figurat de partea boerilor, împotriva englezilor: „Profunct convinși de dimensiunile lor mici și conștienți de puterea englezilor, Transvaal nu luptă astăzi pentru a-și mări patria sau pentru a profita de pe urma lor. prada, dar se pregătesc să moară eroic. [... | Istoria noastră specială ar putea fi de mare mângâiere pentru tine în acest moment, dacă ar fi cunoscută de boeri. Catalonia a trecut deja printr-o criză asemănătoare în urmă cu două secole.»16 A existat, atunci, convingerea iletina a „misiunii” catalane, care a facilitat trecerea de la o poziție Jácil de simpatie anti-imperialistă și anti-indiană la o altă poziție, mai complicată. una, de afirmare naționalistă și, în același timp, de sinteză „imperială”, care, prin necesitate, a idealizat poziția britanică.
În plus, cel care s-a remarcat primul pentru a trata problema „imperialistă” nu a fost Eugeni, ci fratele său mai mic, Josep-Enric Ors Rovira, născut în 1883, într-un articol „Ideal de Catalunya”, publicat în ziarul Lliga. , La Leu din Catalonia, la 17 mai 1903:   <
Și credem că, în această răscumpărare, Catalonia va avea un rol foarte important; Credem că Catalonia este cea care trebuie să impună principiul autonomiei conștiinței umanității, este cea care trebuie să afirme libertatea națiunii ca pregătire necesară pentru libertatea individuală. Datorită caracterului său individualist, datorită tradiției sale extrem de liberale, pentru că a putut înțelege, și în sine să experimenteze, destul de dureros, ce este un popor puternic și tânăr, supus dominației străine, este sarcina Cataloniei să-l apere pe autonomistul. ideal. Alexandre Cortada, într-un articol documentat, ne spunea că toate popoarele și rasele care și-au dorit să fie libere au avut nevoie de mai mult decât să-și cucerească independența materială, au trebuit să aibă propriul gând, și că

toate națiunile și rasele se nasc și prosperă în istorie atunci când trebuie să spună ceva nou în evoluția continuă progresivă a gândirii. Catalonia trebuie să ofere omenirii rodul propriei sale experimente dureroase. Catalonia trebuie să spună: „Fiți liberi!” tuturor popoarelor pământului.
Și o transformare radicală va avea loc în organizarea politică a națiunilor. Vor fi grupuri de popoare libere unite, dacă va fi necesar pentru apărarea colectivă. Dintre acestea, unele vor fi predominante; nu toți vor avea același grad de avansare, nu toți vor avea aceeași forță, iar dominația este inevitabilă; un popor puternic isi va impune mereu gandirea altuia lipsit de ideal; există un imperialism intelectual care trebuie să existe, că este frumos că există, chiar dacă produce angoasă în mintea obosită a

egalitarienilor. Dominarea intelectuală este inevitabilă, și chiar materială, când este vorba de popoare incapabile să trăiască singure, când este vorba de popoare noi, vechi, bolnave sau idioate.

Pentru Josep-Enric Ors, Catalonia avea o societate civilă modernă, o bază metropolitană și nu depindea de o structură agrară pentru a-și susține sufletul colectiv. Potrivit lui, dacă toate națiunile, așa cum a insistat revoluționarul naționalist italian Mazzini din secolul al XIX-lea, își au „misiunea”, cea a Cataloniei, într-un fel, ar fi să răspândească vestea bună a dezvoltării libertarie ordonată de Sparta și chiar dincolo de asta.

Noi catalanii suntem cei care trebuie să impunem principiul autonomiei conștiinței umanității. Iar dacă unii zâmbesc, gândindu-se că încă nu am atins libertatea, că suntem slabi și nu avem putere, le vom spune multe lucruri: că numai într-o abstracție se poate admite că doi și doi sunt patru și că patru sunt mai mult. decat trei; că puștile și tunurile și banii nu reprezintă nimic atunci când nu se bazează pe o valoare morală; că marile imperii de forță sunt întreținute doar temporar și că uneori câteva cuvinte durează mii de ani; că toate orașele sunt ca copacii unei păduri; că nu se luptă între ei doar pentru că, ci pentru că dezvoltarea lor este supusă legilor naturale; că atunci când un popor reprezintă o mare valoare morală, omenirea are nevoie de el pentru a subzista –chiar dacă este foarte mic, un popor în care unii gânditori găsesc calea de a rezolva problema socială, nu are de ce să se teamă de cele mai groase armament-; că toate popoarele martirizate vor lupta cu noi; că idealul autonomiei va triumfa când popoarele vor fi conștiente, când popoarele se vor trezi.1.

Cu câteva luni mai devreme, în februarie, Josep-Enric Ors, într-un articol despre „Criza internaţională” din Maroc, prezisese utilitatea războaielor pentru societăţi, datorită reacţiei pozitive pe care le-au provocat-o. Conflictele au fost sănătoase, am argumentat

El a comentat, cu oarecare optimism: „Cele de mai sus demonstrează comoditatea crizei internaționale, datorită acțiunii sale tulburătoare și ca reacție incitantă pentru națiunile bolnave și supuse. Din cauza crizei, mai precis, din cauza invaziei străine – națiunea învinsă sau învingătoare, adică secundară – sau reacționează și viața se trezește în ea.» Dovada a fost recuperarea Franței după umilirea lui Sedan din 1870 sau modul în care, după înfrângerea Spaniei din 1898, „idealurile autonomiste și-au luat zborul frumos”. Potrivit lui Josep-Enric: „Oamenii noștri – așa că îl auzim spunând în fiecare zi – sunt suficient de puternici pentru viață”. Cu toate acestea, el a observat: „Dar, suntem lași. Suferim de neliniștea necunoscutului, ne lipsește curajul adevărat.» Pentru a încheia: „Și noi, mai ales, nu trebuie să ne temem, ci să dorim criza internațională”.18 De aici și-a derivat deducția logică.

A fost un program destul de mare. A existat o paralelă curioasă: la fel cum i s-a întâmplat lui Sabino Arana cu fratele său mai mic Luis, care l-a convins inițial de ideile care mai târziu aveau să devină sinonime cu gândirea sabiniană, Josep-Enric Ors a

fost cel care l-a anticipat pe Eugeni cu unele argumente care aveau să devină identificat cu cariera strălucitoare a lui Xenius. În articolele de pionierat ale fratelui apare clar idealul „imperialismului spiritual” al catalanismului. Însă Josep-Enric nu a avut o carieră mai vizibilă în Catalonia: alături de fratele său, a figurat proeminent în Prima Conferință Universitară Catalană din ianuarie-februarie 1903, a mai publicat câteva articole, între 1903 și 1905, a fost la Anvers, mai târziu extinderea studiilor comerciale la Londra în 1908 și a dispărut definitiv, conducând o sucursală bancară în Cairo până la moartea sa în 1940.19

După cum a indicat Josep-Enric, referindu-se la un articol din 1898 al lui Alexandre Cortada i Serra, ideea era mai mult sau mai puțin în aer, așteptând ca ea să prindă contur. Cortada (1865-1935), muzicolog și publicist din Barcelona, a fost, după cum se arată, o figură bine reprezentativă a mediului, prieten cu Pompen Fabra și Joaquim Cases-Carbó din grupul L'Aveiiç.2" Mai mult în mod specific, însă, Afirmarea „imperialismului spiritual” a fost modul în care promoțiile ulterioare au trebuit să-și marcheze diferențele cu ceea ce a mai rămas din Centrul Școlar Catalan sau din memoria acestuia. În vremurile mai mult sau mai puțin anterioare, în care spiritul la în același timp, plângerile dominaseră și susțineau Unió Catalanista, existase ceea ce D'Ors numea, sarcastic, „Uuiversitat deis mesaje”. Potrivit lui D’Ors, „Îmi amintesc, doar în anii mei, multe. Mesaj. Regelui Greciei, mesaj către ligile studențești din Paris, mesaj către Kruger [sic], mesaj către băieții din Santiago, mesaj către Orfeó când a plecat în Franța, mesaj către Rusiñol când a prezentat premiera L'Heroe, mesaj către polonezilor, mesaj către finlandezi, Un mesaj către cine știe cui...!»21 Acum era timpul pentru o nouă și diferită atitudine.

A fost, de asemenea, o modalitate de a sublinia diferența dintre jovcntut que puja [noul tânăr înfloritor] și tocilarii fondatori ai Ligii. Nu este că, la vremea aceea, Prat nu a atins pretenția „imperială” într-un mod complet necomplicat. am fost cam. În 1897, de pildă, deşi încă susţinea că

marele temperis făcut cu forța a generat propria lor distrugere, întrucât „[l]a impunerea cere repudiere”, a cerut și „constituirea unui mare Stat care să adune în cadrul jalurilor sale toate popoarele din Iberia”.22 Tot ce lipsea era un mic pas dincolo de modestia tipică catalanismului cel mai riguros în opoziția sa față de opresiunea națională, pentru a transforma ideea „imperialistă” din negativă în pozitivă. Impulsul spre dezinhibare a fost dat de tinerii promoției Orsian.

Dintre răspândirea foarte relativă anterioară sau paralelă cu Maragall, care a existat la Barcelona despre faimosul Friedrich Nietzsche, poate cel care a ridicat cea mai mare problemă, de la început, a fost Peius Gener.23 Mediul Barcelona – și, mai general, cel Zeitgcist– a observat fără îndoială astfel de speculații, după cum a amintit comentatorul politic Salvador Canals aproape două decenii mai târziu:

În jurul anului 1903, după spusele lui Pompeyo Gener, exista un grup numit imperial-catalaniştii, al cărui program era următorul: „Prin propagandă putem determina celelalte provincii ale Spaniei

să ne urmeze . Peninsula se va constitui apoi în trei-patru mari grupuri, în jurul capitalelor naturale. Lisabona pentru rasele celtice din Occident. Sevilla pentru centru și sud, cu cursele godo-arabe. De la Barcelona la Levante, capitala Spaniei Limousin mediteraneene. Iar Bilbao sau San Sebastián ar putea fi capitala raselor nord-basce. Deoarece hegemonia castiliană, în esență războinică și rebelă, a produs ruina Spaniei, acum este sarcina Cataloniei să conducă Spania pe căile civilizației moderne, industriale și superorganice. Ea trebuie să fie cea care predomină în Mediterana, aliată cu Franța, cu Italia și cu Grecia; ar provoca libertatea provinciilor ariene ale Imperiului Turc și, ajutată de egipteni, ar face un stat liber în Orient, cu sprijinul Rusiei. Mediterana ar fi din nou o mare greco-latină, iar coastele nord-africane colonii la fel de civilizate ca metropolele lor respective.»24

În versiunea sa originală, Gener a atribuit aceste argumente, pe care le-a prezentat între ghilimele, „ unei fracțiuni de indivizi foarte distinși, pe care i-am putea numi din aristocrație, au mers și mai departe în acest ideal și au formulat un program pentru viitor. că mai mult decât un program este un adevărat vis profetic». Gener a adăugat: „Și toate acestea sub stăpânirea Barcelonei. Iar imperialiștii catalani (cum sunt numiți) nu ezită să afirme că nu s-ar teme de alianța anglo-germanică, chiar dacă i s-ar împotrivi. În curând teoriile sale vor fi susținute de un ziar, vechiul Avcnç, care va reapărea reformat.» Mai târziu, înspăimântat de îndrăzneală și confruntat cu o Ligă regionalistă din ce în ce mai în ascensiune, Gener a șters acest paragraf din versiunea sa definitivă din cartea Things of Spain25 Pentru o vreme, niște tineri neliniștiți precum Pijoan au abordat discursul „catalanist imperial” pe care îl avea Peius. realizată mai mult sau mai puțin în paralel cu ideile de wagnerism politic ale lui Houston Stewart Chamberlain. Astfel, în 1899 (la fel

.ilio în care Chamberlain și-a publicat marea sa lucrare teoretică), Pijoan a declarat: «Dar caracteristica naționalităților împotriva marilor State unificatoare care a fost dezbătută în majoritatea parlamentelor Europei nu este posibilă în instanțele spaniole [...] În atmosfera semitică din centrul Spaniei, toleranța nu este înțeleasă și chiar și cele mai liberale ziare au protestat împotriva simplei expuneri de idei și au cerut măsuri energice împotriva propagandei noastre.»26 Xemus l-a imitat pe Peius în heteronimul său neoclasic și în mai multe lucruri. , dar nu voia să-și recunoască datoria în viață: părea că figura vuitcenfista, personajul recalcitrant din secolul al XIX-lea pe care Noucentisme intenționa să-l mături, era făcută pe măsură pentru un Gen total depășit.27 Așadar, în pe termen lung, reputația sa de gazdă lligaire, nimeni nu a ajuns să-l ia în serios pe Peius, poate, deja învins, nici măcar pe el însuși.28 Dar odată ce Gener a murit în 1921, un D'Ors deja deziluzionat i-a dedicat un necrolog liric ("a tânăr de geniu”, care ar fi putut deveni „un gânditor de rasă”, dar care, lipsit de critici pentru a înăbuși Barcelona, nu s-a maturizat niciodată).29 De-a lungul timpului, glosele repetate au arătat în ce măsură Peius fusese o figură cheie în Imaginația orsiană, un punct de plecare niciodată uitat.30

În orice caz, D'Ors a fost destul de fascinat de subiect încât să-i dedice teza de doctorat în drept (a se citi, ca toţi la vremea aceea, la Universitatea „centrală” din Madrid în 1905), intitulată Genealogia Imperiului: Teoria eroului de stat. Directorul tezei a fost republicanul Gumersindo de Azcárate, căruia nu-i plăcea argumentul orsian; În orice caz, Don Gumersindo a împrumutat cărți din biblioteca sa ambițiosului doctorand, în special studiul despre Sfântul Imperiu Roman al gânditorului politic englez Lord Bryce.31 Astăzi, teza este oficial pierdută. S-au speculat dacă D'Ors a publicat o versiune (a fost frecvent ca o ediție tipărită a tezei de doctorat să fie făcută ca înregistrare), care, de asemenea, nu a lăsat urme, ceea ce este acum mai puțin probabil. Prin urmare, rămâne o îndoială rezonabilă cu privire la dispariția textului.
În orice caz, D'Ors a anticipat un fel de rezumat mistic al disertației sale în presa din Barcelona în 1905. Toată istoria occidentală, de la căderea Imperiului Roman încoace, fusese o luptă între două mari impulsuri, unul integrator și altul. o altă dezintegrare Pe de o parte, Sfântul Imperiu medieval, cruciadele, restaurarea dreptului roman, Revoluția Franceză, Napoleon, socialismul federativ și „imperialismele” moderne; pe de alta, germanismul, feudalismul, reforma protestanta, absolutismul renascentist, principiul nationalitatilor si regionalismul. Ar fi o temă preluată în timpul Marelui Război, în Lletres a Tina și comentată pe larg în Glosări ale sale în interval.32
A avut un anumit contact cu Prat de la Riba, dintr-o clasă universitară cu puțin timp înaintea lui, care era interesat de jocul ideilor „imperiale” și chiar de textul în sine. În martie 1907, în mijlocul marșului triumfal al Solidarității, D'Ors i-a scris lui Prat de la Paris. La urma urmei, studiile sale de filosofie la Paris, Heidelberg și München au primit burse de către Consiliul Provincial Barcelona, care ar fi
Ralph Waldo Emerson (1803-1882). gânditorul din Massachusetts atât de admirat de tinerii catalaniști fin-de-siècle care răspândesc idealul încrederii în sine. încrederea în sine necesară asumării unei atitudini antreprenoriale vitale.
Joseph Chamberlain (1831-1914) a avut una dintre carierele politice spectaculoase ale politicii engleze de la sfârșitul secolului al XIX-lea. trecând de la un radical în rândurile liberale la unionist împotriva lui Gladstone și în cele din urmă la un purtător de cuvânt al celui mai agresiv și protecționist „noul imperialism” britanic.
Thomas Carlyle (1785-1881). gânditorul scoțian care a făcut celebru individualismul „eroic”, preluat la sfârșitul secolului al XIX-lea de noul catalanism.

.loan Maragall i Gorina (1860-1911), poet de seamă, eseist și propagandist iberic înflăcărat, la mijlocul anilor nouăzeci, când avea vreo treizeci și cinci de ani.
Miguel de L'namuno y Jugo (1864-1936): noventayochistul neliniştit a menţinut mereu un dialog contradictoriu cu ardoarea „imperialistă” a catalanismului.
Francisco Giner de los Ríos (1839-1915) în Sierra de Guadarrama: „instituționalistul” în contact direct cu natura variată hispanica.

1 inseparabil Ángel Guimerá (1845-1924). dramaturg, și Pere Aldavert (1850-1932), regizorul (.<· Renaixensa, protagoniștii Lliga de Catalunya -după Almirall, „sfinții nevinovați”-, se plimbă zilnic. Caricatura de Luís Bagaría (1882-). 1940 Musen Diocesa of Barcelona

Théodore Roosevelt (1858-1919), președinte nord-american (1901-1909), „expansionist” prin definiție dar și laureat al Premiului Nobel pentru Pace în 1906, întruchipare a idealului contemporan, anunțat de Barrés, al politicianului ca „profesor de energie” Observați grupul de cinci becuri incandescente din partea de jos a cadrului în această reprezentare patriotică americană care începe primul mandat prezidențial.

Panoplia contemporană a „noului imperialism”: îmbrăcat în simbolurile puterii sale) suveranității, tânărul William 11 (1859-1941) citește primul său mesaj ca împărat pentru a convoca „Reichstag”, sau Parlamentul Imperial, din Alb. Camera del Castilo

Regal al Berlinului în 1888.

Gabriel Alomar i Vilallonga (1873-1'>41), înconjurat de cărți și hârtii într-un portret al pictoriței Pilar Montaner pentru o expoziție în Sala Pares în floarea voastră; era din 1917.

Enríe Prat de la Riba i Sarrà (I 870-1917) la absolvirea dreptului în 1893.

Josep Pijoan i Soleras (1879-1963), pionier al organiÉu. Ion cultural catalan, inventie! a termenului „pancatalanismo”, care a pierdut jocul înaintea puterii lui „noucentista” și a rolului principal al lui Di)rs.

Seria de trei medalii bătute de Unió Catalanista în 1900, în ediția Vallmitjana: toate îl au pe Sfântul Gheorghe, patronul Cataloniei și emblema Unió, care ucide dragonul pe față, iar pe cel de aur pe revers, cel gol tronul regelui Martin Omul (secolul al XIV-lea); cel de argint, scutul și carcasa regelui Jaime I. „cuceritorul”

(secolul al XIII-lea); iar cea de bronz, brațele catalane în losangă pe cruce (o aluzie?

la religiozitatea feminină catalană?), întotdeauna cu motto-ul Vindicamus hereditatem

Patrum nostrorum (Noi revendicăm moștenirea de la părinții noștri).

Medalia Unió Catalanista cu imaginea Sfântului Gheorghe amintește de cea mai cunoscută monedă de aur a vremii: suveranul britanic de aur, creat în 1887 pentru Jubileul Victoriei I (1819-1901). Pe față, Victoria (portretul lui Brock) ca Regina Marii Britanii și Irlandei (1837-1901) și Împărăteasa Indiei (1876-1901) și. pe revers, un Sfânt Gheorghe, patron al Angliei, care ucide balaurul (design Pistrucci); Este foarte asemănător cu cel al succesorului său Eduardo Vil (11 18 1910, portret de Saulles), privind în direcția opusă../. Valida

Dr. Bartomeu Robert y Yarzábal (1842-1902), fost „polaviejista”, a fost primar al Barcelonei în timpul Tancament de caixes și un proeminent deputat regionalist. Murind pe neașteptate în discursuri la un banchet, a devenit un obiect de cult al Ligii, cu un monument gigantic la Barcelona și altele la Sitges și Camprodon. Aici puteți vedea o ștampilă de propagandă - o modalitate foarte comună de agitare în catalanism - probabil din 1901.

Í.A NOVEL LI TER A R1 A.—Director' V BLASCO ÍBAÑFZ
Mauricio BARRES
De la Academia Franceză
La SERVO GERMAN COLETTE BAUDOCHE
Portretul lui Hippolyte Taine (1828-1893). care a petrecut treizeci de ani pe masa de lucru a lui Barrés. Tinerii catalaniști din ultimii ani au simțit un adevărat devotament față de Taine și perspectiva lui asupra societății civile.
Maurice Barrés (1862-1923) a înfățișat pe coperta unei ediții spaniole a operelor sale antigermane, mai mult sau mai puțin care coincid cu Primul Război Mondial, la editura romancierului republican Vicente Blasco Ibáñez.
Charles Maurras (1868-1952). purtător de cuvânt al L'Action française. Oricât de atractive în Spania și mai ales în Catalonia, înțelepciunea lui, clasicismul său „mediteranean" și imnul său la simțul practic al puterii, fundalul doctrinei sale era prea asemănător cu carlismul pentru a servi drept influență directă în circumstanțele hispanice înainte de 1931. .
Dezordinea susținătorilor ordinii: revista satirică L'assiette au beurre din 1904 înfățișează în mod ironic o demonstrație naționalistă franceză.
Eugeni D'Ors i Rovira (1881-1954), într-o ipostază întunecată de la începuturile sale ca comentator, se prezintă ca un gânditor al zborurilor europene.

Armele regale ale lui Alfonso al XIII-lea în a
Cunoscuta exlibrisă proiectată în 1904 de pictorul catalan Alexandre de Riquer i Inglada (1856-1920). Alte amintiri dinastice includ Napoli, Austria, Franche-Comté. Flandra. Brabantul și Tirolul.
Visul iberic al catalanismului a fost reprezentat grafic pe coperta pe care desenătorul și pictorul Josep Triado y Mayol (1870-1929) a proiectat-o pentru Revista Ibérica de Ex libris (1903-1906).
. SGLIbñR'TñT GñTñLñNñ
Carte de propagandă poștală de pe vremea când s-a lansat candidatura Solidaritatea Catalană: în reprezentarea alegorică. Catalonia ca moașă a înlocuit Hispania \ cu o încredere maternă reînnoită, ea se adresează unei multitudini de regiuni masculine dornice de îndrumare.

sub preşedinţia lui Prat la câteva săptămâni după trimiterea scrisorii. În scrisoarea sa, el a comentat posibila ediție a unei versiuni a tezei sale:
În ultimele zile mi-a venit un gând pentru Biblioteca Politică Populară despre care mi-ați vorbit atât de mult cu puțin timp înainte să vin la Paris. Așa că, mi-ai cerut, pentru această Bibliotecă, lucrarea mea, deja cam învechită, despre imperialism. Acea lucrare, deja cam învechită, nu putea fi acum publicată de mine fără o transformare completă. Dar bănuiesc că nu ar fi inutil să extragem din ea câteva fragmente caracteristice, care tratează chestiuni de civilitate, de viață civilă, de simț colectiv, de moralitate socială, de solidaritate etc...,
fragmente care, împreună cu colecția unor câteva. glosele pe care le-am publicat în Lu Ven pe niște subiecte asemănătoare și despre

Solidaritatea Catalană, alegeri etc., și cu niște mici lucrări pe care le-aș adăuga, ar forma un mic volum de doctrină politică cetățeană, exprimată într-un mod pitoresc, împărțit. în mici capitole, puțin legate între ele, care puteau apărea în Bibliotecă, sub titlul de Paraules civiques sau Breviari civil, și care au dus la propaganda, înalta propagandă a alegerilor și a datoriei electorale, pe căi oarecum teoretice, am Gândiți-vă că nu ar fi fără succes, dacă ar apărea în oportunitatea campaniei următoare.
Îmi veți da părerea despre acest proiect. Îmi veți da sfaturile și răspunsul dumneavoastră, precum și condițiile în care va fi publicată lucrarea. Dacă ar fi convenabil, l-aș putea termina până la sfârșitul acestei luni, atâta timp cât comanda mi-a fost dată la timp.33
Nesiguranța tânărului era evidentă, de vreme ce a repetat de două ori teama că lucrarea lui ar fi depășit (a ranci mica). Se poate chiar bănui că D'Ors însuși a fost cel care „a indus în eroare" teza lui de doctorat dispărută. Dar -deși ediția adnotată nu s-ar realiza- idealul „imperial" ar face cariera lui D'Ors, mai ales sub tutela lui Prat.
D'Ors ca moştenitor al lui Prat de la Riba
Însuși D'Ors -la câțiva ani după marea sa ruptură cu catalanismul- a lăsat o evidență a relației sale cu Prat de la Riba și a nuanțelor dintre pozițiile ambilor în ceea ce privește legătura dintre naționalism și imperialism. Remarcând, în 1926, eroarea integralismului lusitan pentru încercarea de a îmbina ambele concepte, pe care, până atunci și în funcție de cum, D'Ors le considera incompatibile („Cine vrea să promiscule Manchester cu Roma!"!), și-a amintit bătrâna Pantana. , pentru a fi exemplar („Eximplio"), precum și „Pecado" și „Escarmiento·', m tratament tineresc cu liderul intelectual al Higa.

În primul rând, D'Ors și-a portretizat mediul său, grupul său universitar, fascinat de ideea de „unitate culturală" și de relația acesteia cu proiecția sa „imperialistă" sau eroică:
Au trecut douăzeci de ani, din câte am să vă spun... A fost odată ca niciodată, într-un oraș spaniol, un grup de bărbați foarte tineri, îndrăgostiți cu nerăbdare de valorile unității. Au simțit în ei această unitate, pentru moment, sub forma ambiției hegemonice. A fost foarte corect. Nimeni nu exaltă concursul, dacă nu știe că în concurs are deschisă, în drept, o posibilitate de primat. Dar orice primat al acestui ordin trebuia supus, potrivit lor, a doua conditii. Pe de o parte, ea trebuia exercitată într-o manieră mereu incluzivă [sic], excluzând, prin definiție, orice tendință spre separatism. Pe de altă parte, trebuia să se bazeze pe simțul responsabilității [sic], astfel încât, cu mai multă putere, să corespundă mai mult sacrificiu; cu cât este mai mare numărul de facultăți, cu atât este mai mare numărul de atribuții.
Motiv pentru care acești nou-veniți s-au numit „imperialişti". Așadar, cuvântul, fără să se bucure, în niciun caz, de o mare aură de popularitate, nu căzuse, totuși, în reputația odioasă pe care anii Marelui Război European, cu dezvăluirea sa deja nerușinată a ambițiilor teritoriale și a megalomaniei de culoare

mesianic. . Din toate acestea, bărbații la care mă refer erau prudent distanți și aseptic curați.
Unul dintre ei [însuși D'Ors], pentru a apăra și a ilustra astfel de idei, a scris o teză de doctorat. Alții au publicat o revistă înflăcărată. Cu toții au luptat cu îndrăzneală împotriva mediului care îi înconjura, unde vicii de micșorare, neîncredere, localism mizerabil, ruralitate evazivă și neîncrezătoare deveniseră comune – deși nu cu adevărat tradiționale, în sensul nobil al cuvântului. În aceeași reînnoire a spiritului și a atitudinii, alte grupuri cu o structură difuză, pictori, muzicieni, specialiști în știință, promotori de afaceri, bărbați de origini și pregătire diferite, toate coincidând în comun, deși fără a formula clar aceleași idei, generozitate și tinerețe. Au fost cei care se numeau imperialiști; au fost cei care au fost fără să spună... Dar înțelegeți bine: această companie blândă nu forma, în orașul menționat mai sus, mai mult decât o minoritate.34
Apoi, în următorul său articol, D'Ors l-a prezentat pe Prat, fără a-l numi, drept marele corupător, un fel de şarpe edenic care ispiteşte pe încă nevinovatul D'Ors; pentru a înlătura orice îndoială, și-a intitulat descrierea „Păcat”:
A existat, în același timp cu acești tineri, un bărbat [Prat] de altă vârstă, care, cronologic, se mai putea numi tânăr, dar care, datorită condițiilor sale.

precoce cu maturitate senină și sfaturi bune, ei au avut întotdeauna, nu numai urmașii lor, ci și contemporanii lor apropiați, o persoană înzestrată cu acea autoritate directivă serioasă ce se atribuie de obicei doar bătrânilor. Și el, deși s-a format în foarte alte idei și le-a ascultat cu fidelitate, a fost cu pasiune interesat de soarta poporului său. Forma lui de intervenție a fost politică; și, ca om politic, a figurat în fruntea unei mișcări care începea să aibă mare forță asupra mulțimilor, deși nu atât de mult, la vremea aceea, încât să poată domina celelalte partide, care la vremea respectivă erau în competiție, în propaganda si alegerile. , favorurile acestora. Inspirația acestei mișcări a fost naționalistă. Acest lucru nu l-a împiedicat pe acest politician viclean să se apropie de acei tineri pentru a le spune:
– Naționalismul și imperialismul s-ar putea să nu fie incompatibile. În următoarea ediție a micului meu catehism doctrinar voi adăuga un capitol pentru a dovedi acest lucru. Vrei, deci, ca, cu bunăvoință și în scopuri bune, să ne legăm acțiunea? Va fi o lucrare grozavă. După cum m-ați convins teoretic, politica noastră comună va tinde, apoi, de la distanță, spre imperiu, spre unitate. Dar, din moment ce trebuie să cucerim masele sentimentale, care nu pot asista la acest cuvânt, nici nu vor încă să-l audă, nu îl vom pronunța, sau, cel puțin, nu îl vom pronunța oficial. Fiecare dintre voi, da, va fi liber să o proclame în scrierile voastre. Și asta, deocamdată. Puțină răbdare. Să pregătim, între timp, mintea oamenilor, într-o lucrare de cultură, pentru care voi pune la dispoziție tot felul de facilități, și unde veți găsi nu puțin de făcut.
Tratatul părea viabil... A durat mult timp pentru ca ambele părți să realizeze că au greșit.35

Cel mai sistematic biograf orsian, catalanistul Enric Jardí, fiul unui prieten cu același nume - mai târziu înstrăinat- de Xemus, s-a trezit perplex de această glosă a lui D'Ors. El a susținut că subiectul său a făcut o denaturare deliberată a adevărului, deoarece „adăugarea unui capitol” la „următoarea ediție a micului meu catehism doctrinar” era imposibil, întrucât Compendi de Doctrina Catalanista cu temă „imperială” nu exista și La Nacionalitat. apăruse.catalana în prima ediţie cu capitolul al nouălea dedicat subiectului. În realitate, D'Ors a intenționat, în primul rând, să indice un anumit dispreț față de La nacionalitat ca breviar „naționalist și de colț” (termenii lui) și să îmbine acea ironie cu o aluzie la propria influență asupra lui Prat, întrucât a existat întotdeauna un zvon că secțiunea în cauză din cartea lui Prat a fost scrisă de D'Ors, ipoteză care a servit la salvarea fondatorului sacralizat al naționalismului modern de păcatul de a fi un „imperialist” aprig (un păcat care l-a îngrijorat, și mult, de exemplu, Iardí).36 În același timp, nimeni (nici măcar Jardí) nu a vrut să recunoască preeminența sau scoop relativă a luciferianului D'Ors, «îngerul căzut» al catalanismului, în raport cu Prat îndumnezeit.37.

Dacă pe vremea când era credincios lui Pratista îi plăcea să scandalizeze, D. Ors, deja fost catalanist, își arată disprețul față de idolatriile vechiului său crez. Dezamăgit radical, a oferit un portret acid al metaforelor înlănțuite ale lui Prat și al —în opinia sa— cinism cu care Cambó le-a folosit:

Duplicitatea, în care tinerii au făcut greșeala de a ceda, a fost încă complicată, în episodul politic și local la care fac aluzie, cu o altă duplicitare, care a constat în acoperirea unui asemenea naționalism cu o altă deghizare mai aparentă, pentru a facilita. succesul său. , nu numai în rândul maselor care erau dependente de el, ci printre altele, dominate de aprehensiuni, de tip burghez și timid. Aspirația hegemonică, care s-a îmbrăcat deja în naționalism, în concesiune unui prim strat de vulgaritate, a consimțit să se îmbrace în regionalism, în dar altor straturi, chiar mai inferioare și mai răspândite. Astfel, în produsul care a fost judecat comun, au existat două coji succesive înainte de a ajunge la migdalele secrete. În primul rând, o acoperire regionalistă moale, care a ascuns naționalismul de ochii timiților; mai târziu, o altă acoperire naționalistă accidentată, care a ascuns de ochii ignoranților imperialismul dificil. Acest lucru ar putea părea inteligent.38

Spre sfârșitul vieții sale, D'Ors, invitat de istoricul Olivar Bertrand să explice imperialismul pratien, a povestit din nou același lucru, într-un mod mai amabil:

„Prat a avut această idee în adâncul sufletului”, îmi mărturisește Eugeni d'Ors. «Ar trebui să-mi permiteți să clarific ceea ce eu numesc secretul lui Prat de la Riba... Se bazează pe cele trei straturi care s-au suprapus, alternat sau compromis în performanța lui Prat: în primul rând, stratul regionalist, cu oamenii de care și-a dorit sau de care avea nevoie. să atragă către cauza sa forțele vii ale industriașilor, comercianților, proprietarilor și proprietarilor de pământ; al doilea, stratul naționalist, cu el însuși în intimitatea care a crescut și a crescut până în... anul 1898, să se eclipseze, ocazional, din

când în când; al treilea, stratul imperialist, datorită influenţei exercitate asupra lui de tinerele inteligenţe care l-au înconjurat. Tineri pentru care naționalismul nu era suficient pentru că îl considerau îngust, [care] aspirau la o politică culturală clar imperialistă, de cucerire, care se poate citi în ultimul capitol din La nacionalitat catalana.»' ''

1 Să spunem, pe scurt, că D'Ors s-a simţit mereu liber să profite de mobila - ideologică sau de alt tip - pe care a găsit-o în drum. Încă student, înainte de moartea subită într-un restaurant, în 1902, a sfințitului medic Robert, i-a convins pe notabilii Ligii să păstreze canapeaua pe care expirase ilustrul doctor ca relicvă pentru formarea spirituală a tinerilor naționaliști. . . Ideea a fost să o curățăm sau să o reparăm puțin, dar, odată scoasă, canapeaua a ajuns în „sala de echitație” cu care viitorul Xemus o împărțea

Enric Ucelay-Da Cal --555

mai multe prietene, ca sprijin si sprijin pentru intalnirile lor cu vizitatorii femei obligative.40

Cum și-a regândit moștenitorul moștenirea sau „imperiul civilizației”

Rezultatul referitor la ideea „imperială” a relației dintre Prat și D’Ors —oricare ar fi fost aceasta— a avut un echilibru succint: schema lui Prat, foarte clar rezumată de el însuși în La nacionalitat catalana din 1906, era atractivă pentru difuzare. , dată fiind simplitatea sa, și a fost larg vulgarizat de ambițiosul publicist. În același an, Eugeni d'Ors a devenit un adevărat „intelectual organic” al regionalismului catalan. D'Ors a ştiut să ia punctele fundamentale ale pratismului şi să le promoveze cu un discurs de civilizaţie şi ascensiune spirituală la începutul lui Glosan, comentarii zilnice care în principiu ţeseau o „filozofie”. Potrivit comentariului rău intenționat al lui Loan Fuster, D'Ors a făcut de fapt puțin mai mult decât „ungerea” lui Prat.41 Între timp, catalaniștii „puri”, precum Aldavert, batjocoreau „fanteziile Civilisació [sic]”42.

Cu toate acestea, ca intelectual și nu ca politician, D'Ors nu putea lăsa lucrurile așa cum erau. Trebuia să trec dincolo de formulele sigure. Dacă Maragall și Prat ar fi folosit pe Emerson și Carlyle -și „neo-idealismul” societății civile pe care l-au implicat- ca o modalitate de a ocoli atât juridicismul individualist al federaliștilor și stânga libertariană, cât și definiția catolică a carlistilor și fundamentaliști, D 'Ors a aspirat mult mai mult și a vrut să meargă la rădăcinile filozofice.

În acest caz, pornind de la Carlyle, originea a fost idealismul radical - al cărui principiu fundamental a fost natura creatoare a „Eului” conștient- al gânditorului german Johann Gottlieb Fichte, care a murit la Berlin în 1814.43 Totuși, Fichte, în general, a fost cel mai bine cunoscut pentru Adresele sale către Națiunea Germană din 1807-1808, de obicei considerat punctul de plecare al naționalismului german. Într-o reflecție sugestivă, filozoful englez Bertrand Russell, scriind la mijlocul anilor 1930, a atribuit subiectivismului fichtean un rol cheie în „ascendența conceptuală a fascismului”: „Sinele, conform acestei teorii, există pentru că determină să existe. Se vede curând că non-eu există și pentru că eu-l determină astfel; dar un non-eu

astfel generat nu devine niciodată cu adevărat exterior eu-ului care a ales să-l prezinte.dreptul de a proceda în consecință, un salt care a fost caracterizat drept „imperialismul spiritual, nu al unei națiuni, ci al unui profesor dispus să acționează asupra lumii"?''
Ca și Russell, D'Ors a atribuit dezvoltarea naționalismului presiunii intelectuale germane la mijlocul secolului al XIX-lea, începând cu prelegerile lui Johann Gott fried voli Herder (1744-1803) și, mai târziu, ale discipolului său Fichte, cuva exten.

viziunea academică a ajuns în țările latine. După cum observa D'Ors, cu acuitate critică, în 1920: „Dacă francezii din Grande Armée sau spaniolii din Războiul de Independență s-au cântat ca fiind enfants de la patrie, această patrie nu era încă, în esența ei, nici „națiunea" franceză și nici spaniolă, ci, în primul caz, ansamblul de forțe care conturau un viitor; în al doilea, ansamblul forțelor locale, cu caracter mai degrabă regionalist, care au menținut o tradiție.»46 Cu toate acestea, odată formulată, fiecare comunitate concepută din argumentul fichtean poate reimagina universul în felul său, cu excluderile. a tot ceea ce nu coincide cu autoafirmarea iniţială a fiinţei colective. Prin urmare, în termeni catalani, a determina existența Cataloniei, ca întreg conștient din societatea sa civilă, ar însemna în mod necesar definirea Spaniei ca o subsidiară.47
D'Ors nu s-a îndoit niciodată că ar putea întruchipa dublu subiectivism al unui astfel de „imperialism spiritual": să fie Sinele său personal și, în același timp, să dea tonul comunității. Dar, implicit și chiar dacă era contradictorie, afirmația orsiană s-a bazat în întregime pe noțiunea de naționalism identitar și, foarte semnificativ, a ignorat sensul naționalist de construcție liberală în formularea sa cea mai democratică, cu sacralizarea poporului și a mecanicilor. de reprezentare. Și-a rezervat dreptul de a se distanța, de a se referi la criteriile sale personale, de la Catalonia la Spania, sau la Europa sau la „civilizație" în abstract. În ambiția sa, a depășit cu mult orice și-ar fi putut imagina Prat.
Într-una dintre glosele sale – de fapt o secvență a acestora – cea mai reprezentativă a anului 1906, Xenius a comparat cele două cărți stelare din 1906, La nacionalitat catalana de Prat și colecția de poezii Enllà de Maragall, pentru a se întreba «Ce aduc acestea la generația noucentista? »?:
Răspundem: primul îți aduce o dublă lecție de exemplu și doctrină. –O lecție ca exemplu, pentru că arată superbul experiment politic al modului în care unele idei, născute în izolarea unei camaraderii școlare, devin rapid conducătorii vieții unui întreg popor. – O lecție de doctrină, pentru că, cu această carte a lui Prat, Naționalismul Catalan, despre care poate la un moment dat generația noucentista ar fi putut să-l creadă că este ostil propriului mod de a gândi, lărgește cu generozitate și permite, cu ocazia, să intre în interiorul său verb politic al noii generații: Imperialism.
Oricât de fragmentar, de confuz doriți, trebuie recunoscut că noucentistii au formulat, în idealitatea catalană, două cuvinte noi: imperialism-arbitrarismo. -Aceste două cuvinte sunt închise

într-un singur cuvânt: Civilitate. -Opera secolului al XIX-lea în Catalonia este -poate mai bine spus: va fi- operă civilă. Imperialismul catalan și-a găsit prima recunoaștere autorizată în opera lui Prat. —Moment frumos: vezi aici că o întreagă generație de luptători formulează, după victoria lor finală, motto-ul scutului lor. Dar

Întrucât nu înțelege că scutul rămâne scutul lui, ci vrea să devină un scut colectiv, nu își închide motto-ul în formularea lui, ci își lasă simțul spiritual larg deschis pentru ca noul cuvânt al noului popor luptător să vină. pentru a adăuga la ea. «Imperialismul este perioada triumfală a naționalismului...» —«Naționalismul catalan a început deja a doua funcție a tuturor naționalismelor, funcția de influență străină, funcția imperialistă...» -O, Mestre, mulțumesc! Uite: noi noucentistii am avut de suferit mult cu imperialismul nostru. Părea un vis incoerent al diletantilor. Au râs de noi. Au numit-o „condamnare într-un azil de nebuni închis...” -Încă nu a trecut un an! (Încă o dată: o, Catalonia fericită!) -Astăzi, aceste zile de încercare s-au încheiat pentru totdeauna. Sabia cavalerului ne-a făcut cavaler. -Maestre: pentru că doctrina ta este și doctrina noastră, jurăm credință față de doctrina ta...
Aceasta este lecţia dublă a primei cărţi.48
După cum a rezumat Raimon Casellas, pe atunci omul de încredere al lui Prat în La Ven de Catalunya, în prologul său la Glosări 1906 a lui D'Ors, gândirea orsiană avea două ramuri inseparabile: „Una s-a numit Arbitraritate, și este, mai mult decât nimic, de un ordinea estetică; celălalt se numește Imperialism și este de ordin politic și moral.» Pentru Casellas, arbitrariul orsian a fost: «umanismul absolut în concepția despre lume și în toate ordinele de gândire și de viață.»49 Ca scriitor, Casellas nu a fost reprezentativ pentru urbanitatea expansivă lăudată în valorile orsiene; a fost un romancier de „drame rurale” obscure, considerate tipice „modernismului”.50 Cu toate acestea, ca critic de artă și publicist (a creat „pagina artistică” a La Veu), a fost un pionier în sarcina de a da un orientarea estetică către catalanismul Lliga, pentru a confunda arta și puterea, o abordare pe care D'Ors ar duce-o mult mai departe, deoarece dacă Casellas ar fi fost un pionier în ideea de „stetocrație”, Xenius l-a depășit cu mult51. observă Castellanos, Casellas a înțeles că Lliga era statul potențial din Catalonia, deoarece era singura forță capabilă să creeze simultan senzația unei misiuni politice și să-și impună aspirația la monopol cu mână fermă: La Veu de Catalunya era un cotidian. supus cenzurii permanente.ideologice, aplicate de Prat tuturor, inclusiv lui Maragall, în timp ce concurentul său republican autonom, El Poblé Catala, controlat de Ildefons Sunyol, era un farfurie de opinii contradictorii.52 Discursul orsian despre civilizație și ascensiune spirituală a făcut furori într-o Barcelona întinsă, un veritabil „al doilea oraș” spaniol, nerăbdător să se arate ca bun sau mai bun decât aroganta capitală a statului53. O astfel de provocare a coincis) atât cu înființarea unei piețe culturale slabe, dar reale, a Barcelonei, o alternativă la piața centrală de ascensiune socială de stat care a fost Madrid. Orsismo a părut inițial -în domeniul politic- o versiune îmbogățită și decorată

de pratism. Mai mult, mulți credeau (și unii continuă să creadă) că D'Ors a fost adevăratul autor al cărții La nacionalitat, o lucrare a unui „negru literar” acoperit de nevoile politicii, sau, cel puțin, că el a scris acelea. celebre și controversate porțiuni imperialiste. Nu ar fi ultima dată când lligarii s-au jucat cu semnăturile în difuzarea unui mesaj ideologic.
În cele din urmă, D'Ors a devenit ghidul de stil pentru noul noucentisme, ca răspuns la dispersarea și eclectismul așa-numitului „modernism”.5’ Termenul a fost folosit pentru prima dată de D’Ors în 1906, în mare parte ca o expresie a politica culturală a Lliga ca cadru pentru ceea ce promitea a fi, cu Solidaritatea, un program de guvernare cu drepturi depline, cu mari ambiții reformatoare. Dar consacrarea noului stil a durat ceva timp și nu a fost deloc lină. A costat - după cum s-a verificat deja - o criză profundă în Lliga. Triumful noucentismului, ca ceva tipic noului secol (cum promitea cu mândrie numele său), transformat în cadrul ideologic dominant al catalanismului, avea să vină după alegerile din 1910; a trebuit încă să depășească multiple rezistențe și a coincis progresiv cu instaurarea reformei lingvistice a lui Pompen Fabra de-a lungul deceniului.[55] După cum va observa Duran i Ventosa în 1916, într-o lecție adresată republicanilor (în rândurile cărora rezistența la standardizarea lingvistică): « Întrucât este posibil să se confunde în aceeași denominație de discursuri politice, un discurs într-o ședință și un discurs în Parlament sunt absolut diferite. Orice varietate dialectală a unei limbi, orice patois, poate servi în orice moment pentru a ridica o mulțime adunată la un act politic; nu toate limbile, pe de altă parte, sunt pregătite să servească drept limbi parlamentare, vehicule adecvate pentru expunerea și discuția tuturor ideilor [..-j»[56]
Odată cu coincidența stabilită între noucentisme și normalizarea lingvistică, cariera lui D'Ors. a avut cea mai spectaculoasă decolare. Promovarea lui părea să fie sub privirea, aparent binevoitoare, a lui Prat de la Riba.

Echilibre ideologice orsiene: Maurras, bine dozat, în loc de Barrés

Cu toate acestea, o mare parte din elementele pe care D'Ors le-a afişat proveneau de la Maragall, chiar şi în felul lui, deşi era mai tânăr, de a-l înţelege pe Prat. Maragall a fost cel care a afirmat că, pentru omul catalan care a ieșit din densa sa rețea asociativă, din societatea sa civilă, confruntându-se cu cererea de cetățenie activă, transformatoare în Spania, a fost literalmente o atitudine eroică: „a fi un bun spaniol la uscat... a afirmat poetul-, trebuie să fii poet».[57] Ideea poetului-erou, devenită curând un clișeu modernist, i-a venit lui Maragall de la Emerson, Carlyle și Nietzsche.[58] Trambulina ideologică a fost, deci, gata.

Pentru D'Ors, în mod corespunzător, Maragall a fost mon aimat Mestre, Mestre i amie, padnnet tneu (de vreme ce poetul a fost cel mai bun om la nunta lui).[59] Mulţumită lui Maragall, D'Ors s-a poziţionat în apărarea oraşului – ca întruparea societății civile – împotriva statului.[61] Și, în sfârșit, așa cum observă Norbert

Bilbeny: „Cei mai remarcabili doi intelectuali catalani de la începutul secolului, Joan Maragall și Eugeni d'Ors, și-au asumat acest autoproclamat „imperialism” pentru concepţiile lor respective.de individ şi cultură. Până la urmă, cu o claritate și mai mare decât pentru Prat de la Riba, un om mai tradițional, pentru ambii este vorba de modelarea cetățeniei cu referințele moderne de prestigiu ale liberalismului de la începutul secolului, el însuși marcat, apoi, de epigoni. al darwinismului social.»61 Dar Maragall avea limitele lui. Nu a vrut niciodată să se murdărească cu angajamentul politic de zi cu zi, o atitudine foarte răspândită în catalanismul de la începutul secolului, care s-a reflectat pe scară largă în Unió Catalanista și împotriva căreia s-a ridicat Lliga, prin definiție „intervenționistă”. „ în treburile electorale şi parlamentare. oricât de contaminaţi ar fi fost. Propunerea sa pentru o civilizație echilibrată și elitistă, cu criteriile olimpice ale lui Goethe, marele scriitor german care a făcut o punte între iluminism și romantism, ca model de imitat, era de asemenea prea delicată pentru a avea repercusiuni sociale62. , Maragall a murit devreme, la sfârșitul anului 1911, într-un moment decisiv pentru elaborarea ideologică a Lliga, proces din care a lipsit decât în spirit. Înmormântarea lui nu a fost una dintre cele mai aglomerate, după cum a subliniat unul dintre biografii săi catalani; a existat un consens în presă cu privire la pierderea sa și memoria lui a rămas într-o tăcere mig discretă63

Din mediul înconjurător, revendicat de oameni precum Pompei Gener, D'Ors a preluat clasicismul, la fel ca poetul Maragall în dramele sale, de la traducerea lui Iphigenia de Goethe în Taurida, jucată în grădinile Laberinto de Horta în 1898, până la Nausica (scris în verile între 1908 și 1910 și lansat postum), sau în Hinincs liomerics (1910-1911). Dar D'Ors a reușit să califice astfel de impulsuri – și posibilele lecții maragalliene – cu Charles Maurras, care, cu obișnuitul joc de ștafetă orsian, l-a ajutat să depășească influența puternică a poetului și eseistului catalan. Maurras i-a dat lui D'Ors indiciul pentru a teoretiza experiența regională catalană ca un „mediteranism” de depășire ca un „imperiu spiritual” care, deja la mijlocul secolului al XIX-lea, fusese proclamat, la bine și la rău, de Hippolyte Taшe (« Întreaga istorie a Italiei a fost rezumată în acest cuvânt: a rămas latină.")64. În 1902, Maurras a proclamat Provence-ul natal, și lumea sud-europeană în general, a fi L'empire du Soled: „Imperiul Soare." , așa cum spune acel Mistral că Revue latine nu trebuie să uite, acel imperiu luminos este patria ordinii, adică a autorității, a ierarhiei, a inegalităților și a libertăților natural compuse.»65 D'Ors știa cum să promoveze același discurs, nu mai la Barcelona, ci la Paris, depășindu-și astfel profesorii, întrucât a știut să situeze idealizarea catalanistă a Cataloniei în mijlocul dezbaterii çran asupra moștenirii culturale mediteraneene și a inovației în « arie modernă», în afara moştenirii care, din peisajele unei Arcadie idealizate cu

chiparoși concepuți de pictorul francez foarte influent Pierre Puvis de Chavannes între anii 1970 și 1990, au ajuns intacte la Cézanne sau la Fauves precum Matisse.66 Mergând mai departe în

convingerea neoclasică, transformând Catalonia într-un ocol al „mediteranismului” care ar putea fi returnat Piața pariziană și vândută acolo, nu a încetat niciodată să fie cea mai mare realizare a lui.”7

Tot ceea ce a simțit D'Ors în domeniul cultural a fost „o pasiune unitară și în același timp integratoare, care converge în Roma”, întrucât, potrivit lui Díaz-Plaja: „Roma, care este pentru D’Ors, ca și pentru Maurras, un simbol religios și paradigma clasicității, clasicitate pe care Catalonia mediteraneană o simbolizează în La bien plantada, un monument rasial în același mod ca Grădina Berenice, de Maurice Barrés.»68 În consecință, pe baza similitudinii dintre cele două lucrări, un s-a presupus dependența ideologică.69 Dar, spre deosebire de Cambó, D'Ors — așa cum îi plăcea el însuși să sublinieze, poate tocmai din cauza mimetismului care i se atribuie față de opera barresiană — a ajuns să profite mult mai mult de lecțiile de la Maurras. decât cele ale lui Barres, întrucât romancierul din Lorena, în delicatețea sa de la sfârșitul secolului, nu era clar un „noucentista”.70 Conform propriului său verdict, D'Ors nu a preluat doctrina lui Barrés, ci stilul.71 El a făcut la fel și cu Maurras, întrucât teoretizarea a fost exclusiv orsiană, inspirată din tezele maurrasiene, dar s-a încrucișat din nou, în acest punct, cu Maragall, deși era, în fond, un alt „vuitcentista”, ancorat în gustul secolului al XIX-lea. Astfel, producția catalană acumulată, cu influența lui Maragall în primul rând, a ajutat D'Ors să-și mențină originalitatea deosebită.72

Există greșeala încăpățânată de a înțelege noul naționalism francez de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea ca o prelungire a gândirii contrarevoluționare apărute cu o sută de ani înainte în fața devastării marii Revoluții. Dar școala naționalistă fin-de-siècle, și mai ales formulările ei maurrasiene, au vrut să se prezinte drept „filosofice” tocmai datorită dependenței lor de reconcentrarea pozitivistă și postromantică care le-a precedat.73 Contrar celor afirmate de mulțime. a comentatorilor de intoxicație sau de contagiune a „francezilor răi”, eseiști care nu au citit originalele și depind de o critică exegetică adesea slabă în conceptele lor, trebuie insistat că atât Barres, cât și Maurras au fost produse ideologice ale secolului al XIX-lea. modernitatea secolului și nu simpli continuatori ai condamnării societății post-revoluționare pe linia lui Barruel, Maistre sau Bonald. Pentru început, conceptul de Națiune ca pact de continuitate între vii și morți — atribuit întotdeauna lui Barrés — a fost deja formulat la Auguste Comte, pentru care a existat o „tranziție spontană” între etapele ideale ale progresului.74 În plus, după cum a avertizat istoricul conservator francez Raoul Girardet, protagoniștii barresieni ai ciclului său Roman de l'Energie nationale au fost acuzați de rezonanțe iacobine, prezentați drept „patrioți dictatoriali”, „democrați iubitoare de glorie”, exaltați de „eroicii”. zgomot că a venit din întregul secol [al XIX-lea]” și care s-a reflectat în „sfânta furie a Marsiliezei lui Rude”, adică în sculpturile Arcului de

Triumf parizian, ca sinteză a patriotismului noului timbru francez.75 D'Ors a fost martorul respectului pe care Maurras îl

avea, nu mai pentru Comte, sursa autentică a cunoștințelor sale, ci pentru un autor ceva mai în vârstă și clar republican precum Anatole France, de la care fusese adept până când s-au despărțit din cauza chestiunii Dreyfus în 1894: Maurras și D'Ors erau împreună într-o mașină și, când îi menționa scriitorului despre creatorul naționalismului integral — „Așa cum obișnuia să spună profesorul meu Anatole France. ...”— s-a dezvăluit cu evlavie .[76] În cele din urmă, „regele” pe care Maurras pretindea că îl slujește era din Casa de Orléans, cu tot ceea ce implică asta în ceea ce privește concesiile liberale. Legitimismul strict a murit pentru credincioșii săi cu același Conte de Chambord (Henri al V-lea), atât de încăpățânat încât și-a pierdut posibilitatea tronului „său” în 1873 pentru că nu a cedat și a acceptat un regat sub tricolor și că, continuând în treisprezece ani, a transferat, la expirarea în 1883, drepturile sale asupra coroanei capețiane și a moșiilor sale pretendentului carlist spaniol, Ducele de Madrid, o rudă mai apropiată din toate punctele de vedere decât contele orleanist de la Paris.[77] La fel cum admira carlismul spaniol din punct de vedere doctrinar, Maurras nu a fost niciodată, nici pe departe, un blanc d'Espagne, așa cum erau numiți în glumă puținii adepți francezi ultra-legitimiști care, dispuși la puritate, îl urmau pe Don Carlos VII sau pe fiul său, Don Jaime, din cauza detergentului. Adevărata moștenire a gândirii contrarevoluționare ancestrale adunate de naționalismul francez de la începutul secolului a fost elaborarea unei „contra-utopie” capabile să respingă presupunerile inerente democrației republicane. Această idee i-a venit lui Prat atât direct de la Maistre, cât și mediat de școala „filosofică” franceză.

Pe baza flexibilității abordării „contra-utopice”, ceea ce putea fi profitat de școala franceză — γ Xenius știa să facă acest lucru — a fost câștigul de oportunități de a regândi diviziunile politice statice γ oferirea de sinteze oportuniste. Aceasta ar fi marea lectie a lui Barres, al carui nationalism a fost mereu deasupra dilemei dintre Republica sau Monarhie. După cum va observa criticul Walter Benjamin ani mai târziu, Barrés a fost, în esență, „un nihilist romantic”:

[...] Dezorganizarea intelectualilor care l-au urmat a trebuit să meargă un drum lung, din moment ce au recunoscut maximele unui om care declara: «Ce îmi pasă de corectitudinea doctrinelor? Ceea ce se apreciază la ei este entuziasmul.» Barrés a fost profund convins, și a mărturisit așa, că «totul a fost la fel, cu excepția imboldului pe care îl curg anumite idei pentru noi și pentru ai noștri; la fel ca pentru cei care au cucerit punctul de vedere corect nu sunt evenimente mari, ci spectacole splendide.» Cu cât ne apropiem de lumea gândirii acestui om, cu atât relația lui ni se pare mai strânsă cu doctrinele pe care prezentul le produce pretutindeni. Este același nihilism în poziție fundamentală, același idealism în gest și același conformism care formează rezultatul nihilismului și idealismului. [...] [Toate aparatele romantice, și în cele din urmă politice, în care se pune Barres

Mișcarea de propagare a „cultului pământului și morților” nu servește unui scop mai bun decât acela de a „transforma o sensibilitate fără frâu într-una mai cultivată”. Aceste

sensibilități mai cultivate nu își neagă niciodată originea într-un estetism care este doar cealaltă față a nihilismului. Și așa cum pretind astăzi [1934] naționalismul italian al Romei imperiale și naționalismul german al păgânismului germanic, tot așa Barres crede că a sosit timpul „pentru reconcilierea zeilor învinși și a sfinților". El vrea să salveze atât izvoarele curate, cât și pădurile dese ale Franței, pentru care a pledat în 1914 într-o scriere celebră: „Și pentru a păstra spiritualitatea rasei drepte, cer o alianță între sentimentul catolic și spiritul pământului. ." .7'
Cu alte cuvinte, pentru D'Ors, Barres nu putea fi decât un punct de plecare, mai personalizat și mai puțin doctrinar decât pentru Cambó.
Dimpotrivă, Maurras a avut întotdeauna un apel pervers, dar nu în modul în care și-ar fi dorit. Felul său de a face lucrurile, felul său de a vedea, combinația sa particulară de stil, estetică și brutalitate intelectuală l-au făcut fascinant pentru mai multe generații de cititori și, în afara Franței, l-au făcut un protagonist intelectual în anii interbelici datorită prospețimii pe care o astfel de o combinație oferită. De fapt, Maurras era un fel de sofist sau paradoxist; așa cum a rezumat un critic francez, când vraja maurrasiană a fost în cele din urmă ruptă după al Doilea Război Mondial: „Oricât de impresionantă este unitatea sa, nu se poate nega cât de formală și arbitrară este această doctrină. Cultură, morală, națiune, religie: în același timp în care s-a ridicat ca un apărător pasionat intelectual al acestor valori înalte, Maurras le-a modificat substanța, golind ideile de conținutul lor spiritual. [...] Uimitor este că asemenea poziții paradoxale nu au împiedicat sistemul maurrasian să se impună imediat asupra unui sector important al gândirii franceze.» Succesul său a fost în mare măsură un exercițiu stilistic, lăsând în urmă „manierismele simboliste și barreziene" pentru o sistematizare conceptuală foarte aparentă, care dădea senzația de acoperire eficientă a tuturor răspunsurilor posibile.79
Cu toate acestea, în ciuda impactului său intelectual larg, Maurras nu a avut niciodată un alt rol politic decât cel de critic nemilos, indiferent de sistemul politic dominant. Așa cum, mulți ani mai târziu, jurnalistul catalan Just Cabot (1899-1961) a rezumat-o cu mare acuitate, Maurras a fost «sfințit! în întregime unei critici a cărei fi nu este înţeleasă, dar l'excrcici d'ima influencia.» A fost un strălucit practicant al formei de publicitate, admirat pentru stăpânirea mediului, mai mult decât pentru capacitatea de promovare cu succes sau pentru vânzarea directă a conținutului. Și, în acest sens, ar fi putut fi o sursă de inspirație pentru D'Ors și, mai târziu, pentru diverși orzizi când s-au simțit orfani.81 Dar puțini, în practică, începând cu D'Ors însuși, au fost dispuși să înghită clădirea groasă a oferta sa politică teoretizată: monarhia tradițională reînnoită odată cu modernitatea, al cărei campion a ieșit în 1897, deși au fost cei care l-au crezut posibil –cum era Barrés– până în 1904. D'Ors, ca moștenitor al lui Prat,

A încercat să predice dintr-o parcelă de putere și, prin urmare, a adăpostit întotdeauna o posibilitate conservatoare înaintea devastatorului purism maurrasian.
Maurras a fost întotdeauna un avocat al diavolului, fiind ateu, a apărat oare Biserica Catolică pentru frumusețea pe care o întruchipa ca instituție istorică și pentru funcția de neînlocuit de coeziune socială și transmitere a valorilor pe care a îndeplinit-o întotdeauna?" pentru un credincios, credincios instrucțiunilor ecleziastice, citirea lui Maurras avea ceva delicios de păcătos, tocmai pentru că era legală, până în 1927, bine înființată papalitatea lui Pius al XI-lea și, probabil, ca parte a poziției papale complexe în negocieri. cu Mussolini, prietenii soților Maurra au pierdut bătălia și gânditorul naționalist a fost adăugat la Indexul lecturilor interzise, un adevărat dezastru pentru L'Action française, deoarece în cele din urmă citirea a devenit un păcat incontestabil.
D'Ors a reţinut de la Maurras, pe de o parte, reformularea neoclasică a unei culturi legate de Mediterana şi, pe de altă parte, criteriul preciziei ostentative şi al realismului pragmatic cel mai dur atunci când se ocupă de fapte politice.63 Dar trebuie subliniat. că maurrasismul nu a fost singura sursă sau singura cale către un astfel de galicism: înainte de a muri în luptă în 1895, José Martí, poetul naționalist cubanez, a cântat că „Iubesc mai mult decât Grecia Grecilor / Grecia Franței”? Nici nu trebuie presupus că neoclasicismul importat de la Paris a fost un bun de capital ale cărui beneficii productive nu ar fi fost percepute în Spania până când Xenins nu ar fi reușit să-l introducă și să-l răspândească. Un bătrân tuns ca Alejandro Sawa, atât de exemplar al celui mai rânced „modernism” hispanic, încât Valle-Inclán a profitat de el pentru lucrarea Luces de Bohemia, când era orb și nenorocit, pe cale să moară, la Madrid, a primit prietenii săi slăbiți să le vorbească „cu fervoare despre „Paagis”” și să le arate „muzeul său”, care, pe lângă bijuteriile obișnuite din secolul al XIX-lea („un portret al lui Victor Hugo, un autograf al lui Verlaine”), includea „o pipă care i-a aparținut lui Moréas...[sic] »?1 Și, de la Barcelona, simbolul boemilor în pălării și șireturi, Peius Gener, ar putea publica un studiu inteligent despre Intelectul elen, pe care l-a dedicat Atenei. lui Pericle; «Tu, cea mai desăvârșită dintre republici, după douăzeci și patru de secole, din celălalt capăt al Mediteranei, te salută un Cives Barcinonensis!»?6 Chiar și ecleziastici precum poetul Mallorca în limba catalană Mosen Costa i Llobera (1854). -1922) s-ar putea alătura gustului neoclasic?7 Mai târziu, merită să ne amintim doar de Xaitsica de Maragall. Din toate acestea se poate deduce că succesul Orsian Noucentisme a venit de la un zeií-qeist mai mult decât dispus să-și revizuiască criteriile. Bineînțeles, Xenius a știut să meargă mai departe, întrucât funcția francezizării „filosofice” era de a stabili o distanță foarte marcată față de neoclasicismul în care abundă „noventayochiștii” spanioli împrăștiați, care făcuseră bannere din aceasta de la Ganivet și Unamuno încoace. .6 '''
Școala franceză — mai întâi Barrés, apoi, cu un accent foarte diferit. Maurras, Léon Daudet și restul echipei de la LAclion Jranpiise- au insistat atât de mult pe claritatea conceptuală, încât o astfel de rigoare ar putea servi ca o teorie estetizantă

a politicii?9 Din acest motiv, Maurras și Daudet au respins aspru-

Poate fi considerat romanticismul o „aberație” chiar „prost”?” Astfel de criterii au venit de departe: de exemplu, legăturile strânse ale lui Maurras cu poetul „neoroman” Jean Moréas, care într-un celebru manifest, „Le Symbolisme”, publicat în Le Figaro, în 1886, își construise argumentul pe moartea inevitabilă a mișcării romantice.91 Ca răspuns la respingerea trecutului bine uzat al secolului al XIX-lea, cu sentimentalismul său absurd susținut de republicanism, Maurras și Daudet au cerut un esențial „filosofic”. „caracter (adică interpretativ) la abordarea sa. Așadar, paradoxal, realismul ostentativ a servit la obținerea efectului opus, o întorsătură pentru care criticul marxist ascuțit Walter Benjamin a numit fascismul „introducerea esteticii în politică.” » a fost desemnat de către Maurras însuși pentru a indica voința de a merge la fundul cerințelor sale logice ca doctrină a puterii.
Apoi, în plus, naționaliștii francezi au prețuit – în mod contrastant pe Barres și pe maurrasienii din prima pană – ambiguitățile tactice ale politicii: așa era sensul profund al sloganului maurrasian „La politique d'abord!”, politică mai sus. toate celelalte.. Dar discuția istoriografică îndelungată despre dacă școala franceză a fost sau nu cu adevărat „fascistă” (sau „proto-fascistă”) este un exercițiu taxonomic nu pe deplin fructuos.93 Ceea ce contează este modul în care abordările inițiale au predat clasele succesive să „inventeze”. ” politica în abstract, fără a ceda idealismului său strict reducționist, să intervină în politica republicană cotidiană critic – de fapt, în mod coroziv – din integritatea sa naționalistă.94 Cu teza regiunii ca experiență psihologică formativă a tuturor. Adevărat francez, naționalismul său însemna că imigrantul francez din oraș nu putea fi niciodată cu adevărat francez. Aceasta a permis o sociologie flexibilă, exclusivă din afirmarea autenticității ca criteriu moral, dar mereu pregătită pentru manevre tactice. Structura complotului a asigurat că tactica nu va corupe niciodată punctul de plecare.
În acest sens, catalanismul a fost primul venit la influențele franceze, în timp ce ideile barresiane sau maurrasiene au ajuns târziu la dreapta spaniolă, filtrate de un autor indecis din punct de vedere politic precum Azorín.95 Dar atât de mult maurrasism în anii douăzeci, catalan sau spaniol sau orice altceva. , a ajuns să strice invenția, în măsura în care a încetat să mai fie un semn de originalitate.96 Până la sfârșitul deceniului, un scriitor ca Julio Camba – insinuând mereu dreapta – putea glumi că: «Nu sunt naționalist. deloc şi, mai presus de toate, nu sunt deloc naţionalist francez.»97
F1 „Rnalul francez” și antidoturile sale germanice
Istoricul Vicente Cacho a susținut că Catalonia a fost un punct de intrare ideologic pentru Spania de la începutul secolului, o adevărată fereastră asupra lumii sau, după cum

mic, la Paris, Ville lumière.98 Fără îndoială, Barcelona, ca „un mic Paris al sudului”, a avut o relație privilegiată cu marea

metropolă franceză, mai ales în domeniul artelor.” Și, dimpotrivă, Mijlocul intelectual spaniol, concentrat mai ales la Madrid, a fost apoi mai plin în sine, cu o preocupare solipsistă. După cum remarcă un cercetător atunci când adună corespondența unor figuri spaniole distinse precum Joaquín Costa și Rafael Altamira între 1888 și 1911: „Ceva surprinde -scrie Cheyne-, în acest schimb de scrisori între doi bărbați foarte informați, lipsa totală a comentariilor asupra evenimentelor europene; a artelor europene, atât de viguroase la acea vreme, nici un cuvânt."1™' Ca Salvador de Madariaga : „Aceasta a fost vremea când un ministru al coroanei a venit să-l citeze pe Gustave Le Bon [famos pentru Psychologie des foules din 1896], pentru a-și dobândi o reputație de savant și el și-a atins scopul.”1111
Influențele germane aveau să vină și prin Paris, până când bursierii – doctori și avocați, mai ales – au început să meargă la universitățile germane.1'12 De aici, semnificația pe care Ortega y Gasset (care a studiat la Marburg și Leipzig) a avut-o pentru viața intelectuală spaniolă. , după cum arată celebra glumă care l-a opus Regelui și Împăratului Carlos, ca „primul Spaniei și al cincilea al Germaniei”. De aici, și rivalitatea și disprețul lui Ortega pentru D'Ors. „Pantarhul” catalan a fost un importator conceptual, dar într-un sens diferit.103
Numeroșii critici catalani ai lui Xemus (foști adepți, deveniti dușmani) au insistat întotdeauna asupra dependenței sale de naționaliștii francezi: de exemplu, dr. Jesús Maria Bellido i Golferichs, un discipol al lui Ramón Turró, când la mijlocul anilor 1920 a fost timpul să recunoască rolul jucat de D'Ors, el a subliniat că „i-a copleșit pe bărbații generației noastre [Bellido s-a născut în 1880], care au acceptat cu supunere remanierea noucentistas”, dar, cu avantajul perspectivei, și-a expediat fost erou ca „temperament literar prin excelență, cu informații aproape exclusiv franceze ”, indiferent cât de mult ar fi studiat Xenius la München și Heidelberg.104 În ciuda insistențelor, D'Ors a reușit să califice influența școlii naționaliste franceze prin alegerea modelul nietzschean al lui Maragall, care a simțit, mai degrabă decât a aprofundat, perspectiva inovatoare a elitelor și a maselor gânditorului german.105
Doctrina monarhică a lui Maurras -pe care a deghizat-o în neocarlism cu formula sa de „César con fueros”- acoperea de fapt un secret enorm și rușinos. A existat, de fapt, un sistem politic european la începutul secolului care semăna cu ceea ce scriitorul provensal a intenționat să construiască pentru salvarea Franței, și a fost Germania! Doar sistemul german, spre deosebire de autocrația rusă, a recunoscut libertățile vâslelor istorice, dar a păstrat afacerile externe și comanda militară în mâinile unui Feldherr, un „cată de război” încoronat, protejând astfel interesele naționale pe termen lung, așa cum Maurras. a susținut că un nou rege francez ar trebui să facă. Alte exemple, precum Austro-Ungaria, au fost, din acest punct de vedere, pozitive, dar nu au păstrat vertebrarea națională pe care publicitarul naționalist în transă.

considerat esenţial pentru supravieţuirea patriei sale. Sub caracterul Germaniei ca dușman național francez prin definiție,

până la moarte, germanofobia obsesivă a L'Action française a fost doar mania de a nu admite niciodată acest păcat de origine autentic, care era acoperit în lumina latină, romană și mediteraneană pentru a induce în eroare. Această percepție, atât de șocantă la prima vedere, devine foarte evidentă de îndată ce doctrina și practica constituțională sunt comparate din punctul de vedere particular al tasfolletelor, degustătorul de bulioane ideologice alternative, tipice catalanismului în general și ale lui D'Ors în special. .

Fără a fi nevoie să-și asume un set ideologic, a fost posibil, așa cum pretindea D'Ors, să se facă o pastișă originală de formule naționaliste și „imperiale”. Mai mult decât atât, potrivit gânditorului catalan, Maurras era tolerant, la fel ca și tradiția mediteraneană însăși.1"6 Tocmai din acest motiv, avea nevoie de un anumit contrafort și invers. În realitate, D'Ors a putut înțelege cum să inverseze nietzscheanul. edificiu conceptual, fără a pierde gustul filosofului german, a cărui gândire, de altfel, era din ce în ce mai aclimatizată în mediul intelectual francez.1"7 Asemenea lui Nietzsche, lui Xenius îi plăcea să realizeze o lucrare aforistică, în multe bucăți, cu un grad ridicat de contradicție. eventual, dar a cărui coerență a derivat în cele din urmă de la autor. Chiar și așa, acolo unde Nietzsche disprețuise banala cultură consacrată și inteligența, în numele unei schimbări radicale efectuate de stăpâni nedefiniti și noi ai cunoașterii, „dincolo de bine și de rău” și convenții, D’Ors considera că o astfel de idealizare fusese visul, oarecum narcotic, al fazei de sfârșit de secol a gândirii secolului al XIX-lea și că, dimpotrivă, ar fi tocmai civilizația urbană, cu valorile ei ierarhice asumate de o preoție de intelectuali «noucentisti», care ar stabilește canonul spiritual al noului secol. Dacă, pentru gânditorul german, iudaismul și clasicismul post-socratic scufundaseră barbaria „autentică” vitală a elenilor antici, pentru D’Ors mântuirea constă în recuperarea firului „imperial” al clasicismului roman, întrucât în vremea lui Roma știa cum să îmbine orașul grecesc cu domeniul durabil al cunoștințelor implantate în spațiul comun care a fost latinizarea, toate ereditare adunate și consacrate, în final, în tradiția unei Biserici care a fost semnificată pentru a fi tocmai catolică și romană.11,8 Mulțumiri. lui Maurras, prin urmare, D'Ors a construit un sistem profitând de aceleași dărâmături nietzscheene pe care moderniștii de la Barcelona le adunaseră ca materiale pentru revoluția lor individualistă proiectată.

Dar, la rândul său, Maurras avea nevoie de măsuri corective. Naționalistul francez a gândit doar în termeni de descentralizare. Și, foarte devreme în cariera sa, D'Ors a învățat lecția lui Alomar despre inadecvarea absolută a unei astfel de terminologii pentru scena catalană. Federația Școlară Catalană, Eugeni D'Ors a făcut primii pași analitici asupra articolului alomarian «Regionalisme i decentralisació», pronunțându-l extrem de util «pentru a scăpa de multe dintre vulgaritățile actuale în materie politică». Și a adăugat:

Consider că [articolele lui Alomar] pot contribui foarte mult la formarea idealului nostru, curățându-ne calea de obstacole și pericole. În principal ele ne fac să fugim de principiile și

consecințele pe care le presupune odioasa concepție de descentralizare, pe care trebuie să le respingem, pentru că înseamnă negarea caracterului de stat al Regiunii, Regiunii și Orașului, considerând atribuțiile lor suverane ca simple delegații acordate. de către Puterea Centrală, din motive de natură mult mai utilitare decât juridică. Într-un cuvânt, pentru că consideră geneza Puterii ca fiind centrifugă, pornind din centru și extinzându-se prin periferie; contrar gândirii noastre — și cu atât mai mult sentimentelor noastre — care dorește geneza centripetă, în delegarea Puterii, precum și în delegarea Forței, urcând organic de la individ la Puterea Centrală, și chiar mai departe, la Putere care, cu un număr mai mare sau mai mic de atribuții, exercită funcțiile manageriale în Etnarhii și Uniunile interstatale. Din punct de vedere politic, cuvântul descentralizare poate avea pentru noi un sens accidental, istoric, semnificând dezintegrarea facultăților deținute astăzi în mod arbitrar de Puterea Centrală; și deși s-ar putea să nu mai fie aplicabil, în mod corespunzător, în cazul în care acea dezintegrare are loc într-o manieră pașnică; dar ar fi respingător ideilor și sentimentelor noastre dacă această condiție ar deveni un ideal, ca această necesitate a împrejurărilor să devină o formulă de organizare politică permanentă. Mai degrabă, dezideratele noastre ar putea fi criptate în cuvântul centralizare, pentru că, pe baza suveranității extremelor, aspirăm la delegarea funcțiilor în centre, la formarea de state cooperante. Și, tocmai din cauza a tot ceea ce s-a spus, cred că tânăra noastră generație ar trebui să stea la fel de departe astăzi de federalismul superficial al lui Pi y Margall, precum și de acel foralism regionalist, atât de apreciat de Mañé și Flaquer și pe care și-ar dori încă să-l facă. ne face să acceptăm niște școli tradiționaliste. Idealul nostru este cu totul diferit.110

Cu alte cuvinte, Alomar i-a „inoculat” noviceului D’Ors, în drumul către teza sa despre „imperiu” și „stat-erou”, precauțiile necesare pentru a putea alege acele aspecte maurrasiene care îi erau convenabile și respinge-i pe ceilalți. Așa cum era înțeles Conio în textul său de tinerețe, D'Ors a înțeles foarte clar că, la nevoie, un centralism catalan ar putea fi esențial pentru răspândirea «idealului catalan».

Pe măsură ce timpul a trecut, D'Ors a găsit în mod natural modalități din ce în ce mai sofisticate și cosmopolite de a califica posibila utilitate a lui Maurras. El asigurase, ca parte esențială a ideologiei sale, că: «Spiritul democratic este protestant sau evreu, este semitic sau german, iar Taine a greșit să-l numească spirit clasic.»1. Dar deja la Balaguer incipientul romantic. Catalanismul și-a revendicat trecutul ancestral parlamentar ca o „democrație” incipientă, contemporană, când -

nu mai devreme, la Magna Carta care a fost impusă regelui Ioan cel Fără pământ în secolul al XIII-lea și care a servit drept mit central al întregii ιιΊιίχ punerea în scenă a trecutului englez.112 Prat a mers și mai departe și a afirmat că superioritatea Parlamentului englez. Curțile medievale catalane s-au bazat tocmai pe ceea ce a făcut din Comune o forță potențial democratică. Iar revendicarea activă IIιχαι-re a spiritului individualist și comercial modern, exemplificată de Carlyle și

mai ales de Emerson, lectura implicită a societății civile catalane în același timp neo– și post-protestante, a indicat percepția că Catalonia (în ce comportamente a fost referindu-se la) era o insulă nordică aflată în apropierea periculoasă a stilurilor de viață mai degrabă africane. Un D'Ors entuziast l-a urmat pe Prat pe calea Emersomană, astfel încât, pentru a-l contrazice și coincide simultan cu Maurras, nu a avut de ales decât să proclame „mediteranismul” esențial al pământului catalan, făcându-l un model exemplar care să știe cum să dai lecții de sinteza modernității și tradiției oricărui provencal parizian. După cum sublinia el într-o glosă din 1910, „[...] nu putem fi singuri religioși, ca protestanții, dar, ca catolici, suntem mereu în companie, în companie civilă”.1
În paralel, prin impresionanta operă nietzscheană –care, până la Primul Război Mondial, a fost în mare măsură o inspirație mai mult pentru stânga decât pentru dreapta–, Xenius a reușit să țină deschisă o ușă către lumea care, formal, noucentismul. respins. : a doua clasă de scriitori idiosincratici, fără abilitățile necesare pentru a fi integrați în piața catalană în devenire, furnizorii modernismului de runda secundă, demodați și supraîncălziți în spaniolă pentru un public mai puțin rafinat, situat vag între anarhiști și republicani. « revoluţionari".114
Era posibilă, de exemplu, o lectură „europeană” a lui Nietszche, a preocupării sale, în ultima sa fază sănătoasă, pentru sistemul „imperialist” şi sănătatea unitară a „bătrânului continent”, rezultatul, toate acestea, a relației sale de familie (sora și cumnatul său) cu încercările de colonizare germană în Paraguay.115 Tocmai sora filosofului (văduva doamna Fórster-Nietszche) a fost cea care, după internarea sa în spital. , a reușit să impună facil rasistul și pangermanul unei gândiri mult mai complexe, țesând astfel legenda antisemitismului său.116
Astfel, la doi Nietzches s-ar putea recurge întotdeauna: el al politizării germane vulgarizante și simpliste și –ca un atractie supremă – admiratorul elitelor îndrăznețe, spargerea clișeelor .
În plus, saltul dintre școala naționalistă franceză și nietzscheamism era deja consacrat la Barcelona: mai exact, deja la începutul anilor nouăzeci, neprezentabilul Jaime Brossa i Roger (1875-1919) făcuse puntea între Maurice Barres și cultul del jo și În Nietzke [sic], prezentând La Moral deis Mestres v 7
Dar Nietzsche a oferit un „radicalism aristocratic” (o expresie a criticului danez Georg Brandes, binecuvântat ca un succes de același filozof) care a făcut posibilă depășirea multiplelor contradicții existente în contextul catalan: se putea sări peste confruntarea plictisitoare dintre dreapta. și stânga, între conservatori

radicali aristocrați și egalitariști; la fel, gustul pentru individualismul sălbatic – a cărui invocare a lui Nietzsche ar fi prefigurată la Barcelona de entuziasmul pentru Ibsen – ar putea fi depășit de un fel de individualism colectiv, ca mișcare, anunțată de Xenius, ca esență a noului secol, la propriu. noucentisme.118 Era o lectură precisă a suspiciunii gânditorului german față de pretențiile individualiste și a simțului său umanitar.119 Ca un Alomar disprețuitor ironizat în anii 1910, când era dușman ideologic al lui D’Or:

Discreditarea evlaviei, întruchipată cu strălucire în Nietszche, a fost snobismul, o modă a dandiilor literari, la fel cum fusese sentimentalismul pe vremea lui JJ Rousseau și într-o întreagă fază a spiritului romantic. Și o, paradox! În țările latine, în special Franța și Spania, această atenuare a fervoarelor mentale a fost însoțită practic de o reacție clericală, fără îndoială datorită coincidenței dintre cele două materialisme sau pozitivisme: cel al acelor noi spirite Jorts și cel al bisericii. Filosofia pragmatistă nu era altceva decât o sistematizare a acestui nou spirit. Catalonia este serios atacată de această morbiditate. Liguismul este manifestarea sa cea mai tipică.120 Prin acea fereastră nietzscheană, de exemplu, D'Ors a putut să se simtă conectat la unionismul de protest, prin Georges Sorel, și, în același timp, să respingă individualismul necontrolat ca pe un „modernism” trecut, retrogradat la prostul gust libertarian al anarhiștilor. . muncitori. Sorel însuși, oarecum contradictoriu, i-a dat ocazia lui Xenius: deși s-a rupt de sindicalismul francez, considerându-l înrobit de interesele politice ale socialiștilor lui Jaurès, ruptura sa de mișcarea analogă italiană — care îl fascinase atât de mult și asupra căreia exercita o influență doctrinară. —a sosit definitiv în 1910, după ce gânditorul francez a aprobat execuția lui Francisco Ferrer y Guardia, acuzat de responsabilitate morală pentru Săptămâna tragică din 1909.121 Sorel, care și-a petrecut cea mai mare parte a vieții profesionale ca inginer în consiliul municipal Perpignan și, prin urmare, avea o oarecare familiaritate cu contextul, l-a considerat pe Ferrer un „aventurier” periculos, iar campania internațională din partea lui un truc al guvernului Briand pentru a câștiga ascendent asupra stângii. Pentru un observator experimentat precum D'Ors, abordarea atât de disprețuitoare a lui Sorel față de Ferrer și rezonanța sa a trebuit să coincidă cu aprecierea complet negativă pe care, din Lliga, s-a făcut despre intențiile similare ale liderului liberal spaniol Segismundo Moret — cu a sa foarte eficientă . „Maura nu!”- pentru a atrage republicani, socialiști și alte sectoare muncitorești.122 Pentru un impact mai mare, Sorel și-a avansat abordarea într-un interviu din paginile L'Action française.